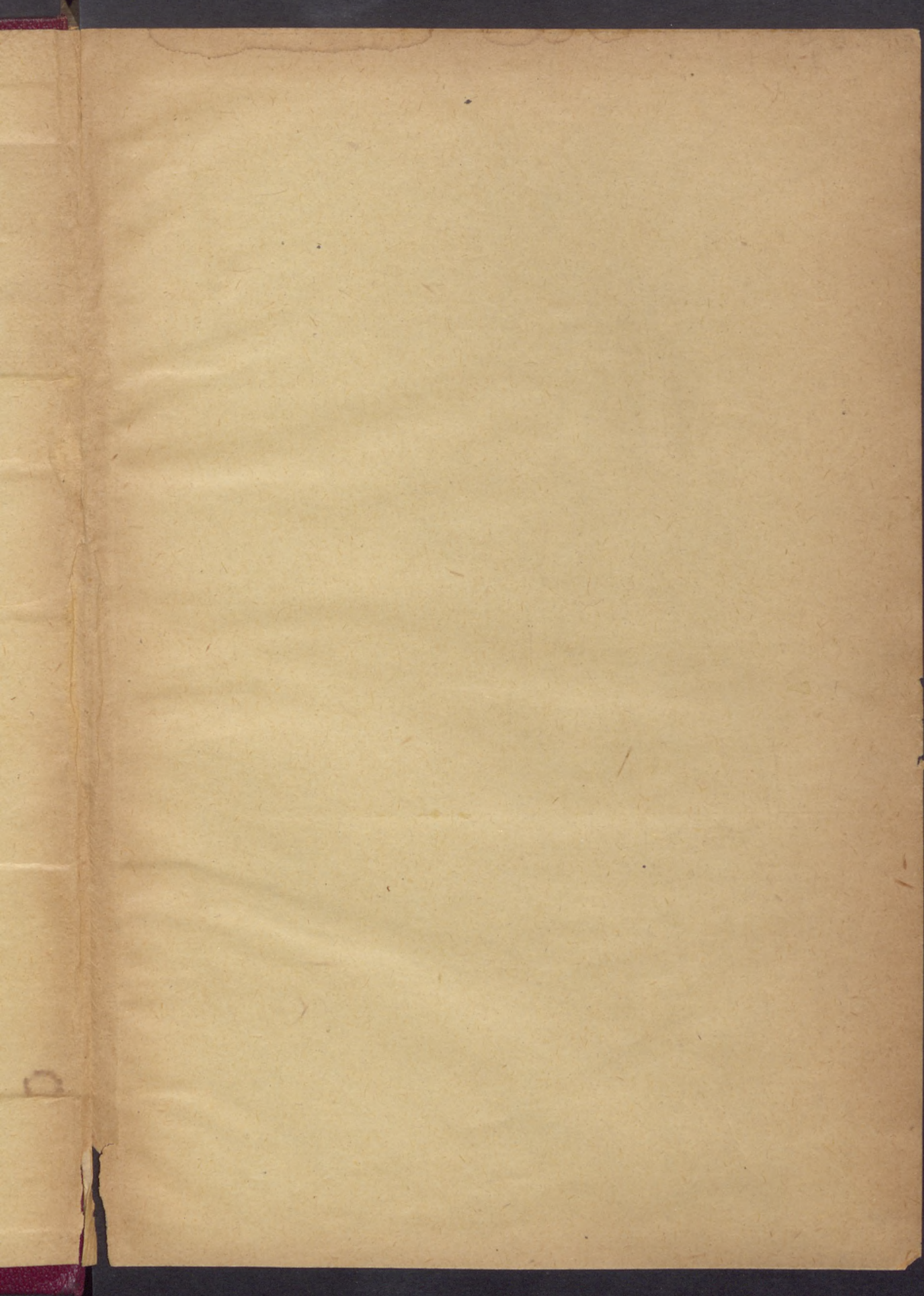

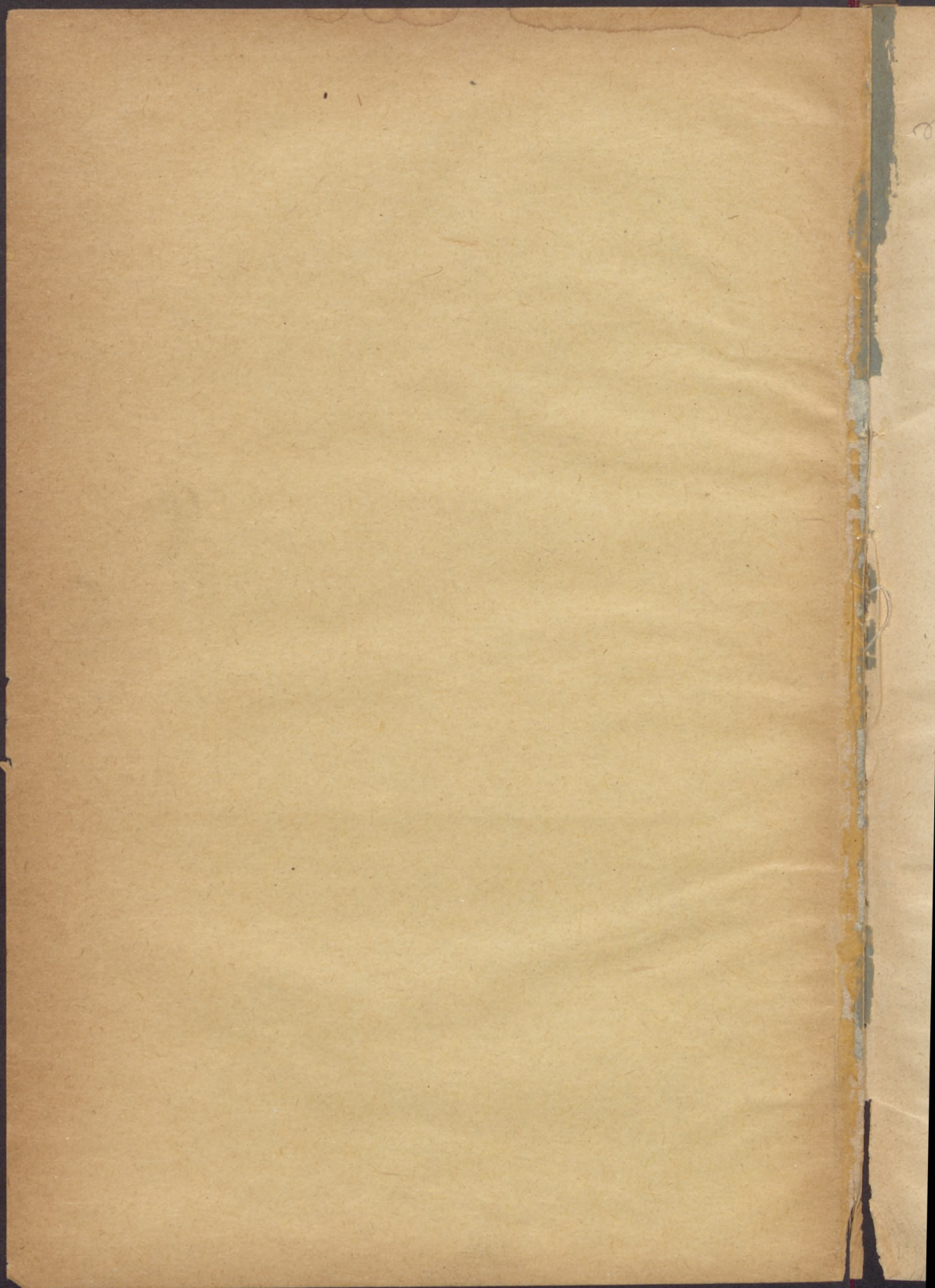
.....
15.729

13
.....

OSZK

DUPLUM I 11878

000. A MAGYAR VÁMPOLITIKAI KÖZPONT KIADVÁNYAI

13. szám

13.

HÁBORUS
GAZDASÁGI TÖRVÉNYEK
ÉS RENDELETEK

13 1915. FEBRUÁR 20-IG

OSSZEÁLLITOTTA

DR. SZÉKELY ARTUR

A MAGYAR VÁMPOLITIKAI KÖZPONT S.-TITKÁRA

1640/1325/952

BUDAPEST, 1915.

A MAGYAR VÁMPOLITIKAI KÖZPONT KIADÁSA.

EGYETEMI
BUDAPESTI
KÖNYVTÁR

EGYETEMI KÖNYVTÁR
BUDAPEST
Átengedett főlöspéldány

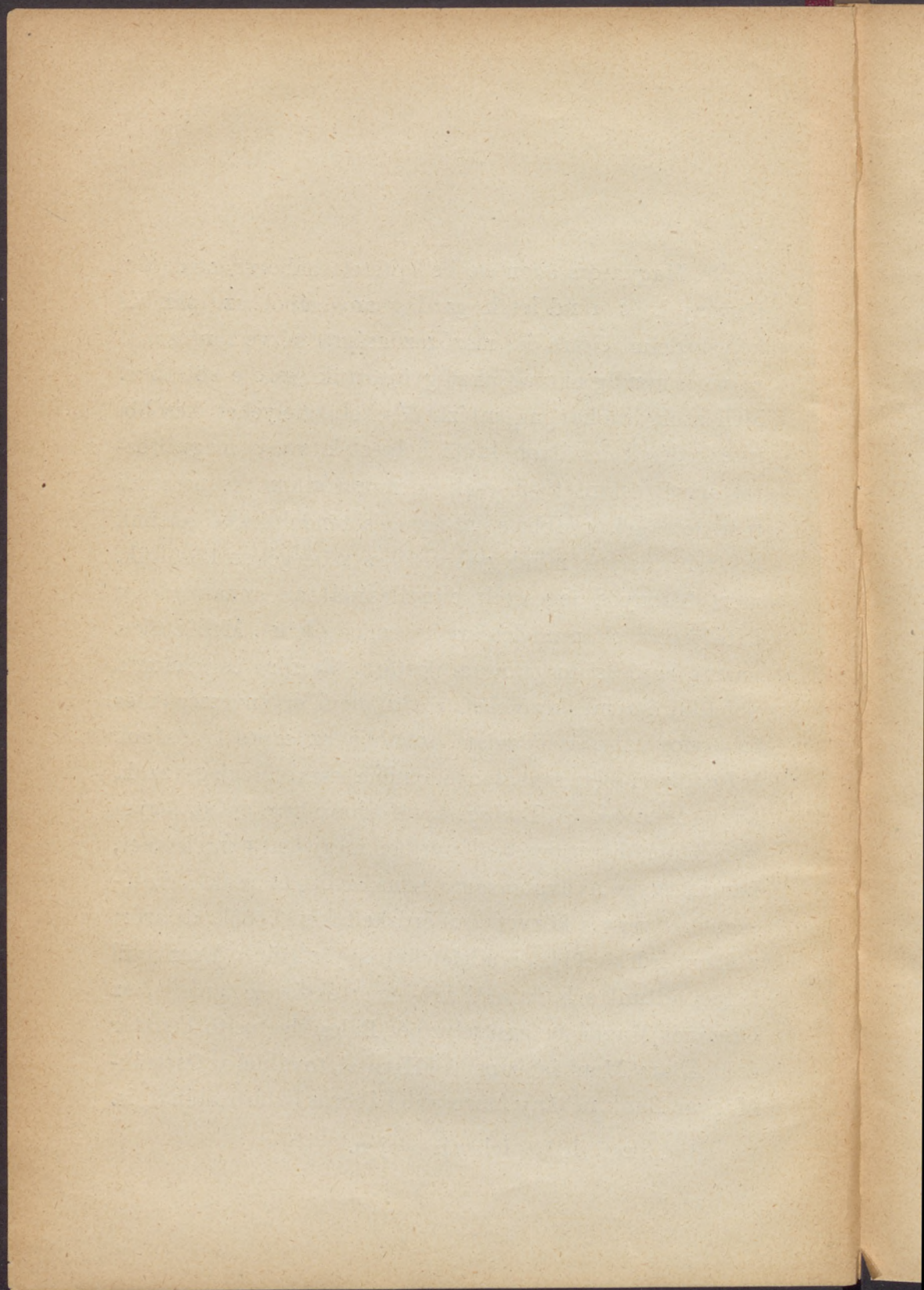
15729/13

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
B 6153/1986
LELTÁRI SZÁM

(R
2)

A Magyarországon életbe léptetett háborus gazdasági törvények és rendeletek gazdag anyagából az ipari és kereskedelmi életre és a mezőgazdaságra nézve fontosakat és még mindig aktuálisakat gyűjtöttük össze e kötetben. Mellőztük azokat az intézkedéseket, melyeket későbbi intézkedések hatályon kívül helyeztek vagy megváltoztattak. E tekintetben csak a moratóriumi és perrendi rendeletekkel, továbbá a lisztkeverési rendeletekkel tettünk kivételt, melyek mindegyikét teljes szövegében közöltük, mert bizonyos jogesetek elbírálásánál az annak idején hatályban volt rendeletekre is szükség lehet. Mellőztük a vasuti, hajózási forgalomra, postára, táviróra és telefonra vonatkozó rendelkezéseket rövid idejű érvényességük és folytonos változásaik miatt, továbbá az egyes hatóságok belső ügyvitelét szabályozó rendeleteket. Megjegyezzük, hogy nemcsak a Budapesti Közlöny-ben és az egyes miniszterek hivatalos közlönyeiben megjelent rendeleteket, hanem egyes nyilvánosságra nem hozott és csak a hatóságokkal vagy a közvetlenül érdekelttel közölt, de azért a közre érdeklélőket is közöltünk. Ezenkívül helyet adtunk a budapesti áru- és értéktőzsde tanácsa, az Országos Munkásbetegsegélyező és Balesetbiztosító Pénztár és az Állami Munkásbiztosítási Hivatal, továbbá az Osztrák-Magyar Bank néhány fontosabb háborus határozatának is.

Budapest, 1915. február elején.

Törvények és rendeletek a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről és a hadi- szolgáltatásokról.

1912: LXIII. TÖRVÉNYCIKK

a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről.

(Szentelést nyert 1912. évi december hó 21-én. — Kihirdettetett az
»Országos Törvénytár«-ban 1912. évi december hó 31-én.)

I. FEJEZET.

Kivételes hatalom.

1. §.

Háború idején, sőt ha szükséges, már a háború fenyegető veszélyének okából elrendelt katonai előkészületek esetében is, a miniszterium, valamennyi tagjának felelőssége mellett, az ebben a törvényben meghatározott kivételes hatalmat a szükség mértékéhez képest igénybe veheti.

A kivételes hatalom a háború befejezésével megszűnik. Ugyanakkor hatályon kívül kell helyezni a kivételes hatalom alapján tett intézkedéseket, ha hatályukat a miniszterium már előbb nem szüntette meg.

Ha a háború a kivételes hatalom alapján tett első intézkedéstől számított négy hónapon belül nem tört ki, a kivételes hatalom alapján tett intézkedéseket hatályon kívül kell helyezni, ha csak fenntartásukhoz az országgyűlés hozzá nem járul.

A hozzájárulás kérdésében az országgyűlés mindkét háza vita nélkül határoz, ha a kormány, hivatkozással az államérdekre, a vita mellőzését kívánja.

Ha a háború fenyegető veszélye megszűnt, a kivételes hatalom alapján tett intézkedéseket a katonai előkészületek megszűnésével hatályon kívül kell helyezni.

2. §.

A kivételes hatalomból folyó intézkedések körét, hatályuk területét és hatályba lépésük időpontját a miniszterium állapítja meg.

Erre vonatkozó rendeleteit köteles a miniszterium az állam hivatalos lapjában közzétenni és minden községben, amelyre a tett intézkedések hatálya kiterjed, az ott szokásos módon kihirdetni. Ugyanigy kell eljárnia, ha intézkedéseit kiterjeszti, korlátozza vagy hatályukat megszünteti.

A kivételes hatalom igénybevételét, valamint azt, hogy a kivételes hatalomból folyó intézkedések mely területre terjednek ki, az országgyűlésnek a legközelebbi ülésben be kell jelenteni.

3. §.

Az e törvény alapján tett kivételes intézkedések hatályának megszűnésével a már folyamatban levő ügyekre nézve is azonnal a rendes törvényes állapot áll helyre.

4. §.

Az ezen a törvényen alapuló közigazgatási feladatok végrehajtására a miniszterium kormánybiztosokat nevezhet ki, akik csak magyar honos polgári egyének lehetnek. A kormánybiztosok a miniszteriumnak alárendelvék, és működésük megkezdése előtt a miniszterelnök kezébe esküt tesznek.

Hivatásuk az is, hogy szükség esetén a közrend és a közbiztonság fenntartásáról gondoskodjanak, és hogy azokat a rendes közigazgatási intézkedéseket is megtegyék, amelyek a hadviselés sikere érdekében szükségesek.

A kormánybiztosok az illető katonai parancsnokok szándékaival összhangban kötelesek eljárni.

Az állandó székhellyel kinevezett kormánybiztosok hatásköre egy vagy több törvényhatóság (megye, város) területére terjedhet ki. Annak a kormánybiztosnak a hatásköre pedig, aki a magyar szent korona országai területén vezénylő valamelyik katonai parancsnok mellé, ennek közvetlen támogatására van

kinevezve, felöllelheti az illető parancsnok egész parancsnoklási területét.

A kormánybiztosok ebben a kivételes hatáskörükben a megyei, városi és községi alkalmazottakkal és közegekkel, valamint a csendőrség, az államrendőrség, a határrendőrség és a pénzügyőrség alkalmazottaival és közegeivel, valamint az állami erdészet személyzetével közvetlenül rendelkezhetnek és hozzájuk közvetlenül intézhetnek rendeleteket.

A csendőrség, államrendőrség és határrendőrség alkalmazottai és közegei a belügyminiszternek, a pénzügyőrség alkalmazottai és közegei a pénzügyminiszternek, végül az állami erdészet személyzete a földművelésügyi miniszternek engedélyével oly területen és oly szolgálatra is igénybe vehetők, amely rendes működési körükön kívül esik.

Az előbbi bekezdésben felsorolt alkalmazottak és közegek a kormánybiztosnak e törvény alapján tett rendelkezéseit haladék nélkül és feltétlenül kötelesek végrehajtani, és emiatt fölttes hatásaik részéről felelősségre nem vonhatók.

A késlekedő vagy nem engedelmeskedő alkalmazottakat és közegeket a kormánybiztos hivataluktól vagy állásuktól fegyelmi eljárás nélkül felfüggesztheti és másokkal helyettesítheti.

A felfüggesztett alkalmazott vagy közeg ellen a törvényszerű fegyelmi eljárást hivatalból folyamatba kell tenni. A fegyelmi hatóság ítélete azonban a felfüggesztés hatályát nem érinti.

Azt az alkalmazottat, akit a kormánybiztos a reá bízandó feladat teljesítésére nem tart megfelelőnek, rendelkezési állapotba helyezheti és mással helyettesítheti.

A felfüggesztés, a rendelkezési állapotba helyezés és a helyettesítés tartama legfeljebb az e törvény alapján igénybevett kivételes hatalom megszűnéséig terjedhet.

A kormánybiztosnak e törvény alapján tett rendelkezései ellen tizenöt nap alatt, birtokon kívül fellebbezésnek van helye az illetékes miniszterhez, aki a kérdésben végérvényesen határoz.

Horvát-Szlavonországok területén ez országok önkormányzatának körébe tartozó ügyekben a kormánybiztosi jogkör betöltése iránt a bán intézkedik.

5. §.

A miniszterium felhatalmazhatja a belügyminisztert, hogy városok területén a csendőrség igénybevételét elrendelhesse.

A miniszterium elrendelheti, hogy az önkormányzati testületek szabályrendeleteinek rendőri természetű rendelkezései ideiglenesen hatályon kívül helyeztessenek és helyükbe a belügyminiszternek, illetőleg a kormánybiztosnak a rendelkezései lépjenek.

A belügyminiszter a törvényhatósági bizottságnak vagy a községi (rendezett tanácsú városi) képviselőtestületnek minden oly határozatát, amely a hadviselés érdekének sérelmével jár, vagy a közrend és a közbiztonság fenntartását veszélyezteti, hivatalból megsemmisítheti, s amennyiben a fenti szempontból intézkedésre szükség van, ezt saját hatáskörében megteheti.

Az e törvény alapján tett rendelkezések és intézkedések ellen nincs helye felírásnak a kormányhoz, sem pedig panasznak a közigazgatási bírósághoz.

6. §.

A miniszterium az útlevélnyilvántartás jogát az állam egész területén vagy egy részén az 1903 : VI. t.-c. 6. §-ában megállapított hatóságok hatásköréből kiveheti és a belügyminiszternek, Horvát-Szlavonországokban a bánnak a hatáskörébe utalhatja.

A miniszterium megfelelően kiterjesztheti az 1903 : V. t.-c. 2., 8., 11., 12., 14. és 15. §-ainak rendelkezéseit azokra a magyar állampolgárokra is, akik oly városban, nagy- vagy kisközségben, vagy ezekhez közigazgatásilag csatolt oly lakott helyen szállnak meg, amely nem állandó lakhelyük.

Kiterjeszthetők ezek a rendelkezések azokra a községbeliekre is, akik az e §. alapján kiadandó rendelet hatálya előtt, de három hónapnál nem régebben szálltak meg.

Az előbbi két bekezdés rendelkezései az 1903 : V. t.-c. 10. §-ára is állnak, amelyet akként kell alkalmazni, hogy az az egyén, akinek illetőségi községe nem fekszik az illető törvényhatóság területén, ennek egész területéről kitiltható, ha ott tartózkodása az állam érdekeire vagy a közrendre és a közbiztonságra aggályos.

Ha ez az aggályosság olyan egyénre nézve forog fenn, akinek illetőségi községe ugyanabban a törvényhatóságban van, őt arra lehet kötelezni, hogy illetőségi községét az e §. alapján kiadott rendelet hatálya alatt hatósági engedély nélkül el ne hagyja.

A miniszterium felhatalmazást adhat annak elrendelésére,

hogy a hadifelszerelést felvett, illetőleg hadiállapotba helyezett erődített helyekről a lakosságnak az a része, melynek jelenléte a hadviselés szempontjából hátrányos, eltávolítható legyen.

Aki az e §. alapján kiadott rendelkezéseket megszegi, kihágást követ el és két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

7. §

A miniszterium korlátozhatja, sőt egészen eltilthatja oly tárgyak tartását, használatát és forgalomba hozatalát, amelyek a hadviselés érdekeinek vagy a közrendnek és a közbiztonságnak veszélyeztetésére használhatók (fegyverek, lőszer, lőpor, robbantó anyagok stb.) és az ily tárgyak beszolgáltatását elrendelheti.

Ha az a gyanú merül fel, hogy valaki ily tárgyat jogosulatlanul tart birtokában, ennek megállapítása végett nála személymotozás és házkutatás tartható.

A jogosulatlanul birtokolt tárgyakat el kell kobozni.

Ahol attól lehet tartani, hogy a fogyasztási cikkek árai a nem tényleges állományú legénységnek nagyobb számban történő bevonulása következtében aránytalanul és pedig nem indokolt mértékben fel fognak szökni, elrendelheti a miniszterium, hogy ott a legszükségesebb élelmezési cikkekért követelhető legmagasabb árakat a közigazgatási hatóság megállapítsa.

Ha a katonai előkészületek vagy a háború következtében a fogyasztási cikkek árainak nem indokolt mértékben aránytalanul való drágulása a katonaság elvonulása után, vagy más vidékeken jelentkezik, a közigazgatási hatóság javaslatára a miniszterium elrendelheti, hogy a legszükségesebb élelmezési cikkekért követelhető legmagasabb árakat a közigazgatási hatóság arra az időre és ott is megállapítsa.

Mindkét esetben ezeket a cikkeket az ekként hatóságilag megállapított árnál drágábban árusítani tilos. A hatóságilag megállapított ár ellen a végrehajtási rendeletben megállapítandó módon birtokon kívül fellebbezésnek van helye.

Aki az első, negyedik és ötödik bekezdés alapján kibocsátott rendelkezéseket megszegi, kihágást követ el és két hónapig terjedhető elzárással, valamint hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

8. §.

A miniszterium, a nemzetközi egyezmények korlátai közt, megteheti mindazokat az intézkedéseket, amelyek szükségesek a végből, hogy a postai, távirdai és távbeszélőforgalom és érintkezés a hadviselés érdekeinek megóvása céljából ellenőrzés alá vétessék.

Aki az e §-on alapuló ellenőrzés során valamely postaküldemény, távirat vagy távbeszélgetés tartalmáról tudomást szerez, arra nézve ez a tudomás hivatalos titok, és közzététele, amennyiben súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, az 1878 : V. t.-c. 479. §-a szerint, Horvát-Szlavonországokban pedig az ott fennálló törvényes rendelkezések szerint büntetendő.

9. §.

A miniszterium oly törvényhatóság (megye, város) területén, ahol az állam biztonsága szempontjától szükséges :

1. új egyesületeknek vagy fiókegyesületeknek alakítását megtilthatja ;

2. a már meglevő egyesületek vagy fiókegyesületek gyűlését ellenőriztetheti, működését korlátozhatja vagy felfüggesztheti ;

3. elrendelheti, hogy a kereskedelmi társaságok, vagy külön törvények alapján létesült oly társulatok, pénztárak stb., amelyek közigazgatási hatósági ellenőrzés alatt nem állanak, rendőrhatósági ellenőrzés alá vonassanak, ha az a gyanu merül fel, hogy működésük törvénybe, rendeletbe vagy alapszabályaikba ütközik, avagy államellenes irányzatot vesz. A gyanu beigazolása esetén gyűléseik betilthatók, vagy feloszthatók, jogellenes határozataik végrehajtása pedig megtiltható.

Sürgős esetben a kormánybiztos is jogosult a 2. pontban meghatározott intézkedések megtételére.

Aki e §. alapján tett valamely rendelkezést megszeg, kihágást követ el, és két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronaig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

10. §.

Oly törvényhatóságokban, ahol az állam biztonsága érdekében szükséges, a miniszterium politikai jellegű népgyűlések, fel-

vonulások, körmenetek stb. tartását megtilthatja és — a közigazgatási hatóságok gyűléseinek kivételével — egyéb gyűlések tartását hatósági engedélytől teheti függővé, tekintet nélkül arra, hogy bejelentésük rendes körülmények közt kötelező-e vagy sem.

Sürgős esetben a kormánybiztos is jogosult az előbbi bekezdésben meghatározott intézkedések megtételére.

Aki tilalom ellenére vagy engedély nélkül gyűlést (népgyűlést stb.) összehív, rendez, rendezésénél vagy megtartásánál közreműködik, valamint aki az ily gyűlésben tilalom ellenére vagy az engedély hiányát tudva részt vesz, kihágást követ el és két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

11. §.

A miniszterium elrendelheti, hogy az időszaki lapoknak és más sajtótermékeknek a sajtóügyi közvádlóhoz benyújtandó sajtórendészeti köteles példányait a szétküldés előtt kell a legközelebbi kir. ügyészségnek, illetőleg rendőrhatóságnak kézbesíteni, és hogy a szétküldés, amennyiben a kir. ügyészség vagy a rendőrhatóság korábban meg nem engedi, időszaki lapoknál csak a sajtórendészeti köteles példány kézbesítésétől számított három óra múlva, más sajtótermékeknel a kézbesítés napjától számított egy hét múlva veheti kezdetét.

Ha az első bekezdés értelmében kijelölt kir. ügyészség vagy rendőrhatóság arról győződik meg, hogy valamely sajtótermékkel oly bűncselekmény követtetnék el, amely a hadviselés érdekeit érinti, a sajtóterméknek szétküldését megtilthatja. Köteles azonban a kir. ügyészség vagy a rendőrhatóság a tilalommal együtt a tilalom megszegésének a 25. §-ban megállapított következményeit a sajtótermék előállítójával (nyomdással) stb. közölni és őt arra figyelmeztetni.

A jelen §-ban meghatározott ellenőrzés gyakorlásával a kir. ügyészségnek vagy a rendőrhatóságoknak egyes kirendelt tagjai is megbízhatók.

A miniszterium intézkedhetik, hogy egyes belföldi időszaki lapoknak, amennyiben közleményeik a hadviselés érdekeit veszélyeztetik, megjelenése és terjesztése eltiltassék.

A miniszterium intézkedhetik, hogy a kültöldről érkező sajtótermékek, rendeltetési helyükre juttatás előtt, ellenőrzés alá

vétessenek és amennyiben tartalmuk a hadviselés érdekeire veszélyes, lefoglaltassanak. Külföldi időszaki lapoknak behozatala és terjesztése egészen is eltiltható.

Aki az első bekezdés alapján kibocsátott rendelet megszegésével a sajtórendészeti köteles példány beszolgáltatását elmulasztja, vagy a sajtótermék szétküldését a megállapított idő előtt megkezdi, valamint az, aki a negyedik és ötödik bekezdés alapján eltiltott időszaki lapot kiad, terjeszt, vagy behoz, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

12. §.

A miniszterium :

1. a kir. törvényszékek hatáskörébe utalhatja a főtárgyalást az 1897 : XXXIV. t.-c. 15. §-a szerint az esküdtbiróságok hatáskörébe tartozó mindazokra a bűncselekményekre nézve, amelyek a hadviselés érdekeit érintik ;

2. oly helyeken, ahol az igazságszolgáltatás érdekében szükségesnek tartja, az esküdtbiróságok működését egészen is felfüggesztheti és az esküdtbiróságokhoz tartozó ügyekben a főtárgyalás megtartását a kir. törvényszékek hatáskörébe utalhatja ;

3. a hadviselés érdekeit érintő, vagy a közrendet és a közbiztonságot veszélyeztető egyes bűncselekmények tekintetében az eljárást és ítélethozást a fennálló törvények szerint arra hivatott bíróságokról kivételesen az 1. és 2. pont esetein kívül is más polgári büntetőbíróságokra ruházhatja át ;

4. elrendelheti, hogy a hadviselés érdekeit érintő bűncselekményekre, amennyiben az 1912 : XXXIII. t.-c. 14. §-a és az 1912 : XXXII. t.-c. 14. §-a értelmében katonai büntetőbíráskodás alá nem esnek (32. §.), a polgári büntetőbíróságoknál a gyorsított bűnvádi eljárásnak a 31. §. értelmében kibocsátott szabályai nyerjenek alkalmazást. E szabályok keretében a hűtlenségre, a lázadásra, a gyilkosságra, a szándékos emberölésre, a közegészség ellen halál okozásával elkövetett bűntettre, a rablásra, a gyújtogatásra, a vizáradás okozásának bűntettére, vaspályákon, távirdákon (távbeszélőn) vagy hajókon elkövetett közveszélyű cselekmények bűntettére kivételesen a rögtönbíráskodás, valamint az 1912 : XXXII. t.-c. 444. §-ában és az 1912 : XXXIII. t.-c.

444. §-ában meghatározott büntetés megállapítható arra az esetre, ha az utóbb idézett két törvénycikk 435. §-ának második bekezdésében említett feltételek fennforognak.

13. §.

A miniszterium az 1. §. korlátai között megállapítja azt az időt, amelyet a 18—27. §-ok szempontjából háború idejének kell tekinteni.

14. §.

A miniszterium azokat a hadi cikkekre fel nem esketett, tényleges szolgálatban álló katonai egyéneket, akik a fegyveres erő mozgósítás alatt álló vagy már mozgósított részének állományába, avagy valamely hadifelszerelést felvett, illetőleg hadi állapotba helyezett erődített helynek védőőrségéhez tartoznak, hivatásbeli kötelességeik megszegése miatt ugyanazok alá a büntetőjogi rendelkezések alá helyezheti, amelyek a hadi cikkekre fel esketett katonai egyénekre nézve, szolgálati kötelességeik megszegése tekintetében mértékadóak.

15. §.

A belügyminiszter rendelettel kihágássá minősítheti a kormánybiztosok olyan rendelkezéseinek a megszegését, amelyeket megbízatásuk körében tesznek.

Az ezen a törvényen alapuló, valamint az előbbi bekezdés alapján a belügyminiszter által megállapítandó kihágások elbírálása annak a közigazgatási hatóságnak hatáskörébe tartozik, amely a törvény értelmében kihágási ügyekben a rendőri büntetőbiráskodást gyakorolja. A székesfővárosi m. kir. államrendőrség működési területén elsőfokon az illetékes kerületi kapitány jár el.

16. §.

A miniszterium a magánjogi követelések érvényesítése tekintetében — ideértve a váltókövetelések érvényesítését is — továbbá a polgári peres és nem peres eljárás és általában a polgári igazságszolgáltatás, végül a jegybank ügyvitele tekintetében rendkívüli intézkedéseket tehet és e végből a fennálló törvényektől eltérő rendelkezéseket is állapíthat meg.

17. §.

A miniszterium felhatalmaztatik, hogy a hadi szükségletek fedezésére szükséges összegeket addig, amig azok a törvényhozás útján meg nem állapittatnak, az elkerülhetetlen szükség mérvéig előlegezhesse és azok megszerzése iránt hitelművelet útján intézkedhessék.

II. FEJEZET.

A büntetőtörvénykönyvek módosítása és kiegészítése.

18. §.

Az 1878 : V. t.-c. 144. §-ának rendelkezése alá esik az a magyar honos, aki az 1878 : V. t.-c. 455. §-ában meghatározott intézkedéseket, tárgyakat háború idején abból a szándékból kémleli ki, hogy azokról az ellenséget értesitse. Az 1878 : V. t.-c. 145. §-a ebben az esetben is alkalmazandó.

19. §.

Aki az 1878 : V. t.-c. 172. §-ában meghatározott cselekményt háború idején követi el, öt évig terjedhető börtönnel büntetendő.

20. §.

Aki az 1878 : V. t.-c. 177. §-ában meghatározott cselekményt háború idején követi el, három évig terjedhető börtönnel büntetendő.

Aki háború idején a hadviselés megnehezítése vagy meg-
hiusítása végett munkásokat a munka közös beszüntetésére,
munkaadókat munkásoknak, vagy munkásokat munkaadóknak
kizárására reábir, vagy a munka közös beszüntetésére, munkások
vagy munkaadók kizárására az 1878 : V. t.-c. 171. §-ának első
bekezdésében meghatározott módon felhiv, öt évig terjedhető
fegyházzal és nyolcezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel
büntetendő.

Ugyane büntetés alá esnek azok is, akik az előbbi bekezdés-
ben meghatározott célból az 1878 : V. t.-c. 177. §-ának második
bekezdésében meghatározott csoportosulással a munka megkez-
dését vagy folytatását megakadályozzák.

Aki háború idején, tudva, hogy a munka közös beszünteté-
sének, a munkások vagy a munkaadók kizárásának célja a had-

viselés megnehezítése vagy meghiúsítása, a munka közös beszüntetésében részt vesz, munkásokat vagy munkaadókat kizár, vétiséget követ el és három évig terjedhető fogházzal, valamint négyezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ugyane büntetés alá esik az, aki a jelen §. második és harmadik bekezdésében meghatározott cselekményt, bár nem a negyedik bekezdésében meghatározott célból követi el, ha a cselekmény a hadviselés érdekeit érinti.

21. §.

Aki az 1878 : V. t.-c. 439. §-ában (1888 : XXXI. t.-c. 12. §.) meghatározott cselekményeket háború idején követi el, öt évig terjedhető börtönnel és négyezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő ; aki pedig az 1878 : V. t.-c. 441. §-ában meghatározott cselekményt követi el háború idején, két évig terjedhető fogházzal és kétezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

22. §.

Aki háború idején a fegyveres erő vagy a csendőrség tagját oly katonai büntetettre csábitja, vagy neki oly katonai büntetett elkövetéséhez nyújt segílyt, amely katonai büntetett nem tartozik az 1878 : V. t.-c. 453. §-ában említett szökésnek, vagy a katonai behívási parancs iránt tanusított engedetlenségnek (1890 : XXI. t.-c. 1., 3. és 4. §.) esetei közé, az, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, öt évig terjedhető börtönnel és négyezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

23. §.

Az 1878 : V. t.-c. 456. §-ában meghatározott büntetéssel büntetendő az is, aki az idézett §-ban meghatározott cselekményt valamely szövetséges állam haderejére vonatkozólag követi el.

24. §.

Az 1878 : V. t.-c. 481. §-ában megállapított büntetéssel büntetendő a hivatali kötelesség megtagadása, vagy a hivatali kötelesség szándékos elmulasztása, ha az háború idején az Ő Felsége uralkodása alatt álló államok vagy valamely szövetséges állam haderejével szemben, vagy a hadi védelemből kifolyólag teljesítendő hivatali kötelességre vonatkozik.

25. §.

Aki e törvény 11. §-a értelmében kibocsátott tilalmat ismerve, e tilalom megszegésével a sajtóterméket szétküldi, vagy szétküldését szándékos mulasztásával lehetővé teszi, az, amennyiben a sajtótermék tartalma olyan, amelynek terjesztésére az 1878: V. t.-c. büntetést állapít meg, e büntetéssel büntetendő; ha a sajtótermék tartalma az 1878: V. t.-c. 144. §-ában, 146. §. első bekezdésében vagy 147. §-ában meghatározott büntettek valamelyikének tényálladékát foglalja magában, három évtől öt évig terjedhető fegyházzal, ha pedig a 146. §-ának második bekezdésében, vagy 456. §-ában, vagy a jelen törvény 23. és 26. §-ában meghatározott bűncselekmények valamelyikének tényálladékát foglalja magában, három évig terjedhető államfogházzal és négyezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Az előbbi bekezdés értelmében büntetendő a sajtótermék előállítója (nyomdász stb.) akkor is, ha a sajtóterméknek az e törvény 11. §-ának első bekezdése alapján elrendelt beszolgáltatását szándékosan elmulasztotta, vagy szétküldését a megállapított idő előtt megkezdte és tudta, hogy a sajtótermék tartalma az előbbi bekezdésben meghatározott bűncselekménynek tényálladékát alkotja.

Az előbbi két bekezdésben meghatározott bűncselekmények elkövetőinek felelősségére az 1848: XVIII. t.-c. 13. és 33. §-ában foglalt szabályok nem nyernek alkalmazást.

26. §.

Az 1879: XL. t.-c. 33. §-ában meghatározott cselekménynek háború idején elkövetése vétség, mely két évig terjedhető fogházzal és kétezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

27. §.

Aki az 1879: XL. t.-c. 34. §-ában meghatározott cselekményeket háború idején követi el, az, amennyiben cselekménye nem esik a jelen törvény 7. §-a alá, valamint az, aki a fennálló törvények alapján az 1879: XL. t.-c. 34. §-ában nem említett egyes hadiszükségletekre háború idején kiadott kiviteli, átviteli, behozatali tilalmakat vagy egyéb forgalmi korlátozásokat megszegi, két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

28. §.

A 18—27. §-okban meghatározott cselekményeket háború idején elkövetetteknek kell tekinteni akkor is, ha azokat háború fenyegető veszélyének okából elrendelt katonai előkészületek esetében a 13. §. szerint meghatározott időben követték el.

29. §.

A közös haderő vagy a honvédség kötelékébe tartozó nem tényleges állományú egyén, aki oly időben, midőn az 1903 : VI. t.-c. 2. §-a alapján a miniszterium által kiadott rendelet értelmében a fegyveres erő kötelékébe tartozó egyének részére útlevél kiadása tilos, a magyar állam területét oly célból hagyja el, hogy katonai szolgálatra való esetleges behívását meghiusítsa, vétséget követ el és öt évig terjedhető fogházzal büntetendő.

Ha az előbbi bekezdésben meghatározott cselekményt népfelkelésre kötelezett egyén oly célból követi el, hogy a népfelkelési szolgálatra való esetleges behívását meghiusítsa, cselekménye vétség, mely két évig terjedhető fogházzal büntetendő.

30. §.

A jelen fejezetbe ütköző vétségek kísérlete büntetendő.

III. FEJEZET.

Zárórendelkezések.

31. §.

Az igazságügyminiszter felhatalmaztatik, hogy a gyorsított bűnvádi eljárásnak a 12. §-ban említett szabályait, a rögtönbíráskodási szabályokat is ideértve, az 1896 : XXXIII. törvényveikben foglalt rendelkezések módosításával és kiegészítésével és az 1912. évi XXXII. és XXXIII. t.-c. elveinek szem előtt tartásával rendeleti úton megállapíthassa.

32. §.

A jelen törvény kihirdetése napján lép életbe, és végrehajtásával a miniszterium és az illető szakminiszterek, amennyiben pedig hatálya Horvát-Szlavonországora is kiterjed s végrehajtása nem a központi kormányt illeti, a bán bizatnak meg. Horvát-

Szlavonországokban az önkormányzati törvényhozás körébe tartozó ügyekre nézve az ottani törvények irányadók.

E törvénynyel egyidejűleg lép életbe az 1912 : XXXII. t.-c. 14. §-a és az 1912 : XXXIII. t.-c. 14. §-a.

1912 : LXVIII. TÖRVÉNYCIKK

a hadiszolgáltatásokról.

(Szentelést nyert 1912. évi december hó 29 én. — Kihirdettetett az »Országos-Törvénytar«-ban 1912. évi december hó 31-én.)

1. §.

Mozgósítás, valamint hadi állományra való kiegészítés esetében a fegyveres erő mozgósított (hadi állományra kiegészített), hadilag felszerelt vagy útba indított részeinek szükségleteire, valamint a hadviselés érdekében szükséges védelmi intézkedésekhez az e törvényben meghatározott hadi szolgáltatások vehetők igénybe, amennyiben a fegyveres erő ebbeli szükségletei a rendes úton, vagyis a béke idején alkalmazott módozatok szerint idejekorán nem, vagy csak aránytalanul nagyobb költségen volnának kielégíthetők.

A hadi szolgáltatásokat a csendőrségnek, a fegyveres erőhöz csatlakozó pénzügyőrségnek és állami erdészeti személyzetnek (1886. évi XX. t.-c. 2. §.), továbbá a fegyveres erőt követő egyéb polgári személyeknek és a hadi foglyoknak, végül valamely szövetséges állam fegyveres erejének szükségleteire is igénybe lehet venni.

2. §.

Azt az időpontot, amellyel a hadi szolgáltatások iránti kötelezettség kezdődik, valamint azt az időpontot, amellyel ez a kötelezettség megszűnik, a honvédelmi miniszter köztudomásra hozza.

3. §.

A hadi szolgáltatások igénylését a föltétlen szükség mértékére kell szorítani ; a kötelezettség minden esetben csak a szolgáltatási képesség mérvéig terjedhet. A hadi szolgáltatásokért — amennyiben e törvény nem állapítja meg kifejezetten az ellenkezőjét — megfelelő térítés jár (33. §.).

4. §.

Hadi célokra szükséges személyes szolgálatok teljesítésére, ha a szükséglet a rendelkezésre álló önkéntes munkásokból vagy népfölkelő kötelezettekéből, illetőleg a védtörvény 7. §-a alapján alkalmazható hadkötelesekből nem fedezhető, — minden munkaképes, a férfinemhez tartozó polgári egyén kötelezhető, aki életének 50-ik évét be nem töltötte.

A fiatalabbak az idősebbek előtt és a lehetőségig oly egyének veendőik igénybe, akik rendes foglalkozásuknál fogva az illető munkák elvégzésére alkalmasak.

5. §.

A személyes szolgáltatások alól feltétlenül mentesek :

a) a szellemileg vagy testileg ezekre alkalmatlanok ;
 b) az állami és egyéb köztisztviselők, a községi elöljárók, továbbá a védtörvény 57. szakaszában fölemlített egyének, valamint azok, kik oly állásokat töltenek be, melyek a népfölkelési szolgálat alóli felmentést az 1886. évi XX. t.-cz. 2. §-a értelmében indokolják ;

c) a lelkeszi szolgálatot teljesítők ;

d) azok, kik nemzetközi szerződéssel kifejezetten vagy nemzetközi szokással mentesítve vannak.

A tartózkodási községen kívül hosszasabban tartó munkák és szolgálatok teljesítése alól mentesek :

1. önálló mezei gazdák, gyár- és ipartelepek birokosai,
2. azok, kik különös tekintetbe vételt érdemlő családi viszonyaiknál fogva, családtagjaik életfenntartásának veszélyeztetése nélkül nem maradhatnak távol.

6. §.

Azok az egyének, akik az e törvény alapján igénybe vett szállítási vagy közlekedési eszköznek, ipar- vagy egyéb üzemtelepnek stb. személyzetéhez tartoznak és személyes szolgálatokra bevonhatók (4. és 5. §.), kötelesek a vállalat igénybevételének idejére eddigi szolgálati vagy munkaviszonyukban megmaradni, amíg csak az általános vagy személyes hadi szolgáltatási kötelezettség meg nem szűnik (2. és 4. §.), vagy pedig egyéni mentességi jogcím nem áll be (5. §.).

Az e személyzethez tartozó egyéb egyének szolgálati vagy munkaviszonyuk jogszerű megszüntetése esetében a vállalatnál további szolgálatra nem kötelezhetők.

7. §.

A személyes szolgálatokért a teljesített szolgálat, illetőleg munka nemének megfelelő térítés jár, mely rendeleti úton fog szabályoztatni.

A munkások a szükséges és magukkal hozott szerszámok elhasználásáért és megrongálásáért kárpótlást nyernek.

Az e törvény alapján szolgálattételre bevont egyéneknek, ha a szolgálat ideje alatt megbetegednek, katonai egészségügyi intézetben való ingyenes gyógykezelésre van igényük.

8. §.

Az e törvény alapján személyes szolgálatra bevont, valamint az önkéntes szolgálatokra vagy munkákra alkalmazott egyének, saját és hátramaradottjaiknak esetleges ellátási igényeit illetőleg, amennyiben a fennálló törvények vagy megállapodások szerint ellátásra igényük nem volna, ugyanazon elbánás alá esnek, mint a katonai személyek, ha a keresetképtelenségüket (szolgálatképtelenségüket) okozó fogyatkozás vagy a halál bebizonyíthatólag e szolgálat következtében állott be.

Ezt az ellátást külön rendelet szabályozza.

Az e törvény alapján szolgálattételre bevont egyének gyámoltásra szoruló családjainak ugyanolyan segélyezésre van igényük, mint a mozgósításkor behívott, nem tényleges állományú katonai személyek családjainak.

9. §.

Azok a polgári személyek, kik a fegyveres erő mozgósított vagy hadi állományra kiegészített csapatainak (parancsnokságainak, hatóságainak, intézeteinek) kíséretéhez, vagy egy szolgálatba helyezett hadihajónak, vagy mozgósítás, illetőleg háború esetére időlegesen a haditengerészetbe bekebelezett járóműnek személyzetéhez tartoznak, e viszony tartama alatt elkövetett büntetendő cselekmények miatt a katonai büntetőbiráskodás és a katonai fegyelmi fenytő hatalom alatt állanak.

Ama közlekedési vállalatok személyzete, amely vállalatok hadi létszámra való emelés vagy mozgósítás esetén, e törvény

értelmében katonai vezetés alatt hadi szolgáltatásokat teljesítenek, ebbeli szolgálati kötelességeinek e viszony tartama alatt történt megszegése miatt a katonai büntetőbiráskodás és a katonai fegyelmi fenytő hatalom alatt áll.

Azok a polgári személyek, kik nem tartoznak ugyan az előző két bekezdésben felsorolt személyekhez, de hadi létszámra való emelés vagy mozgósítás esetén e törvény értelmében katonai közegek vezetése alatt valamely munka végzésére alkalmaztatnak, ez alkalmaztatásuk tartama alatt az illető katonai közegek által e munkák vezetésére vonatkozólag kiadott parancsoknak feltétlenül engedelmeskedni kötelesek, és e kötelesség megszegése miatt a katonai büntetőbiráskodás és a katonai fegyelmi fenytő hatalom alatt állanak.

A polgári személyeknek tudtára kell adni azt, hogy a katonai büntetőbiráskodásnak és a katonai fegyelmi fenytő hatalomnak alá vannak rendelve, és pedig mily terjedelemben.

10. §.

Minden fogatos jármű vagy személy-, illetőleg teherszállításra alkalmas állat birtokosa kötelezhető, hogy azt, megfelelően felszerelve, fuvarozásra (teherhordásra) átengedje.

Ha a birtokos személyes szolgálatra köteles (4. és 5. §.), a fuvarozást (állatvezetést) személyesen köteles teljesíteni; de jogában áll maga helyett alkalmas helyettést állítani.

Ha pedig a birtokos helyettést nem állíthat és személyes szolgálatra sem kötelezhető, a fuvarost (állatvezetőt) a község rendeli ki a személyes szolgálatokra kötelezettek sorából.

Az igénybevételért rendeletileg megállapítandó térítés jár.

11. §.

Minden közuti szállításra alkalmas gépi jármű birtokosa kötelezhető, hogy járművét annak vezetőjével (chauffeurjével) (6. §.) együtt a fegyveres erő céljaira, a menetképessegre felszerelve átengedje.

Az igénybevételért rendeletileg megállapítandó térítés jár.

12. §.

Vízi és légi járművek birtokosai kötelezhetőek, hogy járműveiket használatra átengedjék. Ilyen járművek végleges átengedése is követelhető.

E járműveket akár személyzetükkel (6. §.) és felszerelésükkel együtt, akár a nélkül lehet igénybe venni.

Az igénybe vett járművekért járó térítés, külön megállapodás hiányában, szakértői becslés alapján állapittatik meg.

A vízi és légi járművek forgalma beszüntethető, egészen vagy részben katonai célokra felhasználható.

A forgalom beszüntetéseért térítés nem jár.

A légi járművek előállítását és tartását beszüntetni, vagy pedig csak korlátozni is lehet.

13. §.

A 10., 11. és 12. §-ok alapján követelhető hadiszolgáltatások alól mentesek azok a járművek, lovak és teherhordó állatok, amelyek:

a) Ő Felsege és a királyi ház tagjainak udvartartásához tartoznak;

b) a közhivatalnokok szolgálatának teljesítésére feltétlenül szükségesek;

c) a nemzetközi jog értelmében területenkivüliséget élvező személyek használatára szolgálnak;

d) a posta szállításához, egészségügyi célokra, valamint a tűzoltók részére feltétlenül szükségesek;

e) a lelkipásztorok, orvosok és állatorvosok részére (kiknek hivatási körlete több községre, tanyára stb. terjed ki) hivatásuk teljesítésére szükségesek, de legfeljebb egy gépi jármű, vagy egy fogatos jármű, vagy egy hátas vagy hámos ló;

f) az udvari és állami ménesekhez, mén- és csikótelepekhez tartoznak; — végül

g) a magánménesekben tenyésztésre állandóan használt ménék és kancák, a tenyésztésre alkalmasoknak nyilvántartott ménék, — a vemhes és szoptatós kancák négy hónapi szoptatás idejéig, — ugy szintén a kizárólag és tartósan versenycélokra tartott lovak.

Ha a 10., 11., és 12. §-ok alapján igénybe vett járművek és állatok az igénybevétel tartama alatt teljesen használhatatlanná válnak, megrongálódnak, vagy értékük rendkívüli mértékben csökken, a birtokosnak csak abban az esetben van igénye kártérítésre, ha a kár az ő hibáján kívül, vagy amennyiben a

személyzetet (kocsis, málhásállat-vezető, chauffeur stb.) ő becsátotta rendelkezésre, azok hibáján kívül keletkezett.

A szállítási eszközök rendes kopásáért nem jár térítés.

A kártérítés kiszabásánál az átvétel alkalmával bizottságilag megállapított becsértéket kell alapul venni.

14. §.

Hirszolgálatra alkalmas állatokat, különösen galambokat, rendeletileg megállapítandó térítés ellenében be lehet vonni.

Ily állatok tartását, valamint az általuk közvetített forgalmat be lehet szüntetni, vagy pedig csak korlátozni.

15. §.

Minden, akár magántulajdonban is levő ut és közlekedési célokat szolgáló műtárgy (hidak, átereszek stb.) térítés nélkül szabadon használható.

Ugy a közhasználatú, mint a magánhasználatra szolgáló átkelési eszközöket (kompokat, réveket, hajóhidakat stb.) a fegyveres erő és az azt követő személyzet szabadon használhatja. Az átkelési eszközök forgalma katonai tekintetektől egészen beszüntethető. A közhasználatú átkelési eszközök használatáért a szolgáltatásnak vegyes bizottságilag megállapítandó közönséges értéke szerinti térítés jár, tekintet nélkül az átkelési eszköz tulajdonosát az engedélyckirat alapján esetleg terhelő kötelezettségekre.

A forgalom beszüntetéseért térítés nem jár.

Magánhasználatra szolgáló átkelési eszköznek használatáért térítés nem jár. Az átkelési eszközökön, valamint a magántulajdonban levő műtárgyakon a használatból okozott kárért térítés jár.

16. §.

A vasutak használatára nézve a fennálló szabályok vagy az illető vállalatokkal esetleg kötött egyezmények irányadók.

Ha katonai tekintetek megkivánják, a vasuti forgalom az egyes vagy az összes vonalakon beszüntethető, valamint teljesen vagy részben katonai célokra felhasználható.

A forgalom beszüntetéseért, — amennyiben törvényes rendelkezések, engedélyek vagy megállapodások másképp nem intézkednek — térítés nem jár.

17. §.

Vasuti távirdákat, magántulajdonban levő távirda- és távbeszélővonalakat, személyzetükkel (6. §.) és felszerelésükkel együtt, részben vagy egészen igénybe lehet venni, vagy üzemüket be lehet szüntetni.

Vasuti és magántulajdonban levő távirda- és távbeszélővonalak használatáért az állami távirda és távbeszélő használatára érvényes díjszabás szerinti térítés jár.

Ha azonban a magántávirda- vagy távbeszélődíjszabás alacsonyabb, úgy a térítés ezen alacsonyabb díjszabás szerint fizettetik.

A használat által okozott kárt meg kell téríteni.

Az üzem beszüntetéseért térítés nem jár.

18. §.

Üzem- és ipartelepek birtokosai kötelezhetők, hogy az I. §-ban meghatározott célokra, az igénylőnek választása szerint, üzemüket folytassák, vagy a személyzettel együtt (6. §.) használatra átengedjék.

Üzemben levő, keresetre alapított telepek használatáért az átlagos jövedelem alapul vétele mellett történő bizottsági becslés szerint jár térítés; az üzem kiterjesztése vagy megszorítása, valamint az esetleg a katonai igazgatás részéről kirendelt személyzetnek alkalmazása kellőleg figyelembe veendő.

19. §.

Minden ingatlan birtokosa köteles a birtokában levő ingatlanokat erődítési művek, valamint más katonai építmények (műtárgyak) előállítására, az erődített helyek hadi felszerelésére, hidak, utak, vasutak építésére, vagy egyébként a hadi műveletek közvetett vagy közvetlen előmozdítására és biztosítására, a szűkséglet tartamára használatul rendelkezésre bocsátani.

Az ingatlan használatáért elvileg kártalanítás jár, melyet bizottság határoz meg. Nem jár kártalanítás üresen álló, hasznot nem hajtó épületek, szünetelő ipartelepek, szabad terek, legelőterületek, erdők és megmunkálatlan földek használatáért, utóbbiakért azonban csak a szokásos megmunkáltatás idejéig.

A használatra átengedett ingatlant abban az állapotban kell visszaadni, amelyben azt átvették. Ha azonban a használat

folytán az állag kárt szenvedett, azért megfelelő kártalanítást kell adni. E célból az átvételkor az ingatlanok állapotát és értékét, a visszaadásakor pedig az esetleg szenvedett kárt bizottságilag kell megállapítani.

Ha a birtokos a bizottság megállapításával nincs elégedve, szabadságában áll igényeit a 33. §. értelmében érvényesítenie.

Az e §. értelmében használatul átengedett ingatlanok tulajdona kisajátítás útján megszerezhető. A kisajátítási eljárásra az 1881 : XLI. t.-c.ik rendelkezései érvényesek.

20. §.

A 19. §-ban említett célokra, az ott megállapított használatra való átengedésen kívül, az épületeknél a szabad rendelkezésre bocsátás is követelhető. A szabad rendelkezés magában foglalja az épület lerombolására és lényeges átalakítására való jogot is.

A szükséghez képest a kisajátítás is igénybevehető.

A rendes használatért a 19. §. szerinti térítés jár.

Ha az átengedett épületet lerombolták, vagy lényegesen átalakították, az okozott kár megtérítendő. A kártérítést az épület becsára a apján kell megállapítani.

A tulajdonos a kisajátítás útján való tulajdonmegváltást is követelheti.

A becsár az épületek elfoglalása vagy lebontása előtt bizottságilag állapíttatik meg. Ugyanez határozza meg a lerombolással vagy a lényeges átalakítással okozott kárt is.

Ha a bizottság megállapításával a tulajdonos nincs elégedve, szabadságában áll igényét a 33. §. értelmében érvényesítenie.

A kisajátítási eljárásra az 1881 : XLI. t.-c. rendelkezései érvényesek.

21. §.

A beszállásolás tekintetében általában az ideiglenes beszállásolásra nézve a békében fennálló törvényes rendelkezések irányadók; ezek kiterjednek az 1. §-ban felsorolt összes egyénekre, valamint az egész állatállományra.

A térítés a fentebb említett törvényes rendelkezések szerint,

— és amire ezek nem terjednek ki — rendeletileg megállapítandó mértékben fizettetik.

Szükség esetében olyan helyiségek is igénybevehetők, melyek béke idején a beszállásolás alól föl vannak mentve. Azonban kivételt képeznek : az Ő Felsége és a királyi ház tagjainak udvartartásához tartozó épületek, a nemzetközi jog értelmében területenkivüliséget élvező személyek használatára szolgáló épületek, azután a közvetlenül állami célokra szolgáló nélkülözhetetlen épületek vagy épületrészek, továbbá a nyilvános muzeumok, műcsarnokok, levéltárak és könyvtárak, a női zárdák belső elzárás által elkülönített s a valódi szükségletnek megfelelő helyiségei, végül azok a vasuti épületek, amelyek a katonai célokra szükséges üzemhez nélkülözhetetlenek.

A csapatok táborozására, a hadianyag és készletek felállítására szükséges szabad terek — ilyenek hiányában alkalmas telkek — birtokosaik által rendelkezésre bocsátandók. Hasonlóképen mindennemű készlet elhelyezésére szükséges helyiségek is rendelkezésre bocsátandók. A térítés tekintetében a 19. §. második bekezdésében foglalt rendelkezések érvényesek.

22. §.

A háztartással bíró lakosok kötelezhetők, hogy az 1. §-ban megjelölt egyéneknek természetbeli élelmet nyújtsanak.

Az élelem mértéke rendeletileg lesz megállapítva.

Élelmi cikkek (vágómarhák) birtokosai kötelesek azokat követelésre átengedni.

A követelés a község útján történhetik, amely a rendeltetési helyre való szállításra kötelezhető.

Tenyész- és tejelőállatok átengedése csak kivételesen követelhető.

A természetbeli élelmezésért s az élelmicikkekért a rendeletileg megállapítandó térítés jár, amelynél az előző évi október, november és december hónapokra megállapított piaci átlagárakat, ez áraknak egy harmadáig terjedhető összeg hozzászámításával kell alapul venni.

Amennyiben a hadiszolgáltatások tartama alatt a piaci árak lényeges emelkedése vagy csökkenése állapítható meg, ez alapon a térítési tételek ujabban állapítható meg, azonban pótlék hozzászámítása nélkül.

23. §.

Aki takarmánynak van birtokában, köteles a szükséges takarmányt szolgáltatni. A takarmány kaszálása és gyűjtése, valamint szállítása a községtől követelhető.

Az állatállomány részére legelőket is igénybe lehet venni.

A szükséges takarmányért a 22. §. két utolsó bekezdése szerint megállapítandó térítés jár. Az állatok etetésére átengedett fűfélékért vagy mezei terményekért és a legelésre rendelkezésre bocsátott rétekért (kivételesen bevetett földekért) szakértői becslés alapján azon közönséges becstérték szerint fizettetik a térítés, mellyel a termény a kaszálás vagy az aratás idején birt volna; a tulajdonképeni legelőkért a helyben szokásos legelőpénz jár.

24. §.

Az 1. §-ban meghatározott célokra szükséges egyéb hadi segédeszközök is követelhetők birtokosaiktól ideiglenes használatra vagy végleges átengedésre.

Ilyen tárgyak igénybevételéért térítés, megrongálásukért kártérítés jár, és pedig a szakértők által megállapítandó közönséges értékükhöz mérten.

Terménykészletek birtokosainak a katonai igazgatással kötött szállítási szerződesei a hadi szolgáltatás teljesítésének kötelezettsége alól nem mentesítenek.

25. §.

A községek kötelesek megbetegedett személyeket és beteg, de ragálymentes állatokat, akiket, illetőleg amelyeket katonai vagy polgári gyógyintézetbe szállítani nem lehet, ápolás végett átvenni.

A községek arra is kötelezhetők, hogy a már meglévő kórházaikat rendelkezésre bocsássák, vagy szükségkórházakat rendezzenek be és bocsássanak rendelkezésre. A községek kötelesek a kórházi épületek és a berendezés fenntartásáról gondoskodni, a betegek számára szükséges élelmiszereket, italokat, orvosi és kórházi szereket, a felügyelő- és ápolószemélyzet számára az élelmezést, és végül a tüzelő és világító anyagot is szolgáltatni.

Beteg személyek és állatok ellátása és ápolása körül felmerült költségeket, a béke idején fennálló elvek szerint kell megtéríteni.

26. §.

A községek kötelesek a katonai közigazgatás által gondozás céljából átadott javakat átvenni. A gondozás körül a községre hárulnak mindazok a jogok és köteleességek, melyek az idegen vagyon feletti gondnoksággal egybe vannak kötve.

Az állami javak gondozásáért térítés nem jár, kivéve az elkerülhetetlen készkiadásokat.

A közigazgatási hatóság intézkedhetik, hogy a gondozásba átvett javak, ha gondozásuk aránytalan nagy költséggel volna egybekötve, vagy romlásnak volnának kitéve eladassanak. A befolyt eladási ár a legközelebbi katonai hatóságnak szolgáltatandó át.

27. §

Azt, hogy mily terjedelemben, mikor és hol áll be a hadi szolgáltatások teljesítésének kötelezettsége, elvileg a honvédelmi miniszter állapítja meg

Sürgős esetekben a katonai parancsnokságok (hatóságok) a megkeresést közvetlenül a közigazgatási hatóságokhoz, rendkívüli esetekben közvetlenül a községhez intézhetik, amidőn a közigazgatási hatóságok, illetőleg a községek rendelkeznek a hadi szolgáltatások kiállítása iránt.

Végzés szükség esetében a feltétlenül szükséges szolgáltatást közvetlenül magától a szolgáltatásra kötelezettől lehet követelni.

28. §.

Az igénybevételre kerülő hadi szolgáltatásokat a honvédelmi miniszter a törvényhatóságokra, a törvényhatóság első tisztviselője a járásokra (városokra), és a főszolgabíró (járásfőnök) a községekre veti ki.

Az igénybevételre kerülő hadi szolgáltatásokat, — amennyiben a katonai érdekeket nem veszélyezteteti és számottevő költség-többlet okozása nélkül lehetséges, — megfelelő nagy területre kell kivetni, s a törvényhatóságok, járások (városok) és községek szolgáltatási képességéhez mérten, lehetőleg egyenlő mértékben, figyelemmel az egyes szolgáltatásra kötelezettek létfeltételeire, felosztani.

29. §.

A községek a hadi szolgáltatást akár az arra kötelezettek által, akár felfogadott vállalkozókkal teljesíthetik.

30. §.

A közigazgatási hatóságok és községi előljáróságok vonakodás vagy mulasztás esetében a hadi szolgáltatást kényszereszközök alkalmazásával is teljesíttethetik és e végből szükség esetében katonai karhatalmat is igénybe vehetnek.

Amennyiben a követelményeknek nem idejében vagy nem a követelt mértékben tétetnék elég, és ha a közigazgatási hatóságok vagy községek közreműködésének igénybevétele teljesen lehetetlen volna, úgy a szolgáltatás azoknak közreműködése nélkül közvetlenül a katonaság által követelhető, s vonakodás vagy ellenszegülés esetén az illető katonai parancsnok felelősségére kikényszeríthető, vagy a tulajdonos távollétében el is vehető; ez esetben köteles a parancsnok a lehetőség szerint bizalmi férfiakat meghívni.

31. §.

A kötelezettségek tekintetében vitás esetekben vagy esetleges panasz esetén a közigazgatási hatóságok, legfelsőbb fokban a honvédelmi miniszter határoznak.

A fellebbezésnek hálaztó hatálya nincsen.

32. §.

Az e törvény alapján teljesített szolgáltatásokért járó térítést és a szenvedett károkért járó kártérítést, amennyire lehet készpénzben kell kifizetni. Amennyiben az azonnal való fizetés nem volna lehetséges, a hadi szolgáltatás teljesítését írásban nyugtatványozni kell. E nyugtatvány alapján a hadi szolgáltatást teljesítő, amennyiben a kifizetés már előbb nem történt volna meg, igényét a 33. §. értelmében érvényesítheti.

33. §.

Amennyiben valamely hadi szolgáltatásért járó térítés vagy valamely okozott kárért járó kártérítés a 32. §. értelmében ki nem fizettetett, vagy amennyiben a megítelt térítéssel vagy kártérítéssel a szolgáltatást teljesítő megelégedve nincs, jogában áll igényét az illetékes községi előljáróságnál írásban vagy szóval bejelenteni hat hónap alatt attól a naptól kezdve, amelyen a hadi szolgáltatások iránti kötelezettség megszűnése a 2. §. értelmében közhírré tétetett.

A 8. §. alapján támasztott ellátási igények bejelentésére vagy igazolására, továbbá a bejelentések megvizsgálására és az ezekre vonatkozó döntésre nézve ugyanazt az eljárást kell követni.

A bejelentett igényeket elsősorban a községenként e czélből megalkotott bizottságok veszik vizsgálat alá és állapítják meg. E bizottságok megállapításait a katonai területi parancsnokság két kiküldöttjével kiegészített törvényhatósági közigazgatási bizottság — Horvát-Szlavonországokban az országos bizottság — vizsgálja felül s terjeszti fel a honvédelmi miniszterhez.

Végérvényesen a belügyminiszternek — Horvát-Szlavonországokban a bánnak, — továbbá a pénzügyminiszternek, a honvédelmi miniszternek és a hadügyminiszternek, valamint esetenként az érdekelt minisztereknek két-két képviselőjéből alakult bizottság határoz.

A községenként alkotott bizottságok kis- és nagyközségekben a főszolgabíró (járási főnök), városokban a polgármester elnöklete alatt a község egy tisztviselőjéből, a képviselőtestület 3 tagjából és a katonai hatóság kiküldötteiből állanak.

34. §.

A hadi szolgáltatásokért járó térítés és az okozott károkért járó kártérítés, továbbá a személyes szolgálatokra bevont egyének ellátási igényeiből eredő kiadások a közös hadügyi tárczát terhelik.

A személyes szolgálatra bevont egyének hátramaradottainak ellátási igényeiből, valamint a bevont egyének gyámolításra szoruló családjainak segélyezéséből eredő kiadások a hadmentességi díjalapot terhelik.

35. §.

A hadi szolgáltatásokra és az azokból származó igényekre vonatkozó beadványok, jegyzőkönyvek, mellékletek és egyéb okmányok bélyeg- és illetékmentesek.

36. §.

Ez a törvény kihirdetése napján lép hatályba.

Végrehajtásával a honvédelmi miniszter bizatik meg, aki az érdekelt miniszterekkel és a hadügyminiszterrel, Horvát-Szlavonországokban pedig a Horvát-Szlavon- és Dalmátországok bánjával is egyetértőleg jár el.

1912 : LXIX. TÖRVÉNYCIKK

a lovak és járművek szolgáltatásáról.

(Szentesítést nyert 1912. évi december hó 29-én. — Kihirdettetett az »Országos Törvénytár«-ban 1912. évi december hó 31-én.)

1. §.

A közigazgatási hatóság fölhívására (lóbehívás) a lóbirto-
kosok kötelesek lovaikat, a meglevő hozzátartozó málhásállat-
fölszereléssel együtt, megfelelő kárpótlás ellenében a fegyveres
erő, vagy valamelyik része mozgósításának, úgyszintén a hadi
állományra való kiegészítésének céljaira is, az államnak tulaj-
donába átengedni.

E kötelezettség addig tart, míg a fegyveres erő, vagy vala-
melyik része hadi állományon van.

Mindazok az intézkedések, melyek a törvényben a „lovak“-ra
vonatkozólag tételnek, hasonló módon az öszvérekre, öszvér-
szamarakra és szamarakra is érvényesek.

Az átengedés alól kivételnek :

1. az Ő Felsege és a királyi ház tagjainak udvartartásához
tartozó lovak ;

2. a nemzetközi jog értelmében területenkivüliséget élvezők
személyes használatára szolgáló lovak ;

3. a fegyveres erőhöz tartozó egyéneknek annyi lova, ahányat
mozgósításkor tartani kötelesek ;

4. a csendőrséghez tartozóknak szolgálatuk teljesítéséhez
szükségelt lovai ;

5. a posta szállításához feltétlenül szükségelt lovak ;

5. ama lovak közül, melyeket az állami, törvényhatósági,
városi és községi alkalmazottak szolgálatuk teljesítésére tartani
kötelesek, legfeljebb 2—2 ló ;

7. azon lelkipásztoroknak, orvosoknak és állatorvosoknak,
kiknek hivatási körlete több községre (tanyákra stb.) terjed ki,
hivatásuk teljesítéséhez szükségelt legfeljebb 2—2 lova ;

8. az egészségügyi célokra, úgyszintén a tűzoltók részére
feltétlenül szükségelt lovak ;

9. az udvari és állami ménes-intézeteknek, állami ménesek-
nek, mén- és csikótelepeknek tenyész- és gazdasági lovai ;

10. a magánménésekben tenyésztésre állandóan használt kancák ;

11. a községek (városok) és magánosok tulajdonát képező ama mének, amelyek, mint tenyésztésre alkalmasak, nyilvántartatnak ;

12. a kizárólag és tartósan versenyekre használt lovak ;

13. ama lovak, melyek állandóan bányákban a föld színe alatt dolgoznak ;

14. végül :

a) mindazok a lovak, amelyek a lóbehívás évében négy éven alól maradnak ;

b) a vemhes és szoptatós kancák négy hónapi szoptatás idejéig ;

c) azok a lovak, melyeket betegség vagy valamely járvány elhurcolásának veszélye miatt nem lehet, vagy nem szabad az istállóból kivezetni.

2. §.

A mozgósítás, úgyszintén a hadi állományra való kiegészítés céljaira szükségelt lovak akként biztosítatnak, hogy a lovak a fegyveres erő összes alakulásaihoz lehetőleg azokon a területeken állittatnak ki, amelyeken ezeknek az alakulásoknak a hadi állományra való kiegészítése történik.

Amennyiben a fegyveres erő azon alakulásai részére, amelyek a hadi állományra a magyar szent korona országainak területén kívül egészítendő ki, kiegészítések szükségeltetnek, e kiegészítések iránt a honvédelmi miniszter a hadügyminiszterrel egyetértőleg rendelkezik.

3. §.

A magyar szent korona országaiból kiállítandó lovak összá-
számát a honvédelmi miniszter a hadügyminiszterrel egyetértőleg
állapítja meg, és az egyes hadtestterületeken belül szükségelt
lovak számát a katonai érdekeknek és a kiállítási képességnek
tekintetbe vétele mellett lehetőleg egyenlően az egyes lóállítási
járásokra veti ki (25. §.).

Amennyiben egyes területeken aránytalanságok állanak be,
a megfelelő kiegyenlítések lehetőleg a nem első sorban tekin-
tetbe jövő alakulások és utánszállítások szükségleteinek fedezé-

sekor, úgyszintén a mozgósítottság alatti kiegészítések alkalmával eszközlendők.

A lóosztályozás útján előkészítendő első igénybevétel alkalmával azonban nem szabad az összes lóállomány 50 százalékánál több lovat elvonni.

Lóállítási járások :

- a) a főszolgabírói járások ;
- b) Budapest székesfőváros, a törvényhatósági joggal felruházott városok, Fiume város és kerülete és a rendezett tanácsú városok ;

Horvát-Szlavonországokban :

- c) a közigazgatási járások ; és
- d) azok a városok, amelyek elsőfokú közigazgatási hatóságok.

4. §.

A lóállítási járások állítási képességének kipuhatolására szolgál a lovak bejelentése, összeírása és osztályozása.

A közigazgatási hatóság által helyben szokásos módon közzétett fölszólításra, minden lóbirtokos tartozik lovainak számát és minőségét, úgyszintén a hozzátartozó málhásállat felszereléseinek számát a községi előljárásnak (polgármesternek) bejelenteni.

Kivételek rendeletileg fognak megállapíttatni.

A lóosztályozás rendszerint minden második évben fogantatosíttatik.

A lóosztályozás időpontját és helyét a honvédelmi miniszter a hadügyminiszterrel egyetértőleg, a katonai követelmények szerint s az illető vidék éghajlati és gazdasági viszonyainak figyelembe vételével állapítja meg, s minden egyes községben (városban) a helyi szokásoknak megfelelő módon kihirdetteti.

5. §.

A lóosztályozás bizottság előtt fogantatosíttatik.

A bizottság tagjai :

- a) a főszolgabíró (járásfőnök), polgármester, vagy ezeknek helyettese, mint elnök ;

- b) a közös hadsereg vagy a honvédség egy, esetleg két törzs- vagy főtisztje ;

c) a közös hadsereg vagy a honvédség egy állatorvosi közege, vagy ilyenek hiányában egy polgári állatorvos ;

d) ama község előljáróságának, illetőleg ama város tanácsának egy tagja, amely községből (városból) a lovak elővezetnek.

A bizottságnál 3 becsüst kell alkalmazni, akiket a főszolgabíró (járásfőnök), polgármester nevez ki és hiteltet meg.

Becsüsökül feddhetlen előéletű szakemberek, lehetőleg gazdasági vagy lótenyésztési bizottsági és egyleti tagok nevezendők ki.

A becsüsöknek megfelelő térítés jár, melynek mértéke rendeleti úton lesz megállapítva

Az osztályozásnál két bizalmi férfiú vehet részt ; ezeknek kiküldetésére vonatkozó szabályokat rendelet állapítja meg.

6. §

Minden lóbirtokos tartozik lovait kézen és egyenkint az osztályozó-bizottság elé vezetni vagy vezetettetni, és a hozzátartozó málhásállat fölszeréseit is bemutatni.

Az 1. §-nak 1-től bezárólag 13. pontjaiban, valamint a 14. c) pontjában említett lovakat nem kell elővezetni.

Továbbá nem kell elővezetni azokat a lovakat sem, amelyek az osztályozás évében 4 éven alól maradnak, valamint az ellés előtt álló vemhes kanczákat és a szoptató kanczákat hat heti szoptatás idejéig.

Az osztályozásnál a lovak hadi szolgálatra alkalmasságuk szempontjából megvizsgálatnak ; e fölött, úgyszintén a málhásállat-fölszereléseknek katonai czélokra való használhatósága fölött a katonai képviselő (5. §. b) határoz, aki a lovakat a következőképen osztályozza :

„mindenkorra alkalmatlan“,

„ez időszerint alkalmatlan“,

„alkalmas“.

A mindenkorra alkalmatlan lovak ugyanabban az állítási eljárásban minden további elővezetéstől mentesek ; az ez időszerint alkalmatlanok és az alkalmasak a legközelebbi osztályozáshoz ismét elővezetendők.

Az alkalmasnak osztályozott lovak közül a katonai képviselő a lovakat kategóriák szerint a szükségelt számban választja ki.

Erre minden egyes kiválasztott lónak értéke a következő alapelvek szerint állapítatik meg.

A lóbehívásnál szabványosnak tekintendő árak a lóosztályozást elrendelő hirdetményben — külön minden egyes lókategoriára — közzétételnek; ez árak mindenesetre az illető kategóriák mindenkor béke-pótlóárainál 10%-kal magasabban lesznek megállapítva.

Ha valamely lóbirtokos e közzétett árral nem elégszik meg, akkor az illető lovakat a becsüsök megbecsülik, mely becslésnél a lónak valódi értéke a békepótlóárra való tekintet nélkül állapítandó meg.

A katonai képviselő által használhatónak talált málhásállat-fölszerelések ugyancsak megbecsülendők.

Ha a becsüsök valamely ló, vagy málhásállat-fölszerelés árára nézve nem értenének egyet, akkor mindenekelőtt a becsüsök szavazattöbbsége határoz; ha mindhármuknak véleménye eltérő, akkor e három becslés középára vétetik becsárul.

Sem az így megállapított becsár, sem a katonai képviselő osztályozása ellen jogorvoslatnak helye nincsen.

7. §.

A katonai képviselő által kiválasztott minden egyes lóról — értékének megállapítása után — nyilvántartólap állíttatik ki és az osztályozó bizottság elnöke, valamint a katonai képviselő által történt aláírása után a lóbirtokosnak adatik át; ha a lóval együtt málhásállat-fölszerelés is átadandó, akkor a nyilvántartó-lapon ez is fel lesz tüntetve.

A nyilvántartó-lap átadásának időpontjától a lóbirtokos mindazon kötelezettségek alá esik, melyeket e törvény a nyilvántartó-lappal ellátott lovak birtokosaira ró; ez által egyébként a nyilvántartó-lappal ellátott lovak és a málhásállat-fölszerelések feletti rendelkezési jog a behívás időpontjáig nem korlátoztatik.

A kiadott nyilvántartó-lapok a későbbi osztályozásoknál meghagyhatók, úgyszintén mindenkor kicserélhetők vagy bevonhatók.

A nyilvántartó-lapnak elfogadása, úgyszintén bevonás esetében annak visszaadása meg nem tagadható.

8. §.

A nyilvántartó-lapokkal való ellátásnál a lóbirtokosok lehetőleg egyenlően veendőek tekintetbe.

Minden nyilvántartandónak kiválasztott ló birtokosának jogában áll a nyilvántartó-lap kiállítása előtt e lova helyett egy másik alkalmasnak osztályozott, azonban nyilvántartandónak ki nem választott és hasonló kategóriába tartozó lovát állítani, mire ennek értéke a 6. §. szerint megállapítandó.

9. §.

A nyilvántartó-lapnak tartalmaznia kell a ló leírását, a ló birtokosának nevét és lakhelyét, a lónak, adott esetben a málhás-állat-fölszerelésnek árát, az átadási hely és a csapattest pontos megjelölését, valamint egyéb szükséges adatokat, ezenkívül még kivonatilag a lóbirtokos törvényszerű kötelezettségeit.

A nyilvántartott lónak e minőségét a marhaleveleken ezeknek kiállítása alkalmával kell feltüntetni.

A nyilvántartó-lapot a lóbirtokosnak gondosan meg kell őriznie és azt minden a nyilvántartott lóra vonatkozó hivatalos eljáráshoz magával kell vinnie.

A nyilvántartott lovakkal történt és az e §-ban felsorolt változásokat 15 nap alatt kell annak a községi előljárásának (polgármesternek) bejelenteni, amely községnek (városnak) területén a lovak állandóan tartatnak.

Ha a nyilvántartott ló elhullott, mindennemű hadi szolgálatra nyilvánvalóan és állandóan alkalmatlanná vált, elveszett, avagy számára az 1. §. 1–13. pontja szerint mentességi cím áll be, akkor a nyilvántartó-lap a községi előljárásának (polgármesternek) átadandó.

Ha a nyilvántartott ló állandó tartásra más községbe (városba) kerül, a birtokos köteles e változást mindkét község előljárásának (polgármesterének) bejelenteni.

Ha a ló másnak birtokába megy át, az e lóra vonatkozó nyilvántartó-lap a lóval egyidejűleg az új birtokosnak adandó át; ez által az összes a jelen törvényen alapuló kötelezettségek az új birtokosra mennek át.

Az e §-ban előírt bejelentésekre az új birtokos akkor is köteles, ha a lónak nyilvántartott minősége már a neki átadott marhalevélből kitűnik.

Úgy az eddigi, mint az új birtokos is tartozik a lónak átadását, illetőleg átvételét bejelenteni.

Az új birtokos nevét és lakását úgy ő maga, valamint az eddigi birtokos is tartozik bejelenteni.

10. §.

A nyilvántartott lovaknak és málhásállat-fölszereléseknek lóbehívás esetében a katonai igazgatás részére leendő átadása céljából minden lóállítási járás számára — rendszerint ennek területén, szükség esetén azon kívül is — a honvédelmi miniszter a hadügy-miniszterrel egyetértőleg egy vagy több átadási helyet állapít meg akként, hogy azok egyrészt a katonai követelményeknek megfeleljenek, és másrészt minden lóbirtokosnak lehetővé tétessék, hogy lovaikat a legrövidebb idő alatt és hosszabb út megtétele nélkül átadhassák.

A szállítási és élelmezési költségeket az átadási helyig a lóbirtokos viseli.

A bekövetkezett lóbehívás után kötelesek a nyilvántartott lovak birtokosai e lovaikat a helyben szokásos patkolással, kenderkötőfékkel, valamint kenderkötőfékszárral ellátva és a nyilvántartó-lapokban megjelölt málhásállat-fölszerelésekkel, azonnal a nyilvántartólapokban megjelölt átadási helyekre elővezetni vagy elővezettetni.

A nyilvántartó-lapokban megjelölt takarmánymennyiséget az átadási helyre el kell vinni.

A lovak az átadási helyen — az ez alkalommal netán alkalmatlanoknak találtak kivételével — az elhozott takarmánymennyiséggel és málhásállat-fölszerelésekkel együtt katonai részről azonnal átvételnek.

A lóbirtokosoknak az elhozott takarmánymennyiségért megfelelő térítés jár, melynek mértéke rendeleti úton lesz megállapítva.

A lóbirtokosoknak az átadási helyeken nyilvántartólap-másolatok adatnak ki, melyek a lovak, a magukkal hozott takarmánymennyiség és a málhásállatfölszerelések átvételének igazolását és a kárpótlásul járó pénzüsszeget tüntetik fel.

A kárpótlási összegeket az igényjogosultak részére vagy azonnal, vagy a postatakarékpénztár útján 6 héten belül kell kifizetni.

A nyilvántartó-lappal ellátott, de át nem vett lovak vissza-

szállítására az illető birtokosok megfelelő térítést kapnak, melynek mértéke rendeleti úton lesz megállapítva.

11. §.

A mozgósítottság ideje alatt foganatosítandó osztályozásra és nyilvántartó-lapok kiadására ugyancsak a 4--10. szakaszok rendelkezései mérvadók, csakhogy a lovak becslésénél a mozgósítás folytán netán beállt áremelkedés tekintetbe nem vehető, és a lóbehívás a szükséghez képest azonnal is eszközölhető.

12. §.

A nyilvántartott lovaknak állítási járásaikból való eltávolítása a honvédelmi miniszter által rendeleti úton betiltható.

E tilalom az összes vagy egyes területekre azonnal beszüntetendő, mihelyt az a katonai érdekek veszélyeztetése nélkül megengedhetőnek mutatkozik.

13. §.

Egyes lóállítási járásokban, a lóbirtokosok gazdasági viszonyainak tekintetbe vétele mellett, próba-lóbehívást lehet elrendelni.

Ilyen esetben a nyilvántartott lovak birtokosai kötelesek a lovaikat a nyilvántartó-lapokban megjelölt málhásállat-fölszerelésekkel együtt, az erre vonatkozó rendelkezések alapján, azonnal és épen úgy az átadási helyekre elővezetni vagy elővezettetni, mint az 1. §. alapján bekövetkező lóbehíváskor.

Ott a lovak, a katonai képviselők részéről történt megtekintés után, vagy azonnal visszaadtnak birtokosaiknak, vagy a málhásállatfölszerelésekkel együtt mozgósítási gyakorlatokra visszatartatnak, mely gyakorlatok azonban a lóállománykiegészítést illetőleg csak egyes csapattestekre szorítkozhatnak.

A lóbirtokosok úgy a mozgósítási gyakorlatokra visszatartott, mint a csak elővezetett lovakért megfelelő térítést kapnak.

A térítés mértéke rendeletileg állapítatik meg.

14. §.

Az 1. §-ban említett célokra a szállítási eszközök birtokosai is kötelesek ezeket, a közigazgatási hatóságok felhívására (felhívás a szállítási eszközök átengedésére), megfelelő kárpótlás ellenében az állam tulajdonába átengedni.

„Szállítási eszközök“ e törvény tekintetéből az összes fogatos járművek, továbbá a lovak, amennyiben mint nyilvántartó-lappal ellátott lovak át nem vétetnek, valamint egyéb igavonó állatok, a hozzátartozó lovagló- és hámoszszerelésekkel és máhásállat-felszerelésekkel együtt.

Ez a kötelezettség addig tart, míg a fegyveres erő, avagy valamelyik része hadi állományon van.

Az igénylésnek az okvetlen szükség mértékére kell szorítkoznia.

Az átengedés alól, az 1. §. szerint már mentesített lovakon kívül, kivétnak :

1. az Ő Felsege és a királyi ház tagjainak udvartartásához tartozó járművek ;

2. a nemzetközi jog értelmében területenkivüliséget élvezők személyes használatára szolgáló járművek ;

3. a fegyveres erőhöz tartozó egyéneknek annyi járműve, ahányat mozgósításkor tartani kötelesek ;

4. a posta szállításához feltétlenül szükségelt járművek ;

5. ama járművek közül, melyeket az állami, törvényhatósági, városi és községi alkalmazottak szolgálatuk teljesítésére tartani kötelesek, 1—1 jármű ;

6. azon lelkipásztoroknak, orvosoknak és állatorvosoknak, kiknek hivatási körlete több községre (tanyákra stb.) terjed ki, hivatásuk teljesítéséhez szükséges 1—1 járműve ;

7. az egészségügyi czélokra, úgyszintén a tűzoltók részére feltétlenül szükségelt járművek ;

8. az udvari és állami ménesintézeteknek, állami méneseknek, mén- és csikótelepeknek járművei ;

9. ama egyéb igavonóállatok, melyeknél az 1. §-ban a lovakra nézve felsorolt mentességi okok fennállanak.

15. §.

A szükségelt szállítási eszközök számát a honvédelmi miniszter a hadügyminiszterrel egyetértőleg (25. §.) állapítja meg, és a katonai érdekeknek és a kiállítási képességnek tekintetbevétele mellett, lehetőleg egyenlően veti ki az illető járásokra (városokra), a főszolgabíró (járásfőnök) pedig a községekre.

A fogatos járművekre vonatkozó állítási képességnek ki-
puhatolására szolgál ezeknek bejelentése és összeírása.

A lovak bejelentése idejében (4. §. második bekezd.), a járművek birtokosai a fogatos járműveik számát és nemét az előjáróságnak (polgármesternek) bejelenteni tartoznak.

Kivételek rendelettel állapíttatnak meg.

A lóosztályozó bizottság katonai képviselője a bejelentett járműveket, valamint a szerszámokat és málhásállat-fölszereléseket a birtokosoknál megtekintheti, azonban megérkezéséről az előjáróságot (polgármestert), kísérő hatósági közeg kirendelése végett, idejekorán értesíteni tartozik.

16. §.

A szállítási eszközök kiállításánál a birtokosokat lehetőleg arányosan kell igénybe venni.

A szállítási eszközök átadására a honvédelmi miniszter a hadügyminiszterrel egyetértőleg, a 10. §. első bekezdésében említett érdekeknek figyelembevételével, megfelelő átadási helyeket állapít meg.

A szállítási és élelmezési költségeket az átadási helyig a birtokos viseli.

A szállítási eszközök átengedésére vonatkozó felhívás után a kiállításra felhívott birtokosok a szállítási eszközöket, a meglévő hozzátartozó felszerelési tárgyakkal és a felhívással igényelt takarmánymennyiségekkel együtt, azonnal az átadási helyekre vezetni vagy vezettetni tartoznak.

Ott az alkalmasnak talált szállítási eszközök az árbecslés megtörténte után, bizottság előtt katonai részről átvételnek.

17. §.

A bizottságok már békében és pedig az 5. §. szerint, azonban azzal az eltéréssel alakítandók meg, hogy az elnöklő közigazgatási tisztviselőt és a becsüsöket annak a törvényhatóságnak első tisztviselője (megyei [városi] hatóság) jelöli ki, illetőleg nevezi ki, melynek területén az átadási hely fekszik.

A kinevezett becsüsöket a lakóhelyükre nézve illetékes főszolgabíró (járásfőnök), polgármester meghitelteti.

A szállítási eszközök használhatósága fölött a katonai képviselő határoz.

A szállítási eszközök átengedésére vonatkozó felhívásnál

szabványosnak tekintendő árak a hivatalos eljárás előtt tudtul adandók.

Ha a birtokos ezzel az árral meg nem elégszik, akkor a becslés a 6. §. szerint eszközendő, mely alkalommal a szállítási eszközök átengedésére vonatkozó felhívás folytán netán beállt áremelkedés tekintetbe nem vehető.

Az így megállapított becsár ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Az elhozott takarmányért, valamint az át nem vett szállítási eszközök visszaszállításáért a birtokosokat térítés illeti, melynek mértéke rendelettel állapittatik meg.

A birtokosok az átadásnál a megtörtént átvételről szóló elismervényt kapnak, melynek a megillető pénzösszeget is tartalmaznia kell. A megillető pénzösszegeknek a felvételre jogosultaknak való kifizetése a 10. §. szerint eszközöltetik.

A szállítási eszközöknek a bekövetkezett leszerelés után közzendő eladásánál az átengedők első sorban veendőik figyelembe.

18. §.

A községek (városok) kötelesek a lóosztályozásnak, a lóbehívásnak és a szállítási eszközök átengedésére vonatkozó felhívásnak előkészítésére szükséges kimutatásokat vezetni, és az e törvény végrehajtásával járó hivatalos ténykedéseknél közreműködni.

19. §.

Az elsőfokú közigazgatási hatóság a lovaknak az osztályozáshoz való elővezetésére, illetőleg átadására, úgyszintén a szállítási eszközök kiállítására és átadására, szükség esetén a mulasztó költségére karhatalmat alkalmaz; ugyanez áll a málhásállat-fölszerelésekre.

A karhatalmi költségek viselése iránt a kihágási ítéletben (21. §.) kell intézkedni.

20. §.

I. Kihágást követ el és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az, aki:

1. a kitűzött határidőben a birtokában levő lovak és járművek számát és minőségét, valamint a lovakhoz tartozó málhásállat-fölszerelések számát felszólításra be nem jelenti, lovait az osztályozáshoz elő nem vezeti vagy vezetteteti, illetőleg málhásállat-fölszereléseit az osztályozásnál be nem mutatja (4., 6. és 15. §§.);

2. a nyilvántartó-lapot el nem fogadja (7. §. utolsó bekezdés) ;
 3. a nyilvántartó-lapot gondosan meg nem őrzi, vagy nyilvántartott lovával történt és a 9. szakaszban felsorolt változásokat 15 nap alatt az illetékes községi előjárásnak (polgármesternek) be nem jelenti ;

4. a próba-lóbehívás után nyilvántartott lovát (málhásállat-fölszerelését), a nyilvántartó-lapban megjelölt átadási helyre azonnal elő nem vezeti vagy vezetteti (13. §.).

II. Kihágást követ el és egy hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az, aki a bekövetkezett lóbehívás után :

1. nyilvántartott lovát (málhásállat-fölszerelését) a nyilvántartó-lapban megjelölt átadási helyre, a 10. szakasz harmadik bekezdésében foglalt rendelkezésekhez képest, azonnal elő nem vezeti vagy vezetteti ;

2. nyilvántartott lovát állítási eljárásból tilalom ellenére eltávolítja (12. §.) ;

3. nyilvántartott lovát vagy szállítási eszközét a bekövetkezett lóbehívás, illetőleg a szállítási eszközök átengedésére vonatkozó felhívás (16. §. negyedik bekezdés) után hadi czélokra szándékosan hasznavehetetlenné teszi, és aki

4. szállítási eszközét felszólításra az átadási helyre azonnal nem vezeti vagy vezetteti (16. §.).

21. §.

Az e törvényben meghatározott kihágások esetében az eljárás annak a közigazgatási hatóságnak a hatáskörébe tartozik, amely kihágási ügyekben a fennálló törvények és rendeletek értelmében a rendőri büntető bíraskodást gyakorolja ; utolsó fokon a honvédelmi miniszter határoz.

A kihágási büntetéspénzeknek felerésze azt a községet illeti, melyben a lovak vagy szállítási eszközök állandóan tartatnak, másik felerésze pedig a pénzügyminiszter kezelése alá tartozik, illetőleg Horvát-Szlavonországokban az országos kormány rendelkezésére bocsáttatik.

22. §.

Az e törvény alkalmazása körül felmerülő vitás kérdések elintézése a közigazgatási hatóságok hatáskörébe tartozik ; utolsó fokon a honvédelmi miniszter határoz.

23. §.

Az e törvényben vagy az annak végrehajtása tárgyában kiadott rendelkezések alapján hozott határozatok, kivéve a kihágási ítéleteket, azonnal és akkor is végrehajtandók, ha jogerőre még nem emelkedtek.

24. §.

Az e törvény alapján létrejött minden ügylet díj- és illetékmentes.

25. §.

E törvény kihirdetése napján lép hatályba.

E törvény hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed.

E törvény életbeléptével az 1873 : XX. törvénycikk hatályát veszti.

Azokban a lóállítási járásokban, amelyekben a nyilvántartólapoknak kiadása még nem foganatosított, az e törvény 1. §-ában foglalt kötelezettségnek az 1873 : XX. törvénycikk rendelkezései szerint vezetett kimutatások és jegyzékek alapján kell eleget tenni.

A törvény végrehajtásával a honvédelmi miniszter bizatik meg, aki e tekintetben a belügyminiszterrel, illetőleg Horvát-Szlavonországokra nézve a Horvát-Szlavon- és Dalmátországok bánjával, továbbá a pénzügyminiszterrel egyetértőleg jár el; a közös haderőt illető intézkedéseket a hadügyminiszterrel egyetértőleg teszi meg.

1914 : L. TÖRVÉNYCIKK

a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikknek és a hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikknek kiegészítéséről.

(Szentesítést nyert 1914. évi december hó 23-án. — Kihirdettetett az
»Országos Törvénytár«-ban 1914. évi december hó 29-én.)

ELSŐ FEJEZET.

*A háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII.
törvénycikk kiegészítéséről.*

1. §.

A miniszterium rendeletére a közigazgatási hatóság az életszükségleti és más elsőrendű közszükségleti cikkekért követelhető legmagasabb árakat megállapítani köteles. A hatósági ármegállapítás ellen birtokon kívül fellebbezésnek van helye a kereskedelemügyi miniszterhez, aki mező- és erdőgazdasági cikkek tekintetében a földmivvelésügyi miniszterrel egyetértőleg határoz.

A miniszterium a magyar szent korona országainak akár egész területére, akár egyes részeire nézve közvetlenül maga állapíthatja meg az 1. bekezdésben említett cikkekért követelhető legmagasabb árakat.

Ezeket a cikkeket az 1. vagy a 2. bekezdés értelmében megállapított áraknál drágábban árusítani tilos. Magasabb ár fizetése a többletre nézve hatálytalan és a vevő a többletet hat hónapon belül visszakövetelheti. Az árba be kell számítani mindazokat a mellékszolgáltatásokat is, amelyeket a vevő a vételáron felül ellenértékül adott vagy ígért.

Azokra a cikkekre nézve, amelyekért követelhető legmagasabb árat a miniszterium közvetlenül maga állapította meg, a jelen §. 1. bekezdésén vagy az 1912 : LXIII. t.-c. 7. §-án alapuló ármegállapítás hatályát veszti.

2. §.

A miniszterium vagy felhatalmazásával a közigazgatási hatóság közérdekből elrendelheti, hogy mindazok, akik meghatározott életszükségleti vagy más elsőrendű közszükségleti cikkek termelésével, előállításával, feldolgozásával vagy forga-

lomba hozatalával foglalkoznak, ilyen cikkeiknek egész készletét és ennek saját házi vagy gazdasági szükségletüket meghaladó részét, úgyszintén általában azok, akik ily cikkeket saját házi vagy gazdasági szükségletüket meghaladó mennyiségben tartanak készletben, cikkeiknek szükségletüket meghaladó részét a hatóságnál jelentsék be.

A bejelentett adatok helyességének megállapítása céljából a hatóságnak jogában áll a bejelentésre kötelezettnek készleteit, raktárait és üzleti könyveit megvizsgálni.

A bejelentésre vonatkozó részletes szabályokat a miniszterium rendelettel állapítja meg.

3. §.

A miniszterium közérdekből azt is elrendelheti, hogy az életszükségleti és más elsődrendű közszükségleti cikkek birtokosa cikkeiből a saját házi vagy gazdasági szükségletének megállapított mértékét meghaladó mennyiséget a közigazgatási hatóság felszólítására köteles a törvény értelmében hatóságilag megszabott legmagasabb áron készpénzfizetésért a közigazgatási hatóságnak a miniszterium rendelete értelmében átengedni.

4. §.

A miniszterium az 1. §-ban megjelölt cikkek termelésével, előállításával, feldolgozásával vagy forgalomba hozatalával foglalkozó üzemek birtokosait kötelezheti, hogy üzemüket a miniszterium által megjelölt módon folytassák vagy a személyzettel együtt használatra átengedjék.

A miniszterium elrendelheti különösen, hogy a malomvállalatok csak egyes meghatározott minőségű lisztfajtákat állítsanak elő, valamint azt is, hogy buza- és rozsliszt csak más termények őrleményével keverten legyen forgalomba hozható. Ez utóbbi esetben a miniszterium a keverés arányát is megállapíthatja. A kevert liszt csak e minőségének és a keverés arányának feltüntetésével hozható forgalomba.

5. §.

Ha a közegészségügyi, közéletmelzési vagy közbiztonsági szempontból szükséges vagy egyéb közérdekű munka teljesítését másként, nevezetesen bér munkások alkalmazásával biztosítani nem lehet, a miniszterium felhatalmazásával a közigazgatási

hatóság minden munkaképes egyént, aki tizennyolcadik életévét meghaladta és ötvenedik életévét még nem töltötte be, járásának vagy a lakóhelyül szolgáló városnak és a szomszédos járásoknak vagy városoknak területén belül, nőket pedig csak lakóhelyükön vagy a szomszédos községek területén személyes szolgálat teljesítésére kötelezhet, a fogatos járműveknek és a személy- vagy teherszállításra alkalmas állatoknak birtokosait pedig arra kötelezheti, hogy járműveiket és állataikat fuvarozásra (szállításra) a járásnak vagy városnak és a szomszédos járásoknak vagy városoknak területén belül átengedjék.

Az előbbi bekezdésben meghatározott személyes szolgálatokra a fiatalabb egyéneket az idősebbek előtt kell igénybe venni. Nők csak akkor, ha ezzel családfenntartói úgy erkölcsi mint gazdasági kötelességeiktől el nem vonatnak és egyáltalán csak olyan munkák elvégzésére alkalmazhatók, amelyekre rendes foglalkozásuknál fogva alkalmasak. A rendes foglalkozásra a lehetőségig férfiaknál is tekintettel kell lenni.

Ha valamely halaszthatatlan gazdasági munka elvégzése másként nem biztosítható, a miniszterium felhatalmazásával a közigazgatási hatóság azt is elrendelheti, hogy az ilyen munka közerővel végeztessék.

A jelen §-ban meghatározott szolgáltatások alól mentesek, akik az 1912: LXVIII. t.-c. alapján hadiszolgáltatást teljesítenek. Az 1912: LXVIII. t.-c. 5. és 13. §-ában megállapított mentességek a jelen §. alapján elrendelt szolgáltatásokra is állanak.

6. §.

A 4. §-ban említett üzemeknek használatra átengedéseért, valamint az 5. §. alapján teljesített személyes szolgálatokért és egyéb szolgáltatásokért megfelelő térítés jár, melyet a 4. §. esetében a kereskedelemügyi miniszter a pénzügyminiszterrel és az érdekelt többi miniszterrel egyetértőleg állapít meg, az 5. §. esetében pedig a miniszterium rendelettel szabályoz.

A térítéseket készpénzben kell kifizetni.

7. §.

A közigazgatási hatóságok és községi előljáróságok vonakodás vagy mulasztás esetében a jelen fejezet rendelkezései alapján igénybe vehető szolgáltatásokat kényszereszközök alkalmazásával

is teljesíthetik és evégből szükség esetében katonai karhatalmat is igénybe vehetnek.

A kötelezettségek felől, ha vita vagy panasz merül fel, a közigazgatási hatóságok határoznak, legfelsőbb fokon a 4. §. esetében a kereskedelemügyi miniszter, más esetekben a belügyminiszter dönt, még pedig az érdekelt miniszterrel egyetértőleg. A fellebbezésnek halasztó hatálya nincsen.

A jelen fejezet rendelkezései alapján járó szolgáltatásokra és az azokból származó igényekre vonatkozó beadványok, jegyzőkönyvek, mellékletek és egyéb okmányok bélyeg- és illetékmentesek.

8. §.

Az országos büntető intézetekben és bírósági fogházakban letartóztatott egyéneket, valamint a javítóintézetek növendékeit az igazságügyminiszter engedélyével és rendelkezései szerint a jelen fejezet rendelkezéseiben és más törvényekben meghatározott korlátozások nélkül lehet az 5. §-ban említett szolgálatokra alkalmazni.

9. §.

Aki az 1. §. 3. bekezdésének tilalmát vagy pedig a miniszteriumnak vagy a közigazgatási hatóságnak a jelen fejezet rendelkezései alapján kibocsátott rendelkezését megszegi, kihágást követ el és két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

10. §.

A miniszterium felhatalmazása alapján a belügyminiszter elrendelheti, hogy olyan egyének, akiknek az ország bizonyos vidékén tartózkodása a hadviselés szempontjából az állam érdekeire vagy a közrendre és a közbiztonságra aggályos, e vidékről — tekintet nélkül községi illetőségükre — kitilthatók és az ország más vidékein rendőrhatalósági felügyelet vagy a szükséghez képest őrizet alá helyezhetők.

A rendőri felügyelet alá helyezésnek és az őrizet alá vételnek szabályait a belügyminiszter az igazságügyminiszterrel egyetértőleg állapítja meg.

A miniszterium felhatalmazása alapján a belügyminiszter elrendelheti azt is, hogy egyes községekből (városokból) a lakos-

ság vagy egy része — az 1912 : LXIII. t.-c. 6. §-ának utolsóelőtti bekezdésében említett eseten kívül is — eltávolítható legyen, ha jelenléte a hadviselés szempontjából hátrányos.

Az előbbi bekezdésekben említett intézkedés folytán szenvedett vagyoni hátrányért térítés nem jár.

A jelen §. értelmében tehető intézkedéseket a miniszterium felhatalmazása alapján a belügyminiszter rendeli el. Az 1. bekezdés alapján sürgős esetekben a belügyminiszternek utólagos jóváhagyásával az illetékes kormánybiztos is intézkedhetik.

Az 1912 : LXIII. t.-c. 6. §-a vagy a jelen §. alapján kitiltott vagy eltávolított azon egyéneknek eltartásáról, akik magukat saját erejükből nem tudják ellátni, az állam gondoskodik. Az eltartás fejében őket képességeiknek megfelelő munkára lehet kötelezni.

11. §.

A miniszterium a felmerülő szükséghez képest kötelezhet egyes városokat a munkaközvetítés ellátására, esetleg a város hatósági területén is túlterjedő hatáskörrel.

12. §.

A miniszterium a kereskedőkre és kereskedelmi társaságokra vonatkozólag általános jellegű kötelességeik teljesítése tekintetében, különösen a leltár készítése, a mérleg s a nyereség- és veszteségszámla felállítása és megállapítása, a társaságok közgyűlésének összehívása és megtartása, a nyereség felosztása és osztalék fizetése tekintetében a fennálló jogszabályoktól és társasági alapszabályoktól eltérő rendelkezéseket állapíthat meg.

13. §.

A törvényes népfelkelői kötelezettség teljesítése esetére, vagy az ily kötelezettség teljesítése következtében beálló halál, sérülés vagy megbetegedés esetére akár törvényben, akár szerződésben biztosított magánjogok és magánjogi kötelezettségek szempontjából törvényes népfelkelői kötelezettségnek kell tekinteni azt is, amelyet a népfelkelőköteles korban levő egyén önkéntes belépése folytán teljesít.

14. §.

Az 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában foglalt felhatalmazás kiterjed a magánjogi jogviszonyoknak a háború következtében

szükségessé vált rendezésére, valamint azoknak az átmeneti szabályoknak megállapítására is, amelyek a kivételes hatalom alapján tett intézkedések hatályon kívül helyezésével kapcsolatban szükségesek.

15. §.

A kivételes hatalomnak és az annak alapján tett kivételes intézkedések hatályának az 1912 : LXIII. törvénycikkben megállapított általános érvényű korlátai a jelen fejezet rendelkezéseiből folyó kivételes hatalomra és az ennek alapján tett kivételes intézkedésekre is kiterjednek.

MÁSODIK FEJEZET.

A hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikk kiegészítéséről.

16. §.

A hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. t.-c. 10. vagy 11. §-a alapján igényelt járműveknek és állatoknak végleges átengedését is lehet követelni az igénybevétel idejében volt becsértékük megfizetése fejében.

Ha az 1912 : LXVIII. t.-c. 10. vagy 11. vagy pedig 12. §-a alapján igényelt járműnek vagy állatnak végleges átengedését utólag követelik, a használatért járó térítéseket a végleges átengedésért fizetendő összegbe be kell tudni.

HARMADIK FEJEZET.

Zárórendelkezések.

17. §.

Akár a miniszterium, akár egyes miniszterek az 1912. évi LXIII. vagy az 1912 : LXVIII. törvénycikkkel összefüggő rendeleteikben a kihágások büntetését két hónapig terjedhető elzárásban és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetésben állapíthatják meg.

Oly rendelkezések hatálybalépésének idejét, amelyek az 1. bekezdésben említett törvényekkel összefüggésben kihágást állapítanak meg, a rendelkező hatóság az e részben irányadó jogszabályoktól eltérően is meghatározhatja.

18. §.

Ez a törvény kihirdetése napján lép életbe.

Az első fejezetben foglalt rendelkezések végrehajtásával a miniszterium és az illetékes miniszterek bizatnak meg; amennyiben pedig e rendelkezések hatálya Horvát-Szlavonorszáigokra is kiterjed s végrehajtásuk nem a központi kormányt illeti, ezt a törvényt ott a bán hajtja végre. Horvát-Szlavonorszáigokban az önkormányzati törvényhozás körébe tartozó ügyekre nézve az ottani törvények irányadók.

A második fejezetben foglalt rendelkezések végrehajtásával a honvédelmi miniszter bizatik meg, aki az érdekelt miniszterekkel és a hadügyminiszterrel, Horvát-Szlavonorszáigokban pedig Horvát-Szlavon- és Dalmátorszáigok bánjával is egyetértőleg jár el.

A m. kir. miniszterium 408/1915. M. E. számú rendelete, az 1914 : L. t.-c. 5. §-a alapján igénybe vehető személyes szolgálatok és egyéb szolgáltatások tárgyában.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikket és a hadi szolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 5. §-a alapján a következőket rendeli :

1. §.

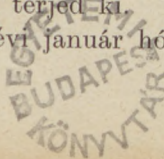
Ahhoz, hogy a közigazgatási hatóság az 1914 : L. t.-c. 5. §-ban meghatározott személyes szolgálatok és egyéb szolgáltatások igénybe vételét, valamint halaszthatatlan gazdasági munkának közérővel végzését elrendelhesse, a miniszterium részéről szükséges felhatalmazást a saját ügykörüket érintő munkálatok tekintetében arra a területre, ahol ennek szüksége felmerül, esetről-esetre az illetékes miniszterek adják ki és ugyanők adják meg az e részben szükséges közelebbi utasításokat.

Az 1914 : L. t.-c. 5. §-a alapján teljesített személyes szolgálatokért és egyéb szolgáltatásokért járó térítéseket az illetékes miniszter a pénzügyminiszterrel egyetértőleg állapítja meg.

2. §.

E rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonorszáigokra nem terjed ki.

Budapest, 1915. évi január hó 27-én.

A m. kir. belügyminiszternek a m. kir. kereskedelemügyi és pénzügyi miniszterekkel egyetértőleg 5.113/B. M. eln. szám alatt kiadott rendelete a közigazgatási hatósági ellenőrzés alatt nem álló kereskedelmi társaságok vagy külön törvények alapján létesült társulatok, pénztárak stb. rendőrhatósági ellenőrzésének szabályozásáról.

1. §.

Amennyiben a miniszterium az 1912 : LXIII. t.-c. 9. §-ának 3. pontja alapján a valamely vármegyei vagy városi törvényhatóság területén működő kereskedelmi társaságok, külön törvény alapján létesült társulatok, pénztárak stb. rendőrhatósági ellenőrzés alá vonását elrendelte, az esetben a rendőrhatóságok az alábbi határozmányok szerint tartoznak eljárni.

2. §.

A rendőrhatóság az ellenőrzést a fent körülírt intézmények közül csak azokkal szemben gyakorolja, melyeknél nem alaptalan az a gyanu, hogy működésük törvénybe, rendeletbe vagy alapszabályokba ütközik, avagy államellenes irányzatot vesz. A rendőrhatóságok kötelesek ezeknek az intézményeknek működését állandóan figyelemmel kíséreni s az ellenőrzés hathatós gyakorlása céljából kötelesek mindannyiszor, ahányszor szükségesnek látják, könyveikbe, levelezéseikbe, az üzletvitelre vagy ügyvitelre vonatkozó mindennemű feljegyzéseikbe, közgyűlési, igazgatósági stb. jegyzőkönyveikbe s mindennemű okmányaikba a helyszínén betekintést szerezeni s a tapasztaltakról feljegyzéseket készíteni. Amennyiben eljárásuk folyamán büntetendő cselekmény nyomára jutnak, kötelesek az eljárás megindításához szükséges lépéseket haladéktalanul megtenni; ha pedig valamely szövetkezetről van szó s annak üzletviteléből megállapítható, hogy az működését az 1875 : XXXVII. t.-c. 248. §-ához képest az idézett törvény 223. §-ától eltérő célokra terjeszti ki, kötelesek a szövetkezet feloszlataása iránt az illetékes törvényszékhez megkeresést intézni.

3. §.

A rendőrhatóság jogosítva van az ellenőrzés alá vett intézmények közgyűlésein, igazgatósági s mindennemű ülésein részt venni, azokat szükség esetén betiltani vagy feloszlítani.

Köteles továbbá minden jogellenes határozat végrehajtását megtiltani, a végrehajtás foganatosítását megakadályozni s ezenkívül az intézmény minden szervének akár az ügyvezetőség felhatalmazásán alapuló, akár önhatalmú minden oly működését megakadályozni, mely törvénybe, rendeletbe vagy alapszabályokba ütközik, avagy államellenes célzatú.

4. §.

Az 1. §. szerinti hatósági szemle, valamint a 2. §. rendelkezéseiből kifolyólag netán szükségessé váló lefoglalás a rendőrhatalóság részéről a rendőri büntető bíró vagy e hatóságnak valamely tagja által foganatosítandó s ez eljárás tekintetében az 1899. évi 130.000. sz. belügyminiszteri utasítás 78—101. §-ai irányadók, írásbeli végzésre azonban ily esetekben szükség nincsen.

5. §.

A rendőrhatalóság a 3. §. szerinti kötelességeinek könnyebb teljesíthetése céljából elrendelheti, hogy az ellenőrzés alá vett intézmények minden közgyűlést, igazgatósági, választmányi stb. ülést nála az ülés megtartása előtt 24 órával bejelenteni tartoznak; e bejelentés elmulasztása esetén az ülés megtartása megakadályozandó.

6. §.

A rendőrhatalóságok a jelen rendeletből folyó eljárásaik folyamán mindenkor jogosítva vannak a karhatalom igénybevételére.

7. §.

Azok, akik a rendőrhatalóságnak a jelen rendelet értelmében tett valamely rendelkezését megszegik, az 1912: LXIII. t.-c. 9. §-ának utolsó bekezdése szerint büntetettnek.

8. §.

Ez a rendelet azonnal hatályba lép.
Budapest, 1914. július 27.

A m. kir. miniszterium 5.479/M. E. számú rendelete az egyesületi jog korlátozásáról.

A m. kir. miniszterium az 1912: LXIII. t.-c. 9. §-ában nyert felhatalmazás alapján

Ung, Bereg, Ugocsa, Máramaros, Baranya, Bács-Bodrog, Torontál, Temes, Krassó-Szörény, Hunyad, Szeben, Fogaras, Brassó, Háromszék, Nagy-Küküllő, Alsó-Fehér, Kis-Küküllő, Udvarhely, Csik, Maros-Torda, Torda-Aranyos, Kolozs, Szolnok-Doboka, Besztercze-Naszód, Szilágy vármegyék és Pécs, Zombor, Baja, Szabadka, Újvidék, Pancsova, Temesvár, Versecz, Kolozsvár, Marosvásárhely tj. városok területére, továbbá Fiume város és kerülete területére¹⁾

terjedő hatállyal a következőket rendeli:

1. §.

Új egyesületek vagy fiókegyesületek alakítása további rendelkezésig tilos.

2. §.

A kormányhatóságilag láttamozott alapszabályokkal bíró egyesületek felett köteles a rendőrhatalóság fokozott felügyeletet gyakorolni és indokolt esetekben egyes egyesületek működésének felfüggesztése végett a belügyminiszterhez haladéktalanul javaslatot tenni. Egyes egyesületek működésének felfüggesztését a katonai területi parancsnokságok is kezdeményezhetik. Sürgős szükség esetében egyes egyesületek működését az illető törvényhatóság első tisztviselője, vagy a kormánybiztos is felfüggesztheti.

3. §.

Azok az egyesületek, amelyeknek működése fel van függesztve, semmiféle tevékenységet sem fejthetnek ki.

Ennek a tilalomnak a rendőrhatalóság karhatalommal is érvényt szerezhet és a közbiztonsági közegek jogosultak az ellenőrzés gyakorlása végett az egyesület helyiségeiben bármily időben megjelenni.

4. §.

Aki az 1. és 3. §-ok rendelkezéseit megszegi, kihágást követ el és az 1912: LXIII. t.-c. 9. §-a alapján büntetendő.

¹⁾ L. 56. 1.

5. §.

Ez a rendelet azonnal hatályba lép.

Budapest, 1914. július 27.

A m. kir. miniszterium 5.480/M. E. számú rendelete a közigazgatási hatósági ellenőrzés alatt nem álló kereskedelmi társaságok vagy külön törvények alapján létesült társulatok, pénztárak stb. rendőrhatósági ellenőrzéséről.

A m. kir. miniszterium az 1912: LXIII. törvénycikk 9. §-ának 3. pontjában nyert felhatalmazás alapján rendeli:

Baranya, Bács-Bodrog, Torontál, Temes, Krassó-Szörény, Hunyad, Szeben, Fogaras, Brassó, Háromszék, Nagy-Küküllő, Alsó-Fehér, Kis-Küküllő, Udvarhely, Csik, Maros-Torda, Torda-Aranyos, Kolozs, Szolnok-Doboka, Besztercze-Naszód, Szilágy vármegyékben és Pécs, Zombor, Baja, Szabadka, Ujvidék, Pancsova, Temesvár, Versecz, Kolozsvár, Marosvásárhely tj. városokban, — Fiume város és kerülete területén továbbá Horvát-Szlavonországok területén *)

működő kereskedelmi társaságokat, külön törvény alapján létesült társulatokat, pénztárakat stb. haladéktalanul rendőrhatósági ellenőrzés alá kell vonni minden olyan esetben, amikor az a gyanu merül fel, hogy működésük törvénybe, rendeletbe, vagy alapszabályokba ütközik vagy államellenes irányzatot vesz.

A rendőrhatósági ellenőrzésre vonatkozó részletes rendelkezéseket a m. kir. belügyminiszternek a m. kir. kereskedelemügyi és pénzügyminiszterekkel egyetértőleg, Horvát-Szlavonországokra nézve pedig Horvát-Szlavon- és Dalmátországok bánjának a m. kir. kereskedelemügyi és pénzügyi miniszterekkel egyetértőleg kiadott rendelete szabályozza.

Ez a rendelet azonnal hatályba lép.

Budapest, 1914. július 27.

A m. kir. miniszterium 5.481/M. E. számú rendelete a gyülekezési jog korlátozásáról.

A m. kir. miniszterium az 1912: LXIII. t.-c. 10. §-ában nyert felhatalmazás alapján

Ung, Bereg, Ugocsa, Máramaros, Baranya, Bács-Bodrog, Torontál, Temes, Krassó-Szörény, Hunyad, Szeben, Fogaras,

*) L. 57. 1.

Brassó, Háromszék, Nagy-Küküllő, Alsó-Fehér, Kis-Küküllő, Udvarhely, Csik, Maros-Torda, Torda-Aranyos, Kolozs, Szolnok-Doboka, Besztercze-Naszód, Szilágy vármegyék és Pécs, Zombor, Baja, Szabadka, Ujvidék, Pancsova, Temesvár, Versecz, Kolozsvár, Marosvásárhely tj. városok területére, továbbá Fiume város és kerülete területére

kiterjedő hatállyal a következőket rendeli :

1. §.

Politikai jellegű népgyűlések, felvonulások, körmenetek stb. tartása további intézkedésig tilos és megtartásukat karhatalommal is meg kell akadályozni.

2. §.

A közigazgatási hatóságok gyűléseinek kivételével minden egyéb gyűlés (egyházi gyűlés is) csak a rendőrhatóság előzetes engedélye alapján tartható.

Ugyanily tekintet alá esik a magánhelyiségekben való mindennemű összejövétel és gyülekezés.

A rendőrhatóság jogosult az engedélyezett akár nyilvános, akár magángyülekezeten magát képviseltetni és a gyülekezést, ha ezt a közrend, a közbiztonság vagy a közbéke szempontjából szükségesnek tartja, karhatalommal is felosztatni.

A kormányhatóságilag láttamozott alapszabályokkal bíró egyesületek és kereskedelmi társaságok gyűléseire nézve az 1912 : LXIII. t.-c. 9. §-a alapján kiadott rendeletek intézkednek.

3. §.

Aki tilalom ellenére vagy engedély nélkül gyűlést (gyülekezést) összehív, rendez, rendezésénél vagy megtartásánál közreműködik, vagy aki ily gyűlésben (gyülekezésben) tilalom ellenére vagy az engedély hiányát tudva részt vesz, kihágást követ el, és az 1912 : LXIII. t.-c. 10. §-a alapján büntetendő.

4. §.

Ez a rendelet azonnal hatályba lép.

Budapest, 1914. július 27.

*) L. 57. 1.

A m. kir. miniszterium és az egyes miniszterek 5.735/M. E. számú rendelete a háború esetére szóló kivételes intézkedések tárgyában kiadott rendeletek hatályának kiterjesztéséről.

A háború esetére szóló kivételes intézkedések tárgyában, a „Budapesti Közlöny“ 1914. évi július hó 26-iki 170. számában felsorolt és az említett számhoz mellékletképen csatolt egyes rendeletek hatálya az 1912: LXIII. t.-c.-ben nyert felhatalmazás alapján a következőképpen terjesztetik ki:

1. Egyes városokban a csendőrség igénybevételéről szóló 5.469/M. E. és 5.110/B. M. eln. számú rendeletek hatálya kiterjed Magyarország összes többi törvényhatósági joggal felruházott városaira is.

2. A törvényhatósági és községi szabályrendeletek rendőri természetű rendelkezéseinek felfüggesztéséről szóló 5.470/M. E. számú rendelet hatálya kiterjed Magyarország összes többi vármegyéinek és törvényhatósági joggal felruházott városainak területére is.

3. Az útlevel kiállítás jogára a Belügyminiszter, illetőleg a bán hatáskörébe utalásáról szóló 5.473/M. E. számú rendelet¹⁾ hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed.

4. A bejelentési kötelezettségnek belföldiekre való kiterjesztéséről szóló 5.475/M. E. számú rendelet hatálya kiterjed Magyarország összes többi vármegyéinek és törvényhatósági joggal felruházott városainak területére is.

A bejelentési kötelezettségnek teljesítéséről a magyar királyi belügyminiszter 5.112/B. M. eln. számú rendelete rendelkezik.

5. A fegyverek, stb. tartásának korlátozásáról szóló 5.476/M. E. számú rendelet hatálya kiterjed Magyarország összes többi vármegyéinek és törvényhatósági joggal felruházott városainak területére is.

6. Az egyesületi jog korlátozásáról szóló 5.479/M. E. számú rendelet²⁾ hatálya kiterjed Magyarország összes többi vármegyéinek és törvényhatósági joggal felruházott városok területére is.

7. A közigazgatási hatósági ellenőrzés alatt nem álló kereskedelmi társaságok, vagy külön törvények alapján létesült társulatok, pénztárak stb. rendőrhatósági ellenőrzéséről szóló 5.480/M.

¹⁾ L. 323. l.

²⁾ L. 53. l.

E. számú rendelet¹⁾ hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed.

Az ellenőrzés szabályozására az 5.113/B. M. eln. számú rendelet rendelkezik.

8. A gyülekezési jog korlátozásáról szóló 5.481/M. E. számú rendelet²⁾ hatálya kiterjed Magyarország többi vármegyéinek és törvényhatósági joggal felruházott városainak területére is.

9. Egyes bűncselekményeknek az esküdtbiróság hatásköréből a kir. törvényszék hatáskörébe utalásáról szóló 5.486/M. E. számú rendelet hatálya a nyitrai, trencsényi, besztercebányai, rózsahegyi, lőcsei, eperjesi, kassai, sátoraljaujhelyi, beregszászi és máramarosszigeti kir. törvényszékek területére is kiterjed.

10. Az esküdtbiróságok működésének egyes kir. törvényszékeknél felfüggesztéséről szóló 5.487/M. E. számú rendelet hatálya a nyitrai, trencsényi, besztercebányai, rózsahegyi lőcsei, eperjesi, kassai, sátoraljaujhelyi, beregszászi és máramarosszigeti kir. törvényszékek területére is kiterjed.

11. A gyorsított bűnvádi eljárás szabályainak életbeléptetéséről szóló 5.488/M. E. számú rendelet hatálya a nyitrai, trencsényi, besztercebányai, rózsahegyi, lőcsei, eperjesi, kassai, sátorujhelyi, beregszászi és máramarosszigeti kir. törvényszékek területére is kiterjed.

A gyorsított bűnvádi eljárás szabályairól a magy. kir. igazságügyminiszternek 12.002/I. M. E. számú rendelete rendelkezik.

12. A polgári büntető bíraskodás alá tartozó egyéneknek a honvéd büntetőbíraskodás alá helyezéséről szóló és a m. kir. igazságügyminiszter 12.003/I. M. E. számú rendeletével kihirdetett 5.491/M. E. számú rendelet hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed.

Ez a rendelet kihirdetése napján lép hatályba.

Budapest, 1914. évi augusztus hó 1-én.

¹⁾ L. 54. I.

²⁾ L. 54. I.

Benzinmotoroknak gőzgépekkel való helyettesítése.

A m. kir. belügyminiszter 5.939. számú körrendelete a benzinmotoroknak az ipari üzemeknél gőzgépekkel való helyettesítése tárgyában.

(*Valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjének*).*)

A benzin árának tetemes megdrágulása és emellett beszerzésének megnehezülése folytán mind több akadály merül fel annak, hogy a benzinmotoros hajtóerőre berendezett üzemek zavartalanul fenttarthatók legyenek, úgy hogy a felforgó gátló körülmények miatt benzinmotor-tulajdonosaink sok helyen kénytelenek benzinmotoraikat üzemem kívül helyezni.

Ezen a bajon némileg segíteni lehetne az által, ha a benzinmotor-tulajdonosok a benzinmotorokat kiegészítőként gőzgépekkel helyettesítenék.

Minthogy azonban sokhelyütt a hatályban levő helyhatósági szabályrendeletek a gőzgépek felállítását a község belterületén vagy egyáltalán tiltják, vagy pedig olyan feltételekhez kötik, amelyek a motorok ilyen helyettesítését lehetetlenné teszik, vagy nagyon megnehezítik: felhívom ^{Alispán} Polgármester urat, hogy annak nagy fontosságára való tekintettel, hogy a mai rendkívüli viszonyok közepette minden ipari vagy gazdasági üzem zavartalanul működhessen — hasson oda, hogy a törvényhatóság területén érvényben levő tűzrendészeti és építési szabályrendeletek idevágó rendelkezései oly alkalmazást nyerjenek, hogy a háború által megkövetelt ezen kiegészítő eszköz fogantatásánál csakis a tűzrendészeti érdekek multhatatlan megvédése szempontjából elengedhetetlennek mutatózkodó intézkedések követeltessenek meg és ily módon a benzinmotoroknak gőzgépekkel való helyettesítése kivételosen lehetővé váljék.

Budapest, 1915. évi január hó 20-án.

---

*) Ez a rendelet Fiuméra is kiterjed.

Egyenes adó-ügyek.

A m. kir. pénzügyminiszter 3.382/P. M. számú körrendelete valamennyi m. kir. pénzügyigazgatósághoz (a székesfővárosi kivételével) az egyenes adók behajtása tekintetében.

Az állami egyenesadók s azok módjára behajtandó köztartozásoknak végrehajtás útján való behajtását a hadi állapotra tekintettel kivételesen korlátozni s a köztartozások törlesztését az adózó közönség részére megkönnyíteni óhajtván, e célból a következőket rendelem:

1. Utasítom a pénzügyigazgatóságokat, hogy a háború idejében katonai szolgálatot teljesítő vagy ezekkel egy tekintet alá eső családfenntartó adózók és a gondozásukra bízott családtagjaik terhén nyilvántartott egyenesadóknak és az azok módjára behajtandó köztartozásoknak végrehajtás útján való behajtását — további rendelkezésemig — általánosságban tartassák függőben.

Oly esetekben, midőn az szükségesnek mutatkozik, a hátralelékokat telekkönyvileg biztosítsák.

2. Tekintettel a folyó évi augusztus hó 1. napján 5761/M. E. szám alatt kiadott s a Budapesti Közlöny 178. számában megjelent kormányrendelet 8. §-ában foglalt rendelkezésekre, további intézkedésig végrehajtási árverést ingatlanokra a köztartozások miatt sem lehet foganatosítani.

Az ily árverések kitűzését a pénzügyigazgatóságok újabb rendelkezésig ne is kérelmezzék, a már kitűzött árveréseket pedig függesztessék fel.

Az ingatlanra vonatkozó végrehajtások tehát egyelőre csak a kielégítési végrehajtási zálogjognak a közadóknak kezelésére vonatkozó 1913. évi 50.000. sz. hivatalos összeállítás 172. §-a értelmében leendő telekkönyvi bekebelezetéseig fejleszthetők.

Ingóságokra a végrehajtások az imént idézett hivatalos összeállításban megállapított módon foganatosítandók ugyan, az árveréseket azonban a pénzügyigazgatóságok egyelőre csak akkor tartassák meg, ha azt a kincstár érdeke okvetlenül szükségessé teszi s az árveréstől kellő eredmény várható.

Figyelmeztetem itt a pénzügyigazgatóságokat, hogy a katonai igazgatás részéről hadi célokra átvett ló, jármű vagy más ingóság

átvételét igazoló iraton alapuló kárpótlási követelés, valamint a kárpótlás fejében kifizetett készpénz ki van véve a végrehajtás alól ugyanolyan mértékben, mint az átvett ló, jármű vagy más ingóság. Amennyiben tehát a lovat, járművet vagy más ingóságot az 1913. évi 50.000. számú hivatalos összeállítás 142. §-a vagy más törvényes rendelkezés értelmében nem lehetne lefoglalni, annyiban nem lehet — még a végrehajtást szenvedő beleegyezésével sem — lefoglalni az érte járó kárpótlási követelést vagy kifizetett készpénzt sem, amely más hasonló ló, jármű vagy egyéb ingóság szerzésére szükséges.

3. Ha a köztartozások elévülésének veszélye forogna fenn, az elévülést megakadályozó intézkedéseket a hivatalos összeállítás 189. §-a értelmében esetről-esetre meg kell tenni.

4. Felhatalmazom egyben a pénzügyigazgatóságokat, hogy az oly adózóknak, akiknek évi adóelőírása a 200 K-t meg nem haladja, s időleges fizetéseképtelenségüket igazolják, kérelmükre három hónapig, de legkésőbb a folyó év végéig terjedhető fizetési halasztást saját hatáskörükben engedélyzhessenek.

Messzebb menő kedvezmények engedélyzését magamnak tartom fenn.

A fizetési halasztások engedélyzésénél a fennforgó körülmények alapos mérlegelése mellett legyenek figyelemmel a moratórium tárgyában folyó évi 6045/M. E. szám alatt kiadott kormányrendelet 4. §-ára is, ahol fel vannak sorolva azok a tartozások, amelyekre a moratórium ki nem terjed — s így például az olyan adózók részére, akiknek életjáradékuk van, vagy akiknek ingatlan birtoka haszonbérbe van adva, vagy akik házbérfővel bírnak stb., azaz olyan jövedelmük van, amely a jelenlegi viszonyok közt is befolyik, fizetési halasztásokat rendszerint ne adjanak. Ha azonban a házbér fizetésére kötelezett fél katonai szolgálatot teljesít, vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénnel egy tekintet alá esik és nem részesül szolgálati vagy alkalmazási viszonyból folyó rendes járandóságaiban vagy legalább lakpénzben vagy a lakbér céljára nyújtott közsegélyben; valamint akkor is, midőn a bérlő nem vonult ugyan be katonai szolgálatra, azonban a jelenlegi rendkívüli viszonyok, esetleg állásának elvesztése folytán vált fizetéseképtelenné, a háztulajdonos (tényleges birtokos) részére a tényleg fennálló házbérhátralékok után eső köztartozásokra lehet fizetési halasztást engedélyezni,

ha a háztulajdonos (tényleges birtokos) a fenntebb elősorolt körülményeket igazolja.

Általában pedig elvül szolgáljon az, hogy fizetési halasztás kedvezményében a valósággal fizetéseképtelen adózók részesüljenek.

5. E rendeletemről a pénzügyigazgatóságok a községi (városi) elöljáróságokat és a kir. adóhivatalokat késedelem nélkül értesítsék, illetve megfelelően utasítsák s rendeleteiknek kellő foganatosítását ellenőrizték.

Budapesten, 1914. évi augusztus hó 28-án.

A m. kir. pénzügyminiszter 101.895. számú rendelete a bevehetetlen házbér utáni adó törlése tárgyában.

A m. kir. pénzügyminiszter rendeletet intézett a székesfővárosi m. kir. adófelügyelőhöz, melyben kivételesen megengedi, hogy a hadiállapot tartama alatt a kerületi m. kir. adófelügyelőhelyettesek által az 1909: VI. t-c 45 §-a alapján adótörlés a házbér bevehetetlensége címén akkor is engedélyezhető, ha az eziránt folyamodó háztulajdonos a rendelethez csatolt minta szerint nyilatkozatban kijelenti, hogy a tulajdonát képező házban bizonyos lakás bérlőjének azon indokból, mert a bérlő hadbavonulás, illetve a hadiállapot következtében előállott keresetvesztés által bérfizetéseképtelenné vált, ... hónapjaira esedékessé vált bérösszeget, illetve annak ..... részét *véglegesen elengedi* és azonfelül visszavonhatatlanul kijelenti, hogy az elengedett bérösszeget sem a bérlőtől, sem annak hozzátartozóitól sem most, sem utólag, sem ő, sem jogutóda sem peres, sem perenkivüli úton követelni nem fogja. Egyben tudomásul kell venni a háztulajdonosnak nyilatkozatában azt, hogy a vállalt kötelezettségnek megszegése jövedéki eljárást von maga után. Az illetékmentes nyilatkozatot két tanu előtt kell aláírni és az illetékes kerületi elöljáróság által igazoltatni, hogy a bérlő tényleg a nyilatkozatban foglalt okok valamelyikéből kifolyólag lett fizetéseképtelen, hogy a bértartozás tényleg fennáll s azért más oly egyén, kitől az behajtható, nem szavatol.

A törlési kérelem elbírálásával egyidejűleg az adófelügyelőség az illető bérlőt vagy annak hozzátartozóját is végzésileg értesíti arról, hogy a bérbeadó minő tartalmú nyilatkozatot állított ki és hogy a bérlő érdekeinek megvédhetése céljából szükség esetén,

amennyiben az ügy esetleg mégis bíróság elé kerülne, a bíróság az adófelügyelőségtől a nyilatkozat eredetijét beszerezheti.

Minderről a bérbeadó is értesítettik a törlés iránti kérelemre hozott végzésben. Minden bérlőre vonatkozólag külön-külön nyilatkozat állítandó ki és azok mindaddig megőrzendők, amíg azok selejtezése külön miniszteri intézkedéssel el nem rendeltetik.

A törlés alapja természetesen mindig csak az a bérösszeg lehet, mely a jogerős házadó kivetés alapjául szolgált.

A székesfővárosi kir. adófelügyelő 580/Kpt. 1915. számú körirata a székesfővárosi kir. adófelügyelőhelyettesekhez a hadsegélyezés céljaira ingyen átengedett épületek vagy épületrészek adójának törléséről.

A m. kir. pénzügyminiszterium 1915. évi január hó 5-én kelt 142.897/1914. számú rendeletével, megengedte, hogy az olyan épületek vagy épületrészek, melyeket a tényleges birtokos hadi célokra (pl. katonai kórháznak), vagy a hadsegélyezés céljaira akár hatóságnak vagy egyesületeknek, akár magánosoknak teljesen ingyen átenged, a házadó kivetése szempontjából — addig míg ezekre a célokra szolgálnak, de legfeljebb a jelenlegi hadi állapot tartama alatt — üresen állóknak tekintessenek, s az adótörlésre irányuló kérvények, mint laküresedési bejelentések, az 1909. évi 77.000. számú házadó utasítás 72—75 §-ai alapján bíraltassanak el. *)

A m. kir. pénzügyminiszter 4.965. számú leirata az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesüléshez az egyenes adók behajtása tárgyában.

Mult 1914. évi december hó 17-én kelt 5.205. számú felterjesztésre értesitem a t. elnökséget, hogy a székesfővárosi kir. adófelügyelő-helyetteseket már az 1914. évi 3.382/P. M. számú rendelet kiadása alkalmával külön felhatalmaztam arra, hogy az oly adózóknak, akiknek adótartozása az 1.000 koronát meg nem haladja, az előző években erre vonatkozólag kiadott pénzügyminiszteri rendeletek értelmében továbbra is saját hatáskörükben engedélyezhessenek egy évre terjedhető fizetési halasztásokat.

Méltányolva azonban a t. elnökségnek felterjesztésében fel-

*) Eszerint ha a házbéradóval terhelt ház vagy lakrész a kivetés tartama alatt üresen áll vagy bármikor megüresedik, házbéradóleirásnak van helye.

hozottakat is, egyidejűleg kiadott újabb rendeleteimmel úgy a kir. pénzügyigazgatóságokat, mint a székesfővárosi kir. adófelügyelő-helyetteseket is felhatalmaztam arra, hogy az oly adózóknak, akiknek évi adóelőírása az 1.000 koronát meg nem haladja s időleges fizetéseképtelenségüket igazolják, kérelmükre legfeljebb egy évig terjedhető fizetési halasztást (részletes fizetést) saját hatáskörükben engedélyezhessenek.

Messzebbmenő kedvezmények engedélyezését magamnak tartottam fenn.

Megjegyzem egyben, hogy a t. elnökség felterjesztésében kért egyéb adókedvezményekre vonatkozó elhatározásomat külön fogom közölni.

Budapest, 1915. évi január hó 22-én.

1914 : XLVI. TÖRVÉNYCIKK

a hadsegélyezés céljaira a jövedelemadónak ideiglenes és részleges életbeléptetéséről.

(Szentesítést nyert 1914. évi december hó 21-én. — Kihirdettetett az »Országos Törvénytár«-ban 1914. évi december hó 24-én.)

1. §.

Az 1882. évi XI. t.-c. értelmében a hadbavonultak gyámol nélküli családjainak segélyezésén kívül eső egyéb hadsegélyezési célok előmozdítása érdekében, a jövedelemadóról szóló 1909. évi X. t.-c., valamint az 1912. évi LIII. törvénycikknek 18—23. §-ai, az alább következő módosításokkal az 1915. évre a 20.000 K-t meghaladó összjövedelmekre nézve 1915. évi január hó 1-ével hatályba lépnek.

2. §.

Az 1909. évi X. t.-c. 1. §-ának 5. és 9. pontjában felsorolt jogi személyekre, továbbá a törvényhatóságokra, községekre (városokra) a jelen törvény 1. §-ának rendelkezései nem terjednek ki.

3. §.

A tőkekamat- és járadékadóról szóló 1909. évi VII. törvénycikknek és az általános kereseti adóról szóló 1909. évi IX. törvénycikknek azok a rendelkezései, amelyekre az 1909. évi X. t.-c. hivatkozik, valamint az 1912. évi LIII. törvénycikknek a most

említett törvényes rendelkezéseket módosító rendelkezései a hivatkozásnak megfelelő vonatkozásban a jövedelemadó kivetésénél megfelelőleg alkalmazandók.

4. §.

Az 1909. évi X. t.-c. 12. §-a azzal egészített ki, hogy a jövedelemadó, fegyver- és vadászati adó és hadmentességi díj kivételével az adókivetést megelőző évben tényleg fizetett egyéb állami egyenes adók és az ezek után járó törvényhatósági s községi adók és a hadsegélyezési célokra igazoltan adott önkéntes adományok a nyers bevételből levonhatók akkor, ha az adóköteles a nyers bevételekről és az azokból levonható tételekről kimerítő vallomást ad.

5. §.

Az 1909. évi X. t.-c. 18. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek :

Az ipar, kereskedelem és egyéb az 1875. évi XXIX. t.-c. értelmében a keresetadó III. osztályába tartozó haszonhajtó foglalkozásoknak, valamint a bányamívelésnek és a hozzátartozó iparágaknak jövedelmét egyedül és kizárólag a jövedelemadóról szóló törvény rendelkezései alapján kell megállapítani.

Az 1909. évi X. t.-c. 16. §-ában tárgyalt földbérletektől eltekintve, az összes többi haszonbérleteknél a bérlő tiszta jövedelme éppúgy számítandó, mintha a bérlő tulajdonos volna. A nyereséghez értelemszerűleg hozzáadandó, illetőleg abból levonandó tételeket a fentebb idézett 16. §. negyedik bekezdése sorolja fel.

A jelen szakaszban említett foglalkozásokból eredő jövedelmek megállapításánál, egyéb adatok hiányában, az 1909. évi IX. törvénycikknek és az 1912. évi LIII. t.-c. negyedik fejezetének vonatkozó rendelkezései megfelelőleg alkalmazandók.

Az 1909. évi X. t.-c. 26. §-ának a vallomásadásra vonatkozó rendelkezéseit a jelen szakasz határozmányai nem érintik.

6. §.

A jövedelemadó kivetése szempontjából gyűjtött vagy bevallott adatokat és a megállapított adóalapot a keresetadó III. osztályának és a bányaadónak kivetése során sem az 1915. évben, sem később semmi irányban felhasználni nem szabad.

7. §.

Az 1909. évi X. t.-c. 24. §-a utolsó bekezdésében foglalt rendelkezésnek megfelelőleg kell eljárni a 730 K-ás adótétel alkalmazásánál is.

8. §.

Az 1909. évi X. t.-c. 25. §-ának negyedik bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek :

Az adó kivetése érdekében elsősorban mindenkor az 1914. évi jövedelem állapítandó meg. Ha azonban az adókivetés során megállapítható, hogy a háborús állapot folytán előidézett rendkívüli körülmények, az adózónak és hozzátartozóinak (1909. évi X. t.-c. 3. §-a) katonai szolgálatra történt behívása, tartós betegsége vagy munkaképtelensége, továbbá elemi vagy más egyéb csapások által okozott károk és egyéb rendkívüli körülmények az 1909. évi X. t.-c. 15. §. *a-c*), *e*) és *f*) pontjaiban említett jövedelemforrásoknak az 1915. évre várható bevételeit lényegesen csökkenteni fogják, ez a kivetés során az illető jövedelem számbavételénél figyelembe vehető és ilyen okokból a kivetendő adó megfelelően mérsékelendő, sőt az adóköteles, amennyiben 1915. évi előrelátható összjövedelme a 20.000 koronát meg nem haladja, az adó alól teljesen fel is menthető.

A már jogerősen megállapított adó utólagosan is megfelelőleg helyesbíthető, ha a fél hitelt érdemlőleg igazolja, hogy a jogerős adóalap az előbb említett okokból legalább 30%-kal csökkent.

Az ilyen helyesbítésre irányuló kérelmek legkésőbb 1916. évi január hó végéig a pénzügyminiszternél nyújtandók be, akinék határozata ellen a fél panasszal fordulhat a m. kir. közigazgatási bírósághoz. E rendelkezéseknek megfelelőleg módosul az 1909. évi X. t.-c. 65. §-ának első bekezdése is.

9. §.

Az 1909. évi X. t.-c. 26—61. §-ainak végrehajtásánál a következők szolgáljanak még zsinórmértékül :

1. Vallomást adni csakis azok kötelesek, akiknek összjövedelme az 1914. évben a 20.000 K-t meghaladta.

2. Az adókötelesek összeírását községekben és rendezet tanácsú városokban — az 1909. évi XI. t.-c. 2. §-ában foglaltak

szerint — a községi előjáróság, illetőleg városi adóhivatal köteles ellátni. Mulasztás esetén az 1909. évi XI. t.-c. 102—104. §-aiban előírt megtorló eljárás alkalmazandó.

3. Az adókötelesek összeírását, az összeírás módozatát és terjedelmét, illetőleg az adóösszeírási munkálatok ellátására vonatkozó eljárást a pénzügyminiszter rendeleti úton szabályozza.

4. Az adókvető bizottságok alakítása elmarad s az adó elsőfokú megállapítása tekintetében az 1909. évi X. t.-c. 55. §-a szerint alakítandó adófelszólamlási bizottság határoz, amelyre az 1909. évi X. t.-c. 44. §-ának rendelkezései is kiterjesztetnek.

Az adófelszólamlási bizottság határozata ellen minden egyes esetben a m. kir. közigazgatási bírósághoz intézendő panasz joga illeti meg úgy a kincstári képviselőt, mint a felet.

5. A 37—61. §-okban foglalt rendelkezések egyedül és kizárólag a jövedelemadóra vonatkoznak.

6. Az 1912. évi LIII. t.-c. 39. §-ának második bekezdésében foglalt és az 1909. évi X. t.-c. 36. §-át módosító rendelkezések hatályon kívül helyeztetnek és az 1909. évi X. t.-c. 36. §-a változatlanul marad érvényben.

7. Az 1909. évi X. t.-c. 49. §-a nem lép életbe és a szolgálati járandóságoknak elkülönített megállapítása és kezelése elmarad.

10. §.

Az 1912. évi LIII. t.-c. 22. §-ának 3., 4. és 5. pontjában foglalt rendelkezések s ezekkel kapcsolatosan az 1909. évi X. t.-c. 64. §-ának 1. pontjában foglalt az a rendelkezés: „*vagy szolgálati illetményeknek, nyugellátásnak megszünése, illetőleg a létminimumon alul való csökkenése*“ — nem lépnek életbe.

Az előző bekezdésben foglaltaknak megfelelőleg lép életbe az 1909. évi X. t.-c. 63. §-a is.

11. §.

Az 1909. évi X. t.-c. 66—69. §-ai nem lépnek életbe.

Az 1875. évi XXIX. t.-c. szerint IV. oszt. keresetadó alá eső adózóknak az 1909. évi X. t.-c. 21. §-ában említett és 20.000 koronát meg nem haladó járandóságai a jelen törvény szempontjából adómenteseknek nyilvánítatnak.

Ha azonban az adózóknak ezen 20.000 K-t meg nem haladó

szolgálati járandóságain kívül más adóköteles jövedelme is van, e jövedelem megadóztatásánál az 1909. évi X. t.-c. 6. §-ában foglalt eljárás követendő.

A jelen szakasz második és harmadik bekezdésében foglalt rendelkezések az 1909. évi X. t.-c. 21. §-ában említett és 20.000 K-át meghaladó szolgálati járandóságokra nem vonatkoznak.

12. §.

Az 1909. évi X. t.-c. 72. §-a következőleg egészítettik ki:

A jövedelemadó azonban külön adófékönyvben, naplóban és adóívben kell könyvelni és kezelni. A további eljárást a pénzügyminiszter rendeletileg szabályozza.

13. §.

Az 1909. évi X. t.-c. 74. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek:

A jövedelemadó után semmiféle más állami vagy helyhatósági adó, illetőleg pótagó ki nem vehető.

14. §.

Felhatalmaztatik a kormány, hogy a jelen törvény alapján beszedendő adó tiszta hozadékának egy megfelelő részét az 1. §-ban említett hadsegélyezési célok előmozdítására az országos hadsegélyező bizottság rendelkezésére bocsáthassa, továbbá, hogy az adó tiszta hozadékának egy részét az egyes városoknak juttathassa az általuk ugyancsak az 1. §-ban említett hadsegélyezési célok előmozdítása érdekében teljesített kiadások részbeni fedezésére.

Felhatalmaztatik a kormány, hogy ezekre az összegekre előleget már az 1914. év folyamán utalványozhasson. Az ily módon az országos hadsegélyező bizottság, illetve az egyes városok rendelkezésére bocsátott összegek hováfordításának irányelveit a kormány rendeletileg állapítja meg.

15. §.

Az 1909. évi X. t.-c. 75—76. §-ai nem lépnek hatályba.

A jövedelemadó a II. osztályú keresetadó és a hadmentességi díj kivetésénél az adóalaphoz nem számítandó.

16. §.

E törvény végrehajtásával a pénzügyminiszter és a belügyminiszter, Horvát-Szlavonországokra nézve pedig a pénzügyminiszter bizatik meg, aki e tekintetben Horvát-Szlavon- és Dalmátországok bánjával egyetértőleg jár el.

A m. kir. pénzügyminiszter 149.700/1914. számú rendelete a hadsegélyezés céljaira a jövedelemadónak ideiglenes és részleges életbeléptetéséről szóló 1914. évi XLVI. t.-c. végrehajtása tárgyában.

(Körrendelet valamennyi m. kir. pénzügyigazgatósághoz — a székesfővárosi kivétellel — és a székesfővárosi m. kir. adófelügyelőhöz.)

A hadsegélyezés céljaira a jövedelemadónak ideiglenes és részleges életbeléptetéséről szóló 1914. évi XLVI. törvénycikk a jövedelemadóról szóló 1909. évi X. törvénycikknek rendelkezéseiben több esetben nemcsak mélyreható módosításokat eszközölt, de az adókivetési és jogorvoslati eljárásnak átalakításával, különösen pedig azáltal, hogy a jövedelemadónak a szolgálati viszonyból származó illetményekre és ellátásokra vonatkozó és a *kezelésben* külön illetményadóvá tömörített részét elejtette, illetőleg nem léptette életbe, a jövedelemadó eredeti structurájában is változtatott. Emellett az 1908. évi X. törvénycikknek több rendelkezését hallgatag hatálytalanítja az a körülmény is, hogy az 1914. évi XLVI. t.-c. szerint csak a 20.000 K-t meghaladó jövedelmek esnek adó alá.

Ezen változások következtében a jövedelemadóról szóló 1909. évi X. t.-c. végrehajtása tárgyában 1911. évi 84.000. szám alatt kiadott s az 1912. évi Pénzügyi Közlöny 30. számában, illetőleg az 1912. évi „Magyarországi Rendeletk Tára“ 2261. oldalán kezdődőleg közzétett utasítás, eredeti szövegében, nem léphet életbe, hanem annak *megfelelő átdolgozása* vált szükségessé.

Az eredeti alaputasításnak ezen, az 1914. évi XLVI. t.-c. rendelkezéseinek megfelelő átdolgozását foglalja magában a *jelen utasítás**) melyet ide mellékelve további megfelelő eljárás és alkalmazás végett a következő megjegyzésekkel, illetve meghagyással adok ki:

*) Megjelent a Budapesti Közlöny 1915. január 30-iki 25. számában és külön könyvtáru uton 1 K áron is forgalomba hozták. Mi nagy terjedelménél fogva nem közöljük.

1. Az 1914. évi XLVI. törvénycikkkel ideiglenesen és részlegesen életbeléptetett jövedelemadó mai egyenes adórendszerünket nem érinti. Ennélfogva továbbra is érvényben maradnak.

- a) a tőkekamat- és járadékadóról szóló 1875. évi XXII.,
- b) a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adójáról szóló 1875. évi XXIV.,
- c) a bányaadóról szóló 1875. évi XXVII.,
- d) a keresetadóról szóló 1875. évi XXIX.,
- e) az általános jövedelmi pótdóról szóló 1875. évi XLVII.,
- f) a pénzintézeteknél elhelyezett tőkéből folyó jövedelemnek megadóztatásáról szóló 1883. évi VII. t.-cikknek,
- g) az 1883. évi XLVI. t.-cikknek 7—16. §-a,
- h) a hadmentességi díjról szóló 1880. évi XXVII. t.-cikk, valamint az a)–h) pont alatt felsorolt törvényeket részben módosító és kiegészítő későbbi törvények.

Az elmondottak után nyilvánvaló, ami egyébként az 1914. évi XLVI. t.-c. 3. §-ában világosan meg is van mondva, hogy a tőkekamat- és járadékadóról szóló 1909. évi VII. t.-cikknek, illetőleg az ezt módosító 1912. évi LIII. t.-c. II. fejezetének, továbbá az általános kereseti adóról szóló 1909. évi IX. t.-cikknek, illetőleg az ezt módosító 1912. évi LIII. t.-c. IV. fejezetének azok a rendelkezései, amelyekre az 1909. évi X. t.-cikkben, illetőleg az ezt módosító 1912. évi LIII. t.-c. V. fejezetében hivatkozás történik, a hivatkozásnak megfelelő vonatkozásban egyedül és kizárólag csak a jövedelemadó kivetésénél alkalmazhatók. Ezek a hivatkozott törvényes rendelkezések ugyanis a jövedelemadótörvénnyel szerves egészet képezvén, olybá veendők, mintha azok idézet helyett — *szó szerint* fordulnának elő a jövedelemadóról szóló törvényben, úgy hogy utóbbinak a mellékelt utasításban ebben az értelemben és tartalommal elrendelt végrehajtása az 1909. évi VII. és IX. törvénycikkeknek függőben tartott végrehajtását nem érinti.

2. A mellékelt utasítás magában foglalja :

- a) a jövedelemadóról szóló 1909. évi X. törvénycikknek, illetőleg az ezt módosító 1912. évi LIII. t.-c. V. fejezetének azokat a rendelkezéseit, amelyeknek hatálybaléptét az 1914. évi XLVI. t.-c. elrendeli ;
- b) az 1914. évi XLVI. t.-cikknek egyéb, az a) pontban említett törvényeket kiegészítő rendelkezéseit.

A mellékelt utasítás tehát az 1911. évi 84.000 számú alaputastítás érvényben maradt szövegének felhasználásával — a jövedelemadóról szóló törvények határozmányait fennálló érvényükben foglalja magában, következésképpen az *alaputastítás használata és az arra való hivatkozás mellőzendő*.

Ugyszintén mellőzendő az alaputastításban hivatkozott nyomtatványok használata is, miután a jelen utasítás végrehajtása során csupán az ahhoz csatolt nyomtatványminták használata van megengedve.

3. Abból kifolyólag, hogy az 1914. évi XLVI. t.-c. a jövedelemadónak nem teljes, hanem csak részleges életbeléptetéséről rendelkezik, útbairgazitásul és a mellékelt utasításban foglaltaknak könnyebb *áttekinthetése* végett a cím figyelmét, az 1909. évi X. t.-c. egész rendszerét átfogó következésképpen módosításokra hívom fel :

a) Az alaptörvény 800 K-ás adómentes létminimuma elejtetett és az adófizetési kötelezettség a 20.000 K-át meghaladó jövedelmek után állapított meg; ennélrova vallomást adni is csak azok kötelesek, akiknek összjövedelme az 1914. évben a 20.000 K-át meghaladta. (1914. évi XLVI. t.-c. 1. §-a és a 9. §-ának 1. pontja.)

b) Az alaptörvény 1. §-ának 5. pontjában említett nyilvános számadásra kötelezett vállalatok, továbbá annak 6. pontjában említett törvényhatóságok és községek (városok), végül annak 9. pontjában említett jogi személyek (emberbaráti és jótékony-sági intézetek) a jövedelemadó fizetése alól kivétettek (1914. évi XLVI. t.-c. 2. §-a); következésképpen az alaptörvény mindazon további rendelkezéseinek fogatosítása is elmarad, amely rendelkezések ezeknek a jogi személyeknek adózására vonatkoznak.

c) A jövedelemadóról szóló törvény 18. §-a akként rendelkezik, hogy az ipar, kereskedelem, bányászat és egyéb a kereseti adó alá tartozó haszonhajtó foglalkozások jövedelmének az az üzleti nyereség tekintendő, amely az 1909. évi IX. t.-c. szerint velük szemben megállapított. A két törvény között fennálló ezt a szoros kapcsolatot az 1914. évi XLVI. t.-c. 5. §-a (V. u. 18. §-a) most teljesen megszüntette és a jövedelemadó kivetését — a keresetadó kivetésétől teljesen külön választva és függetlenítve — egyedül és kizárólag a jövedelemadóról szóló 1909. évi X. t.-c. rendelkezéseire fektette. Tette ezt azért, mert az 1909. évi IX. t.-c. érvénye fel van függesztve és hogy ezeknek a haszonhajtó foglal-

kozásoknak tényleg meglévő, valóságos jövedelme, a mai III. osztályú keresetadó magas kulcsától rüggetlenül, akadálytalanul kipuhatolható és megadóztatható legyen.

Ennek biztosítása érdekében kimondja az 1914. évi XLVI. t.-c. 6. §-a (V. u. 19. §-.), hogy „a jövedelemadó kivetése szempontjából gyűjtött vagy bevallott adatokat és a megállapított adóalapot a keresetadó III. osztályának és a bányaadónak kivetése során sem az 1915. évben, sem később semmi irányban felhasználni nem szabad“.

d) Az adóköteleseknek az alaptörvény 30. §-ában foglalt adatszolgáltatás alapján leendő általános összeírása elmarad, mivel ezek az adatok az egyenes adók 1915. évre vonatkozó kivetésének megindítása tárgyában 1914. évi 110.100. szám alatt kiadott körrendelet alapján foganatosított összeírás által nagyrészt már ismereteseek. Ennélfogva azokat, kiknek évi összes jövedelme a 20.000 K-át meghaladja, ezen összeírási adatok, illetőleg a végrehajtási utasítás 36. §-ában felsorolt egyéb adatok segélyével veszik számba az összeíró bizottságok.

Ezek az összeíró bizottságok azonban csupán a törvényhatósági városokban alakítandók meg; ellenben községekben és rendezett tanácsú városokban az összeíró bizottságok teendőit a községi előljáróság, illetőleg a városi adóhivatal látja el. (1914. évi XLVI. t.-c. 9. §-ának 2. és 3. pontja.)

e) Tekintettel az adóköteleseknek csekély számára, az adóketető bizottságok alakítása elmarad s az adónak elsőfokú megállapítását — a végrehajtási utasításban szabályozott jogkörben (39—63. §-ok) — az adófelszólamlási bizottságok végzik. (1914. évi XLVI. t.-c. 9. §-ának 4. pontja.)

Ezeknek az adófelszólamlási bizottságoknak egyéb hatáskörük nincs; ennélfogva az 1883. évi XLIV. t.-c. 29. §-ának 2. pontjában említett és a III. osztályú keresetadó, bányaadó, valamint a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyesület adójának kivetése ellen benyújtott fellebbezések elintézésére illetékes felszólamlási bizottságok jogköre továbbra is változatlanul marad. (1914. évi XLVI. t.-c. 9. §-ának 5. pontja.)

f) Az alaptörvény 61. §-át az 1914. évi XLVI. t.-c. 9. §. 4. pontjának második bekezdése hatályon kívül helyezte, miután az adófelszólamlási bizottság határozata ellen minden egyes eset-

ben a m. kir. közigazgatási bírósághoz intézendő panasz joga illeti meg úg. a kincstári tisztviselőt, mint a felet. (V. u. 64. §-a).

g) Az alaptörvény 49. §-át, vagyis a benne foglalt azt a rendelkezést, hogy a szolgálati járandóságok összege elkülönítve is megállapítandó és az arra eső adó önállóan kezelendő, az 1914. évi XLVI. t.-c. 9. §-ának 7. pontja elejtette. Ennek következtében a szolgálati járandóságokra nehezedő jövedelemadónak az alaptörvényben — a beolvasztás dacára is — megmaradt külön illetményadó jellege megszűnik, amelynek corolláriumaképpen az alaptörvény 66—69. §-ai sem lépnek életbe. Ebből folyik, hogy a kivetett jövedelemadót a befizetés során (1909. évi XI. t.-c. 26. §-a) a szolgálati járandóságokból levonni nem szabad, adózzék a szolgálati járandóság az utasítás 5. §-ának 10. pontjában elmondottak szerint akár egymagában, akár egyéb jövedelmekkel együtt.

Az utasítás 5. §-ának 10. pontjában példákkal van megvilágítva az 1914. évi XLVI. t.-c. 11. §-ának helyes alkalmazása.

A szolgálati járandóságokra nehezedő jövedelemadónak mint külön illetményadónak elejtése, valamint a 20.000 K-át meg nem haladó szolgálati járandóságoknak az utasítás 5. §-ának 10. pontjában tárgyalt adómentessége vontta maga után az 1914. évi XLVI. t.-c. 10. §-ában foglalt rendelkezéseknek törvénybeiktatását, amelyek szerint szolgálati járandóságoknak a jogerős adókivetés után beállott emelkedése, apadása vagy teljes megszűnése az adókivetést nem érinti. Ezekben az esetekben az adónak netáni mérséklése az utasítás 70. §-a szerint kérelmezhető csak a pénzügyminiszternél.

Az adókivetés megtörténte után keletkezett szolgálati járandóságok megadóztatása szintén elmarad, kivéve az utasítás 66. §-ában tárgyalt eseteket, amikor pótkivetésnek van helye.

4. Az alább közölt és külön lenyomatban is megjelent utasításból a községi (kör-) jegyzők, a kir. adóhivatalok és állampénztárok, a megalakítandó összeíró bizottsági, valamint adófel-
szólamlási bizottsági elnökök egy-egy példánnyal, a városi közegek pedig a szükségnek megfelelő számú példányokkal a kir. pénzügyigazgatóságok (adófelügyelő) által hivatalból lesznek ellátandók. Saját használatára a kir. pénzügyigazgatóság (adófelügyelő) annyi példányt rendeljen meg, amennyire az egyenes adókkal foglalkozó tisztviselőinek számára az képest szüksége van.

Az utasítás példányai, valamint a nyomtatványok a m. kir. állami nyomdától a szokott módon szerzendők be.

5. Az utasítást könyvtárúsi úton is forgalomba hozatom s így annak egyes példányai ez úton bárki által beszerezhetők.

Budapest, 1915. évi január hó 3-án.

Az élelmiszerekkel és egyéb elsőrendű szükségleti cikkekkel való ellátásban tapasztalt visszaélések ellen. Maximális árak.

A m. kir. belügyminiszter 5.600/B. M. eln. sz. körrendelete az élelmiszerekkel és egyéb elsőrendű szükségleti cikkekkel való ellátás körül tapasztalt visszaélések meggátlása tárgyában.

I.

(Valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjének és a székesfővárosi m. kir. államrendőrség főkapitányának.)

Minthogy hivatalos értesülésem szerint egyesek a jelenlegi háborús helyzetet mások kizsákmányolására használják ki főként azzal, hogy egyes helyeken az élelmiszerek és egyéb elsőrendű szükségleti cikkek árának és az ezek körül szükséges szolgáltatások (feldolgozás, elszállítás stb.) díjazásának megállapításánál súlyos visszaéléseket követnek el, a közönség érdekeinek megoltalmazására további intézkedésig a következőket rendelem:

1. §.

Az élelmiszerek és az elsőrendű szükségletek kielégítésére szolgáló egyéb cikkek (tüzelőanyag, ruházat, katonai felszerelés stb.) árát, vagy az ezek körül szükséges szolgáltatások díjazását aránytalanul magas összegben megszabni nem szabad.

2. §.

Az 1. §-ban említett tárgyak árát és az ezek körül szükséges szolgáltatások díjazását aránytalanul felemelni még a kereslet rendkívüli fokozódása esetében sem szabad.

3. §.

Az 1. §-ban említett tárgyak hitelezés mellett történő árú-sításánál nem szabad aránytalanul terhes kikötéseket tenni.

4. §.

Az 1—3. §-okban foglalt tilamok megszegését — amennyiben ez súlyosabb büntetés alá eső cselekménynek nem tekinthető — kihágássá nyilvánítom.

E kihágás büntetése tizenöt napig terjedhető elzárás és két-száz koronáig terjedhető pénzbüntetés.

5. §.

A 4. §-ban meghatározott kihágás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntetőbiróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

6. §.

Ez a rendelet kihirdetése napján lép hatályba.
Budapesten, 1914. évi augusztus hó 5-én.

II.

Az élelmiszerek és egyéb elsőrendű szükségleti cikkekkel való ellátás körül tapasztalt visszaélések megátlásáról szóló rendelet végrehajtása.

(Valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjének és a székesfővárosi m. kir. államrendőrség főkapitányának.)*

Máris sok oldalról hangzott fel panasz amiatt, hogy a háborus helyzetet egyesek a fogyasztó közönség kizsákmányolására használják ki.

Amellett, hogy ezt a lelketlen kapzsiságot nem lehet méltóképen megbélyegezni, szükséges gondoskodni arról is, hogy az ilyenmű visszaélések elé gát vettessék, az elkövetett cselekmények pedig megtorlás nélkül ne maradjanak.

Az ilyen esetekre az 1912 : LXIII. törvénycikk 7. §-ában megállapított vég-ő eszközt : az árak hatósági megállapítását a miniszterium mindaddig mellőzni kívánja, amíg ezt a kényszerűség elkerülhetetlenné nem teszi, mert tudatában van annak, hogy a hatósági ármegállapítás alig simulhat a nehéz viszonyokhoz olyan mértékben, mint ahogy azt a méltányosság megköveteli.

*) Ez a rendelet Fiumére is kiterjed.

Ez okból egyelőre ugyanezen szám alatt körrendeletet bocsátottam ki az élelmiszerek és egyéb elsőrendű szükségleti cikkek árának, valamint az ezek körül szükséges szolgáltatások (feldolgozás, elszállítás stb.) díjazásának megállapítása körül előfordulható visszaélések meggátolása érdekében, s az aránytalanul magas árak és díjak megsabását kihágássá minősítettem, amelynek elbírálását a közigazgatási hatóságok, mint rendőri büntető bíróságok hatáskörébe utaltam.

Ez a rendeletem nagyon széleskörű diszkréciót ruház a közigazgatási hatóságokra, amidőn reájuk bizza annak a megítélését, hogy a fennforgó konkrét esetben a megszabott ár vagy díjazás összege aránytalanul magasnak minősíthető-e az adott viszonyokhoz képest.

Felhivom Címet, nyomatékosan ajánlja figyelmébe a rendőrbíráskodást gyakorló tisztviselőknek, hogy rendeletem kibocsátásakor tisztában voltam azzal, hogy ily rendkívüli viszonyok közt lehetetlen a rendes ár- vagy díjszabási tételeket szem előtt tartani; azt kell tehát lelkiismeretes vizsgálat tárgyává tenniök, hogy a rendesnél magasabb ár- vagy díjszabási tételek nem oly aránytalanul magasak-e, amelyek a rendkívüli viszonyok között sem indokoltak, amelyek tehát a fogyasztók kizsákmányolására alkalmasak és ennek minősíthetők.

Amíg egyrészt a fogyasztó közönség védelmét kell szem előtt tartaniok, másfelől gondosan kell óvakodniok a túlhajtástól is, amely méltánytalanságra vezethetne a nehezebb viszonyok közt nagyobb költséggel dolgozó termelővel, elárúsítóval vagy munkavállalkozóval szemben; de azzal az éppen nem kívánatos következménnyel is járhatna, hogy a termelők, elárúsítók és vállalkozók teljesen vagy nagy részben visszahúzódnának, ami a szükségletek emelkedésére és végeredményben inszgre és nélkülözésekre vezethetne.

Elvárom ennél fogva az összes hatóságoktól és tisztviselőktől, hogy a reájuk ruházott ezt a nagy diszkrécionárius jogot a cél szem előtt tartásával és akként fogják gyakorolni, hogy a közönség jogtalan kizsárolásának útját vágják anélkül, hogy a méltányos árak és díjazások túlzott leszorítása által a szükségletek kielégítésére való lehetőséget kizárnák.

Budapesten, 1914. évi augusztus hó 5-én.

A m. kir. belügyminiszter 5.979. számú leirata a budapesti kereskedelmi és iparkamarához az élelmiszerek stb. túlzott áremelésének megtorlása körül észlelt túlhajtások tárgyában.

Az élelmiszerek és egyéb elsőrendű szükségleti cikkek aránytalan áremelésének megtorlása körül panaszolt visszasságok elhárítása végett a másolatban idecsatolt rendeletet intéztém a budapesti államrendőrség főkapitányához.

Tudomásom szerint mindeddig kizárólag Budapesten fordultak elő olyan elítélések, amelyeket a kereskedő körök kifogásolhatóknak állítanak. Mindaddig tehát, amíg ilyen panasz az ország más rendőrbírósága ellen nem emeltetett, nem látnám indokoltnak, hogy valamennyi hatósága vonatkozó általános érvényű rendelkezést tegyek.

Egyebütt különben a kereskedelmi és iparkamarák távol fekvése, különösen a postaforgalom mai késedelmessége mellett, nagyon is megnehezítené, néhol szinte kizárná a hasonló eljárást.

Úgy vélem, hogy tett intézkedésem meggyőzi arról a t. Kereskedelmi és Iparkamarát, hogy a közönség jogos érdekeinek védelme mellett kellőleg méltányolom és nem tévesztem szem elől a termelők, elárúsítók és vállalkozók jogos igényeinek a megóvását sem.

Budapesten, 1914. évi augusztus hó 15-én.

A székesfővárosi m. kir. államrendőrség főkapitányának

Budapesten.

A budapesti kereskedelmi és iparkamara az összes ipari és kereskedelmi szakképviseltek megbízásából azt a panaszt terjesztette elém, hogy a rendőri büntető bíróságok az élelmiszerek és egyéb elsőrendű szükségleti cikkek aránytalan áremelésének megállapítása körül — szakismeret hiányában — nem járnak és nem is járhatnak el a szükséges körültekintéssel és megnyugtató szakavatottsággal, aminek az a következménye, hogy büntető ítéleteik olyanokat is sujtanak, aki az árak túlhajtott felcsigázásban nem vétkesek.

A végből tehát, hogy a közforgalomban kialakuló áraknak megfelelő, avagy aránytalanul magas volta megbízhatóan nyerjen megállapítást, a kereskedelmi és iparkamara a szükséges szakvélemény megadására oly kötelezettséggel hajlandó vállalkozni, hogy az átiratilag, vagy telefonon, vagy akár

rövid úton szóbelileg kért véleményt 24 órai záros határidőben kész megadni.

Már az árak túlesigázásának megtorlásáról szóló rendelet alkalmazására vonatkozólag különös figyelmébe ajánlottam a rendőri büntetőbíráknak, hogy a közönség jogos érdekeinek védelme alkalmával óvakodjanak a túlhajtásoktól, nehogy a méltánytalanul szigorú elbánás a termelőket, elárúsítókat vagy vállalkozókat a piac felkeresésétől elriassza, és az által válják szükségnek és nélkülözéseknek szülő okává.

Ezt a két ellentétes szempontot t. i. egyrészt, a nagy közönség védelmét, másrészt a termelők, elárúsítók és vállalkozók jogos igényeit egyaránt szem előtt tartva, fölkérem Méltóságodat, újra és nyomatékosan hívja fel a hatósága alá tartozó I. fokú rendőri büntető bíróságok figyelmét a fentebb említett óvatosságra, és egyidejűleg tegye kötelességükké, hogy valahányszor az egyes konkrét ügyben az áralkulás megítélése bonyolultabb, vagy szakismereteket feltételező és általában valahányszor az árak túlhajtása tekintetében kételyük támad, forduljanak szakvéleményért a budapesti kereskedelmi és iparkamarához és ennek szakvéleményét lelkiismeretes gondossággal mérlegeljék ítéletük meghozatalánál. Megjegyzem, hogy hasonló véleményért bármikor fordulhatnak a budapesti vásárcsarnok igazgatóságához is.

Elvárom, hogy a rendőri büntetőbíróságok a reájuk ruházott széles hatáskört a mai súlyos időkhöz mért komolysággal, elfogulatlansággal és tárgyilagossággal fogják gyakorolni.

Budapesten, 1914. évi augusztus hó 15.

A m. kir. belügyminiszter 155.587/B. M. számú körrendelete az élelmiszerek és egyéb elsőrendű szükségleti cikkek túlzott áremelésének megtorlása tárgyában.

(Valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjének, Budapest székesfőváros polgármesterének kivételével.)*

A háborús állapot beálltával csakhamar felhangzott az a panasz, hogy egyes lelketlen árusok és vállalkozók a helyzetet a

*) Ez a rendelet Fiuméra is kiterjed.

fogyasztó közönség kizsákmányolására és saját jogosulatlan nyereszkeedésükre aknázzák ki.

Ez a körülmény kényszerített arra, hogy az élelmiszerek és egyéb elsőrendű szükségleti cikkek árának és a kapcsolatos szolgáltatások díjazásának megállapítása körül előfordulható visszaélések meggátlása végett az 5600/1914. eln. számú körrendeletben intézkedjék.

E körrendeletem kiadásakor lelkiismeretes gondosságra utasítottam az eljárásra hivatott rendőri büntető bíróságokat annak mérlegelésénél, vajjon a követelt, s a rendesnél magasabb árak és díjak a rendkívüli viszonyokhoz képest valóban aránytalanul és indokolatlanul magasak-e? Mert csak az aránytalan és indokolatlan áremelések minősíthetők olyanoknak, amelyek a nagyközönség kizsákmányolásával járnak és az elárúsítók és vállalkozók jogosulatlan nyereszkeedését eredményezik.

A rendőri büntető bírák ítélkezése ellen csak nagyon szórványosan hallható panasz, amiből arra kell következtetnem, hogy azok általában azzal a nagy körültekintéssel és lelkiismeretes megfontolással járnak el, amelyet részükről eleve feltételeztem.

Mindamellett az illetékes tényezők azt az aggályukat fejezték ki, hogy a rendőri büntető bírák az árak és a munkadíjak megfelelő vagy aránytalanul magas voltának helyes megítélésére néha — szakismeret hiányában — a legjobb igyekezet mellett sem lesznek képesek.

Avégből tehát, hogy az elárúsítók és a vállalkozók ilyen tájékozatlanságból eredhető megbélyegzéstől és meg nem érdemelt büntetéséktől megóvassanak, a kereskedelmi- és iparkamarák — a budapesti kereskedelmi- és iparkamara útján — készségüket jelentették be aziránt, hogy megkérdezésük esetében huszonnégy órán belül szakvéleményt adnak az eljáró rendőri büntető bíróságoknak abban a tekintetben, vajjon a kifogásolt árak vagy díjak összege az adott körülmények közt aránytalanul magasnak minősíthető-e?

Miután előlídezett rendeletemnek legtávolabbról sem volt a célja, hogy az elárúsítók és a vállalkozók jogos hasznát csorbítsa, sem az, hogy a rendkívüli viszonyok által igazolt magasabb árak és díjak méltányos összegét leszotriva, az elárúsítók és vállalkozók kárt szenvedjenek és ezáltal a megfelelő kínálattól visszariadtassanak: ismételten is felhivom ^{Alispán} Polgármester urat, figyelmeztesse a

rendőri büntető bíraskodásra jogosult közegeket, hogy előlídezett rendeletem alkalmazásánál — a közönség hatályos védelme mellett — ne tévesszék szem elől az elárúsítók és a vállalkozók jogos érdekeit sem és büntetést csak ott állapítsanak meg, ahol az árak vagy díjak indokolatlan emelésével, tehát a közönség rovására jogosulatlan nyereszkezéssel találkoznak.

Mindannyiszor pedig, amikor az árak vagy a díjak túlzott magassága tekintetében kételyek vannak, ott ahol a kereskedelmi és iparkamarának székhelye van, forduljanak az I. fokú rendőri büntető bírák vélemény végett a kereskedelmi- és iparkamarához és az ítélethozásnál mérlegeljék a kamara véleményét, feltéve, hogy azt legfeljebb három napon belül kézhez veszik, lelkiismeretes gondossággal.

Ott, ahol a kereskedelmi- és iparkamara székhelye nincsen helyben, hozza meg az I. fokú rendőri büntető bíró ítéletét legjobb belátása szerint, fellebbezés esetében azonban a II. fokú rendőri büntető bíró kérje ki az illetékes kereskedelmi- és iparkamara véleményét mindannyiszor, valahányszor az árkialakulás bonyolultabb vagy a megállapítás szakismeretet feltételez és általában, ha az ár vagy díjszabás aránytalan magassága tekintetében kételye van.

Elvárom a rendőri büntető bíróságoktól, hogy eljárásukat ezután is mindenkor lelkiismeretes megfontolás és a legszigorúbb tárgyilagosság fogja irányítani.

Budapesten, 1914. évi szeptember hó 4-én.

A m. kir. miniszterium 8.682/M. E. számú rendelete a búzáért, rozsért, árpáért és tengeriért, úgyszintén az ezekből előállított lisztért, valamint a burgonya- és rizslisztért követelhető legmagasabb árak megállapításáról.

A m. kir. miniszterium a búzáért, rozsért, árpáért és tengeriért, úgyszintén az ezekből előállított lisztért, valamint a burgonya- és rizslisztért követelhető legmagasabb árakat a következőkben állapítja meg:

1. §.

A legmagasabb árak járásonként és városonként a következők:

I. gabonánál, és pedig :

1. búzánál az az átlagos vételár, amelyet 2%-nál nem több idegen keveréket tartalmazó, hektoliterenkint 76 kg.-os súlyminőségű, egészséges búzára vonatkozó készeladásoknál az 1914. évi október hó utolsó két hetében az illető járás vagy város területén elértek ;

2. rozsnál az az átlagos vételár, amelyet 2%-nál nem több idegen keveréket tartalmazó, hektoliterenkint 70 kg.-os súlyminőségű, egészséges rozsra vonatkozó készeladásoknál az 1. pontban megjelölt időben az illető járás vagy város területén elértek ;

3. árpánál az az átlagos vételár, amelyet — súlyminőségre való tekintet nélkül — egészséges árpára vonatkozó készeladásoknál az 1914. évi november hó első két hetében az illető járás vagy város területén elértek ;

4. tengerinél az az átlagos vételár, amelyet egészséges, őrlőképes és emberi táplálkozásra alkalmas tengerire vonatkozó készeladásoknál a 3. pontban említett időben az illető járás vagy város területén elértek ;

II. a lisztnél, és pedig .

1. búzából előállított finom tésztalisztnél az az ár, mely 67·5%-kal magasabb, mint a búzának az illető járás vagy város területén métermázsánként (100 kg.) megállapított legmagasabb ára ;

2. búzából előállított főzõlisztnél az az ár, amely 57·7%-kal

3. búzából előállított kenyérlisztnél az az ár, amely 17·4%-kal,

4. búzából előállított egyminőségű (simaórlésű) lisztnél az az ár, amely 22%-kal,

5. rozslisztnél az az ár, amely 35·3%-kal,

6. árpalisztnél az az ár, amely 57·8%-kal,

7. tengerilisztnél az az ár, amely 45%-kal magasabb, mint a megfelelő nyersanyagának az illető járás vagy város területén métermázsánként megállapított legmagasabb ára ;

8. bugonyialisztnél és rozslisztnél az illető járás vagy város területén kialakult piaci ár.

A 8.681/1914. M. E. számú rendelet 2—4. §-ai szerint kevert liszt legmagasabb árát a keveréshez használt lisztfajták legmagasabb árának alapján keverésük százalékaránya szerint kell kiszámítani.

A legmagasabb árat minden egyes gabonaneműre és liszt-fajtára nézve métermázsánként zsák nélkül, az átvétel helyén és készpénzfizetés mellett történt eladás esetére kell érteni.

A gabonaneműek és a liszt legmagasabb ára magában foglalja a rakodó állomáshoz való szállítási költséget is.

2. §.

A búza, rozs, árpa és tengeri átlagárát lehetőleg az 1. §-ban meghatározott időközökben érvényben volt egyes napi árak alapján kell megállapítani. Ha az említett időközökben az árképződést különlegesen kivételes okok (például nagyobb arányú katonai csapatoknak az illető területen való elhelyezése, a polgári közlekedésnek és forgalomnak majdnem teljes szünetelése) befolyásolták, a gabonaneműek legmagasabb árát a nyert átlagártól eltérően a feltételezhető természetes árfolyamatnak megfelelően kell megállapítani.

3. §.

Ha a búza hektoliterjének súlya 76 kilogrammnál több vagy kevesebb, legmagasabb árul az 1. §. szerint megállapított legmagasabb árnál a hektoliter-súlykülönbözethetnek minden teljes kilogrammja után, de legfeljebb 3 kg. súlykülönbözethetig fel és le, 20 fillérrel magasabb vagy alacsonyabb árat lehet számítani.

Rozsnál hasonló esetben az 1. §. szerint 70 kg.-os hektoliter-súly alapján megállapított legmagasabb ár — ugyancsak legfeljebb 3 kg. súlykülönbözethetig fel és le, — az előbbi bekezdésnek megfelelő számítással 15 fillérrel emelkedik, vagy csökken.

4. §.

A vételár hitelezése esetében a megállapított legmagasabb áron felül követelhető kamat kamatlába legfeljebb 2%-kal haladhatja meg az osztrák-magyar banknak az ügylet megkötésekor érvényben állott váltóleszámítolási kamatlábát.

Az eladó az általa szolgáltatott zsák árát külön felszámíthatja. A zsákért felszámítható legmagasabb árat a kereskedelemügyi miniszter rendelettel szabályozhatja. Őrlemények eladásánál, ha a vevő zsákot nem ad, a szállításhoz szükséges zsákot az eladó köteles szolgáltatni.

5. §.

A legmagasabb árak kiszámítása céljából ármegállapító bizottságokat kell alakítani.

Az ármegállapító bizottság tagjai:

1. vármegyékben a főispánnak vagy helyettesének elnöklete alatt az alispán, a járási főszolgabírák és a rendezett tanácsú városok polgármesterei vagy helyetteseik;

2. törvényhatósági joggal felruházott városokban a főispánnak vagy helyettesének elnöklete alatt a városi tanács tagjai.

Budapest székesfővárosban, valamint Fiume városában és kerületében az ármegállapító bizottság tennivalóit a tanács végzi.

A legmagasabb ár kiszámításánál az ármegállapító bizottság (tanács) a helybeli gazdasági egyesületeknek, a gazdasági felügyelőségnek, tőzsde, valamint kereskedelmi és iparkamara székhelyén a tőzsde, illetőleg a kereskedelmi és iparkamara kiküldöttjének, más helyeken pedig a kereskedelmi és iparkamara megbízottjának meghallgatása után határoz.

Horvát-Szlavonországekban az ármegállapító bizottságoknak hasonló elvek szerint leendő megalakításáról a bán gondoskodik.

6. §.

Az ármegállapító bizottság köteles a legmagasabb árakat a jelen rendelet közzétételétől számított nyolc napon belül a hivatalból beszerzett adatok alapján, — és pedig vármegyékben külön-külön minden egyes járás és rendezett tanácsú város területére nézve, — a búza, rozs, árpa és tengeti, úgyszintén az ezekből előállított lisztfajták mindegyike tekintetében elkülönítve kiszámítani és e tárgyban hozott határozatát legkésőbb 1914. évi december hó 7. napjáig bezárólag az illető törvényhatóság hivatalos lapjában, valamint az érdekelt községekben és városokban a helyi szokásnak megfelelően közhírré tenni és a kereskedelemügyi miniszterhez haladéktalanul jelentés kíséretében felterjeszteni.

Ha az ármegállapító bizottság a legmagasabb árak kiszámításánál a jelen rendelet rendelkezéseitől bármely irányban eltért, különösen, ha a legmagasabb árakat gabonaneműeknél rendszeres napi piaci árak hiányában nem az 1. §-ban meghatározott átlagárak alapulvételével számította ki, vagy ha akár valamennyi, akár egyes gabonaneműre nézve valamely különleges és kivételes

árbefolyásoló okot vett figyelembe ezt a körülményt jelentésében külön kiemelni és megokolni köteles.

A megállapított legmagasabb árak jegyzékét a kereskedelemügyi miniszter a Budapesti Közlönyben közzéteszi.

Horvát-Szlavonországokban a megállapított legmagasabb árak közzétételét a bán rendelettel szabályozza.

7. §.

Az ármegállapító bizottságnak a legmagasabb árak kiszámítása tárgyában hozott határozata ellen a határozatnak a törvényhatóság hivatalos lapjában történt közzétételét követő nyolc nap alatt birtokon kívül felebbezésnek van helye a kereskedelemügyi miniszterhez, aki a fellebbezés felől a belügyi és a földművelésügyi miniszterrel, Horvát-Szlavonországokban pedig a bánnal egyetértőleg határoz.

A kereskedelemügyi miniszter a megállapított legmagasabb árakat a belügyi és a földművelésügyi miniszterrel, Horvát-Szlavonországokat illetőleg a bánnal egyetértőleg, hivatalból és a szükséghez képest ismételten is megváltoztathatja, ha azoknak helytelensége bármikor és bármi módon kitűnik.

A jelen §. alapján történt ármegállapítást a 6. §-ban megszabott módon szintén közzé kell tenni.

8. §.

A legmagasabb árakra vonatkozó határozat 1914. évi december hó 10. napján lép hatályba.

Ezen a napon túl búzát, rozsot, árpát, tengerit és az ezekből előállított lisztet azon a területen, amelyre az ármegállapítás vonatkozik, a jelen rendelet hatályának ideje alatt — a 9. §-ban meghatározott árúsítás kivételével — a megállapított legmagasabb árnál drágábban árúsítani tilos.

Aki a tilamat megszegi, kihágást követ el és tizenöt napig terjedhető elzárással és kétszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

9. §.

Ha a jelen rendeletben meghatározott gabonanemű vagy liszt árúsítása a közvetlen fogyasztás céljait szolgáló forgalomban (kicsinyben való vagy részletkereskedésben) történik, az eladó csak olyan árakat számíthat, amelyek a megállapított legmagasabb áraknál nem aránytalanul magasabbak. Az ez ellen vétőket az 1914. évi augusztus hó 5. napján 5.600/1914. B. M. Eln. szám alatt kelt belügyminiszteri rendelet 4. §-a értelmében kell büntetni.

Horvát-Szlavonországokban e részben az ott érvényes jogszabályok irányadók.

10. §.

Gabonaneműeknek és örleményeknek vámkülföldről való beszerzésére ez a rendelet nem vonatkozik.

Kiváló vetőmagra nézve a földművelésügyi miniszter a mezőgazdasági érdekképviselői szervezetek előterjesztése alapján e rendelet alól kivételeket engedhet.

11. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe és hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed.

Budapest, 1914. évi november hó 28. napján.

A m. kir. miniszterium 9.227/M. E. számú rendelete a zabért követelhető legmagasabb ár megállapításáról.

1. §.

A m. kir. miniszterium a zabért követelhető legmagasabb árat a magyar szent korona országainak egész területére — súlyminőségre való tekintet nélkül — métermázsánként (100 kg.) 24 koronában állapítja meg.

Ezt a legmagasabb árat, amely magában foglalja a rakodó állomáshoz való szállítás költségét is, zsák nélkül, az átvétel helyén és készpénzfizetés mellett történt eladás esetére kell érteni.

2. §.

A vételár hitelezése esetében a megállapított legmagasabb áron felül követelhető kamat kamatlába legfeljebb 2%-kal haladhatja meg az osztrák-magyar banknak az ügylet megkötésekor érvényben állott váltóleszámítolási kamatlábát.

3. §.

A zabra megállapított legmagasabb ár 1914. évi december hó 25. napján lép hatályba. Ezen a napon túl zabot a magyar szent korona országainak egész területén a jelen rendelet hatályának ideje alatt — a 4. §-ban meghatározott árusítás kivételével — a megállapított legmagasabb árnál drágábban árusítani tilos.

Aki a tilalmat megszegi, kihágást követ el és tizenöt napig terjedhető elzárással és kétszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

4. §.

Ha a zab árusítása a közvetlen fogyasztás céljait szolgáló forgalomban (kicsinyben való vagy részletkereskedésben) történik az eladó csak olyan árat számíthat, amely a megállapított legmagasabb árnál nem aránytalanul magasabb. Az ez ellen vétőket az 1914. évi augusztus hó 5. napján 5.600/1914. B. M. Eln. szám alatt kelt belügyminiszteri rendelet 4. §-a értelmében kell büntetni.

Horvát-Szlavonországokban e részben az ott érvényes jogszabályok irányadók.

5. §.

Zabnak vámkülföldről való beszerzésére ez a rendelet nem vonatkozik.

6. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe és hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed.

Budapest, 1914. december hó 21-én.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi 913. számú hirdetménye, mellyel a búzára, rozsrá, árpára és tengerire, valamint az ezekből készült lisztre nézve a magy. kir. miniszteriumnak 1914. évi november hó 28-án 8.682/1914. M. E. számú rendelete értelmében megállapított legmagasabb árak közzétételnek.

I.

A m. kir. miniszterium 1914. évi november hó 28-án 8.682. 1914/M. E. számú rendeletének 6. §-a alapján a vármegyei és városi törvényhatósági ármegállapító bizottságok által a búzára, rozsrá, árpára és tengerire, valamint az ezekből előállított lisztre nézve megállapított és az idézett rendelet 7. §-a alapján a belügyminiszter és földművelésügyi miniszter urakkal egyetértőleg részben megváltoztatott, további intézkedése míg véglegeseknek tekintendő, követelhető legmagasabb árakat az alábbi jegyzékben teszem közzé:

A terület megnevezése	Búza	Rozs	Árpa*)	Tengeri
a) Duna jobb partja.	megállapított legmagasabb	megállapított legmagasabb	megállapított legmagasabb	ára q-kint
	K	K	K	K
<i>Baranya vármegye:</i>				
Hegyháti járás	39.50	31.50	28.—	21.—
Pécsváradi járás	39.50	31.50	28.—	21.—
A vármegye többi járása	40.—	31.50	28.—	21.—
<i>Pécs tjt.</i>	40.—	31.50	28.—	21.—
<i>Fejér vármegye:</i>				
Adonyi járás	40.—	32.—	27.—	21.50
Váli járás	40.—	32.—	27.—	21.50
A vármegye többi járása	39.50	32.—	27.—	21.—
<i>Székesfejérvár tjt.</i>	39.50	32.—	27.—	21.—
<i>Győr vármegye</i>	39.50	32.50	28.—	22.50
<i>Győr tjt.</i>	39.50	32.50	28.—	22.50
<i>Komárom vármegye</i>	39.50	32.—	27.50	22.—
<i>Komárom tjt.</i>	39.50	32.—	27.50	22.—
<i>Moson vármegye</i>	40.—	32.50	28.50	23.—
<i>Somogy vármegye:</i>				
Barcsi járás	40.—	32.—	28.50	22.—
Csurgói járás	40.—	32.—	28.50	22.—
Nagyatádi járás	40.—	32.—	28.50	22.—
Szigetvári járás	40.—	32.—	28.50	22.—
A vármegye többi járása és r.				
tan. városa	39.50	32.—	28.50	22.—

*) Az árpa maximális árait néhány vidékre nézve a kereskedelemügyi miniszter 1915. évi február hó 1-én kelt 2.644. sz. hirdetménye módosítja. Mi az új árakat közöljük, de *) alatt a régieket is.

A terület megnevezése	Búza	Rozs	Árpa	Tengeri
	megállapított K	legmagasabb K	ára K	q-kint K
<i>Sopron vármegye</i>	40.—	32·50	29.—	23.—
<i>Sopron tjt.</i>	40.—	32·50	29.—	23.—
<i>Tolna vármegye</i>	39·50	31·50	27.—	21.—
<i>Vas vármegye</i>	40·50	32·50	29.—	23.—
<i>Veszprém vármegye</i>	39·50	32.—	27·50	22.—
<i>Zala vármegye</i>	40.—	32·50	29.—	22·50

b) Duna bal partja.

<i>Arva vármegye</i>	41.—	33·50	28.—	24.—
<i>Bars vármegye:</i>				
Aranyosmaróti járás	39·50	32.—	27·50	23.—
Garamszentkereszti járás	39·50	32.—	27·50	23.—
Lévai járás	39·50	32.—	27·50	22·50
Oszlányi járás	39·50	32.—	27·50	23.—
Verebélyi járás	39·50	32.—	27·50	22·50
Körmöcbánya rtv.	40.—	32.—	27·50	23.—
Léva rtv.	39·50	32.—	27·50	22·50
Újbánya rtv.	39·50	32.—	27·50	23.—
<i>Esztergom vármegye</i>	40.—	32.—	27·50	22.—
<i>Hont vármegye:</i>				
Báti járás	40.—	32.—	27·50	22·50
Korponai járás	40.—	32.—	27·50	22·50
Korpona rtv.	40.—	32.—	27·50	22·50
A vármegye többi járása	40.—	32.—	27·50	22.—
<i>Selmecz- és Bélabánya tjt.</i>	40.—	32.—	27·50	22·50
<i>Liptó vármegye</i>	41.—	33.—	27·50	24.—
<i>Nógrád vármegye:</i>				
Gácsi járás	40.—	32.—	27·50	22·50
Kékkői járás	40.—	32.—	27·50	22·50
Losonczy járás	40.—	32.—	27·50	22·50
Losoncz rtv.	40.—	32.—	27·50	22·50
A vármegye többi járása	40.—	32.—	27·50	22.—
<i>Nyitra vármegye:</i>				
Érsekújvári járás	40.—	32·50	28.—	23.—
Galgóczy járás	40.—	32·50	28.—	23·50
Miavai járás	40·50	32·50	28.—	23·50
Nagytapolicsányi járás	40.—	32·50	28.—	23·50
Nyitrai járás	40.—	32·50	28.—	23.—
Nyitrazsámbokréti járás	40.—	32·50	28.—	23·50
Pöstyéni járás	40·50	32·50	28.—	23·50
Privigyei járás	40·50	32·50	28.—	24.—

A terület megnevezése	Búza	Rozs	Árpa	Tengeri
	megállspított K	legmagasabb K	ára K	q-kint K
Szakolczai járás	40·50	32·50	28·—	23·50
Szeniczei járás	40·50	32·50	28·—	23·50
Vágsellyei járás	40·—	32·50	28·—	23·—
Vágújhelyi járás	40·50	32·50	28·—	23·50
Érsekújvár rtv.	40·—	32·50	28·—	23·—
Nyitra rtv.	40·—	32·50	28·—	23·—
Szakolcza rtv.	40·50	32·50	28·—	23·50
<i>Pozsony vármegye:</i>				
Dunaszerdahelyi járás	40·—	32·50	28·50	23·—
Galántai járás	40·—	32·50	28·50	23·—
Somorjai járás	40·—	32·50	28·50	23·—
Szenczi járás	40·—	32·50	28·50	23·—
A vármegye többi járása és r. tan. városa	40·—	32·50	28·50	23·50
<i>Pozsony tjt.</i>	40·—	32·50	28·50	23·50
<i>Trencsén vármegye:</i>				
Báni járás	40·50	33·—	28·—	24·—
Trencsényi járás	40·50	33·—	28·—	24·—
Trencsén rtv.	40·50	33·—	28·—	24·—
A vármegye többi járása és r. tan. városa	41·—	33·—	28·—	24·—
<i>Turóc vármegye</i>	40·50	33·—	27·50	23·50
<i>Zólyom vármegye:</i>				
Besztercebányai járás	40·50	32·50	27·50	23·—
Breznóbányai járás	41·—	32·50	27·50	23·—
Nagyszalatnai járás	40·50	32·50	27·50	23·—
Zólyomi járás	40·—	32·50	27·50	23·—
Besztercebánya rtv.	40·50	32·50	27·50	23·—
Breznóbánya rtv.	41·—	32·50	27·50	23·—
Zólyom rtv.	40·—	32·50	27·50	23·—
<i>c) Duna-Tisza köze.</i>				
<i>Bács-Bodrog vármegye:</i>				
Apatini járás	39·—	31·50	27·50*)	20·50
Bácsalmási járás	39·50	31·50	27·50*)	21·—
Bajai járás	39·50	31·50	27·50*)	21·—
Hódsági járás	39·—	31·50	27·50*)	20·50
Kulai járás	39·—	31·50	27·50*)	20·50
Óbecsei járás	39·—	31·50	27·50*)	20·50
Palánkai járás	39·—	31·50	27·50*)	20·50
Titeli járás	39·—	31·50	27·50*)	20·50

*) Február 1. előtt 26·50.

A terület megnevezése	Búza	Rozs	Árpa	Tengeri
	megállapított K	legmagasabb K	ára K	q-kint K
Topolyai járás	39.—	31·50	27·50*)	20·50
Újvidéki járás	39.—	31·50	27·50*)	20·50
Zentai járás	39.—	31·50	27·50*)	20·50
Zombori járás	39.—	31·50	27·50*)	20·50
Zsablyai járás	39.—	31·50	27·50*)	20·50
Magyarakanizsa rtv.	39.—	31·50	27·50*)	20·50
Zenta rtv.	39.—	31·50	27·50*)	20·50
Baja tjt.	39·50	31·50	27·50*)	21.—
Szabadka tjt.	39·50	31·50	27·50*)	21.—
Újvidék tjt.	39.—	31·50	27·50*)	20·50
Zombor tjt.	39.—	31·50	27·50*)	20·50
Csongrád vármegye	39·50	32.—	27·50*)	21.—
Hódmezővásárhely tjt.	40.—	32.—	27·50*)	21.—
Szeged tjt.	40.—	32.—	27·50*)	21.—
<i>Heves vármegye:</i>				
Hatvani járás	40.—	32.—	27.—	22.—
A vármegye többi járása és r. tan. városa	39·50	32.—	27.—	22.—
<i>Jász-Nagykun-Szolnok vármegye:</i>				
Jászsági alsó járás	40.—	32.—	27.—	21.—
Jászsági felső járás	40.—	32.—	27.—	21.—
Tiszai alsó járás	40.—	32.—	27.—	21.—
Tiszai felső járás	39·50	32.—	27.—	21.—
Tiszai közép járás	40.—	32.—	27.—	21.—
Jászberény rtv.	40.—	32.—	27.—	21.—
Karczag rtv.	40.—	32.—	27.—	21.—
Kisujszállás rtv.	40.—	32.—	27.—	21.—
Mezőtúr rtv.	40.—	32.—	27.—	21.—
Szolnok rtv.	40·40	32.—	27.—	21·50
Túrkeve rtv.	40.—	32.—	27.—	21.—
<i>Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye:</i>				
Abonyi járás	40.—	32.—	27·50	21·50
Alsódabasi járás	40·50	32.—	27·50	21·50
Aszódi járás	40·40	32.—	27·50	21·50
Biai járás	40·50	32.—	27·50	21·50
Dunavecsei járás	40.—	32.—	27.—	21·50
Gödöllői járás	40·50	32.—	27·50	21·50
Gyömrői járás	40·50	32.—	27·50	21·50
Kalocsai járás	39·50	32.—	27.—	21.—

*) Február 1. előtt 26·50.

A terület megnevezése	Búza	Rozs	Árpa	Tengeri
	megállapított K	legmagasabb K	ára q-kint K	q-kint K
Kiskőrösi járás	39:50	32.—	27.—	21.—
Kiskunfélegyházi járás	40.—	32.—	27.—	21.—
Kispesti járás	41.—	32.—	27:50	21:50
Kunszentmiklósi járás	40.—	32.—	27.—	21:50
Monori járás	40:50	32.—	27:50	21:50
Nagykátai járás	40.—	32.—	27:50	21:50
Pomázi járás	40:50	32.—	27:50	21:50
Ráczkevei járás	40:50	32.—	27:50	21:50
Váczi járás	40:50	32.—	27:50	21:50
Czegléd rtv.	40:50	32.—	27:50	21:50
Kiskunfélegyháza rtv.	40.—	32.—	27.—	21.—
Kiskunhalas rtv.	39:50	32.—	27.—	21.—
Nagykőrös rtv.	40:50	32.—	27:50	21:50
Szentendre rtv.	40:50	32.—	27:50	21:50
Újpest rtv.	41.—	32:70	28.—	22.—
Vác rtv.	40:50	32.—	27:50	21:50
<i>Budapest székesfőváros . . . . .</i>	<i>41.—</i>	<i>32:70</i>	<i>28.—</i>	<i>22.—</i>
<i>Keckskemét tjt. . . . .</i>	<i>40:50</i>	<i>32.—</i>	<i>27:50</i>	<i>21:50</i>

d) Tisza jobb partja.

Abaúj-Torna vármegye:

Csereháti járás	40.—	32:50	27.—	23:50
Füzéri járás	40.—	32:50	27.—	23:50
Gönczi járás	40.—	32:50	27.—	23:50
Kassai járás	40:50	32:50	27.—	23:50
Szikszói járás	40.—	32:50	27.—	23.—
Tornai járás	40.—	32:50	27.—	23:50
<i>Kassa tjt. . . . .</i>	<i>40:50</i>	<i>32:50</i>	<i>27.—</i>	<i>23:50</i>

Bereg vármegye:

Alsóvereczei járás	41.—	32.—	27.—	23:50
Felvidéki járás	40:50	32.—	27.—	23:50
Latorczai járás	40:50	32.—	27.—	23:50
Mezőkaszonyi járás	40:50	32.—	27.—	23:50
Munkácsi járás	40:50	32.—	27.—	23:50
Szolyvai járás	41.—	32:50	27.—	23:50
Tiszaháti járás	40:50	32.—	27.—	23:50
Beregszász rtv.	40:50	32.—	27.—	23:50
Munkács rtv.	40:50	32.—	27.—	23:50

Borsod vármegye:

Mezőcsáti járás	39:50	32.—	27.—	22:50
Mezőkövesdi járás	39:50	32.—	27.—	22:50

A terület megnevezése	Búza	Rozs	Árpa	Tengeri
	megállapított K	legmagasabb ára K	q-kint K	q-kint K
A vármegye többi járása . . .	39·50	32—	27—	23—
Miskolcz tjt.	40—	32—	27—	23—
Gömör és Kis-Hont vármegye .	39·50	32—	27—	23—
Sáros vármegye	41—	33—	27·50	24—
Szepes vármegye	41—	33—	27·50	24—
Ung vármegye	41—	32·50	27—	23·50
<i>Zemplén vármegye:</i>				
Bodrogközi járás	40—	32·50	27—	23—
Gálszécsi járás	40—	32·50	27—	23·50
Homonnai járás	41—	33—	27—	24—
Mezőlaborezi járás	41—	33—	27—	24—
Nagymihályi járás	40—	32·50	27—	23·50
Sárospataki járás	40—	32·50	27—	23—
Sátoraljaujhelyi járás	40—	32·50	27—	23—
Szerencsi járás	40—	32·50	27—	23—
Szinnei járás	41—	33—	27—	24—
Sztropkói járás	41—	33—	27—	24—
Tokaji járás	40—	32·50	27—	23—
Varannói járás	41—	33—	27—	24—
Sátoraljaujhely rtv.	40—	32·50	27—	23—
<i>e) Tisza bal partja.</i>				
Békés vármegye	39·50	32—	27·50 ¹⁾	21—
<i>Bihar vármegye:</i>				
Belényesi járás	39·50	32—	27·50 ²⁾	20·50
Béli járás	39—	32—	27·50 ²⁾	20·50
Berettyóújfalui járás	39—	32—	27·50 ²⁾	20·50
Biharkeresztesi járás	39—	32—	27·50 ²⁾	20·50
Cséffai járás	39—	32—	27·50 ²⁾	20·50
Derecskei járás	39—	32—	27·50 ²⁾	20·50
Élesdi járás	39·50	32—	27·50 ²⁾	21—
Érmihályfalvai járás	39—	32—	27·50 ²⁾	20·50
Központi járás	39—	32—	27·50 ²⁾	20·50
Magyaresékei járás	39—	32—	27·50 ²⁾	20·50
Margittai járás	39·50	32—	27·50 ²⁾	20·50
Nagyszalontai járás	39—	32—	27·50 ²⁾	20·50
Sárréti járás	39—	32—	27·50 ²⁾	20·50
Szalárdi járás	39—	32—	27·50 ²⁾	20·50
Székelyhidi járás	39—	32—	27·50 ²⁾	20·50
Tenkei járás	39—	32—	27·50 ²⁾	20·50
Vaskóhi járás	40—	32—	27·50 ²⁾	21—

¹⁾ Febr. 1. előtt 26·50. ²⁾ Febr. 1. előtt 27—.

A terület megnevezése	Búza	Rozs	Árpa	Tengeri
	megállapított K	legmagasabb K	ára K	q-kint K
<i>Nagyvárad tjv.</i>	40—	32—	27·50	20·50
<i>Hajdu vármegye</i>	39·50	31·50	27·50	20·50
<i>Debreczen tjv.</i>	40—	31·50	27·50	20·50
<i>Máramaros vármegye</i>	41·50	33—	28—	24—
<i>Szabolcs vármegye</i>	39·50	31—	27—	20·50
<i>Szatmár vármegye:</i>				
<i>Avasi járás</i>	41·50	32—	27·50	24—
<i>Csengeri járás</i>	41—	32—	27·50	23—
<i>Erdődi járás</i>	41—	32—	27·50	22·50
<i>Fehérgyarmati járás</i>	41—	32—	27·50	23—
<i>Mátészalkai járás</i>	40·50	32—	27·50	22·50
<i>Nagybányai járás</i>	41·50	32—	27·50	24—
<i>Nagykárolyi járás</i>	40·50	32—	27·50	22—
<i>Nagysomkúti járás</i>	41—	32—	27·50	23—
<i>Szatmárnémetii járás</i>	41—	32—	27·50	23—
<i>Szinérváraljai járás</i>	41—	32—	27·50	23—
<i>Felsőbánya rtv.</i>	41·50	32—	27·50	24—
<i>Nagybánya rtv.</i>	41·50	32—	27·50	24—
<i>Nagykároly rtv.</i>	40·50	32—	27·50	22—
<i>Szatmárnémeti tjv.</i>	41—	32—	27·50	23—
<i>Szilágy vármegye:</i>				
<i>Krasznai járás</i>	40—	32—	27·50	22·50
<i>Szilágycsehi járás</i>	40·50	32—	27·50	22·50
<i>Szilágysomlyói járás</i>	40—	32—	27·50	22—
<i>Tasnádi járás</i>	40—	32—	27·50	22—
<i>Zilahi járás</i>	40—	32—	27·50	22·50
<i>Zsibói járás</i>	40—	32—	27·50	22·50
<i>Szilágysomlyó rtv.</i>	40—	32—	27·50	22—
<i>Zilah rtv.</i>	40—	32—	27·50	22·50
<i>Ugocsa vármegye</i>	41—	32—	27—	23·50
<i>f) Tisza-Maros szöge.</i>				
<i>Arad vármegye:</i>				
<i>Aradi járás</i>	39·50	32—	28—*)	20·50
<i>Borosjenői járás</i>	39—	32—	28—*)	20·50
<i>Borossebesi járás</i>	39·50	32—	28—*)	20·50
<i>Eleki járás</i>	39·50	32—	28—*)	20·50
<i>Kisjenői járás</i>	39—	32—	28—*)	20·50

*) Február 1. előtt 27—.

A terület megnevezése	Búza megállapított K	Rozs legmagasabb K	Árpa ára K	Tengeri q-kint K
Magyarpécskai járás	39·50	32·—	28·— ¹⁾	20·50
Máriaradnai járás	39·—	32·—	28·— ¹⁾	20·50
Nagyhalmágyi járás	40·50	32·—	28·— ¹⁾	20·50
Tornovai járás	39·—	32·—	28·— ¹⁾	20·50
Világosi járás	39·—	32·—	28·— ¹⁾	20·50
<i>Arad tjt.</i>	40·—	32·—	28·— ¹⁾	20·50
<i>Csanád vármegye</i>	39·50	31·50	27·50 ²⁾	20·50
<i>Krassó-Szörény vármegye:</i>				
Bégai járás	39·—	32·—	27·—	20·50
Boksánbányai járás	39·—	32·—	27·—	20·50
Bozovicsi járás	39·30	32·—	27·—	20·50
Facsádi járás	39·20	32·—	27·—	20·50
Jámi járás	39·—	32·—	27·—	20·50
Karánsebesi járás	39·—	32·—	27·—	20·50
Lugosi járás	39·—	32·—	27·—	20·50
Marosi járás	39·20	32·—	27·—	20·50
Oraviczabányai járás	39·—	32·—	27·—	20·50
Orsovai járás	39·50	32·—	27·—	20·50
Resiczabányai járás	39·10	32·—	27·—	20·50
Temesi járás	39·—	32·—	27·—	20·50
Teregovai járás	39·30	32·—	27·—	20·50
Újmoldovai járás	39·30	32·—	27·—	20·50
Karánsebesi rtv.	39·—	32·—	27·—	20·50
Lugos rtv.	39·—	32·—	27·—	20·50
<i>Temes vármegye</i>	39·—	32·—	28·— ³⁾	20·—
<i>Temesvár tjt.</i>	39·50	32·—	28·— ³⁾	20·50
<i>Versecz tjt.</i>	39·50	32·—	28·— ³⁾	20·—
<i>Torontál vármegye:</i>				
Alibunári járás	39·—	31·50	28·— ⁴⁾	20·—
Antalfalvi járás	39·—	31·50	28·— ⁴⁾	20·—
Bánlaki járás	39·—	31·50	28·— ⁴⁾	20·—
Csenei járás	39·—	31·50	28·— ⁴⁾	20·—
Módosi járás	39·—	31·50	28·— ⁴⁾	20·—
Nagybecskereki járás	39·—	31·50	28·— ⁴⁾	20·—
Nagykikindai járás	39·—	31·50	28·— ⁴⁾	20·—
Nagyszentmiklósi járás	39·50	31·50	28·— ⁴⁾	20·—
Pancsovai járás	39·—	31·50	28·— ⁴⁾	20·—
Párdányi járás	39·—	31·50	28·— ⁴⁾	20·—
Perjámosi járás	39·50	31·50	28·— ⁴⁾	20·—

¹⁾ Február 1. előtt 27·—, ²⁾ Febr. 1. előtt 26·50, ³⁾ Febr. 1. előtt 27·—, ⁴⁾ Febr. 1. előtt 26·50 K.

A terület megnevezése	Búza megállapított K	Rozs K	Árpa legmagasabbára K	Tengeri q-kint K
Törökbecsei járás	39—	31·50	28—*)	20—
Törökkanizsai járás	39·50	31·50	28—*)	20—
Zsombolyai járás	39—	31·50	28—*)	20—
Nagybecskerek rtv.	39—	31·50	28—*)	20·50
Nagykikinda rtv.	39—	31·50	28—*)	20·50
Panesova tjt.	39—	31·50	28—*)	20—
g) Királyhágóntúl.				
Alsó-Fehér vármegye	40·50	32—	27—	21·50
Beszterce-Naszód vármegye	41—	33—	27·50	22—
Brassó vármegye	40—	30—	26—	21—
Csik vármegye	41—	32—	27—	22—
Fogarás vármegye	40—	30—	26—	21—
Háromszék vármegye:				
Sepsiszentgyörgy rtv.	41·50	30·50	26·50	21·50
A vármegye többi járása és				
rt. városa	41—	30·50	26·50	21·50
Hunyad vármegye	40·50	31—	27—	20·50
Kis-Küküllő vármegye	41—	30·50	26·50	21·50
Kolozs vármegye	40·50	32·50	27·50	21·50
Kolozsvár tjt.	40·50	32·50	27·50	22—
Maros-Torda vármegye	41—	32—	27—	21·50
Marosvásárhely tjt.	41—	32—	27—	21·50
Nagy-Küküllő vármegye:				
Kőhalmi járás	40·50	30·50	26·50	21·50
Nagysinki járás	40·50	30·50	26·50	21·50
Szentágotai járás	40·50	30·50	26·50	21·50
A vármegye többi járása és				
rt. városa	41—	30·50	26·50	21·50
Szeben vármegye	40—	30—	26—	21—
Szolnok-Doboka vármegye	41—	32·50	27·50	21·50
Torda-Aranyos vármegye	40·50	32·50	27·50	21·50
Udvarhely vármegye	41—	31—	26·50	21·50
Fiume v. és ker.	42·50	34·20	30·50	24—

2.

A követelhető legmagasabb ár a 8.682/1914. M. E. számú rendelet 1. §-a értelmében búzánál 2%-nál nem több idegen keveréket tartalmazó hektoliterenként 76 kilogrammos súlyminőségű egészséges búzára, rozsnál 2%-nál nem több idegen keveréket tartalmazó hektoliterenként 70 kilogrammos súlyminőségű egész-

*) Febr. 1. előtt 26·50.

séges rozsrá, tengerinél pedig egészséges, őrlőképes és emberi táplálkozásra alkalmas, de nem apró vagy gömbölyű szemű (cinqüantín, putyi) tengerire vonatkozik.

3.

A lisztárak mindenkor a jelen hirdetmény 1. pontjában kihirdetett legmagasabb árak alapul vételével, a 8.682/1914. M. E. számú rendelet 1. §-ában meghatározott százalékos ártöbbletek hozzáadásával számítandók ki.

4.

Jelen hirdetményben közzétett árak azonnal életbe lépnek.
Budapest, 1915. január hó 5. napján.

A m. kir. miniszterium 273/1915. M. E. számú rendelete a gabonaneműekért és lisztért követelhető legmagasabb árak tárgyában 8682/1914. M. E. és 9227/1914. M. E. szám alatt kiadott rendeletek kiegészítéséről.

A m. kir. miniszterium az 1914. évi november hó 28. napján 8.682/1914. M. E.¹⁾ és 1914. évi december hó 21. napján 9.227/1914. M. E.²⁾ szám alatt kiadott rendeletek kiegészítéséül a következőket rendeli:

1. §.

A háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikket és a hadi szolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. törvénycikk 1. §-ának 3. bekezdése értelmében a hatóságilag megállapított legmagasabb árba be kell számítani mindazokat a mellékszolgáltatásokat is, amelyeket a vevő a vételáron felül ellenértékül adott vagy ígért.

Nem esik e mellékszolgáltatások körébe a gabonaneműek eladásánál szokásos $1\frac{1}{2}\%$ -ot meg nem haladó közvetítő kereskedelmi jutalék, amelyet a közvetítést végző kereskedők a vevőre, szemben a közvetítés ellenértéke fejében szoktak felszámítani. Ehhez képest ezt a jutalékot a kereskedő a vevővel szemben a

¹⁾ L. a 79. lapon. ²⁾ L. a 84. lapon.

buzáért, rozsért, árpáért, tengeriért és zabért követelhető hatóságilag megállapított legmagasabb áron felül is felszámíthatja.

A jelen szakasz 2. bekezdésének rendelkezése nem érinti a 8.682/1914. M. E. szám alatt kiadott rendelet értelmében az egyes lisztfajtákért követelhető, hatóságilag megállapított legmagasabb árakat.

2. §.

A 8.682/1914. M. E. számú rendelet 1. §-ának utolsóelőtti bekezdésében az egyes lisztfajtákra megállapított legmagasabb ár métermázsánként, zsák nélkül lévén értendő, az eladó a zsák súlyát az eladott liszt súlyába nem számíthatja be.

3. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe és hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed.

Budapesten, 1915. évi január hó 19. napján.

A m. kir. miniszterium 305/1915. M. E. számú rendelete a korpakészleteknek az Országos Gazdasági Bizottság részére átengedése és e célra a korpáért követelhető legmagasabb ár megállapítása tárgyában.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikket és a hadi szolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 1—3. §-ai alapján a következőket rendeli :

1. §.

A m. kir. miniszteriumnak 1915. évi január hó 14. napján 240/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletében foglalt szabályok megfelelően kiterjesztetnek a buza-, rozs-, árpa- és tengerikorpából meglevő készleteknek bejelentésére, feltárására és az Országos Gazdasági Bizottság részére való átengedésére.

2. §.

Az a legmagasabb ár, amelyet a birtokos a készletnek az Országos Gazdasági Bizottság részére való átengedésénél követelhet, a következő :

1. buza- és rozskorpánál a legmagasabb ár 13 K.
2. árpa-korpánál a legmagasabb ár 15 K.
3. tengerikorpánál a legmagasabb ár 9 K 50 f.

Ezt a legmagasabb árat, amely magában foglalja a rakodó állomáshoz való szállítás költségét is, métermázsánként (100 kg.), zsák nélkül kell érteni.

Ez a legmagasabb ár nem terjed ki az Országos Gazdasági Bizottság részére való átengedése körén kívül eső forgalomban történő eladásokra.

3. §.

E rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországra nem terjed ki.

Budapesten, 1915. évi január hó 19. napján.

A m. kir. miniszterium 553/1915. M. E. számú rendelete a búzáért követelhető legmagasabb árra vonatkozó egyes rendelkezések módosításáról.

A m. kir. miniszterium az 1914: L. t.-c. 1. §-a alapján az 1914. évi november hó 28-ik napján 8.682/1914. M. E. szám alatt kiadott rendelete módosításául a következőket rendeli:

1. §.

A búza tekintetében a 8.682/1914. M. E. számú rendelet 1. §-a akként módosul, hogy az annak értelmében 76 kg.-os súlyminőség alapján hatóságilag megállapított legmagasabb ár a jelen rendelet életbelépte napjától kezdve 2%-nál nem több idegen keveréket tartalmazó, hektoliterenként 73 kg.-os súlyminőségű, egészséges búzára vonatkozik.

Amennyiben a búza hektoliterjének súlya 2%-nál nem több idegen keverék mellett 73 kilogrammnál nagyobb, a megállapított legmagasabb ár a hektoliter-súlykülönbözethez minden teljes kilogrammja után, de legfeljebb 3 kilogramm súlykülönbözethez, húsz fillérrel emelkedik. Amennyiben a búza hektoliterjének a súlya 2%-nál nem több idegen keverék mellett 73 kilogrammnál kisebb és pedig 73—70 kilogramm, a megállapított legmagasabb ár — a hektoliter-súlykülönbözethez való tekintet nélkül — 60 fillérrel csökken.

Ha a búza 2%-nál több idegen keveréket tartalmaz, a keve-

réknek minden megkezdett 2—2 százaléktöbblete után a megállapított legmagasabb árból 100 kilogrammonként 40 fillért le kell vonni.

E rendelet életbeléptének napjától kezdve a liszt legmagasabb árának kiszámításánál is a 73 kg.-os súlyminőségű, 2%-nál nem több idegen keveréket tartalmazó búzának métermázsánként megállapított legmagasabb árát kell alapul venni.

2. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe és ezzel a nappal a 8.682/1914. M. E. számú rendelet 3. §-ának 1. bekezdése hatályát veszti.

A jelen rendelet hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed.

Budapesten, 1915. évi február hó 8. napján.

Fizetési eszközök.

A magyar kir. pénzügyminiszter 402.722. számú rendelete az Osztrák-Magyar Bank 1914. évi augusztus hó 5-éről keltezett 2 koronáról szóló bankjegyeinek kibocsátásáról.

Az 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-a alapján a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok kormányával egyetértőleg, az Osztrák-Magyar Bank alapszabályai 82. §-ának részleges módosítása mellett tett ideiglenes intézkedés értelmében az Osztrák-Magyar Bank az alábbi „Hirdetmény“ szerint legközelebb megkezd az 1914. évi augusztus hó 5-éről keltezett, 2 koronára szóló bankjegyeinek kiadását.

Budapesten, 1914. évi augusztus hó 17-én.

H i r d e t m é n y.

az 1914. évi augusztus 5-éről keltezett, 2 koronára szóló új bankjegyek kibocsátása tárgyában.

Az Osztrák-Magyar Bank 1914. évi augusztus hó 5-éről keltezett, 2 koronára szóló bankjegyeinek kibocsátását budapesti és bécsi főintézeteinél, valamint összes fiókintézeteinél legközelebb megkezd.

Az új bankjegyek leírását e hirdetmény függelékében teszi közzé.

Bécs, 1914. évi augusztus hó 12-én.

Osztrák-Magyar Bank.

A m. kir. pénzügyminiszter 3.256/P. M. számú körrendelete italmérők részéről a papírpénz elfogadásának megtagadásáról, valamint kir. pénzügyigazgatóságnak (a fiumei kivételével).

Tudomásomra jutott, hogy az ország egyes vidékein egyes italmérési engedéllyel bíró felek a közönségtől a papírpénzt vagy egyáltalán nem, vagy csak értéken alul fogadják el, ami egyrészt ezen teljes értékű fizetési eszköz forgalmát a közgazdaság kárára indokolatlanul megnehezíti, másrészt a hiszékeny népet bűnös célzattal tévedésbe ejtve, megkárosítja.

Meghagyom a címnek, hogy a kerületében levő összes kimérési és kismértékbeni elárusítási engedélyekkel bíró, tehát jövedéki ellenőrzés alatt álló feleket a pénzügyi közegek által ebben az irányban is a legszigorúbban ellenőriztesse, mert az, aki ilyen üzelmeket folytat, nélkülözi az italmérési engedély gyakorlására az 1899. évi XXV. t.-c. 3. §-ának első bekezdése szerint megkívánt teljes megbízhatóságot.

Amennyiben pedig egyes konkrét esetekben ily üzelmek folytatása megállapíttatik, úgy haladéktalanul intézkedjék az illetők kimérési, illetve kismértékbeni elárusítási engedélyeinek, az illetékes közigazgatási hatóságok hozzájárulásának lehetőleg legrövidebb úton való beszerzése mellett, az idézett törvény 3. §. első bekezdésében és a 15. §. 3. pontját követő bekezdésben foglalt rendelkezések alapján leendő elvonása iránt. Azokban az esetekben pedig, midőn az italmérők a papírpénzt csak értéken alul fogadják el, ezenkívül gondoskodjék a büntető eljárásnak a kir. ügyészség útján csalás miatt leendő azonnali megindításáról is. Megjegyzem, hogy az igazságügyminiszter úr a kir. ügyészségeket már utasította arra, hogy ily esetekben a legnagyobb gyorsasággal és szigorral járjanak el.

Utasítom a címet, intézkedjék aziránt, hogy ez a rendeletem a közönség tájékoztatása céljából a kerületében levő községekben és városokban megfelelő módon közhirré tétessék.

Budapesten, 1914. évi augusztus hó 16-án.

A m. kir. pénzügyminiszter 107.265. számú rendelete a montenegrói királyság aranyértékérmeinek vámfizetéseikül, valamint a budapesti, fiumei és zágrábi m. kir. postahivataloknál való elfogadásának megszüntetésére vonatkozó határidő megállapítása tárgyában.

Egyetértve a kereskedelemügyi és földművelésügyi miniszterekkel, elrendelem, hogy a montenegrói királyság aranyértékérméi, amelyek az 1911. évi szeptember hó 30-án 112.105. szám alatt kelt pénzügyminiszteri rendelet értelmében vámok fizetéseül, úgyszintén a budapesti, fiumei és a zágrábi m. kir. postahivataloknál történő befizetéseknél névértékben voltak elfogadhatók, — fizetesképen csak folyó évi október hó 20-áig fogadtassanak el. Ennek a határidőnek leteltével ezek az érmék a vámhivatalok, illetve a nevezett postahivatalok részéről visszautasítandók.

Jelen rendeletem a közzététel napján lép hatályba.

Budapesten, 1914. évi augusztus hó 23-án.

A m. kir. miniszterium 9.420/M. E. számú rendelete a magyar szent korona országainak területén aranyban teljesítendő fizetések tárgyában.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli :

1. §.

A magyar szent korona országainak területén teljesítendő kereskedelmi ügyleten, váltón vagy más magánjogi címen alapuló oly pénztartozásokat, amelyeknek fizetése a koronaérték arany értékérméiben van kikötve, a jelen rendelet hatályának ideje alatt névértékben a koronaérték bármely törvényes fizetési eszközével lehet teljesíteni.

2. §.

A magyar szent korona országainak területén teljesítendő kereskedelmi ügyleten, váltón, vagy más magánjogi címen alapuló oly pénztartozásokat, amelyeknek fizetése aranyforintban, körmöci vagy császári aranyokban vagy külföldi aranyértékben van kikötve, a jelen rendelet hatályának ideje alatt a koronaérték bármely törvényes fizetési eszközével lehet teljesíteni.

A m. kir. államkincstár ily tartozásainak koronaértékre való átszámításánál alkalmazandó árfolyamot a m. kir. pénzügyminiszter állapítja meg. Az 1. bekezdés alá eső egyéb tartozásoknak koronaértékben való teljesítésénél az átszámítandó érmenem vagy aranyérték akkori egyenértéke irányadó.

3. §.

A hitelező legkésőbb akkor, amikor az adós az 1. vagy a 2. §. alapján a fizetést a kikötött érmenemtől vagy értéktől eltérő fizetési eszközben felajánlja, kívánhatja, hogy az adós tartozását a jelen rendelet hatályának megszűnte után a kikötött érmenemben vagy értékben teljesítse.

A halasztás idejére mind a tőke-, mind a kamatkövetelés után a kikötött, ilyennek hiányában a törvényes kamat számítható fel, kivéve a magyar államadóssági címleteken és a magyar állam részéről kamatbiztosítást élvező címleteken alapuló tőke- és kamatköveteléseket.

Ha a hitelező a teljesítés elhalasztását kívánta, az adóstól a jelen rendelet hatályának megszűntéig teljesítést nem követelhet.

4. §.

A jelen rendelet rendelkezései mind a hatályba lépésének napja előtt keletkezett, mind az ez után keletkező jogcímen alapuló tartozásokra kiterjednek.

5. §.

E rendelet hatálya Horvát-Szlavonországokra annyiban terjed ki, amennyiben a magyar szent korona országainak egész területén hatályos törvényben szabályozott jogviszonyokra vonatkozik.

6. §.

A jelen rendelet 1914. évi december hó 30. napján lép hatályba. Budapest, 1914. évi december hó 29. napján.

Fogyasztási adó-ügyek.

A m. kir. pénzügyminiszter 103.209. sz. rendelete a szeszadó és szeszadópótlék, a söradó és söradópótlék, a cukor- és ásványolajadók hitelezésére vonatkozó rendelkezések módosítása és kiegészítése tárgyában.

(Körrendelet valamennyi m. kir. pénzügyigazgatóságához, vám- és adóhivatalhoz és pénzügyőri közeghez.)

Az 1899. XX. t.-c. 74. §-a, az 1899. XXIV. t.-c. 7. §-a, az 1899. XIX. t.-c. 22. §-a, az 1899. XXIII. t.-c. 6. §-a, az 1899. XVIII. t.-c. 40. §-a, végül az 1882. XVIII. t.-c. 23. §-a alapján a szeszadó és szeszadópótlék, söradó és söradópótlék, a cukoradó és az ásványolajadók hitelezésére vonatkozó határozmányok módosítása és kiegészítése mellett további rendelkezésig a következőket rendelem.

1. Az említett adók fizetésére az 1913—1914. termelési időszakra adott, illetve az 1914—1915. termelési időszakra megújított, vagy megújítandó hitelengedélyekben meghatározott hitelösszeg arra az összegre korlátozandó, mely a vonatkozó hitelengedélyről és a hitel igénybevételéről vezetett számla szerint 1914. évi július 31-én mint tényleg felmerült adótartozás (igénybevett hitel) előírva volt. Ennélfogva a hitelengedélyes jövőben a hitelt csak oly mérvben veheti igénybe, amely mérvben a vonatkozó hitelszámla szerint 1914. évi július 31-én tényleg fennállott adótartozás befizetés által csökkent.

Az 1914. évi július hó folyamán az 1914. évi július 31-én esedékessé vált hiteltartozásra esetleg teljesített fizetés e tekintetben július 31-én történtnek veendő.

Ha az adó beszedésére rendelt hivatal által kiállított és a felek kezeiben levő hitelezési bárcák nagyobb összegről szólnak, mint amely összeg erejéig a hitel a fentiek szerint jövőben igénybe vehető, a hivatal a vállalat felügyeletével megbízott közeggel a vonatkozó hitelezési bárcák pontos adatait, valamint azt is közölni tartozik, hogy a bárcák mily adóösszeg fedezésére fordíthatók.

Ez esetben :

a) Ha a bárcák még egyáltalán nem használtattak adó fedezésére, azokat azonnal be kell vonni. Önként értetik, hogy a hitelengedélyes bejelentése alapján a fentiek szerint igénybe vehető hitelösszegről új hitelezési bárca állítható ki.

b) Ha a bárcák az igénybe vehető hitelnél nagyobb adó fedezésére már használtattak, ezek a bárcák további adók fedezésére még akkor sem fordíthatók, ha még teljesen ki nem meritettek és azonnal bevonandók. Az ekként tényleg igénybe vett és igénybe vehető volt hitelösszegek között mutatkozó különbözet pedig azonnal befizetendő.

c) Ha a bárcák az igénybe vehető hitelnél kisebb összegű adó fedezésére már használtattak, azok tovább csak az igénybe vehető hitel még fel nem használt részének megfelelő adó fedezésére fordíthatók, és azután azonnal bevonandók.

2. Az 1913/14. termelési időszakra adott oly hitelengedélyek, melyek alapján a vonatkozó hitelszámlák szerint az 1914. évi július 31-én adótartozás egyáltalán nincs előírásban, azonnal megvonandók. Az esetleg 1914. évi július 31-ike után hitelezett adóösszegeket az ilyen felek azonnal befizetni kötelesek. Az említett engedélyeknek az 1914/15. termelési időszakra való esetleges megújítása iránt tett intézkedés önként érthetően azonnal hatályon kívül helyezendő.

3. Az említett adók fizetésére új hitel nem engedélyezhető. Az 1914/1915. termelési időszakra bármilyen biztosíték mellett esetleg már kiadott ilyen új hitelengedélyek azonnal visszavonandók. Erről a hitelengedélyezést közlő átiratra való hivatkozással a pénzügyminiszterium számvevőségének szeszadó, illetve fogyasztási adóügyi csoportja is értesítendő.

Új hitelnek ebből a szempontból az tekintendő, ha az illető félnek ugyanarra a célra, 1914. évi július hó 31-éig terjedő hatállyal hitele egyáltalában nem volt; nem tekintendő tehát új hitelnek az, amikor csak az adott biztosíték változott.

Ha valamely hiteltartozásra a lejárat napján fizetés egyáltalán nem teljesítettik, a hitelengedély a fennálló szabályok értelmében azonnal megvonandó, és az erre az esetre előírt eljárás azonnal foganatosítandó.

Amennyiben az esedékes hiteltartozásnak csak egy része törlesztetik, az említett körülményről azonnal jelentés teendő a pénzügyminiszteriumhoz, és ennek elhatározásáig az illető hitelengedélyes a befizetett részösszeg erejéig a hitelt továbbra is igénybe veheti.

Ez a rendelet azonnal életbe lép.

Budapest, 1914. évi augusztus hó 11-én.

**A m. kir. pénzügyminiszter 107.034. sz. leirata az ásványolaj-
adók hitelezése tárgyában.**

..... beadványára értesitem a t. vállalatot és a kérvényen jegyzett érdektársait, hogy azt a kérelmüket, hogy a folyó évi augusztus 11-én 103.209 szám alatt kiadott rendeletnek az ásványolajadóhitelekre vonatkozó része hatályon kívül helyezzessék és e tekintetben az idézett rendelet hatályba léptét megelőzőleg fennállott helyzet változatlanul fenntartassék, a jelenlegi közhiteli viszonyok között, teljesíthetőnek nem találtam.

Abban az esetben mindazonáltal, ha az ásványolajadó-hitelek keretének, valamint az igénybe vehető hitelösszegeknek a többször hivatkozott rendelet határozmányai alapján leendő megállapítása valamely ásványolajfinomító vállalat zavartalan üzemvitelét veszélyeztetné, hajlandó leszek a most szóban forgó tárgyban az illető vállalat által netán előterjesztendő konkrét kérelmet a kincstár érdekeinek minden irányban való kellő megóvása mellett méltányos elbírálás tárgyává tenni.

Budapest, 1914. évi augusztus hó 26-án.

A m. kir. pénzügyminiszter 150.136/V. számú körrendelete valamennyi m. kir. pénzügyigazgatósághoz a 880 foknál kisebb sűrűségű kékolaj, gázolaj, fűtőolaj, hajtóolaj és Diesel-motorolaj adómentességéről.

A cs. és kir. osztrák pü. miniszteriummal egyetértőleg megengedem, hogy 880 foknál kisebb sűrűségű belföldi származású kékolaj, gázolaj, fűtőolaj, hajtóolaj és Diesel-motorolaj, az alább megjelölt ismérvek fennforgása esetén, nem adóköteles ásványolajként kezeltessek és így az ásványolajfinomítókból fogy. adó lerovása nélkül legyen elszállítható. Azon ismérveket, illetőleg feltételeket, amelyek fennforgása, illetve betartása esetén az említett ásványolajok adómentes kezelése fogamatba vehető, a következőkben állapítom meg: I. Az ásványolaj $+ 12$ R fok mellett legalább is 860 fok sűrűségű kell, hogy legyen, 2. egy köbcentiméter olajnak 100 köbcentiméter kénéterrel való higitása folytán jelentkező folyadék színének, 5 centiméter rétegen át nézve, nem szabad világosabbnak lennie, az 1907. évi október hó 22-én kiadott 109.295. számú itteni körrendelet (1907. évi Pénzügyi Közlöny, 24. sz.) A)

mellékletében a faszesz megvizsgálásra vonatkozó utasításban előírt sárgaszínű összehasonlító üveglap színénél. *) 3. Az Engler-féle lombikban való lepárolás 250 C. fokig a szedőre csak elenyésző mennyiségű párolásnak szabad jutnia. 4. Az olajnak világítási célokra nem szabad alkalmasnak lennie, ami a következőképen állapítandó meg:

Egy körülbelül 50 centiméter magas és 5 centiméter széles üveghengerbe a megvizsgálendő olajból 50 köbcentiméter töltendő és ugyanabba egy Schleicher és Schüll-féle 595. számú 3 centiméter széles és 50 centiméter hosszú szűrőpapírcsik bemártandó; erre a célra egy középen vágott parafadugó használandó, amelynek két fele közé a papírcsik egyik vége beszorítandó, míg a másik — alsó vége valamely nehezékkal kifeszítendő. Azok az olajok, amelyek rendes szobahőmérséklet mellett 4 órán belül a papírcsikon 12 centiméterig nem emelkednek, világítási célokra nem használhatók. Jelen rendeletem a kir. pü. igazgatóság kerületében levő ásványolaj-finomító vállalatokkal, valamint az azok felügyeletével megbízott pü. közegekkel, továbbá a műszaki ellenőrzést teljesítő közegekkel és végül a keresk. és iparkamarákkal azonnal közlendő, és különös figyelem fordítandó arra, hogy az említett pü. közegek a fentiekben megállapított vizsgálatok foganatosíthatása céljából, kellőleg kioktattassanak és a szükséges anyagokkal és műszerekkel ellátassanak.

Budapest, 1914. évi december hó 31-én.

Fémek és ötvözetek lefoglalása.

A m. kir. miniszterium 504/1915. M. E. számú rendelete egyes fémek és ötvözetek készleteinek bejelentése tárgyában.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912: LXIII. törvénycikket és a hadiszolgáltatásokról szóló 1912: LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914: L. törvénycikk 2. §-a alapján a következőket rendeli:

*) A hivatkozott rendelet szerint a faszesznek színtelennek vagy kevéssé sárgás színűnek kell lennie. Szintipusképen egy meghatározott sárgaszínű üveglap szolgál.

1. §.

Azok a fémek és ötvözetek, amelyeknek készleteit a jelen rendelet értelmében be kell jelenteni, a következők:

1. alumínium, antimon, ólom, chrom és ferrochrom, vörösréz, sárgaréz, molybdän és ferromolybdän, nikkel és ferronikkel, vörösfém, vanadium és ferrovanium, wolfram és ferrowolfram, ón és óntövezetek, amennyiben ezek a fémek és ötvözetek feldolgozatlan állapotban vannak;

2. a fentnevezett fémek és ötvözetek érc- vagy kohó féltermék, nyers öntés, hengerelt lap, tábla, lemez, rud, cső, drót, ócskaanyag, ipari hulladék, egyéb hulladék és hamu alakjában;

3. a fentnevezett fémek egyéb ötvözetei, ócskaanyag, ipari hulladék, egyéb hulladék és hamu alakjában, amennyiben nem a saját üzemben dolgoztatnak fel;

4. fehér bádoglemezek és hulladékaik.

A bejelentési kötelezettség nem terjed ki azokra a készletekre, amelyek az egyes fémek és ötvözetek tekintetében nem haladják meg a következő mennyiségeket, u. m. alumíniumnál 20 kg.-ot, antimonnál 10 kg.-ot, ólomnál 100 kg.-ot, chrom és ferrochromnál 10 kg.-ot, vörösréznel 30 kg.-ot, sárgaréznel, amelynek vörösréz tartalma 58% vagy ennél több 10 kg.-ot, sárgaréznel, amelynek vörösréz tartalma kevesebb 200 kg.-ot, molybdän és ferromolybdännél 10 kg.-ot, nikkel és ferronikkelnél 1 kg.-ot, vörösfémnél 200 kg.-ot, vanadium és ferrovaniumnál 5 kg.-ot, wolfram és ferrowolframnál 10 kg.-ot, ónnál 10 kg.-ot, óntövezeteknél, amelyeknek ón tartalma 85% vagy ennél több 20 kg.-ot, óntövezeteknél, amelyeknek óntartalma kevesebb 50 kg.-ot, új fehér bádoglemezeknél 100 kg.-ot, ércet, kohófélterméket és a 3. pont esetén kívül ócskaanyagot, ipari hulladékot, egyéb hulladékot és hamut súlymennyiségre való tekintet nélkül be kell jelenteni.

2. §.

Mindazok, akik saját vagy idegen helyiségben az 1. §. értelmében bejelentés alá eső anyagokat készletben vagy más részére őrizetben tartanak, kötelesek ezeket a készleteket legkésőbb 1915. évi február hó 18. napjáig bezárólag a február hó 7. napján volt állapot szerint és azontúl hónaponként legkésőbb a hónap 8. napjáig bezárólag az előző hónap utolsó napján volt állapot szerint a hatóságnak bejelenteni.

Azokat az anyagokat, amelyek 1915. évi február 7. napján vagy ezt követőleg valamely hónap utolsó napján fuvarozás alatt állanak, a címzett köteles és pedig a rendeltetési helyre érkezésük után haladéktalanul bejelenteni.

Azon készletek bejelentése tekintetében, amelyek az államnak, különösen az állami műveknek, a magyar királyi államvasutaknak és a posta- és táviradaigazgatásnak birtokában vannak, a kereskedelemügyi miniszter külön intézkedik.

3. §.

A bejelentést annál az elsőfokú iparhatóságnál (kis- és nagyközségekben a főszolgabirónál, rendezett tanácsú városokban a tanácsnál, törvényhatóságijoggal felruházott városokban a rendőrkapitánynál, Budapest székesfővárosban a kerületi előljáróságnál, Fiume városában és kerületében a rendőrkapitánynál) kell benyújtani, amelynek területén a készletek vannak.

A bejelentéshez az előbbi bekezdésben említett hatóságoknál és a községi előljáróságoknál kapható bejelentő lapokat kell felhasználni és azokat két példányban az összes rovatok kitöltésével kell benyújtani. Postai úton való beküldés esetében a bejelentő lapokat legkésőbb a határidő utolsó napján kell postára adni. Az elsőfokú iparhatóság a bejelentő lapok egyik példányát megtartja, a másikat pedig késedelem nélkül közvetlenül a kereskedelemügyi miniszterhez terjeszti fel.

4. §.

A készletről a bejelentésre kötelezettnek pontos raktárkönyvet kell vezetnie oly módon, hogy abból a készlet mennyiségének változása és az hogy hová fordított, bármikor megállapítható legyen.

Elidegenítés esetében a megszerző fél nevét és lakóhelyét a raktárkönyvben fel kell jegyezni és a megszerzőt a bejelentési kötelezettségre kimutathatólag figyelmeztetni kell.

Az elsőfokú iparhatóságnak (3. §.) az 1914. évi L. törvény-cikk 2. §-a értelmében a bejelentett adatok helyességének megállapítása végett jogában áll a bejelentésre kötelezettnek készleteit, raktárait és üzleti könyveit megvizsgálni.

5. §.

Aki az 1. §-ban meghatározott fémekből és ötvözetekből birtokában levő készletet a jelen rendelet ellenére be nem jelenti,

vagy nem a valóságnak megfelelően jelenti be, a hatóság előtt eltitkolja, az ellenőrzést meghiusítja, az — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el és az 1914. évi L. törvénycikk 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

6. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya kiterjed a magyar szent korona országainak egész területére Horvát-Szlavonországokban azonban a bejelentési kötelezettség végrehajtása céljából szükséges rendelkezéseket a bán teszi meg.

Budapest, 1915. évi február hó 6. napján.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1.597/H. M. eln. 20/b. 1915. számú rendelete egyes fémek és ötvözetek készleteinek hadicélokra való igénybevétele tárgyában.

A hadiszolgáltatásokról szóló 1912: LXVIII. t.-c. 24. és 27. §-a alapján a következőket rendelem:

1. §.

Az aluminiumból, antimonból, ólomból, chrom- és ferrochromból, vörös- és sárgarézből, molybdän- és ferromolybdänből, nikkel- és ferronikkelből, vörösfémből, vanadium- és ferrovandiumból, wolfram- és ferrowolframból, ón és óntvözetekből a magyar szent korona országaiban 1915. évi február hó 7. napján a kohóból nyert nyersfém alakjában meglevő, tehát további feldolgozás által ettől eltérő alakba még nem hozott anyagoknak mindazon készleteit, úgyszintén a felsorolt fémekből és ötvözetekből a jelzett területen és napon ére, kohó féltermék, ócska anyag, ipari hulladék, egyéb hulladék és hamu alakjában meglevő mindazokat a készleteket, amelyeket a m. kir. miniszterium

504/1915. M. E. számú rendelete értelmében legkésőbb 1915. évi február hó 18. napjáig bezárólag be kell jelenteni, az alábbi rendelkezések értelmében hadicélokra igénybevetteknek jelentem ki. Ezeket a készleteket, akár megtörtént bejelentésük, akár nem, a birtokos 1915. évi február hó 7. napjától kezdve a kereskedelemügyi miniszter engedélye nélkül el nem idegeníthet és fel nem dolgozhatja és azokkal az említett engedély nélkül más módon sem rendelkezhetik.

Az előbbi bekezdésben meghatározott igénybevétel nem terjed ki azokra a készletekre, amelyek a katonai igazgatás megbizásának teljesítése végett feltétlenül szükségesek, valamint nem terjed ki azokra a készletekre sem, amelyek az állam, különösen az állami művek, a m. kir. államvasutak, a posta- és távirdaigazgatás birtokában vagy a hadiműveletek terén levő valamely más vasút birtokában vannak.

2. §.

Az igénybevett és a szakértői megvizsgálás alkalmával hadicélokra alkalmasnak talált készletek a katonai igazgatás részére a megállapítandó térítés ellenében végleg át fognak vétetni.

A birtokos azokat a katonai igazgatás részére való tényleges átvételük időpontjáig megőrizni köteles.

A birtokosnak, amennyiben a készletet feldolgozás vagy elidegenítés céljára tartotta raktáron, a bejelentés napjától a tényleges átvétel időpontjáig minden teljes hónapra az átvételi ár $\frac{1}{2}\%$ -ának megfelelő térítés jár. Egy hónapnál rövidebb idő számításán kívül marad.

3. §.

Az igénybevett, de a szakértői megvizsgálás alkalmával hadicélokra alkalmasnak nem talált készletért a birtokosnak, amennyiben a készletet feldolgozás vagy elidegenítés céljára tartotta raktáron, a bejelentés napjától addig az időpontig, amelyben a készlet szabad rendelkezésére bocsáttatik, mindennapra jár térítés, amely a megállapítandó becsérték évi 9% -ának alapul vételével számítandó ki.

4. §.

Ha a készletet a bejelentés napjától számított három hónapon belül végleg át nem veszik (2. §. 1-ső bekezdése), a birtokos a kész-

lettel szabadon rendelkezhetik. Ebben az esetben annak a birtokosnak, aki a készletet feldolgozás vagy elidegenítés céljára tartotta raktáron, erre a három hónapra a 3. §-ban meghatározott térítés jár.

5. §.

Az igénybevett készletet a birtokos kérelmére a kereskedelemügyi miniszter egészen vagy részben a birtokos szabad rendelkezésére visszabocsáthatja.

Ez a kérelem a készletnek bejelentésével egyidejűleg vagy utóbb is előterjeszhető.

A készlet azon része után, amely a birtokos szabad rendelkezésére visszabocsáttatott, semmiféle térítés nem jár.

6. §.

Aki az igénybevett készletet vagy annak egy részét a jelen rendelet ellenére elidegeníti vagy feldolgozza, vagy pedig azzal a jelen rendelet ellenére más módon rendelkezik, úgyszintén az is, a aki készletnek szabad rendelkezésére visszabocsátása végett valótlan adatokat terjeszt elő, az — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el és az 1914: L. t.-c. 17. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntendő.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

7. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországokra is kiterjed.

Budapest, 1915. évi febtuár hó 6. napján.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 7.677/VI. C. 1915. számú rendelete a honvédelmi miniszter által hadicélokra igénybe vett fémek és ötvözetek némely mennyiségének a birtokos rendelkezésére való boesátása tárgyában.

A m. kir. honvédelmi miniszter folyó évi február hó 6-án kelt 1.597. eln. 20/b—1915. számú rendeletével ezen miniszter által hadicélokra igénybe vett anyagkészletekből a következő mennyiségek további feldolgozás, illetve eladása nem koihatóztatik.

1. *A saját üzemben való további feldolgozás céljára*

- a) ólomból és vörösfémből 25% ;
- b) sárgarézről, amelynek vörösréz tartalma 58%-nál kevesebb 25% ;
- c) ónból és óntvözetekből 60%-nál nagyobb óntartalommal 15% ;
- d) óntvözetekből 60% és ennél kevesebb óntartalommal 25%.

Szerszámacél gyártásához :

- e) chromból és ferrochromból 25% ;
- f) wolfram és ferrowolframról 20% ;
- g) molybdän és ferromolybdänből 20%.

2. Eladásra :

- a) ólomból és vörösfémből 15% ;
- b) sárgarézről, amelynek vörösréz tartalma 58%-nál kevesebb 15% ;
- c) ónból és óntvözetekből 60%-nál nagyobb óntartalommal 10% ;
- d) óntvözetekből 60% és ennél kevesebb óntartalommal 15% ;

3. a fenti 1—2. pontok értelmében feldolgozott, illetve eladott mennyiségek összege az 1. pontban meghatározott mennyiségnél nagyobb nem lehet ;

4. ércék, kohó féltermékek, ócska anyagok, ipari hulladékok, egyéb hulladékok és hamuk birtokosai ezeket akár saját, akár idegen, de hazai üzemben nyers fémmé feldolgozhatják, illetve feldolgoztathatják, a kereskedelemügyi m. kir. miniszter engedélye nélkül azonban ezen fémeket el nem idegeníthetik ;

5. a vasat és acélt gyártó üzemek birtokosainak a birtokuk-

ban levő aluminiumból vas és acél gyártására az 1915. évi április hó végéig terjedő szükségletnek megfelelő mennyiség ;

6. az igénybe vett fémek és ötvezetekből, valamint ócska anyagokból és hulladékokból azon mennyiségek, amelyek a saját vagy idegen üzemek fentartása érdekében elkerülhetetlen javításokhoz szükségesek és más anyagok által nem pótolhatók, de akkor is csak azon feltétel alatt, hogy az ezen kijavításokból származó és a saját üzemből tovább fel nem használható ócska anyagok — amennyiben ezeknek súlya legalább is 20 kg. — a katonai hatóságnak rendelkezésére bocsáttatnak.

Ugyanezen feltételek mellett az ugyanilyen célra szükséges anyagok eladása sincsen korlátozva.

Amennyiben a fentiekben meghatározott mennyiségek kisebbek, mint a m. kir. miniszteriumnak folyó évi február hó 6-án kelt 504/1915. M. E. számú rendelete 1. §-ában a bejelentési kötelezettség alól mentesítettek, úgy a rendelkezésre bocsátott mennyiségek ezen határig kiegészítettnek.

A fentiek a m. kir. honvédelmi miniszter úr folyó évi február hó 6-án kelt 1.597/eln. 20/b. 1915. rendelete 5. §-ában körülírt kérvényezési jogot nem érintik.

Budapest, 1915. február hó 6-án.

Hadi dugárúk jegyzéke és tengeri zsákmánybirósági rendtartás.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 83.764. számú hirdetménye.

(Megjelent a Budapesti Közlöny 1914. december 8-iki számában.)

A királyi nagybritanniai kormány folyó évi október hó 30-án közzétette azon cikke jegyzékét, amelyeket feltétlen, illetőleg feltételes hadi dugárúknak minősít. Ennek folytán az erészbeni előző közlemény (Budapesti Közlöny augusztus 23-iki 196. száma) meghaladottnak és tárgytalannak tekintendő.

I. Feltétlen hadi dugárúk :

1. Mindennemű fegyverek, ideértve a vadászfegyvereket, valamint ezeknek kétségtelenül felismerhető alkatrészei.

2. Mindennemű lövedék és töltény, valamint ezeknek kétségtelenül felismerhető alkatrészei.

3. Oly lőpor és robbantóanyag, amely kifejezetten hadi célokra van rendelve.

4. Kénsav.

5. Ágyútalp, lőszerkocsi, mozdony (lövegelőrész), katonai kocsi, eleségkocsi, valamint ezeknek kétségtelenül felismerhető alkatrészei.

6. Távolságmérők és ezeknek kétségtelenül felismerhető alkatrészei.

7. Kétségtelenül felismerhető katonai ruházati és felszerelési tárgyak.

8. Hadi célra használható háttas, igavonó és málhás állat.

9. Kétségtelenül felismerhető mindennemű katonai szerszám (lőszerszám).

10. Tábori eszközök és ezeknek kétségtelenül felismerhető alkatrészei.

11. Páncéllemezek.

12. Haematit — vasérc és haematit — nyersvas.

13. Vaskovand.

14. Nikkelére és nikkellé.

15. Chrómvas és chrómérc.

16. Feldolgozatlan réz.

17. Ólomtömbök, lapok és cövek.

18. Aluminium.

19. Ferrosilicium.

20. Tüskés drót, valamint annak megerősítésére és elvágására szolgáló eszközök.

21. Hadihajók és egyéb hadi járművek, valamint olyan alkatrészek, amelyek különleges minőségük szerint csupán hadi járműveken nyerhetnek alkalmazást.

22. Repülőgépek, léghajók, léggömbök és mindennemű egyéb légi jármű, ezek alkatrészei, kellékei és egyéb oly tárgyak, amelyek felismerhetően léggömbökkel, vagy légi járművekkel kapcsolatban való használatra vannak rendelve.

23. Mindennemű motoros jármű és alkatrészei.

24. Motoros járművekhez való kaucsukabroncsok.

25. Motoresszencia és ásványolajok, a kenőcsolaj kivételével.

26. Műszerek és készülékek, amelyek kizárólag hadi lőszerkészítésére, vagy fegyverek és szárazföldi vagy tengeri hadi anyag előállítására és kijavítására szolgálnak.

II. Feltételes hadi dugárúk.

1. Élelmiszerek.
2. Abrak, mindennemű takarmány.
3. Katonai célokra alkalmas ruházati cikkek, ruhaszövetek és lábbelik.
4. Arany és ezüst érmekben vagy rudakban, valamint papirospénz.
5. Hadi czélokra használható mindennemű jármű és alkatrészei, kivéve a feltétlen hadi dugárúk közé tartozó motoros járműveket.
6. Mindennemű hajó, csónak és vizi jármű, uszódokkok és szárazdokkoknak való berendezések, valamint mindezek alkatrészei.
7. Mindennemű vasuti anyag, ide értve a vasuti járműveket is; táviró-, szikratáviró- és távbeszélő-anyag.
8. Tüzelőanyagok (a feltétlen hadi dugárúk közé tartozó ásványolajok kivételével), kenőolajok.
9. Oly lőpor és robbantó anyag, amely nincs kifejezetten hadi czélokra rendelve.
10. Kén.
11. Glycerin.
12. Patkó és patkoló-kovácsanyag.
13. Nyereg és egyéb szerszám.
14. Marhabőrök, disznóbőrök nyers állapotban vagy kikészítve nyergek, szerszámok vagy katonai czipők készítésére alkalmas megmunkált bőr.
15. Látcsövek, távbeszélők, chronometerek és mindennemű hajózási műszerek.

A magyar királyi miniszterium 8.704/M. E. számú rendelete az 1914. évi november hó 28-ik napján kelt legfelső elhatározással legkegyelmesebben jóváhagyott tengeri zsákmánybirósági rendtartás kihirdetéséről.

Ő császári és apostoli királyi Felsege a monarchia két állama kormányainak hozzájárulása után tett legalázatosabb előterjesztésre 1914. évi november hó 28-ik napján kelt legfelső elhatározásával addig is, míg a két állam törvényhozásai e részben intézkednek, az alább következő tengeri zsákmánybirósági rendtartást legkegyelmesebben jóváhagyni méltóztatott.

Ezt a rendtartást a m. kir. miniszterium a magyar szent korona országaiiban kihirdeti.

Budapesten, 1914. évi december hó 9-ik napján.

Tengeri zsákmánybirósági rendtartás.

1. §.

A cs. és kir. hadi hajók által a jelen háborúban elfogott ellenséges és gyanus hajók és rakományai tekintetében az ítélkezésre Pólában elsőfokú tengeri zsákmánybiróság és a cs. és kir. hadügyminiszterium tengerészeti osztályának székhelyén másodfokon felebbezési tengeri zsákmánybiróság szerveztetik.

2. §.

Az elsőfokú tengeri zsákmánybiróság áll egy ellentenger-nagyból vagy sorhajókapitányból mint elnökből és két hadi tengerészeti igazságügyi tisztből, akiknek egyike előadóként működik ; a biróság szótöbbséggel határoz. Az elnök a perek előkészítésére a cs. és kir. hadi tengerészeti igazgatáshoz tartozó egyénekből tengeri zsákmányvizsgáló bizottságot alakít. Ennek a bizottságnak, amelynek egyik tagja vizsgálatvezetőként működik, jogában áll a nemzetközi kereskedelmi kérdésekben járatos körökből szakértőket meghallgatni. A bizottság az érdekeltek javára és a vizsgálat előmozdítására még az ítélelhozás előtt szükséges intézkedéseket a hajó, a rakomány és a legénység tekintetében megteszi (4. §. 2. bek.), az ítélelre megérett vizsgálati ügyiratokat a tengeri zsákmánybiróság elé terjeszti és az ítéleltek végrehajtja. (9. §.)

3. §.

A felebbezési tengeri zsákmánybiróság áll egy magasabb rangú haditengerészeti vezértisztből, mint elnökből, továbbá két magasabb haditengerészeti igazságügyi tisztből, akiknek egyike előadóként működik és a külügyminiszterium, az osztrák és a magyar kereskedelemügyi miniszterium egy-egy jogtudó tisztviselőjéből. A felebbezési biróság az elsőfokú tengeri zsákmánybiróság ítélellei ellen irányuló felebbezések fölött másod- és utolsófokon határoz. A szavazatok egyenlősége esetében az elnök szavazata dönt.

4. §.

Elfogott ellenséges vagy gyanus hajókat rendszerint a pólai hadikikötőbe kell kíséni. A hajó megérkezéséről az elfogó hadi járómű parancsnokának vagy a tengeri zsákmány kísérőjének a tengeri zsákmányvizsgáló bizottságnál azonnal jelentést köteles tenni. A vizsgálatvezető a parancsnok (tengeri zsákmánykísérő) és a hajós jelenlétében felnyitja a hajóokmányokat tartalmazó lepecsételt csomagot, haladéktalanul jegyzőkönyvbe veszi a parancsnoknak (tengeri zsákmánykísérőnek) a feltartóztatás és elfogás minden lényeges körülményéről tett vallomását és kihallgatja az elfogott hajó hajósát, akit mindaddig, amíg a hajó és a rakomány tekintetében érdekelt egyéb személyek nem jelentkeznek és magukat nem igazolják, ezek képviselőjének kell tekinteni.

A vizsgálatvezető hasonlóképen kihallgatja, amennyiben ez lényegesnek mutatkozik, a legénységet, amely a tengeri zsákmány elfogásánál vagy kísérésénél közreműködött, de minden esetben kihallgatja az elfogott hajó összes legénységét és a körülményekhez képest az utasokat és csak e kihallgatás után engedi meg, ha ez nem aggályos, a hajósnak és a legénységnek a közlekedést a szárfölddel.

A hajós, a legénység és a szakértők kihallgatásánál, továbbá a helyszíni szemléknél bírósági tanukat kell alkalmazni, akik a jegyzőkönyveket szintén aláírják.

A tengeri zsákmányvizsgáló bizottság az elfogott hajót, mihelyt csak lehetséges, átveszi, a hajó és a rakomány leltározását szakértők útján elrendeli és szükség esetében a haditengerészeti (katonai) helyi hatósággal egyetértve, minden intézkedést megtesz, amely a hajó és a rakomány biztosítására, valamint a legénység ellátására és őrizetére szükséges.

5. §.

A vizsgálatvezető lehetőleg sürgősen gondoskodik a tényállás teljes tisztázásáról; hivatalos eljárása közben egyenlő gondossággal kell őrködni mind a zsákmányolónak (captor), mind az elfogott hajónak érdekei felett.

A zsákmányoló (captor) jogait közérdekből a hajóparancsnokság részéről kirendelt haditengerészeti képviselő érvényesíti,

akinek a tengeri zsákmányra vonatkozó döntés tekintetében határozott kérelmet kell előterjesztenie.

A nyomozás befejezése után a vizsgálatvezető minden érdekeltnek megengedi az ügyiratok megtekintését és őket nyilatkozatra hívja fel, vajjon jogaik védelmére van-e még előadni valójuk. Erre a haditengerészeti képviselő és az ellenfelek jegyzőkönyvileg vagy írásban nyilatkoznak; azután az ügyiratokat, amennyiben a vizsgálóbizottság kiegészítésüket nem tartja szükségesnek, kíséreléssel az elsőfokú tengeri zsákmánybíró elé kell terjeszteni.

6. §.

A tengeri zsákmányvizsgáló bizottság határozatának van fenntartva:

1. a hajó és a rakomány tekintetében érdekelt részére gondnokok rendelése;

2. a hajó kiürítése, a rakomány eladása és a befolyt vételár letétbe helyezése; az eladásnak csak akkor van helye, ha az összes érdekelt hozzájárulnak, vagy ha azt a romlás veszélyének elhárítása teszi szükségessé;

3. a gyanútlanok által talált hajó és a tengeri zsákmányra nem alkalmas rakomány szabadonbocsátása;

4. a legénységre és az utasokra vonatkozó összes intézkedések;

5. a vizsgálatvezető hivatalos eljárása ellen irányuló panaszok elintézése.

A tengeri zsákmányvizsgáló bizottság határozatai ellen külön jogorvoslatnak nincs helye. Estleges panaszok fölött az elsőfokú tengeri zsákmánybíró az ítélettel egyidejűleg határoz.

7. §.

Az elsőfokú tengeri zsákmánybíró a tengeri zsákmányvizsgáló bizottság által eléje terjesztett ügyiratok kiegészítését rendelheti el, nevezetesen megengedheti az érdekeltnek további bizonyítékok előterjesztését és evégből az ügyiratokat a tengeri zsákmányvizsgáló bizottsághoz küldheti vissza.

Az elsőfokú tengeri zsákmánybíró ítéletében kimondani köteles, vajjon jó zsákmánynak kell-e tekinteni az elfogott hajót és a rakományt és minő mértékben az utóbbit. A nevezett bíróság továbbá a hajó, a rakomány és a legénység tekintetében szükséges

intézkedéseket megteszi, továbbá oly hajó szabadon bocsátása esetében, amelynek fedélzetén hadi dugárú volt, megállapítja a tengeri zsákmánybírószági eljárásból és a vizsgálat folyamán a hajó és a rakomány fenntartásából származott költségeket.

Az ítélethozásnál az érvényben levő törvények és egyéb szabályok, az esetleg érvényes idevágó államszerződések, valamint a nemzetközi jog általánosan elismert alapelvei szolgálnak zsinórmértékül. Az ítéletet meg kell okolni és a jogorvoslatokra vonatkozó felvilágosítással kell ellátni.

Az ítélet egy-egy példányát kézbesíteni kell minden olyan érdekeltnek, aki a tengeri zsákmánybírószág székhelyén iratátvételre meghatalmazottat nevezett meg, úgyszintén a zsákmányoló (captor) érdekében a cs. és kir. hadügyminiszterium tengerészeti osztályának az iránt is intézkedni kell, hogy az ítélet a cs. és kir. „Haditengerészet Rendeleti Közlöny“-ében azonnal kihirdetessék.

8. §.

Ha az ítélet ellen a cs. és kir. Haditengerészet Rendeleti Közlönyében történt kihirdetése után harmincz napon belül egyik érdekelt sem élt az elsőfokú tengeri zsákmánybírószágnál jogi megokolást is tartalmazó írásbeli felebbezéssel, úgy az ítélet jogerőre emelkedik és az összes ügyiratokat az ítélet végrehajtása végett a tengeri zsákmányvizsgáló bizottsághoz kell megküldeni.

Felebbezés esetében mindazoknak az érdekeltnek, akiknek az ítélet módosításából hátrányuk lehetne, szabadságukban áll a felebbezési iratokat az elsőfokú tengeri zsákmánybírószág elnökénél a felebbezési határidő lejártától számított tizennégy napon belül megtekinteni és e tizennégy napon belül írásbeli ellenészt vételket előterjesztani.

Az említett tizennégy nap lejártá után az elsőfokú tengeri zsákmánybírószág a beérkezett iratokat a vizsgálati ügyiratokkal együtt a felebbezési tengeri zsákmánybírószághoz juttatja el és erről a tengeri zsákmányvizsgáló bizottságot értesíti.

A felebbezési tengeri zsákmánybírószág ítéletének hozására és közzétételére a 7. §. 2. és 3. bekezdéseinek szabályai irányadók.

Az ítélet hozása után az ügyiratokat az elsőfokú tengeri zsákmánybírószághoz kell küldeni az érdekeltnek és a tengeri zsákmányvizsgáló bizottság értesítése végett.

9. §.

Ha a hajót vagy az egész rakományt vagy a rakomány egy részét jó zsákmánynak nyilvánítják, a tengeri zsákmányvizsgáló bizottságnak a hajóhadparancsnokságtól utasításokat kell kérnie.

Ha a hajót vagy a rakományt nem nyilvánítják jó zsákmánynak, a tengeri zsákmányvizsgáló bizottság a szabadonbocsátás és az átvételre jogosult személyek részére való visszaszolgáltatás tárgyában, a költségek levonása ellenében vagy azok levonása nélkül, a tengeri zsákmánybírói ítélet rendelkezéséhez képest intézkedik.

Hadi kölcsönpénztár.

A m. kir. miniszterium 6.982/M. E. számú rendelete hadi kölcsönpénztár felállítása tárgyában.

A m. kir. miniszterium az 1912. évi LXIII. törvénycikk 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

1. §.

A hadi állapot által előidézett fokozott, s különösen a kereskedők és iparosok körében jelentkező hitel igények könnyebb kielégítése céljából m. kir. hadi kölcsönpénztár állittatik fel, melynek ügyvitel az államkincstár számlájára történik, s melynek az a rendeltetése, hogy biztosíték mellett kölcsönöket nyújtson.

A hadi kölcsönpénztár székhelye Budapest. A hadi kölcsönpénztár üzlethelyeit a magyar szent korona országai területén erre alkalmas helyiségekben a szükségletnek megfelelően kell felállítani.

A hadi kölcsönpénztár üzleti határozmányait és a cégjegyzés módját a pénzügyminiszter állapítja meg. A hadi kölcsönpénztár nem esik cégbejegyzés kötelezettsége alá.

2. §.

Felhatalmaztatik a pénzügyminiszter, hogy az osztrák cs. kir. pénzügyminiszterrel egyetértőleg az Osztrák-magyar bankkal egyezményt köthessen, amely szerint a hadi kölcsönpénztár

igazgatósága a m. kir. pénzügyminiszter felügyelete és ez utóbbi által kirendelt állami közegek közreműködése mellett az Osztrák-magyar bankra ruháztatik át.

E mellett kikötendő, hogy az Osztrák-magyar bank a hadi kölcsönpénztár kereskedői elvek szerint és saját ügyeitől elkülönítve köteles vezetni, továbbá, hogy a hadi kölcsönpénztárnak a m. kir. pénzügyminiszter által kirendelendő igazgatósága a m. kir. kormány képviselőiből és az Osztrák-magyar bank közegeiből fog állni s az igazgatósághoz a bankszakmához, továbbá a kereskedői és ipari osztályhoz tartozók közül kinevezendő szakértő tanácsadók fognak tartozni.

Minden egyes üzlethely vezetősége a m. kir. kormány képviselőiből és az Osztrák-magyar bank közegeiből, valamint bizalmi férfiakból fog alakittatni; ez utóbbiakat, kik a határozatok meghozatalánál szavazati joggal bírnak, a hadi kölcsönpénztár igazgatósága rendeli ki.

Felhatalmaztatik a pénzügyminiszter, hogy abban az esetben, ha a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országokban azonos elvek szerint osztrák cs. kir. hadi kölcsönpénztár állíttatnék fel, az osztrák hadi kölcsönpénztár igazgatásának az Osztrák-magyar bankra való átruházása tárgyában létesítendő hasonló egyezményhez hozzájárulhasson.

3. §.

A hadi kölcsönpénztár a pénzügyminiszter által az osztrák cs. kir. pénzügyminiszterrel és az Osztrák-magyar bankkal kötendő egyezmények alapján a jelen rendelet értelmében folyósított kölcsönök teljes összege erejéig nem kamatozó m. kir. kölcsönpénztárjegyeket bocsát ki. A hadi kölcsönpénztár által kibocsátandó pénztárjegyek darabolására, kiállítására és beváltására vonatkozó határozmányokat a pénzügyminiszter az osztrák cs. kir. pénzügyminiszterrel egyetértőleg állapítja meg. A pénztárjegyek kibocsátása előtt azok leírását közzé kell tenni.

A hadi kölcsönpénztár igazgatósága a pénztárjegyeket a jelen rendelet szabályainak megfelelően bocsátja ki. Pénztárjegyet csakis a folyósított kölcsönökhöz mértén szabad kibocsátani, s nem szabad oly kölcsönt engedélyezni, amelyért a jelen rendeletnek megfelelő biztosíték nem nyújtott.

A hadi kölcsönpénztár pénztárjegyeit minden közpénztárnál

és közhivatalnál teljes névértékben fizetésül el kell fogadni; a magánforgalomban ezeknek a pénztárjegyeknek elfogadása tekintetében kötelezettség nem áll fenn.

A hadi kölcsönpénztár által kiadott pénztárjegyek együttes összege 290 millió koronát nem haladhat meg.

4. §.

Felhatalmaztatik a pénzügyminiszter, hogy az osztrák cs. kir. pénzügyminiszterrel egyetértőleg az Osztrák-magyar bankkal oly megállapodást létesítsen, mely szerint az Osztrák-magyar bank a m. kir. hadi kölcsönpénztár pénztárjegyeit fizetésül és átváltásra elfogadni köteles. A megállapodásnak azt a rendelkezést is kell tartalmaznia, hogy az Osztrák-magyar banknak jogában áll a hadi kölcsönpénztár által ezen rendelet értelmében kiadott pénztárjegyeknek a bank birtokában levő összegét forgalomban levő bankjegyeinek összegéből levonni és hogy az ére- és bankszerű fedezetre (bankalapszabályok 84. cikke), valamint a bank által az alapszabályok 84. cikke szerint fizetendő bankjegyadóra vonatkozó szabályok csak a forgalomban levő bankjegyek fennmaradó összegére nyerne alkalmazást.

Felhatalmaztatik a pénzügyminiszter, hogy amennyiben a birodalmi tanácsban képviselt királyságokban és országokban hasonló alapelvek szerint hadi kölcsönpénztár állittatik fel, úgy az osztrák cs. kir. hadi kölcsönpénztár által kibocsátott pénztárjegyek tekintetében ehhez hasonló megállapodásokhoz szintén hozzájáruljon.

5. §.

A hadi kölcsönpénztárból kölcsönök csak 100 K-nál nem kisebb összegben s rendszerint három hónapot meg nem haladó és csak kivételesen hat hónapig terjedő időre engedélyezhetők.

A hadi kölcsönpénztár jogosítva van a kérelmezett kölcsönök felhasználásának célját megvizsgálni s a kölcsönöket oly módon folyósítani, hogy azoknak a megjelölt célra leendő felhasználása biztosítva legyen. A hadi kölcsönpénztár nem köteles valamely kölcsönkérelem elutasításának indokait közölni.

6. §.

A kölcsön biztosítésként zálogul lekötethetők:

1. romlásnak ki nem tett oly árúk, föld-, bánya- és ipari

termékek, amelyek a magyar szent korona országainak területén vannak raktározva.

Ily dolgok zálogul való lekötésének fejében — az egyes dolgok különfélesége és értékesíthetősége szerint a becsérték feléig, kivételesen kétharmadáig nyújthatók kölcsönök ;

2. az állam által vagy állami jóváhagyással kibocsátott belföldi értékpapírok.

A hadi kölcsönpénztár üzleti határozmányaiában fog megállapíttatni, hogy az ily értékpapírokia az árfolyamértéknek vagy a piaci árnak mily hányada erejéig lehet kölcsönt engedélyezni.

Oly értékpapírok, melyek nem szólnak bemutatóra, a hadi kölcsönpénztárra ruházandók át ;

3. oly más értékek, melyeket a hadi kölcsönpénztár igazgatósága a m. kir. pénzügyminiszter felhívására vagy hozzájárulásával erre alkalmasaknak nyilvánít.

Az első pontban megjelölt dolgok tekintetében a zálogjog megalapításához a birtokbaadás szempontjából elegendő, ha az elzálogosítás külső jelek, mint táblák alkalmazásával vagy hasonló módon felismerhetővé tétetik.

7. §.

Oly dolgok, melyek jelentékeny átváltozásnak vannak kitéve, csak akkor fogadtatnak el zálogul, ha harmadik hitelképes személy a kölcsönvevő kötelezettségeinek teljesítéseért kezességet vállal.

8. §.

A hadi kölcsönpénztár által engedélyezett kölcsönök kamatlába rendszerint 1%-kal haladja meg azt a kamatlábat, amely mellett a kölcsön tartama alatt az Osztrák-magyar bank váltókat leszámítol.

9. §.

A biztosítékul szolgáló zálog szavatol a tőkéeért, a kamatért és költségért, a kölcsön engedélyezésével felmerült költség a kölcsön összegéből előzetesen levonható.

Ha a kölcsön lejáratkor nem fizettetik vissza, úgy a hadi kölcsönpénztár jogositva van magát a zálog eladása útján, birói eljárás nélkül kielégíteni, ez a jog megilleti a hadi kölcsönpénztárt

a kölcsönadás vagyonára elrendelt csőd esetén is. A hadi kölcsönpénztár nyilvános árverés útján megszerezheti a zálogtárgyat.

10. §.

A hadi kölcsönpénztár semmiféle adókötelezettség alá nem esik, összes könyvei és feljegyzései, valamint az általa és közegei által kiállított összes okmányok bélyeg- és illetékmentességet élveznek.

A kölcsönök biztosítása (6. §.) céljából kiállítandó okiratok bélyeg- és illetékmentesek.

11. §.

A hadi kölcsönpénztár működésének megkezdését s az egyes üzlethelyek megnyitását a pénzügyminiszter teszi közzé; nyilvánosságra kell hozni továbbá a hadi kölcsönpénztár igazgatósági tagjainak, illetőleg az egyes üzlethelyek vezetősége tagjainak mindenkori névjegyzékét is.

12. §.

A hadi kölcsönpénztár kamatjövedelme a kezelési költségek levonása után az esetleges veszteségek fedezésére s azonkívül a kölcsönpénztárjegyek visszaváltására fordítandó.

13. §.

A hadi állapot megszűnte után a m. kir. pénzügyminiszter a hadi kölcsönpénztár feloszlását s a kölcsönpénztárjegyeknek záros határidőn belül való behívását a békékötéstől számítva legkésőbb egy év alatt rendeli el és azt nyilvánosan közzé teszi.

14. §.

A kölcsönpénztárjegyek utánzása a törvény szerint büntetettetik.

15. §.

E rendelet hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed. Ez a rendelet 1914. évi szeptember hó 20-ik napján lép életbe.

Budapest, 1914. évi szeptember hó 19-én.

4.716/P. M. szám.

Hirdetmény a m. kir. hadi kölcsönpénztár működésének megkezdéséről és cégjegyzésének módjáról.

A m. kir. miniszterium 1914. évi szeptember 19-én kelt 6982/M. E. számú rendeletének 11. §-a alapján közhirrre tétetik, hogy a m. kir. hadi kölcsönpénztár igazgatósága folyó évi október 3-án tartja alakuló ülését s ezzel működését megkezdi.

Az üzlethelyek felállítása s működésük megkezdésének időpontja külön fog közzététetni.

A m. kir. hadi kölcsönpénztár cége oly módon fog jegyeztetni, hogy a „M. kir. hadi kölcsönpénztár“ megnevezéshez az igazgatóság elnöke vagy helyettese és egy igazgatósági tag aláírását csatolja.

Budapest, 1914. évi október 2-án.

A m. kir. pénzügyminiszterium.

5.684/P. M. szám.

Hirdetmény a m. kir. hadi kölcsönpénztár budapesti üzlethelyének felállításáról.

A m. kir. miniszterium 1914. évi szeptember hó 19-én 6.982/M. E. szám alatt kiadott rendeletének 11. §-a alapján közzététetik, hogy a m. kir. hadi kölcsönpénztár egyelőre Budapesten állít fel üzlethelyet s ez az üzlethely működését az Osztrák-magyar bank budapesti főintézetének helyiségeiben folyó évi október hó 26-án megkezdi.

Budapest, 1914. évi október hó 24-én.

A m. kir. pénzügyminiszterium.

5.684/P. M. szám.

Hirdetmény a m. kir. hadi kölcsönpénztár pénztárjegyeinek leírásáról.

A m. kir. miniszterium 1914. évi szeptember hó 19-én 6.982/M. E. szám alatt kelt rendeletének 3. §-a alapján a következőkben ismerttetik a m. kir. hadi kölcsönpénztár által kibocsátandó 250 K, 2.000 K és 10.000 K értékű pénztárjegyek leírása :

A 250 korona értékű, víznyomásos papíron készült pénztárjegy hossza 183 milliméter, szélessége 112 milliméter.

A szövegoldalon barnás domború nyomású Hungáriát ábrázoló kékszinű, eszményi női fej van, melyet guillocheok öveznek. Jobboldalt, felül a magyar szent korona országainak címere és két guillochea „250“ számmal látható; ez alatt a következő szöveg olvasható: „Magyar királyi kölcsönpénztár-jegy

Kétszázötven korona

Budapest. 1914. évi szeptember 27-én.

M. kir. hadi kölcsönpénztár

„Márffy“, „Walkó“,

azután a büntető határozat, mely ekként szól: „E jegy utánzása a törvény szerint büntetettik.“

A jegy hátlapján négyzetes keretbe foglalt díszítményes guilloche alapon világoskék betűkkel és számmal az értékmegjelölés:

„Kétszázötven korona

250“ , vörös nyomással a sorozat és számmegjelölés áll.

A 2000 korona értékű pénztárjegy ugyanolyan papíron készült, 126 milliméter széles és 195 milliméter hosszú. Narancs-sárga színű, domború nyomású alapon, jobboldalt zöldsinű guilloche-októl övezve, ugyanaz az eszményi női fej van, továbbá az értékmegjelölés számokkal „2000“ és betűkkel „Kétezer korona“ baloldalt guilloche keretben a magyar szent korona országainak címere, ettől jobb- és balfelől két guilloche „2000“ számmal, alatta hasonló szöveg, mint a 250 koronás jegyen.

A hátlapon, mely világoszöld színű és a 250 koronás pénztárjegyhez hasonlít, a „2000“-es szám és vörösszinű nyomásban a sor- és számmegjelölés van.

A 10.000 korona értékű kölcsönpénztárjegyek szélessége 140 milliméter és hossza 215 milliméter és ugyanolyan papírból készültek, mint a többi jegyek. Zöld domború nyomású alapon, barnaszínű, két részre osztott guilloche keret van, keskenyebb jobboldalán pedig ugyancsak ily guillocheokból övezve a Hungaria eszményi feje, alatta kisebb keretben a „10000“-es szám. Baloldalt a szélesebb részben fent a magyar szent korona orszá-

gainak címere látható s ez alatt van a szöveg, ugyanoly elrendezésben, mint a 250 koronás és 2000 koronás jegyekben.

A hátlap a 250 és 2000 koronás jegyek hátlapjához hasonlít; világosbarna színű nyomással, négyszer a „10000“-es számot, vörös színnel a sor- és számmegjelölést viseli.

Budapest, 1914. évi október hó 24-én.

A m. kir. pénzügyminiszterium.

1914 : XLVII. TÖRVÉNYCIKK

a m. kir. hadi kölcsönpénztár felállításáról.

(Szentesítést nyert 1914. évi december hó 21-én. — Kihirdettetett az »Országos Törvénytár«-ban 1914. évi december hó 24-én.)

1. §.

Jóváhagyatik a miniszteriumnak az az intézkedése, amellyel a hadi állapot által előidézett fokozott s különösen a kereskedő és iparosok körében jelentkező hiteligenyek kielégítése céljából m. kir. hadi kölcsönpénztárt állított fel, amelyet felhatalmazott arra, hogy a pénzügyminiszter által az osztrák cs. kir. pénzügyminiszterrel és az Osztrák-magyar bankkal kötendő egyezmények alapján az általa folyósított kölcsönök teljes összege erejéig nem kamatozó m. kir. kölcsönpénztárjegyeket bocsáthasson ki. Jóváhagyatik továbbá a miniszteriumnak az az intézkedése is, amellyel a pénzügyminisztert felhatalmazta, hogy az osztrák cs. kir. pénzügyminiszterrel egyetértőleg az Osztrák-magyar bankkal egyezményt köthessen, amely szerint a m. kir. hadi kölcsönpénztár igazgatása a m. kir. pénzügyminiszter felügyelete és ez utóbbi által kirendelt állami közegek közreműködése mellett az Osztrák-magyar bankra ruháztatik, és hogy abban az esetben, ha a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országokban azonos elvek szerint osztrák cs. kir. hadi kölcsönpénztár állíttatnék fel, ehhez hozzájárulhasson és az e végből szükséges megállapodásokat létesíthesse.

2. §.

Ez a törvény kihirdetése napján lép életbe.

A közélémezés biztosítása.

A m. kir. belügyminiszter 151.493/III. számú rendelete a hadi állapot idején a vágómarha csökkentése ellen.

(*Valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjének*).

A hadrakelt sereg megfelelő élelmezése céljából a hadvezetés az ország vágómarha-állományát, tekintettel arra, hogy az úgy a hadsereg élelmezése, mint a forgalmi érdekek szempontjából is legmegfelelőbb, *fokozottabb mértékben* veszi igénybe. A hadrakelt seregnek vágómarhával való élelmezése érdekében tehát kívánatos a *marhaállomány lehető kimélése* és ennek megfelelően a *polgári lakosság ezirányú fogyasztásának lehető csökkentése*. Ennek a jelenlegi rendkívüli helyzetben közérdekű célnak a biztosítása végett felhívom az alispán (polgármester) urat, igyekezék a polgárság körében odahatni, hogy a *marhahús fogyasztásáról minél kiterjedtebb mértékben a sertés- és juhhús fogyasztásra térjen át*. Megjegyzem, hogy a sertéshúsfogyasztás fokozása már annál az oknál fogva is kívánatos, mert a zsir most erősen emelkedő árának alakulására is a legkedvezőbb hatást fogja gyakorolni.

Budapest, 1914. évi augusztus hó 16-án.

A m. kir. pénzügyminiszter 121.653. számú rendelete a fogyasztási adó alá eső szeszfőzdek üzemének a lakosság élelmezésére, valamint az állatállomány eltartására szükséges termények biztosítása céljából való korlátozása tárgyában.

A rendkívüli viszonyokra tekintettel szükségesnek mutatkozik, hogy a lakosság élelmezésére, valamint az állatállomány eltartására szükséges termények biztosítása céljából az 1914/1915-ik termelési időszakban a fogyasztási adó alá eső szeszfőzdek szesztermelése, illetve egyes terményeknek szesszé való feldolgozása tekintetében bizonyos korlátozások tétessenek.

Ebből a célból a minisztertanács felhatalmazása alapján a földművelésügyi miniszter úrral egyetértőleg a következőket rendelem:

Fogyasztási adó alá eső ipari és mezőgazdasági szeszfőzdek az 1914/1915. évi termelési időszakban ezentúl búzát vagy rozsot egyáltalán nem dolgozhatnak fel. Árpának és zabnak szesztermelésre való felhasználását pedig csak az egyéb anyagokból készít-

hető cefre cukrosításához használatos maláta előállítására szükséges mennyiségben engedem meg. A már becefrézett ilyen anyagok (búza, rozs, árpa, zab) azonban még feldolgozhatók.

Azon ipari szeszfőzdeket, amelyek a szesztermeléssel együttesen sajtolt élesztő készítésével nem foglalkoznak, eltiltom attól is, hogy az említett idő alatt az esetleg már becefrézett mennyiségeken kívül tengerit vagy burgonyát fordithassanak szesztermelésre. A szesztermeléssel együttesen sajtolt élesztő készítésével foglalkozó ipari szeszfőzdeknek pedig tengeri vagy burgonya feldolgozását csak oly mérvben engedem meg, hogy ezen anyagokból való szesztermelésük a folyó 1914/1915. évi termelési időszakban az elmúlt 1913/1914. termelési évadban elért termelvény mennyiségét nem lépheti túl.

Mezőgazdasági szeszfőzdekben a folyó 1914/1915. évi termelési időszak alatt kizárólag burgonya feldolgozása esetén nem termelhető több szesz az elmúlt 1913/1914-iki termelési időszakban elért összes szesztermelvény 80%-ánál, kizárólag tengeri feldolgozása esetén pedig nem termelhető több annak 50%-ánál. Ebben a mennyiségben a cefrézéshez használatos maláta, avagy a pótlékként való feldolgozásra szabályszerűen engedélyezhető cukorüledék (melasz) alkoholnyeredéke is bennfoglaltatik. Burgonyának és tengerinek vegyesen, de egyéb szeszgyártási anyagok kizárásával való feldolgozása esetén a szeszfőzde össztermelvénye nem lehet több az 1913/1914. évi termelési időszakban elért termelvény 65%-ánál, amelyből tengerire legfeljebb 50%-nyi termelvény eshetik.

Burgonyának vagy tengerinek egyéb szeszgyártási anyagokkal vegyesen való feldolgozása esetén az össztermelvényből, mely önként érhetően az 1899: XX. t.-c. 5. §. 2. c) pontjában 1.680 hektoliterrel megállapított legnagyobb évi termelést nem haladhatja meg, a burgonyára, illetve tengerire, avagy együttesen mindkettőre sem eshetik nagyobb mennyiség az 1913/1914. évi össztermelvény fentebb meghatározott 80, 50, illetve 65%-ánál.

Az 1913/1914. évi termelési időszakban üzemen kívül állott, valamint az 1914/1915. évi termelési időszakban első ízben üzembe kerülő mezőgazdasági szeszfőzdek közül burgonya vagy tengeri feldolgozása esetén a kontingenssel bírónál a részükre az 1914/1915. évi termelési időszakra kiosztott kontingens mennyisége, kontingenssel nem bírókra nézve pedig egyenként 720 hektoliter

alkoholmennyiség veendő az 1913/1914. évi össztermelvény gyánánt, s a folyó 1914/1915. évi termelési időszakban burgonyából vagy tengeriből elérhető legnagyobb termelésük a feldolgozásra kerülő anyagok neméhez képest szintén a fentebbiekben meghatározott termelési arány alapul vételével állapítandó meg.

A jelen rendelet kiadása előtt netán feldolgozott, valamint az esetleg becefrézve levő és a fentiek szerint még feldolgozható búza, rozs, árpa vagy zab az illető szeszfőzde folyó termelési évadra szóló össztermelésének a feldolgozható anyagok szempontjából való meghatározásánál a tengerivel esik egy tekintet alá.

Az a kontingensmennyiség, mely a szeszfőzésnek a fentiek szerinti korlátozása folytán kerül rendelkezésre, pótkontingensként más szeszfőzdek közt nem fog kiosztatni.

Azokra a szeszfőzdekre nézve, amelyek egyébként lisztes anyagokat dolgoznának fel, az 1899 : XX. t.-c. 5. 2. §. a) pontjának a mezőgazdasági szeszfőzdekre vonatkozó azon rendelkezésétől, hogy kizárólag, vagy legnagyobb részben a velük kapcsolatos mezőgazdaság terményeiből nyerjék a szesztermeléshez szükséges anyagokat, az 1914/1915. évi termelési időszakban kivételesen eltekintek, s megengedem, hogy az illető szeszfőzdek a velük kapcsolatos mezőgazdaságból nyert burgonya és tengeri készletük helyett szesztermelési célokra más gazdaságoktól szeszgyártásra alkalmas egyéb mezőgazdasági nyers terményeket, így különösen répát szerezhessenek be és dolgozhassanak fel anélkül, hogy ezáltal az egyebekben szabályszerűen elismert mezőgazdasági jellegük érintetnék. Mindazoktól az ipari, vagy mezőgazdasági szeszfőzdektől, amelyek a jelen rendelettel meghatározott tilalmakat és kereteket túllépnék, ez időponttól kezdve további adóbejelentések elfogadtatni nem fognak, s ezenfelül a kormány annak idején, szükség esetén megfelelő javaslatokat fog terjeszteni a törvényhozás elé a közérdekből elrendelt tilalmak és keretek figyelmen kívül hagyása miatti megfelelő megtorló intézkedések elrendelése iránt.

Jelen rendelet azonnal életbe lép.

A fentebbi rendelkezések végrehajtása tekintetében meghagyom a kir. pénzügyigazgatóságnak, hogy a szóban levő szeszfőzdek felügyeletére hivatott felülvizsgálóit és ellenőrző közegeit a termelés és anyagfeldolgozás megfelelő ellenőrzésére legott utasítsa, s gondoskodjék arról, hogy azoktól a szeszfőzdektől,

amelyek a fentiekben meghatározott tilalmakat és kereteket túllépnék, ez időponttól kezdve az adóbejelentések elfogadására jogosult kir. adóhivatalok adóbejelentéseket ne fogadjanak el.

Ebből a célból megfelelően intézkedjék aziránt, hogy a különböző nemű nyers anyagokat feldolgozó egyes mezőgazdasági szeszfőzdekre vonatkozó szeszfőzési lajstromok szabályszerű megvizsgálása alkalmával a feldolgozott nyersanyagokból elért alkoholtermelvény anyagnemenként külön-külön is kiszámittassék és ugyanígy a kir. pénzügyigazgatóság fogyasztási adóügyi előadója által az 1885. évi 25.674. számú körrendelet értelmében vezetendő előjegyzésben is nyilvántartassék.

Budapest, 1914. évi október hó 5-én.

A m. kir. miniszterium 7.512/M. E. számú rendelete az üszőborjuk, három évesnél fiatalabb üszők és a hasas tehének vasutra való szállításának és levágásának tilalmáról.

A m. kir. miniszterium ezennel ideiglenesen további intézkedésig megtiltja az üszőborjuknak, a három évesnél fiatalabb üszőknek és a hasas tehéneknek vasuton szállítását és kényszerlevágásoktól eltekintve, levágását.

E tilalom alól való kivételek engedélyezése iránt a m. kir. földmivelésügyi miniszter külön rendelettel intézkedik.*)

Ez a rendelet f. évi október hó 15-én lép életbe.

Budapesten, 1914. évi október hó 10-én.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 103.550/IV—4. számú rendelete, valamennyi alispánnak (törvényhatósági joggal felruházott város polgármesterének), az üszőborjuk, a három évesnél fiatalabb üszők és a hasas tehének kivételes vasuti szállítása és levágása tárgyában.

A magyar királyi miniszteriumnak az üszőborjuk, három évesnél fiatalabb üszők és a hasas tehének vasuton való szállításának és levágásának tilalmáról folyó évi október 10-én 7.512. M. E. szám alatt kelt rendelete alapján további intézkedésig felhatalmazom címet, hogy

1. azon községre (városra) nézve, ahol a közvágóhídon az 1913. évben 250 drb szarvasmarhánál kevesebb vágatot le, ha

*) L. a következő földmivelésügyi miniszteri rendeletet.

ezt a helyi fogyasztás kielégítése szükségessé teszi, a gazdasági felügyelő és a törvényhatósági állatorvos meghallgatása után határozatlan időre, az engedély visszavonásáig, felmentést adjon az idézett rendeletnek a levágásra vonatkozó tilalma alól ;

2. azoknak, akik gazdasági célra és nem levágásra akarnak üszőborjut, három évesnél fiatalabb üszőt és hasas tehenet vasuton szállítani, azon gazdasági felügyelő meghallgatásával, akinek működése területén a folyamodó gazdasága (telepe, istállója) van, esetenként felmentést adjon a *szállítási* tilalom alól ;

3. az állandóan és rendszeresen tejszállítással foglalkozó tejgazdaságok tulajdonosainak a gazdasági felügyelő meghallgatásával az ilyen tehenészetekből származó üszőborjak és tehenek szállítására és levágására nézve a tilalom alól esetenként felmentést adjon.

A felmentést az 1. pont alatti esetben a községi előljárással és járási (városi) magyar királyi állatorvossal, a 2. és 3. pont alatti esetben pedig a folyamodóval, a gazdasági felügyelővel és a marharakodó állomásra kirendelt állatorvosszakértővel írásban kell közölni.

Budapesten, 1914. évi október hó 12-én.

A m. kir. miniszterium 8.317/M. E. számú rendelete a közfogyasztásra szánt búza- és rozsliszt előállításának és forgalomba hozatalának szabályozásáról.

A m. kir. miniszterium a közfogyasztásra szánt búza- és rozsliszt előállítása és forgalomba hozatala tárgyában a következőket rendeli :

1. §.

Lisztet eladásra őrölő malomvállalatok a jelen rendelet közzétételét követő két nap eltelte után a jelen rendelet hatályának idejére búza- és rozsliszt tekintetében csak az alábbi 2—4. §-okban meghatározott minőségű lisztfajták szállítása iránt vállalhatnak kötelezettséget. Az említett két nap eltelte előtt kötött szerződések alapján kötelezett lisztmennyiséget azonban a szerződésileg kikötött minőségben még 1914. évi november hó 25. napjáig bezárólag előállíthatják és szállíthatják, valamint meglévő készleteikből ugyanezen napig készeladásokat is teljesíthetnek.

Az 1914. évi november hó 25. napja után búzából és rozsból

csak a jelen rendeletben meghatározott minőségű lisztfajtákat szabad előállítani és mind a malomvállalatoknak, mind általában másoknak is e nap után csak ily minőségű lisztfajtákat szabad áruba bocsátaniok, eladniok vagy bármely más módon forgalomba hozniok.

2. §.

Búzából olyan malmokban, amelyekben rendszerint többféle lisztminőségeket állítottak elő, a melléktermék gyanánt nyert korpán és a kitermelt liszt mennyiségének legalább 4%-át kitevő úgynevezett takarmányliszten kívül, legfeljebb csak a következő két fajta lisztet szabad előállítani:

1. finom tészta lisztet az előállított liszt összmenyiségének legfeljebb 15%-a erejéig olyan minőségben, amely megfelel a szokásban lévő nullás vagy egyes számmal jelzett minőségnek;

2. egyfajta kenyérlisztet az előállított liszt mennyiségéből.

Olyan malmokban, amelyekben többféle minőségű lisztet rendszerint nem őrölnek, vagy őrölnek ugyan, de az előbbi bekezdésnek megfelelően 4% takarmánylisztet nem készítenek, búzából a korpán kívül csakis egyféle minőségű, és pedig olyan lisztet szabad előállítani, amely a felőrölt búzának legalább 85%-át foglalja magában.

3. §.

A 2. §. 2. pontjában és utolsó bekezdésében meghatározott minőségű búzalisztet a következő kenyérlisztpótló anyagok valamelyikével a következő arány szerint keverve szabad csak forgalomba hozni, és pedig:

1. az előállítandó lisztkeverék összmenyiségének 33%-át tevő árpaliszttel keverve; vagy

2. az előállítandó lisztkeverék összmenyiségének 30%-át tevő tengeri- vagy burgonya-, vagy rizsliszttel (de nem rizstakarmányliszttel), vagy burgonyakeményítő-, vagy rizskeményítőliszttel keverve.

Az 1. és a 2. pontban megjelölt kenyérlisztpótló anyagok közül kétfélet együttesen is lehet a keveréshez használni; ily keverés esetében a felhasznált kenyérlisztpótló anyagok együttes mennyisége nem haladhatja meg az előállítandó lisztkeverék 30%-át.

4. §.

Rozsból a felőrölt mennyiség legalább 82%-ának megfelelő egységes minőségű lisztet kell őrlni, amelyet szintén csak a 3. §-ban megjelölt kenyérlisztpótlókkal az ott meghatározott arány szerint keverve szabad forgalomba hozni.

Búzalisztet rozsliszttel tetszés szerinti arányban szabad keverni, az ilyen keveréket azonban szintén csak a 3. §-ban megjelölt kenyérlisztpótlókkal az ott meghatározott arány szerint keverve szabad forgalomba hozni.

5. §.

A kereskedelemügyi miniszter a földművelésügyi miniszterrel egyetértőleg rendelettel *) állapítja meg az előző §-okban foglalt rendelkezések megtartásának ellenőrzésére vonatkozó intézkedéseket s e célból a malomvállalatokat a bevételi és kiadási árújegyzékek vezetésére is kötelezheti.

6. §.

A jelen rendelet értelmében előállított keveréklisztet az 1895. évi XLVI. törvénycikk végrehajtása tárgyában 1896. évi június hó 9-én 38.286. sz. alatt kiadott földművelésügyi miniszteri rendelet 8. §. 3. b) pontjának megfelelően — akár zsákokban, akár egyéb zárt csomagolásban — mindenkor csakis a liszt kevert voltának és a keverék arányának feltüntetése mellett szabad árúsítani.

7 §

A katonai igazgatás részére szóló szállításokra a jelen rendelet nem vonatkozik.

Ugyszintén nem vonatkoznak a vámórlésekre a jelen rendeletnek azok a rendelkezései, amelyek a kenyérlisztpótlókkal való keverés kötelezettségét állapítják meg.

8. §.

A kereskedelemügyi miniszter a földművelésügyi miniszterrel egyetértőleg általában vagy esetről-esetre megengedheti, hogy az e tekintetben megállapított feltételek és ellenőrzési intézkedések megtartásával olyan területen leendő forgalombahozatal céljára,

*) L. a következő rendeletet.

amely területre a jelen rendelet hatálya ki nem terjed, más, mint a jelen rendeletben megjelölt minőségű búza- és rozsliszt is legyen előállítható és forgalombahozható.

9. §.

Aki a jelen rendelet ellenére más minőségű búza- vagy rozslisztet állít elő vagy árúsít, mint amelyet ez a rendelet megjelöl, vagy a lisztet nem e rendeletnek megfelelő megjelöléssel hozza forgalomba, vagy aki a jelen rendelet 8. §-a alapján előállítható és forgalomba hozható lisztet nem a megengedett célra állítja elő vagy hozza forgalomba, vagy a megállapított ellenőrzési intézkedéseket meg nem tartja, kihágást követ el és — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — tizenöt napig terjedhető elzárással és kétszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A jelen rendeletben megállapított kihágások eseteiben az eljárás az ipari kihágások miatt eljáró közigazgatási hatóságok hatáskörébe tartozik.

10. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe és hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed. Horvát-Szlavonországokban ezt a rendeletet, amennyiben végrehajtása az ottani önkormányzat körébe tartozik, a bán hajtja végre. Amennyiben ez a rendelet oly jogszabályokra hivatkozik, amelyeknek hatálya Horvát-Szlavonországokra nem terjed ki, helyettük ezekben az országokban az ottani jogszabályok irányadók.

Budapesten, 1914. évi november hó 1. napján.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 84.204. számú rendelete a m. kir. miniszterium által a közfogyasztásra szánt búza- és rozsliszt előállításának és forgalombahozatalának szabályozásáról 8.317/M. E. szám alatt kiadott rendelet végrehajtása tárgyában.

A m. kir. miniszterium a közfogyasztásra szánt búza- és rozsliszt előállítása és forgalombahozatala szabályozásáról szóló s 1914. évi november hó 8-ikán 8.317/M. E. szám alatt kiadott rendeletének 5. §-a alapján a földművelésügyi m. kir. miniszterrel egyetértőleg a következőket rendelem :

Minden olyan malom, amely nem kizárólag vámórléssel fog-

lalkozik, 1914. évi november hó 26-ától kezdődőleg olyan feljegyzéseket köteles végezni, amelyekből kitűnjék a feldolgozásra beszerzett magvaknak és őrlményeknek, valamint, amennyiben többféle lisztminőséget állít elő, az eladott, illetve elszállított finom tésztalisztnak, főzőlisztnak, kenyérlisztnak, takarmánylisztnak, korpának és a hulladéknak mennyisége, amennyiben pedig csak *egy minőségű* lisztet állít elő, az eladott, illetve elszállított egyminőségű lisztnak, a korpának és végül a hulladéknak mennyisége.

A raktáraikban levő azon magvakról és őrleményekről, amelyek feldolgozásra várnak, továbbá azon őrleménykészleteikről, amelyeket folyó évi november hó 25-ig el nem szállítottak, készletkimutatást kell készíteniök, amelyben a feldolgozásra szánt magvakat és őrleményeket mennyiség, az eladásra szánt őrleményeket pedig még minőség szerint is meg kell jelölniök.

A készletfelvétel alkalmával a raktárban elraktározott és feldolgozásra beszerzett magvaknak és őrleményeknek mennyisége lesz az 1. minta szerint szerkesztendő raktárkönyv első tétele. *)

A készletfelvétel után beszerzendő magvak mennyiségét, — nemük szerint elkülönítve, — továbbá az őrlmények mennyiségét is, amint azok a raktárba beraktározottak, a raktárkönyvbe folytatólágon, a beraktározás napjának feltüntetésével melletti be kell jegyezni.

A raktárkönyvhöz csatolandók s abban felsorolandók azok a fedezeti okmányok (fuvarlevelek, hajójegyek, számlák stb.), amelyek az illető készleteket igazolják.

Oly tételnek nem szabad a raktárkönyvben előfordulnia, amely nincs fedezve olyan okmánnyal, amelyből az árúnak honnan történt beszerzése minden kétséget kizáró módon ki nem derül.

Az illető fedezeti okmányra rávezetendő, hogy a raktárkönyv mely tételszámának a fedezésére szolgál.

Ha a raktárból magvak vagy őrlmények nem a malomban lesznek feldolgozva, hanem azok más célból kiadatnak, azt a raktárkönyvben megfelelő módon, vagyis okmánnyal igazolni kell.

Mihelyt a raktárból a malomnak megőrlés végett gabona kiadatik, azt a kiadás napjának, valamint a gabona nemének és mennyiségének megjelölése mellett a 2. minta szerint készítendő őrlési könyvbe kell bevezetni.

*) A hivatkozott minták nagy terjedelmük miatt nem közölhetők. Megjelentek a Budapesti Közlöny 1914. november 29-iki 279. számában.

Az őrlés folytán a gabonából kiaknázott őrleményeknek és hulladéknak súly és százalék szerinti mennyiségét az őrlési könyv kiaknázási rovatában kell feltüntetni.

Olyan malmoknak, amelyek a gabonaneműeket keverten egyszerre őrlik s ezáltal a keverést is már az őrlés folyamán eszközlik, tartoznak 2/a. minta szerinti őrlési könyvet is vezetni.

A kész őrleményeket keverő malmoknak a 3. minta szerint szerkesztendő keverési könyvet is kell vezetniök.

A keverés végett a malomnak átadott őrlemények mennyiségét külön-külön és összesítve is a keverési könyvben ki kell tüntetni.

A keverés megejtése után a keverési könyvben ki kell tüntetni azt, hogy milyen kevert liszt állítottatott elő, mennyi annak a súlya és a keverési arány %_o-a.

Minden őrleményt, amely eladásra, illetve elszállításra már készen áll, a 4. minta szerint szerkesztendő őrlemény-raktárkönyvben bevételezni kell, még pedig olyképen, hogy az egyes őrleményekből rendelkezésre álló készlet mindenkor megállapítható legyen.

Ha a raktárból őrlemény elszállítatik, azt az őrlemény-raktárkönyvben fel kell tüntetni és fedezeti okmányokkal is igazolni kell azt, hogy az elszállítás hová és kinek a címére eszközöltetett.

Ezen rendelet betartásának miként leendő ellenőrzése iránt esetről-esetre fogok határozni.

Jelen rendelet azonnal életbe lép.

Budapesten, 1914. évi november hó 27-én.

A m. kir. miniszterium 8.681/M. E. számú rendelete a közfogyasztásra szánt buza-, rozs-, árpa- és tengeriliszt előállításának és forgalombahozatalának szabályozásáról.

A m. kir. miniszterium a közfogyasztásra szánt buza-, rozs-, árpa- és tengeriliszt előállítása és forgalombahozatala tárgyában a következőket rendeli:

1. §.

Lisztet eladásra őrölő malomvállalatok búzából, rozsból, árpából és tengeriből csak az alábbi 2—5. §-okban meghatározott minőségű lisztfajtákat állíthatnak elő s az e gabonaneműekből

való liszt tekintetében a jelen rendelet hatályának idejére csak az itt meghatározott minőségű lisztfajták szállítása iránt vállalhatnak kötelezettséget. Azonban az 1914. évi november hó 13. napja előtt kötött szerződéseik alapján szállítandó lisztmennyiséget meglévő készleteikből a szerződésileg kikötött minőségben még 1914. évi december hó 7. napjáig bezárólag szállithatják és meglévő készleteikből ugyanezen napig készeladásokat is teljesíthetnek.

A jelen rendelet életbeléptének napjától kezdve búzából, rozsból, árpából és tengeriből csak a jelen rendeletben meghatározott minőségű lisztfajtákat lévén szabad előállítani, mind a malomvállalatoknak, mind általában másoknak is az 1914. évi december hó 7. napja után csak ily minőségű lisztfajtákat szabad áruba bocsátaniok, eladniok vagy bármely más módon forgalomba hozniok.

2. §.

A búza olyan malmokban, amelyekben többféle lisztminőségeket állítanak elő, legfeljebb 80%-áig őrlendő ki és abból csak a következő három fajta lisztet szabad előállítani:

1. finom tésztalisztet, az előállított őrlemények összsúlymennyiségének legfeljebb 15%-a erejéig, olyan minőségben, amely megfelel a ma szokásban levő nullás minőségnek s amely lisztmennyiségbe beszámítandó a malom által legfeljebb 2% erejéig esetleg örölt dara is;

2. főzõlisztet az előállított őrlemények összsúlymennyiségének további legfeljebb 15%-a erejéig, amely nem durvább az eddigelé kettes számmal jelzett lisztnél;

3. egyfajta kenyérlisztet az előállított liszt többi mennyiségéből.

Olyan malomvállalatok, amelyek csak egyminőségű lisztet állítanak elő (sima őrlés) kötelesek a búzát 85%-ig kiörölni.

3. §.

A jelen rendelet 2. §. 1. bekezdésének 2. és 3. pontjában és utolsó bekezdésében meghatározott búzalisztet csakis a következő kenyérlisztpótló anyagok valamelyikével a következő arány szerint keverve szabad forgalomba hozni, és pedig:

1. az e rendelet 2. §. 1. bekezdésének 2. pontjában meghatá-

rozott főzólisztet az előállítandó lisztkeverék összsúlymennyiségének 30%-át tevő árpaliszttal keverve ;

2. jelen rendelet 2. §. 1. bekezdésének 3. pontjában meghatározott kenyérlisztet és ugyane §. utolsó bekezdésében meghatározott simaórlésű lisztet csak az előállítandó lisztkeverék összsúlymennyiségének 33%-át tevő árpaliszttal keverve, vagy az előállítandó lisztkeverék összsúlymennyiségének 30%-át tevő tengeri-, vagy burgonya-, vagy rizsliszttel (de nem rizstakarmányliszttel) keverve.

A fentebb megjelölt kenyérlisztpótló anyagok közül legfeljebb kétfélet együttesen is lehet a keveréshez használni ; ily keverés esetében a felhasznált kenyérplisztpótló anyagok együttes mennyiségének az előállítandó lisztkeverék 30%-át kell kitennie.

Az e §-ban megállapított lisztkeverékek akár a gabonaműek együttőrlése, akár az egyes külön kiőrlött lisztfajtáknak összekeverése útján állithatók elő.

4. §.

Rozsból a felőrlött mennyiség legalább 82%-ának megfelelő egységes minőségű lisztet kell előállítani, amelyet szintén csak a 3. §-ban megjelölt kenyérlisztpótlókkal az ott meghatározott arány szerint keverve szabad forgalomba hozni.

Búzalisztet rozsliszttel tetszés szerinti arányban szabad keverni, az ilyen keveréket azonban szintén csak a 3. §-ban megjelölt kenyérlisztpótlókkal az ott meghatározott arány szerint keverve szabad forgalomba hozni.

5. §

Árpából a felőrlött mennyiség legfeljebb 70%-ának megfelelő egységes minőségű lisztet kell előállítani.

Tengerilisztből a keveréshez csak oly minőségű lisztet szabad használni, amely száraz vagy szárított tengeriből legalább 19% héjat és csirát tartalmazó korpának elvonása után állított elő.

6. §.

Oly malomvállalatoknak, amelyek kereskedelmi vagy üzemi okokból a lisztkeverést maguk nem végezhetik, a kereskedelemügyi miniszter kivételesen és visszavonásig engedélyt adhat, hogy

az egyes lisztfajtákat más malomvállalatoknak vagy lisztfeldolgozó iparvállalatoknak — de egyáltalán nem a közvetítő kereskedelemnek avagy a közvetlen fogyasztásnak — keverés nélkül is eladhassák.

A további feldolgozó iparvállalat az ily módon beszerzett lisztet szintén csak e rendelet 3. és 4. §-ában megszabott módon kevert állapotban hozhatja forgalomba.

Ily engedély esetében az iparvállalat külön iparhatósági ellenőrzés alá esik.

7. §.

A kereskedelmügyi miniszter a földművelésügyi miniszterrel egyetértőleg rendelettel állapítja meg az előző §-okban foglalt rendelkezések megtartásának ellenőrzésére vonatkozó intézkedéseket s e célból a malomvállalatokat bevételi és kiadási árújegyzékek vezetésére is kötelezheti.

8. §.

A jelen rendelet értelmében előállított keveréklisztet az 1895. évi XLVI. törvénycikk végrehajtása tárgyában az 1896. évi június hó 9-én 38.286. szám alatt kiadott földművelésügyi miniszteri rendelet 8. §. 3. b) pontjának megfelelően — akár zsákokban, akár egyéb zárt csomagolásban — mindenkor csakis a liszt kevert voltának és a keverék arányának feltüntetése mellett szabad árúsítani.

9. §.

A katonai igazgatás részére szóló szállításokra a jelen rendelet nem vonatkozik.

Ugyszintén nem vonatkoznak a vámórlésekre a jelen rendeletnek azok a rendelkezései, amelyek a kenyérlisztpótlókkal való keverés kötelezettségét állapítják meg.

10. §.

Aki a jelen rendeletnek a liszt előállítására, keverésére vagy forgalomba hozatalára vonatkozó rendelkezéseit megszegi, vagy aki a megállapított ellenőrzési intézkedéseket meg nem tartja, kihágást követ el és amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, tizenöt napig terjedhető elzárással és kétszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

11. §.

Lisztet eladásra őrölt malomvállalatok az 1914. évi november hó 25-én már raktáraikon volt nullás lisztet 1914. évi december, hó 7. napja után is szabadon kiárúsíthatják.

Fűszer-, vegyes- és kiskereskedők, ideértve a szatócsokat is, tiszta búza- és rozslisztkészleteiket 1914. évi december hó 24. napjáig bezárólag kenyérlisztpótló anyagokkal való keverés nélkül is kiárúsíthatják.

12. §.

A vámkülföldről származó búza- és rozslisztnek forgalomba hozatalára a kereskedelemügyi miniszter a jelen rendeletről eltéréseket engedhet.

13. §.

A jelen rendelet életbeléptével a m. kir. miniszteriumnak 1914. évi november hó 8-án 8.317/1914. M. E. szám alatt kiadott rendelete*) hatályát veszti.

14. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe és hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed. Horvát-Szlavonországokban ezt a rendeletet, amennyiben végrehajtása az ottani önkormányzat körébe tartozik, a bán hajtja végre. Amennyiben ez a rendelet oly jogszabályokra hivatkozik, amelyeknek hatálya Horvát-Szlavonországokra nem terjed ki, helyettük ezekben az országokban az ottani jogszabályok irányadók.

Kelt Budapesten, 1914. évi november hó 28. napján.

A m. kir. miniszterium 8.800/M. E. számú rendelete az eladásra szánt kenyér előállításának és forgalomba hozatalának szabályozásáról.

A m. kir. miniszterium az eladásra szánt kenyér előállítása és forgalomba hozatala tárgyában a következőket rendeli:

1. §.

A jelen rendelet életbelépte után sütők, pékek és kenyérgyártó vállalatok búza- és rozskenyér előállításához csak a 8.681/1914. M. E. szám alatt kelt rendelet 2. §. 1. bekez-

*) L. a 131. lapon.

désének 3. pontjában meghatározott egy fajta búzakenyérlisztet és utolsó bekezdésében meghatározott egyminőségű (sima őrlésű) búzalisztet vagy 4. §-ának 1. bekezdésében meghatározott egységes minőségű rozslisztet, vagy a felsorolt búzalisztek és rozsliszt keverékét és csak az idézett rendelet 3. §-ában megjelölt kenyérlisztpótló anyagokkal az ott meghatározott arány szerint keverve használhatják és búza- és rozskenyérként csak a lisztkeverékekből előállított kenyeret hozhatnak forgalomba. Ugyancsak e rendelet életbelépte után árusítás útján mások is csak az említett lisztkeverékekből előállított kenyeret hozhatnak búza- és rozskenyérként forgalomba.

Ha a sütőnek, péknek vagy kenyérgyártó-vállalatnak az 1. bekezdésben említett minőségnek megfelelő oly búza- vagy rozslisztje van, amely a megszabott kenyérpótló anyagokkal még egyáltalában nincs vagy nem a megszabott mértékben van keverve, azt kenyérsütéshez csak a 8.681/1914. M. E. szám alatt kelt rendelet 3. §-ában megszabott megfelelő keverés után szabad felhasználnia, vagyis a sütésre használt ily búza- vagy rozsliszthez úgyszintén a kettőnek keverékéhez még vagy 33% árpalisztet, vagy 30% tengeri-, burgonya- vagy rizslisztet, vagy a felsorolt kenyérlisztpótló anyagok közül legfeljebb kétfélét, de ebben az esetben csak az összsúlymennyiség 30%-át kell kevernie. Rizstakarmánylisztet a keveréshez használni tilos.

Ha a sütőnek, péknek vagy kenyérgyártó vállalatnak olyan búza- vagy rozslisztje vagy e kettőnek keverékéből olyan lisztje van, amely a megszabott kenyérlisztpótló anyagokkal már a meghatározott mértékben keverve van, további kenyérlisztpótló anyagokat hozzákeverniök nem szabad.

2. §.

Burgonyát csak oly kenyér sütéséhez szabad használni, amely árpa- vagy tengeriliszttel kevert búza- vagy rozslisztből készül. Ellenben ha kenyérsütéshez olyan búza- vagy rozslisztet használnak, amelyhez burgonya- vagy rizsliszt van keverve, a liszthez burgonyát keverni tilos.

3. §.

Ha a kenyérhez száz súlyrész búzalisztre vagy rozslisztre 20 súlyrésznél több burgonyát használtak fel, a burgonya-súly-

részek számát a kenyérre ragasztott cédulán a burgonyát jelző kezdőbetű előtt arabsszámmal jelezni kell. (pl. 25. B.)

4. §.

Eladott, de a vevő üzletében, visszamaradt kenyeret vagy péksüteményt (zsemlye, kifli stb.) a sütőnek, a péknek, a kenyérgyártó vállalatnak, valamint az ismételadónak nem szabad sem visszavennie, sem pedig ilyenmű friss cikkekkel kicserélnie.

5. §.

Az 1—4. §-ok rendelkezései közfogyasztási szövetkezetekre és egyéb intézményekre (pl. hatósági kenyérgyárakra és árúsítóüzletekre stb.) is vonatkoznak, amennyiben ezek kenyér előállításával vagy árúsítás útján való forgalomba hozatalával foglalkoznak.

6. §.

Eladásra szánt kenyér előállításával vagy árúsítás útján való forgalomba hozatalával foglalkozó egyének, ipari üzemek és kereskedelmi üzletek e rendeletet üzemi, illetve üzleti helyiségekben feltűnő helyen kifüggeszteni kötelesek.

7. §.

Aki e rendelet rendelkezéseit megszegi, kihágást követ el és amennyiben a cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, tizenöt napig terjedhető elzárással és kétszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Az eladó a kenyeret a lisztnek hatóságilag megállapított legmagasabb árával feltűnő aránytalanságban álló árért nem árúsíthatja. Az ez ellen vétőket az 1914. évi augusztus hó 5. napján 5.600/1914. B. M. eln. szám alatt kelt belügyminiszteri rendelet 4. §-a értelmében kell büntetni.

8. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe és hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed. Horvát-Szlavonországokban ezt a rendeletet, amennyiben végrehajtása az ottani önkormányzat körébe tartozik, a bán hajtja végre. Amennyiben ez a rendelet oly jogszabályokra hivatkozik,

amelyeknek hatálya Horvát-Szlavonországra nem terjed ki, helyettük ezekben az országokban az ottani jogszabályok irányadók.

Budapest, 1914. évi december hó 2. napján.

**A m. kir. miniszterium 8.912/M. E. számú rendelete a vám-
őrlesek tárgyában.**

A m. kir. miniszterium az 1914. évi november hó 28. napján 8.681/1914. M. E. számú rendeletének kiegészítéseül a következőket rendeli :

1. §.

A 8.681/1914. M. E. számú rendelet 9. §-ának 2. bekezdésében foglalt az a szabály, hogy a kenyérlisztpótló anyagokkal való keverés kötelezettsége a vámőrlesekre nem vonatkozik, csupán az olyan malmokban végzett vámőrlesekre terjed ki, melyek lisztet vagy egyéb őrleményt bérért, vagy az őrlés végett behozott gabonanemű bizonyos hányadáért kizárólag az őrltető félnek házi szükségletére állítanak elő és lisztet vagy egyéb őrleményt eladásra vagy a behozott gabonaneművel való kicserélés céljára („csuvározásra“) egyáltalában nem őrlnek.

Ehhez képest az olyan malomvállalatok, amelyek lisztet és egyéb őrleményt eladásra vagy kicserélésre is állítanak elő, vámőrleseiteknél szintén kötelesek mindenben, tehát a kenyérlisztpótló anyagokkal való keverés tekintetében is, a 8.681/1914. M. E. számú rendelet szabályait megtartani.

2. §

Ez a rendelet kihirdetése napján lép életbe és hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed. Horvát-Szlavonországekban ezt a rendeletet, amennyiben végrehajtása az ottani önkormányzat körébe-tartozik, a bán hajtja végre.

Budapest, 1914. évi december hó 7. napján.

**A m. kir. földmívelésügyi miniszter 99.653/III. B. számú rendelete
a katonai célokra szolgáló vágóállatok forgalmának könnyítése
tárgyában.**

A katonaság hússal való ellátásának megkönnyítése céljából ezennel ideiglenesen megengedem, hogy a ragadós szájszél- és

körömfájás miatt lezárt magyarországi thjf. városok, r. t. városok és községek vészmentes olyan udvaraiból (tanya, major stb.), amely udvarok nincsenek közvetlen közelében a fertőzött udvaroknak, egészséges vágóállatok külön engedély nélkül küldetessenek vasúton (hajón) a katonaság élelmezése céljából közvetlenül vágóhidra vagy az ilyen állatok ideiglenes elhelyezésére szolgáló külön gyűjtőtelepekre; feltéve, hogy a feladó el van látva a katonaság által kiállított olyan igazolvánnyal, mely szerint az elszállításra kerülő állatok a katonaság részére küldetnek az illető rendeltetési helyre, ahol azok a katonaság élelmezése céljából vágatnak le, illetve ilyen állatok ideiglenes elhelyezésére szolgáló külön helyen (telepen) a katonaság részére gyűjtetnek.

Az ilyen vágóállatok marhaleveleinek kiállítása és az állatoknak a felrakási állomásra küldése előtt, az állatok tartózkodási helyén a járási (városi) m. kir. állatorvosnak a szállító fél költségén helyszíni vizsgálatot kell tartania. Az eljáró m. kir. állatorvos az elszállítást csak akkor engedheti, ha a legnagyobb körültekintéssel végzett ezen vizsgálat során arról győződött meg, hogy a betegség elhurcolási eshetősége csakugyan kizártnak tekinthető és hogy az állatoknak a felrakási állomásra küldésénél az útközben való befertőzés veszélye sem forog fenn. Ebben az esetben a marhalevel-kezelő az elszállítandó állatok marhaleveleinek felső szélére a „ragadós száj- és körömfájással fertőzött községből katonaság részére levágásra“ jelzést alkalmazza.

Az ilyen szállitmány elindításáról a felrakásnál közreműködő állatorvos a rendeltetési hely elsőfokú hatóságát az elindításkor értesíteni tartozik, oly célból, hogy ez a hatóság az ellenőrzés foganatosítása és a kellő óvrendszabályok alkalmazása iránt még a szállitmány odaérkezése előtt, a helyi viszonyokhoz mérten s a katonasággal egyetértőleg akként intézkedhessék, hogy ilyen szállitmányok útján a ragadós száj- és körömfájás esetleges elhurcolásának hathatósan eleje vétessék.

Ilyen szállitmánynak útközben más rendeltetési helyre irányítása csakis a katonaság rendelkezése alapján történhetik.

A rendeltetési helyen az ilyen szállitmány kirakásakor állatorvosi vizsgálat alá esik a levágatásig, illetve a katonaság részére a gyűjtőtelepről elszállítatásáig állatorvosi felügyelet alatt elkülönítve tartandó.

A jelen rendelet nem terjed ki a katonaság tulajdonába már

átment állatokra, amelyek katonai áruként szállításánál tekintet nélkül a rendeltetési helyre az állategészségügyi intézkedések megállapítására és alkalmazására nézve a katonaság a hadiállapot tartama alatt kizárólag a saját hatáskörében intézkedik és a saját felelősségére jár el.

Budapesten, 1914. évi december hó 11-én.

A m. kir. miniszterium 9.090. számú rendelete a búzában vagy rozsban kötelezett terménybeli járandóságok tárgyában.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a búzában vagy rozsban kötelezett terménybeli járandóságok tárgyában a következőket rendeli :

1. §.

Aki terménybeli járandóságul (javadalmazásul) bizonyos mennyiségű búzának vagy rozsnak szolgáltatására van kötelezve, annak a jelen rendelet hatálya alatt e járandóságnak csupán kétharmadrészt szabad búzában vagy rozsban kiszolgáltatnia ; egyharmadrésze helyett pedig ugyanannyi mennyiségű árpát vagy tengerit kell szolgáltatnia és az értékkülönbötet a hatóságilag megállapított legmagasabb árak szerint számítva készpénzben kell megfizetnie.

2. §.

Aki az 1. §-ban meghatározott terménybeli járandóságot (javadalmazást) kétharmad részénél nagyobb mennyiségben szolgáltatja ki búzában vagy rozsban, kihágást követ el és kétszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Budapest, 1914. évi december hó 15. napján.

A m. kir. miniszterium 240/1915. M. E. számú rendelete a búzából, rozsból, árpából és zabból meglevő készleteknek az Országos Gazdasági Bizottság részére való átengedése tárgyában.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikket és a hadi szolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914. évi L. t.-c. 2. és 3. §-a alapján a következőket rendeli :

1. §.

Ahhoz, hogy a közigazgatási hatóság az 1914. L. t.-c. 2. §-ában meghatározott bejelentést a búzából, rozsból, árpából és zabból meglevő készletek tekintetében elrendelhesse, a miniszterium részéről szükséges felhatalmazást a földművelésügyi miniszter adja ki.

2. §.

Akár elrendelte a közigazgatási hatóság a készletek bejelentését, akár nem, a közigazgatási hatóság által a földművelésügyi miniszter meghatalmazottjának közreműködésével hozzá intézendő felszólításra mindenki köteles a búzából, rozsból, árpából és zabból birtokában levő készletet feltárni és a készletnek azt a mennyiségét, amely a saját házi és gazdasági szükségletének a közigazgatási hatóság által megállapítandó mértékét meghaladja, a hatóságilag megszabott legmagasabb áron készpénzfizetésért az Országos Gazdasági Bizottság részére átengedni és vagy azonnal vagy pedig négy héten belül abban az időpontban, amelyet evégből a földművelésügyi miniszter vagy meghatalmazottja kítűz, a kijelölt legközelebbi vasúti vagy hajóállomáshoz szállítani. A vételár az árúnak a kijelölt állomásra történt szállításakor fizetendő.

Ebben a tárgyban a közigazgatási hatóság részéről kis- és nagyközségek a főszolgabíró, rendezett tanácsú városokban a rendőrkapitány illetőleg helyettesük, törvényhatósági joggal felruházott városokban a tanács által megbízott tisztviselő, Budapest székesfővárosban a kerületi elöljáró vagy helyettese, Fiume városában és kerületében a tanács által megbízott tisztviselő jár el.

3. §.

A közigazgatási hatóság (2. §. 2. bekezdése) az összes körülményeknek, különösen a családtagok számának, a háztartás és a gazdaság terjedelmének, a bevetendő terület nagyságának és a legközelebbi termésig hátralévő időnek szorgos figyelembe vételével állapítja meg, hogy a jelen rendeletben említett életszükségleti cikkek birtokosa a saját házi és gazdasági szükségletének céljára a birtokában levő készletből mennyit tarthat vissza.

E megállapítás ellen három nap alatt felfolyamodásnak van helye az alispánhoz, törvényhatósági joggal felruházott

városokban a polgármesterhez, ezeknek határozata ellen pedig szintén három nap alatt a földművelésügyi miniszterhez.

A készletnek a földművelésügyi miniszter meghatalmazottja által igényelt azt a részét, amely a birtokos saját házi és gazdasági szükségletének a közigazgatási hatóság által megállapított mértékét meghaladja, ha e megállapítás ellen a birtokos azonnal kifogást nem tesz, egészében, különben pedig nem kifogásolt részében azonnal is át lehet venni. A készletnek az a része, amelyet a közigazgatási hatóság megállapítása szerint a birtokos saját házi és gazdasági szükségletére visszatarthat, úgyszintén a földművelésügyi miniszter meghatalmazottja által nem igényelt rész a birtokosnak szabad rendelkezése alatt marad; a készletnek azonnal át nem vett többi részét a közigazgatási hatóság zár alá vettnek nyilvánítja és a birtokos köteles azt mindaddig megőrizni, amíg a hatóság tőle az Országos Gazdasági Bizottság részére a 2. § értelmében át nem veszi, vagy amíg azt felfolyamodás következtében a felsőbb hatóság a zár alól fel nem oldja. Eddig az időig a birtokosnak a zár alá vett készletről nem szabad rendelkeznie.

4. §.

Ha a birtokos előadása szerint a birtokában levő készlet vagy annak egy része másé, ez a körülmény őt az átengedés kötelezettsége alól nem mentesíti. Ilyen készletnél saját házi és gazdasági szükséglet címén sem a birtokosnak, sem annak a részére, akit a készlet illet, visszatartásnak nincs helye.

5. §.

Aki a jelen rendeletben említett életszükségleti cikkekből birtokában levő készletet a hatóság felhívására be nem jelenti, vagy fel nem tárja vagy pedig azt elrejtí, vagy eltitkolja, úgyszintén az is, aki a készletnek a hatóság által zár alá vett részét elidegeníti, felhasználja, vagy azzal a jelen rendelet ellenére más módon rendelkezik: kihágást követ el és az 1914. L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronaig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

6. §.

A jelen rendelet végrehajtása céljából szükséges utasításokat a földművelésügyi miniszter adja meg.

E rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországra nem terjed ki.

Budapest, 1915. évi január hó 14. napján.

A m. kir. miniszterium 411/1915. M. E. számú rendelete, a búza- és a rozsliszt kenyérlisztpótló anyagokkal való keverése arányának módosításáról.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikket és a hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914. évi L. t.-c. 4. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli :

1. §.

A búzából a m. kir. miniszteriumnak 1914. évi november hó 28. napján 8.681/1914. M. E. szám alatt kiadott rendelete 2. §-ának 3. pontja és utolsó bekezdése értelmében előállított egyfajta kenyérlisztet és sima őrlésű lisztet, úgyszintén a rozból az idézett rendelet 4. §-a értelmében előállított egységes minőségű rozslisztet vagy a búza- és rozsliszt keverékét ezentúl az előállítandó lisztkeverék összsúlymennyiségének 50%-ét kitevő árpa-, tengei-, burgonya- vagy rizsliszttel (de nem rizstakarmányliszttel) kell keverni.

Ugyanez a keverési arány irányadó akkor is, ha az idézett rendelet értelmében a kenyérlisztpótló anyagokból kétfélet együttesen használnak a keveréshez. Egyebekben az idézett rendelet szabályai érintetlenül maradnak.

2. §.

A sütők, pékek és kenyérgyártó vállalatok búza- és rozskenyér előállításához szintén csak a jelen rendeletnek megfelelően kevert kenyérlisztet használhatnak. Egyébként a m. kir. miniszteriumnak az eladásra szánt kenyér előállításának és forgalombahozatalának szabályozása tárgyában 1914. évi december hó 2. napján 8.800/1914. M. E. szám alatt kiadott rendelete érintetlen marad.

3. §.

A jelen rendelet életbelépte előtt az eddig fennálló szabályoknak megfelelően kevert búza- és rozslisztkészleteket az eddigi

szabályok szerint lehet 1915. év február 15-ig forgalomba hozni és kenyérsütéshez felhasználni.

4. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe és hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed. Horvát-Szlavonországokban ezt a rendeletet, amennyiben végrehajtása az ottani önkormányzat körébe tartozik, a bán hajtja végre.

Budapest, 1915. évi január hó 27. napján.

A m. kir. miniszterium 412/1915. M. E. számú rendelete, a búza és a rozs őrlésének szabályozásáról a vámórló malmok tekintetében.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikket és a hadi szolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 4. §-ában nyert felhatalmazás alapján a vámórló malmok tekintetében a búza és a rozs őrlését a következőkben szabályozza :

1. §.

Aki búzát vagy rozstot oly malomba visz őrlés végett, mely lisztet vagy egyéb őrleményt bérért vagy az őrlés végett behozott gabonanemű bizonyos hányadáért kizárólag az őrltető félnek házi szükségletére állít elő és lisztet vagy egyéb őrleményt eladásra vagy a behozott gabonaneművel való kicserélés céljára (csuvarozásra) egyáltalában nem őröl (vámórló malom) köteles az őrltetésre vitt búzán vagy rozson felül egyidejűleg legalább ugyanannyi árpát vagy tengerit vagy e kétféle gabonaneműt együtt őrlés végett magával hozni.

Ehhez képest az előbbi bekezdésben említett vámórló malomvállalatok ezentúl a felektől búzát vagy rozstot őrlésre csak úgy vállalhatnak el, ha a fél egyidejűleg az előbbi bekezdésnek megfelelő mennyiségű árpát vagy tengerit hoz magával.

2. §.

A vámórló malomvállalat az ily módon őrltetésre hozott búzából és rozsból a fél részére ennek kívánságához képest a korpán felül legfeljebb 15% finomabb búza- vagy rozslisztet kivonhat ; a többi búza- és rozslisztet keverés nélkül, de csak az egyidejűleg őrlésre hozott árpából vagy tengeriből nyert liszttel együtt szolgáltathatja át az őrltető félnek.

3. §.

A jelen rendelet rendelkezései megfelelően azokra az őrlésekre is irányadók, amelyeket akár a vámórló malomvállalat tulajdonosa vagy birtokosa, akár bármely olyan harmadik személy, akinek a tulajdonos vagy a birtokos a malmot őrlés végett átengedte, saját házi szükségletének céljára végez.

4. §.

Az őrltető fél, valamint a vámórló malomvállalat tulajdonosa vagy birtokosa vagy használója, aki e rendelet rendelkezését megszegi, kihágást követ el és az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

5. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe és hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed. Horvát-Szlavonországokban ezt a rendeletet, amennyiben végrehajtása az ottani önkormányzat körébe tartozik, a bán hajtja végre.

Budapesten, 1915. évi január hó 27. napján.

Hadi célokra átengedett lovakért, járművekért és más ingóságért járó kárpótlások.

A m. kir. miniszterium 6.217/M. E. számú rendelete a hadi célokra beszolgáltatott lovakért, járművekért és más ingóságért járó kárpótlásnak végrehajtás alól való mentessége tárgyában.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján rendeli :

Az 1912 : LXVIII. és az 1912 : LXIX. t.-c. értelmében a katonai igazgatás részéről átvett ló, jármű vagy más ingóság átvételét igazoló iraton alapuló kárpótlási követelés, valamint a kárpótlás fejében kifizetett készpénz ki van véve a végrehajtás alól ugyanolyan mértékben, mint az átvett ló, jármű vagy más ingóság ; amennyiben tehát a lovat, járművet vagy más ingóságot

az 1908 : XLI. t.-c. 2. §-a értelmében nem lehetne lefoglalni, annyiban nem lehet — még a végrehajtást szenvedő beleegyezésével sem — lefoglalni az érte járó kárpótlási követelést vagy kifizetett készpénzt sem, amely más hasonló ló, jármű vagy egyéb ingóság szerzésére szükséges.

Az e rendelet értelmében végrehajtás elől kivett követelésre vagy készpénzre vezetett végrehajtás hatálytalan és az arra alapított zálogjog érvénytelen akkor is, ha a foglalás vagy a letiltás e rendelet kibocsátása előtt történt.

Budapest, 1914. évi augusztus 18. napján.

A m. kir. igazságügyminiszter 51.430/I. M. számú rendelete a katonai célokra átvett lovakért és szállító-eszközökért járó kárpótlásoknak birói letétbe helyezése tárgyában.

A m. kir. pénzügyminiszter a katonai célokra átadott lovakért és szállító-eszközökért járó kárpótlások kifizetése tárgyában 1914. évi augusztus 14-én 3.203/P. M. szám alatt kelt s alább közölt utasításában egyebek között arra hívta fel a kir. adóhivatalokat és állampénztárakat, hogy az ott meghatározott esetekben a kárpótlás egész összegét helyezték birói letétbe.

Az ilyen birói letétek tárgyában a kir. bíróságok soronkívül intézkedjenek és ha a bírósági utalványozás alapjául az érdekelteknek közös beleegyezése szolgál, a letétnek kiadását az utalványozó végzés jogerőre emelkedésének bevárása nélkül rendeljék el.

Ha a birói letétbe helyezett összeg kiutalványozását nem az olyan jogosult vagy igazolt meghatalmazottja részére kérik, aki az államkincstárral szemben fennálló követelés igazolására szolgáló okiratban (lóállítási igazolványban, nyilvántartó lap-másolaton, kék színű elismervényen) jogosultként van megnevezve, a kiutalványozásnál a bíróság a 6.600/1914. M. E. számú rendelet*) rendelkezéseinek szem előtt tartásával járjon el.

Ha a bírósági utalványozáshoz szükséges előfeltételek a kiutalványozás iránti kérvény mellett okirattal igazolva nincsenek, a bíróság a kérelemről a felek meghallgatása után határoz. Ha a kiutalványozás előfeltételei ezen az úton sem tisztázhatók, a bíróság a feleket igényeiknek per útján érvényesítésére utasítja.

Budapest, 1914 augusztus 31-én.

*) L. a 162. lapon.

Melléklet a m. kir. igazságügyminiszternek 51.430/1914. I. M. számú rendeletéhez:

A m. kir. pénzügyminiszter 3.203/P. M. számú utasítása a katonai célokra átvett lovakért és szállítási eszközökért járó kárpótlások kifizetése tárgyában.

Katonai célra átvett lovakért és szállítási eszközökért járó kárpótlások az egész ország területén az 1912. évi LXIX. törvény-cikk 10. és 17. §-aiban nyert felhatalmazás alapján nem fizetettek azonnal, hanem azok hat héten belül postatakarékpénztári úton lesznek kiegyenlítendők.

Súlyt helyezek arra, hogy a kárpótlásoknak a jogosult tulajdonosok kezeihez való kifizetése a törvényben meghatározott határidőn belül mielőbb megtörténjék. Az államkincstár érdekeinek megóvása és a kárpótlások körül a jogosultak kárára üzhető netáni visszaélések meggátolása, valamint oly célból, hogy a kifizetések a kifizetendő tételek nagy száma dacára mielőbb foganatosíthatók legyenek, a következőkre figyelmeztetem az adóhivatalokat és állampénztárakat és egyúttal a következőket rendelem.

I. Általános rendelkezések.

Az összes kárpótlások kizárólag postatakarékpénztári úton lesznek kifizetendők, e kifizetésnek azonban előfeltétele, hogy a szóban forgó kárpótlásokra nézve a loállítási igazolványok, illetőleg a kék színű nyilvántartó lapmásolatok és kék színű elismervények (szállítási eszközökről) az adóhivatal által a fehér színű átvételi elismervények kiszolgáltatása ellenében bevonottak legyenek.

A kárpótlások mások netán szerzett jogainak sérelme nélkül mindenkor a jogosult tulajdonos részére, vagyis annak lesznek fizetendők, aki a *bevonott loállítási igazolványokon, kék színű nyilvántartólapmásolatokon és kék színű elismervényeken jogosított tulajdonosként* meg van nevezve.

Hangsúlyozom, hogy a kártalanítási összegek átruházása tekintetében azok tudomásvételét illetőleg a fizető pénztárak semmiféle hatáskörrel nem bírnak, ily átruházások érvényességét elbírálni nem jogosultak, hanem azok az alábbiak figyelembevételével az adóhivatal által egyébként tekinteten kívül hagyandók.

Amennyiben egyes kárpótlási összegekre harmadik személyek igényt támasztottak volna, vagyis ha a lóavató bizottság illetőleg katonai átvevő közeg részéről kiállított okmányok harmadik kézbe kerültek, még mielőtt azok az adóhivatalhoz bemutatottak volna és a bemutatást ennél fogva nem maga az igényjogosult tulajdonos eszközölte, továbbá ha birói letiltás történt, úgy ezek a kárpótlások egészben birói letétbe lesznek helyezendők és erről a tulajdonjogi igény eldöntése végett az illetékes bírósághoz azonnal jelentés lesz teendő, illetőleg a bíróság letiltott összegekkel a bíróság rendelkezéséhez képest kell eljárni.

Az 1000 koronát meg nem haladó összegek a járásbiróság, ezt meghaladó összegek pedig a törvényszék letétjébe helyezendők.

Azok az adóhivatalok (állampénztárak), amelyek katonai célra átvett lovakért és szállítási eszközökért kárpótlásokat tévedésből vagy félreértésből eddig egyes feleknek netán már készpénzben fizettek volna, kötelesek gondoskodni arról, hogy ily kárpótlások ismételt kifizetése elkerültessék. A kincstárra ily okból származó minden károsodásért a felelős főtisztek személyileg és vagyoniilag felelősek.

II. A kifizetés előkészítése.

A postatakarékpénztár útján kifizetendő tételekről annak idején egy összesített (kumulatív) csekk lesz kiállítandó, a postatakarékpénztár azonban eltekint attól, hogy az összesített csekkhez tartozó jegyzékek az általa készített saját nyomtatványain állíttassanak ki.

Abból a célból, hogy a m. kir. postatakarékpénztárnak módjában álljon az egyénenkénti fizetési utalványokat addig is, míg a kifizetéshez szükséges összesített csekk hozzá beérkezik, előkészíteni, kötelesek az adóhivatalok és állampénztárak sz igényjogosultokról és a kifizetendő összegekről szóló és a később kiállítandó összesített csekk kiegészítő részét képezendő jegyzéket jelen rendeletem vétele után azonnal összeállítani és ezt a m. kir. postatakarékpénztárhoz már előre a legsürgősebben beküldeni.

A jegyzék elkészíthetése céljából kötelesek az adóhivatalok és állampénztárak és pedig a folyó évi július hó 25-én elrendelt részleges mozgósítás által érintett hivatalok a folyó évi július hó 26-án 2.870/P. M. szám alatt kelt rendeletem alapján vezetett nyilvántartást, míg a folyó évi július hó 31-én elrendelt általános

mozgósítás által érintett többi adóhivatalok a folyó évi július hó 31-én 2.943/P. M. szám alatt kizárólag hozzájuk intézett rendeletem alapján vezetett nyilvántartást tételről-tételre a beérkezett okmányokkal összehasonlítani, az adatok helyességét megállapítani és a nyilvántartást lezárni.

A zárlat után kihasítandók azok a tételek, amelyek (a forgalmi napló alább idézendő melléknaplójában kiadásba téve) birói letétbe helyezendők és megállapítandó az ezek levonása után fennmaradó az az összeg, amely postatakarékpénztári úton lesz kifizetendő.

Egyúttal összeállítandó a postatakarékpénztár céljaira szükséges külön jegyzék, amelybe azonban csak azokat a tételeket szabad felvenni, amelyek a postatakarékpénztár által tényleg kifizetendők lesznek. Minden egyéb tétel e jegyzékből kihagyandó. Minden kárpótlási összeg, amelyre külön okmány (lóállítási igazolvány, kékszinű nyilvántartó lapmásolat vagy elismervény) van kiállítva, külön-külön tétel alatt veendő fel még akkor is, ha egy és ugyanazon igényjogosult nevére több okmány szól.

A jegyzék az idemellékelte minta szerint vagy házilag állítandó elő, vagy más meglevő nyomtatvány (például C. számfejtőkönyvi kivonat 127. rakt. szám IV. kis median) használandó, amely az idezárt mintának megfelelően átalakítandó. Különös gond fordítandó arra, hogy a jegyzék késelem nélkül, és pedig minden kétely és félreértés megelőzése céljából tisztán és olvashatóan állíttassék ki, az igényjogosultak neve és azok pontos lakása (nagyobb városokban kerület, utca és házszám is), valamint az utalványozott összegek helyesen, a lóavatóbizottságok, illetve katonai átvevő közegek által kiállított és az adóhivatal (állampénztár) által bevont okmányokkal összhangzóan tüntetessenek fel, mert a jegyzékek helytelen vagy olvashatlan és kételyt okozó módon történt összeállításából származó minden hátrányos következményekért a felelős főtiszteket személyileg és vagyoniilag teszem felelőssé.

A jegyzékek ívei összefüzendők és pedig oly módon, hogy egy-egy jegyzékbe lehetőleg 200—250 tételnél több ne vétessék fel. Ahol a kifizetendő tételek száma ennél több, ott több jegyzék készítenendő, amelyek római számokkal számjelzendők. A jegyzékek összegezendők és a végösszeg az utolsó jegyzéknél számokkal és szavakkal kitüntetendő, e záradék az adóhivatalnak posta-

takarékpénztári csekk kiállítására jogosított felelős számadói által aláírandó és a hivatal pecsétjével is ellátandó.

Az így lezárt jegyzékben kitüntetett végösszeget, amelynek egyeznie kell az adóhivatal (állampénztár) által vezetett fentidézett nyilvántartásának a kihasítandó tételek levonása után maradó végösszegével, köteles az adóhivatal a csekk annak idején leendő kiállítása végett pontosan feljegyezni.

A szabályszerűen lezárt jegyzékek minden csekk kiállításának mellőzésével elkészültük után a m. kir. postatakarékpénztárba *azonnal* beküldendők abból a célból, hogy a postatakarékpénztár addig is, amíg a csekk beérkezik, a feleknek szóló kifizetési utalványokat előkészíthesse, egyúttal a jegyzék végösszege (számjegyekkel és betűvel írva) egyidejűleg külön jelentéssel közvetlenül hozzám is bejelentendő.

Ennek az összegnek hozzám leendő bejelentésére a további intézkedésig megtétele céljából feltétlenül szükség van, minélfogva ezen rendelkezés betartására az adóhivatalokat és állampénztárakat különösen figyelmeztetem.

Úgy a postatakarékpénztárhoz, mint a hozzám intézett borítékok címlapjára mindenkor kitüntetendő, hogy „Lovakért és járművekért járó kárpótlások ügyében sürgős“.

III. Kifizetés iránti intézkedés.

A katonai célra átvett lovakért és szállítási eszközökért járó kárpótlások kifizetéséhez szükséges ellátmány az adóhivataloknak és állampénztáraknak általam fog annak idején rendelkezésre bocsátatni akkép, hogy a szükséges összegek postatakarékpénztári számlájuk javára fognak iratni. Mihelyt az adóhivatalok és állampénztárak ennek megtörténtéről a számlakivonattal értesítést nyertek, kötelesek, az általuk már a postatakarékpénztárhoz előzőleg beküldött jegyzékek végösszegének megfelelő összegről késedelem nélkül azonnal egy összesített csekket kiállítani és azt minden külön utalványrendelet bevétele és minden melléklet nélkül foganatosítás végett a postatakarékpénztárnak még a számlakivonat beérkezése napján beküldeni. A csekk előlapjára a következő kijelentés irandó: „Lovakért és szállítási eszközökért járó kárpótlások fejében az előzőleg beküldött jegyzék(ek)-ben megnevezettek részére.“

Amennyiben a jegyzék összeállítása és a postatakarékpénz-

tárba történt beküldése után oly tételekre vezetnék birói leltás, amely tételek a beküldött jegyzékben kifizetésre utalványozva lennének, úgy ezen tételek utalványozása (az adatok tüzetes felsorolása mellett) a postatakarékpénztárnál a csekk beküldésével egyidejűleg visszavonandók és a csekk az ezen tétel összegével csökkentett összegről állítandó ki.

Mindaddig, míg a szóban forgó kárpótlások kiegyenlítéséhez szükséges javadalmazás a postatakarékpénztári számlán rendelkezésre nem áll, ezek kifizetése iránt csekk nem állítható ki.

Azon összeg nagysága, amelyről az összesített csekk kiállítható s amely meg kell, hogy feleljen a postatakarékpénztárrésztárs részére megküldött jegyzék végösszegének, egyébként nincs korlátozva.

Az adóhivataloknak az állampénztáraknak a postatakarékpénztár csekk- és clearing-forgalmában való részvételére vonatkozólag fennálló szabályok és rendeletek egyéb intézkedései ez alkalommal is betartandók.

IV. Postatakarékpénztári fizetési utalványok.

A postatakarékpénztár az egyes jogosult felek részére kiadandó fizetési utalványok mindegyikén azt, hogy katonai célra átvett lovakért és szállítási eszközökért járó kárpótlásról van szó, külön fogja kitüntetni. A fizetési utalványok kézbesítése s azok értékének kifizetése a postatakarékpénztár fennálló szabályai szerint fog megtörténni.

A nem kézbesíthető utalványok értékét a postatakarékpénztár ismét az adóhivatal (állampénztár) számlája javára írja, egyúttal külön értesítést ad a kézbesítés akadályairól és az értesítéseket a számlakönyvi kivonathoz csatolja.

A postatakarékpénztár által a pénztárak számlája javára a címzett ismeretlen tartózkodása okából visszairt kárpótlások azonnal pénzügyi letétbe helyezendők.

Egyúttal kötelesek az adóhivatalok (állampénztár) az illetékes községi előljáróságot annak azonnali igazolása végett megkeresni, hogy címzett tényleg ismeretlen tartózkodású.

Amennyiben a községi előljáróság ezt igazolná, úgy a kérdéses összeg a pénzügyi letétben kiadásba és azonnal birói letétbe helyezendő és erről a községi előljáróság bizonylatának csatolásával az illető bíróság azonnal értesítendő.

Amennyiben valamely a postatakarékpénztár által nem

kézbesíthető összeg oly bíróságnál helyezendő birói letétbe, amelynek letéteit idegen adóhivatal kezeli, úgy ez az összeg clearing útján szabályszerűen az illetékes adóhivatalhoz utalandó át birói letétbevétel végett.

Amennyiben a postatakarékpénztári fizetési utalvány abból az okból nem volna kézbesíthető, mert címzett tényleges katonai szolgálatot teljesít és így lakhelye nem ismeretlen, figyelemmel arra, hogy a tábori postahivatalok postautalványokat és postatakarékpénztári fizetési utalványokat nem közvetítenek, továbbá ha a címzett a postatakarékpénztári fizetési utalvány átvételét bármi okból megtagadná, a kérdéses összegek pénzügyi letétbe veendőek és erről a felettes pénzügyi igazgatósághoz jelentés teendő, utóbbinak lévén kötelessége gondoskodni arról, hogy a szóban forgó kárpótlások a jogosultaknak, mihamarab ennek lehetősége beáll, kiszolgáltassanak, esetleg — amennyiben a feltételek erre nézve beállottak (pl. jogosult halála stb.) — birói letétbe helyeztessenek.

V. *Elszámolás.*

A kiutalt kárpótlások elszámolása a folyó évi Pénzügyi Közlöny 19. számában közzétett 95.520. számú utasításban megjelölt melléknaplóban az adóhivataloknak és állampénztáraknak a m. kir. postatakarékpénztár cheque és clearing forgalmában való részvétele tárgyában fennálló utasítások szerint történik. A kiadási naplótételekhez csatolandók a fentidézett folyó évi július 26-án 2.870/P.M. szám alatt kelt rendelet, illetőleg a folyó évi július 31-én 2.943/P. M. szám alatt kelt rendelet alapján vezetett és szabályszerűen lezárt nyilvántartások és a felektől bevont azok a lóállítási igazolványok, kék nyilvántartási lapmásolatok és kék elismervények (szállítási eszközökről), amelyek a kifizetett tételekre vonatkoznak, továbbá a lóavató bizottságok, illetőleg katonai átvevő közegek által beküldött azok a kimutatások és az utóbbiak azon mellékletei, amelyek a kifizetés által teljesen rendezve lettek. Azok a kimutatások és mellékletek azonban, valamint azok az okmányok, amelyekre vagy birói letétbe helyezés miatt, vagy az alábbi VI. alatti eljárás céljából szükség van, visszatartandók.

A felek részére kiszolgáltatót fehér színű átvételi elismervények pusztán birlalása a kincstárral szemben igények támasztására alapul egyáltalán nem szolgálhat, azok átruházás tárgyát

nem képezhetik, minélfogva azok nem vonatnak be. A felektől nyugtatványok beküldése sem követelhető.

A folyó évi július hó 26-án 2.870/P. M. és folyó évi július hó 31-én 2.943/P. M. számú rendeletek alapján vezetett nyilvántartások másolatai az adóhivatalnál (állampénztárnál) későbbi tájékoztatás céljaira visszatartandók.

VI. Kárpótlások további fizetése.

Amennyiben az adóhivatal kerületében vannak olyan jogosultak, akik a lóavató-bizottság, illetőleg a katonai átvevő közeg által kiállított s utalvány jellegével bíró okmányokat az adóhivatalnál (állampénztárnál) a nyilvántartási jegyzéknek a jelen rendeletem vétele után való azonnali lezárásáig nem mutatták be, az azokat megillető kárpótlásoknak postatakarékpénztári úton való kifizetése egyelőre nem történhetik meg.

Az ily kárpótlásoknak az adóhivatalok (állampénztárak) által készpénzben való fizetése az egész vonalon okvetlenül mellőzendő, viszont gondoskodni kell arról, hogy ezek a kárpótlások is a postatakarékpénztár útján mielőbb kifizethetők legyenek.

Erre való tekintettel a fentebb említett rendelkezések kiegészítéseül még a következőket rendelem :

A nyilvántartás lezárása és a jegyzéknek a postatakarékpénztárba történt beküldése után (lásd fent II. alatt) jelentkező felekkel szemben is okvetlenül az eddigi eljárás követendő, vagyis tőlük a lóavató-bizottság, illetőleg katonai átvevő közeg által kiállított okiratok (és pedig a részleges mozgósítás által érintett vármegyékben a lóállítási igazolványok és kék színű elismervények, az általános mozgósítás által érintett többi vármegyékben pedig a kék színű nyilvántartási másolatok és kék színű elismervények), amennyiben nem aggályosak és azokban vakarás vagy hamisítás felismerhető jelei nincsenek, bevonandók és helyettük fehér színű átvételi elismervények adandók ki, abevont okmányok adatairól pedig a fentidézett folyó évi 2.870/P. M., illetőleg 2.943/P. M. szám alatt kelt rendeleteimnek megfelelő újonnan megnyitandó nyilvántartás vezetendő.

E nyilvántartásba a felek jelentkezésének sorrendjében tételként bevezetendő a lóavató-bizottságok, illetőleg katonai átvevő közeg által kiállított a felektől fehér színű átvételi elismervény ellenében bevonandó okmányok, tekintet nélkül arra, hogy

a felek jelentkezésekor megállapittatik, hogy a vonatkozó kárpótlások a fentiekhez képest birói letétbe helyezendők vagy sem. Ha azonban a felek jelentkezésekor megállapittatik, hogy a kárpótlások birói letétbe helyezendők, az átvételi elismervényeken a postatakarékpénztári kifizetésre vonatkozó kitétel törlendő s helyette a birói letétbe helyezés ténye tüntetendő ki.

A nyilvántartás minden hét végével a beérkezett tételek számára való tekintet nélkül szabályszerűen lezárandó, a zárlatból a birói letétbe helyezendő tételek — úgymint fent II. alatt elrendeltetett — kihasítandók és megállapítandó a postatakarékpénztár útján fizetendő tételek végösszege.

Ennek alapján az összesített csekk kiegészítő részét képező jegyzék a fent II. alatt foglaltaknak megfelelően elkészítendő, azután a kész és szabályszerűen lezárt és aláírt jegyzék a postatakarékpénztárhoz beküldendő és a végösszegekről ide egyidejűleg jelentés teendő. Abban az esetben, ha legalább 100 tétel gyűlt össze, a nyilvántartás időközben is a fentiekhez képest lezárandó és az ezekről szóló jegyzék időközben is beküldendő a postatakarékpénztárba a jegyzék végösszegének hozzám való egyidejű bejelentése mellett. Mihelyt az adóhivatal jelentése alapján innen tett intézkedés folytán a postatakarékpénztári csekk számlán a megfelelő javadalmazás jóvá iratott, az összesített csekk a fent III. alatt foglaltaknak megfelelően azonnal kiállítandó s a postatakarékpénztárhoz szabályszerűen beküldendő.

Szem előtt tartandó, hogy mihelyt valamely nyilvántartás lezárattat s az abban foglalt tételekre vonatkozó jegyzék elkészült és beküldetett, azokba új tételek többé már fel nem vehetők, hanem a később jelentkező felekre nézve új nyilvántartás nyitandó meg, amelyek tekintetében szintén a fentebbi eljárás követhető.

VII. Hamisítványokkal való elbánás.

Amennyiben a pénztáraknál aggály merülne fel arra nézve, hogy valamely nála bemutatott okmány (lóállítási igazolvány, kékszinű nyilvántartó lapmásolat és kékszinű elismervény) vagy a pénztár által kiállított fehérszinű átvételi elismervény meg hamisított, úgy a vonatkozó okmány (vagy átvételi elismervény) jegyzőkönyv felvétele mellett elkobzandó és nyomban a felettes pénzügyigazgatósághoz terjesztendő be, amely a hamisít-

vány egyidejű áttétele mellett a büntető eljárás megindítása iránt az illetékes királyi ügyészséget azonnal megkeresi.

VIII. Lovakért és szállítási eszközökért járó kárpótlásoknak állami egyenesadók és azokkal együttesen behajtandó egyéb köztartozások fizetése céljára való felhasználása.

Több oldalról felmerült óhajnak eleget teendő, lehetővé kívánom tenni azt, hogy a katonai célra átvett lovakért és szállítási eszközökért járó kárpótlások a közvetlen adófizetők által saját állami egyenes adó- és azzal együttesen behajtandó egyéb köztartozásuk törlesztésére felhasználathassék.

Ennek előfeltétele az, hogy

1. a katonai célra átadott lovak és szállítási eszközök tulajdonosai (vagyis azok, akik nevére az átadási okmányok, ú. m. lóállítási igazolványok stb. szólnak) az adóhivataloktól nyert fehér színű átvételi elismervények benyújtása, vagy amennyiben ilyenek még nem bírnának, a lóállítási igazolványok, kék színű nyilvántartó lapmásolatok és kék színű elismervények benyújtása mellett írásban vagy az adóhivatalnál (állampénztárnál) felveendő jegyzőkönyvben jelentsék be, hogy az őket megillető kárpótlásoknak a fentemlített saját köztartozásaikba való betudását kívánják; továbbá, hogy

2. az ily egyenes adó és azzal együttesen behajtandó egyéb köztartozások annál az adóhivatalnál legyenek előírva, amely a szóban forgó kárpótlásokat nyilvántartja és azok kifizetése iránt is intézkedni köteles.

A most említett feltételek együttes fennforgása esetén köteles az *adóhivatal* (állampénztár) következőleg eljárni.

Az állami egyenesadó és azzal együttesen behajtandó egyéb köztartozásba betudandó kárpótlások postatakarékpénztári úton való utalványozása mellőzendő, minélfogva ezek a kárpótlások a fent II. alatt említtet (vagyis a 2.870/P. M. illetve 2.943/P. M. számú rendelet alapján vezetett) nyilvántartásokba felveendők ugyan, de egyszersmind azokból a zárlat után kihasítandók és a postatakarékpénztárhoz a fent II. alattiak szerint beküldendő jegyzékbe semmi esetre sem vehetők fel.

Amennyiben ilyen leszámításra vonatkozó bejelentés a postatakarékpénztári jegyzék beküldése után, de a megfelelő

ceskek *kiállítása* előtt tétetnék, a jegyzékben történt utalványozás visszavonására nézve fent III. alatt előirt eljárás követendő.

Amikor a szóban forgó nyilvántartás lezáratik (postatakarék-pénztárnál történt utalványozás visszavonása esetén azonban nem előbb, mint akkor, midőn a hivatal már meggyőződést szerzett a számlakivonatból arról, hogy az utalvány tényleg nem fogatosított), a forgalmi naplóhoz tartozó melléknaplóban tételesen kiadásba teendő és egyidejűleg a jogosított által megjelölt és ugyanott előirt köztartozásaira szabályszerűen bevételben számolandók el.

Amennyiben valamely köztartozás a kárpótlási összegnél kisebb és ennél fogva a kárpótlási összeg nem teljes egészében lesz törlesztendő köztartozásra elszámolandó, a következőleg kell eljárni az esteben, ha a beszámításra vonatkozó bejelentés a postatakarék-pénztári jegyzék beküldése *előtt* történt: A kárpótlásokról vezetett nyilvántartás lezárásakor a szóban forgó kárpótlás a zárlatból *egész összegében* kihasítandó. Abból a köztartozás fedezéséhez szükséges részösszeg a forgalmi napló melléknaplójában kiadásba teendő és a köztartozás törlesztésére bevételben szabályszerűen elszámolandó. Az elszámolási adatok az érdekelt fél által benyújtott bejelentésre, illetőleg vele felvett jegyzőkönyvire feljegyzendő és ez a feljegyzés a felelős számadók által aláírandó.

Ezek után a kárpótlásokból fennmaradó összeg a nyilvántartásba külön tétel alatt újból felveendő és a postatakarék-pénztár útján kifizetendő végösszeghez hozzáadandó.

A postatakarék-pénztárhoz a csekk kiegészítő részeként beküldendő jegyzékbe az ily kárpótlásnak csakis a köztartozás törlesztése után fennmaradó (és a nyilvántartásba külön tétel alatt visszaírt) maradványösszege veendő fel.

Az érdekelt fél által benyújtott bejelentés, vagy vele felvett jegyzőkönyv a fentiek szerint történt záradékolás után a lezárt nyilvántartáshoz csatolandó.

Amennyiben valamely köztartozás a kárpótlási összegnél kisebb és a beszámításra vonatkozó bejelentés a postatakarék-pénztári jegyzék beküldése *után* történt, a beszámítás nem fogatosítandó, hanem a fél utasítandó, hogy a postatakarék-pénztárnál részére már kiutalványozott és néhány nap leforgása alatt készpénzben kézhez veendő kárpótlási összegből fizesse majd le köztartozását.

Arra, hogy a lovakért és szállítási eszközökért járó kárpótlások az állami egyenes adók és azokkal együttesen behajtandó egyéb köztartozások fizetésére felhasználhatók, az érdekelt felek az adóhivatal (állampénztár) helyiségeiben kifüggesztendő hirdetés útján figyelmeztendők.

IX. Végül meghagyom, hogy abban az esetben, ha egyes adóhivatalok itt szóban forgó kárpótlásokat készpénzben már fizettek volna, erről és a készpénzben kifizetett összegről ide azonnal tegyenek jelentést, egyúttal gondoskodjanak arról is, hogy a készpénzben kiegyenlített kárpótlásokra nézve a postatakarék-pénztári úton való kiegyenlítésre vonatkozó fent elrendelt eljárás mellőztessék.

Budapest, 1914 augusztus 14-én.

A m. kir. miniszterium 6.600/M. E. számú rendelete a katonai célokra átvett lovakért, szállító eszközökért és egyéb ingóságokért kárpótlásul járó összegek iránti követelések átruházásáról.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedések tárgyában alkotott 1912: LXIII. t.-c. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

1. §.

Ha az 1912: LXVIII. vagy az 1912: LXIX. t.-c. értelmében a katonai igazgatás részére átadott lovakért, szállító eszközökért és egyéb ingóságért kárpótlásul fizetendő összegek iránt az államkincstárral szemben fennálló követelést az idézett törvénycikkek szerint igényjogosult egyén ellenérték fejében — akár a jelen rendelet életbelépte után, akár azelőtt — másra ruházta át és ez az ellenérték évi nyolc százalék alapul vétele mellett számított félévi kamat összegének hozzászámításával csekélyebb az államkincstár által kárpótlásul fizetendő összegnél, az átruházás csak a tényleg adott ellenérték és ennek évi nyolc százalék alapul vétele mellett számított félévi kamatösszege erejéig érvényes. A többlet a kárpótlás összegéről kiállított igazoló okiratban megnevezett jogosultat illeti.

A felek az államkincstárral szemben semminemű igényt nem támaszthatnak azon az alapon, hogy a kárpótlás összegének kifizetése nem a jelen rendeletnek megfelelően történt; igényeiket csak egymással szemben érvényesíthetik.

2. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe.
Budapest, 1914. évi augusztus hó 31. napján.

A m. kir. miniszterium 6.754/M. E. számú rendelete a katonai célokra átvett lovakért, szállító eszközökért és egyéb ingóságért hadba vonult igényjogosult részére járó kárpótlás összegének kifizetése tárgyában.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedések tárgyában alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli :

1. §.

Ha az 1912 : LXVIII. vagy az 1912 : LXIX. t.-c. értelmében a katonai igazgatás részére átadott lovakért, szállító eszközökért és egyéb ingóságokért kárpótlásul kiutalt összegről kiállított postatakarékpénztári fizetési utalványt magának az igényjogosultnak, illetőleg törvényes képviselőjének kezéhez amiatt nem lehet kézbesíteni, mert hadiszolgálat teljesítése végett távol van és a pénz felvételére vagy a fizetési utalvány átvételére jogosult meghatalmazottja nincsen, a fizetési utalványt, amennyiben meghaladja azt az összeget, amelyet a postai kézbesítés szabályai szerint címzett háznépe tagjának kezéhez is ki lehet fizetni, az igényjogosult részére a vele közös háztartásban élő törvényes feleségének, szülőjének, vagy felnőtt törvényes gyermekének kezéhez lehet kézbesíteni vagy kifizetni, feltéve, hogy a feleség, a szülő vagy a gyermek az igényjogosult gazdaságát vagy üzletét vezeti és az igényjogosult vagy törvényes képviselője tiltakozását vagy ellenkező intézkedését a postahivatalnál előzetesen be nem jelentette.

Az ekként történt fizetésnek az államkincstárral, illetőleg a m. kir. postával szemben ugyanaz a hatálya van, mintha a fizetés az igényjogosult, illetőleg törvényes képviselője kezéhez történt volna és azon az alapon, hogy a fizetés a jelen rendelet értelmében nem az igényjogosult, illetőleg törvényes képviselője kezéhez történt, az államkincstárral, illetőleg a m. kir. postával szemben semminemű igényt támasztani nem lehet.

Ez a rendelet a kihirdetés napjával lép hatályba.

Budapest, 1914. évi szeptember hó 10-én.

**A m. kir. földművelésügyi miniszter 30.141/III./A. 3. 1915. számú
körendelete valamennyi törvényhatósághoz a katonai célokra
megvásárolt lovak marhalevelei tárgyában.**

Tudomásomra jutott, hogy a katonai célokra megvásárolt lovak marhaleveleit az 1893. évi 72.896. sz. itteni rendelet ellenére sok helyen nem vonták be s ennek folytán azok továbbra is a lovak birtokosainál maradtak.

Mintthogy ilyen eljárás mellett nemcsak számos visszaélésekre nyílik alkalom, de az államkinestár is megkárosíttatik, felhívom a törvényhatóságokat, szigorúan intézkedjék aziránt, hogy a katonai célokra megvásárolt lovak be nem vont marhalevelei a községi előljáróság által pótlólag bevonassanak s átvizsgálás és megsemmisítés végett az I. fokú hatóságnak beszolgáltassanak.

Megjegyzem, hogy a katonaság részére eladásra szánt más állatfajokat (szamarak, öszvérek, szarvasmarhák, juhok, sertések) is el kell látni az 1888. évi VII. t.-cikk 8. §-ához képest eladás előtt szabályszerű marhalevéllal és az eladott állatok marhaleveleit át kell adnia a vásárlással megbízott bizottságnak vagy közegnek.

Amennyiben eddig a katonaság részére eladott szarvasmarhák, szamarak, öszvérek, juhok, kecskék és sertések marhaleveleit nem vonták be, intézkedjék a törvényhatóság aziránt is, hogy az eladott ilyen állatok marhalevelei is pótlólag bevonassanak.

Végül felhívom a törvényhatóságot, figyelmeztesse a közöniséget, hogy a katonaság részére eladásra szánt állatokat mindenkör lássák el szabályszerű marhalevéllal és eladás esetén a marhalevelet az állattal együtt annál is inkább adják át, mert az, aki az eladott s a már birtokában nem levő állatra vonatkozó marhalevelet visszatartja, a hatóság a 73.948/895. sz. f. m. r. alapján meg fogja büntetni, a marhalevél nélküli eladást pedig az 1888. évi VII t.-cikk 154. §. a) pontja alapján torolja meg.

Budapest, 1915. évi január hó 9-én.

A m. kir. pénzügyminiszter 979/1915. számú rendelete hadi célokra használatra igénybe vett járművek és állatok végleges átvételéért járó összegek kifizetése tárgyában.

(Körrendelet valamennyi m. kir. pénzügyigazgatósághoz, azok mellé rendelt számvevőséghez, m. kir. adóhivatalhoz és m. kir. állampénztárhoz.)

A háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikknek és a hadi szolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikknek kiegészítéséről szóló 1914 : L. törvénycikk második fejezetének 16. §-a következőleg rendelkezik :

„A hadi szolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. t.-c. 10. vagy 11. §-a alapján igényelt járműveknek és állatoknak végleges átengedését is lehet követelni az igénybe vétel idejében volt becsértékük megfizetése fejében.

Ha az 1912 : LXVIII. t.-c. 10. vagy 11. vagy pedig 12. §-a alapján igényelt járműnek vagy állatnak végleges átengedését utólag követelik, a használatért járó térítéseket a végleges átengedésért fizetendő összegbe be kell tudni.“

Erre való tekintettel a m. kir. honvédelmi miniszterium 1914. évi november 26-án 19.000. szám alatt kelt és tudomásvétel végett alábbi lenyomatban idezárt körrendeletével*) a hadi szolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. t.-c. alapján a multban már igénybe vett járművek és állatok sürgős összeírását, illetőleg az esetleg bizottsági eljárás nélkül vagy a szabályoknak nem teljesen megfelelő módon történő szolgáltatások megállapítását elrendelte.

Az összeírást a közigazgatási hatóságok foganatosítják és a kimutatásokat az illetékes katonai parancsnokságokhoz küldik be.

A katonai parancsnokságok utasítva vannak, hogy a hozzájuk beérkezett kimutatásokat saját feljegyzéseik és adataik alapján a nyert utasítás rendelkezéseire képest számszerűleg is vizsgálják át ; azokat a tételeket, amelyekre fizetés nem eszközölhető, törölnék : a felek részére netán időközben kifizetett, de a jármű vagy állat végleges átvételéért járó összegbe betudandó térítések vagy előlegek mennyiségét a kimutatásokba jegyezzék be és ezek figyelembe vétele után megmaradó és a jármű vagy állat végleges átvételéért tényleg kifizetendő összegeket szükség esetén helyesbítsék : mindezek megtörténte után pedig a kimutatásokat a kifizetendő összegek lesommázása mellett a következő

*) L. a következő rendeletet.

záradékkal lássák el: „Megvizsgáltatott és helyesnek találtatott“ vagy „Megvizsgáltatott és . . .összegre helyesbítettett“ (a záradék a vizsgáló tisztviselő, a számfejtőség vezetője és a számvevőségi csoportfőnök aláírásával látandó el) és azután a kimutatásokat ajánlva ahhoz az adóhivatalhoz (állampénztárhoz) küldjék be, amely a kimutatásokon meg van nevezve.

Az adóhivatalok (állampénztárak) feladata lesz a beérkezett kimutatásokban felsorolt összegeknek az azokban megnevezett igényjogosultak kezeihez postatakarékpénztári úton leendő kifizetését eszközölni.

A kimutatásokban felsorolt adatoknak (az igényjogosultak megnevezése, az összegek nagysága stb.) valóságáért és helyeségeért az azokat kiállító közigazgatási, illetőleg azokat felülvizsgáló katonai hatóságok az erre fennálló utasításokhoz képest felelősek.

A felek kezei között netán lévő átvételi okmányok bevonása az első fokú közigazgatási hatóságnak lévén feladata, az adóhivatalok (állampénztárak) részéről e tekintetben intézkedésre nincs szükség, minélfogva az 1914. évi július 28-án 2.870/P. M. szám alatt, illetve július 31-én 2.943/P. M. szám alatt kelt körrendeletekben említett külön nyilvántartások vezetése is melőzendő.

Az adóhivatalok (állampénztárak) a beérkezett kimutatásokat abból a szempontból vizsgálják át, vajjon azok a kiállító első fokú közigazgatási hatóság aláírásával, valamint a felülvizsgáló katonai hatóság záradékával szabályszerűen el vannak látva. A netán fennforgó hiányok pótlása végett a beküldő katonai parancsnoksághoz kell fordulni.

A katonai célokra átvett lovakért és szállítási eszközökért járó kárpótlások postatakarékpénztári úton való kifizetésére vonatkozólag 1914. évi augusztus 14-én 3.203/P. M. szám alatt kelt utasítás rendelkezései jelen rendeletben foglaltak figyelembe vételével a jelen rendeletben tárgyalt esetekben is értelemszerűen alkalmazandók.

Az adóhivatalok (állampénztárak) ennél fogva a beérkezett kimutatások alapján kiállítják a postatakarékpénztár részére szükséges jegyzéket és azt a postatakarékpénztárhoz beküldik.

Kimutatásnak a katonai hatóságtól való beérkezéséről és annak végösszegéről, valamint jegyzéknek a postatakarékpénz-

tárhoz történt beküldéséről és ennek végösszegéről közvetlenül a m. kir. pénzügyminiszteriumhoz esetről-esetre feltétlenül azonnal jelentés teendő. Ha a postatakarékpénztárhoz beküldött jegyzék végösszege nem volna azonos a beérkezett kimutatás végösszegével (pl. egyes összegek birói letétbe helyezése) úgy az eltérés indol ai is tüzetesen bejelentendők.

A kifizetéshez szükséges összegek e jelentések alapján esetről-esetre fognak az adóhivatalok (állampénztárak) postatakarékpénztári számlája javára átutaltatni. Az adóhivataloknak (állampénztáraknak) saját pénzkészletöket, — a birói letétbe helyezett összegek kivételével, — a jelen rendeletben tárgyalt esetekben sem szabad felhasználniok.

A jelen rendelet alapján kifizetett összegek a közös hadügyi tárca terhére közvetlenül a forgalmi naplóban számolandók el. A beérkezett kimutatásokra a kiadás megtörténte a kiadási naplótétel megjelölése mellett feljegyzendő és a kimutatások (az esetleg hozzájuk mellékelve volt iratokkal együtt) a kiadási naplótételhez csatolandók.

Súlyt fektetek arra, hogy a jelen rendeletem alapján végzendő teendők sürgősen, minden késedelem nélkül teljesíttessenek, hogy az igényjogosultakat megillető összegek kifizetése mielőbb megtörténjék, minélfogva elrendelem azt is, hogy amennyiben ezen rendeletem végrehajtása vagy a megállapított összegek kifizetése körül akadályok merülnének fel, azokról az ügyiratok felterjesztése mellett közvetlenül a m. kir. pénzügyminiszteriumhoz haladéktalanul tüzetes jelentés teendő.

Figyelmeztetem az adóhivatalokat (állampénztárakat), hogy a jelen rendeletem értelmében fizetendő összegeket mindenkor elkülönítve kell kezelniök és elszámolniok, minélfogva azokat a fent idézett 1914. évi 3.203/P. M. számú utasításban említett kárpótlásokkal összevegyíteni vagy azokkal egy jegyzékbe felvenni nem szabad.

Figyelmeztetem végül az adóhivatalokat (állampénztárakat) arra is, hogy jelen rendeletemmel kizárólag csak a multban hadi célokra igénybe vett járművek és állatok végleges átvételéért járó összegek kifizetésének közvetítésére nyertek felhatalmazást, míg a hadi szolgáltatásokról szóló 1912. évi LXVIII. t.-c. és ennek kiegészítésére vonatkozó 1914. L. t.-c. alapján a jövőben hadi célokra igénybe veendő járművekért és állatokért, valamint

általában a minden egyéb hadi szolgáltatásokért járó térítések, kártérítések vagy egyéb összegek kifizetését jelen rendeletem alapján nem közvetíthetik.

Budapesten, 1915. évi január hó 18-án.

A m. kir. honvédelmi miniszternek Magyarország vármegyei és törvényhatósági joggal felruházott városai közönségéhez intézett 19.000/prs. 20. b. számú körrendelete a hadi célokra igénybe vett járművek és állatok sürgős összeírása tárgyában.

A hadiszolgáltatásokról szóló 1912. évi LXVIII. törvénycikk alapján igénybe vett járművekért és állatokért járó térítések kifizetése tekintetében felmerült és főleg a harctéren levő csapatok helyváltoztatásának tulajdonítandó nehézségek következtében, azon célból, hogy a térítések iránti igények és azoknak mérve kelően igazoltassék, valamint a becsérték is megállapíthatassék a hadiszolgáltatásként igénybe vett járművek és állatok sürgős összeírását, illetőleg az esetleg bizottsági eljárás nélkül vagy a szabályoknak teljesen meg nem felelő módon (becslés nélkül, elismervény kiállítása nélkül vagy jegyzék szerkesztésének mellőzésével stb.) történt szolgáltatások megállapítását ezennel elrendelem.

Felhivom ennél fogva a törvényhatóságot, hogy ezen összeírás foganatosítása tekintetében az elsőfokú közigazgatási hatóságokat a következőkre utasítsa :

1. Azokról a járművekről és állatokról, amelyeknek átadása alkalmával az előirt becslési jegyzékek szabályszerűen kiállítottak, az I. fokú közigazgatási hatóságnál meglevő eredeti jegyzékekről hiteles másolatok készítenők s az azokban felsorolt járművekre és állatokra vonatkozó és a kifizetés szempontjából fontos megjegyzéseknek (pl. az időközben megtörtént visszaadás időpontjának igazolása az eddig már kifizetett térítések összege stb.) a „Jegyzet“ rovatában való feltüntetése után az illetékes katonai parancsnokságnak jelen rendeletemre való hivatkozással sürgősen közvetlenül megküldendők.

2. Mindazon átengedett járművekről és állatokról, melyekről ily becslési jegyzékek rendelkezésre nem állanak és a katonai parancsnokságoktól nem szerezhetők be, vagy amelyeknek átadása

egyáltalán nem a fennálló rendelkezések pontos betartása mellett történt, külön de hasonló kimutatások szerkesztendők és pedig vagy a községeknél esetleg meglevő jegyzékek alapján, vagy pedig a hirdetményileg közzétett felhívásra bejelentett igényeknek tanukihallgatás útján és előljárósági igazolás alapján.

E kimutatásokban mindenekelőtt és okvetlenül az illető birtokosok nevét, lakhelyét, az általuk átadott járművek és állatok számát, nemét, és az utólag kipuhatólandó becsértéket és azonkívül a „Jegyzet“ rovatában szintén fel kell tüntetni az esetleges visszaadásra vagy a térítések kifizetésére stb.-re vonatkozó adatokat.

A becsérték utólagos megállapításnál más megbízhatóbb adatok hiányában a helyben szokásos járművek és állatok rendes ára vagy a szomszédos községekben (járásokban) esetleg történt bizottsági becslések átlag ára veendő alapul.

Ezen kimutatások is, valamint külön a gépjárművekről (gőztraktorokról) is szerkesztendő hasonló kimutatások az illetékes katonai parancsnokságnak sürgősen megküldendők.

A kifizetések megkönnyítése céljából minden kimutatásban a község (város) járásra nézve illetékes m. kir. adóhivatalt is fel kell tüntetni.

A járművek és állatok átvételéről szóló és a felek kezei között levő elismervényeket azoktól be kell vonni és az illető kimutatáshoz (jegyzékhez) csatolva a katonai parancsnokshoz beküldeni.

Ott, ahol ily elismervény nem adatik ki, ezt a körülményt a kimutatás „Jegyzet“ rovatában kell igazolni.

Ha elismervény ugyan kiadatott, de ezt a katonai szolgálatra vagy személyes hadszolgáltatásra bevont egyén magával vitte, ezt a körülményt szintén a „Jegyzet“ rovatában kell fel tüntetni.

Felhívom a törvényhatóságot, hogy intézkedjék az iránt, hogy a kifizetés alapját képező e kimutatások a legrövidebb idő alatt szerkesztessenek és a legsürgősebben a katonai parancsnokshoz juttattassanak.

Budapesten, 1914. évi november 26-án.

A m. kir. miniszterium 487/1915. M. E. számú rendelete a katonai célokra átvett lovakért, szállítóeszközökért és egyéb ingóságért járó kárpótlások tárgyában 6.217/1914. M. E., 6.600/1914. M. E. és 6.754/1914. M. E. szám alatt kiadott rendeletek kiegészítéséről.

A m. kir. miniszterium az 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában és az 1914. : L. t.-c. 14. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli :

1. §.

A m. kir. miniszteriumnak 1914. évi augusztus hó 18. napján 6.217/1914. M. E., továbbá 1914. évi augusztus hó 31. napján 6.600/1914. M. E. és 1914. évi szeptember hó 10. napján 6.754/1914. M. E. szám alatt kiadott rendeleteiben foglalt szabályok kiterjednek azon összegeknek végrehajtás alóli mentességére, továbbá azon összegek iránti követeléseknek átruházására és azon összegeknek a hadbavonult igényjogosult részére való kifizetésére is, amely összegek a katonai igazgatás részére az 1914 : L. t.-c. 16. §-a alapján végleg átengedett járművekért és állatokért járnak az igényjogosultnak az államkinestártól.

2. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe.
Budapest, 1915. évi január hó 31. napján.

Mérlegkészítés (részvénytársaságok és szövetkezetek közgyűlése és mérlege).

A m. kir. miniszterium 130/1915. M. E. számú rendelete, a részvénytársaságok és a szövetkezetek közgyűlésének idejéről és mérlegkészítéséről.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikket és a hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914. évi L. t.-c. 12. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli :

1. §.

A részvénytársaságok és szövetkezetek igazgatósága az 1914. évi augusztus hó 1. napján vagy azután záródó üzleti évre vonatkozólag a számadások megvizsgálása, a mérleg megállapítása és a nyereség felosztása végett tartandó közgyűlést ha az alapszabályok szerint korábban kellene megtartani, az üzleti év végétől számítandó hat hónapon belül bármely napra, ha pedig ez a hat hónapi időtartam 1915. évi június hó 30. napja előtt telnek le, 1915. évi június hó 30. napjáig halaszthatja.

2. §.

Az 1914. évi augusztus hó 1. napján vagy azután záródó üzleti év mérlegébe a tőzsdén jegyzett azokat az értékpapirokat, amelyeknek az üzleti év utolsó napján tőzsdei árfolyamuk nem volt, az 1875 : XXXVII. t.-c. 199. §-a 1. pontjának megfelelően abban az értékben kell felvenni, amely az üzleti év utolsó napján értéküknek megfelel. A budapesti tőzsdén jegyzett ilyen értékpapírok legfeljebb azzal az árfolyammal vehetők fel, amelyen azokat a budapesti tőzsdén 1914. évi július hó 25. napján, e napi jegyzés hiányában pedig ezt a napot megelőzőleg legutoljára jegyezték.

3. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe és hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed.
Budapest, 1915. évi január hó 14. napján.

Moratórium.

Az első moratórium.

A m. kir. miniszterium 5.715/M. E. számú rendelete a magánjogi kötelezettség teljesítésére halasztás engedélyezése tárgyában.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli :

1. §.

Váltón, csekken, kereskedelmi utalványon, kereskedelmi ügyleten vagy bármely más magánjogi ügyleten alapuló olyan

kötelezettségek teljesítésére, amelyek 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt keletkeztek és már lejártak vagy 1914. évi augusztus hó 14. napjáig bezárólag járnak le, tizennégy napi halasztás engedélyeztetik oly módon, hogy e halasztás idejét a lejáratától és ha a kötelezettség már 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt járt le, 1914. évi augusztus hó 1. napjától kell számítani.

E halasztás ideje alatt az I. bekezdés alá eső váltót, csekket és kereskedelmi utalványt bemutatni és azokra nézve óvást felvételni nem lehet. Az ennek ellenére történt bemutatás és óvás-felvétel hatálytalan.

Olyan kötelezettségek tekintetében, amelyek után kikötés alapján vagy törvénynél fogva kamat jár, kamatot a halasztás idejére is lehet számítani.

2. §.

Az 1. §-ban meghatározott idő az ott említett követelések tekintetében sem az elévülés idejébe, sem a jogok érvényesítésére megszabott más határidőbe nem számítható be. Az 1. §-ban meghatározott idő eltelte után tovább folyó elévülés tizennégy napnál rövidebb idő alatt nem fejeződik be.

3. §.

A jelen rendeletben engedélyezett halasztás nem terjed ki:

1. a betéti üzlettel foglalkozó intézeteknél betéti könyvre vagy folyószámlára elhelyezett betétekre kétszáz (200) korona erejéig;

2. lakás egyéb helyiség vagy ingó dolog bérletéből eredő követelésekre, kivéve ha a kötelezett fél katonai szolgálatot teljesít vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyenekkel egy tekintet alá esik;

3. szolgálati szerződésekből eredő követelésekre, ideértve a mezőgazdasági vagy ipari munkaviszonyból eredő követeléseket is;

4. tartási, ellátási és életjáradéki követelésekre;

5. állami és államilag biztosított adósságok kamataira, tőketörlesztési részleteire és járadékaira;

6. azokra a követelésekre, amelyeket a miniszterium külön rendelettel jelöl meg.

4. §.

Az igazságügyminiszter, Horvát-Szlavonországokban a törvénykezés tekintetében a bán felhatalmaztatik, hogy az e rendelet végrehajtására szükséges részletes szabályokat rendelettel állapítsa meg és ezt a rendeletét a szükséghez képest kiegészítse és módosítsa.

5. §.

E rendelet hatálya, amennyiben a magyar szent korona országainak egész területén hatályos törvényben szabályozott-jogviszonyokra vonatkozik, Horvát-Szlavonországokra is kiterjed.

Ez a rendelet 1914. évi augusztus hó 1. napján lép életbe.
Kelt Budapesten, 1914. évi július hó 31-én.

A második moratórium.

A m. kir. miniszterium 6.045/M. E. számú rendelete, magánjogi kötelezettségek teljesítésére halasztás engedése (moratórium) tárgyában.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912: LXIII. t.-c. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

1. §.

Lejárt vagy 1914. évi szeptember hó 30. napjáig bezárólag lejáró pénztartozások fizetésére, amelyek 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kiállított váltón, kereskedelmi utalványon, közraktári jegyen, csekken vagy általában olyan kereskedelmi ügyleten vagy más magánjogi címen alapulnak, amely 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt keletkezett, két hónapi halasztás engedtetik (moratórium). A halasztás idejét a lejárat napjától és ha a tartozás már 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt járt le, 1914. évi augusztus hó 1. napjától kell számítani.

Oly tartozások tekintetében, amelyek után kikötés alapján vagy törvéynél fogva kamat jár, a kamatot a halasztás idejére is lehet számítani. Nem kamatozó tartozás után törvényes kamat számítható.

2. §.

A halasztás ideje alatt az 1. §. rendelkezése alá eső váltó, kereskedelmi utalvány, közraktári jegy és csekk tekintetében a fizetés végetti bemutatás és a fizetés hiánya miatt felvett óvás, csekknél pedig az 1908 : LVIII. t.-c. 17. §-ában említett igazolás is hatálytalan.

Az 1. §. rendelkezése alá eső váltó tekintetében a halasztás ideje alatt az 1876 : XXVII. t.-c. 25—29. §-aiban szabályozott biztosítási visszkeresetnek helye nincs.

Az 1. §. rendelkezése alá nem eső olyan váltó, kereskedelmi utalvány és közraktári jegy tekintetében, amely 1914. évi október hó 1. napja előtt jár le, a fizetés végetti bemutatásnak és a fizetés hiánya miatti óvás feltételének határideje a lejárat napját követő tiz köznap.

3. §.

A halasztás ideje az 1. §-ban említett tartozások tekintetében sem az elévülés idejébe, sem a jogok érvényesítésére vagy fenntartására megállapított határidőbe nem számítható be.

4. §.

Az 1. §-ban engedett halasztás alá nem esnek :

1. állami és államilag biztosított adósságok kamatai, tőketörlesztő részletei és járadékai ;

2. zálogleveleknek, valamint gyámi pénzek (helyezésére alkalmas vagy óvadékképesse nyilvánított egyéb kötvényeknek kamatszelvényei és kisorsolt címletei ;

3. törlesztéses záloglevélkölcsonőknek és olyan követeléseknek kamatai és tőketörlesztő részletei, amely követelések a második pontban említett egyéb kötvényeknek kibocsátására alapul szolgálhatnak ;

4. vízvezetési és világítási műveknek, általában közüzemeknek használataért fizetendő díjak ;

5. oly tartozások, amelyek az adóst a Vörös Kereszt Egylettel szemben vagy a hadba vonultak hozzátartozóinak segélyezésére vagy a háború alkalmából másnemű segélynyújtásra rendelt alappal szemben közvetlenül vagy utalványozás alapján terhelik ;

6. tartásdíjak és életjáradékok ;

7. a biztosítási ügyletből eredő tartozások közül :

a) katonai szolgálat esetére szóló vagy a hadi szolgálatban bekövetkezett halál esetére kiterjedő biztosításnál az egész biztosítási összegnek, más életbiztosításnál a biztosítási összeg ötszáz koronáig terjedő részének kifizetése,

b) a biztosító azon tartozása, amely az életbiztosítási kötvény visszavásárlására vagy az ily kötvény alapján kölcsön folyósítására irányul, kétszáz korona erejéig,

c) tűz- és jégkárbiztosításnál a díjak és a kárösszeg fizetése,

d) minden más biztosítási ágnál — viszontbiztosítás kivételével — a kárösszeg fizetése négyszáz korona erejéig.

e) a viszontbiztosítónak e biztosításból eredő tartozásai az a)–d) pontok értelmében a biztosító által fizetendő összegek arányában, valamint a tűz- és jégkárbiztosításon alapuló viszontbiztosítási díjak ;

8. bértartozások, kivéve ha a kötelezett fél katonai szolgálatot teljesít vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénnel egy tekintet alá esik és nem részesül szolgálati vagy alkalmazási viszonyból folyó rendes járandóságaiban vagy legalább lakpénzben vagy lakbér céljára nyújtott közsegélyben ; e két utóbbi esetben a bértartozás csak az élvezett lakpénznek vagy közsegélynek megfelelő mértékben fizetendő ;

9. haszonbértartozások ;

10. szolgálati szerződésekből eredő tartozások, ideértve a mezőgazdasági vagy ipari munkaviszonyból eredő tartozásokat is ;

11. a munkavállalót alvállalkozójával szemben terhelő tartozások, abban az arányban, amelyben a munkavállaló a teljesített munkáért az ellenértéket kézhez kapta ;

12. idegen vagyon kezeléséből a halasztás ideje alatt befolyó jövedelem kiszolgáltatása, a vagyonkezelőt megillető jogok épségben tartásával.

5. §.

Betéti üzlettel foglalkozó intézeteknél és más ily cégeknél 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt betéti könyvre vagy folyószámlára elhelyezett betétekről a betevő — a kikötött felmondási idők épségben tartása mellett — az e rendelettel engedett halasztás ideje alatt csak az alább következő korlátok között rendelkezhetik.

Ha a betéti könyvre vagy folyószámlára elhelyezett betét 1914. évi augusztus hó 1. napján kétezer koronát meg nem haladt,

a betevő kétszáz koronának, ha pedig kétezer koronát meghaladt, havonként kétszáz koronának kifizetését követelheti; de kétezer koronától négyezer koronáig terjedő betétnél a halasztás egész ideje alatt legfeljebb a betét tiz százalékának kifizetését lehet követelni.

A folyószámla tulajdonosa betétének kifizetését összegre való tekintet nélkül követelheti, amennyiben hitelt érdemlően kimutatja, hogy a kifizetendő összegre alkalmazottai fizetésének vagy munkabérének, üzleti vagy üzemi helyiségbérének kiegyenlítésére multhatatlanul szüksége van, vagy amennyiben az összeget adók vagy más köztartozások kiegyenlítéséül a beszédésükre hivatott pénztárhoz utalja át; e jogával azonban csak úgy élhet, ha a szükségelt összeget — amennyiben hosszabb felmondási idő költöve nincs — legalább nyolc nappal előbb írásban bejelenti.

Hitelszövetkezeteknél a követelhető összeg a betét felét egyik esetben sem haladhatja meg.

Az 1914. évi augusztus hó 1. napján fennállott betétből e napon vagy később kifizetett összegek a 2. bekezdés alapján utóbb követelt összegekbe beszámíthatók.

Az intézet vagy cég az e rendelettel engedett halasztásra való hivatkozással nem tagadhatja meg a betevő olyan rendelkezésének a foganatosítását, amelynél fogva betétből valamely összeg ugyanazon intézetnél vagy cégnél más folyószámlának javára irassék, vagy az átutalásra vonatkozó záradékkal ellátott betéti könyvre vitessék át. Az így más személy javára átutalt összeg felett ez a személy a halasztás ideje alatt csak a közte és a betevő között létrejött és az intézettel vagy céggel közölt megállapodás korlátain belül és csak annyiban rendelkezhetik, amennyiben arról a betevő átutalás nélkül rendelkezhetett volna; a betevő ebben az esetben megmaradó betéte felett a megfelelő összeg erejéig nem rendelkezhetik. A betevő a saját folyószámlájára vagy betéti könyvére átutalt összeg kifizetését szintén csak ugyanabban a mértékben követelheti, amelyben az átutalás nélkül követelhetette volna.

Betéti könyvekre elhelyezett tizezer koronánál nem kisebb összeget a betevő ugyanazon intézetnél vagy cégnél meglévő vagy újonnan nyitandó folyószámlájára utalhat át és e folyószámlai követelése felett úgy rendelkezhetik, mintha az összeg eredetileg is folyószámlán lett volna elhelyezve.

Közalapoknak folyószámlára vagy betéti könyvre elhelyezett betétei a felmerült szükséghez képest — a kikötött felmondási idő épségben tartása mellett — korlátlanul kifizetendők.

6. §.

Az 1. §-ban engedett halasztás a találmányi szabadalmi évi díjakra is kiterjed.

7. §.

Ez a rendelet nem érinti az erőhatalom hatására vonatkozó jogszabályokat.

8. §.

A halasztás alá eső biztosítási díjak fizetését a biztosított a halasztás idejének eltelte után nem tagadhatja meg arra való hivatkozással, hogy a biztosítás a díj nem fizetése következtében megszűnt; kivéve, ha a biztosított a biztosítási díj lejáratának napját, vagy a biztosítótól engedett halasztás leteltét követő tizenöt napon belül a biztosítóval közli, hogy a biztosítást megszüntetni kívánja, vagy e határidőn belül a biztosító címére ily tartalmú levelet postára ad.

9. §.

A pénzügyminiszter felhatalmaztatik, hogy közterhek kivételére jogosított testületeknek a 4. §. 3. pontjában említett olyan tartozásaik fizetésére, amelyek e közterhekből fedeztetnek, halasztást engedhessen, amennyiben e közterhek fizetésére halasztás adatott.

10. §.

Amennyiben e rendelet hatálya alatt a halasztás alá eső tartozások körének kiterjesztése vagy megszorítása válnék szükségessé, ebben a tárgyban a miniszterium a felmerült szükséghez képest kiadandó rendelettel intézkedik.

11. §.

Ha magyar állampolgár más államban valamely magánjogi követelését csak kisebb mértékben, vagy messzebb menő korlátozásokkal érvényesítheti, mint ahogyan ezt a jelen rendelet megállapítja, az ily állam kötelékébe tartozó hitelezőnek követ-

lései a magyar szent korona országaiban hasonló megszorítások alá esnek.

12. §.

Az e rendelet következtében a peres és nem peres eljárásban szükséges szabályokat az igazságügyminiszter, Horvát-Szlavonországokban a bán külön rendelettel állapítja meg

13. §.

Az a rendelettel engedett halasztás lejártával kapcsolatos rendelkezéseket annak idején külön rendelet fogja megállapítani.

14. §.

E rendelet hatálya, amennyiben a magyar szent korona országainak egész területén hatályos törvényben szabályozott jogviszonyokra vonatkozik, Horvát-Szlavonországokra is kiterjed

15. §.

Ez a rendelet 1914. évi augusztus hó 15. napján lép életbe.

E rendelet életbeléptetésével a magánjogi kötelezettség teljesítésére halasztás engedélyezése tárgyában 1914. évi július hó 31. napján 5.715/1914. M. E. szám alatt kiadott rendelet hatályát veszti, kivéve, amennyiben olyan kötelezettségekről rendelkezik, amelyek a jelen rendelet szerint nem esnek halasztás alá; ha ez utóbbi kötelezettségek tekintetében az idézett rendelettel engedett halasztás 1914. évi augusztus hó 22. napja előtt telnék le, a kötelezettség ezen a napon teljesítendő.

Budapesten, 1914. évi augusztus hó 12. napján.

A m. kir. miniszterium 6.504/M. E. számú rendelete a magánjogi kötelezettségek teljesítésére halasztás engedése (moratórium) tárgyában 6.045/1914. M. E. szám alatt kiadott rendeletnek kiegészítéséről némely tőzsdei ügyletekből eredő pénztartozások tekintetében.

A m. kir. miniszterium a magánjogi kötelezettségek teljesítésére halasztás engedése (moratórium) tárgyában 1914. évi augusztus hó 12. napján 6.045/1914. M. E. szám alatt kiadott rendeletének kiegészítéséül az 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli :

1. §.

A budapesti áru- és értéktőzsdén érvényben álló áru- és értéktőzsdéi lezároló rend határozmányai alá tartozó ügyletek alapján a lezárolásban résztvevő tőzsdetagokat egymással szemben, úgyszintén az ilyen ügyletre megbízást adott tőzsdetagot a megbízott tőzsdetaggal és viszont az utóbbit a megbízó tőzsdetaggal szemben a lezárolás eredményeképp terhelő pénztartozások nem esnek az 1914. évi augusztus hó 12. napján 6.045/1914. M. E. szám alatt kiadott rendelet 1. §-ában engedett halasztás (moratórium) alá.

2. §.

Ez a rendelet 1914. évi augusztus hó 31. napján lép életbe Budapest, 1914. évi augusztus hó 28. napján.

A kétoldalú szerződésekről.

A m. kir. miniszteriumnak 6.796/M. E. számú rendelete, a magánjogi kötelezettségek teljesítésére halasztás engedése (moratórium) tárgyában 1914. évi augusztus 12. napján 6.045/M. E. szám alatt kiadott rendelet kiegészítéséről.

A magyar királyi miniszterium a magánjogi kötelezettségek teljesítésére halasztás engedése (moratórium) tárgyában 1914. évi augusztus 12. napján 6.045/1914. M. E. szám alatt kiadott rendeletét a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912: LXIII. t.-c. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következő rendelkezésekkel egészíti ki:

1. §.

Az 1914. évi augusztus 1. napja előtt kötött kétoldalú szerződés alapján pénztartozással terhelt fél a nempénzbeli szolgáltatásra kötelezett féltől a moratórium tárgyában kiadott rendelet fennállásának ideje alatt csak úgy követelhet teljesítést, ha saját tartozását már teljesítette, vagy a nempénzbeli szolgáltatással egyidőben teljesíti, vagy pedig — amennyiben a nempénzbeli szolgáltatásra kötelezett félnek a szerződés szerint előre kell teljesítenie — lemond arról, hogy saját tartozására nézve moratóriumot vegyen igénybe.

2. §.

Ha az 1914. évi augusztus 1. napja előtt kötött kétoldalú szerződés alapján pénztartozással terhelt fél a másik féltől neki felajánlott teljesítéssel szemben saját tartozására nézve moratóriumot kíván igénybe venni, a másik fél a szerződéstől elállhat; elállása azonban csak úgy hatályos, ha azt a pénztartozással terhelt féllel szemben haladéktalanul (vétkes késlekedés nélkül) kijelenti.

Ugyanigy elállhat a szerződéstől a pénztartozással terhelt fél is, ha a másik fél a lejáratkor csak az esetre hajlandó teljesíteni, ha a pénztartozással terhelt fél lemond arról, hogy saját tartozására nézve moratóriumot vegyen igénybe.

Ha a nempénzbeli szolgáltatásnak részletekben kell történnie, az 1. és 2. bekezdés szerint elállani csak az esedékes részlet tekintetében lehet; az egész szerződés tekintetében pedig csak akkor, ha a szolgáltatás oszthatatlan.

3. §.

A 2. §. 1. bekezdésében meghatározott elállás joga a nempénzbeli szolgáltatásra kötelezett felet akkor is megilleti, ha a pénztartozással terhelt felet már a teljesítés felajánlása előtt nyolc napi határidő kitűzésével nyilatkozatra hívta fel aziránt, hogy hajlandó-e tartozását moratórium igénybevétele nélkül teljesíteni, a határidő pedig sikertelenül telt le.

Ugyanez ez előzetes elállási jog megilleti a pénztartozással terhelt felet is, ha a másik felet nyolc napi határidő kitűzésével nyilatkozatra hívta fel aziránt, hogy a lejáratkor kész-e abban az esetben is teljesíteni, ha a pénztartozással terhelt fél moratóriumot vesz igénybe, a határidő pedig sikertelenül telt el.

Az elállást az 1. és a 2. bekezdés eseteiben magában a felhívásban előre is ki lehet jelteni. A felhívott fél nyilatkozata nem késett el, ha a fél az azt tartalmazó ajánlott levelet a nyolc napi határidő alatt postára adta.

Az 1. és 2. bekezdésben említett felhívásnak nincs helye, amennyiben a nempénzbeli szolgáltatás csak 1914. évi szeptember 30. napja után válik esedékessé.

A 2. §. 3. bekezdésének szabályát ebben az esetben is megfelelően alkalmazni kell, azzal a hozzáadással, hogy az elállás

jogát csak azon részletek tekintetében lehet gyakorolni, amelyekre a felhívás kiterjed és az előbbi bekezdés értelmében nincs kizárva.

4. §.

Ha az 1914. évi augusztus 1. napja előtt kötött kétoldalú szerződés alapján nem-pénzbeli szolgáltatásra kötelezett fél késznek nyilatkozik arra, hogy a szolgáltatást a lejáratkor abban az esetben is teljesíti, ha a pénztartozással terhelt fél moratóriumot vesz igénybe, a szerződés érintetlenül marad, a pénztartozással terhelt fél azonban saját tartozására nézve a moratóriumot még akkor is igénybe veheti, ha a pénztartozás lejáratkor már nem esnék a jelenleg fennálló moratórium alá, de a moratórium esetleges meghosszabbítása folytán vagy a 6.045/1914. M. E. számú rendelet 13. §-a értelmében kiadandó rendelet értelmében halasztásban részesül.

5. §.

Az állam vagy állami intézmények és vállalatok részére szükséges szállítások iránt elvállalt kötelezettségek teljesítését a jelen rendelet szabályai nem érintik; az ilyen kötelezettséget a fél a moratóriumra való tekintet nélkül köteles teljesíteni.

Nem terjed ki a jelen rendelet az olyan kétoldalú szerződésekre sem, amelyeknél a pénztartozás a 6.045/1914. M. E. számú rendelet 4. §-a értelmében lejáratára való tekintet nélkül nem esik moratórium alá.

6. §.

Az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött, de a moratórium tárgyában kiadott rendelet fennállásának ideje alatt teljesítendő szerződés alapján az elállás jogának gyakorlásából, avagy a szerződés nem teljesítéséből vagy nem kellő teljesítéséből eredő pénztartozások nem esnek moratórium alá.

Az a körülmény, hogy valamely követelés moratórium alá esik, nem zárja ki a követelésnek beszámításra való felhasználását.

7. §.

A lejáratkor való nem teljesítés esetére bárminő módon megállapított jogkövetkezmények nem állanak be, ha a szolgáltatást a lejáratkor azért nem teljesítették, mert a pénztartozással terhelt fél a moratóriumot vette igénybe.

8. §.

Azt, hogy a háború okozta rendkívüli helyzet mint erőhatalom (vis major) a jogügyletek teljesítésére egyébként mily hatást gyakorol, e rendelet szabályai nem érintik.

9. §.

Bérbe vagy haszonbérbe adott ingatlanokon jelzálogjoggal biztosított tartozások kamatai és az így biztosított törlesztéses kölcsönök tőketörlesztő részletei akkor sem esnek a 6.045/1914. M. E. számú rendelettel engedett halasztás alá, ha nem tartoznak az idézett rendelet 4. §-ának 3. pontjában említett tartozások közé; kivéve, ha a kötelezett igazolja, hogy a tényleg befolyó bér vagy haszonbér az ingatlant terhelő s az illető bérleti vagy haszonbérleti időszakra eső köztartozásoknak és az idézett rendelet 4. §-ának 3. pontja értelmében esetleg fizetendő s az illető bérleti vagy haszonbérleti időszakra eső kamatoknak és tőketörlesztő részleteknek levonása után a jelen §-ban említett többi kamat- és tőketörlesztő tartozását nem fedezi. Amennyiben az így kiszámított összeg az utóbb említett kamat- és tőketörlesztő tartozásokat csak részben fedezi, a fizetés ezen részösszeg erejéig teljesítendő, a fizetési kötelezettségek sorrendjére nézve pedig a telekkönyvi rangsor irányadó.

Az 1. bekezdésben a moratórium alól kivett azon tartozások tekintetében, amelyek a jelen rendelet életbe lépése előtt jártak le, a 6.045/1914. M. E. számú rendelettel engedett halasztás érintetlenül marad.

10. §.

Abból az okból, hogy az adós a 6.045/1914. M. E. számú rendelet 4. §-ának 3. pontja és a jelen rendelet 9. §-a szerint halasztás alá nem eső tartozásokat nem teljesítette, a hitelező a nem teljesítés esetére megállapított jogkövetkezményeket a miniszterium további intézkedéséig nem érvényesítheti, kivéve a lejárt kamatoknak és tőketörlesztő részleteknek, valamint járulékaiknak érvényesítését, ideértve a kamat vagy tőketörlesztő részlet nem fizetése esetére ezután kikötött kötbért is. Ez a rendelkezés visszaható hatállyal azokra a tartozásokra is áll, amelyek e rendelet életbe lépése előtt 1914. évi augusztus 1. napja óta voltak fizetendőek.

11. §.

A 6.045/1914. M. E. számú rendelet 5. §-ának utolsó bekezdése a gyámpénztárak javára pénzüzeteknél folyószámlára vagy betéti könyvre elhelyezett betétekre is kiterjed.

12. §.

A 6.045/1914. M. E. számú rendelet 5. §-a a következő rendelkezéssel egészített ki:

Városok és községek folyószámlára vagy betéti könyvre elhelyezett betéteikről folyó szükségleteik fedezése végett a kikötött felmondási idő épségben tartása mellett a 6.045/1914. M. E. számú rendeletben megszabott korlátokra való tekintet nélkül rendelkezhetnek. A folyó szükséglet mértéket a törvényhatósági joggal felruházott és a rendezett tanácsú városokra nézve a belügyminiszter, a nagy- és kisközségekre nézve 5.000 koronát meghaladó összegek tekintetében a belügyminiszter, 5.000 koronát meg nem haladó összegek tekintetében pedig a vármegye alispánja állapítja meg.

13. §.

A vasutak alkalmazottainak illetményeiből az 1914: XVII t.-c. 25. §-a alapján engedett levonásokat a moratórium ideje alatt a következő szabályok szerint kell eszközölni:

I. A hadba nem vonult alkalmazottaknak illetményeiből a levonásokat — a moratóriumra való tekintet nélkül — ezután is változatlanul kell eszközölni.

II. A mozgósítás folytán katonai szolgálatra bevonult alkalmazottak illetményeiből teljesítendő levonások a következőképp szabályoztatnak:

1. Mindaddig, amíg a hadbavonult alkalmazott állandó illetményeit a vasuttól csorbitatlanul megkapja, a levonásokat az illetményekből változatlanul, azaz úgy kell teljesíteni, mintha az illető katonai szolgálatra be nem vonult volna.

2. Azoknál az alkalmazottaknál, akiknek állandó illetményei a hadbavonulás folytán csökkenést szenvednek, az állandó illetmények csökkenésének időpontjától kezdve a levonásokat a következőképp kell teljesíteni:

a) az 1914: XVII. t.-c. 22. §-ában említett jóléti intéz.

mények tagsági díjait és járulékait az illető intézetek alapszabályai szerint a csökkent illetményekből is változatlanul le kell vonni ;

b) a zálogjoggal biztosított követelések levonásával ügyelni kell arra, hogy — a katonai havidíjnak évi összegét teljesen figyelmen kívül hagyva — fizetésnek nem a fizetés természetével bíró állandó illetményeknek eredeti összegét, hanem csak a szabályoknak megfelelően leszállított összegét lehet tekinteni s hogy ennél fogva a zálogjoggal biztosított követeléseket — minden újabb bírói eljárás nélkül — az 1908 : XLI. t.-c. 6. §-a értelmében csak ennek a leszállított összegnek egyharmada erejéig, de évi 2.000 koronának érintetlenül hagyásával lehet levonni. E határozmány alól kivételnek azok a zálogjoggal biztosított követelések, amelyeknél a levonás, a fizetésnek emelkedése esetén sem változó egyenlő havi részletekben történik, amelyeket tehát a fizetés természetével bíró állandó illetményeknek csökkenése dacára továbbra is a bíróilag előjegyzett havi részletekben kell levonni, de az 1914 : XVII. t.-c. 25. §. IV. pontjában megállapított korlátok sérelme nélkül ;

c) a vasutak kebelében vagy az alkalmazottak körében létesült és az 1914 : XVII. t.-c. 22. §-ában nem említett jóléti intézmények, jótékony célú egyletek és szövetkezetek követeléseinek, valamint tagsági díjainak (1914 : XVII. t.-c. 25. §. III. 5. pontja) levonását be kell szüntetni.

III. A jelen rendelet életbe lépése előtt teljesített levonásokat visszakövetelni nem lehet, valamint az ezt megelőző időre levonásokat sem lehet utólag követelni.

14. §.

E rendelet hatálya, amennyiben a magyar szent korona országainak egész területén hatályos törvényben szabályozott jogviszonyra vonatkozik, Horvát-Szlavonországokra is kiterjed.

A 12. §. értelmében a városok és községek folyó szükségletei mértékének megállapítására hivatott hatóságot Horvát-Szlavonországok területére nézve a bán határozza meg.

15. §.

Ez a rendelet 1914. évi szeptember hó 10. napján lép életbe. Budapest, 1914. évi szeptember hó 10. napján.

A m. kir. pénzügyminiszter 104.614. számú rendelete a zártkutatmányi felügyeleti illeték fizetésére engedélyezhető halasztás tárgyában.

Tekintettel azokra a sokszor leküzdhetetlen nehézségekre, amelyek útjában állanak annak, hogy a háború idejében katonai szolgálatot teljesítő egyének fizetéseket eszközölhessenek, megengedem, hogy a katonai szolgálatot teljesítő (5.761/1914. M. E. számú rendelet 3. §-a) kutatók részére a meghosszabbítani kért kutatási engedélyükön alapuló zártkutatmányok után esedékes felügyeleti illeték fizetésére nézve az elsőfokú bányahatóságok a hadiállapot tartamára kérelemre halasztást engedélyezhessenek.

Fizetési halasztás katonai szolgálatot nem teljesítő kutatók részére, valamint az újonnan bejelentett zártkutatmányok után esedékes felügyeleti illetékre nézve egyáltalán nem engedélyezhető.

A többek nevén álló kutatási engedélyen alapuló zártkutatmányok után esedékes felügyeleti illeték fizetésére csak olyan arányban engedélyezhető halasztás, mint amily arányban a katonai szolgálatot teljesítő kutatótársak az illető kutatóvállalatban részesek.

Fizetési halasztás engedélyezése esetén a kutatási engedély meghosszabbítása a felügyeleti illeték befizetéséig függőben tartandó.

A fizetési halasztásban részesülő kutató felügyeleti illetéke a kivételes intézkedések hatályon kívül való helyezésének napjától számítandó 30 nap alatt fizetendő be az illetékes bányahatósághoz, ellenkező esetben a kutatási engedély meghosszabbítása iránti kérelem elutasítandó.

Erre a kedvezményezett kutató a fizetési halasztási engedélyben mindenkor kifejezetten figyelmeztetendő.

Budapest, 1914. évi október hó 7-én

A harmadik moratórium.

A m. kir. miniszterium 7.205/M. E. számú rendelete, magánjogi kötelezettségek teljesítésére újabb halasztás engedése (moratórium) tárgyában.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli :

I. Halasztás alá eső pénztartozások.

1. §.

A magánjogi kötelezettségek teljesítésére az 1914. évi augusztus hó 12. napján 6.045/1914. M. E. szám alatt kiadott rendelettel engedett halasztás (moratórium) mindazokra a pénztartozásokra nézve, amelyeket a jelen rendelet a halasztás alól ki nem vesz, 1914. évi november 30. napjáig bezárólag meghosszabbítatik.

Az 1914. évi szeptember hó 30. napja után 1914. évi november hó 30. napjáig bezárólag lejáró pénztartozások fizetésére, amelyek 1914. évi augusztus 1. napja előtt kiállított váltón, kereskedelmi utalványon, közraktári jegyen, csekken vagy általában olyan kereskedelmi ügyleten vagy más magánjogi címen alapulnak, amely 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt keletkezett, a lejáráttól számított két hónapi halasztás (moratórium) engedtetik.

Oly pénztartozások tekintetében, amelyek után kikötés alapján vagy törvéynél fogva kamat jár, a kamatot a halasztás idejére is lehet számítani. Nem kamatozó tartozás után törvényes kamat számítható.

2. §.

A halasztás ideje alatt a halasztás alá eső váltó, kereskedelmi utalvány, közraktári jegy és csekk tekintetében a fizetés végetti bemutatás és fizetés hiánya miatt felvett óvás, cseknél pedig az 1908 : LVIII. t.-c. 17. §-ában említett igazolás is hatálytalan, amennyiben az 5. §-ból más nem következik. Láttra vagy lát után bizonyos időre szóló váltónál a lejárat megállapítását célzó bemutatás hatályos.

Az óvás felvételére hivatott személy az óvás felvételét meg nem tagadhatja arra való hivatkozással, hogy az a jelen rendelet szerint hatálytalan.

A váltóbirtokos az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kapott kitöltetlen váltót csak oly módon van jogositva kitölteni, hogy a váltó halasztás alá essék. Az ezzel ellenkező kitöltést megállapodásellenesnek kell tekinteni.

Az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kiállított váltó tekintetében a halasztás ideje alatt az 1876: XXVII. t.-c. 25—29. §-aiban szabályozott biztosítási visszkerecsenek helye nincs.

Halasztás alá nem eső olyan váltó, kereskedelmi utalvány és közraktári jegy tekintetében, amely 1914. évi december hó 1. napja előtt jár le, a fizetés végetti bemutatásnak és a fizetés hiánya miatti óvás felvételének legkésőbb akkor kell történnie, amikor ennek történnie kellene, ha az illető váltó, kereskedelmi utalvány vagy közraktári jegy a rendelet értelmében halasztás alá esnék.

3. §.

Az 1. §-ban engedett halasztás a találmányi szabadalmi évi díjakra is kiterjed.

II. Halasztás alá nem eső pénztartozások.

4. §.

Az 1. §-ban engedett halasztás alá nem esnek:

1. állami és államilag biztosított adósságok kamatai, tőketörlesztő részletei és járadékai;
2. zálogleveleknek, valamint gyámi pénzek elhelyezésére alkalmas vagy óvadékképessé nyilvánított egyéb kötvényeknek kamatszelvényei és kisorsolt címletei;
3. törlesztéses záloglevélkölsönöknek folyó kamatai és folyó tőketörlesztő részletei a jelzálogadóssal szemben, valamint olyan követeléseknek ily kamatai és tőketörlesztő részletei, amely követelések a 2. pontban említett egyéb kötvényeknek kibocsátására alapul szolgálhatnak;
4. vízvezetési és világítási műveknek, általában közüzemeknek használatáért fizetendő díjak;
5. oly pénztartozások, amelyek az adósságot a Vörös Kereszt Egylettel szemben vagy a hadbavonultak hozzátartozóinak segélyezésére vagy a háború alkalmából másnemű segélynyújtásra rendelt alappal szemben közvetlenül vagy utalványozás alapján terhelik;

6. tartásdíjak és életjáradékok ;

7. a biztosítási ügyletből eredő tartozások közül :

a) a hadi szolgálatban bekövetkezett halál esetére külön kötött vagy arra külön díj fejében kiterjedő biztosításnál, amennyiben a halál a hadiszolgálat következménye, valamint a katonai szolgálat esetére szóló biztosításnál az egész biztosítási összegnek kifizetése ;

b) más életbiztosításnál, amely nem esik a 6. pont alá, a biztosítási összeg ötszáz koronáig terjedő részének kifizetése ;

c) a biztosítónak az a tartozása, amely az életbiztosítási kötvény visszavásárlására vagy az ily kötvény alapján kölcsön folyósítására irányul, kétszáz korona erejéig ;

d) tűz- és jégkárbiztosításnál, valamint állatbiztosításnál az egész kárösszegnek, minden más kárbiztosításnál a kárösszeg négyszáz koronáig terjedő részének kifizetése ;

e) az *a)* pont alá eső életbiztosításnál, valamint a tűz- és a jégkárbiztosításnál és az állatbiztosításnál a díjak fizetése egészen, minden más kárbiztosításnál és a baleset elleni biztosításnál a díjak fizetése abban az arányban, amelyben a biztosítási összeg a biztosító által a *d)* illetőleg a *b)* pont értelmében fizetendő legmagasabb összeghez áll ; az ilyen biztosítási díjak fedezetül adott váltók és az ilyen biztosítási díjak címén fennálló folyószámla-tartozások — a folyószámlai viszonyra vonatkozó megállapodások sérelme nélkül — szintén ki vannak véve a moratórium alól ;

f) a viszontbiztosítónak a biztosításból eredő tartozásai az *a)*–*d)* pontok értelmében a biztosító által fizetendő összegek arányában, továbbá az *a)* pont alá eső életbiztosításon, a tűz- és a jégkárbiztosításon és az állatbiztosításon alapuló viszontbiztosítási díjak egész összegükben, az egyéb ágbeli viszontbiztosítási díjak pedig abban az arányban, amelyben a biztosított a biztosítási díjakat fizetni köteles ;

8. bértartozások, kivéve ha a kötelezett fél katonai szolgálatot teljesít vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénnel egy tekintet alá esik és nem részesül szolgálati vagy alkalmazási viszonyból folyó rendes járandóságaiiban vagy lakbér céljára nyújtott közsegélyben ; ha a kötelezett fél csupán lakpénzben részesül, a bértartozás csak az élvezett lakpénznek vagy közsegélynek megfelelő mértékben fizetendő ;

9. haszonbértartozások ;

10. bérbe vagy haszonbérbe adott ingatlanokon jelzáloggal biztosított s a 3. pont alá nem eső törlesztéses kölcsönöknek folyó tőketörlesztő részletei a jelzálogadóssal szemben, kivéve ha a kötelezett igazolja, hogy a tényleg befolyt bér vagy haszonbér az ingatlant terhelő köztartozásoknak, a 3. pont értelmében fizetendő kamatoknak és tőketörlesztő részleteknek, végül az ingatlant terhelő s az 5. §. értelmében fizetendő többi kamattartozásnak levonása után — amennyiben mindezek az illető bérleti vagy haszonbérleti időszakra esnek — a jelen pontban említett többi tőketörlesztő tartozást nem fedezi; amennyiben az így kiszámított összeg az utóbb említett tőketörlesztő tartozásokat csak részben fedezi, a fizetés ezen részösszeg erejéig teljesítendő a fizetési kötelezettségek sorrendjére nézve pedig a telekkönyvi rangsor irányadó ;

11. szolgálati szerződésekből eredő tartozások, ideértve a mezőgazdasági, kereskedelmi vagy ipari munkaviszonyból eredő tartozásokat is ;

12. megbizásból és más hasonló személyes munkateljesítményekre irányuló szerződésekből eredő költség és díjtartozások, ideértve az orvosi, ügyvédi, mérnöki, irói és művészi, alkuszi, közvetítői és ügynöki díjakat, amennyiben az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt végzett munkateljesítményekért járnak, a lejárt tartozás huszonöt százaléka erejéig ;

13. az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt szállított ingó dolgok vételára címén és az e nap előtt végzett ipari munkateljesítmények ellenértéke címén fennálló tartozások, havonkint a lejárt tartozás tiz-tiz százaléka erejéig, amely százalékot mindig a lejárt tartozás eredeti összege után kell számítani, ha ugyanannak az adósnak ugyanazzal a hitelezővel szemben több lejárt tartozása van, a tiz százalék mindegyik tartozás után külön számítandó ; az első részletet a jelen pont mindegyik esetében a lejárat napján és ha ez az 1914. évi október hó 15. napja előtti időbe esik, október hó 15. napján kell megfizetni ;

14. a munkavállalót alvállalkozójával szemben terhelő tartozások, a 13. pont szerint fizetendő részleteken felül is, abban az arányban, amelyben a munkavállaló a teljesített munkáért az ellenértéket kézhez kapta ;

15. idegen vagyon kezeléséből — ideértve az eladási bizo-

mányt is — akár a halasztás ideje alatt befolyó, akár az azt megelőzően befolyt értékek kiszolgáltatása, a vagyonkezelőt megillető jogok épségben tartásával; továbbá a biztosító társaságok ügynökeinek a biztosító társaságokkal szemben ezen viszonyuk alapján fennálló tartozásai, ideértve az e címen fennálló folyószámlatartozásokat is, a folyószámlai viszonyra vonatkozó megállapodások sérelme nélkül;

16. az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött, de a moratórium fennállásának ideje alatt teljesítendő szerződés alapján az elállás jogának gyakorlásából, avagy a szerződés nem teljesítéséből, vagy nem kellő teljesítéséből eredő pénztartozások;

17. bűncselekményekből eredő pénztartozások.

Törlesztéses kölcsönnek e rendelet alkalmazásában azt kell tekinteni, amelynél a tőke lefizetése előre megállapított törlesztési terv szerint legalább tizenöt évre van elosztva.

5. §.

A 4. §. 1—3. pontjaiban nem említett kamatok, amennyiben 1914. évi július hó 31. napja után jártak vagy járnak le, vagy határozott lejárat hiányában 1914. évi augusztus hó 1. napjánál nem régiebb idő óta folynak, szintén nem esnek az 1. §-ban engedett halasztás alá.

A váltókamatok iránti követelés érvényesítésére a váltóösszeg érvényesítése tekintetében fennálló szabályokat kell megfelelően alkalmazni; a 2. §. utolsó bekezdésének szabály ide is kiterjed.

Határozott napon lejáratú kamatok a lejáratkor és ha ez az 1914. évi október hó 15. napja előtti időbe esik, október hó 15. napján kell megfizetni.

Határozott lejárat hiányában a kamatok — eltérő megállapodás sérelme nélkül — két hónaponként utólag fizetendők. Ha a kamat 1914. évi augusztus hó 1. napjánál régiebb idő óta folyik, a két hónapot 1914. évi augusztus hó 1. napjától kell számítani. Ha a kamatot e szabályok szerint 1914. évi október hó 15. napja előtt kellene megfizetni, a fizetést október hó 15. napján kell teljesíteni.

6. §.

Betéti üzlettel foglalkozó intézeteknél és más ily cégeknél 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt betéti könyvre vagy folyó-

számlára elhelyezett betétekről, ideértve az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt lejárt kamatokat is, a betevő — a kikötött felmondási idők épségben tartása mellett — az e rendelettel engedett halasztás ideje alatt csak az alább következő korlátok között rendelkezhetik.

Ha a betéti könyvre vagy folyószámlára elhelyezett betét 1914. évi augusztus hó 1. napján kétezer koronát meg nem haladt, a betevő az 1914. évi augusztus hó 1. napja óta folyó egész időre kétszáz koronának, ha pedig kétezer koronát meghaladt, havonként kétszáz koronának kifizetését követelheti; az utóbbi esetben azonban a halasztás egész ideje alatt az 1914. évi augusztus hó 1. napján fennállott betétből legfeljebb tíz százaléknak kifizetését lehet követelni.

A folyószámla tulajdonosa betétének kifizetését összegre való tekintet nélkül követelheti, amennyiben hitelt érdemlően kimutatja, hogy a kifizetendő összegre alkalmazottai fizetésének vagy munkabérének, üzemi vagy üzleti helyiségei bérének, a 4. §. 3. pontjában említett tartozásainak vagy a 4. §. 7. pontja értelmében általa fizetendő biztosítási díjaknak, a 4. §. 12. és 13. pontjai szerint fizetendő tartozásainak, vagy az 5. §. szerint fizetendő kamatoknak kiegyenlítésére, vagy végül mezőgazdasági, ipari vagy kereskedelmi vállalatában vagy üzemében anyag- vagy árúbeszerzés végett multhatatlanul szüksége van és az összeget e végből az a-ra jogosultnak javára utalja át.

Az 1. bekezdésben említett, betéti könyvre vagy folyószámlára elhelyezett betétekből a betevő az őt terhelő adók vagy más köztartozások kiegyenlítéseül vagy az állam költsőneire történő befizetések céljából bármilyen összeget a beszédésükre vagy átvételükre hivatott pénztárhoz utalhat át.

Pénzintézetek vagy betéti üzlettel foglalkozó más cégek és biztosítóintézetek folyószámlára elhelyezett betéteikről összegre való tekintet nélkül rendelkezhetnek, amennyiben hitelt érdemlően kimutatják, hogy a kívánt összegre a 4. §. 2., 6. és 7. pontja, a jelen §. vagy a 8. §. értelmében őket terhelő tartozások kiegyenlítésére szükségük van.

A betevő a jelen §. 3., 4. és 5. bekezdésében meghatározott jogával csak úgy élhet, ha a szükségelt összeget — amennyiben hosszabb felmondási idő kikötve nincs — legalább nyolc nappal előbb írásban bejelenti.

Hitelszövetkezeteknél a jelen §. szerint követelhető összeg a betét felét egyik esetben sem haladhatja meg.

Az 1914. évi augusztus hó 1. napján fennállott betétből e napon vagy később kifizetett összegek a 2. bekezdés alapján utóbb követelt összegekbe beszámíthatók.

7. §.

A betéti üzlettel foglalkozó intézet vagy más ily cég az e rendelettel engedett halasztásra való hivatkozással nem tagadhatja meg a betevő olyan rendelkezésének a foganatosítását, amelynél fogva betétéből valamely összeg ugyanazon intézetnél vagy cégnél más folyószámlának javára irassék vagy az átutalásra vonatkozó záradékkal ellátott betéti könyvre vitessék át. Az így más személy javára átutalt összeg felett ez a személy a halasztás ideje alatt csak a közte és a betevő között létrejött és az intézettel vagy céggel közölt megállapodás korlátain belül és csak annyiban rendelkezhetik, amennyiben arról a betevő átutalás nélkül rendelkezhetett volna; a betevő ebben az esetben megmaradó betéte felett a megfelelő összeg erejéig nem rendelkezhetik. A betevő a saját folyószámlájára vagy betéti könyvére átutalt összeg kifizetését szintén csak ugyanabban a mértékben követelheti, amelyben ezt az átutalás nélkül követelhetette volna.

Betéti könyvekre elhelyezett tizezer koronánál nem kisebb összeget a betevő ugyanazon intézetnél vagy cégnél meglevő vagy újonnan nyitandó folyószámlájára utalhat át és e folyószámlai követelése felett úgy rendelkezhetik, mintha az összeg eredetileg is folyószámlán lett volna elhelyezve.

8. §.

Közalapoknak folyószámlára vagy betéti könyvre elhelyezett betétei a felmerült szükséghez képest, melyet a felügyeletre hivatott kormányhatóság állapít meg, — a kikötött felmondási idő épségben tartása, de legalább nyolc nappal előbb történt írásbeli bejelentés mellett — korlátlanul kifizetendők. A szükséglet mértékét a rendezett tanácsú városok, a nagy és kisközségek alapjaira vonatkozólag ötezer koronát meghaladó összegek tekintetében a belügyminiszter, ötezer koronát meg nem haladó összegek tekintetében a vármegye alispánja állapítja meg.

Ugyanez áll a munkásbiztosító pénztáraknak és a bányatársulásoknak betéteire nézve.

Városok és községek, valamint a gyámpénztárak folyószámlára vagy betéti könyvre elhelyezett betéteikről folyó szükségleteik fedezése végett — a kikötött felmondási idő épségben tartása, de legalább nyolc nappal előbb történt írásbeli bejelentés mellett — a 6. és 7. §-ban megszabott korlátokra való tekintet nélkül rendelkezhetnek. A folyó szükséglet mértékét Budapest székesfővárosra nézve huszezer koronát meghaladó összegek tekintetében a belügyminiszter, huszezer koronát meg nem haladó összegek tekintetében a tanács, a törvényhatósági joggal felruházott és a rendezett tanácsú városokra nézve a belügyminiszter, a nagy- és kisközségekre nézve ötezer koronát meghaladó összegek tekintetében a belügyminiszter, ötezer koronát meg nem haladó összegek tekintetében a vármegye alispánja állapítja meg. A gyámpénztárakra nézve a folyó szükséglet megállapítására az árvaszék van hivatva.

A gyámpénztárban kezelt és a gyámsági vagy gondnoksági viszony megszűnése következtében esedékessé vált készpénzt csak kivételesen és csak oly mértékben kell kifizetni, amely mértékben azt a belügyminiszter esetről-esetre megállapítja.

9. §.

Ha a moratórium alá nem eső pénztartozásra kötelezett adóssal szemben tartozását vállalás alapján vagy más alapon más valaki van kötelezve a tartozás megfizetésére vagy a kifizetett összeg megtérítésére, ez az utóbbi tartozás sem esik moratórium alá.

10. §.

A budapesti áru- és értéktőzsdén érvényben álló áru- és értéktőzsdéi lezároló rend-határozmányai alá tartozó ügyletek alapján a lezárolásban résztvevő tőzsdetagokat egymással szemben, úgyszintén az ilyen ügyletre megbízást adott tőzsdetagot a megbízott tőzsdetaggal és viszont ez utóbbit a megbízó tőzsdetaggal szemben a lezárolás eredményeképp terhelő pénztartozások nem esnek moratórium alá.

11. §.

Az 1881: XIV. t.-c.-ben említett kézzzálog-kölcsönügyleteknél a zálogkölsöndíj nem esik moratórium alá; az árverést azonban csak a kereskedelemügyi miniszter által esetről-esetre adott engedély alapján lehet megtartani. A zálogkölsöndíjat az 1881. évi XIV. t.-c. 15. §-ában meghatározott időn túl is lehet szedni. A királyi zálogházakra ezek a szabályok megfelelően állanak.

III. A kétoldalú szerződések teljesítése.

12. §.

Az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött kétoldalú szerződés alapján pénztartozással terhelt fél a nem pénzbeli szolgáltatásra kötelezett féltől a moratórium tárgyában kiadott rendelet fennállásának ideje alatt csak úgy követelhet teljesítést, ha saját tartozását már teljesítette vagy a nem pénzbeli szolgáltatással egyidőben teljesíti vagy pedig — amennyiben a nem pénzbeli szolgáltatásra kötelezett félnek a szerződés szerint előre kell teljesítenie — lemond arról, hogy saját tartozására nézve moratóriumot vegyen igénybe és egyszersmind ugyanabból a szerződésből vagy hasonló tárgyú szerződésekből eredő hátralékos tartozását teljesíti.

13. §.

Ha az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött kétoldalú szerződés alapján pénztartozással terhelt fél a másik féltől neki felajánlott teljesítéssel szemben saját tartozására nézve — ideértve az ugyanabból a szerződésből vagy hasonló tárgyú szerződésekből eredő hátralékos tartozását is — moratóriumot kíván igénybe venni, a másik fél a szerződéstől elállhat; elállása azonban csak úgy hatályos, ha azt a pénztartozással terhelt féllel szemben haladéktalanul (vétkes késlekedés nélkül) kijelenti.

Ugyanígy elállhat a szerződéstől a pénztartozással terhelt fél is, ha a másik fél a lejáratkor csak az esetre hajlandó teljesíteni, ha a pénztartozással terhelt fél lemond arról, hogy saját tartozására nézve moratóriumot vegyen igénybe és ha egyszersmind ugyanabból a szerződésből vagy hasonló tárgyú szerződésekből eredő hátralékos tartozását teljesíti.

Ha a nem-pénzbeli szolgáltatásnak részletekben kell történnie, az 1. és a 2. bekezdése szerint elállani csak az esedékes

részlet tekintetében lehet ; az egész szerződés tekintetében pedig csak akkor, ha a szolgáltatás oszthatatlan.

14. §.

Az elállás joga a nem-pénzbeli szolgáltatásra kötelezett felet akkor is megilleti, ha a pénztartozással terhelt felet már a teljesítés felajánlása előtt nyolc napi határidő kitűzésével nyilatkozatra hívta fel aziránt, hogy hajlandó-e tartozását moratórium igénybe vétele nélkül (13. §. 1. bekezdése) teljesíteni, a határidő pedig sikertelenül telt le.

Ugyanez az előzetes elállási jog megilleti a pénztartozással terhelt felet is, ha a másik felet nyolc napi határidő kitűzésével nyilatkozatra hívta fel aziránt, hogy a lejáratkor kész-e abban az esetben is teljesíteni, ha a pénztartozással terhelt fél moratóriumot vesz igénybe (13. §. 2. bekezdése), a határidő pedig sikertelenül telt le.

Az elállást az 1. és 2. bekezdés eseteiben magában a felhívásban előre is ki lehet jelenteni. A felhívott fél nyilatkozata nem késett el, ha a fél az azt tartalmazó ajánlott levelet a nyolc napi határidő alatt postára adta.

Az 1. és a 2. bekezdésben említett felhívásnak nincs helye, amennyiben a nem-pénzbeli szolgáltatás csak 1914. évi november hó 30. napja után válik esedékessé.

A 13. §. 3. bekezdésének szabályát e §. eseteiben is megfelelően alkalmazni kell, azzal a hozzáadással, hogy az elállás jogát csak azon részletek tekintetében lehet gyakorolni, amelyekre a felhívás kiterjed és az előbbi bekezdés értelmében nincs kizárva.

15. §.

Ha az 1914. évi augusztus 1. napja előtt kötött kétoldalú szerződés alapján nem-pénzbeli szolgáltatásra kötelezett fél késznek nyilatkozik arra, hogy a szolgáltatást a lejáratkor abban az esetben is teljesíti, ha a pénztartozással terhelt fél moratóriumot vesz igénybe (13. §. 2. bekezdése), a szerződés érintetlenül marad, a pénztartozással terhelt fél azonban saját tartozására nézve a moratóriumot még akkor is igénybe veheti, ha a pénztartozás lejáratakor már nem esnék a jelenleg fennálló moratórium alá, de a moratórium esetleges meghosszabbítása vagy megszüntetése tárgyában kiadandó rendelet értelmében részesül halasztásban.

16. §.

Az állam vagy állami intézmények és vállalatok részére szükséges szállítások iránt elvállalt kötelezettségek teljesítését a 12—15. §-ok szabályai nem érintik; az ilyen kötelezettséget a fél a moratóriumra való tekintet nélkül köteles teljesíteni.

Nem terjednek ki a 12—15. §-ok szabályai az olyan kétoldalú szerződésekre sem, amelyeknél a pénztartozás, lejáratára való tekintet nélkül, ki van véve a moratórium alól.

A 12—15. §-ok szabályai ingatlanok adásvételére azzal a módosítással terjednek ki, hogy elállásnak más megállapodás hiányában nincs helye, ha a vevő az ingatlannak birtokába lépett.

IV. Vegyes és záró rendelkezések.

17. §.

A lejáratkor való nem-teljesítés esetére bárminő módon megállapított jogkövetkezmények nem állanak be, ha a pénztartozással terhelt fél a moratóriumot vette igénybe.

18. §.

Abból az okból, hogy az adós a 4. §. 3., 10., 12. vagy 13. pontja avagy az 5. §. szerint halasztás alá nem eső tartozásokat nem teljesítette, a hitelező a nem-teljesítés esetére megállapított jogkövetkezményeket a miniszterium további intézkedéséig nem érvényesítheti, kivéve a lejárt kamatoknak és tőkerészleteknek, valamint járulékaiknak érvényesítését, ideértve a kamat vagy tőkerészlet nem fizetése esetére ez után kikötött kötbért is. Ez a rendelkezés visszaható hatállyal azokra a tartozásokra is áll, amelyek 1914. évi augusztus hó 1. napja óta voltak fizetendők.

19. §.

A moratórium alá eső biztosítási díjaknak fizetését a biztosított a halasztás idejének eltelte után nem tagadhatja meg arra való hivatkozással, hogy a biztosítás a díj nem-fizetése következtében megszűnt; kivéve, ha a biztosított a biztosítási díj lejáratának napját vagy a biztosítótól engedett avagy a törvényes halasztás (1875: XXXVII. t.-c. 505. §. 3. pontja) leteltét követő tizenöt napon belül a biztosítóval írásban közli, hogy a biztosí-

tást megszüntetni kívánja, vagy e határidőn belül a biztosító címére ily tartalmú ajánlott levelet postára ad.

20. §.

Az a körülmény, hogy valamely követelés moratórium alá esik, nem zárja ki a követelésnek beszámításra való felhasználását.

21. §.

A halasztás ideje a moratórium alá eső tartozások tekintetében sem az elévülés idejébe, sem a jogok érvényesítésére vagy fenntartására megállapított határidőbe nem számítható be.

22. §.

A vasutak alkalmazottainak illetményeiből az 1914: XVII. t.-c. 25. §-a alapján engedett levonásokat a moratórium ideje alatt a következő szabályok szerint kell eszközölni:

I. A hadba nem vonult alkalmazottaknak illetményeiből a levonásokat — a moratóriumra való tekintet nélkül — ezután is változatlanul kell eszközölni.

II. A mozgósítás folytán katonai szolgálatra bevonult alkalmazottak illetményeiből teljesítendő levonások a következőképp szabályoztatnak:

1. Mindaddig, amíg a hadba vonult alkalmazott állandó illetményeit a vasúttól csorbitatlanul megkapja, a levonásokat az illetményekből változatlanul, azaz úgy kell teljesíteni, mintha az illető katonai szolgálatra be nem vonult volna.

2. Azoknál az alkalmazottaknál, akiknek állandó illetményei a hadbavonulás folytán csökkenést szenvednek, az állandó illetmények csökkenésének időpontjától kezdve a levonásokat a következőképp kell teljesíteni:

a) az 1914: XVII. t.-c. 22. §-ában említett jóléti intézetek tagságai díjait és járulékait az illető intézetek alapszabályai szerint a csökkent illetményekből is változatlanul le kell vonni;

b) a zálogjoggal biztosított követelések levonásánál ügyelni kell arra, hogy — a katonai havidíjnak évi összegét teljesen figyelmen kívül hagyva — fizetésnek nem a fizetés természetével bíró állandó illetményeknek eredeti összegét, — hanem csak a szabályoknak megfelelően leszállított összegét lehet tekinteni, s hogy ennél fogva a zálogjoggal biztosított követeléseket — minden

újabb birói eljárás nélkül — az 1908 : XLI. t.-c. 6. §-a értelmében csak ennek a lezárt összegnek egyharmada erejéig, de évi kétezer koronának érintetlenül hagyásával lehet levonni. E határozmány alól kivételnek azok a zálogjoggal biztosított követelések, amelyeknél a levonás, a fizetésnek emelkedése esetén sem változó egyenlő havi részletekben történik, amelyeket tehát a fizetés természetével bíró állandó illetményeknek csökkenése dacára továbbra is a bíróság előjegyzett havi részletekben kell levonni, de az 1914 : XVII. t.-c. 25. §. IV. pontjában megállapított korlátok sérelme nélkül ;

c) a vasutak kebelében vagy az alkalmazottak körében létesült és az 1914 : XVII. t.-c. 22. §-ában nem említett jóléti intézmények, jótékonycélú egyletek és szövetkezetek követeléseinek, valamint tagságai díjainak (1914 : XVII. t.-c. 25. §. III. 5. pontja) levonását be kell szüntetni.

III. A jelen rendelet életbelépése előtt teljesített levonásokat visszakövetelni nem lehet, valamint az ezt megelőző időre levonásokat sem lehet utólag követelni.

23. §.

A munkásbiztosító pénztáraknak és a bányatársulásoknak járulékköveteléseire, valamint segély- és járadéktartozásaira ez a rendelet nem terjed ki.

24. §.

Ez a rendelet nem érinti az erőhatalom (vis major) hatására vonatkozó jogszabályokat.

A nem-teljesítés esetére megállapított jogkövetkezmények — a késedelmi kamat fizetésére irányuló kötelezettséget kivéve — nem állanak be azon idő alatt, amíg az adós lakóhelyén vagy üzleti telepén a bíróság működése a háborús események következtében szünetel.

25. §.

[A pénzügyminiszter felhatalmaztatik, hogy közterhek kivetésére jogosított testületeknek a 4. §. 3. pontjában említett olyan tartozásaik fizetésére, amelyek e közterhekből fedeztetnek, halasztást engedhessen, amennyiben e közterhek fizetésére halasztás adatott.

26. §.

Amennyiben e rendelet fennállásának ideje alatt a moratórium alá eső tartozások körének kiterjesztése vagy megszorítása válnék szükségessé, ebben a tárgyban a miniszterium a felmerült szükséghez képest kiadandó rendelettel intézkedik.

27. §.

Amennyiben a m. kir. miniszterium másként nem rendelkezik, külföldi államok polgárainak vagy lakosainak követeléseire és tartozásaira az alábbi bekezdésekben foglalt megszorításokkal szintén a jelen rendelet szabályai irányadók.

Ha magyar állampolgár vagy a magyar szent korona országainak lakosa más államban valamely magánjogi követelést csak kisebb mértékben vagy messzebbmenő korlátozásokkal érvényesíthet, mint ahogyan azt a jelen rendelet megállapítja, az ily állam kötelékébe tartozó hitelezőnek követelése és az ily állam területén lakó oly hitelezőnek követelése, aki valamely ellenséges állam kötelékébe tartozik, a magyar szent korona országáiban hasonló megszorítások alá esnek.

Ha magyar állampolgárnak vagy a magyar szent korona országai lakosának valamely magánjogi tartozására más államban az ott engedett moratórium vagy egyáltalában nem terjed ki, vagy az általánosnál szűkebb körben érvényesül, az ily állam kötelékébe tartozó adósnak tartozásai és az ily állam területén lakó oly adósnak tartozásai, aki valamely ellenséges állam kötelékében áll, a magyar szent korona országáiban hasonló megszorítások alá esnek.

Nem esnek a 2. és a 3. bekezdésben foglalt megszorítások alá külföldi államok polgárainak vagy lakosainak oly követelése és tartozásai, amelyek a magyar szent korona országáiban folytatott kereskedelmi vagy ipari üzletükből vagy gazdaságukból származnak.

A jelen §. rendelkezéseit a jogi személyekre megfelelően kell alkalmazni.

28. §.

Minden olyan birói intézkedést, amely az adóst a magyar szent korona országáiban irányadó moratóriumtól vagy az ezzel kapcsolatos jogoktól akarata ellenére megfosztaná, hazai tiltó

törvénybe (hazai közrendbe) ütközőnek és hazai törvény céljával ellenkezőnek kell tekinteni.

29. §.

A moratórium következtében a peres és nem peres eljárásban szükséges szabályokat az igazságügyminiszternek, Horvát-Szlavonországokban a bánnak külön rendelete állapítja meg.

30. §.

A moratórium lejártával kapcsolatos rendelkezéseket annak idején külön rendelet fogja megállapítani.

31. §.

E rendelet hatálya, amennyiben a magyar szent korona országainak egész területén hatályos törvényben szabályozott jogviszonyokra vonatkozik, Horvát-Szlavonországokra is kiterjed.

A 8. §. értelmében a közalapok, a városok és községek, valamint a gyámpénztárak folyó szükségleti mértékének megállapítására hivatott hatóságot Horvát-Szlavonországok területére nézve a bán határozza meg.

32. §.

Ez a rendelet — melyet harmadik moratóriumi rendeletként kell idézni — 1914. évi október hó 1. napján lép életbe.

E rendelet életbelépésével hatályukat veszítik :

az 1914. évi július hó 31. napján 5.715/1914. M. E. szám alatt kelt — első — moratóriumi rendeletet hatályon kívül helyező — második — moratóriumi rendelet, amelyet a m. kir. miniszterium 1914. évi augusztus hó 12. napján 6.045/1914. M. E. szám alatt adott ki ;

némely tőzsdei ügyletekből eredő pénztartozásokról 1914. évi augusztus hó 28. napján 6.504/1914. M. E. szám alatt kiadott rendelet ;

végül a 6.045/1914. M. E. számú rendelet kiegészítéséről 1914. évi szeptember hó 10. napján 6.796/1914. M. E. szám alatt kiadott rendelet.

Amennyiben a jelen rendelet 4. §-ának 13. pontja és az 5. §. mást nem rendel, a korábbi moratóriumi rendeletekben engedett használat azon tartozások tekintetében, amelyeket a jelen ren-

delet a moratórium hatálya alól kivesz, érintetlenül marad. Ha ez a halasztás 1914. évi október hó 15. napja előtt telnék le, a tartozás október hó 15. napján fizetendő.

Kelt Budapesten, 1914. évi szeptember hó 30. napján.

A m. kir. miniszterium 7.968/M. E. számú rendelete a 7.205/1914. M. E. számú harmadik moratóriumi rendelet kiegészítése tárgyában.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a 7.205/1914. M. E. számú harmadik moratóriumi rendeletet a következő rendelkezésekkel egészíti ki :

I. A bérleti viszonyra vonatkozó rendelkezések.

1. §.

Lakás vagy egyéb helyiség bérbeadója a moratóriumi rendelet fennállásának ideje alatt a részére a szerződésben, szabályrendeletben vagy más jogszabályban biztosított azt a jogot, hogy a bér nemfizetése esetére a bérletet a szerződés felbontásával vagy rendkívüli felmondással megszüntethesse, heti vagy havi bérleteknél egyáltalában nem, hosszabb tartamú bérleteknél pedig csak moratórium alá nem eső bér nemfizetése okából és ez alapon is csak akkor gyakorolhatja, ha a bérlő a folyó bérösszegnek egy-egy hónapra eső részét minden hónap ötödik napjának elteltéig meg nem fizeti. Ez a jog azonban az illető bérleti időszak utolsó hónapjának tizedik napja után többé nem gyakorolható.

Az előbbi bekezdés rendelkezései a harmadik moratóriumi rendelet szerint moratórium alá nem eső bértartozásokat nem helyezik moratórium alá, tehát nem érintik egyebek közt a bérbeadónak azt a jogát sem, hogy ily bérkövetelését az egész bérösszeg erejéig érvényesíthesse és hogy a bérnek a lejáratkor ki nem egyenlített része után késedelmi kamatot követelhesse.

Az 1. bekezdés szabálya lakásbérlet esetében nem áll, ha a bérlő szolgálati vagy alkalmazási viszonyából kifolyóan lakpénzben részesül és a felvett lakpénzt nem fordítja a bértartozás teljesítésére.

2. §.

Főbérlet esetében a főbérbeadó a bér nemfizetése okából nem szüntetheti meg a főbérelővel kötött bérleti szerződést, ha a főbérelő kimutatja, hogy a bérösszegnek hátralékos részét — rendelkezésre álló egyéb vagyon hiányában — azért nem egyenlíthette ki, mert a hátralékos bérnek megfelelő összeget az ő bérelői az őket megillető moratórium következtében nem fizették meg. Az 1. §. 2. bekezdése erre az esetre is áll.

Főbérlet e rendelet értelmében az olyan szerződés, amelynek fogva valaki (a főbérelő) több lakásból álló házat vagy a házban több lakást bérel abból a célból, hogy másnak bérbe adja.

3. §.

Ha a főbérbeadó a főbérleti szerződést (2. §. 2. bekezdés) akár felmondással, akár anélkül megszünteti, e megszüntetés alapján nem követelheti a főbérelő bérelőjétől a bérben birt helyiség visszabocsátását, hacsak oly körülmény nem forog fenn, amelynek alapján ezt — figyelemmel a harmadik moratóriumi rendelet 4. §-ának 8. pontjára és a jelen rendelet 1. §-ának szabályaira — a főbérelő is követelhetné volna tőle.

4. §.

Ha főbérlet esetében (2. §. 2. bekezdése) a főbérelőt a bértartozásra nézve moratórium illeti meg, a főbérbeadónak törvényes zálogjoga van a főbérelőnek saját bérelője ellen fennálló bérkövetelésén; a főbérelő bérelője azonban a folyó bért mindaddig hatályosan fizetheti a főbérelő kezéhez, amíg a főbérbeadó őt ettől el nem tiltja.

Az eltiltás után a főbérbeadó a főbérelőnek saját bérelőjével szemben fennálló törvényes zálogjogát gyakorolhatja. A főbérelőnek e zálogjogról való lemondása vagy a főbérelő és az ő bérelője közötti oly megállapodás, mely e zálogjogot kizárja vagy korlátozza, a főbérbeadóval szemben hatálytalan.

E §. szabályait egyes lakásnak vagy lakásrésznek albérletbe adása esetére is megfelelően alkalmazni kell.

II. Vegyes és záró rendelkezések.

5. §.

A harmadik moratóriumi rendelet 6. §-a a következő rendelkezésekkel egészítették ki :

A folyószámla tulajdonosa betétének kifizetését összegre való tekintet nélkül követelheti annyiban is, amennyiben hitelt érdemlően kimutatja, hogy a kifizetendő összegre

a) közcélokat szolgáló épület vagy más ily célú munkálat létesítése végett, amely épület vagy munkálat létesítését a felügyeletre hivatott kormányhatóság halaszthatatlannak jelenti ki, vagy

b) a jelen rendelet életbelépése előtt már megkezdett építkezés folytatása végett

multhatatlanul szüksége van és az e végből szükséges összeget az arra jogosult javára utalja át. A harmadik moratóriumi rendelet 6. §-ának 6. bekezdése ide is kiterjed.

6. §.

A vízrendező társulatok az általuk az 1885:XXIII. t.-c. 118. §-a értelmében alakított és valamely pénzügyintézetnél folyó számlára vagy betéti könyvre elhelyezett árvédelmi tartalék-alapokról a felmerült szükséghez képest, melyet a felügyeletre hivatott kormányhatóság állapít meg, a harmadik moratóriumi rendeletben foglalt korlátokra tekintet nélkül rendelkezhetnek.

7. §.

Ez a rendelet 1914. évi október hó 28. napján lép életbe. Hatálya — amennyiben a magyar szent korona országainak egész területén hatályos törvényben szabályozott jogviszonyokra vonatkozik — Horvát-Szlavonországokra is kiterjed.

Budapesten, 1914. évi október hó 27. napján.

A negyedik moratórium.

A m. kir. miniszterium 8.680. M. E. számú rendelete, magánjogi kötelezettségek teljesítésére újabb halasztás engedése (moratórium) tárgyában.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli :

I. Halasztás alá eső pénztartozások.

1. §.

A magánjogi kötelezettségek teljesítésére az 1914. évi szeptember hó 30. napján 7.205/1914. M. E. szám alatt kiadott harmadik moratóriumi rendelettel engedélyezett halasztás mindazokra a pénztartozásokra nézve, amelyeket a jelen rendelet a halasztás alól ki nem vesz, 1915. évi január hó 31. napjáig bezárólag meghosszabbítatik.

Az 1914. évi november hó 30. napja után 1915. évi január hó 31. napjáig bezárólag lejáró pénztartozások teljesítésére, amelyek 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kiállított váltón, kereskedelmi utalványon, közraktári jegyen, csekken vagy általában olyan kereskedelmi ügyleten vagy más magánjogi címen alapulnak, amely 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt keletkezett, a lejáratától számított két hónapi halasztás (moratórium) engedtetik.

Oly pénztartozások tekintetében, amelyek után kikötés alapján vagy törvénynél fogva kamat jár, a kamatot a halasztás idejére is lehet számítani. Nem kamatozó tartozás után törvényes kamat számítható.

2. §.

A halasztás ideje alatt a halasztás alá eső váltó, kereskedelmi utalvány, közraktári jegy és csekk tekintetében a fizetés végetti

bemutatás és a fizetés hiánya miatt felvett óvás, csekknél pedig az 1908 : LVIII. t.-c. 17. §-ában említett igazolás is hatálytalan, amennyiben a 4. §. 18. pontjából és utolsó bekezdéséből, valamint az 5. §. utolsó bekezdéséből más nem következik. Látra vagy lát után bizonyos időre szóló váltónál a lejárat megállapítását célzó bemutatás hatályos.

Az óvás felvételére hivatott személy az óvás felvételét meg nem tagadhatja arra való hivatkozással, hogy az a jelen rendelet szerint hatálytalan.

A váltóbirtokos az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt moratórium alá eső követelés okából kapott kitöltetlen váltót csak augusztus hó 1. napja előtti kelettel van jogosítva kitölteni. Az ezzel ellenkező kitöltést megállapodásellenesnek kell tekinteni.

Az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kiállított váltó tekintetében a halasztás ideje alatt az 1876 : XXVII. t.-c. 25--29. §-aiban szabályozott biztosítási visszkeresetnek helye nincs.

Halasztás alá nem eső olyan váltó, kereskedelmi utalvány és közraktári jegy tekintetében, amely 1915. évi február hó 1. napja előtt jár le, a fizetés végetti bemutatásnak és a fizetés hiánya miatti óvás felvételének legkésőbb a lejáratától számított két hónap elteltét követő két köznap alatt kell történnie s ha ez a határidő 1915. évi február hó 3. napja előtt telnek le, legkésőbb 1915. évi február hó 3. napján. Ugyanezen idő alatt történhetik halasztás alá nem eső váltónál a névbecsülési fizetés végetti bemutatás.

3. §.

Az 1. §-ban engedett halasztás a találmányi szabadalmi évi díjakra is kiterjed.

II. Halasztás alá nem eső pénztartozások.

4. §.

Az 1. §-ban engedett halasztás alá nem esnek :

1. az állami és államilag biztosított adósságok kamatai, tőketörlesztő részletei és járadékai ;

2. zálogleveleknek, valamint gyámi pénzek elhelyezésére alkalmas vagy óvadékképessé nyilvánított egyéb kötvényeknek kamatszelvényei és kisorsolt címletei ;

3. törlesztése záloglevélkölsönöknek 1914. évi augusztus hó

1. napjától folyó kamatai és e naptól folyó tőketörlesztő részletei a jelzálogadóssal szemben — ideértve az ingatlan tulajdonosa mint személyes adós elleni követelést is — valamint olyan követeléseknek ily kamatai és tőketörlesztő részletei, amely követelések a 2. pontban említett egyéb kötvényeknek kibocsátására alapul szolgálhatnak; törlesztéses kölcsönnek a jelen és a 10. pont alkalmazásában azt kell tekinteni, amelynél a tőke lefizetése előre megállapított törlesztési terv szerint legalább tizenöt évre van elosztva;

4. vízvezetési és világítási műveknek, általában közüzemeknek használatáért fizetendő díjak; továbbá egyesületi tagdíjak;

5. oly pénztartozások, amelyek az adóst a Vörös Kereszt-Egylettel szemben vagy a hadbavonultak hozzátartozóinak segélyezésére vagy a háború alkalmából másnemű segélynyújtásra rendelt alappal szemben közvetlenül vagy utalványozás alapján terhelik;

6. tartásdíjak és életjáradékok;

7. a biztosítási ügyletből eredő tartozások közül:

a) a hadi szolgálatban bekövetkezett halál esetére külön kötött vagy arra külön díj fejében kiterjedő biztosításnál, amennyiben a halál a hadi szolgálat következménye, valamint a katonai szolgálat esetére szóló biztosításnál az egész biztosítási összeg kifizetése és a biztosítási díjak fizetése egészen; úgy azonban, hogy a hadi szolgálatban bekövetkezett halál esetére külön díj fejében kiterjedő biztosításnál csak a külön díj fizetendő egészen, míg az alapdíj a b) pont alá esik;

b) más életbiztosításnál, ideértve a balesetbiztosítást is, a biztosítási összeg huszonöt százalékának, de legfeljebb ötezer koronának és legalább ötszáz koronának kifizetése, valamint a biztosítási díjak fizetése a díj huszonöt százaléka erejéig; járadék-biztosításnál a biztosító a járadékokat egészen (6. pont), a biztosított (a szerződő fél) pedig a díjakat huszonöt százalék erejéig köteles fizetni;

c) a biztosító azon tartozása, amely az életbiztosítási kötvény visszavásárlására vagy az ily kötvény alapján kölcsön folyósítására irányul, huszonöt százalék, de legfeljebb kétezer korona és legalább kétszáz korona erejéig;

d) tűz- és jégkárbiztosításnál, valamint állatbiztosításnál az egész kárösszeg kitüntetése és a biztosítási díjak fizetése egészen;

e) minden más kárbiztosításnál a kárösszeg huszonöt százalékanak, de legfeljebb négyezer koronának és legalább négyszáz koronának kifizetése, valamint a biztosítási díjak fizetése a díj huszonöt százaléka erejéig ;

f) a viszontbiztosítónak a biztosításból eredő tartozásai az a)---e) pontok értelmében a biztosító által fizetendő összegek arányában, a viszontbiztosítási díjak pedig abban az arányban, amelyben a biztosított (a szerződő fél) a biztosítási díjakat fizetni kötele ;

g) a biztosítási díjak fedezetéül adott váltók és a biztosítási díjak címén fennálló folyószámlatartozások, a folyószámlai viszonyra vonatkozó megállapodások sérelme nélkül, ugyanabban a mértékben vannak kivéve a moratórium alól, mint maguk a biztosítási díjak ;

h) az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött biztosítási szerződésen alapuló biztosítási díjak egészen moratórium alá esnek, ha akkor, amikor fizetendők volnának, a biztosított katonai szolgálatot teljesít vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénnel egy tekintet alá esik ;

8. bértartozások, kivéve ha a kötelezett fél katonai szolgálatot teljesít vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénnel egy tekintet alá esik és nem részesül szolgálati vagy alkalmazási viszonyból folyó rendes járandóságaiban vagy legalább lakpénzben vagy lakbér céljára nyújtott közsegélyben ; ha a kötelezett fél csupán lakpénzben vagy lakbér céljára nyújtott közsegélyben részesül, a bértartozás csak az élvezett lakpénznek vagy közsegélynek megfelelő mértékben fizetendő ; nem esik moratórium alá az üzleti vagy üzemi helyiségek bére, ha az üzlet vagy üzem a tulajdonos hadbavonulása ellenére is tovább folyik ;

9. haszonbértartozások ;

10. bérbe vagy haszonbérbe adott ingatlanokon jelzálogjoggal biztosított s a 3. pont alá nem eső-törlesztéses kölcsönöknek 1914. évi augusztus hó 1. napjától folyó tőketörlesztő részletei a jelzálogadóssal szemben — ideértve az ingatlan tulajdonosa mint személyes adós elleni követelést is — kivéve ha a kötelezett igazolja, hogy a tényleg befolyt bér vagy haszonbér az ingatlant terhelő köztartozásoknak, a 3. pont értelmében fizetendő kamatoknak és tőketörlesztő részleteknek, végül az ingatlant előző rangsorban terhelő s az 5. §. értelmében fizetendő többi kamat-

tartozásnak levonása után — amennyiben mindezek az illető bérleti vagy haszonbérleti időszakra esnek — a jelen pontban említett többi tőketörlesztő tartozást nem fedezi; amennyiben az így kiszámított összeg az utóbb említett tőketörlesztő tartozásokat csak részben fedezi, a fizetés ezen részösszeg erejéig teljesítendő, a fizetési kötelezettségek sorrendjére nézve pedig a telekkönyvi rangsor irányadó;

11. szolgálati viszonyból eredő tartozások, ideértve a mezőgazdasági, kereskedelmi vagy ipari munkaviszonyokból eredő tartozásokat is;

12. az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt adott megbizásból és hasonló más személyes munkateljesítmények iránt ezen nap előtt kötött szerződésekből eredő költség- és díjtartozások, ideértve az orvosi, ügyvédi, mérnöki, írói és művészi, alkuszi, közvetítői, ügynöki és bizományi költségeket és díjakat a lejárt tartozás huszonöt százaléka erejéig, tekintet nélkül a munka teljesítésének idejére; ha pedig az ilyen tartozásra már a harmadik moratóriumi rendelet értelmében huszonöt százalék volt fizetendő, az előbbi huszonöt százalék esedékessége napjától számított két hónap elteltével további huszonöt százalékot kell fizetni;

az ügyvéd a felével szemben bíróság megállapított díj- és költségkövetelését az ellenféltől az érvényesített követelésre befolyt összeg erejéig teljes összegében érvényesítheti;

a szállítmányozási és a fuvarozási ügyletből eredő tartozások általában nem esnek moratórium alá, kivéve a szállítmányozó által a megbízónak adott kölcsönöket és előlegeket;

13. az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött szerződés alapján szállított ingó dolgok vételára címén és az e nap előtt kötött szerződés alapján végzett ipari munkateljesítmények ellenértéke címén fennálló tartozások, tekintet nélkül a szállítás vagy a munka teljesítésének idejére, havonkint a lejárt tartozás tiz százaléka erejéig, amely tiz százalékot mindig a lejárt tartozás eredeti összege után s ha a tartozás a szerződés értelmében részletekben fizetendő, külön mindegyik részlet után kell számítani;

az egyes tizszázalékos részleteket minden hónapnak azon a napján kell megfizetni, amely számánál fogva megfelel a tartozás lejáratának, illetőleg az első részletre nézve a harmadik moratóriumi rendeletben (4. §. 13. pontja) megállapított fizetési

napnak, és ha ez a nap az illető hónapban hiányzik, a hónap utolsó napján ;

vételi bizomány esetében a bizományos az általa fizetett vételár megtérítését ugyancsak a jelen pont rendelkezései értelmében követelheti megbízójától ;

14. a munkavállalót alvállalkozójával szemben terhelő tartozások, a 13. pont szerint fizetendő részleteken felül is, abban az arányban, amelyben a munkavállaló a teljesített munkáért az ellenértéket kézhez kapta ;

15. idegen vagyon kezeléséből — ideértve az eladási bizományt is — akár a halasztás ideje alatt befolyó, akár az azt megelőzően befolyt értékek kiszolgáltatása, a vagyonkezelőt megillető jogok épségben tartásával ; továbbá a biztosító társaságok ügynökeinek a biztosító társaságokkal szemben ezen viszonyuk alapján fennálló tartozásai, ideértve az e címen fennálló folyószámlatartozásokat is, a folyószámlai viszonyra vonatkozó megállapodások sérelme nélkül ;

16. az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött, de a moratórium fennállásának ideje alatt teljesítendő szerződés alapján az ellátás jogának gyakorlásából, avagy a szerződés nemteljesítéséből vagy nem kellő teljesítéséből eredő pénztartozások ;

17. tiltott cselekményekből és vétlen károkozásból eredő tartozások ;

18. az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kelt és október hó 1. napja előtt lejárt váltón, kereskedelmi utalványon és közraktári jegyen, valamint az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kiállított csekken, látra szóló váltón és látra szóló kereskedelmi utalványon alapuló tartozás tiz százaléka ; ezt a tizszázalékos részletet 1915. évi január hónap azon a napján kell fizetni, amely számánál fogva megfelel a tartozás lejáratának ; ha pedig a fizetés látra volt teljesítendő, az említett hónap azon a napján, amelyn az illető papírt fizetés végett bemutatják ;

ezen tizszázalékos részletre vonatkozó kereset vagy visszakereset fenntartása végett szükséges bemutatásnak látra szóló papiroknál legkésőbb 1915. évi február hó 3. napján, egyéb papiroknál pedig legkésőbb a 2. §. utolsó bekezdésében meghatározott időben kell történnie ; ugyanezen idő alatt történhetik váltónál a névbecsülési fizetés végetti bemutatás ; a tizszázalékos részlet tekintetében a kereset vagy a visszakereset fenntartása végett a

fizetés hiánya miatt óvás felvételére — a látra és a lát után bizonyos időre fizetendő papirok kivételével — nincs szükség; a netalán mégis felvett óvás hatályos ugyan, de annak költségei csak abban az esetben ítéltetők meg, ha a váltókötelezettek valamelyike külföldön lakik; ha a kötelezett a bemutatás megtörténtét tagadja, a bizonyítás terbe őt illeti; az előzők értesítésére nézve az 1876:XXVII. t.-c. 45—47. §-ait megfelelően alkalmazni;

a váltókötelezett követelheti, hogy a részletfizetés ténye és hogy az, kinek részéről történt, a váltóra feljegyeztessék és hogy neki arról a váltó másolatán nyugtatóvány adassék; a fizetési visszkeresetnek alávetett váltókötelezett ezenfelül az egész váltóösszeg tekintetében hatályosan felvett óvás hiteles másolatának vagy az 1914. évi július hó 31. napja után a részletfizetés nemteljesítéséről felvett eredeti óvásnak kiadását is követelheti, ha óvás nem vétetett fel, a váltóbirtokos a váltómásolatot, melyen a részfizetést nyugtatja, a váltókötelezett kívánságára és költségére hitelesített köteles; az Osztrák-Magyar Banknak a váltómásolatra vezetett tanúsítása a váltómásolat hitelesítését pótolja; mindezek a szabályok a kereskedelmi utalványra, a közraktári jegyre és a csekkre is megfelelően állanak;

a jelen pont rendelkezései nem terjednek ki azokra a kötelezetteknek, akiknek állandó üzleti telepe, üzeme vagy gazdasága, ilyennek hiányában pedig lakóhelye (székhelye) kizárólag Bereg, Szatmár, Ugocsa vagy Ung vármegye vagy Szatmár-Németi törvényhatósági joggal felruházott város területén van.

Azzal szemben, aki az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kiállított váltón a moratórium alól részben vagy egészben kivett tartozás okából vállalt váltói kötelezettséget, a váltóbirtokos, akinek javára az említett köztörvényi tartozás fennáll, a váltón alapuló követelést ugyanabban a mértékben érvényesítheti, amely mértékben az említett köztörvényi tartozás a moratórium alól ki van véve. A 18. pont 2. és 3. bekezdésében foglalt rendelkezések itt is állanak. A jelen bekezdés szabályai a kereskedelmi utalványra, a közraktári jegyre és a csekkre megfelelően szintén kiterjednek.

5. §.

A 4. §. 1—3. pontjaiban nem említett kamatok, amennyiben 1914. évi július hó 31. napja után jártak vagy járnak le, vagy

határozott lejárat hiányában 1914. évi augusztus hó 1. napjánál nem régibb időre esnek, szintén ki vannak véve az 1. §-ban engedett halasztás alól.

Határozott napon lejáró kamatokat a lejáratkor kell megfizetni.

Határozott lejárat hiányában a kamatok — eltérő megállapodás sérelme nélkül — két hónaponként utólag fizetendők. Ha a kamat 1914. évi augusztus hó 1. napjánál régibb idő óta folyik, a két hónapot 1914. évi augusztus hó 1. napjától kell számítani.

A moratórium alól kivett tőkerészlettel együtt az egész tartozás után a tőkerészlet fizetésének napjáig lejárt kamat megfizetését is lehet követelni, tekintet nélkül az előbbi bekezdés szabályára. Ez a rendelkezés az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtti időre eső kamatra is kiterjed.

A 4. §. 18. pontjában felsorolt papirok után járó kamatok iránti követelés fenntartása és érvényesítése tekintetében a 4. §. 18. pontjának 2. és 3. bekezdésében foglalt szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

6. §.

Betéti üzlettel foglalkozó intézeteknél és más ily cégeknél 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt betéti könyvre vagy folyószámlára elhelyezett betétekről, ideértve az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt lejárt kamatokat is, a betevő — a kikötött felmondási idők épségben tartása mellett — az e rendelettel engedett halasztás ideje alatt csak az alább következő korlátok között rendelkezhetik.

Ha a betéti könyvre vagy folyószámlára elhelyezett betét 1914. évi augusztus hó 1. napján kétezer koronát meg nem haladt, a betevő az 1914. évi augusztus hó 1. napja óta folyó egész időre kétszáz koronának, ha pedig kétezer koronát meghaladt, havonként kétszáz koronának kifizetését követelheti; ez utóbbi esetben azonban a halasztás ideje alatt az 1914. évi augusztus hó 1. napján fennállott betétből legfeljebb tíz százaléknak kifizetését lehet követelni.

A folyószámla tulajdonosa betétének kifizetését összegre való tekintet nélkül követelheti, amennyiben hitelt érdemlően kimutatja, hogy a kifizetendő összegre

1. alkalmazottai fizetésének vagy munkabérének, üzemi

vagy üzleti helyiségei bérének, a 4. §. 3. pontjában említett tartozásainak, vagy a 4. §. 7. pontja értelmében általa fizetendő biztosítási díjaknak, a 4. §. 12., 13. és 18. pontjai szerint fizetendő tartozásainak, vagy az 5. §. szerint fizetendő kamatoknak kiegyenlítésére,

2. mező- és erdőgazdasági, ipari vagy kereskedelmi vállalatában vagy üzemében anyag- vagy árubeszerzés végett,

3. közcélokat szolgáló épület vagy más ily célú munkálat létesítése végett, amely épület vagy munkálat létesítését a felügyeletre hivatott kormányhatóság halaszthatatlannak jelenti ki, vagy 1914. évi október hó 28. napja előtt már megkezdett építkezés folytatása végett

multhatatlanul szüksége van és az evégből szükséges összeget az arra jogosult javára utalja át.

Az 1. bekezdésben említett, betéti könyvre vagy folyószámlára elhelyezett betétekből a betevő az őt terhelő adók vagy más köztartozások kiegyenlítéseül, — vagy a pénzügyminiszter által megállapítható módok szerint és korlátok között — az állam költsöneire történő befizetések céljából bármilyen összeget a beszédésükre vagy átvételükre hivatott pénztárhoz utalhat át.

Pénzintézetek vagy betéti üzlettel foglalkozó más cégek és biztosító intézetek tolyószámlára elhelyezett betéteikről összegre való tekintet nélkül rendelkezhetnek, amennyiben hitelt érdemlően kimutatják, hogy a kivánt összegre a 4. §. 2., 6., 7. és 18. pontja, a jelen §. vagy a 8. §. értelmében őket terhelő tartozások kiegyenlítésére szükségük van.

A betevő a jelen §. 3., 4. és 5. bekezdésében meghatározott jogával csak úgy élhet, ha a szükségelt összeget — amennyiben hosszabb felmondási idő kikötve nincs — legalább nyolc nappal előbb írásban bejelenti.

Hitelszövetkezeteknél a jelen §. szerint követelhető összeg a betét felét egyik esetben sem haladhatja meg.

Az 1914. évi augusztus hó 1. napján fennállott betétből e napon vagy később kifizetett összegek a 2. bekezdés alapján utóbb követelt összegekbe beszámíthatók.

7. §.

A betéti üzlettel foglalkozó intézet vagy más ily cég az e rendelettel engedett halasztásra való hivatkozással nem tagad-

hatja meg a betevő olyan rendelkezésének a foganatosítását; amelynél fogva betétéből valamely összeg ugyanazon intézetnél vagy cégnél más folyószámlának javára irassék vagy az átutalásra vonatkozó záradékkal ellátott betéti könyvre vitessék át. Az így más személy javára átutalt összeg felett ez a személy a halasztás ideje alatt csak a közte és a betevő között létrejött és az intézettel vagy céggel kötött megállapodás korlátain belül és csak annyiban rendelkezhetik, amennyiben arról a betevő átutalás nélkül rendelkezhetett volna; a betevő ebben az esetben megmaradó betéte felett a megfelelő összeg erejéig nem rendelkezhetik. A betevő a saját folyószámlájára vagy betéti könyvére átutalt összeg kifizetését szintén csak ugyanabban a mértékben követelheti, amelyben ezt az átutalás nélkül követelhette volna.

Betéti könyvekre elhelyezett tizezer koronánál nem kisebb összeget a betevő ugyanazon intézetnél vagy cégnél meglévő vagy újonnan nyitandó folyószámlájára utalhat át és a folyószámlai követelése felett úgy rendelkezhetik, mintha az összeg eredetileg is folyószámlán lett volna elhelyezve.

8. §.

Közalapoknak folyószámlára vagy betéti könyvre elhelyezett betétei a felmerült szükséghez képest, melyet a felügyeletre hivatott kormányhatóság állapít meg — a kikötött felmondási idő épségben tartása, de legalább nyolc nappal előbb történt írásbeli bejelentés mellett — korlátlanul kifizetendők. A szükséglet mértékét a rendezett tanácsú városok, a nagy- és kisközségek alapjaira vonatkozólag ötezer koronát meghaladó összegek tekintetében a belügyminiszter, ötezer koronát meg nem haladó összegek tekintetében a vármegye alispánja állapítja meg.

Ugyanez áll a munkásbiztosító pénztáraknak és bányatársulásoknak betéteire nézve.

Városok és községek, valamint a gyámpénztárak folyószámlára vagy betéti könyvre elhelyezett betéteikről folyó szükségleteik fedezése végett — a kikötött felmondási idő épségben tartása, de legalább nyolc nappal előbb történt írásbeli bejelentés mellett — a 6. és a 7. §-ban megszabott korlátokra való tekintet nélkül rendelkezhetnek. A folyó szükséglet mértékét Budapest székesfővárosra nézve huszezer koronát meghaladó összegek

tekintetében a belügyminiszter, huszezer koronát meg nem haladó összegek tekintetében a tanács, a törvényhatósági joggal felruházott és a rendezett tanácsú városokra nézve a belügyminiszter, a nagy- és kisközségekre nézve ötezer koronát meghaladó összegek tekintetében a belügyminiszter, ötezer koronát meg nem haladó összegek tekintetében a vármegye alispánja állapítja meg. A gyámpénztárakra nézve a folyó szükséglet megállapítására az árvaszék van hivatva.

A gyámpénztárban kezelt és a gyámsági vagy gondnoksági viszony megszűnése következtében esedékkéssé vált készpénzt csak kivételesen és csak olyan mértékben szabad kifizetni, amely mértékben azt a belügyminiszter esetről-esetre megállapítja.

A vízrendező társulatok az általuk az 1885: XXIII. t.-c. 148. §-a értelmében alakított és valamely pénzügyhatóságnál folyó számlára vagy betéti könyvre elhelyezett árvédelmi tartalék-alapokról a felmerült szükséghez képest, melyet a felügyeletre hivatott kormányhatóság állapít meg, a 6. és a 7. §-ban foglalt korlátokra tekintet nélkül rendelkezhetnek.

9. §.

Ha a moratorium alá nem eső pénztartozásra kötelezett adóssal szemben tartozásátvállalás alapján vagy más alapon más valaki van kötelezve a tartozás megfizetésére vagy a kifizetett összeg megtérítésére, ez az utóbbi tartozás sem esik moratorium alá.

10. §.

A budapesti áru- és értéktőzsdén érvényben álló áru- és értéktőzsdéi lezároló rend határozmányai alá tartozó ügyletek alapján a lezárolásban résztvevő tőzsdetagokat egymással szemben, úgyszintén az ilyen ügyletre megbízást adott tőzsdetagot a megbízott tőzsdetaggal és viszont ez utóbbit a megbízott tőzsdetaggal szemben a lezárolás eredményeképp terhelő pénztartozások nem esnek moratorium alá. A 9. §. szabálya ide ki nem terjed.

11. §.

Az 1881: XIV. t.-c.-ben említett kézizálog-kölcsönügyleteknél a zálogkölcsöndíj nem esik moratorium alá; az árverést azonban csak a kereskedelemügyi miniszter által esetről-esetre adott

engedély alapján lehet megtartani. A zálogköcsöndíjat az 1881. évi XIV. t.-c. 15. §-ában meghatározott időn túl is lehet szedni. A királyi zálogházakra ezek a szabályok megfelelően állanak.

III. A kétoldalú szerződések teljesítése.

12. §.

Az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött kétoldalú szerződés alapján pénztartozással terhelt fél a nem-pénzbeli szolgáltatásra kötelezett féltől a moratórium tárgyában kiadott rendelet fennállásának ideje alatt csak úgy követelhet teljesítést, ha saját tartozását már teljesítette, vagy a nem-pénzbeli szolgáltatással egyidőben teljesíti, vagy pedig — amennyiben a nem-pénzbeli szolgáltatásra kötelezett félnek a szerződés szerint előre kell teljesítenie — lemond arról, hogy saját tartozására nézve moratóriumot vegyen igénybe és egyszersmind ugyanabból a szerződésből, vagy hasonló tárgyú szerződésekből eredő hátralékos tartozását teljesíti.

13. §.

Ha az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött kétoldalú szerződés alapján pénztartozással terhelt fél a másik féltől neki felajánlott teljesítéssel szemben saját tartozására nézve — ideértve az ugyanabból a szerződésből vagy hasonló tárgyú szerződésekből eredő hátralékos tartozását is — moratóriumot kíván igénybe venni, a másik fél a szerződéstől elállhat; elállása azonban csak úgy hatályos, ha azt a pénztartozással terhelt féllel szemben haladéktalanul (vétkes késlekedés nélkül) kijelenti.

Ugyanigy elállhat a szerződéstől a pénztartozással terhelt fél is, ha a másik fél a lejáratkor csak az esetre hajlandó teljesíteni, ha a pénztartozással terhelt fél lemond arról, hogy saját tartozására nézve moratóriumot vegyen igénybe és ha egyszersmind ugyanabból a szerződésből vagy hasonló tárgyú szerződésekből eredő hátralékos tartozását teljesíti.

Ha a nem-pénzbeli szolgáltatásnak részletekben kell történnie, az 1. és a 2. bekezdés szerint elállani csak az esedékes részlet tekintetében lehet; az egész szerződés tekintetében pedig csak akkor, ha a szolgáltatás oszthatatlan.

14. §.

Az elállás joga a nem-pénzbeli szolgáltatásra kötelezett felet akkor is megilleti, ha a pénztartozással terhelt felet már a teljesítés felajánlása előtt nyolc napi határidő kitűzésével nyilatkozatra hívta fel aziránt, hogy hajlandó-e tartozását moratórium igénybevétele nélkül (13. §. 1. bekezdése) teljesíteni, a határidő pedig sikertelenül telt le.

Ugyanez az előzetes elállási jog megilleti a pénztartozással terhelt felet is, ha a másik felet nyolc napi határidő kitűzésével nyilatkozatra hívta fel aziránt, hogy a lejáratkor kész-e abban az esetben is teljesíteni, ha a pénztartozással terhelt fél moratóriumot vesz igénybe (13. §. 2. bekezdése), a határidő pedig sikertelenül telt le.

Az elállást az 1. és a 2. bekezdés eseteiben magában a felhívásban előre is ki lehet jelenteni. A felhívott fél nyilatkozata nem késétt el, ha a fél az azt tartalmazó ajánlott levelet a nyolc-napi határidő alatt postára adta.

Az 1. és a 2. bekezdésben említett felhívásnak nincs helye, amennyiben a nem-pénzbeli szolgáltatás csak 1915. évi január hó 31. napja után válik esedékessé.

A 13. §. 3. bekezdésének szabályát e §. eseteiben is megfelelően alkalmazni kell, azzal a hozzáadással, hogy az elállás jogát csak azon részletek tekintetében lehet gyakorolni, amelyekre a felhívás kiterjed és az előbbi bekezdés értelmében nincs kizárva.

15. §.

Ha az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött kétoldalú szerződés alapján nem-pénzbeli szolgáltatásra kötelezett fél késznek nyilatkozik arra, hogy a szolgáltatást a lejáratkor abban az esetben is teljesíti, ha a pénztartozással terhelt fél moratóriumot vesz igénybe (13. §. 2. bekezdése), a szerződés érintetlenül marad, a pénztartozással terhelt fél azonban saját tartozására nézve a moratóriumot még akkor is igénybe veheti, ha a pénztartozás lejáratkor már nem esnék a jelenleg fennálló moratórium alá, de a moratórium esetleges meghosszabbítása vagy megszüntetése tárgyában kiadandó rendelet értelmében részesül halasztásban.

16. §.

Az állam vagy állami intézmények és vállalatok részére szükséges szállítások iránt elvállalt kötelezettségek teljesítését a 12—15. §-ok szabályai nem érintik; az ilyen kötelezettséget a fél a moratóriumra való tekintet nélkül köteles teljesíteni.

Nem terjednek ki a 12—15. §-ok szabályai az olyan kétoldalú szerződésekre sem, amelyeknél a pénztartozás, lejáratára való tekintet nélkül, ki van véve a moratórium alól.

A 12—15. §-ok szabályai ingatlanok adásvételére azzal a módosítással terjednek ki, hogy elállásnak más megállapodás hiányában nincs helye, ha a vevő az ingatlannak birtokába lépett. Ha a vevő a vételárra nézve moratóriumot vesz igénybe, az eladó akár a tulajdonjognak a vevő javára történő bejegyzésével egyidejűleg, akár azután a vételárhátraléknak az ingatlanon jelzálogjoggal való biztosítását erre irányuló szerződéses kikötés nélkül is követelheti.

IV. *A bérleti viszonyra vonatkozó rendelkezések.*

17. §.

Lakás vagy egyéb helyiség bérbeadója a moratóriumi rendelet fennállásának ideje alatt a részére a szerződésben, szabályrendeletben vagy más jogszabályban biztosított azt a jogot, hogy a bér nemfizetése esetére a bérletet a szerződés felbontásával vagy rendkívüli felmondással megszüntethesse, heti vagy havi bérleteknél egyáltalában nem, hosszabb tartamú bérleteknél pedig csak moratórium alá nem eső bér nemfizetése okából, és ez alapon is csak akkor gyakorolhatja, ha a bérlő a folyó bérösszegnek egy-egy hónapra eső részét minden hónap ötödik napjának elteltéig meg nem fizeti. Ez a jog azonban az illető bérleti időszak utolsó hónapjának tizedik napja után többé nem gyakorolható.

Az előbbi bekezdés rendelkezései a moratórium alá nem eső bértartozásokat nem helyezik moratórium alá, tehát nem érintik egyebek közt a bérbeadónak azt a jogát sem, hogy ily bérkövetelését az egész bérösszeg erejéig érvényesíthesse. A bérbeadó a bérnek a lejáratkor ki nem egyenlített része után késedelmi kamatot követelhet.

Az 1. bekezdés szabálya lakásbérlet esetében nem áll, ha a

bérlő szolgálati vagy alkalmazási viszonyából kifolyóan lakpénzben részesül és a felvett lakpénzt nem fordítja a bértartozás teljesítésére.

18. §.

Főbérlet esetében a főbérbeadó a bér nem fizetése okából nem szüntetheti meg a főbérlővel kötött bérleti szerződést, ha a főbérlő kimutatja, hogy a bérösszegnek hátralékos részét — rendelkezésére álló egyéb vagyon hiányában — azért nem egyenlithette ki, mert a hátralékos bérnek megfelelő összeget az ő bérlői az őket megillető moratórium következtében nem fizették meg. A 17. §. 2. bekezdése erre az esetre is áll.

Főbérlet e rendelet értelmében az olyan szerződés, amelynél fogva valaki (a főbérlő) több lakásból álló házat vagy a házban több lakást bérel abból a célból, hogy másnak bérbeadja.

19. §.

Ha a főbérbeadó a főbérleti szerződés (18. §. 2. bekezdése) akár felmondással, akár anélkül megszünteti, a megszüntetés alapján nem követelheti a főbérlő bérlőjétől a bérben birt helyiség visszaszabcsátását, ha csak oly körülmény nem forog fenn, amelynek alapján ezt — figyelemmel a 4. §. 8. pontjának és a 17. §-nak szabályaira — a főbérlő is követelhetne volna tőle.

20. §.

Ha főbérlet esetében (18. §. 2. bekezdése) a főbérlőt a bértartozásra nézve moratórium illeti meg, a főbérbeadónak törvényes zálogjoga van a főbérlőnek saját bérlője ellen fennálló bérkövetelésén; a főbérlő bérlője azonban a folyó bért mindaddig hatályosan fizetheti a főbérlő kezéhez, amíg a főbérbeadó őt ettől el nem tiltja.

Az eltiltás után a főbérbeadó a főbérlőnek saját bérlőjével szemben fennálló törvényes zálogjogát gyakorolhatja. A főbérlőnek e zálogjogról való lemondása vagy a főbérlő és az ő bérlője közötti oly megállapodás, mely e zálogjogot kizárja vagy korlátozza, a főbérlővel szemben hatálytalan.

E §. szabályait egyes lakásnak vagy lakásrésznek albérletbeadása esetére is megfelelően kell alkalmazni.

V. *Kivételes rendelkezések a háborús események által közvetlenül érintett adósok tekintetében.*

21. §.

A nemteljesítés esetére megállapított jogkövetkezmények — a késedelmi kamat fizetésére irányuló kötelezettséget kivéve — nem állanak be azon idő alatt, amíg az adós lakóhelyén vagy üzleti telepén a bíróság működése a háborús események következtében szünetel.

22. §.

Ha az adós kimutatja, hogy ellenséges betörés vagy az ennek nyomában járó események következtében az ezek által érintett vidéken levő vagyonában olyan kárt szenvedett, amely miatt pénztartozását — saját vagy vele szemben eltartásra jogosult hozzátartozói megélhetésének vagy gazdasági vállalata vagy üzeme folytathatásának veszélyeztetése nélkül — teljesíteni nem képes, a bíróság az adós kérelmére moratórium alá nem eső pénztartozása tekintetében, a tartozás keletkezésének idejére való tekintet nélkül, a teljesítési határidőt oly idővel hosszabbíthatja meg, amely alatt az adós teljesítőképességének helyreállása várható. Ha a bíróság által engedett halasztás túlterjed azon a napon, amelyet a miniszteriumnak a moratóriumot megszüntető rendelete erre való tekintettel meg fog állapítani, a halasztás a most említett napon megszűnik. A bíróság a teljesítési határidő meghosszabbítását akár az egész követelésre, akár annak egy részére mondhatja ki és a meghosszabbítást szabad belátása szerint megállapított biztosítéktól teheti függővé.

Az 1. bekezdésnek megfelelően meghosszabbíthatja a bíróság az adós olyan pénztartozásának a teljesítési határidejét is amely 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt keletkezett jogcímen alapul ugyan, de a jelen rendelet 4. §-ának 3., 8., 9., 12., 13. és 18. pontja vagy az 5. §. értelmében ki van véve a moratórium alól, ha a tartozás az adósnak olyan gazdasági vállalatával vagy üzemével kapcsolatos, amelyre nézve az adós a kereskedelemügyi miniszter által kiállított bizonyítvánnyal kimutatja, hogy a vállalatot vagy üzemet a háborús események következtében szüneteltetni kénytelen, vagy hogy a vállalat vagy üzem túlnyomóan a vámkülföldre vagy Bosznia és Hercegovinának vagy a birodalmi tanácsban képviselt királyságoknak és országoknak a háborús események

által érintett vidékeire való kivitelre szánt árúkat állít elő vagy szállít, vagy hogy általában a vállalatban vagy üzemben előállított árúkat a háborús események következtében hosszabb ideig nem volt képes forgalomba hozni.

Az előbbi bekezdés szabálya kiterjed a gyógyfürdőkre és az idegenforgalomra alapított más olyan állalatokra is, amelyeknek idejéhez kötött üzemét a háborús események következtében idő előtt be kellett szüntetni, ha az adós ezt a körülményt a belügy-miniszter által kiállított bizonyítvánnyal igazolja.

A kereskedelemügyi miniszter és a belügyminiszter az e §-ban említett bizonyítványt kérelemre általánosságban, egyes jogügyekre való vonatkozás nélkül is kiállíthatja.

E §. szabályai az 1911 : I. t.-c. értelmében elbírálandó ügyekben nem érinti az idézett t.-c. 397. §-ában foglalt azt a szabályt, hogy a bíróság rendkívüli körülmények között az alperes kérelmére a rendesnél hosszabb teljesítési határidőt szabhat.

23. §.

A végrehajtást elrendelő bíróság a végrehajtást szenvedő kérelmére a végrehajtást a 22. §-ban említett tartozások tekintetében az ugyanott meghatározott okból az ott megjelölt időtartamra felfüggesztheti.

Az adós a végrehajtható közokirat tekintetében a végrehajtás elrendelése előtt is kérheti, hogy a végrehajtás elrendelésére hivatott bíróság a közokirat végrehajthatóságát a 22. §-ban meghatározott okból az ott megjelölt időtartamra függessze fel.

Az 1. és a 2. bekezdés szabálya nem áll, ha a bíróság a teljesítési határidőt a jelen rendelet 22. §-a alapján meghosszabbította.

24. §.

A pénzügyminiszter a betéti üzlettel foglalkozó pénzintézet vagy más ily cég tekintetében, melynek székhelye az ellenséges betörés vagy az ennek nyomában járó események által közvetlenül érintett vidéken van, a 6—8. §-okban foglalt szabályok hatályosságát általában vagy esetről-esetre, előre meghatározott vagy bizonytalan időre egészen vagy részben felfüggesztheti.

Ha a betevő az 1. bekezdés értelmében tett intézkedés következtében betétéről nem rendelkezhetik, a 6. §. 3. bekezdésében felsorolt tartozások teljesítését egészen vagy megfelelő részben

megtagadhatja, amennyiben kimutatja, hogy e tartozásokat a betétéről való rendelkezés nélkül — saját vagy vele szemben eltar-
tásra jogosult hozzátartozói megélhetésének, vagy gazdasági
vállalata vagy üzeme folytathatásának veszélyeztetése nélkül —
teljesíteni nem képes.

VI. Vegyes és záró rendelkezések.

25. §.

A lejáratkor való nemteljesítés esetére bárminő módon meg-
állapított jogkövetkezmények nem állanak be, ha a pénztartozással
terhelt fél a moratóriumot vette igénybe.

26. §.

Abból az okból, hogy az adós a 4. §. 3., 10., 12., 13. vagy 18.
pontja, avagy az 5. §. szerint halasztás alá nem eső tartozásokat
nem teljesítette, a hitelező a nemteljesítés esetére megállapított
jogkövetkezményeket a miniszterium további intézkedéséig nem
érvényesítheti, kivéve a lejárt kamatoknak és tőkerészleteknek,
valamint járulékaiknak érvényesítését, ideértve a kamat vagy
tőkerészlet nemfizetése esetére ezután kikötött kötbért is. Ez a
rendelkezés visszaható hatállyal azokra a tartozásokra is áll,
amelyek 1914. évi augusztus hó 1. napja óta voltak fizetendők,

27. §.

Annak a biztosítási díjnak a megfizetését, amely valamely
korábbi vagy a jelenlegi moratóriumi rendelet szerint egészen
vagy részben moratórium alá esett vagy esik, a biztosított (a szer-
ződő fél) a halasztás idejének eltelte után nem tagadhatja meg
arra való hivatkozással, hogy a biztosítás a díj nemfizetése követ-
keztében megszűnt; kivéve, ha a biztosított (a szerződő fél) a
biztosítási díj lejáratának napját vagy a biztosítótól engedett
avagy a törvényes halasztás (1875: XXXVII. t.-c. 505. §. 3.
pontja) leteltét követő tizenöt napon belül a biztosítóval írásban
közli, hogy a biztosítást megszüntetni kívánja, vagy e határidőn
belül a biztosító címére ily tartalmú ajánlott levelet postára ad.

Amennyiben azt a biztosítási díjat, amely korábban mora-
tórium alá esett, a harmadik vagy a jelen moratóriumi rendelet
a moratórium alól kiveszi és a biztosított (a szerződő fél) a mora-

tórium alól kivett díjat vagy annak a moratórium alól kivett részletét a törvényes határidőben (1. bekezdés) nem fizette meg, a biztosító a szerződést megszüntetheti, de csak úgy, ha a biztosítottat (a szerződő felet) a díj megfizetésére ajánlott levélben felhívta és a biztosított (a szerződő fél) a díjat vagy annak a moratórium alól kivett részletét a levél vételétől számított harminc nap alatt meg nem fizette. A megszüntetést a díj nemfizetésének esetére a felhívásban előre is ki lehet jelteni.

28. §.

A törvényes népfőlkelői kötelezettség teljesítése esetére, vagy az ily kötelezettség teljesítése következtében beálló halál, sérülés vagy megbetegedés esetére akár törvényben, akár szerződésben biztosított magánjogok és magánjogi kötelezettségek szempontjából törvényes népfőlkelői kötelezettségnek kell tekinteni azt is, amelyet a népfőlkelőköteles korban levő egyén önkéntes belépőnyilatkozata alapján történt behívása folytán teljesít.

29. §.

Az a körülmény, hogy valamely követelés moratórium alá esik, nem zárja ki a követelésnek beszámításra való felhasználását.

30. §.

A halasztás ideje a moratorium ideje alá eső tartozások tekintetében sem az elévülés idejébe, sem a jogok érvényesítésére vagy fenntartására megállapított határidőbe nem számítható be. Ez a szabály a váltónak és más értékpapirnak láttamozás vagy elfogadás végetti bemutatására megszabott határidő tekintetében is áll.

Az elévülés a moratórium alól a 4. §. 18. pontja alapján kivett tőkerészlet, valamint az idézett pontban felsorolt papírok után járó kamatok tekintetében csakis a tartozás hátralékára vonatkozó elévüléssel együtt fejeződik be.

31. §.

A vasutak alkalmazottainak illetményeiből az 1914: XVII. t.-c. 25. §-a alapján engedett levonásokat a moratórium ideje alatt a következő szabályok szerint kell eszközölni:

I. A hadba nem vonult alkalmazottaknak illetményeiből a

levonásokat — moratóriumra való tekintet nélkül — ezután is változatlanul kell eszközölni.

II. A mozgósítás folytán katonai szolgálatra bevonult alkalmazottak illetményeiből teljesítendő levonások a következőkép szabályoztatnak :

1. mindaddig, amíg a hadbavonult alkalmazott állandó illetményeit a vasúttól csorbitatlanul megkapja, a levonásokat az illetményekből változatlanul, azaz úgy kell teljesíteni, mintha az illető katonai szolgálatra be nem vonult volna.

2. Azoknál az alkalmazottaknál, akiknek állandó illetményei a hadbavonulás folytán csökkenést szenvednek, az állandó illetmények csökkenésének időpontjától kezdve a levonásokat a következőkép kell teljesíteni :

a) az 1914 : XVII. t.-c. 22. §-ában említett jóléti intézetek tagsági díjait és járulékait az illető intézetek alapszabályai szerint a csökkent illetményekből is változatlanul le kell vonni ;

b) a zálogjoggal biztosított követelések levonásánál ügyelni kell arra, hogy — a katonai havidíjnak évi összegét teljesen figyelmen kívül hagyva — fizetésnek nem a fizetés természetével bíró állandó illetményeknek eredeti összegét, hanem csak a szabályoknak megfelelően leszállított összegét lehet tekinteni s hogy ennél fogva a zálogjoggal biztosított követeléseket — minden újabb bírói eljárás nélkül — az 1908 : XLI. t.-c. 6. §-a értelmében csak ennek a leszállított összegnek egyharmada erejéig, de évi kétezer koronának érintetlenül hagyásával lehet levonni. E határozmány alól kivételnek azok a zálogjoggal biztosított követelések, amelyeknél a levonás, a fizetésnek emelkedése esetén sem változó egyenlő havi részletekben történik, amelyeket tehát a fizetés természetével bíró állandó illetményeknek csökkenése dacára továbbra is a bíróilag előjegyzett havi részletekben kell levonni, de az 1914 : XVII. t.-c. 25. §. IV. pontjában megállapított korlátok sérelme nélkül ;

c) a vasutak kebelében vagy az alkalmazottak körében léteült és az 1914 : XVII. t.-c. 22. §-ában nem említett jóléti intézmények, jótékony célú egyesületek és szövetkezetek követeléseinek, valamint tagsági díjainak (1914 : XVII. t.-c. 25. §. III. 5. pontja) levonását be kell szüntetni.

III. A jelen rendelet életbelépése előtt teljesített levonásokat

visszakövetelni nem lehet, valamint az ezt megelőző időre levonásokat sem lehet utólag követelni.

32. §.

A munkásbiztosító pénztáraknak és a bányatársulásoknak járulékköveteléseire, valamint segély- és járadéktartozásaira ez a rendelet nem terjed ki.

33. §.

Ez a rendelet nem érinti az erőhatalom (vis major) hatására vonatkozó jogszabályokat.

34. §.

A pénzügyminiszter felhatalmaztazik, hogy közterhek kivételére jogosított területeknek a 4. §. 3. pontjában említett olyan tartozásaik fizetéséről, amelyek e közterhekből fedeztetnek, halasztást engedhessen, amennyiben e közterhek fizetésére halasztás adatott.

35. §.

Amennyiben e rendelet fennállásának ideje alatt a moratórium alá eső tartozások körének kiterjesztése vagy megszorítása válnék szükségessé, ebben a tárgyban a miniszterium a felmerült szükséghez képest kiadandó rendelettel intézkedik.

36. §.

Amennyiben a m. kir. miniszterium másként nem rendelkezik, külföldi államok polgárainak vagy lakosainak követeléseire és tartozásaira az alábbi bekezdésekben foglalt megszorításokkal szintén a jelen rendelet szabályai irányadók.

Ha magyar állampolgár vagy a magyar szent korona országainak lakosa más államban valamely magánjogi követelést csak kisebb mértékben, vagy messzebbmenő korlátozásokkal érvényesíthet, mint ahogyan azt a jelen rendelet megállapítja, az ily állam kötelékébe tartozó hitelezőnek követelése és az ily állam területén lakó oly hitelezőnek követelése, aki valamely ellenséges állam kötelékébe tartozik, a magyar szent korona országaiban hasonló megszorítások alá esnek.

Ha magyar állampolgárnak vagy a magyar szent korona országai lakosának valamely magánjogi tartozására más államban az ott engedett moratórium vagy egyáltalában nem terjed ki

vagy az általánosnál szűkebb körben érvényesül, az ily állam kötelékébe tartozó adósnak tartozásai és az ily állam területén lakó oly adósnak tartozásai, aki valamely ellenséges állam kötelékében áll, a magyar szent korona országaiban hasonló megszorítások alá esnek.

Nem esnek a 2. és a 3. bekezdésben foglalt megszorítások alá külföldi államok polgárainak vagy lakosainak oly követeléseik és tartozásai, amelyek a magyar szent korona országaiban folytatott kereskedelmi vagy ipari üzletükből vagy gazdaságukból származnak.

A jelen §. rendelkezéseit a jogi személyekre megfelelően kell alkalmazni.

37. §.

Minden oly birói intézkedést, amely az adóst a magyar szent korona országaiban irányadó moratóriumtól vagy az ezzel kapcsolatos jogoktól akarata ellenére megfosztaná, a hazai tiltó törvénybe (hazai közrendbe) ütközőnek és hazai törvény céljával ellenkezőnek kell tekinteni.

38. §.

A moratórium következtében a peres és nem peres eljárásban szükséges szabályokat az igazságügyminiszternek, Horvát-Szlavonországokban a bánnak külön rendelete állapítja meg.

39. §.

A moratórium lejártával kapcsolatos rendelkezéseket annak idején külön rendelet fogja megállapítani.

40. §.

E rendelet hatálya, amennyiben a magyar szent korona országainak egész területén hatályos törvényben szabályozott jogviszonyokra vonatkozik, Horvát-Szlavonországokra is kiterjed.

A 8. §. értelmében a közalapok, a városok és községek, valamint a gyámpénztárak folyó szükségletei mértékének megállapítására hivatott hatóságot Horvát-Szlavonországok területére nézve a bán határozza meg.

41. §.

Ez a rendelet — melyet negyedik moratóriumú rendeletként kell idézni — 1914. évi december hó 1. napján lép életbe.

Ettől a naptól fogva az 1914. évi szeptember hó 30. napján 7.205/1914. M. E. szám alatt kiadott — harmadik — moratóriumi rendelet és az ennek kiegészítése tárgyában 1914. évi október hó 27. napján 7.968/1914. M. E. szám alatt kiadott rendelet helyébe a jövőre nézve a jelen rendelet rendelkezései lépnek.

Ahol jogszabály, bírói vagy más hatósági intézkedés korábbi moratóriumi rendeletnek valamely rendelkezésére hivatkozik, ehelyett a jelen rendeletnek azt a rendelkezését kell érteni, amely a korábbi rendelet illető rendelkezésének helyébe lépett.

Amennyiben a jelen rendelet 4. §-ának 12. és 13. pontja és az 5. §. mást nem rendel, a korábbi moratóriumi rendeletekben engedett halasztás azon tartozások tekintetében, amelyeket a jelen rendelet a moratórium hatálya alól kivesz, érintetlenül marad. Ha a moratórium alól a jelen rendelettel kivett tartozásra nézve a fizetés napja az 1914. évi december hó 15. napja előtti időbe esnék, a tartozás december hó 15. napján fizetendő.

Budapesten, 1914. évi november hó 30. napján.

A m. kir. pénzügyminiszter 9.226/P. M. számú rendelete az 1912. évi LXIII. t.-c. 17. §-a alapján kibocsátott 1914. évi 6%-os m. járadékkölesönre (hadi kölesön) betétek alapján történt jegyzések tárgyában.

Az 1912. évi LXIII. t.-c. 17. §-a alapján kibocsátott 1914. évi 6%-os magyar járadékkölesönre (hadi kölesön) történt azokra a jegyzésekre vonatkozólag, amelyek fedezésére az aláíró fél, az illető aláírási hely részére, valamely más betéti üzlettel foglalkozó intézetnél vagy más ily cégnél betéti könyvre vagy folyószámlára elhelyezett betétet kötötte le, a m. kir. miniszterium 8.680/M. E. 1914. számú negyedik moratóriumi rendeletének 6. §. 4. bekezdése alapján a következőket rendelem :

Ha a betéti üzlettel foglalkozó intézet vagy más ily cég a betétnek a kölesön céljára történt felmondását a jelen rendelet életbelépése napjáig tudomásul nem vette vagy e napig azt, hogy a felmondott betétet az aláírási helyhez át fogja utalni, ki nem jelentette, a betéti könyvet, illetőleg a folyószámlai követelést a jegyzés alkalmával nyújtott biztosítéknak kell tekinteni és ennél fogva ily esetben a betéti üzlettel foglalkozó intézet vagy cég a betétet nem köteles az aláírási helyhez átutalni, az aláíró

fél azonban a jegyzett kötvények ellenértékének kifizetéséről legkésőbb 1915. évi január hó 8. napjáig bezárólag más módon gondoskodhatik.

A jegyzés arra az összegre nézve, amelynek kifizetéséről az aláíró fél az említett napig nem gondoskodott, vagy amelyre nézve az aláíró fél az aláírási helynél már előbb bejelenti, hogy a jegyzést fenntartani nem kívánja, 1915. évi január hó 8. napjával illetőleg előzetes bejelentés esetében a bejelentés napjával hatályát veszti és az aláírási hely köteles a hatálytalanná vált jegyzésre vonatkozó biztosítékot az aláíró félnek visszaszolgáltatni.

Ez a rendelet kihirdetése napján lép hatályba.

Budapesten, 1914. évi december hó 27. napján.

A m. kir. miniszterium 81/1915. M. E. számú rendelete a váltóra, csekkre, kereskedelmi utalványra és közraktári jegyre vonatkozó kivételes intézkedések kiegészítése tárgyában.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában, valamint az idézett törvénycikket és a hadi szolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 14. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli :

1. §.

A 8.680/1914. M. E. számú negyedik moratóriumi rendelet 4. §-ának 18. pontjában foglalt rendelkezések nem terjednek ki azokra a kötelezettekre, akiknek állandó üzleti telepe, üzeme vagy gazdasága, ilyennek hiányában pedig lakóhelye (székhelye) kizárólag Bereg, Máramaros, Sáros, Szatmár, Szerém, Ugocsa, Ung vagy Zemplén vármegye, Szatmárnémeti törvényhatósági joggal felruházott város vagy Zemun város területén van.

2. §.

Az 1. §-ban meghatározott kötelezett ellen a negyedik moratóriumi rendelet 4. §-ának 18. pontja alapján fizetési vagy biztosítási váltókeresetet vagy visszkeresetet indítani nem lehet és a bíróság az ily keresetlevelet a 23.400/1914. I. M. E. számú harmadik moratóriumi eljárási rendelet 1. §-a értelmében hivatalból

visszautasítani köteles. Az ily kötelezett ellen a jelen rendelet életbelépése előtt megindított váltómeghagyásos vagy váltói peres eljárás és az ebből eredő végrehajtási eljárás a jelen rendelet életbelépésével félbeszakad, hacsak maga az adós nem kéri az eljárás folytatását. A félbeszakadás hatályára a m. kir. miniszterium 9.146/1914. M. E. számú rendeletének 4. §-át kell megfelelően alkalmazni. Ez a §. csekkre, kereskedelmi utalványra és közraktári jegyre megfelelően áll.

3. §.

Ez a rendelet 1915. évi január hó 12. napján lép életbe és hatálya a 2. §. kivételével a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed.

Budapesten, 1915. évi január hó 8. napján.

Az ötödik moratórium.*)

A m. kir. miniszteriumnak 224/1915. M. E. számú rendelete, magánjogi kötelezettségek teljesítésére újabb halasztás engedése (moratórium) tárgyában.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában, *valamint az ugyanezen törvénycikkeknek és az 1912 : XLVIII. törvénycikkeknek kiegészítéséről szóló 1914 : L. t.-c. 14. §-ában* nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli :

I. Halasztás alá eső pénztartozások.

1. §.

A magánjogi kötelezettségek teljesítésére az 1914. évi november hó 30. napján 8.680/1914. M. E. szám alatt kiadott *negyedik* moratóriumai rendelettel engedélyezett halasztás mindazokra a pénztartozásokra nézve, amelyeket a jelen rendelet a halasztás

*) Azok a szövegrészek, amelyek tekintetében ez a rendelet a 8.680/1914. M. E. számú negyedik moratóriumai rendeletről és az ezt kiegészítő 81/1915. M. E. számú rendelet 1. §-ától eltér, dült betűkkel vannak jelezve.

alól ki nem vesz, 1915. évi *március* hó 31. napjáig bezárólag meghosszabbítatik.

Az 1915. évi *január* hó 31. napja után 1915. évi *március* hó 31. napjáig bezárólag lejáró pénztartozások teljesítésére, amelyek 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kiállított váltón, kereskedelmi utalványon, közraktári jegyen, csekken vagy általában olyan kereskedelmi ügyleten vagy más magánjogi címen alapulnak, amely 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt keletkezett, a lejáráttól számított két hónapi halasztás (moratórium) engedtetik.

Oly pénztartozások tekintetében, amelyek után kikötés alapján vagy törvénynél fogva kamat jár, a kamatot a halasztás idejére is lehet számítani. Nem kamatozó tartozás után törvényes kamat számítható.

2. §.

A halasztás ideje alatt a halasztás alá eső váltó, kereskedelmi utalvány, közraktári jegy és csekk tekintetében a fizetés végetti bemutatás és a fizetés hiánya miatt felvett óvás, cseknél pedig az 1908 : LVIII. t.-c. 17. §-ában említett igazolás is hatálytalan, amennyiben a 4. §. 18 és 19. pontjából, valamint az 5. §. utolsó bekezdéséből más nem következik. Látra vagy lát után bizonyos időre szóló váltónál a lejárat megállapítását célzó bemutatás hatályos.

Az óvás felvételére hivatott személy az óvás felvételét meg nem tagadhatja arra való hivatkozással, hogy az a jelen rendelet szerint hatálytalan.

A váltóbirtokos az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt moratórium alá eső követelés okából kapott kitöltetlen váltót csak 1914. évi augusztus hó 1. napja előtti kelettel van jogositva kitölteni. Az ezzel ellenkező kitöltést megállapodásellenesnek kell tekinteni.

Az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kiállított váltó tekintetében a halasztás ideje alatt az 1876 : XXVII. t.-c. 25—29. §-aiban szabályozott biztosítási visszkeresetnek helye nincs.

Halasztás alá nem eső olyan váltó, kereskedelmi utalvány és közraktári jegy tekintetében, amely 1915. évi *április* hó 1. napja előtt jár le, a fizetés végetti bemutatásnak és a fizetés hiánya miatti óvás felvételének legkésőbb a lejáráttól számított két

hónap elteltét követő két köznap alatt kell történnie s ha ez a határidő 1915. évi április hó 3. napja előtt telnek le, legkésőbb 1915. évi április hó 3. napján. Ugyanezen idő alatt történhetik halasztás alá nem eső váltónál a névbecsülési fizetés végetti bemutatás.

Az előbbi bekezdésben említett papírok tekintetében az 1876 : XXVII. t.-c. 40. §-ában meghatározott letétel joga az elfogadót a lejáratot követő két köznap elteltével illeti meg. Ugyane papírok tekintetében bármelyik előző követelheti, hogy a papír birtokosa a papírt lejárat után fizetés végett mutassa be ; ha a papír birtokosa a hozzá intézett felhívás vétele után ennek haladéktalanul nem tesz eleget, az ebből eredő kárért felelős.

3. §.

A találmányi szabadalmi évi díjakra vonatkozó halasztásról a m. kir. kereskedelemügyi miniszternek a m. kir. miniszterium 6.981/1914. M. E. számú rendelete alapján kibocsátott külön rendelete intézkedik.

II. Halasztás alá nem eső pénztartozások.

4. §.

Az 1. §-ban engedett halasztás alá nem esnek :

1. állami és államilag biztosított adósságok kamatai, tőketörlesztő részletei és járadékai ;

2. zálogleveleknek, valamint gyámi pénzek elhelyezésére alkalmas vagy óvadékképpessé nyilvánított egyéb kötvényeknek kamatszelvényei és kisorsolt címletei ;

3. törlesztéses záloglevélkölcsönöknek 1914. évi augusztus hó 1. napján és azután esedékessé váló kamatai és tőketörlesztő részletei a jelzálogadóssal szemben — ideértve az ingatlan tulajdonosa mint személyes adós elleni követelést is — valamint olyan követeléseknek ily kamatai és tőketörlesztő részletei, amely követelések a 2. pontban említett egyéb kötvényeknek kibocsátására alapul szolgálhatnak ;

ha az adós az előbbi bekezdésben megszabott fizetési kötelezettségének a hitelező felhívásának vételétől számított tizenöt nap alatt bármely részben nem tesz eleget, a hitelező az összes korábban lejárt kamatok és tőketörlesztő részletek megfizetését is követelheti ;

törlesztéses kölcsönnek a jelen és a 10. pont alkalmazásában azt kell tekinteni, amelynél a tőke lefizetése előre megállapított törlesztési terv szerint legalább tizenöt évre van elosztva ;

4. a vízvezetéki és világítási műveknek, általában közüzemeknek használatáért fizetendő díjak ; továbbá egyesületi tagdíjak ;

5. oly pénztartozások, amelyek az adózt a Vörös Kereszt Egylettel szemben vagy a hadbavonultak hozzátartozóinak segélyezésére vagy a háború alkalmából másnemű segélynyújtásra rendelt alappal szemben közvetlenül vagy utalványozás alapján terhelik ;

6. tartásdíjak és életjáradékok ;

7. a biztosítási ügyletből eredő tartozások közül :

a) a hadiszolgálatban bekövetkezett halál esetére külön kötött vagy arra külön díj fejében kiterjedő biztosításnál, amennyiben a halál a hadiszolgálat következménye, valamint a katonai szolgálat esetére szóló biztosításnál az egész biztosítási összeg kifizetése és a biztosítási díjak fizetése egészen ; úgy azonban, hogy a hadiszolgálatban bekövetkezett halál esetére külön díj fejében kiterjedő biztosításnál csak a külön díj fizetendő egészen, míg az alapidj a b) pont alá esik ;

b) más életbiztosításnál, ideértve a balesetbiztosítást is, a biztosítási összeg huszonöt százalékanak, de legfeljebb ötezer koronának és legalább ötszáz koronának kifizetése, valamint a biztosítási díjak fizetése a díj huszonöt százaléka erejéig ; járadék-biztosításnál a biztosító a járadékokat egészen (6. pont), a biztosított (a szerződő fél) pedig a díjakat huszonöt százalék erejéig köteles fizetni ;

c) a biztosító azon tartozása, amely az életbiztosítási kötvény visszavásárlására vagy az ily kötvény alapján kölcsön folyósítására irányul, huszonöt százalék, de legfeljebb kétezer korona és legalább kétszáz korona erejéig ;

d) tűz- és jégkárbiztosításnál, valamint állatbiztosításnál az egész kárösszeg kifizetése és a biztosítási díjak fizetése egészen ;

e) minden más kárbiztosításnál a kárösszeg huszonöt százalékanak, de legfeljebb négyezer koronának és legalább négyszáz koronának kifizetése, valamint a biztosítási díjak fizetése a díj huszonöt százaléka erejéig ;

f) a viszontbiztosítónak a biztosításból eredő tartozásai az

a)–e) pontok értelmében a biztosító által fizetendő összegek arányában, a viszontbiztosítási díjak pedig abban az arányban, amelyben a biztosított (a szerződő fél) a biztosítási díjakat fizetni köteles ;

g) a biztosítási díjak fedezetéül adott váltók és a biztosítási díjak címén fennálló folyószámlatartozások, a folyószámlai viszonyra vonatkozó megállapodások sérelme nélkül, ugyanabban a mértékben vannak kivéve a moratórium alól, mint maguk a biztosítási díjak ;

h) az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött biztosítási szerződésen alapuló biztosítási díjak egészen moratórium alá esnek, ha akkor, amikor fizetendők volnának, a biztosított katonai szolgálatot teljesít vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénnel egy tekintet alá esik ;

ha a jelen pontban említett tartozásra a negyedik moratóriumi rendelet értelmében már egy ízben huszonöt százalék volt fizetendő, az előbbi huszonöt százalék esedékessége napjától számított két hónap elteltével további huszonöt százalékot kell fizetni ; a biztosító által fizetendő újabb részlet tekintetében szintén a b), c) és e) alpontokban meghatározott legkisebb és legnagyobb összegek irányadók ;

8. bértartozások, kivéve ha a kötelezett fél katonai szolgálatot teljesít, vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénnel egy tekintet alá esik és nem részesül szolgálati vagy alkalmazási viszonyból folyó rendes járandóságaiban vagy legalább lakpénzben vagy lakbér céljára nyújtott közsegélyben ; ha a kötelezett fél csupán lakpénzben vagy lakbér céljára nyújtott közsegélyben részesül, a bértartozás csak az élvezett lakpénznek vagy közsegélynek megfelelő mértékben fizetendő ; nem esik moratórium alá az üzleti vagy üzemi helyiségek bére, ha az üzlet vagy üzem a tulajdonos hadbavonulása ellenére is tovább folyik ;

9. haszonbértartozások ;

10. bérbe vagy haszonbérbe adott ingatlanokon jelzálogjoggal biztosított s a 3. pont alá nem eső törlesztéses kölcsönöknek 1914. évi augusztus hó 1. napján és azután esedékessé váló tőketörlesztő részletei a jelzálogadóssal szemben — ideértve az ingatlan tulajdonosa mint személyes adós elleni követelést is — kivéve, ha a kötelezett igazolja, hogy a tényleg befolyt bér vagy haszonbér az ingatlant terhelő köztartozásoknak, a 3. pont értelmében fizetendő kamatoknak és tőketörlesztő részleteknek, végül az

ingatlant előző rangsorban terhelő s az 5. §. értelmében fizetendő többi kamattartozásnak levonása után — amennyiben mindezek az illető bérleti vagy haszonbérleti időszakra esnek — a jelen pontban említett többi tőketörlesztő tartozást nem fedezi ; amennyiben az így kiszámított összeg az utóbb említett tőketörlesztő tartozásokat csak részben fedezi, a fizetés ezen részösszeg erejéig eljesítendő, a fizetési kötelezettségek sorrendjére nézve pedig a telekkönyvi rangsor irányadó.

11. szolgálati viszonyokból eredő tartozások, ideértve a mezőgazdasági, kereskedelmi vagy ipari munkaviszonyból eredő tartozásokat is ;

12. az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt adott megbizásból és hasonló más személyes munkateljesítmények iránt ezen nap előtt kötött szerződésekből eredő költség- és díjtartozások, ideértve az orvosi, ügyvédi, mérnöki, írói és művészi, alkuszi, közvetítői, ügynöki és bizományi költségeket és díjakat a lejárt tartozás huszonöt százaléka erejéig, tekintet nélkül a munka teljesítésének idejére ; ha pedig az ilyen tartozásra *korábbi moratóriumi rendelet értelmében már egy vagy több ízben* huszonöt százalék volt fizetendő, az *első* huszonöt százalék esedékessége napjától számított két-két hónap elteltével további huszonöt-huszonöt százalékot kell fizetni ;

az ügyvéd a felével szemben bíróilag megállapított díj- és költségkövetelését az ellenféltől az érvényesített követelésre befolyt összeg erejéig teljes összegében érvényesítheti ;

a szállítványozási és a fuvarozási ügyletből eredő tartozások általában nem esnek moratórium alá, kivéve a szállítványozó által a megbízónak adott kölcsönöket és előlegeket ;

13. az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött szerződés alapján szállított ingó dolgok vételára címén és az e nap előtt kötött szerződés alapján végzett ipari munkateljesítmények ellenértéke címén fennálló tartozások, tekintet nélkül a szállítás vagy a munka teljesítésének idejére, havonkint a lejárt tartozás tiz százaléka erejéig, amely tiz százalékot mindig a lejárt tartozás eredeti összege után s ha a tartozás a szerződés értelmében részletekben fizetendő, külön mindegyik részlet után kell számítani ;

az egyes tizszázalékos részleteket minden hónapnak azon a napján kell megfizetni, amely számánál fogva megfelel a tartozás lejáratának, illetőleg az első részletre nézve megállá-

pitott fizetési napnak és ha ez a nap az illető hónapban hiányzik, a hónap utolsó napján ;

vételi bizomány esetében a bizományos az általa fizetett vételár megtérítését ugyancsak a jelen pont rendelkezései értelmében követelheti megbízójától ;

14. a munkavállalót alvállalkozójával szemben terhelő tartozások, a 13. pont szerint fizetendő részleteken felül is, abban az arányban, amelyben a munkavállaló a teljesített munkáért az ellenértéket kézhez kapta ;

15. idegen vagyon kezeléséből — ideértve az eladási bizományt is — akár a halasztás ideje alatt befolyó, akár az azt megelőzően befolyt értékek kiszolgáltatása, a vagyonkezelőt megillető jogok épségben tartásával ; továbbá a biztosító társaságok ügynökeinek a biztosító társaságokkal szemben ezen viszonyuk alapján fennálló tartozásai, ideértve az e címen fennálló folyószámlatartozásokat is, a folyószámlai viszonyra vonatkozó megállapodások sérelme nélkül ;

16. az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött, de a moratórium fennállásának ideje alatt teljesítendő szerződés alapján az elállás jogának gyakorlásából, avagy a szerződés nemteljesítéséből vagy nem kellő teljesítéséből eredő pénztartozások ;

17. tiltott cselekményekből és vétlen károkozásból eredő tartozások ;

18. az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kelt és 1914. évi október, november és december vagy 1915. évi január hónapban lejárt váltón, kereskedelmi utalványon és közraktári jegyen alapuló tartozás tiz százaléka, amely tizszázalékos részletet az 1914. évi október és november hónapban lejárt papirok után 1915. évi február hónapban, az 1914. évi december, valamint az 1915. évi március hónapban kell megfizetni, minden esetben az illető hónapnak azon a napján, amely számánál fogva a lejárat napjának megfelel és ha ez a nap az illető hónapban hiányzik, a hónap utolsó napján ;

azon tartozások tekintetében, amelyek után a negyedik moratóriumi rendelet 4. §-ának 18. pontja értelmében 1915. évi január hónapban tiz százalék volt fizetendő, az 1915. évi április hónapban fizetendő részlet nagyságát a m. kir. miniszterium kellő időben kibocsátandó rendelettel fogja meghatározni ;

a negyedik moratóriumi rendelet 4. §-ának 18. pontjában és

a jelen pont 1. bekezdésében említett részletekre vonatkozó kereset vagy visszkereset fenntartása végett a törvény értelmében szükséges bemutatás mindaddig megtörténhetik, amíg a bemutatásra rendelt határidő a tartozás fennmaradó hátraléka tekintetében is le nem telt; ugyanez áll megfelelően az 1875: XXXVII. t.-c. 448. §-ának 2. bekezdésében megszabott harminc napi határidőre nézve; a fizetendő részlet tekintetében a kereset vagy a visszkereset fenntartása végett törvénybendelőirt óvás felvételére — a látra és a lát után bizonyos időre fizetendő papírok kivételével — nincs szükség; a netalán mégis felvett óvás hatályos ugyan, de annak költségeit csak abban az esetben kell megtéríteni, ha a papírból kötelezettek valamelyike külföldön lakik; ha a kötelezett a bemutatás megtörténtét tagadja, a bizonyítás terhe őt illeti; a visszkeresetre jogosult hitelező a fizetendő részlet után számított váltódíjat abban az esetben is követelheti, ha a fizetés végett bemutatott papírt nem óvatoltatta; az előzők értesítésére nézve az 1873: XXVII. t.-c. 45—47. §-ait, abban az esetben is megfelelően kell alkalmazni, ha a birtokos a papírt fizetés hiánya miatt nem óvatoltatta; az utóbbi esetben az értesítést a bemutatás után tizenöt nap alatt kell teljesíteni; a 2. §. utolsó bekezdésének rendelkezései megfelelően ide is kiterjednek azzal a módosítással, hogy a lejárat napja helyébe az a nap lép, amelyen a tartozás részlete a negyedik moratóriumi rendelet 4. §-ának 18. pontja vagy a jelen pont 1. bekezdése szerint fizetendő;

a váltóbirtokos köteles a részfizetés tényét és hogy az mikor és kinek részéről történt, a váltóra jeljegyezni; a váltókötelezett követelheti, hogy neki a részfizetésről a váltó másolatán nyugtatvány adassék; a fizetési visszkeresetnek alávetett váltókötelezett ezenfelül az egész váltóösszeg tekintetében hatályosan felvett óvás hiteles másolatának vagy az 1914. évi július hó 31. napja után a részfizetés nemteljesítéséről felvett eredeti óvásnak kiadását is követelheti; ha óvás nem vétetett fel, a váltóbirtokos a váltómásolatot, melyen a részfizetést nyugtatja, a váltókötelezett kívánságára és költségére hitelesített köteles; az Osztrák-Magyar Banknak a váltómásolatra vezetett tanusítása a váltómásolat hitelesítését pótolja; mindezek a szabályok a kereskedelmi utalványra, a közraktári jegyre és a csekkre is megfelelően állanak;

a jelen pont rendelkezései nem terjednek ki azokra a kötelezetteknek, akiknek állandó üzleti telepe, üzeme vagy gazdasága, ilyennek hiányában pedig lakóhelye (székhelye) kizárólag Bereg,

Máramaros, Sáros, Szatmár, Szerém, Ugocsa, Ung vagy Zemplén vármegye vagy Szatmár-Németi törvényhatósági joggal felruházott város vagy Zemun város területén van ;

19. azzal szemben, aki az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kiállított váltón a moratórium alól részben vagy egészen kivett tartozás okából vállalt váltói kötelezettséget, a váltó birtokos, akinek javára az említett köztörvényi tartozás fennáll, a váltón alapuló követelést ugyanabban a mértékben érvényesítheti, amely mértékben az említett köztörvényi tartozás a moratórium alól ki van véve ; a 18. pont 3. és 4. bekezdésében foglalt rendelkezések a moratórium alól részben kivett váltók tekintetében itt is állanak ; a jelen pont szabályai a kereskedelmi utalványra, a közraktári jegyre és a csekkre megfelelően szintén kiterjednek.

5. §.

A 4. §. 1—3. pontjaiban nem említett kamatok, amennyiben 1914. évi július hó 31. napja után jártak vagy járnak le, vagy határozott lejárat hiányában 1914. évi augusztus hó 1. napjánál nem régibb időre esnek, szintén ki vannak véve az 1. §-ban engedett halasztás alól.

Határozott napon lejáró kamatok a lejáratkor kell megfizetni.

Határozott lejárat hiányában a kamatok — eltérő megállapodás sérelme nélkül — két hónaponként utólag fizetendők. Ha a kamat 1914. évi augusztus hó 1. napjánál régibb idő óta folyik, a két hónapot 1914. évi augusztus hó 1. napjától kell számítani.

Ha az adós kamatfizetési kötelezettségének nem tesz eleget, a hitelező az összes hátralékos kamatok megfizetését is követelheti.

A moratórium alól kivett tőkerészlettel együtt az egész tartozás után a tőkerészlet fizetésének napjáig lejárt kamat megfizetését is lehet követelni, tekintet nélkül az előbbi két bekezdés szabályaira. Ez a rendelkezés az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtti időre eső kamatra is kiterjed.

Az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kiállított váltónak, kereskedelmi utalványnak, közraktári jegynek (zálogjegynek) és csekknek lejáratától folyó kamatok iránti követelés fenntartása és érvényesítése tekintetében a 4. §. 18. pontjának 3. és 4. bekezdésében foglalt szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

6. §.

Betéti üzlettel foglalkozó intézeteknél és más ily cégeknél 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt betéti könyvre vagy folyószámlára elhelyezett betétekről, ideértve az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt lejárt kamatokat is, a betevő — a kikötött felmondási idők épségben tartása mellett — az e rendelettel engedett halasztás ideje alatt csak az alább következő korlátok között rendelkezhetik.

Ha a betéti könyvre vagy folyószámlára elhelyezett betét 1914. évi augusztus hó 1. napján kétezer koronát meg nem haladt, a betevő az 1914. évi augusztus hó 1. napja óta folyó egész időre kétszáz koronának, ha pedig kétezer koronát meghaladt, havonként kétszáz koronának kifizetését követelheti; az utóbbi esetben azonban a halasztás egész ideje alatt az 1914. évi augusztus hó 1. napján fennállott betétből legfeljebb tíz százaléknak kifizetését lehet követelni.

A folyószámla tulajdonosa betétének kifizetését összegre való tekintet nélkül követelheti, amennyiben hitelt érdemlően kimutatja, hogy a kifizetendő összegre

1. alkalmazottai fizetésének vagy munkabérének, üzemi vagy üzleti helyiségei bérének, a 4. §. 3. pontjában említett tartozásainak, vagy a 4. §. 7. pontja értelmében általa fizetendő bitosítási díjaknak, a 4. §. 12., 13., 18. és 19. pontjai szerint fizetendő tartozásainak, vagy az 5. §. szerint fizetendő kamatoknak kiegyenlítésére,

2. mező- és erdőgazdasági, ipari vagy kereskedelmi vállalatában vagy üzemében anyag- vagy árubeszerzés végett,

3. közcélokat szolgáló épület vagy más ily célú munkálat létesítése végett, amely épület vagy munkálat létesítését a felügyeletre hivatott kormányhatóság halaszthatatlannak jelenti ki, vagy 1914. évi október hó 28. napja előtt már megkezdett építkezés folytatása végett

múlhatatlanul szüksége van és az evégből szükséges összeget az arra jogosult javára utalja át.

Az 1. bekezdésben említett, betéti könyvre vagy folyószámlára elhelyezett betétekből a betevő az öt terhelő adók vagy más köztartozások kiegyenlítéséül, vagy — a pénzügyminiszter által megállapítható módozatok szerint és korlátok között —

az állam kölcsöneire történő befizetések céljából bármilyen összeget a beszedésükre vagy átvételükre hivatott pénztárhoz utalhat át.

Pénzintézetek vagy betéti üzlettel foglalkozó más cégek és biztosító intézetek folyószámlára elhelyezett betéteikről összegre való tekintet nélkül rendelkezhetnek, amennyiben hitelt érdemlően kimutatják, hogy a kívánt összegre a 4. §. 2., 6., 7., 18. és 19. pontja, a jelen §. vagy a 8. §. értelmében őket terhelő tartozások kiegyenlítésére szükségük van.

A betevő a jelen §. 3., 4. és 5. bekezdésében meghatározott jogával csak úgy élhet, ha a szükségelt összeget — amennyiben hosszabb felmondási idő kikötve nincs — legalább nyolc nappal előbb írásban bejelenti.

Hitelszövetkezeteknél a jelen §. szerint követelhető összeg a betét felét egyik esetben sem haladhatja meg.

Az 1914. évi augusztus hó 1. napján fennállott betétből e napon vagy később kifizetett összegek a 2. bekezdés alapján utóbb követelt összegekbe beszámíthatók.

7. §.

A betéti üzlettel foglalkozó intézet vagy más ily cég az e rendelettel engedett halasztásra való hivatkozással nem tagadhatja meg a betevő olyan rendelkezésének a foganatosítását, amelynél fogva betétéből valamely összeg ugyanazon intézetnél vagy cégnél más folyószámlának javára irassék vagy az átutalásra vonatkozó záradékkal ellátott betéti könyvre vitessék át. Az így más személy javára átutalt összeg felett ez a személy a halasztás ideje alatt csak a közte és betevő között létrejött és az intézettel vagy céggel közölt megállapodás korlátain belül és csak annyiban rendelkezhetik, amennyiben arról a betevő átutalás nélkül rendelkezhetett volna; a betevő ebben az esetben megmaradó betéte felett a megfelelő összeg erejéig nem rendelkezhetik. A betevő a saját folyószámlájára vagy betéti könyvére átutalt összeg kifizetését szintén csak ugyanabban a mértékben követelheti, amelyben ezt az átutalás nélkül követelhetette volna.

Betéti könyvekre elhelyezett tizezer koronánál nem kisebb összeget a betevő ugyanazon intézetnél vagy cégnél meglevő vagy újonnan nyitandó folyószámlájára utalhat át és e folyószámlai követelése telett úgy rendelkezhetik, mintha az összeg eredetileg is folyószámlán lett volna elhelyezve.

8. §.

Közalapoknak folyószámlára vagy betéti könyvre elhelyezett betétei a felmerült szükséghez képest, melyet a felügyeletre hivatott kormányhatóság állapít meg — a kikötött felmondási idő épségben tartása, de legalább nyolc nappal előbb történt írásbeli bejelentés mellett — korlátlanul kifizetendők. A szükséglet mértékét a rendezett tanácsú városok, a nagy- és kisközségek alapjaira vonatkozólag ötezer koronát meghaladó összegek tekintetében a belügyminiszter, ötezer koronát meg nem haladó összegek tekintetében a vármegye alispánja állapítja meg.

Ugyanez áll a munkásbiztosító pénztáraknak és bányatársulásoknak betéteire nézve. *A munkásbiztosító pénztárak tekintetében a szükséglet mértékét az állami munkásbiztosítási hivatal állapítja meg.*

Városok és községek, valamint a gyámpénztárak folyószámlára vagy betéti könyvre elhelyezett betéteikről folyó szükségleteik fedezése végett — a kikötött felmondási idő épségben tartása, de legalább nyolc nappal előbb történt írásbeli bejelentés mellett — a 6. és a 7. §-ban megszabott korlátokra való tekintet nélkül rendelkezhetnek. A folyó szükséglet mértékét Budapest székesfővárosra, nézve húszezer koronát meghaladó összegek tekintetében a belügyminiszter, húszezer koronát meg nem haladó összegek tekintetében a tanács, a törvényhatósági joggal felruházott és a rendezett tanácsú városokra nézve a belügyminiszter, a nagy- és kisközségekre nézve ötezer koronát meghaladó összegek tekintetében a belügyminiszter, ötezer koronát meg nem haladó összegek tekintetében a vármegye alispánja állapítja meg. A gyámpénztárakra nézve a folyó szükséglet megállapítására az árvaszék van hivatva.

A gyámpénztárban kezelt és a gyámsági vagy gondnoksági viszony megszűnése következtében esedékessé vált készpénzt csak kivételesen és csak olyan mértékben szabad kifizetni, amely mértékben azt a belügyminiszter esetről-esetre megállapítja.

A vízrendező társulatok az általuk az 1885: XXIII. t.-c. 148. §-a értelmében alakított és valamely pénzügyintézetnél folyószámlára vagy betéti könyvre elhelyezett árvédelmi tartalék-alapokról a felmerült szükséghez képest, melyet a felügyeletre

hivatott kormányhatóság állapít meg, a 6. és a 7. §-ban foglalt korlátokra tekintet nélkül rendelkezhetnek.

9. §.

Ha a moratórium alá nem eső pénztartozásra kötelezett adóssal szemben tartozását vállalás alapján vagy más alapon más valaki van kötelezve a tartozás megfizetésére vagy a kifizetett összeg megtérítésére, ez az utóbbi tartozás sem esik moratórium alá.

10. §.

A budapesti árú- és értéktőzsdén érvényben álló árú- és értéktőzsdéi lezároló rend határozmányai alá tartozó ügyletek alapján a lezárolásban résztvevő tőzsdetagokat egymással szemben, úgyszintén az ilyen ügyletre megbízást adott tőzsdetagot a megbízott tőzsdetaggal és viszont ez utóbbit a megbízó tőzsdetaggal szemben a lezárolás eredményeképp terhelő pénztartozások nem esnek moratórium alá. A 9. §. szabálya ide ki nem terjed.

A megbízott tőzsdetag és a tőzsdén kívül álló megbízó közötti viszonyban, ha az utóbbi kereskedő, az 1. bekezdésben meghatározott ügyletek alapján fennálló tartozásokat havi tíz százalékos részletekben kell törleszteni; az első részlet 1915. évi február hó 15. napján fizetendő.

11. §.

Az 1881 : XIV. t.-c.-ben említett kézizálogkölesönügyleteknél a zálogkölesöndíj nem esik moratórium alá; az árverést azonban csak a kereskedelemügyi miniszter által esetről-esetre adott engedély alapján lehet megtartani. A zálogkölesöndíjat az 1881 : XIV. t.-c. 15. §-ában meghatározott időn túl is lehet szedni. A királyi zálogházakra ezek a szabályok megfelelően állanak.

III. A kétoldalú szerződések teljesítése.

12. §.

Az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött kétoldalú szerződés alapján pénztartozással terhelt fél a nem-pénzbeli szolgáltatásra kötelezett féltől a moratórium tárgyában kiadott rendelet fennállásának ideje alatt csak úgy követelhet teljesítést, ha saját tartozását mári teljesítette, vagy a nem-pénzbeli szolgál-

tatással egyidőben teljesíti, vagy pedig — amennyiben a nem-pénzbeli szolgáltatásra kötelezett félnek a szerződés szerint előre kell teljesítenie — lemond arról, hogy saját tartozására nézve moratóriumot vegyen igénybe és egyszersmind ugyanabból a szerződésből vagy hasonló tárgyú szerződésekből eredő hátralékos tartozását teljesíti.

13. §.

Ha az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött kétoldalú szerződés alapján pénztartozással terhelt fél a másik féltől neki felajánlott teljesítéssel szemben saját tartozására nézve — ideértve az ugyanabból a szerződésből vagy hasonló tárgyú szerződésekből eredő hátralékos tartozását is — moratóriumot kíván igénybe venni, a másik fél a szerződéstől elállhat; elállása azonban csak úgy hatályos, ha azt a pénztartozással terhelt félel szemben haladéktalanul (vétkes késlekedés nélkül) kijelenti.

Ugyanigy elállhat a szerződéstől a pénztartozással terhelt fél is, ha a másik fél a lejáratkor csak az esetre hajlandó teljesíteni, ha a pénztartozással terhelt fél lemond arról, hogy saját tartozására nézve moratóriumot vegyen igénybe és ha egyszersmind ugyanabból a szerződésből vagy hasonló tárgyú szerződésekből eredő hátralékos tartozását teljesíti.

Ha a nem-pénzbeli szolgáltatásnak részletekben kell történnie, az 1. és a 2. bekezdés szerint elállani csak az esedékes részlet tekintetében lehet; az egész szerződés tekintetében pedig csak akkor, ha a szolgáltatás oszthatatlan.

14. §.

Az elállás joga a nem-pénzbeli szolgáltatásra kötelezett felet akkor is megilleti, ha a pénztartozással terhelt felet már a teljesítés felajánlása előtt nyolc napi határidő kitűzésével nyilatkozatra hívta fel az iránt, hogy hajlandó-e tartozását moratórium igénybevétele nélkül (13. §. 1. bekezdése) teljesíteni, a határidő pedig sikertelenül telt le.

Ugyanez az előzetes elállási jog megilleti a pénztartozással terhelt felet is, ha a másik felet nyolc napi határidő kitűzésével nyilatkozatra hívta fel az iránt, hogy a lejáratkor kész-e abban az esetben is teljesíteni, ha a pénztartozással terhelt fél moratóriumot vesz igénybe (13. §. 2. bekezdése), a határidő pedig sikertelenül telt le.

Az elállást az 1. és a 2. bekezdés eseteiben magában a felhívásban előre is ki lehet jelenteni. A felhívott fél nyilatkozata nem késétt el, ha a fél az azt tartalmazó ajánlott levelet a nyolc napi határidő alatt postára adta.

Az 1. és a 2. bekezdésben említett felhívásnak nincs helye, amennyiben a nem-pénzbeli szolgáltatás csak 1915. évi *n. árcsius* hó 31. napja után válik esedékessé.

A 13. §. 3. bekezdésének szabályát e §. eseteiben is megfelelően alkalmazni kell, azzal a hozzáadással, hogy az elállás jogát csak azon részletek tekintetében lehet gyakorolni, amelyekre a felhívás kiterjed és az előbbi bekezdés értelmében nincs kizárva.

15. §.

Ha az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött kétoldalú szerződés alapján nem pénzbeli szolgáltatásra kötelezett fél késznek nyilatkozik arra, hogy a szolgáltatást a lejáratkor abban az esetben is teljesíti, ha a pénztartozással terhelt fél moratóriumot vesz igénybe (13. §. 2. bekezdése), a szerződés érintetlenül marad, a pénztartozással terhelt fél azonban saját tartozására nézve a moratóriumot még akkor is igénybe veheti, ha a pénztartozás e járatkor már nem esnék a jelenleg fennálló moratórium alá, de a moratórium esetleges meghosszabbítása vagy megszüntetése tárgyában kiadandó rendelet értelmében részesül halasztásban.

16. §.

Az állam vagy állami intézmények és vállalatok részére szükséges szállítások iránt elvállalt kötelezettségek teljesítését a 12—15. §-ok szabályai nem érintik; az ilyen kötelezettséget a fél a moratóriumra való tekintet nélkül köteles teljesíteni.

Nem terjednek ki a 12—15. §-ok szabályai az olyan kétoldalú szerződésekre sem, amelyeknél a pénztartozás lejáratára való tekintet nélkül ki van véve a moratórium alól.

A 12—15. §-ok szabályai ingatlanok adásvételére azzal a módosítással terjednek ki, hogy elállásnak más megállapodás hiányában nincs helye, ha a vevő az ingatlanok birtokába lépett. Ha a vevő a vételarra nézve moratóriumot vesz igénybe, az eladó akár a tulajdonjognak a vevő javára történő bejegyzésével egyidejűleg, akár azután a vételárhátraléknak az ingatlanon jel-

zálogjoggal való biztosítását erre irányuló szerződési kikötés nélkül is követelheti.

IV. A bérleti viszonyra vonatkozó rendelkezések,

17. §.

Lakás vagy egyéb helyiség bérbeadója a moratóriumi rendelet fennállásának ideje alatt a részére a szerződésben, szabályrendeletben vagy más jogszabályban biztosított azt a jogot, hogy a bér nemfizetése esetére a bérletet a szerződés felbontásával vagy rendkívüli felmondással megszüntethesse, heti vagy havi bérletknél egyáltalában nem, hosszabb tartamú bérletknél pedig csak moratórium alá nem eső bér nemfizetése okából és ez alapon is csak akkor gyakorolhatja, ha a bérlő a folyó bérösszegnek egy-egy hónapra eső részét minden hónap ötödik napjának elteltéig meg nem fizeti. Ez a jog azonban az illető bérleti időszak utolsó hónapjának tizedik napja után többé nem gyakorolható.

Az előbbi bekezdés rendelkezései a moratórium alá nem eső bértartozásokat nem helyezik moratórium alá, tehát nem érintik egyebek közt a bérbeadónak azt a jogát sem, hogy ily bérkövetelését az egész bérösszeg erejéig érvényesíthesse. A bérbeadó a bérnek a lejáratkor ki nem egyenlített része után késedelmi kamatot követelhet.

Az 1. bekezdés szabálya lakásbérlet esetében nem áll, ha a bérlő szolgálati vagy alkalmazási viszonyából kifolyóan lakpénzben részesül és a felvett lakpénzt nem fordítja a bértartozás teljesítésére.

18. §.

Főbérlet esetében a főbérbeadó a bér nemfizetése okából nem szüntetheti meg a főbérlővel kötött bérleti szerződést, ha a főbérlő kimutatja, hogy a bérösszegnek hátralékos részét — rendelkezésére álló egyéb vagyon hiányában — azért nem egyenlithette ki, mert a hátralékos bérnek megfelelő összeget az ő bérlői az őket megillető moratórium következtében nem fizették meg. A 17. §. 2. bekezdése erre az esetre is áll.

Főbérlet e rendelet értelmében az olyan szerződés, amelynél fogva valaki (a főbérlő) több lakásból álló házat vagy a házban több lakást bérel abból a célból, hogy másnak bérbeadja.

19. §.

Ha a főbérbeadó a főbérleti szerződést (18. §. 2. bekezdése) akár felmondással, akár anélkül megszünteti, a megszüntetés alapján nem követelheti a főbérló bérlőjétől a bérben birt helyiség visszabocsátását, hacsak oly körülmény nem forog fenn, amelynek alapján ezt — figyelemmel a 4. §. 8. pontjának és a 17. §-nak szabályaira — a főbérló is követelhetette volna tőle.

20. §.

Ha a főbérlet esetében (18. §. 2. bekezdése) a főbérlőt a bértartozásra nézve moratórium illeti meg, a főbérbeadónak törvényes zálogjoga van a főbérlőnek saját bérlője ellen fennálló bérkövetelésén; a főbérló bérlője azonban a folyó bért mindaddig hatályosan fizetheti a főbérló kezéhez, amíg a főbérbeadó őt ettől el nem tiltja.

Az eltiltás után a főbérbeadó a főbérlőnek saját bérlőjével szemben fennálló törvényes zálogjogát gyakorolhatja. A főbérlőnek e zálogjogról való lemondása vagy a főbérló és az ő bérlője közötti oly megállapodás, mely e zálogjogot kizárja vagy korlátozza, a főbérbeadóval szemben hatálytalan.

E §. szabályait egyes lakásnak vagy lakásrésznek albérletbeadása esetére is megfelelően kell alkalmazni.

V. Kivételes rendelkezések a háborús események által közvetlenül érintett adósok tekintetében.

21. §.

A nemteljesítés esetére megállapított jogkövetkezmények — a késedelmi kamat fizetésére irányuló kötelezettséget kivéve — nem állanak be azon idő alatt, amíg az adós lakóhelyén vagy üzleti telephelyén a bíróság működése a háborús események következtében szünetel.

22. §.

Ha az adós kimutatja, hogy ellenséges betörés vagy az ennek nyomában járó események következtében az ezek által érintett vidéken levő vagyonában olyan kárt szenvedett, amely miatt pénztartozását — saját vagy vele szemben eltartásra jogosult hozzátartozói megélhetésének vagy gazdasági vállalata vagy üzeme folytathatásának veszélyeztetése nélkül — teljesíteni nem képes,

a bíróság az adós kérelmére moratórium alá nem eső pénztartozása tekintetében, a tartozás keletkezésének idejére való tekintet nélkül, a teljesítési határidőt oly idővel hosszabbíthatja meg, amely alatt az adós teljesítőképességének helyreállása várható. Ha a bíróság által engedett halasztás túlterjed azon a napon, amelyet a miniszteriumnak a moratóriumot megszüntető rendelete erre való tekintettel meg fog állapítani, a halasztás a most említett napon megszűnik. A bíróság a teljesítési határidő meghosszabbítását akár az egész követelésre, akár annak egy részére mondhatja ki és a meghosszabbítást szabad belátása szerint megállapított biztosítéktól teheti függővé.

Az 1. bekezdésnek megfelelően meghosszabbíthatja a bíróság az adós olyan pénztartozásának a teljesítési határidejét is, amely 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt keletkezett jogcímen alapul ugyan, de a jelen rendelet 4. §-ának 3., 8., 9., 12., 13., 18. és 19. pontja, az 5. §. *vagy a 10. §. 2. bekezdése* értelmében ki van véve a moratórium alól, ha a tartozás az adósnak olyan gazdasági vállalatával vagy üzemével kapcsolatos, amelyre nézve az adós a kereskedelemügyi miniszter által kiállított bizonyítvánnyal kimutatja, hogy a vállalatot vagy üzemet a háborus események következtében szüneteltetni kénytelen, vagy hogy a vállalat vagy üzem túlnyomóan a vámkülföldre vagy Bosznia és Hercegovinának vagy a birodalmi tanácsban képviselt királyságoknak és országoknak a háborus események által érintett vidékeire való kivitelre szánt árukat állít elő vagy szállít, vagy hogy általában a vállalatban vagy üzemben előállított árukat a háborus események következtében hosszabb ideig nem volt képes forgalomba hozni.

Az előbbi bekezdés szabálya kiterjed a gyógyfürdőkre és az idegenforgalomra alapított más olyan vállalatokra is, amelyeknek idényhez kötött üzemét a háborus események következtében idő előtt be kellett szüntetni, *vagy amelyeknek üzeme a háborus események következtében oly mértékben csökkent, hogy a vállalat rendes üzemben levőnek nem tekinthető*, ha az adós ezt a körülményt a belügyminiszter által kiállított bizonyítvánnyal igazolja.

A kereskedelemügyi miniszter és a belügyminiszter az e §-ban említett bizonyítványt kérelemre általánosságban, egyes jogügyekre való vonatkozás nélkül is kiállíthatja.

E §. szabályai az 1911 : I. t.-c. értelmében elbírálandó ügyekben nem érintik az idézett t.-c. 397. §-ában foglalt azt a szabályt,

hogy a bíróság rendkívüli körülmények között az alperes kérelmére a rendesnél hosszabb teljesítési határidőt szabhat.

23. §.

A végrehajtást elrendelő bíróság a végrehajtást szenvedő kérelmére a végrehajtást a 22. §-ban említett tartozások tekintetében az ugyanott meghatározott okból az ott megjelölt időtartamra felfüggesztheti.

Az adós a végrehajtható közokirat tekintetében a végrehajtás elrendelése előtt is kérheti, hogy a végrehajtás elrendelésére hivatott bíróság a közokirat végrehajthatóságát a 22. §-ban meghatározott okból az ott megjelölt időtartamra függessze fel.

Az 1. és a 2. bekezdés szabálya nem áll, ha a bíróság a teljesítési határidőt a jelen rendelet 22. §-a alapján meghosszabbította.

24. §.

A pénzügyminiszter a betéti üzlettel foglalkozó pénzügyintézet vagy más ily cég tekintetében, melynek székhelye az ellenséges betörés vagy az ennek nyomában járó események által közvetlenül érintett vidéken van, a 6—8. §-okban foglalt szabályok hatályosságát általában vagy esetről-esetre, előre meghatározott vagy bizonytalan időre egészen vagy részben felfüggesztheti.

Ha a betevő az 1. bekezdés értelmében tett intézkedés következtében betétéről nem rendelkezhetik, a 6. §. 3. bekezdésében felsorolt tartozások teljesítését egészen vagy megfelelő részben megtagadhatja, amennyiben kimutatja, hogy a tartozásokat a betétéről való rendelkezés nélkül — saját vagy vele szemben eltartásra jogosult hozzátartozói megélhetésének vagy gazdasági vállalata vagy üzeme folytathatásának veszélyeztetése nélkül — teljesíteni nem képes.

VI. Vegyes és záró rendelkezések.

25. §.

A lejáratkor való nemteljesítés esetére bárminő módon megállapított jogkövetkezmények nem állanak be, ha a pénztartozással terhelt fél a moratóriumot vette igénybe.

26. §.

Abból az okból, hogy az adós a 4. §. 3., 10., 12., 13., 18. vagy 19. pontja, az 5. §. vagy a 10. §. 2. bekezdése szerint halasztás alá nem eső tartozásokat nem teljesítette, a hitelező a nemteljesítés esetére megállapított jogkövetelményeket — *amennyiben ebből a rendeletről más nem következik (4. §. 3. pontjának 2. bekezdése, 5. §. 4. bekezdése)* — a miniszterium további intézkedéseig nem érvényesítheti, kivéve a lejárt kamatoknak és tőkerészleteknek, valamint járulékaiknak érvényesítését, ideértve a kamat vagy tőkerészlet nemfizetése esetére ez után kikötött kötbért is. Ez a rendelkezés visszaható hatállyal azokra a tartozásokra is áll, amelyek 1914. évi augusztus hó 1. napja óta voltak fizetendőek.

27. §.

Annak a biztosítási díjnak a megfizetését, amely valamely korábbi vagy a jelenlegi moratóriumi rendelet szerint egészen vagy részben moratórium alá esett vagy esik, a biztosított (a szerződő fél) a halasztás idejének eltelte után nem tagadhatja meg arra való hivatkozással, hogy a biztosítás a díj nemfizetése következtében megszűnt; kivéve, ha a biztosított (a szerződő fél) a biztosítási díj lejáratának napját vagy a biztosítótól engedett avagy a törvényes halasztás (1875: XXXVII. t.-c. 505. §. 3. pontja) leteltét követő tizenöt napon belül a biztosítóval írásban közli, hogy a biztosítást megszüntetni kívánja, vagy e határidőn belül a biztosító címére ily tartalmú ajánlott levelet postára ad.

Amennyiben azt a biztosítási díjat, amely korábban moratórium alá esett, a harmadik, *a negyedik vagy a jelen* moratóriumi rendelet a moratórium alól kiveszi és a biztosított (a szerződő fél) a moratórium alól kivett díjat vagy annak a moratórium alól kivett részletét a törvényes határidőben (1. bekezdés) nem fizette meg, a biztosító a szerződést megszüntetheti, de csak úgy, ha a biztosítottat (a szerződő felet) a díj megfizetésére ajánlott levélben felhívta és a biztosított (a szerződő fél) a díjat vagy annak a moratórium alól kivett részletét a levél vételétől számított harminc nap alatt meg nem fizette. A megszüntetést a díj nemfizetésének esetére a felhívásban előre is ki lehet jelteni.

28. §.

A negyedik moratóriumi rendelet 28. §-ának rendelkezését az időközben megalkotott 1914 : L. t.-c. 13. §-a foglalja magában, amely törvényszakasz szövege a következő :

A törvényes népfelkelői kötelezettség teljesítése esetére, vagy az ily kötelezettség teljesítése következtében beálló halál, sérülés vagy megbetegedés esetére akár törvényben, akár szerződésben biztosított magánjogok és magánjogi kötelezettségek szempontjából törvényes népfelkelői kötelezettségnek kell tekinteni azt is, amelyet a népfelkelőköteles korban levő egyén önkéntes belépése folytán teljesít.

29. §.

Az a körülmény, hogy valamely követelés moratórium alá esik, nem zárja ki a követelésnek beszámításra való felhasználását.

* 30. §.

A halasztás ideje a moratórium alá eső tartozások tekintetében sem az elévülés idejébe, sem a jogok érvényesítésére vagy fenntartására megállapított határidőbe nem számítható be. Ez a szabály a váltónak és más értékpapirnak láttamozás vagy elfogadás végetti bemutatásra megszabott határidő tekintetében is áll.

Az elévülés a moratórium alól a negyedik moratóriumi rendelet 4. §-ának 18. pontja és a jelen rendelet 4. §-ának 18. és 19. pontja alapján kivett tőkerészlet, valamint az idézett pontokban felsorolt papírok után járó kamatok tekintetében csakis a tartozás hátralékára vonatkozó elévüléssel együtt fejeződik be.

31. §.

A vasutak alkalmazottainak illetményeiből az 1914 : XVII. t.-c. 25. §-a alapján engedett levonásokat a moratórium ideje alatt a következő szabályok szerint kell eszközölni :

I. A hadba nem vonult alkalmazottaknak illetményeiből a levonásokat — a moratóriumra való tekintet nélkül — ezután is változatlanul kell eszközölni.

II. A mozgósítás folytán katonai szolgálatra bevonult alkalmazottak illetményeiből teljesítendő levonások a következők szabályoztatnak :

1. Mindaddig, amíg a hadbavonult alkalmazott állandó illet-

ményeit a vasúttól csorbitatlanul megkapja, a levonásokat az illetményekből változatlanul, azaz úgy kell teljesíteni, mintha az illető katonai szolgálatra be nem vonult volna.

2. Azoknál az alkalmazottaknál, akiknek állandó illetményei a hadbavonulás folytán csökkenést szenvednek, az állandó illetmények csökkenésének időpontjától kezdve a levonásokat a következőkép kell teljesíteni :

a) az 1914 : XVII. t.-c. 22. §-ában említett jóléti intézetek tagsági díjait és járulékait az illető intézetek alapszabályai szerint a csökkent illetményekből is változatlanul le kell vonni ;

b) a zálogjoggal biztosított követelések levonásánál ügyelni kell arra, hogy — a katonai havidíjnak évi összegét teljesen figyelmen kívül hagyva — fizetésnek nem a fizetés természetével bíró állandó illetményeknek eredeti összeget, hanem csak a szabályoknak megfelelően leszállított összegét lehet tekinteni s hogy ennél fogva a zálogjoggal biztosított követeléseket — minden újabb birói eljárás nélkül — az 1908 : XLI. t.-c. 6. §-a értelmében csak ennek a leszállított összegnek egyharmada erejéig, de évi kétezer koronának érintetlenül hagyásával lehet levonni. E határozmány alól kivételnek azok a zálogjoggal biztosított követelések, amelyeknél a levonás a fizetésnek emelkedése esetén sem változó egyenlő havi részletekben történik, amelyeket tehát a fizetés természetével bíró állandó illetményeknek csökkenése dacára továbbra is a biróilag előjegyzett havi részletekben kell levonni, de az 1914 : XVII. t.-c. 25. §. IV. pontjában megállapított korlátok sérelme nélkül ;

c) a vasutak kebelében vagy az alkalmazottak körében létesült és az 1914 : XVII. t.-c. 22. §-ában nem említett jóléti intézmények, jótékonycélú egyletek és szövetkezetek követeléseinek, valamint tagsági díjainak (1914 : XVII. t.-c. 25. §. III. 5. pontja) levonását be kell szüntetni.

III. A jelen rendelet életbelépése előtt teljesített levonásokat visszakövetelni nem lehet, valamint az ezt megelőző időre levonásokat sem lehet utólag követelni.

32. §.

A munkásbiztosító pénztáraknak és a bányatársládáknak járulékköveteléseire, valamint segély- és járadéktartozásaira ez a rendelet nem terjed ki.

33. §.

Ez a rendelet nem érinti az erőhatalom (vis major) hatására vonatkozó jogszabályokat.

34. §.

A pénzügyminiszter felhatalmaztatik, hogy közterhek kivetésére jogosított testületeknek a 4. §. 3. pontjában említett olyan tartozásaik fizetésére, amelyek e közterhekből fedeztetnek, halasztást engedhessen, amennyiben e közterhek fizetésére halasztás adatott.

35. §.

Amennyiben e rendelet fennállásának ideje alatt a moratórium alá eső tartozások körének kiterjesztése vagy megszorítása válnék szükségessé, ebben a tárgyban a miniszterium a felmerült szükséghez képest kiadandó rendelettel intézkedik.

36. §.

Amennyiben a m. kir. miniszterium másként nem rendelkezik, külföldi államok polgárainak vagy lakosainak követeléseire és tartozásaira az alábbi bekezdésekben foglalt megszorításokkal szintén a jelen rendelet szabályai irányadók.

Ha magyar állampolgár vagy a magyar szent korona országainak lakosa más államban valamely magánjogi követelést csak kisebb mértékben vagy messzebbmenő korlátozásokkal érvényesíthet, mint ahogyan azt a jelen rendelet megállapítja, az ily állam kötelékébe tartozó hitelezőnek követelése és az ily állam területén lakó oly hitelezőnek követelése, aki valamely ellenséges állam kötelékébe tartozik, a magyar szent korona országáiban hasonló megszorítások alá esnek.

Ha magyar állampolgárnak vagy a magyar szent korona országai lakosának valamely magánjogi tartozására más államban az ott engedett moratórium vagy egyáltalában nem terjed ki, vagy az általánosnál szűkebb körben érvényesül, az ily állam kötelékébe tartozó adósnak tartozásai és az ily állam területén lakó oly adósnak tartozásai, aki valamely ellenséges állam kötelékében áll, a magyar szent korona országáiban hasonló megszorítások alá esnek.

Nem esnek a 2. és a 3. bekezdésben foglalt megszorítások alá külföldi államok polgárainak vagy lakosainak oly követelése és

tartozásai, amelyek a magyar szent korona országaiban folytatott kereskedelmi vagy ipari üzletükből vagy gazdaságukból származnak.

A jelen §. rendelkezéseit a jogi személyekre megfelelően kell alkalmazni.

37. §.

Minden oly birói intézkedést, amely az adóst a magyar szent korona országaiban irányadó moratóriumtól vagy az ezzel kapcsolatos jogoktól akarata ellenére megfosztaná, hazai tiltó törvénybe (hazai közrendbe) ütközőnek és hazai törvény céljával ellenkezőnek kell tekinteni.

38. §.

A moratórium következtében a peres és nem peres eljárásban szükséges szabályokat az igazságügyminiszternek, Horvát-Szlavonországekban a bánnak külön rendelete állapítja meg.

39. §.

A moratórium lejártával kapcsolatos rendelkezéseket annak idején külön rendelet fogja megállapítani.

40. §.

E rendelet hatálya, amennyiben a magyar szent korona országainak egész területén hatályos törvényben szabályozott jogviszonyokra vonatkozik, Horvát-Szlavonországekra is kiterjed.

A 8. §. értelmében a közalapok, a városok és községek, valamint a gyámpénztárak folyó szükségletei mértékének megállapítására hivatott hatóságot Horvát-Szlavonországek területére nézve a bán határozza meg.

41.-§.

Ez a rendelet — melyet *ötödik* moratóriumi rendeletként kell idézni — 1915. évi február hó 1. napján lép életbe.

Ettől a naptól fogva az 1914. évi november hó 30. napján 8.680/1914. M. E. szám alatt kiadott — *negyedik* — moratóriumi rendelet és az ezt kiegészítő 81/1915. M. E. számú rendelet 1. §-a helyébe a jövőre nézve a jelen rendelet rendelkezései lépnek.

Ahol jogszabály, bírói vagy más hatósági intézkedés korábbi moratóriumi rendeletnek valamely rendelkezésére hivatkozik, ehelyett a jelen rendeletnek azt a rendelkezését kell érteni, amely a korábbi rendelet illető rendelkezésének helyébe lépett.

Budapest, 1915. évi január hó 14. napján.

Osztrák-Magyar Bank.

A lombardirozható értékpapírok jegyzékének kibővítése.

Az Osztrák-Magyar Bank 1914. évi augusztus hó folyamán kiadott jegyzékében az eddig névértéküknek 90, 80 és 75%-ával lombardirozható értékpapírok listáját névértéküknek 60, illetve 50%-ával lombardirozható részvényekkel bővítette ki. Ez azóta szintén elzálogosítható új értékpapírok a következők:

Névértékük 60%-ával zálogosíthatók el:

Iparvállalatok már azelőtt is elzálogosítható részvényei:

Első Budapesti Gőzmalom r.-t.
Graz-Köflacher Eisenbahn- u. Bergbau-Gesellschaft.
Máramarosi sóvasút r.-t. elsőbbségi részvényei.
Pesti hengermalom társaság.

Ezentúl elzálogosíthatók:

a) a bécsi tőzsdén jegyzett következő részvények:

Közlekedési vállalatok:

„Adria“, m. kir. tengerhajózási r.-t.
Barcs—Pakrácz vasút elsőbbségi részvényei.
Betriebsgesellschaft der Orient. Eisenbahnen, Türk., Akt.-Ges.
Bukowinaer Lokalbahnen, Prioritäts-Aktien.
Bukowinaer Lokalbahnen, Stamm-Aktien.
Dux-Bodenbacher Eisenbahn.
Fürstenfeld-Hartberg (Neud.) Prioritäts-Aktien lit. A.
Lemberg-Belzec (Tomaszów) Prioritäts-Aktien.
Leoben-Vordenberger Eisenbahn.
Mori-Arco-Riva Lokalbahn, Prioritäts-Aktien, lit. B.

Mori-Arco-Riva Lokalbahn, Stamm-Aktien.
 Navigazione Libera Triestina.
 Ostrau-Friedländer Eisenbahn.
 Szamosvölgyi vasút elsőbbségi részvényei.
 Wien-Pottendorf-Wiener Neustädter-Bahn.

Biztosító társaságok:

Allianz, Lebens- u. Renten-Vers.-A.-G.
 Anker, Lebens- u. Renten-Vers.-A.-G.
 Assicurazioni generali.
 „Danubius“, Haftpflicht- und Unfall-Versicherungs-Gesellschaft.
 „Donau“, österr. Versicherungs-Aktien-Gesellschaft.
 „Foncière“, pesti biztosító intézet.
 Magyar jég- és viszontbiztosító r.-t.
 „Meridionale“, Hagel- und Rückversicherungs-Gesellschaft.
 Phoenix österr. Vers. Ges. (Elementar).
 Phoenix österr. Lebens-Vers.-Gesellschaft.
 „Securitas“, Rückversicherungs-Gesellschaft.
 Unfall-Versicherungs-Aktien-Gesellschaft, internationale.
 Unfall-Versicherungs-Gesellschaft, österr. allgem.
 Wiener Lebens- und Renten-Versicherungs-Anstalt.
 Wiener Versicherungs-Gesellschaft.

b) a budapesti tőzsdén jegyzett következő részvények:

Közlekedési vállalatok:

Aradi és esanádi egyesült vasút r.-t.
 „Atlantica“ tengerhajózási r.-t.
 Budapesti közúti vaspályatársaság.
 Budapesti villamos városi vasút r.-t.
 Magyar-keleti tengerhajózási r.-t.

Biztosító társaságok.

Első magyar ált. bizt. társ.
 Hazai ált. biztosító társ. elsőbbségi részvényei.
 Magyar-francia biztosító r.-t.
 Nemzeti balesetbiztosító r.-t.
 Pannonia viszontbiztosító intézet.

Gőzmalomok.

Borsod—Miskolci és Debreczeni István Gőzmalom r.-t.
 Concordia gőzmalom r.-t.
 Hungaria egyesült gőzmalom r.-t.
 Lujza-gőzmalom r.-t.
 Pesti Viktoria gőzmalom.
 „Union“ gőzmalom r.-t., Eszék.
 c) a triezsti tőzsdén jegyzett következő részvények :
 Riunione Adriatica di Sicurtà.
 Società Triestina Tramway.
 Navigaz. gener. austr. Gerolimich & Co.

Névértékük 50%-ával zálogosíthatók el ezentul:

a) a bécsi tőzsdén jegyzett következő részvények :

Építő és építőanyagtermelő vállalatok.

Bau-Gesellschaft, allg. österr.
 Beocini cementgyári unió r.-t.
 Golleschauer Portland-Cement.
 Königshofer Cementfabrik.
 Perlmooser Kalk- und Portlandcementfabrik.
 Portland-Cementfabrik, österr.
 Union-Baumaterialien-Gesellschaft.
 Westböhmisches Caolin- und Chamottefabrik.
 Wienerberger Ziegel- und Baugesellschaft.

Sörfőzők.

Gösser Brauerei A.-G.
 Grazer Brauerei (Schreiner).
 Liesinger Brauerei.
 Pilsener Aktien-Brauerei, I.
 Sarajevo-Aktienbrauerei.

Vegyészeti iparvállalatok.

Aussig, Oest. Ver. f. chem. u. m. Prod.
 Bosnische Ammoniak-Sodafabrik, I.
 Brosche Franz X. Sohn, A.-G.
 Klotild magyar vegyipar r.-t.

Dynamit Nobel A.-G.
 Holzvekohlungs-Industrie Konstanz.
 Jungbunzlauer Spiritus.
 Vereinigte Drogen-Grosshandlung F. P. S.

Villamosági vállalatok.

A. E. G.-Union-Elektrizitâts-Gesellschaft.
 Electr.-A.-G., v. Kolben & Co., Prag.
 Electr.-A.-G., vereinigte.
 Általános villamosági r.-t. Budapest.
 Magyar villamosági r.-t.
 Egyesült villamosági és izzólámpa r.-t.
 Siemens-Schuckert-Werke, österreichische.
 Telephonf.-A.-G., Berliner.
 Telephonf.-A.-G., Czeija, Nissl & Co., Pr.-A.

Vas- és fémipari vállalatok.

Alpine Montangesellschaft, österreichische.
 Austria, Emaillierwerke.
 Berg- und Hüttenwerke, österreichische.
 Egydyer Eisen- und Stahlindustrie.
 Felten & Guilleaume.
 Greinitz, Eisenhandl. und Industrie.
 Hirtenberger Patronen, Zündhütchen- und Metallwarenfabrik.
 Hutter & Schrantz.
 Kabelfabrik und Drahtindustrie.
 Kábelgyár r.-t., Pozsony.
 Kupferwerke, österr.
 Lampenfabrik Ditmar-G. Brüner.
 Poldihütte, Tiegelgusstahl-Fabrik A.-G.
 Prager Eisenindustrie-Gesellschaft.
 Rimamurányi-salgótarjáni vasmű r.-t.
 Rothau-Neudek, Eisenw.
 Schrauben, Brevillier.
 Sopron-Graz, Eisenwaren-Fabrik.
 Union, Eisen- und Blechfabrik.
 Vareser Eisenindustrie.
 Waffenfabrik-Ges., österreichische.
 Zenica, Eisenindustrie.

G á z t e r m e l ő v á l l a l a t o k.

Gasbeleuchtungs-A.-G., österreichische.
 Általános osztrák-magyar légszesztársulat.
 Magyar gázizzófény r.-t.
 Gasindustrie-Gesellschaft, Wiener.

B á n y á k.

Brüxer Kohlenbergbau-Gesellschaft.
 Nordböhmische Kohlenwerks-Gesellschaft.
 Északmagyarországi egyesített kőszénbánya r.-t.
 Felsőmagyarországi bánya- és kohómű r.-t.
 Rossitzer Bergbau-Gesellschaft.
 Salgótarjáni kőszénbánya r.-t.
 Magyar ált. kőszénbánya r.-t.
 Urikány-zsilvölgyi magyar kőszénbánya r.-t.
 Veitscher Magnesitwerke.
 Westböhm. Bergbau-A.-V.

G é p g y á r a k.

Breitfeld-Danek, Maschinenfabrik.
 Brünnner Maschinenfabrik.
 Grazer Waggon- und Maschinenfabrik (Weitzer).
 Lokomotivfabrik, Wiener.
 Lokomotivfabrik, Sigl, Wiener-Neustadt.
 Nesselsdorfer Wagenbau.
 Simmeringer Maschinen- und Waggonfabrik.
 Skodawerke, Pilsen.
 Weitzer János gép-, vaggongyár és vasöntőde r.-t.

P a p i r g y á r a k é s k ö n y v n y o m d á k.

Elbemühl, Papierfabrik und Verlag.
 Neusiedler Papierfabriks-A.-G.
 Pittener Papierfabrik.
 Steyrermühl, Papierfabrik und Verlag.

T e x t i l g y á r a k.

Fezfabriken, österreichische.
 Jutespinnerei und Weberei.
 Teppich- und Möbelstoff, Haas.
 Vöslauer Kammgarnfabrik.

Cukorgyárak.

Leipnik-Lundenburger Zuckerfabrik A.-G.
 Schoeller & Co. A.-G., Zuckerfabrik.
 Zuckerindustrie, böhmische.
 Zuckerindustrie, kroatisch-slavonische.
 Magyar cukoripar r.-t.

Különféle vállalatok.

Eisenbahn-Verk.-A., österreichische.
 Magyar vasuti forgalmi r.-t.
 Eisenbahnwagen-Leihgesellschaft.
 Gerhardus & Söhne A.-G.
 Glashüttenwerke Schreiber.
 Gummiwerke, österreichisch-amerikanische, Semperit.
 Magyar ruggyantaárúgyár r.-t.
 Milch-Industrie-Gesellschaft.
 Stollwerck, testvérek r.-t., Pozsony, elsőbbs. részv.
 Türkische Tabakregie.

b) a budapesti tőzsdén jegyzett következő részvények:

Bányák és téglagyárak.

Kőbányai gőztéglagyár Pesten.
 Kőszénbánya- és téglagyár társulat Pesten.
 Magnezitipar r.-t.
 Magyar kerámiai gyár r.-t.

Könyvnyomdák.

„Athenaeum“ irodalmi és nyomdai r.-t.
 Franklin-társulat.
 Pesti könyvnyomda r.-t.

Vasművek és gépgyárak.

Első magyar gazdasági gépgyár r.-t. 1905. évi kibocs.
 Fegyver- és gépgyár részvénytársaság.
 Ganz és társa—Danubius gép-, vagon- és hajógyár.
 Magyar-belga fémipargyár r.-t.

Különféle vállalatok.

Bihar-szilágyi olajipar r.-t.
 „Danica“ vegyipar r.-t.
 Első magyar részvénytársaság.
 Első temesvári szeszégető- és finomító r.-t.
 Fiumei rizshántoló- és rizskeményítőgyár.
 „Flóra“ első magyar stearingyertya- és szappangyár r.-t.
 Gschwindt-féle szeszgyár.
 Győri szeszgyár és finomító-részv.-társ.
 „Hungária“ műtrágya- és kénsavgyár.
 Hungária nagyszálloda részvénytársaság.
 Kábelgyár részvénytársaság.
 Kőbányai polgári serfőző r.-t.
 Magyar fém- és lámpaárúgyár r.-t.
 Magyar textilipar r.-t.
 Neuschlosz-féle nasici tanningyár és gőzfűrész r.-t.
 Szegedi kenderfonógyár r.-t.
 „Turul“ cipőgyár r.-t.

c) a prágai tőzsdén jegyzett következő részvények :

Kunstdüngerfabrik in Kolin.
 Koliner Kaffee-Surrogatfabrik, kaufmänn. A.-G.
 Böhmisches Aktien-Brauhaus in Budweis.
 Zuckerraffinerie Akt.-Ges., Erste böhm.

d) a triesti tőzsdén jegyzett következő részvények :

„Ampelea“ Società anon. di distillaz e d'in. chim. Rovigno.
 Raffineria Triestina di Ollii minerali.
 Stabilimento Tecnico Triestino.
 Stabilimento Tecnico Triestino (prefer.), Prior.-Akt.

A peres eljárás korlátozásai.

A m. kir. miniszterium 5.761/1914. M. E. számú rendelete a polgári peres és nem peres eljárás tekintetében rendkívüli intézkedések megállapításáról.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912: LXIII. t.-c. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

1. §. Ha valamelyik peres fél — ideértve a törvényes képviselőt is — háború idejében katonai szolgálatot teljesít, vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénnel egy tekintet alá esik (3. §.), az a bíróság, amely előtt az ügy folyamatban van, az eljárást — hivatalból is — felfüggeszteni köteles, hacsak az ily fél maga nem kéri az eljárás folytatását.

Az előbbi bekezdés szempontjából a féllel egy tekintet alá esik az, aki az eljárási szabályok szerint a perbe beavatkozhatik.

Az 1. bekezdésben említett körülményt akár a fél, akár helyette más is bejelentheti, a kézbesítő pedig, ha ily körülmény a kézbesítés megkísérlésekor jut tudomására, bejelenteni köteles.

Ha az akadály valószínűnek látszik, a bíróság a bejelentést figyelembe venni köteles. A bíróság, ha szükségesnek látja, e körülményre nézve hivatalból is tudakozódhatik.

Rendes perben e §. rendelkezése az akadály beállta előtt beadott fellebbvitel felterjesztését és felsőbbbírósi elintézését nem gátolja.

2. §. Ha valamelyik peres félnek vagy beavatkozóknak az ügyvédje teljesít háború idején katonai szolgálatot, vagy esik a katonai szolgálatot teljesítő egyénnel egy tekintet alá (3. §.), a bíróság (1. §.) szintén köteles az eljárást — hivatalból is — felfüggeszteni, hacsak az ily ügyvéd vagy maga a fél nem kéri az eljárás folytatását. Az 1. §. 3—5. bekezdései ide is szólnak.

A jelen §. alapján csak akkor lehet az eljárást felfüggeszteni, ha az előbbi bekezdésben említett ügyvéd meghatalmazását az eljárási szabályok szerint már az akadály beállta előtt a bíróságnál bemutatták vagy bejelentették.

3. §. E rendelet értelmében katonai szolgálatot teljesítenek:

1. a fegyveres erőnek (közös hadsereg, haditengerészet, honvédség, népfölkelés) tényleges szolgálatban álló tagjai;

2. a csendőrség, a pénzügyőrség és állami erdészet személyzete, ha az 1886: XX. t.-c. 2. §-a értelmében a népfölkeléshez csatlakozik, valamint a csendőrség és pénzügyőrség azon egyénei, akik a katonai határvédő (tengerpartvédő) szolgálatra vannak kirendelve ;

3. azok az egyének, akik a véderőről szóló 1912: XXX. t.-c. 7. §-a, vagy a hadi szolgáltatásokról szóló 1912: LXVIII. t.-c. értelmében hadi célokra irányuló szolgálatokra alkalmaztatnak.

A katonai szolgálatot teljesítő egyénekkal egytekintet alá esnek a tábori csendőrök, továbbá azok a polgári személyek, akik a hadrakelt sereghez hivatalos minőségben szolgálattételre vannak beosztva vagy a hadrakelt sereg kíséretéhez tartoznak, végül a hadrakelt seregnél az önkéntes egészségügyi szolgálatban résztvevő, továbbá az ellenség által elfogott vagy túsokul letartóztatott egyénel, valamint azok, akik oly helyen tartózkodnak, mellyel a háború következtében a bíróság székhelyéről közlekedni nem lehet.

4. §. Az eljárás felfüggesztésével minden határidő folyása megszakad és a határidő a felfüggesztés megszűnésétől egészen újból kezd folyni.

Az eljárás felfüggesztésének tartama alatt bármelyik fél részéről véghezvitt perbeli cselekmény az ellenféllel szemben hatálytalan. Hatálytalan a bíróság részéről hozott határozatok közlése is.

5. §. A bíróság az eljárás felfüggesztését (1., 2. §.) kérelemre megszüntetheti, ha a per összes körülményeinek szorgos mérlegelésével arról győződik meg, hogy a felfüggesztés az ellenfélnek jelentékeny sérelmével jár és az eset körülményei szerint a méltányossággal ellenkezik.

Ha kétségtelen, hogy a felfüggesztésnek az előfeltételei (1., 2. §.) nem voltak meg, vagy már nincsenek meg, úgyszintén a 2. §. esetében akkor is, ha a fél az ügyvédjének adott megbízást visszavonta, a bíróság a felfüggesztést hivatalból köteles megszüntetni.

A bíróság a felfüggesztés vagy megszüntetése kérdésében a felek meghallgatása nélkül határozhat, a felfüggesztésnek az 1. bekezdés alapján kért megszüntetése kérdésében azonban a feleket írásban vagy szóval meg kell hallgatni.

A fél az eljárás felfüggesztésének vagy a felfüggesztés meg-

szüntetésének tárgyában akkor is személyesen járhat el, vagy az 1893 : XVIII. t.-c. 7. §-ában meghatározott meghatalmazottal képviseltetheti magát, ha az ügyben az ügyvédi képviselet különben kötelező.

A bíróságnak az eljárás felfüggesztése vagy a felfüggesztés megszüntetése tárgyában hozott végzése ellen felfolyamodásnak van helye.

6. §. Az ügyben eljáró elsőbíróság kérelemre az eljárás befejezése után is kimondhatja a felfüggesztés következményeit annak az időnek a meghatározásával, amelyre a felfüggesztés ereje visszahatólag kiterjed, ha utólag az 1. §-ban meghatározott módon meggyőződik arról, hogy az eljárásban az 1. §-ban meghatározott egyén mint fél vagy beavatkozó vagy a 2. §-ban meghatározott ügyvéd volt érdekelve. Ezzel a határozattal hatályon kívül kell helyezni az abban az időben hozott határozatokat és tett intézkedéseket, amelyekre a felfüggesztés ereje visszahatólag kiterjed.

A felfüggesztés ereje visszahatólag nem terjedhet tovább, mint :

1. olyan hadkötelezetteknel, akik a közös hadsereg (haditengerészet) vagy a honvédség kötelékében állanak, a mozgósítás kihirdetésének napjáig ;

2. a népfölkelésre kötelezetteknel addig a napig, amelyen a népfölkelés behívása következtében szolgálatra bevonultak ;

3. a csendőrség, pénzügyőrség és állami erdészet személyzeténél addig a napig, amelyen a népfölkeléshez csatlakoztak, illetőleg amelyen határ- (tengerpart-) védő szolgálatukat megkezdték ;

4. olyan egyéneknel, akik a véderőről szóló 1912 : XXX. t.-c. 7. §-a vagy a hadi szolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. t.-c. értelmében hadi célok érdekében szolgálattételre kötelezettek addig a napig, amelyen erre a szolgálatra bevonultak ;

5. a táborigazgatóknál, a hadrakelt sereget követő valamint annak kíséretéhez tartozó személyeknél továbbá az egészségügyi szolgálatban önként résztvevőknél (3. §. utolsó bekezdése) addig a napig, amelyen a szolgálatot megkezdték ;

6. hadifoglyoknál és túszoznál addig a napig, amelyen az ellenség hatalmába kerültek, amennyiben a jelen §. továbbterjedő visszaható erőt nem állapít meg ;

7. azoknál a személyeknél, akik a háború következtében a bírósággal nem közlekedhetnek, ennek az akadállynak beálltáig.

7. §. A bíróság a felfüggesztést az után a nap után, amelyet a miniszteriumnak a kivételes intézkedéseket hatályon kívül helyező rendelete meghatároz, a 6. §. 6. és 7. pontjában említett személyeket illetőleg pedig az akadály megszűntét követő harminc nap elteltével kérelemre megszünteti, hacsak az 1. vagy a 2. §-ban említett egyén kérelmére, vagy az 5. §. értelmében a felfüggesztést már előbb meg nem szüntette.

8. §. 1914. évi augusztus hó 5-étől kezdve a miniszterium további intézkedéséig végrehajtási árverést az ország egész területén ingatlanra semmi esetben sem, ingóra pedig csak akkor lehet foganatosítani, ha az árverést az 1881 : LX. t.-c. 104. §-ának esetében vagy az összes körülmények szorgos méltatásával más esetben a bíróság elrendelte.

A bíróság ne rendelje el ingóra az árverést akkor, ha azt találja, hogy az árveréstől kellő eredményt nem várhat.

9. §. Az 1. §-ban meghatározott egyén ellen, ha e rendelet életbelépésekor már katonai szolgálatot teljesít vagy ily egyénnel már a rendelet életbelépésétől egy tekintet alá esik, e rendelet életbelépésétől, különben pedig a 6. §. 2. bekezdésében meghatározott végső időponttól kezdve csakis oly végrehajtási cselekményeket lehet foganatosítani, amelyek a követelés biztosítására szolgálnak ; de szoros zárt és átszállítást foganatosítani vagy a végrehajtást szenvedőtől a lefoglalt dolog birtokát bármi más módon elvonni nem lehet.

Ha az 1. §-ban meghatározott egyén ellen a végrehajtás már folyamatban van, a bíróság a biztosításon túlmenő végrehajtási lépéseket — hivatalból is — felfüggeszteni köteles. A felfüggesztés hatályára a 4. §-t kell megfelelően alkalmazni.

A felfüggesztés és az 1. bekezdésben meghatározott mentesség a 7. §-ban megállapított időpontban megszűnik, de a bíróság korábban is megszünteti, ha az ok a végrehajtást szenvedőre nézve már nincs meg.

Ennek a §-nak rendelkezései nem gátolják :

1. az 1. bekezdésben említett időpont előtt jogerőre emelkedett árverés alapján befolyt vételárnak a felosztását ;
2. ingatlan haszonélvezetére jogerősen vezetett végrehajtás során befolyt jövedelemnek a felosztását ;
3. az árverésnek az 1881 : LX. t.-c. 104. §-ának eseteiben szükséges foganatosítását.

Feleség, fel- vagy lemenő ágbeli rokon és törvénytelen gyermek javára megállapított tartás, továbbá a szolgálati szerződésből — ideértve a mezőgazdasági és ipari munkaviszonyt is — eredő követelés kielégítésére irányuló végrehajtásra ezt a §-t nem lehet alkalmazni.

10. §. Ha a végrehajtási eljárás folyamán a bírósági kiküldött tudomást szerez arról, hogy az eljárás a 9. §. értelmében felfüggesztendő, a bíróságnak haladéktalanul jelentést tesz.

11. §. Ha az 1. §-ban említett egyén a végrehajtási eljárásban nem mint végrehajtást szenvedő vagy pedig a 10. §-ban említett felosztási eljárásban mint végrehajtást szenvedő van érdekelve, részére szükség esetében ügygondnokot kell rendelni.

Ha az 1. §-ban említett egyén, akinek részére ügygondnok nem volt kirendelve, a végrehajtási eljárás során valamely követelése érvényesítésének elmulasztása miatt hátrányt szenvedett, amennyiben ezt rendes jogorvoslati úton elhárítani nem lehet, a 7. §-ban említett időpont letelte után harminc nap alatt keresettel érvényesítheti jogait azok ellen, akik az ő hátrányára előnyben részesültek.

12. §. Ha nem peres eljárásban, ideértve a csődeljárást is, az 1. §-ban említett egyén van érdekelve, reá azok a szabályok állanak, amelyeket az illető eljárás szerint az ismeretlen helyen távollévőkre kell alkalmazni.

11. §. utolsó bekezdése a nem peres eljárásra is áll.

13. §. Amennyiben e rendeletből más nem következik, a 6. §. 2. bekezdésében meghatározott végső időponttól a 7. §-ban meghatározott időpontig terjedő idő nem számítható be abba a határidőbe, amely alatt az 1. §-ban említett egyénnek valamely jog megóvása végett keresetet kell indítani, vagy bíróság előtt más jogcselekményt kell teljesíteni. Az ilyen határidő nem fejeződik be korábban, mint harminc nappal a 7. §-ban meghatározott időpont után.

Ha a határidő kezdete esik az I. bekezdés első mondatában meghatározott időbe, a határidő csak a 7. §-ban meghatározott időponttól kezd folyni.

14. §. Ez a rendelet kihirdetésével lép életbe.

Budapesten, 1914. évi augusztus hó 1. napján.

A m. kir. igazságügyminiszter 13.300/I. M. sz. rendelete, a moratórium következtében a polgári peres és nem peres eljárásban szükséges szabályok megállapítása tárgyában.

Első moratóriumi eljárási rendelet.

A háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912. évi LXIII. t.-c. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a m. kir. miniszterium által az 1914. évi augusztus hó 12. napján 6.045/1914. M. E. szám alatt kibocsátott rendelet 12. §-a értelmében a következő szabályokat állapítom meg:

1. §.

Moratórium alá eső pénztartozás iránt az 1914. évi augusztus hó 15. napjától kezdve keresetet indítani nem lehet és a bíróság hivatalból köteles visszautasítani az oly keresetlevelet, amelynek tartalmából nem tűnik ki, hogy az azzal érvényesíteni kívánt pénztartozás moratórium alá nem esik.

Az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt érkezett keresetlevél alapján a peres eljárást mind az elsőbíróság előtt, mind a fellebbviteli bíróság előtt a fennálló eljárási szabályok szerint folytatni kell a 3. és a 4. §-okban meghatározott eltérésekkel.

2. §.

A fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmet az 1893. évi XIX. t.-c. 4. §-ának alkalmazásával vissza kell utasítani, ha a kérelem tartalmából nem tűnik ki, hogy a meghagyással érvényesíteni kívánt pénztartozás moratórium alá nem esik. Ez a szabály az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt érkezett és e nap előtt meghagyás kibocsátásával még el nem intézett kérelemre is áll.

Ha az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt kibocsátott fizetési meghagyás ellen ellentmondást adnak be, az előterjesztett fizetési kérelem alapján az ügy tárgyalására határnapot kell tűzni akkor is, ha az ellentmondást augusztus hó 15. napján vagy később adták be.

3. §.

Ha az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt beadott sommás váltókeresetre e nap előtt a bíróság sommás végzést még nem bocsátott ki, vagy ha a kibocsátott sommás végzés ellen kifogást

adták be, a váltókeresetnek rendes váltóeljárás szerinti tárgyalására határnapot kell kitűzni akkor is, ha a kifogást augusztus hó 15. napján vagy később adták be.

4. §.

Ha a bíróság az 1. §. 2. bekezdésében említett perben moratórium alá eső pénztartozásnak megfizetésében vagy ily pénztartozás iránt indított per költségének megfizetésében marasztaló határozatot hoz, a határozatában a teljesítés határidejét úgy köteles megállapítani, hogy az az ítélet jogerőre emelkedésétől számítandó annak az időnek a leteltét követő nappal kezdődjék, amely időt a m. kir. miniszteriumnak a moratórium hatályon kívül helyezéséről szóló rendelete fog megállapítani.

A határozatban, amely az alperest az előbbi bekezdésben meghatározott pénztartozás megfizetésében meg nem jelenése alapján marasztalja, az alperest csak a keresetlevéllel okozott költségben lehet a felperes javára elmarasztalni.

Moratórium alá eső pénztartozás megfizetésében marasztaló határozatot nem lehet fellebbvitelre tekintet nélkül végrehajthatónak nyilvánítani.

5. §.

Ha a bíróság moratórium alá nem eső pénztartozás tekintetében hoz marasztaló határozatot, határozatában kimondja, hogy a határozat moratóriumra tekintet nélkül végrehajtandó.

6. §.

Moratórium alá eső követelés behajtására vagy biztosítására az 1914. évi augusztus hó 15. napjától kezdve kielégítési vagy biztosítási végrehajtást elrendelni, az előbb elrendelt ily végrehajtást foganatosítani, továbbá az 1881: LX. t.-c. 104. §-ának esetein kívül árverést elrendelni vagy foganatosítani nem lehet, tekintet nélkül arra, hogy a végrehajtható közokirat mikor keletkezett.

Ez a rendelkezés nem gátolja az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt foganatosított végrehajtás alapján:

1. az árverés alapján befolyt vételárnak a felosztását;
2. a közpénztárból vagy letétből felvehető követelésnek utalványozását;

3. ingatlan haszonélvezetére vezetett végrehajtási eljárásnak tovább folytatását.

Az 1. bekezdés rendelkezése nem gátolja az 1914. évi augusztus hó 15. napjától 1914. évi augusztus hó 22. napjáig terjedő időben sem (6.045/1914. M. E. sz. rendelet 15. §-a) biztosítási végrehajtás elrendelését vagy foganatosítását olyan követelés biztosítására, amely az 1914. évi július hó 31. napján 5.715/1914. M. E. szám alatt kelt rendelet szerint moratórium alá esett, de az 1914. évi augusztus hó 12. napján 6.045/1914. M. E. sz. alatt kelt rendelet szerint nem esik moratórium alá.

Az 1914. évi augusztus hó 2. napján 5.761/1914. M. E. sz. alatt kelt rendelet 8. §-a moratórium alá nem eső követelés tekintetében érintetlenül marad.

Hogy a követelés, melynek kielégítésére vagy biztosítására a végrehajtás irányul, moratórium alá nem esik, ezt a bírói határozatban, a végrehajtást elrendelő végzésben, valamint a letiltó rendelvényben ki kell mondani.

7. §.

A moratórium tartama alatt hitelező kérelmére csődnyitást elrendelni nem lehet; az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt csődnyitás iránt hitelező részéről beadott kérelem tárgyában az eljárás e naptól kezdve szünetel.

A csödtörvény (1881: XVII. t.-c.) 27. §-ának utolsó bekezdésében megszabott hat hónapi határidőbe nem számítható be az 1914. évi augusztus hó 1. napjától a moratórium hatályon kívül helyezéséig terjedő idő.

8. §.

Az 1914. évi augusztus hó 2. napján 5.761/1914. M. E. sz. alatt kibocsátott rendelet 9. §-a nem gátolja moratórium alá nem eső követelés kifizetése céljából közpénztárból vagy letétből felvehető követelésnek az utalványozását.

9. §.

A moratóriumnak hatását a birtokrendezési ügyek menetére az igazságügyminiszternek külön rendelete vagy külön rendelkezése szabja meg.

Budapesten, 1914. évi augusztus hó 13. napján.

A m. kir. igazságügyminiszter 19.400/I. M. E. sz. rendelete, a moratórium következtében a polgári peres és nem peres eljárásban szükséges szabályok megállapítása tárgyában.

Második moratóriumi eljárási rendelet.

A háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912. évi LXIII. t.-c. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a m. kir. miniszterium által az 1914. évi szeptember hó 30. napján 7205. M. E. szám alatt kibocsátott rendelet (harmadik moratóriumi rendelet) 29. §-a értelmében a következő szabályokat állapítom meg :

I. Peres eljárási rendelkezések.

1. §.

Moratórium alá eső pénztartozás iránt keresetet indítani nem lehet és a bíróság hivatalból köteles visszautasítani az oly keresetlevelet, amelynek tartalmából nem tűnik ki, hogy az azzal érvényesíteni kívánt pénztartozás moratórium alá nem esik.

Az 1. bekezdés szabálya áll azokra a keresetlevelekre is, amelyeket 1914. évi augusztus hó 15. napján vagy e nap után a jelen rendelet életbeléptéig adtak be.

Az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt érkezett keresetlevél alapján a peres eljárást mind az elsőbíróság előtt, mind a felelbiteli bíróság előtt a fennálló eljárási szabályok szerint folytatni kell a jelen rendeletben meghatározott eltérésekkel.

2. §.

Ha a bíróság az előbbi §. utolsó bekezdésében említett perben moratórium alá eső pénztartozásnak és járulékainak — ideértve a perköltséget is — megfizetésében marasztaló határozatot hoz, határozatában a teljesítés határidejét a harmadik moratóriumi rendelet 4. §-ának 12. és 13. pontja vagy 5. §-a és a jelen rendelet 5. §-a alá tartozó perben e pontok, illetőleg §-ok értelmében vagy a m. kir. miniszteriumnak e pontok vagy §-ok helyébe lépő későbbi rendelkezése értelmében, más perben pedig úgy köteles megállapítani, hogy az a határozat jogerőre emelkedésétől számítandó annak az időnek a leteltét követő nappal kezdődjék, amely időt a m. kir. miniszteriumnak a moratórium megszüntetéséről szóló rendelete állapít meg. Ezt az utóbbi szabályt kell alkalmazni

akkor is, ha a bíróság az alperest csak az ily per költségének megfizetésében marasztalja; ellenben, ha a bíróság a kereset elutasításával a felperest marasztalja a per költségében, a teljesítési határidőt moratóriumra tekintet nélkül kell megállapítani. Ugyanez áll a felperest fellebbviteli költségben marasztaló határozatra is.

Az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt indított perben hozott határozatban, amely az alperest az előbbi bekezdésben meghatározott pénztartozás megfizetésében meg nem jelenése alapján marasztalja, az alperest csak az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt végzett perbeli cselekményekkel okozott költségben lehet a felperes javára elmarasztalni.

Moratórium alá eső pénztartozás megfizetésére marasztaló oly határozatban, amely a fennálló eljárási szabályok értelmében fellebbvitelre tekintet nélkül végrehajtható lenne, ki kell mondani, hogy a határozat annyiban lesz fellebbvitelre tekintet nélkül végrehajtható, amennyiben a m. kir. miniszteriumnak a moratórium részben vagy egészen megszüntetése tárgyában kibocsátandó rendelete a pénztartozást a moratórium alól ki fogja venni.

3. §.

Ha a harmadik moratóriumi rendelet értelmében a pénztartozás egy része vagy kamatja nem esik moratórium alá és az adós e rész vagy kamat tekintetében nem tett eleget fizetési kötelezettségének, a hitelező keresetét azzal együttesen az egész pénztartozásra — ideértve a kamatot és egyéb járulékot is — megindíthatja, amely esetben a pénztartozásnak moratórium alá eső részére nézve a teljesítési határidőt a 2. §. értelmében kell megállapítani; a 2. §. utolsó bekezdése ide is szól.

Ha a hitelező keresetét csak a pénztartozásnak moratórium alá nem eső részére vagy kamatjára indítja, az alperes viszontkeresetét indíthat a pénztartozás fenn nem állásának birói megállapítására annak kimutatása nélkül, hogy a megállapítás az ő jogállapotának biztosítására a felperessel szemben szükségesnek mutatkozik.

4. §.

Ha a hitelező a 3. §. esetében a pénztartozásnak csupán egy része iránt indít keresetet, a birói hatáskör szempontjából a pertárgy értékének a megállapításában a még fennálló egész követelés

értéke, vagyis a lejárt követelésnek a moratórium következtében nem érvényesíthető része is irányadó, de a még le nem járt részletek figyelembe nem vétetnek.

5. §.

Ha a kereset oly kamatra irányul, amely határozott lejárat nélkül 1914. évi augusztus hó 1. napjánál régibb idő óta folyik, a teljesítési határidőt az augusztus hó 1. napja előtti kamatra nézve a hátralékos tőketartozásra irányadó szabályok szerint, az augusztus hó 1. napja utáni időre járó kamatokra nézve pedig a harmadik moratóriumi rendelet 5. §-ának utolsó bekezdése értelmében kell megállapítani.

A harmadik moratóriumi rendelet 4. §-ának 12. és 13. pontjában meghatározott részlettörlesztés szempontjából az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtti időre járó kamatot a tőkéhez kell hozzászámítani.

6. §.

Ha az adós a harmadik moratóriumi rendelet 4. és 5. §-a szerint moratórium alá nem eső pénztartozásának fedezetéül váltót adott, a váltóval fedezett tartozás tekintetében a marasztalást attól a feltételtől kell függővé tenni, hogy a hitelező a teljesített fizetést az 1876: XXVII. t.-c. 39. §-a értelmében nyugtatja.

A váltóval fedezett ily pénztartozást — váltóeljárás kizárásával — csak köztörvényi úton lehet érvényesíteni, kivéve a biztosítási díj fedezetéül adott váltót (harmadik moratóriumi rendelet 4. §-ának 7. pontja), amely váltóeljárás útján érvényesíthető.

7. §.

Ha a bíróság a 2. vagy a 3. §. esetében a kereseti követelés egyes részeire nézve különböző teljesítési határidőket állapít meg, az összes körülmények mérlegelésével méltányosság szerint határoz a felől, hogy a perköltség melyik teljesítési határidőben és esetleg minő részletekben fizetendő.

8. §.

Ha a bíróság egészen vagy részben moratórium alá nem eső pénztartozás iránt indított perben marasztaló határozatot hoz,

határozatában kimondja, hogy a határozat egészen vagy meghatározott részben moratóriumra tekintet nélkül végrehajtható.

Ez a szabály a büntető bíróságnak magánjogi igény felől hozott pénztartozásban marasztaló határozatára is áll.

II. Meghagyásos eljárási rendelkezések.

9. §.

A fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmet az 1893. évi XIX. t.-c. 4. §-ának alkalmazásával vissza kell utasítani, ha a kérelem tartalmából nem tűnik ki, hogy a meghagyással érvényesíteni kívánt egész pénztartozás moratórium alá nem esik. Ez a szabály az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt érkezett és e nap előtt meghagyás kibocsátásával, még el nem intézett kérelemre is áll.

Ha az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt kibocsátott fizetési meghagyás ellen ellentmondást adnak be, az előterjesztett idézési kérelem alapján az ügy tárgyalására határnapot kell tűzni akkor is, ha az ellentmondást augusztus hó 15. napján vagy később adták be.

10. §.

Ha a moratórium alá eső követelés iránt az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt beadott sommás váltókeresetre e nap előtt a bíróság sommás végzést még nem bocsátott ki, vagy ha a kibocsátott sommás végzés ellen kifogást adtak be, a váltókeresetnek rendes váltóeljárás szerinti tárgyalására határnapot kell kitűzni akkor is, ha a kifogást augusztus hó 15. napján vagy később adták be.

11. §.

Moratórium alá eső váltó kamatja iránt indított perre a váltóeljárás szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy az eredeti váltó helyett a váltó hiteles másolatát lehet mellékelni. Nem kell a váltó hiteles másolatát sem mellékelni akkor, ha a kamatfizetés hiánya miatt felvett óvás van csatolva. Az osztrák-magyar banknak a váltómásolatra vezetett tanusítása a váltómásolat hitelesítését pótolja.

III. Végrehajtási eljárási rendelkezések.

Kielégítési végrehajtás. Biztosítási végrehajtás.

Végrehajtási árverés.

Moratórium alá eső követelés behajtására vagy biztosítására az 1914. évi augusztus hó 15. napjától kezdve kielégítési vagy az 1881 : LX. t.-c. 223. és következő §-aiban szabályozott biztosítási végrehajtást elrendelni, az előbb elrendelt ily végrehajtást fogantatosítani nem lehet, tekintet nélkül arra, hogy a végrehajtható közokirat mikor keletkezett.

Az elsőbíróság részéről végrehajtás tárgyában 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt hozott végzés felsőbbbíróági elintézését — ideértve a végrehajtást elrendelő végzés helybenhagyását is — a moratórium nem gátolja.

Az 1. bekezdés rendelkezése nem gátolja az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt fogantatosított végrehajtás alapján :

1. az árverés alapján befolyt vételárnak a felosztását ;
2. a közpénztárból vagy letétből felvehető követelésnek utalványozását ;
3. ingatlan haszonélvezetére vezetett végrehajtási eljárásnak tovább folytatását.

Az 1. bekezdés rendelkezése nem gátolja továbbá :

a) az 1881 : LX. t.-c. 237. s következő §-aiban szabályozott és másnemű (pl. hagyatéki) zárlat elrendelését és a további zárlati eljárást ;

b) birói letétben levő összegre kielégítési végrehajtás elrendelését, fogantatosítását és ily összegnek kiutalványozását annak a követelésnek a kielégítésére, amelynek okából a birói letétel történt, még pedig tekintet nélkül a 2. §-ban meghatározott teljesítési határidőre.

Hogy a követelés, amelynek kielégítésére vagy biztosítására a végrehajtás irányul, moratórium alá nem esik, ezt a birói határozatban, a végrehajtást elrendelő végzésben, valamint a letiltó rendelvényben ki kell mondani. Ez a szabály a büntetőbíróóság határozatára — ideértve a biztosítási végrehajtást rendelő végzést is — megfelelő alkalmazást nyer.

Kamat megfizetése iránt váltómásolat alapján indított váltóperben nincs helye biztosítási végrehajtásnak azon az alapon, hogy a sommás végzés ellen kifogást adtak be.

13. §.

Ha a bíróság a moratórium alá eső pénztartozás tekintetében marasztaló határozatot hozott és ez a pénztartozás a határozat meghozatala után a moratórium alól egészen vagy részben kivételt, a moratórium alól kivett pénztartozás vagy a pénztartozásnak a moratórium alól kivett része tekintetében a kielégítési vagy a biztosítási végrehajtást a miniszteriumnak a moratórium részben vagy egészen megszüntetéséről szóló rendeletében megállapított időponttól számitandó teljesítési határidő leteltével el kell rendelni, jóllehet a bíróság határozatában a teljesítési határidő felől másként rendelkezett és nem mondotta ki, hogy a határozat moratóriumra tekintet nélkül végrehajtható.

Ha a végrehajtás elrendelésének az előbbi bekezdésben meghatározott előfeltételei az iratokból meg nem állapíthatók, a végrehajtási kérelem érdemleges elintézése előtt a feleket meg kell hallgatni.

14. §.

Tekintet nélkül arra, hogy árverés útján kielégítendő követelés moratórium alá nem esik, az 1914. évi augusztus hó 5. napjától kezdve a végrehajtási árverést:

1. ingatlanra csak akkor lehet foganatosítani, ha a telek-önnyvi hatóság az 1914. évi augusztus hó 5. napja előtt megtartott árverésre beadott utóajánlat következtében újabb árverést rendelt és az utóajánlattevő az árverés foganatosítását kéri;

2. ingóra csak akkor lehet foganatosítani, ha az árverést az 1881 : LX. t.-c. 104. vagy 233. §-ának esetében vagy az összes körülmények szorgos méltatásával más esetben a bíróság kérelemre elrendelte. A bíróság ne rendelje el ingóra az árverést akkor, ha azt találja, hogy az árveréstől kellő eredményt nem várhat.

Bármelyik érdekelt fél az árverésen megvett ingatlanra zárlat elrendelését kérheti, ha az árverési vevőnek, akit az ingatlantvételi bizonyítvány alapján birtokba vette, oly cselekményét vagy mulasztását bizonyítja, amely az ingatlan átlagának jelentékeny sérelmét vagy értékcsökkenését eredményezi. Erre a zárlatra az 1881 : LX. törvénycikknek az e törvénycikk 237. §-ának *fj* pontja alapján elrendelhető zárlatra vonatkozó rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

Külföldi bíróság végrehajtás iránti megkeresése.

15. §.

Ha a külföldi bíróságtól végrehajtásra irányuló megkeresés érkezik, a magyar bíróság a végrehajtás elrendelésének kérdésében a felek meghallgatása nélkül határoz, de a végrehajtás elrendelése előtt hivatalból vizsgálni köteles különösen azt, vajjon a külföldi közokirat, amely a végrehajtási kérelem alapjául szolgál, nem olyan-e, hogy érvényességének elismerése az adóst a magyar szent korona országaiban a megkeresés elintézésekor irányadó moratóriumtól vagy az ezzel kapcsolatos jogoktól — ideértve a moratóriumi rendelet értelmében gyakorolt ellátási jogát is — akarata ellenére megfosztaná (harmadik moratóriumi rendelet 28. §-a).

Igenlő esetben a végrehajtást meg kell tagadni, még ha a külföldi bíróság ki is mondta, hogy a végrehajtás útján kielégítendő követelés nem esik moratórium alá. Meg kell tagadni a végrehajtást abban az esetben is, ha az 1881 : LX. t.-c. 3., 4. és 5. §-ában megszabott előfeltételek valamelyike hiányzik.

A magyar bíróság határozatának meghozatala előtt az I. bekezdésben tárgyalt körülményekre nézve felvilágosításokat kérhet, ha e körülmények tekintetében kétsége van és a kétséget a megkeresésnek vagy mellékleteinek adatai el nem oszlatják.

16. §.

Külföldi bírói határozat alapján végrehajtást elrendelő végzést ellen a végrehajtást szenvedő, az 1881 : LX. t.-c. 34. §-a szerint megengedett felfolyamodáson felül, az elrendelő bíróságnál a végzés kézbesítésétől számított tizenöt nap alatt kifogást terjeszthet elő amiatt, hogy a végrehajtást a jelen rendelet 15. §-a ellenére rendelték el.

Kifogás előterjesztésének esetében a már foganatosított végrehajtási cselekmények hatályban maradnak, de a végrehajtási eljárás nem folytatható. A bíróság a kifogás következtében a végrehajtás elrendelésének kérdésében a felek meghallgatása után végzéssel határoz. Egyebekben a kifogásra az 1893 : XVIII. t.-c. 14., 15. és 17. §-ai megfelelően alkalmazandók ; az idézett törvény 17. §-át akkor is alkalmazni kell, ha a fél a kifogást elkésztetten terjesztette elő.

Az 1881 : LX. t.-c. 10. §-ának utolsó bekezdése nem nyer alkalmazást.

Amennyiben nemzetközi szerződés másként intézkedik, a jelen rendelet 15. és 16. §-a nem nyer alkalmazást.

IV. Csődeljárási rendelkezések.

17. §.

A moratorium tartama alatt hitelező kérelmére csődnyitást elrendelni nem lehet. Az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt csődnyitás iránt hitelező részéről beadott kérelem tárgyában az eljárást a panaszlott kérelmére folytatni kell; ha a bíróság ez esetben csődnyitásnak helyét látja, az eljárást félbeszakítja, ha pedig csődnyitásnak nem látja helyét, a csődkérvényt elutasítja. Félbeszakadás esetében a bíróság a netán előbb elrendelt biztosítási intézkedések (1881 : XVII. t.-c. 86. §. 2. bek.) fenntartása vagy megszüntetése felől — szükség esetében az érdekeltek meghallgatása után — határoz.

A csődtörvény (1881 : XVII. t.-c.) 27. §-ának utolsó bekezdésében megszabott hat hónapi határidőbe nem számítható be az 1914. évi augusztus hó 1. napjától a moratórium megszüntetéséig terjedő idő.

V. Vegyes rendelkezések.

18. §.

Ha a bíróság az eljárásnak az 1914. évi augusztus hó 2. napján 5.761/1914. M. E. szám alatt kibocsátott rendelet 2. §-a alapján kimondott felfüggesztését az idézett rendelet 5. §-a alapján megszüntette, az ellenfél oly ügyben, amelyben az ügyvédi képviselőt kötelező, kérheti, hogy a fél új ügyvédjének a bíróság által kitűzendő határidő alatti bejelentésére felhivassék; e felhívást a félnek úgy kell kézbesíteni, mint az idézéssel ellátott keresetlevelet az alperesnek.

Ha a felhívás sikertelen marad, a féllel szemben úgy kell eljárni, mint azzal, aki perbeli képviseltetéséről nem gondoskodik.

Az idézett rendelet 9. §-a nem gátolja moratórium alá nem eső követelés kifizetése céljából közpénztárból vagy letétből felvehető követelésnek az utalványozását.

Az idézett rendelet — amennyiben a jelen rendelet másként nem rendelkezik (14. §.) — egyebekben érintetlenül marad.

19. §.

Ha a bíróság működése háború következtében megszűnik, a peres eljárás félbeszakad.

Az eljárás félbeszakadásával minden határidő folyása megszakad és a határidő a félbeszakadás megszűnésétől egészen újból kezd folyni.

Az eljárás félbeszakadásának tartama alatt bármelyik fél részéről véghezvitt perbeli cselekmény az ellentéllal szemben hatálytalan. Hatálytalan a bíróság részéről hozott határozatok közlése is.

A félbeszakadás azt a napot követő nyolcadik nappal szűnik meg, amely napon a bíróság működésének újból megkezdéséről szóló hirdetmény közzétételét.

Ha valamelyik félnek meghatározott határidőben olyan bíróságnál kellene keresetet indítania, amelyiknek működése háború következtében megszűnt, a keresetindítási határidőbe a működés megszűnésének idejét nem lehet beszámítani.

Azt a napot, amelyen a bíróság működése megszűnt és amelyen a bíróság működését újból megkezdette, a bíróság vezetője a működés újból megkezdésekor a Budapesti Közlönyben egyszer közzéteszi. Hirdetmény közzétételének nincs helye, ha a bíróság működését a jelen rendelet életbeléptése előtt kezdte újból meg. Ilyenkor a bíróság az eset körülményeihez képest határozza meg, hogy a fél a perbeli cselekményt kellő időben teljesítette-e.

20. §.

Hogy a pénztartozás moratórium alá esik-e vagy nem, azt a jelen rendelet alkalmazásában a harmadik moratórium rendelet szerint kell megítélni, amennyiben a jelen rendeletről más nem következik.

21. §.

A moratóriumra vonatkozó rendelkezések nem érintik a telekkönyvi nem peres ügyekre vonatkozó szabályokat. Az a körülmény, hogy a követelés moratórium alá esik, nem akadályozza a telekkönyvi bejegyzést, — ideértve az előjegyzést is, — amennyiben annak egyébként helye van.

22. §.

Birói kiküldöttek, birói megbízás alapján eljáró más személyeknek (pl. ügygondnok, zárgondnok, házasságvédő), valamint tanunak és szakértőnek biróilag megállapított járandóságaira a moratóriummal kapcsolatos rendelkezések nem nyerneek alkalmazást.

23. §.

A moratóriumnak hatását a birtokrendezési ügyek menetére az igazságügyminiszternek külön rendelete vagy külön rendelkezése szabja meg.

24. §.

Ha külföldön, de Ausztria területén kívül lakó hitelezőnek belföldi vagy belföldön lakó adósa hitelt érdemlően kimutatja, hogy a hitelező biztosítására belföldön lakó harmadik személynél (zálogtartónál) való letétel útján zálogot adott, a zálogtartó lakóhelye szerint illetékes járásbiróság a zálogtartónak meghagyhatja, hogy további birói rendelkezésig a zálogot senkinek ki ne adja és a zálogot ne értékesítse, valamint meghagyhatja azt is, hogy a zálogot birói letétbe helyezze. E meghagyás figyelmen kívül hagyása teljes kártérítésre kötelez.

A zálogtartó a zálogot megelőző birói eljárás nélkül is birói letétbe helyezheti, a zálogadó megjelölésével. A letétbe helyezett zálog kiadása kérdésében valamennyi érdekelt felet meg kell hallgatni.

Az előbbi bekezdéseket akkor is alkalmazni kell, ha a harmadik személy az adós által tartozásának fedezetéül lekötött ingóságot nem mint zálogtartó, hanem mint a hitelező letéteményese őrzi.

A meghagyás kibocsátása iránti kérelem elintézése előtt az érdekeltet szükség esetében meg kell hallgatni. A meghagyást tartalmazó végzés ellen halasztó hatállyal nem biró egyfokú felfolyamodásnak van helye.

A járásbiróság meghagyását bármelyik érdekelt fél vagy a zálogtartó kérelmére valamennyi érdekelt fél meghallgatása után hatályon kívül helyezheti; a végzés ellen halasztó hatályú egyfokú felfolyamodásnak van helye.

Ha a bíróság a meghagyás hatályon kívül helyezése vagy a letét kiutalása (jelen §. 2. bek.) kérdésében megnyugvással nem

határozhatna, a felek valamelyikét per útjára utasítja, és a per megindítására megfelelő határidőt tűz ki.

E §. alkalmazásában lakóhely alatt a székhelyet, ilyennek hiányában a telep helyét is érteni kell.

25. §.

A jelen rendelet — amelyet második moratóriumi eljárási rendeletként kell idézni — 1914. évi október hó 24. napján lép életbe. Az 1914. évi augusztus hó 13. napján 13.300/I. M. E. szám alatt kiadott igazságügyminiszteri rendelet (első moratóriumi eljárási rendelet) hatályát veszti.

Budapest, 1914. évi október hó 23. napján.

A m. kir. igazságügyminiszter 22.300/I. M. E. számú rendelete pénzkövetelések kivételes biztosításáról.

A háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912: LXIII. t.-c. 16. §-ában kapott felhatalmazás alapján a m. kir. miniszterium által az 1914. évi november hó 30. napján 8.680/1914. M. E. szám alatt kibocsátott rendelet (negyedik moratóriumi rendelet) 38. §-a értelmében a pénzkövetelések kivételes biztosítása tárgyában a következő szabályokat állapítom meg:

1. §.

Kivételes biztosítási végrehajtást kérhet adósának ingóságaira az, aki okirattal — ideértve a feltétlenül marasztaló, bár még nem jogerős bírói határozatot is — kimutatja, hogy neki adósa ellen lejárt — habár moratórium alá eső — pénzkövetelése van, továbbá elfogadhatóan kimutatja, hogy

1. adósa vagy adósának nevében vagy ügyében eljáró harmadik személy valamely cselekményével vagy rendelkezésével az ő pénzkövetelésének kielégítését veszélyezteti, vagy hogy

2. adósának nincs állandó lakhelye vagy adósának lakhelye, székhelye vagy állandó tartózkodása külföldön — de Ausztria területén kívül — van, ha csak a magyar szent korona országaiban ügyeinek vitelére megfelelő állandó belföldi megbízottja nincs.

A veszély kimutatására nem elegendő az, hogy az adós ellen előbb végrehajtást rendeltek el vagy foganatosítottak.

Moratórium alá nem eső pénzkövetelés biztosítására is lehet

kivételes biztosítási végrehajtást kérni; ily végrehajtás elrendelése az 1881 : LX. t.-c.-ben szabályozott biztosítási végrehajtás elrendelését nem zárja ki.

Kivételes biztosítást végrehajtási kereset beadása nélkül lehet kérni. Egyebekben az ily biztosítási végrehajtás esetében a végrehajtási eljárásnak a biztosítási végrehajtásra vonatkozó megfelelő rendelkezései nyerne alkalmazást a jelen rendeletben meghatározott eltérésekkel.

2. §.

Ha kivételes biztosítási végrehajtást az adós ellen egy vagy több hitelező javára már foganatosítottak, minden más hitelező, aki okirattal (1. §.) kimutatja, hogy az adós ellen neki is van lejárt pénzkövetelése, addig, míg a foganatosított kivételes biztosítási végrehajtás hatályában fennáll, a veszély valószínűségének kimutatása nélkül kérheti, hogy a kivételes biztosítási végrehajtást az ő javára szintén rendeljék el.

Ha a hitelező kérvényében kijelenti, hogy a végrehajtást csak korábbi hitelező javára már lefoglalt ingóságokra kívánja vezetni, a bíróság a kivételes biztosítási végrehajtást úgy rendeli el, hogy az kiküldött kirendelése nélkül a felülfoglalásnak az alapvégrehajtási jegyzőkönyvre feljegyzésével foganatosíttassék. A végrehajtásnak későbbi hitelező javára elrendeléséről a korábbi végrehajthatót vagy végrehajthatókat értesíteni kell.

Ha kivételes biztosítási végrehajtás foganatosítása után a lefoglalt ingóságokra kielégítési végrehajtást foganatosítottak, a jelen §. csak azokra a hitelezőkre nyer alkalmazást, akiknek javára a kivételes biztosítási végrehajtást a sorrendi tárgyalás határnapja előtt foganatosították.

3. §.

A kivételes biztosítási végrehajtás elrendelése iránt a kérelmet annál a járásbíróságnál kell előterjeszteni, amely az adós személyes bírósága.

4. §.

Az 1881 : LX. t.-c. 229. §-a azzal az eltéréssel nyer alkalmazást, hogy a bíróság a kivételes biztosítási végrehajtás elrendelése vagy megszüntetése kérdésében is rendszerint a felek meghallgatása nélkül határoz, de szükség esetében meghallgathatja a kérel-

mezőt, az adóst, a többi érdekeltet és meghallgathat más személyeket is, ha mindezek meghallgatása nem jár a célt meghiusító időveszteséggel.

A bíróság a felajánlott bizonyítást belátása szerint felveheti vagy mellőzheti, de bizonyításfelvételt, tudakozódásokat hivatalból is foganosithat.

5. §.

Az 1881 : LX. t.-c. 230. §-ának 1. bekezdése a kivételes biztosítási végrehajtásra azzal az eltéréssel nyer alkalmazást, hogy a lefoglalt ingók szoros zár alá vételét (1881 : LX. t.-c. 75. §.) a hitelező kérelmére csakis a bíróság és csakis kereskedő kereskedelmi árucikkeire rendelheti el, még pedig csak akkor, ha a hitelező valószínűvé teszi, hogy szoros zár alkalmazása nélkül a lefoglalt ingóság a hitelező kielégítése elől el fog vonatni.

A zárgondnok személyét az 1881 : LX. t.-c. 240. §-ának utolsó bekezdésében foglalt szabályok szigorú szemmel tartásával kell megválasztani. Kinevezése előtt a bíróság a feleknek és a zárgondnoknak meghallgatásával az eset körülményei szerint legmérsékeltebb összegben előre állapítsa meg a zárgondnok legmagasabb díját. A zárgondnok ennél nagyobb díjat semmi esetre sem számíthat fel, de a bíróság a díjat hivatalból is mérsékelheti.

A bíróság a felek meghallgatása után a zárgondnokot lássa el az eset körülményeinek megfelelő utasítással. Különösen gondoskodni kell arról, hogy a folyó köztartozásokat fizessék és a zárgondnoki kezelés lehetőleg ne akadályozza azt, hogy az adós vagy megbízottja iparát vagy kereskedelmi üzletét folytassa, nevezetesen, hogy a kereskedelmi árucikket az üzlet rendes menetének megfelelően eladhassa és vételárát új árucikk beszerzésére fordíthassa ; a zárgondnok csak akkor veheti át az ipar vagy a kereskedelmi üzlet önálló vezetését, ha az adós vagy megbízottja iparát vagy üzletét nem folytatja. Az utasításban meg kell továbbá határozni azt az összeget, amelyet a befolyó jövedelemből az adósnak és azoknak a személyeknek szükséges eltartására lehet fordítani, akiket az adós törvénynél vagy törvényes gyakorlatnál fogva eltartani köteles.

A kivételes biztosítási végrehajtásnál az ingóság átszállításának (1881 : LX. t.-c. 76. §.) nincs helye.

6. §.

A kivételes biztosítási végrehajtás esetében az 1881: LX. t.-c. 230. §-ának 3. bekezdése azzal az eltéréssel nyer alkalmazást, hogy a lefoglalt ingóságokra szerzett végrehajtási zálogjog elsőbbsége szempontjából mindazokat a hitelezőket, akiknek követelésére nézve kivételes biztosítási végrehajtást foganatosítottak, valamint azokat a hitelezőket, akik a kivételes biztosítási végrehajtás foganatosítása után a moratórium megszüntetéséről szóló miniszteriumi rendeletben megállapítandó időpontig terjedő időtartam alatt szereztek végrehajtási zálogjogot, úgy kell tekinteni, mintha a végrehajtást együttesen akkor foganatosították volna, amikor a kivételes biztosítási végrehajtást az első hitelező javára foganatosították.

Azok a követelések azonban, amelyek a negyedik moratóriumi rendelet 4. §-ának 6., 8., 9. és 11. pontja értelmében halasztás alá nem esnek, vagy köztartozásokból erednek, az előbbi bekezdésben említett követelések előtt nyernek — egymásközt a végrehajtás foganatosításának sorrendjében — kielégítést, tekintet nélkül arra, hogy ezek erejéig mikor keletkezett a végrehajtási zálogjog.

Azoknak a hitelezőknek az elsőbbsége pedig, akik még a kivételes biztosítási végrehajtás foganatosítása előtt szereztek végrehajtási zálogjogot, érintetlenül marad.

Érintetlenül marad továbbá azoknak a követeléseknek az elsőbbsége, amelyek a törvény értelmében előnyös kielégítésben részesülnek.

7. §.

Az a fél, aki ellen kivételes biztosítási végrehajtást rendeltek el, az elrendelő végzés ellen az 1881: LX. t.-c. 232. §-ának megfelelően amiatt is használhat felfolyamodást, hogy a végrehajtást a jelen rendelet ellenére rendelték el.

Az a járásbiróság, amely a megtámadott végzést hozta, a felfolyamodásnak — szükség esetében az érdekeltek meghallgatása után — maga is eleget tehet, amely határozat ellen szintén felfolyamodásnak van helye.

8. §.

Az 1881: LX. t.-c. 236. §-a a kivételes biztosítási végrehajtásra is megfelelő alkalmazást nyer azzal az eltéréssel, hogy az

idézett §-ban említett harminc napi zárhatáridőt moratórium alá eső követelést illetőleg a moratorium megszűnte után attól a naptól kell számítani, amely napon a pénztartozás fizetendő (második moratóriumi eljárási rendelet 2. §. 1. bek.).

9. §.

A kivételes biztosítási végrehajtás kérésének és foganatosításának költsége feltétlenül a hitelezőt terheli; ha több hitelező van, mindegyik hitelező a saját kérelmével okozott költséget viseli.

Budapest, 1914. évi november hó 30. napján.

A magyar királyi miniszterium 8.795/M. E. számú rendelete a polgári peres és nem peres eljárásban megállapított egyes rendkívüli intézkedések kiterjesztéséről a Németbirodalom fegyveres erejére.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli :

1. §.

A m. kir. miniszterium 1914. évi augusztus hó 1-én 5.761. M. E. szám alatt kelt rendeletének 1. és 3. §-ában meghatározott egyénekre a polgári peres és nem peres eljárás tekintetében megállapított rendkívüli intézkedések mindaddig, amíg a viszonyosság e részben fenmarad, megfelelően kiterjednek a Németbirodalom fegyveres erejének kötelékében szolgálatot teljesítő egyénekre és azokra, akik velük egy tekintet alá esnek.

Ez a rendelet kihirdetésével lép életbe.

Kelt Budapesten, 1914. év. december hó 1. napján.

A m. kir. miniszterium 9.146/M. E. számú rendelete a háború következtében a polgári peres és nem peres eljárásban szükséges rendkívüli intézkedések megállapításáról.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendeli :

I. Peres és meghagyásos eljárási rendelkezések.

1. §.

Ha valamelyik fél — ideértve a törvényes képviselőt is — háború idejében katonai szolgálatot teljesít (3. §. 1. bekezdésének 1—3. pontjai), vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénnel egy tekintet alá esik (3. §. utolsó bekezdése), az a bíróság, amely előtt az ügy folyamatban van, az eljárást — hivatalból is — felfüggeszteni köteles, ha csak az ily fél maga nem kéri az eljárás folytatását.

Az előbbi bekezdés szempontjából a féllel egy tekintet alá esik az, aki az eljárási szabályok szerint a perbe beavatkozhatik.

Az 1. bekezdésben említett körülményt akár a fél, akár helyette más is bejelentheti, a kézbesítő pedig, ha ily körülmény a kézbesítés megkísérlésekor jut tudomására, bejelenteni köteles.

Ha az akadály valószínűnek látszik, a bíróság a bejelentést figyelembe venni köteles. A bíróság, ha szükségesnek látja, e körülményre nézve hivatalból is tudakozódhatik. A keresetlevelet ez akadály miatt nem lehet visszautasítani.

Rendes perben e §. rendelkezése az akadály beállta előtt beadott fellebbvitel felterjesztését és felsőbírósági elintézését nem gátolja.

2. §.

Ha valamelyik félnek vagy beavatkozónak az ügyvédje teljesít háború idején katonai szolgálatot (3. §. 1. bekezdésének 1—3. pontjai), vagy esik a katonai szolgálatot teljesítő egyénnel egy tekintet alá (3. §. utolsó bekezdése), a bíróság (1. §.) szintén köteles az eljárást — hivatalból is — felfüggeszteni, ha csak az ily ügyvéd vagy maga a fél nem kéri az eljárás folytatását. Az 1. §. 3—5. bekezdéseit erre az esetre is alkalmazni kell.

A jelen §. alapján csak akkor lehet az eljárást felfüggeszteni, ha az előbbi bekezdésben említett ügyvéd meghatalmazását az eljárási szabályok szerint már az akadály beállta előtt a bíróságnál bemutatták vagy bejelentették.

3. §.

E rendelet értelmében katonai szolgálatot teljesítenek.

1. a fegyveres erőnek (közös hadsereg, haditengerészet, honvédség, népfelkelés) tényleges szolgálatban álló tagjai ;

2. a csendőrség, a pénzügyőrség és az állami erdészet személyzete, ha az 1886:XX. t.-c. 2. §-a értelmében a népfölkeléshez csatlakozik, valamint a csendőrségnek és a pénzügyőrségnek azok az egyénei, akik a katonai határvédő (tengerpartvédő) szolgálatra vannak kirendelve ;

3. azok az egyének, akik a véderőről szóló 1912:XXX. t.-c. 7. §-a, vagy a hadi szolgáltatásokról szóló 1912:LXVIII. t.-c. értelmében hadi célokra irányuló szolgáltatásokra alkalmaztatnak.

A katonai szolgálatot teljesítő egyénekkal egy tekintet alá esnek a tábori csendőrök, továbbá azok a polgári személyek, akik a hadrakelt sereghez hivatalos minőségben szolgálattételre vannak beosztva, vagy a hadrakelt sereg kíséretéhez tartoznak, végül a hadrakelt seregnél az önkéntes egészségügyi szolgálatban résztvevő, továbbá az ellenség által elfogott vagy túsokul letartóztatott egyének, valamint azok, akik oly helyen tartózkodnak, amellyel a háború következtében a bíróság székhelyéről közlekedni nem lehet.

4. §.

Az eljárás felfüggesztésével minden határidő folyása megszakad és a határidő a felfüggesztés megszűnésétől egészen újból kezd folyni.

Az eljárás felfüggesztésének tartama alatt bármelyik fél részéről véghezvitt perbeli cselekmény az ellenféllel szemben hatálytalan. Hatálytalan a bíróság részéről hozott határozatok közlése is.

5. §.

A bíróság az eljárás felfüggesztését (1., 2. §.) kérelemre megszüntetheti, ha a per összes körülményeinek szorgos mérlegelésével arról győződik meg, hogy a felfüggesztés az ellenfélnek jelentékeny sérelmével jár és az eset körülményei szerint a méltányossággal ellenkezik.

Ha kétségtelen, hogy a felfüggesztésnek az előfeltételei (1., 2. §.) nem voltak meg, vagy már nincsenek meg, úgyszintén a 2. §. esetében akkor is, ha a fél az ügyvédjének adott megbízást visszavonta, a bíróság a felfüggesztést hivatalból köteles megszüntetni.

A bíróság a felfüggesztés vagy megszüntetése kérdésében a felek meghallgatása nélkül határozhat, a felfüggesztésnek az

1. bekezdés alapján kért megszüntetése kérdésben azonban a feleket írásban vagy szóval meg kell hallgatni.

A fél az eljárás felfüggesztésének vagy a felfüggesztés megszüntetésének tárgyában akkor is személyesen járhat el, vagy az 1893. évi XVIII. t.-c. 7. §-ában (az 1911. I. t.-c. 95. §-ának 1—4. pontjaiban) meghatározott meghatalmazottal képviselheti magát, ha az ügyben az ügyvédi képviselőt különben kötelező.

A bíróságnak az eljárás felfüggesztése vagy a felfüggesztés megszüntetése tárgyában hozott végzése ellen felfolyamodásnak van helye.

Ha a bíróság az eljárásnak a 2. §. alapján kimondott felfüggesztését a jelen §. alapján megszüntette, az ellenfél oly ügyben, amelyben az ügyvédi képviselőt kötelező, kérheti, hogy a fél új ügyvédének a bíróság által kitűzendő határidő alatti bejelentésére felhívassék; e felhívást a félnek úgy kell kézbesíteni, mint az idézéssel ellátott keresetlevelet az alperesnek.

Ha a felhívás sikertelen marad, a féllel szemben úgy kell eljárni, mint azzal, aki képviseltetéséről nem gondoskodik.

6. §.

A bíróság, az eljárás befejezése után pedig az ügyben eljáró elsőbíróság kérelemre kimondhatja a felfüggesztés következményeit annak az időnek a meghatározásával, amelyre a felfüggesztés ereje visszahatólag kiterjed, ha utólag az 1. §-ban meghatározott módon meggyőződik arról, hogy az eljárásban az 1. §-ban meghatározott egyén mint fél vagy beavatkozó vagy a 2. §-ban meghatározott ügyvéd volt érdekelve. Ezzel a határozattal hatályon kívül kell helyezni az abban az időben hozott határozatokat és tett intézkedéseket, amelyre a felfüggesztés ereje visszahatólag kiterjed.

A felfüggesztés ereje visszahatólag nem terjedhet tovább, mint:

1. olyan hadkötelezettekénél, akik a közös hadsereg (haditengerészet) vagy a honvédség kötelékében állanak, a mozgósítás kihirdetésének napjáig;

2. a népfölkelésre kötelezettekénél addig a napig, amelyen a népfölkelés behívása következtében szolgálatra bevonultak;

3. a csendőrség, a pénzügyőrség és az állami erdészet személyzeténél addig a napig, amelyen a népfölkeléshez csatlakoztak,

illetőleg amelyen határvédő (tengerpartvédő) szolgálatukat megkezdték ;

4. olyan egyéneknél, akik a véderőről szóló 1912 : XXX. t.-c. 7. §-a vagy a hadi szolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. t.-c. értelmében hadi célok érdekében szolgálattételre kötelezettek, addig a napig, amelyen erre a szolgálatra bevonultak ;

5. a tábori csendőröknél, a hadrakelt sereget követő, valamint annak kíséretéhez tartozó személyeknél, továbbá az egészségügyi szolgálatban önként résztvevőknél (3. §. utolsó bekezdése) addig a napig, amelyen a szolgálatot megkezdtek ;

6. hadi foglyoknál és túsoknál addig a napig, amelyen az ellenség hatalmába kerültek, amennyiben a jelen §. továbbterjedő visszaható erőt nem állapít meg ;

7. azoknál a személyeknél, akik a háború következtében a bírósággal nem közlekedhetnek, ennek az akadálnak beálltáig.

7. §.

A bíróság a felfüggesztést azután a nap után, amelyet a miniszteriumnak a kivételes intézkedéseket hatályon kívül helyező rendelete meghatároz, a 6. §. 6. és 7. pontjában említett személyeket illetőleg pedig az akadály megszűntét követő harminc nap elteltével kérelemre megszünteti, ha csak az 1. vagy a 2. §-ban említett egyén kérelmére, vagy az 5. §. értelmében a felfüggesztést már előbb meg nem szüntette.

II. Nem peres eljárási rendelkezések.

8. §.

Az 1. §-ban meghatározott egyén ellen, ha e rendelet életbelépésekor már katonai szolgálatot teljesít vagy ily egyénnel már a rendelet életbelépésétől egy tekintet alá esik, e rendelet életbelépésétől, különben pedig a 6. §. 2. bekezdésében meghatározott végső időponttól kezdve csakis oly végrehajtási cselekményeket lehet fogyanatosítani, amelyek a követelés biztosítására szolgálnak ; de szoros zárt és átszállítást fogyanatosítani vagy a végrehajtást szenvedőtől a lefoglalt dolog birtokát bármi más módon elvonni nem lehet.

Ha az 1. §-ban meghatározott egyén ellen a végrehajtás már folyamatban van, a bíróság a biztosításon túlmenő végre-

hajtási lépéseket — hivatalból is — felfüggeszteni köteles. A felfüggesztés hatályára a 4. §-t kell megfelelően alkalmazni.

A felfüggesztés és az 1. bekezdésben meghatározott mentesség a 7. §-ban megállapított időpontban megszűnik, de a bíróság korábban is megszünteti, ha az ok a végrehajtást szenvedőre nézve már nincs meg.

Feleség, fel- vagy lemenő ágbeli rokon és törvénytelen gyermek javára megállapított tartás, továbbá a szolgálati szerződésből — ideértve a mezőgazdasági és ipari munkaviszonyt is — eredő követelés kielégítésére irányuló végrehajtásra ezt a §-t nem lehet alkalmazni.

9. §.

Az előbbi §-nak rendelkezései nem gátolják:

1. az előbbi §. 1. bekezdésében említett időpont előtt jogerőre emelkedett árverés alapján befolyt vételárnak a felosztását;

2. ingatlan haszonélvezetére jogerősen vezetett végrehajtás során befolyt jövedelemnek a felosztását;

3. az árverésnek az 1881: LX. t.-c. 104. vagy 233. §-ának eseteiben szükséges foganatosítását;

4. moratórium alá nem eső követelés kifizetése céljából közpénztárból vagy letétből felvehető követelésnek az utalványozását.

10. §.

Ha a végrehajtási eljárás folyamán a bírósági kiküldött tudomást szerez arról, hogy az eljárás a 8. §. értelmében felfüggesztendő, a bíróságnak haladéktalanul jelentés tesz.

11. §.

Ha az 1. §-ban említett egyén a végrehajtási eljárásban nem mint végrehajtást szenvedő vagy pedig a 9. §-ban említett eljárásokban mint végrehajtást szenvedő van érdekelve, részére szükség esetében ügygondnokot kell rendelni.

Ha az 1. §-ban említett egyén, akinek részére ügygondnok nem volt kirendelve, a végrehajtási eljárás során valamely követelése érvényesítésének elmulasztása miatt hátrányt szenvedett, amennyiben ezt rendes jogorvoslati úton elhárítani nem lehet, a 7. §-ban említett időpont letelte után harminc nap alatt keresettel érvényesítheti jogait azok ellen, akik az ő hátrányára előnyben részesültek.

12. §.

Az 1881 : LX. t.-c. 72. §-ában meghatározott törvényse zálogjog a bérbeadót nemcsak félévi, hanem olyan időre járó bérösszeg erejéig illeti meg, amely idő alatt bérkövetelését katonai szolgálatot teljesítő (3. §. 1. bekezdésének 1—3. pontjai) bérlőjével vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénekkal egy tekintet alá eső (3. §. utolsó bekezdése) bérlőjével szemben a negyedik vagy későbbi moratóriumi rendelet értelmében nem érvényesítheti.

13. §.

Ha nem peres eljárásban, ideértve a csődeljárást is, az 1. §-ban említett egyénvan érdekelve, reá azok a szabályok állanak, amelyeket az illető eljárás szerint az ismeretlen helyen távollévoókra kell alkalmazni.

A 11. §. utolsó bekezdése a nem peres eljárásra is áll.

III. Vegyes és záró rendelkezések.

14. §.

Az 1. §-ban meghatározott egyén peres vagy nem peres eljárásban oly meghatalmazást, amelyet a fennálló jogszabályok értelmében közokiratba vagy hitelesített magánokiratba kellene foglalni, érvényesen kiállíthat oly alakban is, hogy a meghatalmazást sajátkezüleg írja és aláírja vagy két előttemező tanu jelenlétében aláírja vagy előttük az aláírást sajátkezü aláírásának elismeri, ha pedig irni nem tud, két előttemező tanu jelenlétében, akiknek egyike a kiállító nevét is aláírja, kézjeggyével ellátja.

Ugyanez áll bírósághoz, más hatósághoz vagy hivatalhoz érkezett oly beadvány alakjára is, amelyet a fennálló jogszabályok értelmében közokiratba vagy hitelesített magánokiratba kell foglalni. Az oly beadványokra nézve, amelyeket a fennálló jogszabályok értelmében a most említett alakban vagy a teljes bizonyítékul szolgáló magánokiratokra megszabott (1868 : LIV. t.-c. 167., 168. §§., 1911 : I. t.-c. 134., 317. §§)) vagy más meghatározott alakban kell kiállítani, ennek az alaknak a hiányát a bíróság, más hatóság vagy hivatal nem veszi figyelembe akkor, ha a rendelkezésre álló adatokból, különösen az aláírásnak kétségtelenül valódi más aláírással való egybehasonlításával meggyőződik arról, hogy a beadványt az 1. bekezdésben említett személy írta alá.

Az 1. bekezdésben megjelölt személytől eredő megbízás vagy meghatalmazás, amely külön törvénnyel elismert alapszabályok vagy a cégjegyzék tartalma szerint bankügyletekkel foglalkozó cégnél betéti könyvre vagy folyószámlára elhelyezett betétre vagy ilyen cégnél elhelyezett letétre vonatkozik, a megbízó halálával visszavontnak nem tekinthető, kivéve, ha a megbízó vagy a meghatalmazó nyilatkozatából ellenkező szándék tűnik ki.

Az ilyen megbízás vagy meghatalmazás alakjára az 1. bekezdés szabályát kell alkalmazni, még pedig akkor is, ha a felek valamelyike a 6. §. 1—7. pontjaiban meghatározott időpont előtt azt kötötte ki, hogy a meghatalmazást vagy a megbízást közokiratba vagy hitelesített magánokiratba kell foglalni.

Az e §-ban megállapított szabályok az 1914. évi augusztus hó 1-je óta kiállított meghatalmazásra vagy beérkezett beadványra vagy adott megbízásra is állanak.

15. §.

Ha az 1. §-ban meghatározott egyén a vagyonának kezelésére szükséges tennivalókat nem végezheti, ezeket a tennivalókat (pl. cégjegyzés, váltónyilatkozat tétele, pénzösszeg nyugtatványozása stb.) helyette az a személy végezi, akit a gyámhatóság az 1877 : XX. t.-c. 28. §-a *d*) pontjának és 32. §-ának alkalmazásával a 32. §. 1. bekezdése szerint jogosult kérelmére gondnokul kirendel. Gondnok kirendelését a házastárs is kérheti.

16. §.

Ha az 1. §-ban meghatározott egyén közkereseti vagy betéti társaságnak képviselőre jogosított tagja, a társasággal szemben csak akkor lehet alkalmazni az említett egyénekre megszabott kivételes szabályokat, ha a társaságnak önálló képviselőre (cégjegyzésre) jogosított vagy együttes képviselőre szükséges számú más tagja nincsen.

17. §.

Amennyiben e rendeletből más nem következik, a 6. §. 2. bekezdésének 1—7. pontjaiban meghatározott végső időponttól a 7. §-ban meghatározott időpontig terjedő idő nem számítható be abba a határidőbe, amely alatt az 1. §-ban említett egyénnek valamely jog megóvása végett keresetet kell indítania, vagy bíróság

előtt más jogeselekményt kell teljesítenie. Az ilyen határidő nem fejeződik be korábban, mint harminc nappal a 7. §-ban meghatározott időpont után.

Ha a határidő kezdete esik az 1. bekezdés első mondatában meghatározott időbe, a határidő csak a 7. §-ban meghatározott időponttól kezd folyni.

18. §.

Ha a bíróság működése háború következtében megszűnik, a peres eljárás félbeszakad.

Az eljárás félbeszakadásával minden határidő folyása megszakad és a határidő a félbeszakadás megszűnésétől egészen újból kezd folyni.

Az eljárás félbeszakadásának tartama alatt bármelyik fél részéről véghezvitt perbeli cselekmény az ellenféllel szemben hatálytalan. Hatálytalan a bíróság részéről hozott határozatok közlése is.

A félbeszakadás azt a napot követő nyolcadik nappal szűnik meg, amely napon a bíróság működésének újból megkezdéséről szóló hirdetmény közzétételét.

Ha valamely félnek meghatározott határidőben olyan bíróságnál kellene keresetet indítania, amelyiknek működése a háború következtében megszűnt, a keresetindítási határidőbe a működés megszűnésének idejét nem lehet beszámítani.

Azt a napot, amelyen a bíróság működése megszűnt és amelyen a bíróság működését újból megkezdette, a bíróság vezetője a működés újból megkezdésekor a Budapesti Közlönyben egyszer közzéteszi.

Hirdetmény közzétételének nincs helye, ha a bíróság működését az 1914. évi október hó 24. napja előtt kezdte újból meg. Ilyenkor a bíróság az eset körülményeihez képest határozza meg, hogy a fél a perbeli cselekményt kellő időben teljesítette-e.

-19. §.

Az 1. §-ban meghatározott egyénekre a polgári peres és nem peres eljárás tekintetében megállapított rendkívüli intézkedések mindaddig, amíg a viszonyosság e részben fennmarad, megfelelően kiterjednek valamely szövetséges állam fegyveres erejének kötelekében szolgálatot teljesítő egyénekre és azokra, akik velük egy tekintet alá esnek.

20. §.

Ez a rendelet kihirdetésével lép életbe.

Ettől a naptól kezdve a m. kir. miniszterium által a polgári peres és nem peres eljárás tekintetében rendkívüli intézkedések megállapításáról 1914. évi augusztus hó 1. napján 5.761/1914. M. E. szám alatt kiadott rendelet helyébe a jövőre nézve a jelen rendelet rendelkezései lépnek.

Ahol jogszabály, bírói vagy más hatósági intézkedés az előbbi bekezdésben idézett 5.761./1914. M. E. számú rendeletnek valamely rendelkezésére hivatkozik, ehelyett a jelen rendeletnek azt a rendelkezését kell érteni, amely a korábbi rendelet illető rendelkezésének helyébe lépett.

Kelt Budapesten, 1914. évi december hó 18-án.

A m. kir. igazságügyminiszter 23.400/I. M. E. számú rendelete a moratórium következtében a polgári peres és nem peres eljárásban szükséges szabályok megállapítása tárgyában.

III. Harmadik moratóriumi eljárási rendelet.

A háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a m. kir. miniszterium által az 1914. évi november hó 30. napján 8.680. M. E. szám alatt kibocsátott rendelet (negyedik moratóriumi rendelet) 38. §-a értelmében a következő szabályokat állapítom meg :

I, Peres és meghagyásos eljárási rendelkezések.

1. §.

Moratórium alá eső pénztartozás iránt keresetet indítani nem lehet és a bíróság hivatalból köteles visszautasítani az oly keresetlevelet, amelynek tartalmából nem tűnik ki, hogy az azzal érvényesíteni kívánt pénztartozás moratórium alá nem esik.

Az 1. bekezdés szabálya áll azokra a keresetekre is, amelyeket 1914. évi augusztus hó 15. napján vagy e nap után a jelen rendelet életbeléptéig adtak be.

Az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt érkezett keresetlevél alapján a peres eljárást mind az elsőbíróság előtt, mind a fellebbviteli bíróság előtt a fennálló eljárási szabályok szerint folytatni kell a jelen rendeletben meghatározott eltérésekkel.

2. §.

Ha a bíróság az előbbi §. utolsó bekezdésében említett perben moratórium alá eső pénztartozásnak és járulékainak — ideértve a perköltséget is — megfizetésében marasztaló határozatot hoz, határozatában a teljesítés határidejét a negyedik moratóriumi rendelet 4. §-ának 12. és 13. pontja vagy 5. §-a alá tartozó perben e pontok, illetőleg §. értelmében vagy a m. kir. miniszteriumnak e pontok vagy §. helyébe lépő későbbi rendelkezése értelmében, más perben pedig úgy köteles megállapítani, hogy az a határozat jogerőre emelkedésétől számítandó annak az időnek a leteltét követő nappal kezdődjék, amely időt a m. kir. miniszteriumnak a moratórium megszüntetéséről szóló rendelete állapít meg. Ezt az utóbbi szabályt kell alkalmazni akkor is, ha a bíróság az alperest csak az ily per költségének megfizetésében marasztalja; ellenben, ha a bíróság a kereset elutasításával a felperest marasztalja a per költségében, a teljesítési határidőt a moratóriumra tekintet nélkül kell megállapítani. Ugyanez áll a felperest fellebbviteli költségben marasztaló határozatra is.

Az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt indított perben hozott határozatban, amely az alperest az előbbi bekezdésben meghatározott pénztartozás megfizetésében meg nem jelenése alapján marasztalja, az alperest csak az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt végzett perbeli cselekményekkel okozott költségben lehet a felperes javára elmarasztalni.

Moratórium alá eső pénztartozás megfizetésében marasztaló oly határozatban, amely a fennálló eljárási szabályok értelmében fellebbvitelre tekintet nélkül végrehajtható lenne, ki kell mondani, hogy a határozat annyiban lesz fellebbvitelre tekintet nélkül végrehajtható, amennyiben a m. kir. miniszteriumnak a moratórium részben vagy egészen megszüntetése tárgyában kibocsátandó rendelete a pénztartozást moratórium alól ki fogja venni.

- 3. §.

Ha a negyedik moratóriumi rendelet értelmében a pénztartozás egy része vagy kamatja nem esik moratórium alá és az adós e rész vagy a kamat tekintetében nem tett eleget fizetési kötelezettségének, a hitelező keresetét azzal együttesen az egész pénztartozásra — ideértve a kamatot és egyéb járulékot is — megindíthatja, amely esetben a pénztartozásnak moratórium alá

eső részére nézve a teljesítési határidőt a 2. §. értelmében kell megállapítani; a 2. §. utolsó bekezdése erre az esetre is alkalmazást nyer.

Ha a hitelező keresetét csak a pénztartozásnak moratórium alá nem eső részére vagy kamatjára indítja, az alperes viszontkeresetét indíthat a pénztartozás fenn nem állásának birói megállapítására annak kimutatása nélkül hogy a megállapítás az ő jogállapotának biztosítására a felperessel szemben szükségesnek mutatkozik.

4. §.

Ha a hitelező a 3. §. esetében a pénztartozásnak csupán egy része iránt indít keresetet, a birói hatáskör szempontjából a pertárgy értékének a megállapításában a még fennálló egész követelés értéke vagyis a lejárt követelésnek a moratórium következtében nem érvényesíthető része is irányadó, de a még le nem járt részletek figyelembe nem vétetnek.

5. §.

Ha a hitelező köztörvényi úton érvényesít a negyedik moratóriumi rendelet 4. vagy 5. §-a értelmében egészen vagy részben moratórium alá nem eső olyan pénztartozást, amelynek fejében az adós váltót adott, a marasztalást attól a feltételtől kell függővé tenni, hogy a hitelező a teljesített fizetést az 1876 : XXVII. t.-c. 39. §-a értelmében nyugtattja.

6. §.

Ha a negyedik moratóriumi rendelet értelmében a váltótartozás egy része vagy a váltótartozás kamatja nem esik moratórium alá, az e rész vagy a kamat iránt indított perre a váltóeljárás szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy az eredeti váltó helyett a váltó hiteles másolatát kell mellékelni. Nem kell a váltó hiteles másolatát sem mellékelni akkor, ha a fizetés hiánya miatt felvett óvás vagy hiteles másolata van csatolva. Az osztrák-magyar banknak a váltómásolatra vezetett tanúsítása a váltómásolat hitelesítését pótolja.

Váltótartozás egy részének vagy a váltótartozás kamatjának megfizetése iránt az eredeti váltó bemutatása nélkül indított váltóperben nincs helye biztosítási végrehajtásnak azon az alapon, hogy a sommás végzés (meghagyás) ellen kifogást adtak be.

Váltótartozás részlete vagy váltótartozás kamatja iránt indított perben a 3. §. nem nyer alkalmazást.

7. §.

Ha a váltóbirtokos az 1914. augusztus hó 1. napja előtt kiállított váltón a moratórium alól részben vagy egészen kivett tartozás okából vállalt váltói kötelezettség alapján a pénztartozást váltói úton érvényesíti (negyedik moratóriumi rendelet 4. §-ának utolsó bekezdése), sommás végzés (meghagyás) kibocsátásának csak akkor van helye, ha a váltóbirtokos a sommás (meghagyásos) eljárás egyéb előfeltételein felül a keresethez csatolt okirattal kimutatja, hogy a váltói kötelezettséget a moratórium alól kivett köztörvényi tartozás okából vállalták.

Az előbbi bekezdés a kereskedelmi utalványra, közraktár jegyre és a csekkre megfelelően kiterjed.

8. §.

Ha a bíróság a 2. vagy a 3. §. esetében a kereseti követelés egyes részeire nézve különböző teljesítési határidőket állapít meg, az összes körülmények mérlegelésével méltányosság szerint határoz afelől, hogy a perköltség melyik teljesítési határidőben és esetleg minő részletekben fizetendő.

9. §.

Ha a bíróság egészben vagy részben moratórium alá nem eső pénztartozás iránt indított perben marasztaló határozatot hoz, határozatában kimondja, hogy a határozat egészen vagy meghatározott részben moratóriumra tekintet nélkül végrehajtható.

Ez a szabály a büntető bíróságnak magánjogi igény felől hozott pénztartozásban marasztaló határozatára is áll.

10. §.

A fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmet vissza kell utasítani, ha a kérelem tartalmából nem tűnik ki, hogy a meghagyással érvényesíteni kívánt egész pénztartozás moratórium alá nem esik. Ez a szabály az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt érkezett és e nap előtt meghagyás kibocsátásával még el nem intézett kérelemre is áll.

Ha az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt kibocsátott

fizetési meghagyás ellen ellentmondást adnak be, az előterjesztett idézési kérelem alapján az ügy tárgyalására határnapot kell tűzni akkor is, ha az ellentmondást augusztus hó 15. napján vagy később adták be.

11. §.

Ha a moratórium alá eső követelés iránt az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt beadott sommás váltókeresetre e nap előtt a bíróság sommás végzést még nem bocsátott ki, vagy ha a kibocsátott sommás végzés ellen kifogást adtak be, a váltókeresetnek tárgyalására határnapot kell kitűzni akkor is, ha a kifogást augusztus hó 15. napján vagy később adták be.

II. Végrehajtási eljárási rendelkezések.

Kielégítési végrehajtás. Biztosítási végrehajtás. Végrehajtási árverés.

12. §.

Moratórium alá eső követelés behajtására vagy biztosítására az 1914. évi augusztus hó 15. napjától kezdve kielégítési vagy az 1881. évi LX. t.-c. 223. és következő §-aiban szabályozott biztosítási végrehajtást elrendelni, az előbb elrendelt ily végrehajtást foganatosítani nem lehet, tekintet nélkül arra, hogy a végrehajtható közokirat mikor keletkezett.

Az elsőbíróság részéről végrehajtás tárgyában 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt hozott végzés felsőbbirósági elintézését — ideértve a végrehajtást elrendelő végzés helybenhagyását is — a moratórium nem gátolja.

Az 1. bekezdés rendelkezése nem gátolja az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt foganatosított végrehajtás alapján :

1. az árverés alapján befolyt vételárnak a felosztását ;
2. a közpénztárból vagy letétből felvehető követelésnek utaltványozását ;
3. ingatlan haszonélvezetére vezetett végrehajtási eljárásnak tovább folytatását.

Az 1. bekezdés rendelkezése nem gátolja továbbá :

a) az 1881 : LX. t.-c. 237. §-aiban szabályozott és másnemű (pl. hagyatéki) zárlat elrendelését és a további zárlati eljárást ;

b) bírói letétben levő összegre kielégítési végrehajtás elrendelését, foganatosítását és ily összegnek kiutaltványozását annak

a követelésnek a kielégítésére, amelynek okából a birói letétel történt, még pedig tekintet nélkül a 2. §-ban meghatározott teljesítési határidőre ;

c) visszvégrehajtásnak elrendelését és foganatosítását.

Hogy a követelés, amelynek kielégítésére vagy biztosítására a végrehajtás irányul, moratórium alá nem esik, ezt a birói határozatban, a végrehajtást elrendelő végzésben, valamint a letiltó rendelvénnyben ki kell mondani. Ez a szabály a büntetőbiróság határozatára — ideértve a biztosítási végrehajtást rendelő végzést is — megfelelő alkalmazást nyer.

13. §.

Ha a bíróság moratórium alá eső pénztartozás tekintetében marasztaló határozatot hozott és ez a pénztartozás a határozat meghozatala után a moratórium alól egészen vagy részben kivételt, a moratórium alól kivett pénztartozás vagy a pénztartozásnak a moratórium alól kivett része tekintetében a kielégítési vagy a biztosítási végrehajtást a miniszteriumnak a moratórium részben vagy egészen megszüntetéséről szóló rendeletében megállapított időponttól számítandó teljesítési határidő leteltével el kell rendelni, jóllehet a bíróság határozatában a teljesítési határidő felől másként rendelkezett és nem mondta ki, hogy a határozat moratóriumra tekintet nélkül végrehajtható.

Ha a végrehajtás elrendelésének az előbbi bekezdésben meghatározott előfeltételei az iratokból meg nem állapíthatók, a végrehajtási kérelem érdemleges elintézése előtt a feleket meg kell hallgatni.

14. §.

Tekintet nélkül arra, hogy az árverés útján kielégítendő követelés moratórium alá nem esik, az 1914. évi augusztus hó 5. napjától kezdve a végrehajtási árverést :

1. ingatlanra csak akkor lehet foganatosítani, ha a telek-könyvi hatóság az 1914. évi augusztus hó 5. napja előtt megtartott árverésre beadott utóajánlat következtében újabb árverést rendelt és az utóajánlattevő az árverés foganatosítását kéri ;

2. ingóra csak akkor lehet foganatosítani, ha az árverést az 1881 : LX. t.-c. 104. vagy 233. §-ának esetében vagy az összes körülmények szorgos méltatásával más esetben a bíróság kére-

lemre elrendelte. A bíróság ne rendelje el ingóra az árverést akkor, ha azt találja, hogy az árveréstől kellő eredményt nem várhat.

Bármelyik érdekelt fél az árverésen megvett ingatlanra, amelyet a vevő a vételi bizonyítvány alapján birtokba vett, zárlat elrendelését kérheti, ha :

a) az árverési vevőnek oly cselekményét vagy mulasztását bizonyítja, amely az ingatlan állagának jelentékeny sérelmét vagy értékcsökkenését eredményezi ; vagy ha :

b) az árverési vevő a vételári részlet után járó kamat megfizetése iránti kötelezettségének a telekkönyvi hatóság felhívására a felhívásban megszabott határidőben eleget nem tesz ; a hátralékos kamat lefizetésével az elrendelt zárlatot kérelemre meg kell szüntetni.

Erre a zárlatra az 1881 : LX. törvénycikknek az e törvénycikk 237. §-ának f) pontja alapján elrendelhető zárlatra vonatkozó rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

Külföldi bíróság végrehajtás iránti megkeresése.

15. §.

Ha a külföldi bíróságtól végrehajtásra irányuló megkeresés érkezik, a magyar bíróság a végrehajtás elrendelésének kérdésében a felek meghallgatása nélkül határoz, de a végrehajtás elrendelése előtt hivatalból vizsgálni köteles különösen azt, vajjon a külföldi közokirat, amely a végrehajtási kérelem alapjául szolgál, nem olyan-e, hogy érvényességének elismerése az adóst a magyar szent korona országaiban a megkeresés elintézésékor irányadó moratóriumtól vagy az ezzel kapcsolatos jogoktól — ideértve a moratórium rendelet értelmében gyakorolt elállási jogát is — akarata ellenére megfosztaná (negyedik moratórium rendelet 35. §-a).

Igenlő esetben a végrehajtást meg kell tagadni, még ha a külföldi bíróság ki is mondotta, hogy a végrehajtás útján kielégítendő követelés nem esik moratórium alá. Meg kell tagadni a végrehajtást abban az esetben is, ha az 1881. évi LX. t.-c. 3., 4., 5. §-ában (1912 : LIV. t.-c. 33. §.) megszabott előfeltételek valamelyike hiányzik.

A magyar bíróság határozatának meghozatala előtt az 1. bekezdésben tárgyalt körülményekre nézve felvilágosításokat kérhet, ha e körülmények tekintetében kétsége van és a kétséget a megkeresésnek vagy mellékleteinek adatai el nem oszlatják.

16. §.

Külföldi birói határozat alapján végrehajtást elrendelő végzés ellen a végrehajtást szenvedő, az 1881 : LX. t.-c. 34. §-a (az 1912 : LIV. t.-c. 40. §-a) szerint megengedett felfolyamodáson felül, az elrendelő bíróságnál a végzés kézbesítésétől számított tizenöt nap alatt kifogást terjeszthet elő amiatt, hogy a végrehajtást a jelen rendelet 15. §-a ellenére rendelték el.

Kifogás előterjesztésének esetében a már foganatosított végrehajtási cselekmények hatályban maradnak, de a végrehajtási eljárás nem folytatható. A bíróság a kifogás következtében a végrehajtás elrendelésének kérdésében a felek meghallgatása után végzéssel határoz. Egyebekben a kifogásra az 1893 : XVIII. t.-c. 14., 15. és 17. §-ai (az 1911 : I. t.-c. 129., 134., 135., 140., 141. §-ai) megfelelően alkalmazandók ; az idézett törvény 17. §-át (az 1911 : I. t.-c. 141. §-át) akkor is alkalmazni kell, ha a fél a kifogást elkésztetten terjesztette elő.

Az 1881 : LX. t.-c. 10. §-ának utolsó bekezdése nem nyer alkalmazást.

Amennyiben nemzetközi szerződés másként intézkedik, a jelen rendelet 15. és 16. §-a nem nyer alkalmazást.

III. Csődeljárási rendelkezések.

17. §.

A moratórium tartama alatt hitelező kérelmére csődnyitást elrendelni nem lehet. Az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt csődnyitás iránt hitelező részéről beadott kérelem tárgyában az eljárást a panaszlott kérelmére folytatni kell ; ha a bíróság ez esetben csődnyitásnak helyét látja, az eljárást félbeszakítja, ha pedig csődnyitásnak nem látja helyét, a csődkérvényt elutasítja. Félbeszakadás esetében a bíróság a netán előbb elrendelt biztosítási intézkedések (1881 : XVII. t.-c. 86. §. 2. bek.) fenntartása vagy megszüntetése felől — szükség esetében az érdekeltek meghallgatása után — határoz.

A csődtörvény (1881 : XVII. t.-c.) 27. §-ának utolsó bekezdésében megszabott hat hónapi határidőbe nem számítható be az 1914. évi augusztus hó 1. napjától a moratórium megszüntetéséig terjedő idő.

IV. Vegyes és záró rendelkezések.

18. §.

Hogy a pénztartozás moratórium alá esik-e vagy nem, azt a jelen rendelet alkalmazásában a negyedik moratóriumi rendelet szerint kell megítélni, amennyiben a jelen rendeletből más nem következik.

19. §.

A moratóriumra vonatkozó rendelkezések nem érintik a telekkönyvi nem peres ügyekre vonatkozó szabályokat. Az a körülmény, hogy a követelés moratórium alá esik, nem akadályozza a telekkönyvi bejegyzést — ideértve az előjegyzést is — amennyiben annak egyébként helye van.

Lejárt váltó alapján telekkönyvi előjegyzésnek bármely váltókötelezett ellen óvás bemutatása nélkül is helye van.

20. §.

Birói kiküldöttek, birói megbízás alapján eljáró más személyeknek (pl. ügygondnok, zárgondnok, házasságvédő), valamint tanunak és szakértőnek biróilag megállapított járandóságaira a moratóriummal kapcsolatos rendelkezések nem nyerne alkalmazást.

21. §.

A moratóriumnak hatását a birtokrendezési ügyek menetére az igazságügyminiszternek külön rendelete vagy külön rendelkezése szabja meg.

22. §.

Ha külföldön, de Ausztria területén kívül lakó hitelezőnek belföldi vagy belföldön lakó adósa hitelt érdemlően kimutatja, hogy a hitelező biztosítására belföldön lakó harmadik személynél (zálogtartónál) való letétel útján zálogot adott, a zálogtartó lakóhelye szerint illetékes járásbiróság a zálogtartónak meghagyhatja, hogy további birói rendelkezésig a zálogot senkinek ki ne adja és a zálogot ne értékesítse, valamint meghagyhatja azt is, hogy a zálogot birói letétbe helyezze. E meghagyás figyelmen kívül hagyása teljes kártérítésre kötelez.

A zálogtartó a zálogot megelőző birói eljárás nélkül is birói letétbe helyezheti, a zálogadó megjelölésével. A letétbe helyezett

zálog kiadása kérdésében valamennyi érdekelt felet meg kell hallgatni.

Az előbbi bekezdéseket akkor is alkalmazni kell, ha a harmadik személy az adós által tartozásának fedezetéül lekötött ingóságot nem mint zálogtartó, hanem mint a hitelező letéteményese őrzi.

A meghagyás kibocsátása iránti kérelem elintézése előtt az érdekelteket meg kell hallgatni. A meghagyást tartalmazó végzés ellen halasztó hatállyal nem bíró egyfokú folyamodásnak van helye.

A járásbíróság meghagyását bármelyik érdekelt fél vagy a zálogtartó kérelmére valamennyi érdekelt fél meghallgatása után hatályon kívül helyezheti; a végzés ellen halasztó hatályú egyfokú felfolyamodásnak van helye.

Ha a bíróság a meghagyás hatályon kívül helyezése, vagy a letét kiutalása (jelen §. 2. bek.) kérdésében megnyugvással nem határozhatna, a felek valamelyikét per útjára utasítja és a per megindítására megfelelő határidőt tűz ki.

E §. alkalmazásában lakóhely alatt a székhelyet, ilyenek hiányában a telep helyét is érteni kell.

23. §.

A jelen rendelet — amelyet harmadik moratóriumi eljárási rendeletként kell idézni — 1914. évi december hó 20. napján lép életbe.

Ettől a naptól fogva az 1914. évi október hó 23. napján 19.400/I. M. E. szám alatt kiadott igazságügyminiszteri rendelet (második moratóriumi eljárási rendelet) helyébe a jövőre nézve a jelen rendelet rendelkezései lépnek.

Ahol jogszabály, bírói vagy más hatósági intézkedés korábbi moratóriumi eljárási rendeletnek valamely rendelkezésére hivatkozik, ehelyett a jelen rendeletnek azt a rendelkezését kell érteni, amely a korábbi rendelet illető rendelkezésének helyébe lépett.

A pénzkövetelések kivételes biztosításáról 1914. évi november hó 30. napján 23.300/I. M. E. szám alatt kibocsátott igazságügyminiszteri rendelet*) érintetlenül marad.

Kelt Budapesten, 1914. évi december hó 18. napján.

*) L. a 277. l.-on.

Retorziós rendeletek.

A m. kir. miniszterium 7.808/M. E. számú rendelete, ellenséges államok polgárai és lakosai javára fennálló tartozásokra vonatkozó kivételes intézkedésekről és egyes vállalatok felügyelet alá helyezéséről.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli :

I.

Ellenséges államok polgárai és lakosai javára fennálló tartozásokra vonatkozó kivételes intézkedések.

1. §.

A hazai törvényhatóságok, községek és más köztestületek, úgyszintén a magyar szent korona országainak területén működő testületek, társulatok, egyesületek, intézetek, társaságok és általában cégek, valamint az itt lakó természeti személyek a kereskedelemügyi m. kir. miniszternek és a m. kir. pénzügyminiszternek együttesen általában vagy esetről-esetre kiadott rendeletére kötelesek bejelenteni ellenséges államok polgárai és lakosai (9. §.) javára fennálló tartozásaikat.

2. §.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter és a m. kir. pénzügyminiszter együttesen általában vagy esetről-esetre kiadott rendelettel megtorlásképen :

1. megtilthatják vagy bizonyos feltételek teljesítésétől tehetik függővé az 1. §-ban megjelölt tartozások kiegyenlítését,

2. elrendelhetik, hogy az 1. §-ban említett tartozás tárgyát további intézkedésig a m. kir. postatakarékpénztárnál, az osztrák-magyar banknál vagy más alkalmas helyen letétbe helyezték.

Az 1. bekezdés 1. pontjában említett rendelkezésekkel ellenkező cselekmény jogilag hatálytalan.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter és a m. kir. pénzügyminiszter együttesen általában vagy esetről-esetre kiadott rendelettel az 1. bekezdés 2. pontjában említett letétbe helyezést megtorlás esetén kívül is elrendelhetik ellenséges államok pol-

gárai vagy lakosai (9. §.) javára fennálló oly tartozások tekintetében, amelyekre nézve az közhiteli szempontokból kívánatosnak látszik.

II. Egyes vállalatok felügyelet alá helyezése.

3. §.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter és a m. kir. pénzügyminiszter együttesen kiadott rendelettel megtorlásképen és az illető vállalat költségén felügyelő biztosokat rendelhetnek ki a magyar szent korona országainak területén működő oly vállalatok vagy fióktelepeik mellé, amelyeknek vezetése vagy felügyelete az ellenséges külföldről történik, vagy amelyeknek hozadékukat egészen vagy részben az ellenséges külföldre kell kiszolgáltatniuk.

A felügyelő biztosok, a vállalat tulajdonjogának és egyéb magánjogainak sérelme nélkül, afelett őrködnek, hogy a vállalat üzletvezetése a háború tartama alatt ne álljon ellentétben a hazai érdekekkel.

4. §.

A felügyelő biztosok (3. §.) jogköre kiterjed különösen arra, hogy :

1. bárminemű üzleti rendelkezéseket, jelesül vagyonértékekről való intézkedések és üzleti ügyekre vonatkozó közléseket eltiltanak vagy maguknak tartanak fenn ;

2. a vállalat könyveit és iratait megtekintsék, úgyszintén a vállalat pénztárai állapotát, az értékpapírok és az árúk állományát megvizsgálják ;

3. mindennemű üzleti ügyről felvilágosítást kívánjanak.

5. §.

A vállalatok vezetői és alkalmazottai a felügyelő biztosoknak (3. §.) a vállalat felügyelete körében tett rendelkezéseit és adott utasításait követni tartoznak.

6. §.

A felügyelet alá helyezett vállalat pénzét, értékpapirjait vagy egyéb ingó dolgait nem szabad sem közvetlenül, sem közvetve ellenséges állam polgárának vagy lakosának (9. §.) kiszolgáltatni vagy átutalni.

A felügyelő biztosok kivételeket engedélyezhetnek. Alkalmas esetekben elrendelhetik, hogy az olyan pénzt, értékpapirokat vagy egyéb ingó dolgokat, amelyek kiszolgáltatása vagy átutalása az 1. bekezdés értelmében helyt nem foghat, a m. kir. postatakarék-pénztárnál, az osztrák-magyar banknál vagy más alkalmas helyen a jogosultak részére letétbe helyezték.

III. Vegyes és záró rendelkezések.

7. §.

Aki a jelen rendelet 1., 2., 5. és 6. §-ában foglalt vagy azok alapján kiadott rendelkezések bármelyikét megszegi, az ellen a kereskedelemügyi m. kir. miniszter és a m. kir. pénzügyminiszter együttes intézkedéssel ötvenezer koronáig terjedhető rendbirságot szabhatnak ki, de előbb nyilatkozatra adnak neki alkalmat.

8. §.

Az a körülmény, hogy ellenséges állam polgára vagy lakosa (9. §.) javára fennállott tartozás vagy pedig tulajdonukban állott pénz, értékpapir vagy egyéb ingó dolog 1914. évi július hó 31. napja után másra szállt át, nem gátolja a jelen rendelet alkalmazását.

9. §.

A jelen rendeletnek az ellenséges államok polgárai és lakosaira vonatkozó rendelkezéseit a jogi személyekre megfelelően kell alkalmazni.

10. §.

E rendelet hatálya, amennyiben a magyar szent korona országainak egész területén hatályos törvényben szabályzott és végrehajtás tekintetében a horvát-szlavonországi önkormányzat részére fenn nem tartott jogviszonyokra vonatkozik, Horvát-Szlavonországokra is kiterjed.

11. §.

Ez a rendelet 1914. évi október hó 23. napján lép életbe. Kelt Budapesten, 1914. évi október hó 20. napján.

A m. kir. miniszterium 8.286/M. E. számú rendelete pénz és értékpapír elvonásának tilalmáról a Brit Birodalommal és Franciaországgal szemben.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján megtorlásképen a következőket rendeli :

1. §.

További rendelkezésig tilos a Brit Birodalomnak és Franciaországnak, úgyszintén ez államok gyarmatainak és külbirtokainak polgárai, továbbá az említett területeken lakó személyek részére készpénzzel, váltóval, csekkkel, utalvánnyal vagy más módon fizetést akár közvetlenül, akár közvetve teljesíteni, valamint készpénzt vagy értékpapírt az említett területekre, akár közvetlenül, akár közvetve kiszolgáltatni.

Ez a tilalom azokkal a jogutódokkal szemben is hatályos, akik a követelést 1914. évi augusztus hó 13. napja után szereztek meg.

2. §.

Oly váltók, kereskedelmi utalványok, közraktári jegyek és csekkek tekintetében, amelyek az 1. §-ban foglalt tilalom alá esnek, a fizetés ideje további rendelkezésig elhalasztatik és a fizetés végetti bemutatásnak, valamint az óvásnak, cseknél pedig az 1908 : LVIII. t.-c. 17. §-ában említett igazolásnak határideje további rendelkezésig meghosszabbodik.

3. §.

Nem esnek az 1. §. rendelkezése alá a magyar szent korona országaiban vagy az Ő Felsége uralkodása alatt álló többi országokban és tartományokban teljesített fizetések és egyéb szolgáltatások, ha ugyanezek a területeken állandóan lakó brit vagy francia állampolgár részére történtek vagy ha azok brit vagy francia állampolgárnak ugyanezek a területeken folytatott kereskedelmi vagy ipari üzletéből vagy gazdaságából származó követelésre vonatkoznak.

4. §.

Nem esnek az 1. §. rendelkezése alá a magyar vagy osztrák állampolgárok vagy bosnyák-hercegovinai tartományi illetőségű egyének javára szánt segélyadományok.

5. §.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter és a m. kir. pénzügyminiszter az 1. §-ban foglalt tilalom alól általában vagy esetről-esetre kivételeket engedélyezhetnek.

6. §.

Az 1. §-ban foglalt tilalom alá eső követelések után a tilalom idejére késedelmi kamat nem jár.

7. §.

Aki az 1. §-ban foglalt tilalom folytán fizetést nem teljesíthet, a tartozás tárgyául szolgáló készpénzt vagy értékpapírt a hitelező javára a m. kir. postatakarékpénztárnál Budapesten vagy az Osztrák-Magyar Bank budapesti főintézeténél teljesítés hatályával letétbe helyezheti.

8. §.

Aki az 1. §-ban foglalt tilalmat megszegi, az ellen a m. kir. kereskedelemügyi miniszter és a m. kir. pénzügyminiszter együttes intézkedéssel ötvenezer koronáig terjedhető rendbirságot szabhatnak ki, de előbb nyilatkozatra adnak neki alkalmat.

9. §.

A jelen rendeletnek rendelkezéseit a jogi személyekre megfelelően kell alkalmazni.

10. §.

E rendelet hatálya, amennyiben a magyar szent korona országainak egész területén hatályos törvényben szabályozott és végrehajtás tekintetében a horvát-szlavonországi önkormányzat részére fenn nem tartott jogviszonyokra vonatkozik, Horvát-Szlavonországoakra is kiterjed.

11. §.

Ez a rendelet 1914. évi november hó 11. napján lép életbe. Budapesten, 1914. évi november hó 9. napján.

A m. kir. miniszterium 9.051/M. E. számú rendelete pénz és
értékpapír elvonásának tilalmáról Oroszországgal szemben.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intéz-
kedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-cz. 16. §-ában nyert felhatal-
mazás alapján megtorlásképen a következőket rendeli :

1. §.

A pénz- és értékpapír elvonásának tilalmáról a Brit Biroda-
lommal és Franciaországgal szemben az 1914. évi november hó
9. napján 8286/1914. M. E. szám alatt kiadott rendelet 1—9. §-aiban
foglalt rendelkezések megfelelően kiterjesztetnek Oroszország pol-
gáira és az Oroszországban lakó személyekre is azzal a módosítással,
hogy a 8286/1914. M. E. számú rendelet 1. §-ának 2. be-
kezdésében foglalt naptári nap helyett Oroszországgal szemben
az 1914. évi augusztus hó 6. napját kell érteni.

2. §.

E rendelet hatálya, amennyiben a magyar szent korona
országainak egész területén hatályos törvényben szabályozott és
végrehajtás tekintetében a horvát-szlavonországi önkormányzat
részére fenn nem tartott jogviszonyokra vonatkozik, Horvát-
Szlavonországoakra is kiterjed.

3. §.

Ez a rendelet 1914. évi december hó 15. napján lép életbe.
Budapesten, 1914. évi december hó 14. napján.

A salétromkészletek megállapítása.

A m. kir. belügyminiszter 190.081. sz. körrendelete az ország területén található salétromkészletek megállapítása tárgyában.

(Valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjének.)

A hadi állapot különösen nagy igényeket támaszt a lőszerék gyártásához szükséges salétrom minden fajának beszerzése iránt.

Ebből az okból és tekintettel arra, hogy ennek az anyagnak külföldről való behozatalára a jelen viszonyok között alig lehet számítani, minden az ország területén magántulajdonban található salétromnak hadi célokra való biztosításáról már eleve gondoskodni kell. Mielőtt ebben az irányban az intézkedések a hadi szolgáltatásokról szóló 1912: LXVIII. t.-cikkben adott felhatalmazás alapján a szükséghez képest megtétetnének, fölhivom Alispán (Polgármester) urat, állapíttassa meg sürgősen mindennemű salétromnak a törvényhatóság területén található készletét, közelebbről pedig azt is, hogy kinél és mily mennyiségben van salétrom készletben.

Fölhivom egyúttal, hogy a beérkezett adatokról haladéknélkül tegyen jelentést.

Budapesten, 1914. évi november hó 29.

Szabadalmi és védjegyügyek.

A m. kir. miniszterium 6.981/M. E. számú rendelete a találmányi szabadalmakra és a védjegyek oltalmára vonatkozó kivételes intézkedések tárgyában.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912: LXIII. t.-c. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján felhatalmazza a kereskedelemügyi m. kir. minisztert, hogy a találmányi szabadalmak és a védjegyek oltalma tekintetében rendkívüli intézkedéseket tehessen és e végből a találmányi szabadalmakról, valamint a védjegyek oltalmáról szóló törvényektől (1890: II. t.-c., 1895: XXXVII. és 1913: XII. t.-c.) eltérő rendelkezéseket is állapíthasson meg.

Ez a rendelet azonnal hatályba lép.

Budapesten, 1914. évi szeptember hó 19-én.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 70.364. számú rendelete az 1895 : XXXVII. t.-c. 34. §-ában foglalt határidő meghosszabbítása tárgyában.

A háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a m. kir. miniszterium által 6.981/M. E. szám alatt kibocsátott rendelet értelmében a következőket rendelem :

A találmányi szabadalmakról szóló 1895 : XXXVII. t.-c. 34. §-ának 3. bekezdése helyett a következő rendelkezés alkalmazandó :

A kihirdetés a bejelentő kívánságára a közhirrétételről szóló határozathozataltól legfeljebb 1 évre halasztható. Három havi halasztás meg nem tagadható.

Ez a rendelet azonnal hatályba lép.

Budapesten, 1914. évi szeptember hó 21-én.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 76.311. számú rendelete a védjegyek oltalmáról intézkedő 1890 : II. és 1895 : XLI. törvénycikkekben megállapított határidők meghosszabbítása tárgyában.

A háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a m. kir. miniszterium által 6.981/1914. M. E. szám alatt kibocsátott rendelet értelmében a következőket rendelem :

1. §. Azoknak a védjegyeknek a megújítására, amelyeknek oltalmi ideje az 1914. évi július hó 26-ika és 1914. évi december hó 31-ike közötti időben jár le, 1915. évi február hó 1-ig halasztás engedélyeztetik.

2. §. Az 1. §-ban foglalt halasztás igénybevételével megújított védjegyek újabb 10 évi oltalmi ideje azon a napon kezdődik, amely napon az illető védjegyet az 1890 : II. t.-c. 16. §-a értelmében legkésőbb meg kellett volna újítani.

3. §. Ha azokat a védjegyeket, amelyeknek oltalmi ideje az 1914. évi július hó 26-ika és 1914. évi december hó 31-ike közötti időben jár le, a kereskedelmi és iparkamara már törölte volna, a törlést hatályon kívül kell helyezni, ha a tulajdonos a megújítást 1915. évi február hó elsejéig kérelmezi.

4. §. Az 1895 : XLI. t.-c. 4. §-ában megállapított két évi határidőnek folyása a háború által okozott akadályoztatás tartama alatt szünetel.

5. §. A polgári peres és nem peres eljárásban kivételes intézkedéseket életbe léptető 5.761/1914. M. E. számú rendelet a védjegyügyekben is megfelelően alkalmazandó.

6. §. A jelen rendeletben foglalt kedvezmények a külföldi vállalatok védjegyeire csak akkor nyernek alkalmazást, ha a védjegy származási országa a magyarországi vállalatok védjegyeit hasonló kedvezményben részesíti és ez a körülmény a hivatalos lapban hirdetmény útján közzétételik.

7. §. Ez a rendelet a kihirdetés napján lép életbe.
Budapesten, 1914. évi október hó 21-én.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 76.311. számú rendelete a védjegyek oltalmáról szóló 1890 : II. és 1895 : XLI. törvény-cikkekben megállapított határidők meghosszabbítása tárgyában.

A háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a m. kir. miniszterium által 6.981/1914. M. E. szám alatt kibocsátott rendelet értelmében a következőket rendelem :

1. §. Az 1914. évi július hó 26-ika és 1914. évi december hó 31-ike közötti időben lejárt védjegyek megújítására folyó évi október hó 21-én 76.311. szám alatt kiadott rendelettel 1915. évi február hó 1. napjáig engedélyezett halasztás 1915. évi augusztus hó 1-éig meghosszabbítatik.

2. §. Azóknak a védjegyeknek a megújítására, amelyeknek oltalmi ideje 1915. évi január hó 1. napja és június hó 30. napja közötti időben jár le, 1915. évi augusztus hó 1. napjáig halasztás engedélyeztetik.

3. §. Folyó évi október hó 21-én 76.311. szám alatt kelt rendeletnek 2—6. §-ai továbbra is megfelelően alkalmazandók.

4. §. Ez a rendelet azonnal hatályba lép.
Budapesten, 1914. évi december hó 21-én.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 87.021. számú rendelete a találmányi szabadalmakról szóló 1895 : XXXVII. törvény-cikk 45. §-ában megállapított évi díjak fizetési határidejének meghosszabbítása tárgyában.

A háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvény-cikk 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján

a m. kir. miniszterium által 6.981/1914. M. E. szám alatt kibocsátott rendelet értelmében a következőket rendelem :

1. §. A találmányi szabadalmakról szóló 1895 : XXXVII. törvénycikk 45. §-ában a szabadalmi évi díjak fizetésére megállapított határidők 1914. évi augusztus hó 1. napjától kezdve meghosszabbítatnak olyképen, hogy az 1914. évi augusztus hó 1. napja és 1915. évi április hó 30. napja közötti időben az évi díjak és pótdíjak fizetésére megállapított határidőknek folyása szünetel.

Ennek következtében azok után a szabadalmak után, amelyeknek évi díját 1914. évi augusztus hó 1. napján pótdíj még nem terhelte, az évi díjat 1915. évi április hó 30-ika után annyi nap alatt, ahány nap a pótdíj nélküli díjfizetésre megállapított 30 naptól az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt eltelt napok leszámítása után fennmarad pótdíj nélkül, azontúl pedig 30 napig már csak pótdíjjal együtt lehet lefizetni.

Ellenben azok után a szabadalmak után, amelyeknél évi díját már 1914. évi augusztus hó 1. napján is pótdíj terhelte, a díjfizetés csak pótdíjjal együtt történhetik és pedig 1915. évi május hó 1. napjától számított annyi nap alatt, ahány nap a pótdíjjal terhelt évi díj lefizetésére megállapított 30 naptól az 1914. évi augusztus hó i. napja előtt eltelt napok leszámítása után fennmarad.

2. §. A jelen rendeletben foglalt kedvezményeket külföldiekre csak akkor lehet alkalmazni, ha az illető külföldinek állama a magyar állampolgárokat hasonló kedvezményben részesíti és ez a körülmény a hivatalos lapban hirdetmény útján közzétételik.

3. §. Ez a rendelet a kihirdetés napján lép életbe.

Budapesten, 1915. évi január hó 10-én.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 88.210/1914. számú hirdetménye az ipari tulajdonjogi oltalom terén tett kivételes intézkedéseknek a Németbirodalom alattvalóira való kiterjesztése tárgyában.

Az 1914. évi 87.021. számú rendeletem 2. §-ának és az 1914. évi 81.586. számú rendeletem 1. §-ának megfelelőleg ezennel közhirre teszem, hogy a Németbirodalom az ipari tulajdonjogok terén a viszonyosság feltétele mellett idegen államok honosainak is oly kedvezményeket nyújt, mint a minők az elől idézett rendeleteimben nyertek a magyar szent korona országaira nézve megállapítást.

Ehhez képest a Németbirodalom alattvalói a 87.021/1914. és 81.586/1914. számú rendeleteimben megállapított kedvezményekre a viszonzosság alapján igényt tarthatnak.

Budapest, 1915. évi január hó 25-én.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 80.533/1914. számú hirdetménye az ipari tulajdonjogi oltalom terén tett kivételes intézkedéseknek az északamerikai Egyesült-Államok polgáraitól való kiterjesztése tárgyában.

Az 1914. évi 87.021. számú rendeletem 2. §-ának megfelelőleg ezennel közhirrre teszem, hogy az északamerikai Egyesült-Államok az ipari tulajdonjogok terén a magyar állampolgároknak is oly természetű kedvezményeket nyújtanak, mint aminők elől idézett rendeletemben nyertek a magyar szent korona országaira nézve megállapítást.

Ehhez képest az északamerikai Egyesült-Államok alattvalói a 87.021/1914. számú rendeletben megállapított kedvezményekre a viszonzosság alapján igényt tarthatnak.

Budapest, 1915. január hó 29-én.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 81.178/1914. számú hirdetménye az ipari tulajdonjogi oltalom tekintetében fennálló kivételes rendeletek hatályának Olaszország alattvalóira való kiterjesztése tárgyában.

A találmányi szabadalmakról szóló 1895 : XXXVII. t.-c. 45. §-ában megállapított évi díjak fizetési határidejének meghosszabbítása tárgyában 1915. évi január hó 10-én 87.021. szám alatt kiadott rendeletem 2. §-ának megfelelőleg ezennel közhirrre teszem, hogy Olaszország az ipari tulajdonjogok terén idegen államok honosainak oly kedvezményeket nyújt, mint aminők most idézett rendeletemben nyertek a magyar szent korona országaira nézve megállapítást.

Ehhez képest Olaszország alattvalói a találmányi szabadalmakról szóló 1895 : XXXVII. t.-c. 45. §-ában megállapított évi díjak fizetési határidejének meghosszabbítása tárgyában 1915. évi január hó 10-én 87.021/1914. szám alatt kiadott rendeletem kedvezményeire a viszonzosság alapján igényt tarthatnak.

Budapest, 1915. január hó 28-án.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 6.460/1915. számú hirdetménye az ipari tulajdonjogi oltalom terén tett kivételes intézkedéseknek Dánország, Norvégia és Svájc alattvalóira való kiterjesztése tárgyában.

Az 1914. évi 87.021. számú rendeletem 2. §-ának megfelelőleg ezennel közhírré teszem, hogy Dánország, Norvégia és Svájc az ipari tulajdonjogok terén idegen államok honosainak is oly természetű kedvezményeket nyújtanak, mint aminők elől idézett rendeletemben nyertek a magyar szent korona országaira nézve megállapítást.

Ehhez képest Dánország, Norvégia és Svájc alattvalói a 87.021/1914. számú rendeletben megállapított kedvezményekre a viszonyosság alapján igényt tarthatnak.

Budapest, 1915. január hó 31-én.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 81.586. számú rendelete a háború következtében a peres és nem peres eljárásban szükséges rendkívüli intézkedéseket megállapító 9.146/1914 M. E. számú rendeletnek*) a szabadalmi, védjegy- és mintaügyi eljárásban külföldi állampolgárokkal szemben való alkalmazásáról.

A háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912: LXIII. t.-c. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a m. kir. miniszterium által 6.981/1914. M. E. szám alatt kibocsátott rendelet értelmében a következőket rendelem:

1. §. A háború következtében a polgári peres és nem peres eljárásban szükséges rendkívüli intézkedéseket megállapító 9.146/1914. M. E. számú rendeletnek szabályai a szabadalmi védjegy és mintaügyi eljárásban is alkalmazást nyernek. E szabályok külföldi állampolgárokra csak abban az esetben alkalmazhatók, ha az illető külföldinek állama a magyar állampolgároknak hasonló természetű könnyítéseket nyújt és ez a „Budapesti Közlöny“-ben közzétett hirdetményben meg van állapítva.

2. §. Ez a rendelet azonnal hatályba lép.

Budapesten, 1915. évi január hó 13-án.

*) L. a 281. l.-on.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter és a m. kir. pénzügyminiszter 81.591/K. M. számú rendelete a 8.286/M. E. számú rendeletben megállapított fizetési tilalom alól kivétel engedélyezése iránt.

A m. kir. miniszterium által a pénz- és értékpapir elvonásának a Brit Birodalommal és Franciaországgal szemben való tilalma iránt folyó évi nov. hó 9-én 8.286/1914. M. E. szám alatt kiadott rendelet 5. §-ában nyert felhatalmazás alapján a szabadalmi védjegy- és mintajogok megszerzése, megtartása vagy meghosszabbítása céljából Nagybritanniában teljesített fizetéseket az ezen országgal szemben elrendelt általános fizetési tilalom hatálya alól további intézkedésig ezennel kivesszük.

Budapesten, 1914. évi november hó 11-én.

A m. kir. kereskedelemügyi és pénzügyi minisztereknek 380/1915. K. M. számú rendelete a 8.286/1914. M. E. számú rendeletben megállapított fizetési tilalom alól kivétel engedélyezése iránt.

A pénz és értékpapir elvonásának a Brit Birodalommal és Franciaországgal szemben való tilalma iránt 1914. évi november hó 9-én 8.286/1914. M. E. szám alatt kiadott rendelet 5. §-a alapján a szabadalmi, védjegy és mintajogok megszerzése, megtartása vagy meghosszabbítása céljából Franciaországban teljesítendő fizetéseket az ezen országgal szemben elrendelt általános fizetési tilalom hatálya alól további intézkedésig ezennel kivesszük.

Budapesten, 1915. évi január hó 13-án.

A kereskedelemügyi és pénzügyi m. kir. minisztereknek 90.299/1914. K. M. számú rendelete a 9.051/1914. M. E. számú rendeletben Oroszországgal szemben elrendelt fizetési tilalom alól kivétel engedélyezése iránt.

A pénz és értékpapir elvonásának Oroszországgal szemben való tilalma iránt folyó évi december hó 14-én 9.051/1914 M. E. szám alatt kiadott rendeletben, illetve a folyó évi november hó 9-én 8.286/1914. M. E. számú rendelet 5. §-ában nyert felhatalmazás alapján a szabadalmi-, védjegy- és mintajogok megszerzése, megtartása vagy meghosszabbítása céljából Oroszországban teljesítendő fizetéseket az ezen országgal szemben elrendelt általános fizetési tilalom hatálya alól további intézkedésig ezennel kivesszük.

Budapest, 1915. évi február hó 1-én.

Szociálpolitika.

A m. kir. belügyminiszter 5.679/B. M. eln. számú körrendelete a közhatóságokkal, intézményekkel összeköttetésben álló cégeknél, szállítóknál, vállalatoknál alkalmazott egyének bevonulása esetén itt hagyott családtagjaikról való gondoskodás érdekében.

(Valamennyi törvényhatóság első tiszviselőjének.)*

A háborús állapot következtében bevonultak itt hagyott családjai érdekében a magyar állam megtesz minden tőle telhetőt, hogy létfenntartásukat biztosítsa.

Az állami akció kiegészítésére és támogatására azonban feltétlen szükséges, hogy úgy az egyesek, mint az egyes intézmények, vállalatok, cégek stb., a saját hatáskörükben is tőlük telhető módon támogassák az itt hagyott és gyámolításra szoruló családokat.

Felkérem ennélfogva $\frac{\text{alispán}}{\text{polgármester}}$ urat, hogy alkalmas módon és formában (nem hivatalosan) lépjen érintkezésbe mindazokkal a cégekkel, szállítókkal, vállalatokkal, amelyekkel a törvényhatóság területen levő hatóságok, hivatalok és intézmények (kórházak, árvaházak stb.) közelebbi összeköttetésben állanak és hivatkozva emberbaráti és hazafias kötelességeikre, kérje fel őket arra, hogy e nehéz napokban a behívott alkalmazottaik és munkásaik helyét lehetőleg azok itthagytott családtagjaival pótolják. Ha pedig ez nem lehetséges, az alkalmazottak és munkások járandóságának egészben vagy részben való további kifizetésével vagy bármely más megfelelő módon gondoskodjanak arról, hogy alkalmazottaik és munkásaik családjai nyomorba ne jussanak.

Budapest, 1914. évi augusztus hó 6-án.

A m. kir. kereskedelemügyi-miniszter 66.744/VI. A. sz. rendelete a munkások panaszainak azonnali elfogadása és soron kívül való tárgyalása tárgyában.

(Valamennyi másodfokú iparhatóságnak.)

Hivatali elődömnök rendelkezései értelmében az elsőfokú iparhatóságok és ipartestületek a munkásoknak bármilyen ter-

*) Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

mészetű panaszait akár írásban, akár szóban adatnak elő, azonnal elfogadni és soron kívül tárgyalni tartoznak, úgy hogy a végzés lehetőleg még a panasz beadásának napján meg legyen hozható.

Minthogy a hadiállapot folytán bekövetkezett nehéz gazdasági helyzetben fokozott mértékben rá van utalva minden ipari (kereskedelmi) alkalmazott arra, hogy munkaadója által esetleg jogtalanul visszatartott munkabér járandóságához minél gyorsabban hozzájuthasson: felhivom a másodfokú iparhatóságokat, hogy az elsőfokú iparhatóságokat, illetve az ipartestületeket e rendelkezések szigorú megtartására utasítsa és e részben a felügyeletet a leghatályosabban gyakorolja.

Budapest, 1914. évi szeptember hó 28-án.

Az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár 43.650. számú rendelete a hadifoglyok biztosítási kötelezettsége tárgyában.

A hadifogoly sem betegség, sem balesetbiztosítási kötelezettség alá *nem* tartozik.

Mert az 1907. évi XIX. t.-c. 1. §. 14. pontja szerint a katonai intézetekben és üzlettelepeknél alkalmazott katonák ki vannak véve a biztosítási kötelezettség alól általában. A hadifogoly pedig katonai fegyelem és rendelkezés alatt álló egyén. Ha tehát ilyen rendelkezés szerint a hadifogoly ipari, föld- vagy bármely munkát végez, semmiféle alkalmaztatási vagy munkaviszonyban nem áll, hanem egyszerűen katonai parancsot teljesít. Nem változtat ezen az a körülmény, hogy a munkáért fizetést vagy bért kap.

Budapest, 1914. évi október hó 8-án.

A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 17.103. számú rendelete a nem hadifogoly külföldi honosok biztosítási kötelezettsége tárgyában.

A hadiállapot következtében elkülönített külföldi honosok, amennyiben nem hadifoglyok, ha valamely az 1907. évi XIX. t.-c. értelmében biztosításra kötelezett üzemben alkalmazva vannak, a biztosítási kötelezettség szempontjából ugyanolyan elbánás alá esnek, mint a háborút megelőzőleg itt alkalmazott külföldi honos munkások.

Budapest, 1914. évi december hó 7-én.

A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 18.023. számú rendelete a behívott pénztári tagok tagságának megszűnése tárgyában.

A háború folytán katonai szolgálatra behívott pénztári tagok tagsága a foglalkozásból való kilépés napján megszűnik.
Budapest, 1914. évi december hó 7-én.

Tőzsdei ügyek.

A m. kir. miniszterium 368/1915. M. E. számú rendelete a cukorrépa szállítása iránt kötött szerződésekben vételárkiszámítási alapul kikötött tőzsdei árjegyzések helyettesítése tárgyában.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában, valamint az idézett törvénycikket és a hadi szolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. t.-c.-t kiegészítő 1914 : L. t.-c. 14. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli :

1. §.

Azoknak a szerződéseknek a teljesítésénél, amelyekben a szállításra lekötött cukorrépa vételára valamely tőzsde nyerscukor-árjegyzései havi átlagainak alapul vételével van meghatározva, a vételár kiszámításánál a felek újabb megállapodásának hiányában azt az árat kell alapul venni, amelyet az illető tőzsde havi átlagárai helyett egy, felerészben a cukorrépatermelők, fele részben a nyerscukorgyárak érdekeltjei köréből alakított négytagú bizottság meghallgatása után a pénzügyminiszter a kereskedelemügyi miniszterrel és a földművelésügyi miniszterrel, Horvát-Szlavonországokra nézve az utóbbi helyett a bánnal egyetértőleg állapít meg.

2. §.

A pénzügyminiszter az előbbi §. értelmében megállapított árakat a hivatalos lapban közzéteszi s ezek az árak a jelen rendelet hatályba lépte előtt esedékessé vált leszámolásokra is irányadók.

3. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe és hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed.

Budapesten, 1915. évi január hó 25.

A m. kir. pénzügyminiszter 11.501/1915. számú rendelete a cukorrépa szállítása iránt kötött szerződésekben vételárkiszámítási alapul kikötött tőzsdei árjegyzések helyettesítéseül megállapított ár közhírré tétele tárgyában.

A m. kir. miniszteriumnak a cukorrépa szállítása iránt kötött szerződésekben vételárkiszámítási alapul kikötött tőzsdei árjegyzések helyettesítése tárgyában 1915. évi január hó 26-án 368/M. E. 1915. szám alatt kiadott és a Budapesti Közlöny 1915. évi január hó 26-án 21. számában közzétett rendelete¹⁾ értelmében a kereskedelemügyi és földművelésügyi miniszterekkel, Horvát-Szlavonországot nézve az utóbbi helyett a bánnal egyetértőleg, felerészben a cukorrépatermelők, felerészben a nyers cukorgyárak érdekeltjei köréből alakított négytagú bizottság meghallgatása után azt az árat, amelyet a vételár kiszámításánál a felek újabb megállapodásának hiányában alapul kell venni azoknak a szerződéseknek a teljesítésénél, amelyekben a szállításra lekötött cukorrépa vételára valamely tőzsde nyers cukor árjegyzései havi átlagának alapul vételével van meghatározva, az 1914. évi október, november és december hónapjaira egy métermázsa nyerscukor tekintetében az aussigi tőzsde középárai helyett 23 koronában, a prágai tőzsde középárai helyett pedig 22 korona 40 fillérben állapítom meg.

Budapest, 1915. évi január 28-án.

A budapesti árú- és értéktőzsde néhány hirdetménye.

2695.
1914. T. szám.

Hirdetmény.

A tőzsdetanács 1914. évi július hó 30-án 2678/T. 1914. szám alatt kibocsátott hirdetményét²⁾ hatályon kívül helyez is a következőket rendeli el:

Az árútőzsde üzleti forgalma további intézkedésig szünetel.

Az Árúüzleti Szokások IX. fejezetében foglalt intézkedések alá eső határidőügyletek — ideértve a már leszámolás alatt állókat is — a tőzsdetanács által megállapított következő árfolyamokon lebonyolítottaknak tekintendők:

¹⁾ L. az előző lapot. ²⁾ Ez a hirdetmény a tőzsdét újból megnyitotta.

Búza 1914 októberre 28 K 50,
 Búza 1915 áprilisra 28 K 50,
 Rozs 1914 októberre 20 K,
 Rozs 1915 áprilisra 20 K,
 Zab 1914 októberre 17 K 50,
 Zab 1915 áprilisra 17 K 50,
 Tengeri 1914 augusztusra 14 K 80,
 1914 szeptemberre 14 K 80,
 1915 májusra 14 K 30,
 Repce 1914 augusztusra 32 K.

A leszámolásban részes tőzsdetagok egymással kötött ilyen ügyleteiket kötelesek a leszámoló irodánál bejelenteni és pedig a leszámolás alatt még nem álló ügyleteket az eredeti szerződéses áron, a már leszámolás alatt állókat (egyenlegek) pedig az ezekre nézve megállapított utolsó leszámoló árfolyamokon.

Ezen ügyletek bejelentésének végső időpontja folyó évi augusztus hó 1. napjának délutáni 3 órája.

A különbözetek 50%-át folyó évi augusztus hó 3-án, 25%-át folyó évi augusztus 6-án és 25%-át folyó évi augusztus 10-én kell befizetni, mindenkor déli 12 óráig.

A kamatszámolás az utolsó részlet befizetésekor történik oly módon, hogy a befizetett részletek után a szállítási hó első napjáig 6% kamat megtérítetik a befizetőnek, a hónapokat 30 napjával számítva.

Az a leszámolásban részes tőzsdetag, aki ezen ügyleteit be nem jelenti, fegyelmi vétséget követ el s azért a tőzsde tagjai sorából azonnal kizáratik.

A díjügyletek azonnal esedékesek. A későbbi ármegállapításra kötött (Spannung) ügyletek hatályukat veszítik, kivéve azokat, amelyeknél az ármegállapítás már megtörtént és azokat, amelyeknél az árú már leszállított. Ez utóbbiakra nézve a fentebb megállapított árfolyamok irányadók.

Budapesten, 1914. évi július hó 31. napján.

$\frac{3015.}{1914.}$ T. szám.

Hirdetmény.

A tőzsdetanács hivatkozással az 1914. évi augusztus hó 3-ik napján 2725/T. 1914. szám alatt kibocsátott hirdetményére, a

folyó évi július hó 28-ika óta leszámolásra bejelentett összes árúüzleti határidő-ügyletekből eredő különbözetek befizetésére és a kamatelszámolásra vonatkozólag következőket rendeli el:

A különbözetek 50%-át folyó évi szeptember hó 10-én, 25%-át folyó évi szeptember hó 18-án és 25%-át folyó évi szeptember hó 26-án kell a leszámolóiroda pénztáránál befizetni mindenkor déli 1/2 12 óráig. A leszámolóiroda pénztára ezúttal kivételképpen készpénz helyett csekket, vagy átutalást is elfogad a fizető fél veszélyére, de ebben az esetben a fizetés csakis a csekk beváltása, illetőleg az átutalt összeg kifizetése után tekinthető teljesítettnek.

A kamatelszámolás az utolsó részlet befizetésekor történik olyképpen, hogy a folyó évi augusztus és szeptember hónapokra kötött ügyletekből eredő tartozásokhoz 6% kamat hozzáadandó, a későbbi hónapokra kötött ügyletekből eredő tartozásokból 6% kamat levonandó, az alább felsorolt esedékességi napokat véve alapul. A hónapokat 30 napjával kell számítani. Esedékességi napok:

a folyó évi augusztusi	határidőre	f. é. augusztus 1.
a folyó évi szeptemberi	„	f. é. augusztus 28.
a folyó évi októberi	„	f. é. szeptemb. 26.
az 1915. évi áprilisi	„	1915. évi márc. 28.
az 1915. évi májusi	„	1915. évi április 27.

A leszámolásban részes oly tőzsdetagokkal szemben, akik a részletfizetést igénybe nem veszik, a kamatelszámolás épp úgy ejtendő meg, mintha a különbözeteket részletekben fizették volna be.

A különbözetek kifizetése iránt a tőzsdetanács később fog intézkedni.

Budapesten, 1914. évi szeptember hó 3. napján.

3137.
1914. T. szám.

Hirdetmény.

A tőzsdetanács az 1914. évi augusztus hó 18-án 2860/T. 1914. szám alatt közzétett hirdetményében a háború kitörése előtt létrejött, még függő ügyleteknek peren kívül való rendezését ajánlotta az érdekelt feleknek. E békés rendezést a tanács elősegíteni óhajtván, a következőket határozta el:

Ha a felek valamely ügyletet tényleges teljesítés helyett

bizonyos stornó összeg lefizetésével kívánják rendezni s csak a stornó összege tekintetében nem tudnak megállapodásra jutni, úgy közös kérelmükre ezen összeget a tőzsdetanács tagjaiból alakuló békéltető bizottság fogja megállapítani.

E bizottság 1914. évi szeptember hó 25. napjától fogva további intézkedésig, hétköznapiokon délelőtt 10-től 12 óráig fog működni a tőzsdetanács helyiségeiben.

A bizottság megalakulására és eljárására nézve a következő szabályok irányadók :

1. A bizottság csak az esetben alakul meg, ha a felek a bizottság hivatalos helyiségeiben együttesen megjelennek s az ezzel megbízott tőzsdei tisztviselő által felveendő, általuk aláírt jegyzőkönyvben kijelentik, hogy a bizottság határozatát magukra nézve kötelezőnek elismerik.

2. A bizottság három tagból alakul oly módon, hogy abba mindegyik fél a tőzsdetanácsosok sorából egy-egy tagot választ és ezek választják meg a bizottság elnökét, ugyancsak a tőzsdetanács tagjai közül.

Nem lehet a bizottság tagja az a tőzsdetanácsos, kinek személye tekintetében a tőzsdebiróság eljárási szabályaival 12. §-ában felsorolt érdekeltségi esetek valamelyike fenn forog.

3. A bizottság eljárásáról az ezzel megbízott tőzsdei tisztviselő által felveendő jegyzőkönyvhöz a felek az ügyletről kiállított kötlevel egyszerű másolatát csatolni és azt — hitelessége jeléül — aláírni kötelesek. A bizottság az eredeti kötlevel felmutatását is követelheti.

Ha az ügylet írásba foglalva nem lett, annak lényeges tartalmát a felek előadása alapján kell a jegyzőkönyvbe foglalni. Ha a felek az ügylet tartalmát nem egyértelműen adják elő, a bizottság nem alakul meg, illetőleg nem hoz határozatot.

A jegyzőkönyvbe az ügylet tartalmán felül csak az vétetik fel, hogy a felek mily mennyiségű és minőségű áru tekintetében kérik a bizottság határozatát.

4. A bizottság előtt a felek vagy személyesen jelennek meg, vagy a hatályban levő jogszabályok szerint képviseljükre jogosított személyek által.

Képviselési díjakat a bizottság nem állapít meg.

5. A bizottság csak abban a kérdésben határoz, hogy az ügylet mily egységár alapul vétele mellett stornirozandó.

6. A bizottság határozatát a felek meghallgatása után szótöbbséggel hozza, azt a felek előtt kihirdeti és jegyzőkönyvbe foglalja. Az a körülmény, hogy az egyik fél a határozat kihirdetésénél nincsen jelen, annak kötelező erejét nem érinti. A jegyzőkönyvet a bizottság minden tagja és a jegyzőkönyvvezető tőzsdei tisztviselői aláírják. A bizottság a határozatot nem indokolja.

7. A bizottság eljárásáért a tőzsde pénztára javára fizetendő illetéket ró ki, mely a bizottság által megállapított stornó összeg $\frac{1}{2}\%$ -a, de legalább 10 korona. Az illeték a feleket egyenlő arányban terheli, de annak megfizetéséért egyetemlegesen szavatolnak s a jegyzőkönyv aláírásával magukat az illetéknek végrehatás terhe mellett egyetemleges megfizetésére kötelezik.

8. Ha a fél a tőzsde titkári hivatalának előzőleg bejelenti azt, hogy a tőzsdetanácsosok közül kit kíván a bizottság tagjául megválasztani, a titkári hivatal a megválasztott tőzsdetanácsost a bizottságban való közreműködésre a lehetőség szerint külön is meghívja.

9. A bizottság határozatáról, illetve a felvett jegyzőkönyvről a tőzsde titkári hivatala a kiadványdíj lefizetése ellenében kívánatra hiteles másolatot ad ki.

Budapesten, 1914. évi szeptember hó 18. napján.

$\frac{4128.}{1914.}$ T. szám.

Hirdetmény.

A tanács figyelmezteti a tőzsde közönségét, hogy a székesfővárosi tanács által búzára, rozsra, árpára és tengerire nézve meghatározott legmagasabb árakon felül a budapesti tőzsdén ügyleteket kötni további intézkedésig tilos és hogy e tilalom megszegői ellen fegyelmi eljárást fog indítani. Önként értetődik, hogy az ilyen ügyletek az árjegyzésnél figyelembe nem vehetők.

Az árjegyzőlapban a tényleg megkötött, Budapesten teljesítendő ügyletek külön-külön az összes lényeges adatokkal (termelési vidék, mennyiség, súlyminőség, ár) jegyeztetnek. Ennélfogva felkéri a tanács a tőzsde tagjait, hogy az általuk a tőzsdén kötött összes ügyleteket és a most említett adatokat az áruüzleti titkárságnak jelentsék be.

Budapesten, 1914. évi december hó 11. napján.

$\frac{333.}{1915.}$ T. szám.

Hirdetmény.

A tőzsdetanács az 1914. évi december hó 11. napján 4128. szám alatt kibocsátott hirdetményben foglalt rendelkezések kiegészítéséül elhatározta, hogy azokat a tőzsdetagokat, akik a tőzsdén bűzára, rozsrá, árpára, tengerire és zabra nézve a hatóság által megállapított legmagasabb árakon felül kötnek ügyleteket, fegyelmi úton a tőzsdéről ki fogja zárni. Ugyanezen fegyelmi büntetéssel fogja sujtani azokat a tőzsdetagokat is, akiket a maximális árak túllépése miatt az illetékes hatóság jogerősen elítélt.

A tanács közegei utasítottak, hogy a 4128. számú hirdetmény rendelkezéseinek betartására szigorúan ügyeljenek s azok esetleges megszegéséről a fegyelmi eljárás megindítása végett az elnökségnek haladéktalanul jelentést tegyenek.

Budapesten, 1915. évi január hó 21. napján.

Kivándorlási- és útlevelügyek.

A m. kir. miniszterium 5.473/M. E. sz. rendelete az útlevel-kiállítás jogának a belügyminiszter, illetőleg a bán hatáskörébe utalásáról.

A m. kir. miniszterium az 1912 : LXIII. t.-c. 6. §-ában nyert felhatalmazás alapján az útlevel-kiállítás jogát

Baranya, Bács-Bodrog, Torontál, Temes, Krassó-Szörény, Hunyad, Szeben, Fogaras, Brassó, Háromszék, Nagy-Küküllő, Alsó-Fehér, Kis-Küküllő, Udvarhely, Csik, Maros-Torda, Torda-Aranyos, Kolozs, Szolnok-Doboka, Besztercze-Naszód, Szilágy vármegyék és Pécs, Zombor, Baja, Szabadka, Újvidék, Pancsova, Temesvár, Versecz, Kolozsvár, Marosvásárhely tj. városok területén, — Fiume város és kerülete területén, végül Horvát-Szlavonországok területén további rendelkezésig az 1903 : VI. t.-c. 6. §-ában megállapított hatóságok hatásköréből kiveszi és a belügyminiszternek, illetőleg a bánnak hatáskörébe utalja.*)

Ez a rendelet azonnal hatályba lép.

Budapest, 1914. évi július 27.

*) E rendelet hatályát a m. kir. miniszterium 5.735/M. E. számú rendeletének 3. pontja a m. sz. korona országainak egész területére kiterjeszti. L. 56. l.

A m. kir. miniszterium 5.474/M. E. számú rendelete a hadköteles férfi személyek kivándorlásának megtiltásáról.

A m. kir. miniszterium a véderőről szóló 1912 : XXX. t.-cz. 62. §-ának 6. bekezdésében megjelölt férfi személyeknek kivándorlását

a magyar szent korona országainak egész területéről
egy évre általában megtiltja.

Ez a rendelet azonnal hatályba lép.

Budapest, 1914. július 27.

A m. kir. belügyminiszter 153.966/XI. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez — Budapest székesfőváros kivételével*) a hadüzenetek következtében az útlevelek kiállítása körül követendő eljárásról.

A hadüzenetek következtében azon országokba való utazás, amelyekkel hadi állapotban állunk, majdnem elháríthatatlan akadályokba ütközik, miért is az útlevellapok kiállításánál figyelmeztesse az útlevélkérő feleket, hogy a helyett, hogy az útlevéllap kiállítását általánosságban „Európára“ vagy „az egész világra“ kérnék, jelöljék meg mindenkor azt az államot vagy államokat, ahová az útlevéllap kiállítását óhajtják. Oly államokba szóló útlevéllap kiállítására vonatkozó kérvényt pedig, amely államokkal hadi állapotban állunk (Címed), a kérelem alapjául szolgáló okok közlése mellett mindenkor véleményes jelentés kíséretében terjessze fel.

Budapesten, 1914. évi augusztus hó 23-án.

A m. kir. miniszterium 285/1915. M. E. számú rendelete az útlevéllapkötelezettség elrendeléséről.

A m. kir. miniszterium az 1903 : VI. t.-c. 2. §-ában nyert felhatalmazás alapján az útlevéllapkötelezettséget elrendeli a következő módozatokkal :

1. §.

Utlevéllapkötelezettség alá esnek :

1. mindazok, akik a magyar szent korona országainak határán oly ország területére vagy olyan ország területéről készül-

*) Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

nek átlépni vagy lépnek át, amely nem áll Ő császári és apostoli királyi Felségének uralkodása alatt ;

2. a magyar szent korona országainak területén bármily rövid ideig tartózkodó minden külföldi, aki nem tartozik olyan ország kötelékébe, amely Ő császári és apostoli királyi Felségének uralkodása alatt áll.

2. §.

Az útlevelkötelezettség alá eső hatósági felszólításra az útlevelet felmutatni köteles.

Ha határátlépésről (1. §. 1. pontja) van szó és az útlevelkötelezettség alá esőnek továbbutazása nem aggályos, a rendőrhatalóság az útlevelet láttamozza.

3. §.

Igazolásul csak az olyan szabályszerűen kiállított útlevelet lehet elfogadni, amely tartalmazza :

1. a tulajdonos pontos személyleírását és sajátkezű névaláírásával ellátott élethű fényképét ;

2. hatósági igazolását annak, hogy a fénykép az útlevel tulajdonosát ábrázolja s hogy a névaláírás tőle származik.

4. §.

A magyar állampolgárok útleveleihez a 3. §. 1. pontja szerint szükséges fényképet az útlevelért folyamodó köteles, még pedig a magyar szent korona országaiban az illetékes elsőfokú rendőrhatalóságok előtt, az osztrák birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országokban, továbbá Bosznia és Hercegovinában az erre illetékes hatóság előtt, más országokban az útlevelet kiállító osztrák-magyar diplomáciai vagy konzuli hatóság előtt sajátkezűleg tintával aláírni, vagy ha irni nem tud, kézjegyével ellátni, amely utóbbi esetben nevét a hatóság közege írja a fényképre. A fényképet az útlevelkiállító hatóság az útlevelbe beragasztja és hivatalos bélyegzőjével látja el akként, hogy a bélyegző egyik fele a fényképre, a másik fele az útlevelre essék.

5. §.

A 3. §. 2. pontjában említett hatósági igazolást el kell fogadni, ha azt :

1. magyar állampolgárra nézve a magyar szent korona országában az illetékes elsőfokú rendőrhatóság, az osztrák birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országokban, továbbá Bosznia és Hercegovinában az erre illetékes hatóság, más országokban az illetékes osztrák-magyar diplomáciai vagy konzuli hatóság ;

2. osztrák állampolgárokra, valamint bosnyák-hercegovinai tartományi illetőségűekre nézve az erre illetékes hatóság ;

3. oly külföldiekre nézve pedig, akiknek a magyar szent korona országainak területén konzuli hatóságuk van, ez a hatóság teljesítette.

Ily külföldiekre nézve külföldön kiállított útleveleknél elégséges a bírósági vagy közjegyzői tanusítás is.

6. §.

Külföldi egyén, aki nem tartozik olyan ország kötelékébe, amely Ő császári és apostoli királyi Felségének uralkodása alatt áll, csak akkor léphet be a magyar szent korona országainak területére, ha útlevelét az illetékes osztrák-magyar diplomáciai vagy konzuli hatóság láttamozta.

7. §.

Ha útlevelét nem szerezhető be, a m. kir. belügyminiszter, Horvát-Szlavonországokban a bán az illetékes katonai területi parancsnokság meghallgatása után megengedheti, hogy igazolásul kivételesen más hivatalos okmányok is elfogadtassanak.

8. §.

A határszéeli községek lakosai részére a m. kir. belügyminiszter, Horvát-Szlavonországokban a bán, az illetékes katonai területi parancsnokság meghallgatása után a jelen rendelet 1—6. §-aiban foglaltakkal szemben könnyítéseket tehet.

Azok a nemzetközi megegyezések, amelyek a határszéeli forgalom tekintetében eltérően rendelkeznek, érintetlenül maradnak.

9. §.

Ez a rendelet 1915. évi január hó 20-án lép életbe.
Budapesten, 1915. évi január hó 16-án.

Vámügyi intézkedések.

A m. kir. minisztérium 7.423/M. E. számú rendelete az árúknak a háborús állapotra való tekintettel leendő vámkezelése tárgyában.

A m. kir. minisztériumnak az 1914. évi II. t.-c. I. §-ában nyert felhatalmazás alapján az osztrák cs. kir. kormánnyal egyetértőleg átmeneti intézkedésként ezennel elrendeli, hogy az osztrák-magyar monarchia ellen háborút viselő államoknak a háborús állapotra való tekintettel megszünt kereskedelmi szerződéseinek rendelkezései azon árúk vámkezelésénél, melyek a legnagyobb kedvezményt élvező államokból származnak vagy vámbelföldiek, vagy a legnagyobb kedvezményt élvező államok kötelékébe tartozók számlájára az osztrák-magyar monarchia két állama szerződéses vámterületének szabadterületeiben avagy vámraktáraiban található, további intézkedésig ezentúl is figyelembe vétessenek.

Jelen rendelet azonnal hatályba lép.

Budapest, 1914. évi október hó 6-án.

A m. kir. minisztérium 7.475/M. E. számú rendelete, amellyel a gabona, hüvelyesek, liszt és őrlemények vámjai időlegesen hatályon kívül helyeztetik.

Az 1914: II. törvénycikkkel nyert felhatalmazás alapján, a m. kir. minisztérium, egyetértve az osztrák cs. kir. kormánnyal, az osztrák-magyar monarchia két államának az 1908: XII. t.-c. A. mellékletét képező szerződéses tarifájában, az ennek a tarifának VI. osztálya alá tartozó, alább felsorolt árúkra megállapított vámokat további intézkedésig hatályon kívül helyezi.

Ezek az árúk a következők:

23.	tarifaszám :	buza, kétszeres, tönköly,
24.	„	rozs
25.	„	árpa
26.	„	zab
27.	„	tengeri
28.	„	tatárka
29.	„	köles
31.	„	bab, borsó, lencse

33. tarifaszám: liszt*) és őrlemény gabonából és hüvelyesekből.

Ez a rendelet azonnal hatályba lép.

Budapest, 1914. évi október hó 9-én.

A m. kir. pénzügyminiszter 137.038. számú rendelete a vámilletékeknek váltófedezet mellett való hitelezése tárgyában.

A vám- és mellékilletékek, valamint az ezekkel együtt beszedendő fogyasztási adók, engedélyilletékek, vám- és fogyasztási adópótlékok hitelezésének az 1914. évi augusztus hó 11-én 2.957/P. M. szám alatt kelt körrendelettemmel (Budapesti Közlöny 1914. évi 189. szám) beszüntetett intézményét, a Vámtarifatörvény (1908 : XII. t.-c. A) melléklete) első bekezdésében foglalt rendelkezés alapján az alább közölt módozatok és feltételek mellett újból életbeléptetem.

1. A „Vámszabályok“ 214. §-ának második bekezdésében, valamint az 1889. évi 723/P. M. sz. hatásköri utasítás 27. §-ának 3. bekezdésében foglalt rendelkezéstől eltérőleg, az összes vámhitelek engedélyezését — tekintet nélkül a hitelezendő összeg nagyságára — további intézkedésig magamnak tartom fenn.

A vámhitelek engedélyezésére irányuló kérvényeket anélkül kell benyújtani, amelynek a folyamodó a kért hitelt igénybe venni kívánja; ez a hivatal a kérvényt, a „Vámszabályok“ 210. §-ában előírt tárgyalás után felettes hatósága útján hozzám terjeszti fel.

A vámhitelt azentúl az egyes vámkezeléseknél fizetendő összegek magasságára való tekintet nélkül lehet igénybe venni.

Elismervényekre a jövőben többé nincs szükség, úgyszintén elmarad a lejáratú könyv vezetése is.

2. Ha a hitelre jogosult félnek több hitel engedélyeztetett ezek közt van olyan, amely kézi vagy jelzáloggal és olyan, mely kezességgel biztosított, akkor mindaddig, amíg a záloggal biztosított hitelek ki nem merítették, minden elvámolást ezek terhére kell eszközölni.

A hitelre jogosult fél az írásbeli árúbevallásban kifejezetten feltüntetni tartozik ezt a megjegyzést: „Vámhitelre“ s egyidejű-

*) Ez a 116. vámtarifaszám alá eső tésztaemű (azaz maccaroni, metélt és hasonló nem süített készítmények lisztből) vámmentességét is jelenti, mert ez árukat szerződés szerint a liszt vámjával kezelik.

leg azt is fel kell tüntetnie, hogy mely szám alatt engedélyezett részére a vámhitel.

Ha a vámkezeléseknél a felek bankintézetek hitelét kívánják igénybe venni, akkor a hitelre jogosult bankintézet köteles beleegyezéséről a vámhivatalnak külön nyilatkozatot beszolgáltatni, vagy pedig az árúbevallást esetenként a féllel együtt aláírni. Ez utóbbi esetben nem szükséges, hogy az árúbevallást a bankintézetnek cégjegyzésre jogosított közegei írják alá, hanem aláírhatják a bankintézetnek azok az alkalmazottai is, akiket a bankintézet erre a vámhivatalnak benyújtandó külön meghatalmazásban kijelölt. Ily esetekben az árúbevallásban ezt a megjegyzést így kell felvenni:

„A . . . (bankintézet neve) . . . sz. a. engedélyezett vámhitelére.“

A vámhivatal az árúbevallás „Szemlelet“-oldalán az illetékösszeg alatt feltüntetni tartozik azt a megjegyzést: „Vámhitelre“, illetőleg „A . . . (a bankintézet neve) vámhitelére.“

3. Minden hitelre jogosult fél részére a jövőben külön „hitellajstrom“-ot (hitelbevételi lajstromot) kell vezetni és pedig ha ugyanegy fél részére több hitelengedély adatott ki, minden egyes, azaz minden külön-külön biztosítási okirattal fedezett hitelre nézve külön-külön ugyanannyi hitellajstrom vezetendő, ahány hitelengedély kiadatott.

Az egyes felek részére vámhitelt engedélyező rendeleteim alapján a fővámigazgató, illetve a pénzügyigazgatóság részéről az illető vámhivatalhoz intézendő rendelet egy-egy másolata mindig közlendő a m. kir. pénzügyminiszteri számvevőség jövedéki csoportjával.

Azoknak a bankintézeteknek, amelyek megengedik, hogy vámhitelüket mások is igénybe vehessék, a hitellajstromot a hitel igénybevételének nyilvántartása céljából kívánatra naponként, a vámhivatal helyiségeiben való betekintés végett, rendelkezésükre kell bocsátani.

A hitellajstromban a hó kezdetén a hitelszámla szerint igénybe vehető hitelösszeget (hitelmaradványt) fel kell tüntetni.

A hó folyamán hitelezett összegeket a hitellajstromba folytatólagos tételként, még pedig a lajstrom hasábjai szerint részletezve kell bevezetni.

A hitelezett illetékeken kívül a készpénzben fizetett össze-

geket a hitellajstromnak e célra szolgáló hasábjain kell elszámolni és ezekre az összegekre nézve napizárlatot kell készíteni.

A hitellajstromot a hitelezett illetékekre nézve csupán a hónap végén kell lezárni. E célból a lajstromnak egyes arany- és bankértékhasábjai összegeztetnek, az arany- és a bankértékbeli összes vám-, fogyasztási adó stb. hiteltartozás után az elszámolás hónapját követő hónap elsejétől teljes hat hónapra — az általam a „Pénzügyi Közlöny“-ben időnkint közzéteendő rendeleteimmel megállapított mindenkori kamatláb szerint — járó kamatok külön kiszámítatnak és az aranytartozás után járó kamatok a bankvalutatartozáshoz hozzáadottnak. A hitelre jogosult félnek a váltó összegébe beszámított kamattartozása az esetben sem szenved változást, ha a váltó kiállításakor érvényes kamatláb a hathavi lejáratú időn belül netalán felemeltetnék vagy leszállítatnék.

Ezután úgy az aranyban, mint a bankértékben mutatkozó összetartozást a bevételi főnaplóban az egyéb pénzes vámlajstromokra vonatkozó rendelkezések szerint kell elszámolni. Megjegyzendő, hogy az összes aranyban hitelezett illetékeket az aranykészpénz hasábjába, a bankértékben hitelezett illetékeket pedig (a hathavi hitelkamatokkal együtt) a bankvaluta-készpénz hasábjába kell beállítani.

A hitellajstromok havi zárlatainak eredményeiként mutatkozó vám-, fogyasztási adó- stb. illetékek (a hitelkamatok nélkül) a pénztári számadások havi zárlata alkalmával — a tételszámokra való kölcsönös hivatkozás mellett — a közös határvámjövédéki, fogyasztási adó stb. tárcanaplókban, a hitelkamatok pedig a pénzügyi tárca „Különféle bevételek“ című naplójában vámhitelkamatok címén — szintén a tételszámokra való kölcsönös hivatkozás mellett — végleges bevételekként elszámolandók.

Az ekként elszámolt, de a pénztárba tényleg be nem folyt vám-, fogyasztási adó stb. és kamatösszegeknek együttes összege (a 4. pont szerint egy, illetve két váltó teljes értékösszege) ugyanakkor a „Közös határvámjövédéki napló“-ban, a vámhitelt élvező félnek adott „Megtérítendő előleg“-ként a „Készpénz“ hasábjában kiadásba teendő, azonban a foganatosítandó számvéviségi ellen-számlázás érdekében a „Tárgy“-hasábjában, az egyes tárcanapló bevételi tételekre való hivatkozással, az ama tételek alatt bevételben elszámolt részösszegek (azaz az egyes havi vám-, fogyasztási adó stb. és kamatösszegek külön-külön) feltüntetendők.

4. Minden naptári hónap végén a hitellajstrom lezárása útján megállapított arany- és bankértékbeli havi tartozásokról — az utóbbiakhoz hozzáadva a hathavi hitelkamatok összegét is — váltót (vámváltót) kell kiállítani, még pedig külön az aranyban és külön a bankértékben fizetendő összegekről.

A vámváltók feltétlenül bélyegmentesek. A felek kívánságára az arany- és bankértékbeli összes havi tartozásról csupán egy váltót is lehet kiállítani, amelynek azonban aranyra kell kiállítva lennie.

A váltókat legalább 100 K-ról kell kiállítani; 100 koronán aluli összegeket készpénzben azonnal be kell fizetni, hacsak a fél nem kíván inkább a havi arany- és bankérték tartozásának összevonása által legalább 100 K-ról aranyra szóló egyetlen váltót benyújtani.

Vámváltók kiállítására kizárólag hivatalos nyomtatványt szabad használni.

A vámhitelezésre feljogosított minden vámhivatal váltó-ürlapfüzetekkel fog elláttatni, amelyek törzsbárcákat, a benyújtott váltókról kiállított átvételi elismervényeket és váltóürlapokat tartalmaznak és amelyeket szigorú számadás alá eső nyomtatvány gyanánt kell kezelni.

A váltóürlapokat az azokhoz tartozó törzsbárca- és átvételi elismervény ürlapokéval egyező, folytatólagos (költségvetési) évi folyószámokkal kell megjelölni. Ha az összes váltóürlapok felhasználottak, az ürlapfüzeteket a havi számadásokkal együtt a pénzügyminiszteri számvevőség jövedéki csoportjához kell beküldeni.

5. Ha a vámhitel jelzáloggal vagy értékpapírok letéteményezésével van biztosítva, vagy ha az kivételesen biztosíték követelése nélkül engedélyeztetett, ebben az esetben a vámhivatal a váltóürlapot teljesen kitölti és azt a hitelre jogosult félnek, elfogadványának a váltóra való rávezetése végett, kézbesíti.

A váltó kiállításánál a legnagyobb pontossággal kell eljárni és különösen a következőkre kell ügyelni:

a) a kiállítás helyét, évét, hónapját és napját az előnyomtatott helyre kell beírni;

b) az esedékesség napjának helyes megjelölése (a kiállítás napja alatt előnyomtatott helyen) nagyon fontos. Az esedékesség napjául mindig a hitelezést követő hónaptól számított hatodik

hónap utolsó napját kell beírni. Az esedékesség napjának rövidített módon való, vagy pl. ilyen : „f. évi XII/31.“ megjelölése tilos. Ügyelni kell arra is, hogy ha a váltó a következő évben válik esedékessé, a lejárati idejének évszáma ne irassék tévesen ;

c) a váltó összegét fenn jobbról számjegyekkel és a szövegben a megjelölt helyen betűkkel kell kiírni. Az aranyértékre szóló váltókat, ha csak a fél már a havi zárlat előtt be nem jelenti, hogy a fizetést mely aranyérmékben kívánja teljesíteni, a koronaérték-aranyérték érméiről kell kiállítani. Mindkét esetben mind a számjegyekkel, mind pedig a szóval kiírt összeg után „valósággal aranyban“ szavak irandók.

Ha a fél a váltónak vámfizetésül egyébként elfogadható bel- vagy külföldi aranyérmére való kiállítását kívánja, a vámhivatal a váltón a kívánt érmére átszámított összeget tartozik feltüntetni.

A bankértékre kiállítandó váltókon a váltószöveg koronákban minden további hozzáadás nélkül kell feltüntetni ;

d) a váltó első oldalán alant jobbról a váltószöveg alatt a vámhivatal felelős számadói a váltót mint kibocsátók a következőképen írják alá :

„M. kir. fővámhivatal	N. N.	N. N.
(P. H.)	állás	állás,“

e) minthogy a váltó fizetési helyéül csak oly helység jelölhető ki, ahol az osztrák-magyar banknak intézete (főintézete, fiókja vagy mellékhelye) van, ennél fogva a hitelre jogosult a váltó fizetési helyét a vámhivatalnak esetenként vagy egyszersmindenkorra bejelenteni tartozik.

A váltónak ebből a szempontból való elbírálhatása céljából az erre nézve tekintetbe jöhető helységek jegyzéke, a pótlásokkal együtt, a vámhivataloknak ki fog adatni ; (l. a Pénzügyi Közlöny 1914. évi 38. számának „Függelék“-ét.)

f) javítások vagy változtatások a váltón tilosak ; hibásan kiállított őrlelapokat keresztül kell húzni és „Érvénytelen“ szóval megjelölve, a váltóőrlelapfüzetben kell hagyni ;

g) a szabályszerűen kiállított váltókat nyomban a havi zárlat után a hitelre jogosultnak kell átadni abból a célból, hogy a váltót az előnyomatott helyen aláírva, elfogadványával ellássa. Bejegyzett cégeknél az elfogadvány aláírásának a törvényszéki-leg bejegyzett cégjegyzéssel megegyezően kell történnie.

A felek már a vámhitel engedélyezése iránti kérvényükhöz kötelesek hitelesek cégkivonatot mellékelni, eredeti aláírásukat, illetőleg a váltók aláírására feljogosított képviselőik eredeti cégjegyzését a vámhivatalnak hiteles alakban két (2) példányban bemutatni, a későbbi változásokat pedig esetenként, szintén hiteles alakban bejelenteni.

6. Ha a vámhitel egyetemleges kezességgel van biztosítva, a vámhivatal a váltóúrlapon csupán a váltó összegét számjegyekkel és betűkkel és a lejárat napját az 5. a) — c) pontok határozatai szerint tünteti fel és az így előkészített váltóúrlapot a havi zárlat után kiállítás végett a hitelre jogosultnak kézbesíti. A váltót az egyik kezes mint kibocsátó, a hitelre jogosult pedig mint elfogadó írja alá s az első kezes a második kezesre, ez ismét a következő kezesre forgatmányozza, míg végre ez utolsó — két kezes esetében már a második — kezes a vámhivatalra forgatmányozza a váltót és ezt a vámhivatalnak beküldi. Ha valamely vámhitel biztosítására kivételesen csupán egy cég kezessége fogadtatott el, akkor a hitelre jogosult a váltót mint elfogadó, a kezes pedig mint kibocsátó írja alá s egyúttal az illető vámhivatalra forgatmányozza.

Ezeket a váltókat a vámhivatalnak csak akkor szabad elfogadnia, ha a váltók úgy alakilag és anyagilag, mint különösen a fizetési hely megválasztása szempontjából is az 5. pont rendelkezéseinek megfelelnek. A váltó megvizsgálásánál, különösen a hitelre jogosult és a kezesek aláírása tekintetében, az 5. pont rendelkezései megfelelően alkalmazandók.

7. A vámváltókat legkésőbb az elvámolást követő hónap 5. napjáig kell a vámhivatalhoz benyújtani.

E határidőnek a fél hibájából történt be nem tartása miatt a vámhivatal a vámhitel igénybevetelét felfüggesztheti. Ha a váltó az elvámolást követő hónap 10-ig sem nyújtatik be, erről a vámhivatal a vámhitel esetleges visszavonása végett felettes hatósága útján hozzám tartozik jelentést tenni.

Hiányosan kiállított váltókat megfelelő rövid határidő alatt leendő kiegészítés végett a hitelre jogosultnak vissza kell adni.

Javitott vagy hibás váltókat a vámhivatal tintával keresztülhúzni és „Érvénytelen“ szóval megjelölve, a váltóúrlap-füzethez mellékelni tartozik. Ez esetben a félnek azonnal való kiállítás végett új váltóúrlapot kell kiadni.

8. A benyújtott váltókról a feleknek a váltóúrlap-füzetből

átvételi elismervényt kell kiszolgáltatni. A füzethez tartozó törzs-bárczán az előnyomatott helyen a váltó összegét és benyújtása napját fel kell jegyezni.

A benyújtott váltókon feltüntetett összegek a pénzügyi letét-naplónyomtatványon szerkesztendő külön „Vámváltó-letét-napló“-nak „Adóslevelek“ (kötvény) hasábjában bevételként elszámolandók, a váltók pedig letétértékként kezelendők és a letéteményezett okmányok jegyzékébe is bevezetendők.

A váltók benyújtása napján a váltóösszegek a vámhivatal egyéb naplóiban semmiféle elszámolást nem igényelnek, mert a szükséges elszámolások az előző havi zárlat alkalmával már fogatosítottak.

Az összes váltók összegyűjtve, legkésőbbben a hitelezést követő hónap 12. napjáig — az elfogadó nevét és lakását, a váltó folyószámát, a váltóösszeget, a kiállítási és lejáratási időpontot, továbbá a fizetési és telepítési helyet (helység és bankintézet) tartalmazó szabályszerű okmányok (ellennyugtául szolgáló jegyzék és a központi állampénztár által aláírandó vétbizonyítvány céljaira szolgáló, az ellennyugta tartalmával azonos adatokat tartalmazó jegyzék-ürlap) kíséretében — a magyar királyi központi állampénztárnak megküldendők; a jegyzék (ellennyugta) másodlatát a vámhivatalok egyidejűleg a pénzügyminiszteri számvevőség jövedéki csoportjának ajánlottan megküldeni kötelesek.

Elküldés előtt a vámhivatal a váltók hátlapjára a felelős számadók által aláírandó következő forgatmányt vezeti:

„Helyettünk a magyar királyi központi állampénztár rendelkezésére.

M. kir. fővámhivatal .....
 (P. H.) N. N.   N. N.
    állás   állás“

Az elküldött váltók összegei a „Vámváltóletétnapló“ „Adóslevelek“ (kötvény) hasábjában kiadásként elszámolandók, a váltók a letéteményezett okmányok jegyzékében is kivezetendők és az elszállítás napja, továbbá az elszámolási adatok a váltóürlapfüzet törzsbárczára rávezetendők.

9. Minden hitelre jogosult számára külön hitelszámlát kell vezetni és pedig ha valamely félnek több hitelengedélye van, az illető részére annyi hitelszámlát kell vezetni, ahány hitelengedély részére kiadatott.

A számlában a hitellajstrom lezárása után a váltók összegét a hitel terhére azonnal elő kell irni és a „Megjegyzés“ hasábjában a váltótartozások után járó kamatok összegét fel kell tüntetni.

Az esetben, ha valamely fél részére két vagy több hitel-számla vezetetik és ezek közül az egyik rész kézi vagy jelzálog útján, a többi pedig kezesség útján biztosított hitelekre vonatkozik, először a zálogszámlát, illetve számlákat és csak ennek vagy ezeknek teljes kimerítése után kell a kezességi számlát, illetve számlákat megterhelni (1. a 2. pont első bekezdését). Hiteltúllépések elkerülése céljából a még igénybe vehető hitelösszeget, amidőn arra a hónap folyamán szükség van, a hitellajstrom és a hitelszámla hónapközi házilagos lezárása útján kell megállapítani.

Minden hónap végén a hitelmaradványt az egyes hitel-számlákon akképen kell megállapítani, hogy az előző havi maradványhoz az illető hónap végén esedékes, vagy az esetleg az illető hónapban a lejárat előtt beváltott váltók összegét hozzá kell adni és a mutatkozó összegből a folyó havi tartozás összegét le kell vonni. Az ekként mutatkozó hitelmaradványt a következő hónapra szóló hitelszámlában fel kell tüntetni.

A hitelszámlákat költségvetési évenként kell vezetni és a költségvetési évet követő augusztus hónapban a m. kir. pénzügyminiszteri számvevőség jövedéki csoportjának kell beküldeni.

A hitelszámlák beküldése előtt a hitelt terhelő hátralékokat, vagyis a még le nem járt váltók egyes összegeit a lejárat idejének feltüntetése mellett a következő évi hitelszámlába tételenként kell átvezetni.

10. A lejárat napján a váltókat beváltottaknak kell tekinteni és a hitelszámla e célra szolgáló hasábjában minden további értesítés bevárása nélkül le kell irni.

Ha valamelyik fél benyújtott váltóját a lejárat napja előtt kívánja beváltani, ez esetben a vámhivatal a váltót a m. kir. központi állampénztártól visszakéri, a visszaérkezett váltót a „Vám-váltó-letétnapló“ „Adóslevelek“ (kötvény) hasábjában bevételként elszámolja, a letéteményezett okmányok jegyzékébe bevzeti és a váltó összegét a féltől beszedi.

A beváltott váltó a „Vámváltó-letétnapló“ „Adóslevelek“ (kötvény) hasábjában kiadásba teendő, a letéteményezett okmányok jegyzékében kivezetendő, a váltó teljes (brutto) értéke pedig

a „Közös határvámjövédéki napló“-ban a vámhitelt élvező fél által „Megtérített előleg“- címen bevételként elszámolandó.

A váltóösszeg kiegyenlítése a váltón „Kifizettetett“- szóval nyugtázandó és a kiegyenlítés megtörténte a fél hitelszámláján feljegyzendő.

A vámhivatalok felhatalmaztatnak arra, hogy a lejárat előtt beváltott váltók után a beváltás napja és a váltólejárat napja közötti időre eső kamatot a félnek, bélyegtelen nyugta ellenében, saját hatáskörükben kifizessék.

A kifizetett kamatok a pénzügyi tárca „Különféle kiadások“- című naplójában, az „Egyéb kiadások“- alrovat terhére „Vissza-fizetett vámhitelkamatok“-ként számolandók el.

A kamatvisszafizetés megtörténte a váltóra rávezetendő.

Hitelezett illetékeknek mindennemű visszatérítése a váltó beváltása előtt vagy után a visszatérítendő összegre eső hathónapi kamatokkal együtt rendszerint készpénzben történik.

A pénzügyi hatóságok azonban jogosítvák, hogy nagyobb összegek visszatérítését csak a váltó beváltása után rendeljék el.

Hitelezett vámilletékek és kamatok visszatérítését a hitel-számlában feljegyezni nem kell.

11. A pénzügyigazgatóságok mellé rendelt számvevőségek a „Vámváltó-letétnapló“-kat, számadások átvételére nézve előirt műveletek végrehajtása után, a magyar királyi pénzügyminiszteri számvevőség jövédéki csoportjának küldik meg; a „Különféle bevételek“- című naplóban elszámolt vámhitelkamatoakat az ugyane megnevezésű költségvetési cím 1. rovata 2. „Kamatok“- alrovatának 1. „Inségi kölcsönök és egyéb állami követelések után“- tétele javára, a „Különféle kiadások“- című naplóban elszámolt, a feleknek visszafizetett vámhitelkamatoakat pedig az ugyane megnevezésű költségvetési cím 2. „Vegyesek“- rovatának 7. „Egyéb kiadások“- alrovata terhére könyvelik.

Budapest, 1914. évi december hó 10-én.

1914 : XLVIII. TÖRVÉNYCIKK
a külkereskedelmi és külforgalmi viszonyok ideiglenes
rendezéséről szóló 1914. évi II. t.-c. hatályának meg-
hosszabbításáról és kiegészítéséről.

(Szentelést nyert 1914. évi december hó 21-én. — Kihirdettetett az az »Országos Törvénytár«-ban 1914. évi december hó 24-én).

1. §.

A külkereskedelmi és külforgalmi viszonyok ideiglenes rendezéséről szóló 1914. évi II. törvénycikk*) hatálya 1915. évi december hó 31-ig meghosszabbittatik.

2. §.

A háború okozta rendkívüli gazdasági viszonyokra való tekintettel felhatalmaztatik a miniszterium, hogy a termelés és közfogyasztás igényeinek megfelelőbb kielégíthetése érdekében a vámtarifa egyes rendelkezéseit módosíthassa s e részben intézkedéseit legkésőbb 1915. évi december hó 31-ig érvényben tarthassa.

Ez előző bekezdésben nyert felhatalmazás alapján tett intézkedésekről az országgyűlésnek utólag jelentés teendő.

3. §.

A jelen törvény kihirdetése napján lép hatályba és végrehajtásával a miniszterium bizatik meg.

A m. kir. miniszterium 323/1915. M. E. számú rendelete, amellyel a káposztarepce- és repcemag, valamint az ólom és a pamutmagolaj vámja időlegesen felfüggesztetik, illetve mérsékeltetik.

Az 1914 : XLVIII. törvénycikk 2. §-ában nyert felhatalmazás alapján a m. kir. miniszterium, egyetértve az osztrák cs. kir. kormánnyal, további rendelkezésig az osztrák-magyar monarchia két államának az 1908 : XH. törvénycikk A) mellékletét képező szerződéses tarifája 45. tételében *káposztarepce- és repcemagra*, 488. tételének a) pontjában *ólomra* (antimonnal, arzénnel, ónnal vagy cinkkel ötvözve is) megállapított vámot felfüggeszti és 105.

*) A hivatkozott törvény felhatalmazza a kormányt, hogy egyes külállamokkal való kereskedelmi és forgalmi viszonyaink ideiglenes szabályozása céljából 1914. dec. 31-ig terjedő hatállyal ideiglenes megállapodásokat létesíthessen.

tételében *pamutmagolajra* (hordókban, tömlőkben és hólyagokban) megállapított vámot a szerződéses forgalomban 100 kg.-ként 15 (tizenöt) koronára mérsékeli.

Ez a rendelet kihirdetésének napjával lép hatályba.

Budapest, 1915. évi január hó 21-én.

A m. kir. miniszterium 575/M. E. számú rendelete, mellyel több cikk vámja időlegesen felfüggesztetik.

Az 1914 : XLVIII. törvénycikk 2. §-ában nyert felhatalmazás alapján a m. kir. miniszterium egyetértve az osztrák cs. kir. kormánnyal, a m. kir. miniszteriumnak 1914. évi október hó 9-én 7.475/M. E., illetve 1915. évi január hó 21-én 323/M. E. szám alatt kelt rendeletei kapcsán további rendelkezésig az Osztrák-Magyar monarchia két államának az 1908 : XII. törvénycikk A) mellékletét képező szerződéses tarifája 131/132. tételeiben — a *besűritett (kondenzált) vagy szárított tej, tejtömbökben is*, mindezek cukor hozzáadásával, vagy anélkül — vámját, vámpótlékkal együtt felfüggeszti, továbbá a vámtarifa 115. tételébe sorolt *szágó és szágópótló, tapióka, arrowroot*, valamint a 613. tételébe tartozó *keményítő (keményítőliszt is)* vámmentes behozatalát engedélyezi — *fogyasztási cikkekre való feldolgozásra*, engedélyjegy alapján, a rendeleti úton megállapítandó feltételek és ellenőrzés mellett.

(L. a vámtarifa Végrehajtási Utasításának 3. §-át.)

Ez a rendelet kihirdetésének napjával lép hatályba.

Budapest, 1915. évi február hó 9-én.

Végrehajtási jogsegély Ausztriával.

1914 : LI. TÖRVÉNYCIKK

az osztrák birodalmi tanácsban képviselt királyságokkal és országokkal a kölcsönös végrehajtási jogsegély szabályozása tárgyában kötött szerződés 21. cikkéhez megállapított kiegészítő rendelkezések becikkelyezéséről.

(Szenteseítést nyert 1914. évi december hó 23-án. — Kihirdettetett az »Országos Törvénytar«-ban 1914. évi december hó 29-én.)

A magyar szent korona országai és a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok között a kölcsönös végrehajtási

jogsegély szabályozása tárgyában az 1914. évi május hó 10. napján kötött s az 1914: XLII. törvénycikkbe iktatott szerződés 21. cikkéhez*) az 1914. évi október hó 24. napján megállapított kiegészítő rendelkezések az állam törvényei közé iktattatnak.

Szövegük a következő :

Kiegészítő rendelkezések a végrehajtási jogsegély iránt 1914. évi május hó 10. napján kötött szerződéshez.

A magyar királyi kormány és a császári királyi osztrák kormány, a háborús események folytán a magánjogi kötelezettségek teljesítésére engedett halasztás következtében, a kölcsönös végrehajtási jogsegély szabályozása tárgyában az 1914. évi május hó 10. napján kötött szerződés 21. cikkéhez a következő kiegészítő rendelkezésekben állapotok meg :

Oly követelésekre és oly követelések részösszegeire, amelyek a per bíróságának államában a háborús események következtében kiadott külön szabályok értelmében moratórium alá estek és amelyekre nézve az 1915. évi április hó 30. napjáig végrehajtható okirat keletkezett, a végrehajtást a másik államban az 1915. évi október hó 1. napjáig akkor is el kell rendelni, ha a végrehajtás a végrehajtási jogsegély iránt kötött szerződés hatályosságának kezdetekor érvényes szabályok szerint volt elrendelhető.

Ha a moratórium az 1914. évi november hó végét meghaladó időtartamra terjedne, az előbbi bekezdés rendelkezését azzal a változtatással kell majd alkalmazni, hogy a hitelezőt a határidőnek ugyanolyan tartamú meghosszabbítása illesse, mint amennyi időt ő a moratórium következtében veszít.

A jelen kiegészítő rendelkezések ugyanazon a napon lépnek életbe, mint az 1914. évi május hó 10. napján kötött szerződés.

Budapesten, 1914. évi október hó 24. napján.

Wien, am 24. Oktober 1914.

*) Az 1914: XLII. t.-c. hivatkozott 21. cikke így hangzik :

A jelen szerződés 1915. évi január hó 1. napján lép életbe és az 1917. év végéig hatályban marad. Ha ez időtartam eltelte előtt tizenkét hónappal a szerződő felek egyike sem jelenti ki azt a szándékát, hogy a szerződést hatályon kívül helyezze, az attól a naptól számított egy év elteltével marad érvényben, amely napon azt valamelyik szerződő fél fölmondja.

Az 1915. évi július hó 1. napjáig azonban oly végrehajtható okiratok alapján, amelyek 1915. évi január hó 1. napja előtt keletkeztek, a végrehajtást akkor is el kell rendelni, ha a végrehajtás a jelen szerződés hatályosságának kezdetekor érvényes szabályok szerint volt elrendelhető.

Behozatali, ki- és átviteli tilalmak.

A m. kir. miniszterium 5.525/M. E. számú rendelete több cikk behozatalának tilalmáról.

Az osztrák-magyar monarchia két államának az 1908 : XII. t.-c.-kel beiktatott szerződéses vámtarifája VII. cikke alapján a m. kir. miniszterium az osztrák cs. kir. kormánnyal egyetértve, a következőket rendeli, illetve teszi közzé :

1. §.

1. mindennemű fegyverek és fegyver-alkatrészek,
2. mindennemű lőszer és lőszeralkatrészek,
3. mindennemű robbanóanyagok, lő-, robbantó- és gyújtószerek,
4. galambok

behozatala megtiltatik.

A m. kir. pénzügyminiszter felhatalmaztatik, hogy különös esetekben a cs. és kir. hadügyminiszterrel egyetértőleg a fenti tilalom alól kivételeket engedélyezhessen.

2. §.

A hadügyi igazgatás céljait szolgáló szállitmányokat ezen rendelet határozmányai nem érintik.

3. §.

Az e rendeletbe ütköző cselekmények a fennálló jogszabályok szerint büntetnek.

4. §.

Ezen rendelet kihirdetésének napjával lép hatályba.
Budapesten, 1914. évi július hó 27.

A m. kir. miniszterium 1915. évi 551/M. E. számú rendelete több cikk ki- és átvitelének tilalmáról.*)

Az osztrák-magyar monarchia két államának az 1908 : XII. törvény-cikkkel beiktatott szerződéses vámtarifája VII. cikke alapján a m. kir. miniszterium az osztrák cs. kir. kormánnyal egyetértve, a következőket rendeli, illetve teszi közzé:

1. §.

A m. kir. miniszterium 1914. évi október hó 2-án kelt 7.362/M. E., 1914. évi október hó 21-én kelt 7.861/M. E., 1914. évi november hó 30-án kelt 8.757/M. E. és 1915. évi január hó 4-én kelt 40/M. E. számú rendeleteinek határozmányai helyébe a következő rendelkezések lépnek:

2. §.

Az alább megnevezett cikkek *kivitele* és *átvitele* tilos:

I.

1. Kakaóbab és kakaóhéj,
2. kávé, nyers és pörkölt,
3. tea,
4. bors, (paprika nem esik a tilalom alá)
5. gabona (buza, kétszeres, tönköly, rozs, mindennemű árpa, zab, tengeri, tatárka, köles),
6. hüvelyesek (bab, borsó, lencse, bükköny, csillagfürt),
7. rizs,
8. liszt és a 33. tétsz. alá tartozó mindennemű őrlemény,
9. maláta,
10. burgonya,
11. hagyma, fokhagyma, mindennemű répa, friss káposzta, külön meg nem nevezett friss főzelék és étkezésre való friss növény, valamint efféle főzelék elkészítve (száritva, aszalva [aszalt főzelék], sajtolva, összevagdala, porrá törve) sóva is vagy berakva (a száritott gomba és berakott uborka kivételével), továbbá főzelékkonzerv (a fényüzési konzerv kivételével).
12. mindennemű ételzsiradék, a szalonnát beleértve,
13. friss és elkészített hús, húskolbász, húskonzerv és húsfőzelék-konzerv,

*) A Magyarországon érvényben levő kiviteli tilalmakat egy 1915. február hó 9-én kelt összminiszteriumi rendelet foglalta össze, mely az előbb kibocsátott rendeleteket hatályon kívül helyezte. A rendelet az autonóm vámtarifa osztályainak és tételeinek sorrendjében közli az egyes kiviteli tilalom alá eső árukat. Mi ezenkívül külön abécé-rendben is közöljük a kiviteli tilalom alá eső áruk listáját.

14. vad és szárnyasvad, libák
15. friss, sózott, füstölt, szárított hal, halkonzervek,
16. katonai és hajóskétszersült,
17. kenyér és tésztaemű,
18. csokoládé, tömbökben és táblákban, kakaótészta és kakaópor,
19. kávékonzerv, malátakávé, és egyéb kávépótló,
20. tojás,
21. rum,
22. ecet, ecetesszencia és ecetsav,
23. mindennemű sajt,
24. süritett tej és szárított tej poralakban vagy tömbökben (tejkonzerv),
25. nád- és répacukor.

A kiviteli tilalom nem terjed ki az úgynevezett kis határszéli forgalomra, vagyis arra a forgalomra, amely a közvetlenül a vámvonaltól mentén fekvő községek lakóinak a fenti cikkek közül mindennapi szükségletükre való beszerzéséből áll elő.

II.

1. Szarvasmarha, sertés, juh és kecske,
2. ló, öszvér és szamár,
3. galambok,
4. széna, szalma és szecska,
5. káposztarepce- és repcemag, a cukorrépmag kivételével,
6. len- és kendermag, pamutmag, sesammag, földidió, pálmamag, korpa, sójabab, heremag, konyhakömény,
7. nyers bőrök, hólyagok és belek friss, sózott vagy szárított állapotban, aranyverőhártya,
8. a 91. t.-sz. (hal- és fókazsir), 92. t.-sz. (állati faggyú és sajtolt faggyú), 93. t.-sz. (növényi faggyú, pálmaolaj, pálmamag és kókuszdióolaj), 95. t.-sz. (stearinsav, palmitinsav), 96. t.-sz. (paraffin) és 97. t.-sz. (degras és elainsav) alá tartozó technikai célokra szolgáló zsiradékok és zsirsavak,
9. zsiros olajok,
10. európai épület- és szerszámfa, kemény- vagy puha-, kerek, ácsolva, fűrészelve, vágva, hasítva, tovább meg nem munkálva, vasúti talpa is, táviróoszlopok, a 347. t. sz. alá tartozó lehántott vagy késsel vágott falapok, továbbá furniok vagy furniok összeenyvezése útján készített lapok, előkészített hordófa, kézi lőfegyverekhez való nyers, előkészített vagy megmunkált agyfák, továbbá bognármunkák, valamint bognármunkákhoz előkészített fa, sátorcölöpök és sátorrudak, szerszámnyelek,
11. tüzelőszén, (faszén is), a kokszot beleértve, brikettek,
12. ércek,

13. kénkovand, pörköelve is,
14. fémkohókból származó salak,
15. azbeszt, grafit, kaolin (nem tartoznak ide a foglalt és nem foglalt ceruzák), magnezit, nyers vagy égetett magnezittégla is,
16. festőanyag és festőanyagkivonat, valamint mindennemű festék, kátrányfesték is. (E tilalom alá esik a korom, korombiszter, szénpor, valamint az őrölt és elkészített feketítő is (nyomdafestékek) (605—607. t.-sz.), nem esnek azonban a tilalom alá a festékföldek, a cinkfehér, ólomfehér, lithopone, griffitfehér, valamint az email- és zománccfestékek, a fénymázfirnisszel elkészített festékek, továbbá a festő, viz- és pasztellfestékek gyanánt elkészített festékek),
17. cserzőanyagok és cserzőanyagkivonatok,
18. közönséges gyanta, kolofonium,
19. terpentín és terpentínolaj,
20. mastix és mastixkészítmények,
21. kőszénkátrány, valamint minden könnyű és nehéz kőszénkátrányolaj és minden, robbanóanyagok és kátrányfestőanyagok előállítására használható szerves termék, a benzoésav és annak sói kivételével.

Ide tartoznak különösen a következő termékek és azok sói:

a) formaldehyd, phosgen (klórszénnoxid), klórmethyl, klóräthyl, jégecet, ecetsavanhydrid, klórecetsav, ecetester (ecetäther), acetecetester,

b) benzol, toluol, xylool, naftalin, anthracen és ezek nitro-, amido- és klórvegyületei, valamint ezek sulfosavai, karbonsavai és helyettesítői:

anilin, toluidin, xylidin, cumidin, nitránilinek, naphylaminek (alfa és béta), sulfanilsav, metanilsav, naphthionsav, naphthionat, Freund-féle sav, phenylendiaminok, toluylendiaminok, naphthylendiaminok, benzidin, tolidin, továbbá monomethyl-, monoäthyl-, monobenzyl-, dimethyl-, diäthyl-, di-benzyl-, methyläthyl-, methylbenzyl-, aethylbenzylanilinek és toluidinek, diphenylamin, nitrobenzol, di- vagy binitrobenzol, di- vagy binitroklórbenzol, nitrotoluol, di- vagy binitrotoluol, trinitrotoluol, nitronaphtalinek, phtalsav, anthranilsav, benzylchlorid, benzoylchlorid,

c) phenol (karbolsav) krezolok, dioxybenzol (resorcin), alfa- és béta-naphtol, ezek nitro-, amido- és klórvegyületei, valamint ezek helyettesítői, (például naphtholsulfosavak, (Neville-Winther-sav, crocein-sav, Schäffer-féle sav, F-sav, chromotrop-sav), amidonaphtholsulfosavak (gamma-sav, J-sav, H-sav, S-sav, SS-sav), anisidinek, phenetidinek, dianisidin, azobenzol, amidoazobenzol, amidoazotoluol, acetanilid (antifebrin), amidoacetanilid, amidophenolok, amidokrezolok, dimethyl- és diäthylamidophenol, diamido-stilbensulfo-sav, salicyl-sav, nitro- és amidosalicyl-sav, naptholkarbon-savak),

aldehidek, ketonok, hydrolok és ezek helyettesítői (benzaldehyd,

nitro-, klór- és amidobenzaldehidek, tetramethyl-, tetraäthyl-diamido-diphenylketonok és hydrolok).

22. Ásványolaj és az abból előállított minden olaj, különösen a benzin, petroleum, gázolaj és mindennemű nehéz olaj,

23. pamut, nyers állapotban, gyaratolva, fehéritve, festve, őrölve, pamuthulladék, pamutvatta és tisztító pamut,

24. mindennemű pamutfonál, a kiskorlat számára kiserelve is,

25. pamutszövet, közönséges sima, egyszerűen sávos is, nyers állapotban vagy fehéritve, továbbá kötött és kötszövött árúk pamutból mindennemű vízhatlan pamutszövet,

26. len, kender, juta és más külön meg nem nevezett növényi fonóanyagok, nyers állapotban áztatva, törve, gerebenezve, fehéritve, festve és hulladékokban,

27. len-, kender-, jutafonalak és fonalak külön meg nem nevezett növényi fonóanyagokból,

28. len-, kender-, jutafonálból és külön meg nem nevezett növényi fonóanyagokból készült fonalakból való szövetek, mustrátlanok, nyers állapotban, fehéritve vagy szapulva, festve vagy tarkán szőve, impregnálva, amelyeknél 2 cm. oldalú négyzetre bezárólag legfeljebb 80 lánca és vetőlékfonál esik (a szőnyegek, butor- és függönyszövetek kivételével),

29. az előbbi pontban megnevezett szövetekből konfekcionált tárgyak,

30. kocsitakarók és egyéb takarók durva kelméből impregnálva is, a rendes vasúti és hajózási forgalomban használtak kivételével, továbbá sátrak, sátorlapok és a 207. a/2. t. sz. alá tartozó len sátor-sávos négyzetméterenként 500—550 gr. súlyban, valamint mindennemű viaszos vászon,

31. kötelek 10—25 mm. vastagságban, továbbá mindennemű heveder és hevederhez hasonló szalag,

32. gyapjú nyersállapotban, mosva, fésülve, festve, fehéritve, őrölve, gyapjúhulladék, lószőr, és egyéb állati szőr, göndörített szőr is,

33. mindennemű gyapjúfonál,

34. gyapjútakarók és pokrócok, továbbá kötött és kötszövött árúk gyapjúból,

35. egyenruhaszövetek és mindennemű kész egyenruha, hátizsákok is (bőrkeztük nem tartoznak ide),

36. gépnemez,

37. durva kefék (lókefék),

38. málna- és szállítókosarak,

39. papirosanyag fehéritve vagy nem fehéritve és fedélpapiroslemezek,

40. nyomdapapiros, itató- és selyempapiros az egész ivékben levő vagy fölvágt szivarkapapiros kivételével,

41. kaucsuk, guttapercha (balata is) nyersen vagy tisztítva és ezek hulladékai, factis (kaucsukpótló).

42. a 305—320. t. sz. alá tartozó kaucsukárúk (egyéb árúk kaucsukból való csekély részekkel kapcsolatban nem esnek a kiviteli tilalom alá),

43. mindennemű bőr (cserzett), a diszműáruhoz való bőr kivételével, (a diszműáruhoz való bőrök közé tartozik a 2 mm. vagy ennél kisebb vastagságú disznóbőr is),

44. nyerges-, szijgyártó- és bőröndösárúk, amennyiben katonai használatra alkalmasak,

45. férficipő és csizma, páronként 1000 g.-nál nagyobb súlyú, továbbá bocskor,

46. prémárú, közönséges bőrökből,

47. barakkok és barakkrészek, fából való csónakok, evezők, továbbá főzőládák és tolotargoncák, ugyszintén skik (hótalpak), előmunkált skifák, skibotok és ezek alkotórészei,

48. nyeregfa és nyeregváz,

49. tartószerkezetek lovakon stb. való szállításhoz,

50. szigetelők a táviró- és telefonépítéshez, szerelve vagy nem szerelve,

51. nyers vas, ócska vastöredék és vashulladék, ócska acéltöredék és acélhulladék, olvasztásra vagy hegesztésre, (idetartoznak a ferrosilicium, ferromangán és más ferroötvözetek is),

52. bucavas, ingot,

53. farkvas folytvasból és hegesztett vasból, farkvas bucavasból, kovácsolással alakítva, platinák,

54. króm- és nikkelacél, továbbá krómnikkelacél rudakban, hengerelve, kovácsolva, huzva,

55. vas- és acéldrót ónozza vagy cinkezza is, 0.3—6 mm. vastagságú,

56. I alakú tartók folyóméterenként 16—186 kg. és □ tartók folyóméterenként 8.7—50.5 kg. súlyúak,

57. vas- és acélpléh, mely 0.7—2 mm. vastagságú 1.000—3.700 mm. hosszúság és 360—850 mm. szélesség mellett, továbbá ily pléh 10—12 mm. vastagságban,

58. bádóg (ónozott vaspléh),

59. kovácsolt vasból való csövek,

60. mindennemű tüskés drót, drótkötél 6—35 mm.-ig terjedő vastagságban,

61. hidszerkezetek, szétszedve is,

62. üstök (palackok) sűrített gázok szállítására.

63. viharfáklyák, folyami és tengeri aknák és aknatartályok,

64. szelencék, házi és konyhai eszközök bádógból,

65. sinek és sinmegerősítő eszközök, kitérőkészülékek és keresztvezők, váltók, fékezőkészülékek és ütközők,
66. kecskelábak és durva kőfejtők,
67. csákányok és lapátok,
68. fejszék és kalapácsok darabonként 500 g.-nál nagyobb súlyúak, feketék vagy közönségesen megmunkáltak,
69. csikózabla, feszítőzabla, kengyelvas, sarkantyú, vasalások és egyéb lovagló- és hajtószerszámrészek vasból,
70. lóvakarók pléhből.
71. patkók, patkósarkok, patkószegek,
72. horgonyok, vasmacskák (két vagy több karmúak),
73. szöglet (formás) vas 25×25 től egész 60×60 mm. méretű és 3—7 mm. vastagságú,
74. nagyobb mérőszalagok tokban,
75. reszelők 250 mm. és ennél hosszabb vágott felülettel,
76. mindennemű fúró, véső, csavarkulcs 250 g.-nál nagyobb súlyban,
77. fűrészek, géphasználatra, továbbá, ives és keresztfűrészek,
78. vasláncok 2 mm. vagy ennél nagyobb vastagságú láncszemekkel,
79. buktatókocsik és azok alvázai mezei vasutakhoz,
80. torpedó védőhálók,
81. védőpáncélok és azok alkatrészei, ágyúpáncélszerkezetek,
82. hajócsákyák, mindennemű kuszóvasak, a táviróvezeték építéséhez való is,
83. torpedók és azok alkatrészei, pl. levegőreservoírok, robbantótölténytokok, mozgatószerkezetek, propellersavarak,
84. mindennemű fegyver, fegyverállvány és fegyveralkatrész,
85. nemtelen fémek és fémötvözetek, nyers állapotban, ócska fém-töredék vagy fémhulladék, (fémhamu, -vakarék, -reve, -salak is), valamint nemtelen fémekből és fémötvözetekből való lemezek, pléhek, rudak, pálcák és drótok,
86. egészen vagy részben ólomból, ónból, rézből, nikkelből vagy alumíniumból való árúk, amennyiben azokban a fémek nem csupán egészen csekély mérvben foglaltaknak, nyomdabetük,
87. fémszövetek,
88. közúti gőzhengerek, vontatható lokomobilok, mozdonyok, alkatrészeikre szétszedett állapotban is,
89. mindennemű exploziós motor,
90. forrólégszivattyúk, pulsométerek,
91. mindennemű kos (cölöpverő), csigasor, csiga, emelőgép, vontatható daru, fémmegmunkáló gép, fából való papirosanyag és papiros előállítására szolgáló gépek szétszedve is,

92. vontatható létrák,
93. a XL. tarifaosztályba tartozó fújtatók, tábori kovácsműhelyek és tábori sütőkemencék,
94. villamos sűrítők,
95. táviró (drótnélküli táviró is), telefonkészülékek és mikrofonok, villám ellen óvó készülékek, antennák (árbocrészek és vezetékalkatmányok drótnélküli távirókhoz),
96. mindennemű galván elem, akkumulátorok, valamint ezek alkotórészei és zsebtűzszerszámok, (ide tartoznak a villamos zseblámpák, száraz lemezek és ezek alkotórészei is),
97. szigetelt drót,
98. táviró és telefonkábel,
99. villamos szén,
100. teherszállító kocsik, mozgókonyhák és vontatható sütőkályhák, betegszállító kocsik és hordágyak, szétszedve is,
101. kerékpárok, automobilonok (motoros kerékpárok is) és automobilmotorok, továbbá mindennemű légi járómű, ideértve a fentebb megnevezett cikkek alkatrészeit is, vasuti teher- és személyszállító kocsik,
102. cellák és cellaszövetek léghajók és léggömbök számára,
103. fa- és vashajók, gőzhajók, motoros csónakok,
104. sebészeti és orvosi műszerek,
105. szintező készülékek, planiméterek, szögdobok,
106. színházi látszóvek, távcsövek, fényoszórók és távmérők, optikai jelzőkészülékek és azok alkatrészei,
107. léghajózási és hajózási szögmérőműszerek, hajózási menetmérők mélységmérők, kronométerek, megfigyelő órák, iránytűk és iránytűtartozékok, forgó iránytűk és átviteleik, léghajózási mérőműszerek, fényképészeti és mozgófényképkészülékek, valamint filmek,
108. nyomtávmérők és kapcsolómértékek a vasutépítéshez,
109. bakteriologiai szerek,
110. antimon, kéneső, kén és kénsav, salétrom és salétromsav, sósav, káliumklorát, kalciumkarbid, szappanfőzési aljalug, glicerin, nyers állapotban és tisztítva, aceton, faszesz, methyl-alkohol, kénsavanhydrid, kénessav és pikrinsav, szóda, moslékszén, hamuzsír, chlorón (ónchlorür) és ónchlorid, rézgálic (az admontigálicot ideértve),
111. sűrített és csepfolyósított hidrogén és oxigén,
112. égetett (kalcinált) agyagföld, borsav, borkősav, citromsav, cyankalium, cyannatrium, ecetsavas mész, salétromsavas baryt, natriumoxalat, kénsavas ammoniak, paraformaldehyd és formaldehydoldatok,
113. könyvnyomdahengerek és könyvnyomdahengeranyag,
114. a következő gyógyanyagok és gyógyszerek: antipirín, aszpirín, atropin, valamint a Belladonna gyökerei és levelei, keserű mandulavíz, bróm

és annak összetételei, catgut, kinin (sósavas és salétromsavas), chinisol, sebészeti selyem, kloroform, kokain és sói, kodein (sósavas és foszforsavas), formalin, fukszin, jód, jódkáli, jódnátron, jodoform, jódtinktúra, jódkéneseő, morfium és sói, érzéketlenítő aether, ópium, ópiumtinktúra, phenacetin, pyrazolonum, phenyldymethylicum és származékai (pyramidon stb.), kénesősők, salypirin és az ezt helyettesítő készítmények, strophantusmag és készítményei, strichnin és sói, styrax, sulfonal, vaselin, veronál, wismutsók, továbbá kötöző vatta, kötöző gaze és más kötözőkelmék bármily alakban,

115. bakteriologiai tenyésztőtelephez való anyag (agar-agar, gelatine, pepton) védőójtóanyagok, fertőzőbetegségek elleni védőszérumok és gyógyszerumok, kísérleti állatok,

116. mindennemű lőszer és lőszeralkatrész,

117. mindennemű robbantóanyag, lő-, robbantó- és gyujtószér,

118. mindennemű kálisó, mint klórkálium, kénsavas káli stb., foszfátok, trágyások, és műtrágya, a légnitrogénből készült trágyák is,

119. korpa, őrölt rizshüvely (őrölt rizspolyva), valamint mindennemű erőtakarmány (lenolajpogácsa és a zsíros olajok gyártásánál visszamaradó egyéb szilárd anyagok őrölve is, répaszelet, melassz-erőtakarmány stb.),

120. csontok, továbbá csont-, szaru- és patahulladék, (nem tartoznak ide a csontáruk előállítására való (keménycsontnak vagy csövecscsontnak is nevezett) megmunkálásra szánt csontok, amelyek teljesen zsirtalanítva vannak, szárazak, husrészekről mentesek és csaknem teljesen szagtalanok),

121. mindennemű rongy,

122. platina és platinaárú, platinaklorid.

123. olvasztótégelyek,

124. celluloid, lemez-, rud- vagy csőalakban,

125. szágó és szágópótló, tapioka, arrowroot, keményítő (keményítőliszt is), keményítőmészga (dextrin, leiogomme, gommeline) és egyéb k. m. n. n. mézgapótlók, csiriz, pép és hasonló keményítőliszt-tartalmú ragasztó és appretáló anyagok,

Kiviteli áruknál az elküldési hely szerint, átviteli áruknál a beléptető vámhivatal szerint tekintetbe jövő *penzügyminiszter* a fenti tilalmak alól különös esetekben a cs. és kir. hadügyminiszterrel egyetértőleg *kivételeket* engedélyezhet.

3. §.

Az erőjárművekkel (automobilokkal és motoros kerékpárokkal), kerékpárokkal és teherkocsikkal, lovakkal, öszvérekkel, szamarakkal, más teherhordó vagy igásállatokkal befogva is és a lábon hajtott legelőmarhával való határszéli forgalom a szerződéses vámterület határán át azon államok felé, ahova az átvitel megtiltva nincs, a következő rendelkezések szerint van megengedve:

a) A belföldi határkerületekből a fenti cikkeket ipari vagy gazdasági üzemben, más ideiglenes használatra, az utazási vagy üzleti forgalomban és legeltetési célokra csakis írásbeli rendőrhatalósági (főszolgabírói, járásfőnöki vagy rendőrkapitányi) engedély mellett és csakis az előjegyzési eljárásban azzal a kötelezettséggel, hogy azok a körülményekhez képest megállapítandó határidőn belül vissza is hozattassanak, szabad az engedélyezési okmányban kifejezetten megnevezendő határvámhivatalon át a megjelölt külállam szomszédos határkerületeibe kivinni. A hivatal előtt ismert, megbízható személyek részére az engedélyt ugyanolyan feltételek mellett a határvámhivatalok rövid úton is megadhatják.

b) A jelen §. 1. bekezdésében felsorolt cikkek, melyek külföldi határkerületből a belföldi szomszédos határkerületbe ipari vagy gazdasági üzemre, más ideiglenes használatra, az utazási vagy üzleti forgalomban, vagy legeltetési célokra hozatnak be, az akadálytalan visszkivitel igényének biztosítása végett a vámelőjegyzési eljárásban kezelendők. A visszkivitel csakis az előjegyzési jegyen a fél vonatkozó javaslatának figyelembe vételével megjelölt határvámhivatalon át és az illető cikkek azonosságának megállapítása után van megengedve.

c) Az ezen rendelet 2. §-ában megállapított tilalmak és a határforgalom számára a 3. §. a) és b) pontjában felsorolt rendelkezések nem nyernek alkalmazást azoknak a postajáratoknak járműveire, melyek vámhatárokon át közlekednek, amennyiben ezen járművek a postaszolgálatban használatnak.

d) »Határkerület« alatt a belföldön a közvetlenül a vámvonal mentén fekvő közigazgatási járásokat, illetőleg a közvetlenül a vámvonal mentén fekvő t. j. és r. t. városok területét, a külföldön pedig a közvetlenül a vámvonal menrén fekvő hasonló közigazgatási területet kell érteni.

4. §.

Különös méltánylást érdemlő körülmények közt az alispánok és polgármesterek a katonai területi parancsnokságokkal egyetértően, külön kérelemre egyes, a 3. §-ban felsorolt cikkeknek kivitelét, valamint az azokkal való forgalmat azon államok felé, ahová az átvitel megtöltve nincs, más mint a 3. §. a) és b) pontjaiban felsorolt esetekben is engedélyezhetik.

Az alispánok és polgármesterek fel vannak továbbá hatalmazva, hogy a pénzügyigazgatóságokkal és amennyiben szükségesnek tartják, a katonai területi parancsnokságokkal is egyetértően a mindkét határkerületben lakó gazdáknak, akik a tulsó határkerületben szántóföldeket, réteket vagy legelőket tulajdonban vagy bérben birnak, vagy akiknek a földjeit a vámvonal átszeli, kérésükre különös méltánylást érdemlő körülmények közt és a

netaláni visszaélések meggátolására alkalmas intézkedéseknek elrendelése mellett megengedjék, hogy:

a) ezen földeknek a 2. §-ban megnevezett termékeit, illetve az azok műveléséhez szükséges veteményeket a vámvonalon át akadálytalanul kivihessék;

b) a határt ezen tárgyakkal és a saját igás-, teherhordó- vagy legelő-marháikkal mellékutakon átléphessék.

5. §.

A 3. és 4. §-okban megjelölt cikkek kivitelének engedélyezéseért birtokosaik a rendőrhatalóságokhoz (főszolgabíró, illetőleg járásfőnök, vagy rendőrkapitányság), illetve a határvámhivatalhoz tartoznak folyamodni.

Ezen engedély, mely az engedélyező hatóságok belátása szerint bizonyos körülmények közt megfelelő biztosítékhoz is köthető, csakis teljesen megbízható feleknek adandó egyszersmindenkorra vagy pedig esetről-esetre.

6. §.

A hadügyi igazgatás céljaira szolgáló szállítmányokat ezen rendelet nem érinti.

7. §.

Ezen rendeletbe ütköző cselekmények a fennálló jogszabályok szerint büntetendők.

8. §.

Ez a rendelet a kihirdetés napjával lép hatályba.

Az Ausztria-Magyarországban kiviteli tilalom alá eső áruk betűrendes jegyzéke.

Aceton.
Acéltörődék és acélhulladék olvasztásra és hegesztésre.
Agar-agar.
Agyfák, kézi lőfegyverekhez nyersen, előkészítve vagy megmunkálva.

Akkumulátorok, valamint ezek alkatrészei.*
Aluminiumárúk (l. 344. l., 86. pont.)

* Idetartoznak a villamos-zseblámpák, szárazelemek és alkatrészeik is.

- Antennák (árbocrészek és vezetékalakítmányok drótnélküli távirókhöz).
- Antimon,
- Aranyverőhártya.
- Arrowroot.
- Automobilok (motoros kerékpárok is), automobilmotorok, továbbá mindennemű légi jármű, ideértve a fentebb megnevezett cikkek alkatrészeit is.
- Ágyúpáncélszerkezetek.
- Árpa, mindennemű.
- Ásványolaj és az abból előállított minden olaj, különösen a benzin.
- Azbeszt.
- Bakteriológiai tenyésztőtelephez való anyag (agar-agar, gelatine, pepton), kísérleti állatok.
- Bakteriológiai szerek.
- Barakkok és barakkrészek.
- Bádóg (ónozott vaspléh).
- Bádoghulladék.
- Bányafa.
- Belek, friss, sózott vagy szárított állapotban.
- Belladonna gyökerei és levelei.
- Betegszállító kocsik, szétszedve is.
- Bocskor.
- Bognármunkák.
- Bognármunkákhoz előkészített fa.
- Bőrdöngőszárú, amennyiben katonai használatra alkalmasak.
- Borkósav.
- Borsav.
- Bors.
- Bőr, mindennemű (cserzett), a díszműárúhoz való bőr kivételével.
- Bőr, nyers.
- Brikett.
- Bucavas.
- Buktatókocsik és azok alvázai mezei vasutakhoz.
- Burgonya.
- Buza.
- Cellák és cellaszövetek léghajók és léggömbök számára.
- Celluloid, lemez-, rud- vagy csőalakban.
- Chloron (ónchlorür)
- Citromsav.
- Csavarkulcs 250 gr.-nál nagyobb súlyban.
- Csákányok.
- Cserzőanyagok és cserzőanyagkivonatok.
- Csigasor, csiga.
- Csikózabla, fészítőzabla.
- Csiriz.
- Csokoládé, tömbökben és táblákban, kakaótészta és kakaópor.
- Csontok, csont-, pata- és szaru-hulladék (l. 346. l. 120. p.)
- Csónakok fából, evezők.
- Csövek, kovácsolt vasból.
- Cukor (nád- és répacukor.)
- Cyankalium.
- Cyannatrium.
- Daru, vontatható.
- Degras és elainsav.
- Dextrin.
- Drót, szigetelt.
- Drót, tüskés, mindennemű és drótkötél 6—35 mm.-ig terjedő vastagságban,
- Durva kefék (lókefék).
- Ecet, eceteszcencia.
- Ecetsav.
- Ecetsavas méz.

Egyenruhaszövetek és mindennemű kész egyenruha.

Email- és zománccfesték

Emelőgép.

Emelővas 250 grammnál nagyobb súlyban.

Erőtakarmány, mindennemű (len-olajpogácsa és a zsiros olajok gyártásánál visszamaradó, egyéb szilárd anyag őrölve is, répaszelet, melassz-erőtakarmány stb.)

Evezők.

Exploziós motor, mindennemű.

Égetett agyagföld (kalcinált).

Épület- és szerszámfa, európai, kemény vagy puha, kerek, ácsolva, fűrészelve, vágva, hasítva, a furnirok kivételével, tovább meg nem munkálva.

Ércek.

Ételzsiradék, mindennemű, a szalonnát beleértve.

Falapok, lehántva vagy késsel vágva.

Faggyú, állati, sajtolt növényi.

Farkvas, folytvasból és hegesztett vasból, bucavasból kovácsolással alakítva.

Faszesz.

Fából való papirosanyag és papiros előállítására szolgáló gépek, szétzedve is.

Fedélpapiroslemez.

Fegyver, mindennemű, fegyverállvány és fegyveralkatrész

Fejszék és kalapácsok darabonként 500 gr.-nál nagyobb súlyúak, feketék vagy közönségesen megmunkáltak.

Ferrosilícium, ferromangan és más ferroötvözetek.

Festőanyag és festőanyagkivonat, valamint mindennemű festék, kátrányfesték is (l. 341. l. 16. p.).

Fémkohóból származó salak

Fémmegmunkáló gép.

Fémszövetek.

Fémtöredék vagy fémhulladék

Fényképészeti készülékek.

Fényszórók és távmérők.

Férficipő és csizma, páronként 600 grammnál nagyobb súlyú, továbbá bocskor.

Filmek.

Fokhagyma.

Folyami és tengeri aknák és aknartartályok.

Fonalak lenből, kenderből, jutából és külön meg nem nevezett növényi fonóanyagokból.

Forrólégszivattyúk.

Foszfátok, trágyások, mint klórkálium, kénsavas káli és műtrágya, a légnitrogénből készült trágyák is.

Földi dió.

Főzelék, aszalt és főzelékkonzerv, a fényűzési konzerv kivételével.

Főzőládák.

Friss *főzelék* (külön meg nem nevezett) és étkezésre való friss növény, valamint eféle főzelék elkészítve (száritva, aszalva [aszalt főzelék], sajtolva, összevagdálva, porrá törve) sózva is vagy beakva (száritott gomba és beakott uborka kivételével).

Fujtatók (a XL. tarifa osztályba tartozók).

Furó, mindennemű.

Fűrészek, géphasználatra, ives és keresztfűrészek.

Gabona (buza kétszeres, tönköly, rozs, mindennemű árpa, zab, tengeri, tatárka (köles).

Galambok.

Galvánelem, mindennemű.

Gelatine.

Gépnemez.

Glicerin, nyers állapotban és tisztítva.

Grafit.

Gyanta, közönséges és kolofonium.

Gyapju, nyers állapotban, mosva, fésülve, festve, fehértve, őrölve,

Gyapjufonál, mindennemű.

Gyapjuhulladék,

Gyapjutakarók és pokrócok, továbbá kötött és kötszövött árúk gyapjuból.

Gyógyanyagok és gyógyszerek (fölsorolásukat (l. 346. l. 114. pont).

Hagyma.

Hajók (fából és vasból) gőzhajók, motoros csónakok.

Hajócsáklyák.

Hajózási menetmérők, mélységmérők, szögmérő műszerek.

Hal, friss, sózott, füstölt és szárított; halkonzervek.

Hal- és fókaszir.

Hamuzsir.

Hátizsákok.

Házi és konyhai eszközök bádogból.

Heremag.

Heveder, mindennemű, és hevederhez hasonló szalag.

Hidrogén és oxigén sűrített és cseppfolyósított.

Hidszerkezetek, szétszedve is.

Hólyagok, friss, sózott vagy szárított állapotban.

Hordályak, szétszedve is,

Hordók, előkészített.

Horgonyok, vasmacskák (két- vagy többkarmuak).

Hús, friss és elkészített, húskolbász, huskonzerv és húsfőzelék-konzerv.

Hüvelyesek (bab, borsó, lencse, bükköny, csillagfürt).

Ingot.

Itatóspapiros.

Iránytűk és iránytűtartozékok, forgó iránytűk és átviteleik.

Juh és kecske.

Juta, nyers állapotban, áztatva, törve, gerebenezve, fehértve, festve és hulladékokban.

Kakaóbab és kakaóhéj.

Kálisó, mindennemű (mint klórkálium, kénsavas káli stb.).

Kalciumkarbid.

Kálium-klorát.

Koalin.

Kaucsuk, guttapercha (balata is), nyersen vagy tisztítva és ezek hulladékai, factis (kaucsukpótló).

Kaucsukárúk (a 305–320. t. sz. alá tartozók). (Egyéb árúk kaucsukból való csekély részekkel kapcsolatban nem esnek a kivételi tilalom alá.)

Káposzta friss.

Káposztarepce- és repcemag, a cukorrépa kivételével.

Kávé, nyers és pörkölt.

Kávékonzerv, malátakáv és egyéb kávépotló.

Kecskelábak és durva kőfejtők.

- Keményítő (keményítőliszt is), keményítőmészga, (dextrin, leio-gomme, gommeline).
- Kender, nyers állapotban, áztatva, törve, gerebenezve, fehérítve, festve és hulladékokban.
- Kenderfonalak.
- Kendermag.
- Kengyelvas.
- Kenyér és tésztaemű.
- Kerékpárok.
- Kén és kénsav.
- Kéneső.
- Kénessav.
- Kénkovand, pörkölve is.
- Kénsavas ammoniak.
- Kénsavas hydrid.
- Kétszeres.
- Kétszersült, hajós és katonai.
- Kísérleti állatok.
- Kocsitakarók durva kelméből impregnálva is, a rendes vasuti és hajózási forgalomban használtak kivételével.
- Koksz.
- Kókuszdióolaj.
- Konyhakömény.
- Korom, korombiszter.
- Korpa.
- Kos, mindennemű (cölöpverő).
- Köles.
- Könyvnyomdahengerek és könnyvnyomdahengeranyag.
- Kőszénkátrány, valamint minden könnyű és nehéz kőszénkátrányolaj és minden, robbanóanyagok és kátrányfestékek előállítására használható szerves termék, a benzoetas és annak sói kivételével. (L. 341. I. 21. pont.)
- Kötelek 10—25 mm. vastagságban.
- Kötött és kötszövött árúk pamutból.
- Közuti gőzhengerek, alkatrészeikre szétszedett állapotban is.
- Krómacél, továbbá krómnikkelacél tuskó (ingot), buga (zaggel) platina és pálca alakjában, hengerelve, kovácsolva vagy huzva.
- Kronométerek.
- Kukorica.
- Kuszóvasak mindenneműek, távíróvezeték építéséhez is.
- Lapátok.
- Len, kender, juta és más külön meg nem nevezett növényi fonóanyagok, nyers állapotban, áztatva, törve, gerebenezve, fehérítve, festve és hulladékokban.
- Lenfonalak.
- Lenmag.
- Lég-hajózási mérőműszerek.
- Lég-hajózási és hajózási szögmérő-műszerek.
- Lemezok nemtelen fémekből és fém-ötvezetekből.
- Létrák, vontathatók.
- Libák.
- Liszt és mindennemű őrlemény gabonából és hüvelyesekből.
- Lokomobilok, vontathatók, alkatrészeikre szétszedve is.
- Ló.
- Lószőr, göndörített szőr is.
- Lóvakarók pléhből.
- Lószér, mindennemű és lószeralkatrész.
- Magnezit nyers vagy égetett magnezittégla is.
- Maláta.
- Mastix és mastixkészítmények.
- Málha- és szállítókosarak.
- Megfigyelő-órák.

- Methylalkohol.
 Mérőszalagok, nagyobbak, tokban.
 Mézgapótlók, külön meg nem nevezve.
 Moslékszén.
 Mozdonyok, alkatrészeikre szét-szedve is.
 Mozgófényképkészülékek.
 Mozgókonyhák és vontatható sütőkályhák.
 Natriumoxalat.
 Nemtelen fémek és fémötvözetek, nyers állapotban.
 Nikkelacél.
 Nikkelárúk (l. 344. l. 86. pont).
 Nyeregfa és nyeregváz.
 Nyerges-, szíjgyártó- és bőrdönsárúk, amennyiben katonai használatra alkalmasak.
 Nyomdafestékek.
 Nyomdapapiros.
 Nyomtáv mérők és kapcsolómértékek vasútépítéshez.
 Olvasztótégelyek.
 Optikai jelzőkészülékek és alkatrészeik.
 Ócska fémtöredék vagy fémhulladék.
 Ócska vas (Schrott).
 Ólomárúk (l. 344. l. 86. pont).
 Ónárúk (l. 344. l. 86. pont).
 Ónchlorid, ónchlorür.
 Őrölt és elkészített feketítő. -
 Őrölt rizshüvely (rizspolyva).
 Őszvér.
 Pamut, nyers állapotban, gyártolva, fehérítve, festve, őrölve, pamuthulladék, pamutvatta és tisztító pamut.
 Pamutfonál, mindennemű, a kisforgalom számára kisserelve is.
 Pamutmag.
 Pamutszövet, közönséges sima, egyszerűen sávoles is, nyers állapotban vagy fehérítve, [valamint mindennemű vízhatlan pamut-szövet.
 Papirosanyag, fehérítve és nem fehérítve.
 Paraffin.
 Paraformaldehid és formaldehidoldatok.
 Patkók, patkómarkok, patkószegek.
 Pálcák nemtelen fémekből és fémötvözetekből.
 Pálmamag.
 Pálmaolaj.
 Pepton.
 Petroleum, gázolaj és mindennemű nehéz olaj.
 Pép.
 Pikrinsav.
 Platina.
 Platinaárú.
 Platinachlorid.
 Pléh, vasból és acélból, mely 0.7—2 mm. vastagságú 1.000—3.700 mm. hosszúság és 360—850 mm. szélesség mellett, továbbá ily pléh 10—12 mm. vastagságban, továbbá pléhek egyéb nemtelen fémekből és fémötvözetekből.
 Prémárú, közönséges bőrből.
 Pulmitinsav.
 Pulsométerek.
 Reszelők 250 mm. és ennél hosszabb vágott felülettel.
 Répa, mindennemű.
 Rézárúk (l. 344. l. 86. pont).

Rézgálic.
 Rizs.
 Robbantóanyag mindennemű, lő-,
 robbantó- és gyújtószerek.
 Rongy, mindennemű.
 Rozs.
 Rudak nemtelen fémekből és fém-
 ötvözetekből.
 Rum.
 Sajt, mindennemű.
 Salétrom és salétromsav.
 Salétromsavas baryt.
 Sarkantyú.
 Sátorcölöp.
 Sátorrud.
 Sátrak, sátorlapok és a 207. a)
 2. sz. alá tartozó lensátorsávoly
 négyzetméterenként 500—550 gr.
 súlyban.
 Sebészeti és orvosi műszerek.
 Selyempapír (az egész ivenkben levő
 vagy fölívágot szivarkapapír ki-
 vételével).
 Sertés.
 Sesammag.
 Sinek és sinmegerősítő eszközök,
 kitérőkészülékek és keresztezők,
 váltók, fékezőkészülékek és üt-
 közök.
 Skik (hótalpak) előmunkált skifák,
 skibotok és alkatrészeik.
 Sójabab.
 Sósav.
 Stearinsav.
 Szalma.
 Szamár.
 Szappanfőzési aljalug.
 Szarvasmarha.
 Szágó és szágópótló.
 Szecska.
 Szelencék.

Szerszámnyelek.
 Szén, tüzelő- és villamosszén.
 Széna.
 Szénpor.
 Szérumok (védő és gyógyszerumok).
 Szíjgyártóárúk, amennyiben katonai
 használatra alkalmasak.
 Szigetelők a távíró- és telefonépi-
 téshez, szerelve vagy nem sze-
 relve.
 Színházi látcsövek.
 Szintező készülékek, planiméterek,
 szögdobok.
 Szóda.
 Szöglet (formás) vas 25×25 —
 60×60 mm. méretű és 3—7
 mm. vastagságú.
 Szőr, mindennemű állati.
 Szövetek len-, kender- jutafonálból
 és külön meg nem nevezett nö-
 vényi fonóanyagból készült fona-
 lakból való, mustrátlanok, nyers
 állapotban, fehérítve vagy sza-
 pulva, festve, vagy tarkán szőve,
 impregnálva, amelyeknél 2 cm.
 oldalú négyzetre bezárólag leg-
 feljebb 80 lánca és vetőlékfonál
 esik (a szőnyeg, bútor- és füg-
 gönyszövetek kivételével), úgy-
 szintén az e szövetekből kon-
 fekciónált tárgyak.
 Takarók durva kelméből, impreg-
 nálva is, a rendes vasuti és hajó-
 zási forgalomban használtak ki-
 vételével.
 Tartók Γ alakúak, folyóméterenkint
 16—186 kg. és $\square$ alakúak folyó-
 méterenkint 8·7—50·5 kg. sú-
 lyúak.
 Tartószerkezetek lovakon stb. való
 szállításhoz.

- Tatárka.
 Tábori kovácsműhelyek.
 Tábori sütőkemencék.
 Tápióka.
 Távcsövek.
 Távíró- és telefonkábel.
 Távíró (diótnélküli távíró is), telefontkészülékek és mikrofonok.
 Távíróoszlop.
 Tea.
 Teherszállító kocsik.
 Tej, süített és szárított, poralakban vagy tömbökben (tejkonzerv).
 Tengeri.
 Terpentin és terpentinolaj.
 Tojás.
 Tolótarگونcák.
 Torpedók és alkatrészeik, pl. levegőrezervoírok, robbanóténytokok, mozgatószerkezetek, propellersavarok.
 Torpedóvédőhálók.
 Tönköly.
 Üstök (palackok) sűrített gázok szállítására.
 Vad és szárnyasvad.
 Vas-, nyers, vastöredék, vashulladék, olvasztásra vagy hegesztésre.
 Vas- és acéldrót, ónozza vagy cinkezzve is, 0,3—6 mm. vastagságú.
 Vasalások és egyéb lovagló- és bajtószerszámrészek vasból.
 Vashulladék, mindennemű.
 Vasláncok, 2 mm. vagy ennél nagyobb vastagságú láncszemekkel.
 Vastöredék.
 Vasuti talpfa és távíróoszlop.
 Vasuti teher- és személyszállító kocsik.
 Védőójtóanyagok.
 Védőpáncélok és alkatrészeik.
 Véső, 250 grammnál nagyobb súlyban.
 Viaszosvászon, mindennemű.
 Viharfáklyák.
 Villám ellen óvó készülékek.
 Villamos sűrítők.
 Zab.
 Zománccfesték.
 Zsák, mindennemű üres (1. 19. 1.)
 Zselatin.
 Zsíros olajok.

A m. kir. földművelésügyi miniszter 10.785. eln. III/B. számú rendelete szarvasmarhák kivitele tárgyában.

A m. kir. miniszterium folyó évi október 2-án kelt 7.362. M. E. számú rendeletének 2. §-a szerint többek között szarvasmarháknak kivitele általában tilos, azonban a m. kir. pénzügyminiszter úr felhatalmaztatott, hogy ezen tilalom alól, különös esetekben a cs. és kir. hadügyminiszter úrral egyetértőleg kivételeket engedélyezhessen.

A m. kir. pénzügyminiszter úrral egyetértőleg közlöm, hogy további intézkedésig, csakis darabonként 650 kg.-nál nehezebb

olyan szarvasmarháknak kivételére adatnak korlátolt számban engedélyek, amely szarvasmarháknak kivitele állategészség-rendőri szempontból tényleg megtörténhet.

A fentemlített kivételes engedélynek a m. kir. pénzügy-miniszter úrtól való kieszközlését a m. kir. földművelésügyi miniszterhez intézett, a Németbirodalommal 1905. évi január 25-én kötött és az 1908. évi XXV. t.-cikkbe iktatott állategészségügyi egyezmény végrehajtása iránt 1910. évi március 8-án kiadott 500. számú rendelet 33. pontjában előirt módon szerkesztett beadványban*) kell kérni Ezt a beadványt rendszerint legalább 14 nappal a tervezett elszállítás előtt kell az állatok tartózkodási helyére illetékes járási (városi) m. kir. állatorvosnak átadni.

Az állatok tartózkodási helyére illetékes járási (városi) m. kir. állatorvos az imént hivatkozott 1910. évi március 8-án kelt 500. számú végrehajtási rendelet 33. pontjához mérten eljár-

*) A hivatkozott rendelet szerint ebben a beadványban pontosan meg kell jelölni:

a) a küldendő állatok darabszámát, fajtát, minőségét (vágómarha, vágójuh, igásló, hátszló, stb.) tartózkodási helyét (járás, község és udvar, esetleg major, tanya, puszta, telep vagy szállás nevét) és annak a nevét, akinek fent már megjelölt saját vagy bérelt birtokán ezek az állatok tényleg vannak és amennyiben azok már netán eladottak, a vevő nevét és lakását;

b) a berakási állomás nevét (ha ezen állomás nem marharakodó állomás, az ilyen állomáson való kivételes felrakásra szóló engedély iránt — amely azonban semmi tekintetben sem szolgálhat alapul a szállítmánnak a Németbirodalomba való bevitele tekintetében előirt állategészség-rendőri feltételek bármelyikétől valamelyes eltérésre — külön kell kérvényezni a jelen rendelet 9. pontja szerint);

c) a kirakási állomás nevét (amennyiben a kirakási állomás nem azonos a rendeltetési hellyel);

d) a szállitmány címzettjének nevét és lakását;

e) a rendeltetési helyet (a közigazgatási kerületet és a helység nevét);

f) azt, hogy milyen célból történék a bevétel (közvágóhíd: vásári forgalomba, továbbtartásra stb.);

g) a kérvényező pontos címét, melyre a határozatról, illetve az engedély megadásáról közvetlen értesítést kér;

h) ha a kérvényező azt kívánja, hogy ezen kérelme távirati úton tárgyalassék és az eredmény szintén távirati úton közöltessék: beadványával egyidejűleg, de külön postautalványon, 8 (nyolc) korona táviratozási általányösszeget küldjön a m. kir. földművelésügyi miniszterium házipénztárába és az utalvány szelvényén az ezen összeg rendeltetését, beadványában pedig annak elküldését külön jelezni el ne mulassza.

A közönség érdekében áll, hogy ezen beadványok tartalmára nézve ezekhez a határozmányokhoz a legpontosabban alkalmazkodják, nehogy a beadványt a fent elősorolt adatok valamelyikének hiánya miatt érdelemleges tárgyalás előtt pótlás végett esetleg visszaküldeni vagy pedig más közbevető intézkedést tenni kelljen, ami az ügy lebonyolítását nyilvánvalóan késleltetné.

ván, a fél beadványát véleményes jelentésével és megokolt javaslatával együtt a földművelésügyi miniszterhez (a miniszterium III/B. főosztályára címzett boríték alatt) haladéktalanul terjessze fel és az előirt adatokon felül jelezze, hogy az elszállítani kívánt állatok tényleg darabonként 650 kg.-nál nehezebbek-e, azokból egy-egy vasúti kocsiba hány darabnak berakása várható és hogy a kivitel mikor és melyik határvámhivatalon keresztül terveztetik.

A beadványra hozott határozatról az értesítés a kérvényezőnek és az engedélynek megadása esetében az elsőfokú hatóságnak is, a m. kir. pénzügyminiszter úr kiviteli engedélyével együtt közvetlenül megküldetik. A hatóság az engedély teljes szövegét haladéktalanul közli a hozzá beosztott m. kir. állatorvossal és átadja neki a szállitmányt kísérő iratokhoz való csatolás céljából az elszállítás foganatosításához előirt m. kir. pénzügyminiszteri igazolványokat.

A felrakásnál eljáró m. kir. állatorvosnak ilyen engedély alapján történt minden egyes szállitmánynak elindításáról a földművelésügyi miniszterium III/B. főosztályára címezve, távirati jelentést tesz, hivatkozva az engedély számára és jelezve a tényleg feladott állatok darabszámát.

Budapesten, 1914. évi október hó 9-én.

A m. kir. miniszterinm 1915. évi 361/M. E. számú rendelete a zsákok ki- és átvitelének szabályozásáról.

Az osztrák-magyar monarchia két államának az 1908 : XII. törvény-cikkkel beiktatott szerződéses vámtarifája VII. cikke alapján a m. kir. miniszterium az osztrák cs. kir. kormánynyal egyetértve, a következőket rendeli, illetve teszi közzé:

1. §.

Mindennemű *üres zsáknak ki- és átvitele*, továbbá mindennemű *zsáknak* megtöltött állapotban való kivitele tilos; e tilalom alól kivételeknek csupán a következő határozmányok értelmében van helye.

2. §.

Üres zsákok általában csak az esetben vihetők ki, ha a kivitel a belső földre rendelt árukkal való megtöltés céljából történik és a zsákoknak meg-

töltött állapotban való visszahozatala a zsákok értékének megfelelő *biztosíték* letétele által a kivitel alkalmával biztosítottatik. E biztosíték egyelőre zsákonként 3 koronában, komlózsákokra nézve a zsákok súlyának minden kg.-ja után 3 koronában állapítottatik meg.

3. §.

Az olyan zsákok, amelyeknek a 2. §. értelmében való kivitele igényeltetik, az elküldőnek és az átvevőnek, a darabszámnak, a beléjük töltenő anyagnak, valamint a zsákok minőségének (juta, len stb.) és darabszámának megjelölése mellett a határvámhivatalnál *bevallandók*.

A visszaszállításnak *két hónapon belül* kell megtörténnie, ellenkező esetben a biztosíték elszámoltatik.

A fentemlített biztosíték készpénzben, vámbiztosítékul elfogadható értékpapirosokban, vagy valamely megbízható és fizetőképessé belföldön székelő egyén vagy cég kezessége által, aki vagy amely azonban az elküldővel nem lehet azonos, nyújtható.

A megfelelő biztosítéki összegről kiállítandó kezességi nyilatkozat közvetlenül a kiviteli bevallásra is rávezethető.

A zsákok a kiviteli bevallás és biztosítéknyújtás alapján a határvámhivatal által a *kiviteli előjegyzési eljárás* alá vonandók.

A biztosíték a zsákoknak a megfelelő határidőn belül megtöltött állapotban való visszahozatala által felszabadul; a felszabadult biztosíték a vámhivatal által az előjegyzési jegyen leirandó; ugyanez a megtöltött zsákokhoz tartozó *behozatali fuvarlevélen* is feljegyzendő a következő módon: »----- korona biztosíték az előj: l. ----- t. a. leiratott«.

4. §.

Azoknak a használt üres zsákoknak újból való kilépése, melyek megtöltött állapotban hozattak be külföldről, biztosíték nélkül megengedhető, ha a megelőző behozatal a belépti vámhivatalnak az eredeti fuvarlevélre vezetett bizonylatával igazoltatik. Ennek az igazolásnak a kiviteli bevallásra nézve a 3. §-ban előírt adatokat kell tartalmaznia.

Az üres zsákoknak újból való kiléptetésénél a vámhivatal a leírást a bemutatandó eredeti behozatali fuvarlevélen a fentemlített belépti megjegyzés mellé yezeti.

A kilépésnek ugyanabba az országba kell történnie, amelyből a töltött állapotban való behozatal történt és csak akkor engedhető meg, ha az újból kilépő zsákok szemmel láthatólag a behozatali fuvarlevél szerinti árnemtől származnak vagy kisebb értékűek, mint a behozott zsákok.

5. §.

Megtöltött zsákok általában csak akkor léphetnek ki, ha vagy a zsákoknak üres állapotban az előjegyzési eljárásban (l. a vámtarifa végrehajtása iránt kiadott utasítás 15. §. C. III. p.*) 1914. augusztus 1. *után* történt behozatala igazoltatik, vagy pedig ha a zsákoknak jövőben való visszahozatala biztosítottatik.

A zsákok megelőző behozatala a behozatali előjegyzési jeggyel igazolandó.

A visszahozatal biztosításának a 2. és 3. §. szerint kell megtörténnie.

A zsákok akár üresen, akár megtöltött állapotban, még pedig utóbbi esetben ugyanazzal, vagy legalább hasonló anyaggal megtöltve, mint amellyel megtöltve kivetettek (pl. gabona helyett magvakkal) hozhatók vissza. Megtöltött állapotban való visszahozatal esetén a belépésnek az eredeti fuvarlevelen a 4. §. értelmében való feljegyzése *mellőzendő*.

Legfeljebb *tíz* megtöltött állapotban levő zsákból álló küldemények nem esnek kiviteli tilalom alá.

6. §.

A zsákforgalomnak a fenti rendelkezések értelmében való kezelése a határszéli vámhivatalok saját hatáskörébe utaltatik; az ezek szerint végbe menő zsákkivitel mérvéről és neméről a nevezett hivatalok a m. kir. pénzügyminiszteri számvevőség jövedéki csoportjához heti kimutatásokat tartoznak beküldeni.

A zsákkiviteli tilalom alól kivételeket más, mint a fentebbi feltételek mellett, továbbá az üres zsákok átviteli tilalma alól való kivételeket a pénzügyminiszter — egyetértőleg a cs. és kir. hadügyminiszterrel — engedélyez.

7. §.

E rendelet kihirdetése napjával lép életbe.

Budapest, 1915. évi január hó 24-én.

---

*) A hivatkozott pont szerint külföldről belépő oly használt zsákoknál, melyek gabonával (malátával is) megtöltésre súly és darabszám szerint vattanak be, a vám az előjegyzési eljárásban biztosítandó és a vámbiztosíték abban a mértékben ² fizetendő vissza, amint a belépti vámhivatal előtt igazoltatik, hogy megfelelő számú használt zsák gabonával (ugyszintén malátával) megtöltve két hónapon belül a vámterületről kilépett.

Függelék.

Legujabb rendeletek.

A m. kir. miniszterium 422/1915. M. E. számú rendelete a búza-, rozs-, árpa-, tengeri-, burgonya- és rizslisztből meglevő készleteknek az Országos Gazdasági Bizottság részére átengedése, valamint a gabonaneműekért és a lisztért követelhető legmagasabb árak körül tapasztalt visszaélések megtorlása tárgyában.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikket és a hadi szolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 1—3. §-ai, továbbá 9. és 17. §-a alapján a következőket rendeli :

1. §.

A m. kir. miniszteriumnak 1915. évi január hó 14. napján 240/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletében foglalt szabályok megfelelően kiterjesztetnek a búza-, rozs-, árpa-, tengeri-, burgonya- és rizslisztből meglevő készleteknek bejelentésére, feltárására és az Országos Gazdasági Bizottság részére való átengedésére.

2. §.

Aki gabonaneműért vagy lisztért a követelhető legmagasabb árak hatósági megállapítása tárgyában kiadott rendeletek értelmében felszámítható legmagasabb árnál magasabb árat vagy a legmagasabb áron felül ebbe beszámítandó bármilyen mellékszolgáltatást követel, elfogad, adat vagy ígértet a maga vagy harmadik személy javára, az — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el és az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással, valamint hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ugyanigy büntetendő az is, aki akár szándékosan, akár a köteles gondosság elmulasztásával bármely módon közreműködik abban, hogy az árúsitással megbízott alkalmazottja vagy az eladást közvetítő más személy a gabonaneműért vagy a lisztért követelhető legmagasabb árak megállapított korlátozását kijátsza vagy meggyújtja, vagy aki bárkinek e korlátozás kijátszására vagy

meghiúsítására irányuló eljárását bármely módon elősegíti vagy eltitkolja.

Az 1914. évi november hó 28. napján 8.682/1914. M. E. szám alatt kiadott rendelet 8. §-ának 2. bekezdésében és az 1914. évi december hó 21. napján 9.227/1914. M. E. szám alatt kiadott rendelet 3. §-ának 2. bekezdésében foglalt büntető rendelkezések helyébe a jelen szakasz rendelkezései lépnek. Az idézett 8.682/914. M. E. számú rendelet 9. §-ának és az idézett 9.227/1914. M. E. számú rendelet 4. §-ának rendelkezései érintetlenül maradnak.

3. §.

E rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Az 1. §. rendelkezésének hatálya Horvát-Szlavonországokra nem terjed ki.

Budapesten, 1915. évi január hó 28. napján.

A m. kir. miniszterium 610/1915. M. E. számú rendelete, a 240/1915. M. E. számú rendeletnek a tengeriből és az idézett rendeletben nem említett egyéb mezőgazdasági terményekből meglevő készletekre kiterjesztése és annak módosítása tárgyában.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikket és a hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 1--3. §-ai alapján a következőket rendeli :

1. §.

A m. kir. miniszterium által a búzából, rozsból, árpából és zabból meglevő készleteknek az Országos Gazdasági Bizottság részére átengedése tárgyában 1915. évi január hó 14. napján 240/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletben foglalt szabályok a jelen rendelet 2. §-ában foglalt módosítással megfelelően kiterjesztetnek a tengeriből és az idézett rendeletben nem említett egyéb mezőgazdasági terményekből meglevő készleteknek bejelentésére, feltárására és az Országos Gazdasági Bizottság részére való átengedésére.

Azt, hogy olyan mezőgazdasági terményért, amelynek legmagasabb ára hatóságilag megállapítva még nincsen, a birtokos

az Országos Gazdasági Bizottság részére való átengedésnél milyen árat követelhet, külön rendelet fogja megállapítani.

2. §.

A m. kir. miniszterium 1915. évi január hó 14. napján 240/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletének 2. §-a akként módosul, hogy az abban említett határidő, amelyen belül a birtokos az igényelt készletet a földművelésügyi miniszter vagy meghatalmazottja által kitűzött időpontban a kijelölt legközelebbi vasúti vagy hajóállomásra szállítani köteles, négy hét helyett három hónapban állapítatik meg.

Ugyanez a határidő irányadó a búza-, rozs-, árpa-, tengeri-, burgonya- és rizslisztből meglevő készleteknek az Országos Gazdasági Bizottság részére az 1915. évi január hó 28. napján 422/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet 1. §-a értelmében való átengedésénél is.

3. §.

A földművelésügyi miniszter felhatalmazhatja az Országos Gazdasági Bizottságot, hogy az 1915. évi mércius hó 1. napjáig tengerit szabad kézből azoktól, akik készleteiket erre a célra önként felajánlják, a földművelésügyi miniszter által meghatározandó olyan áron is vásárolhasson, amely a tengerinek a 8.682/1914. M. E. számú rendelet értelmében hatóságilag megállapított legmagasabb árát meghaladja. Ilyen eladásoknál a földművelésügyi miniszter által meghatározott árat kell a tengeriért követelhető legmagasabb árnak tekinteni.

Ha a birtokos a tengeriből meglevő készletét az Országos Gazdasági Bizottság részére való megvétel céljára a földművelésügyi miniszter által kibocsátandó felhívásnak megfelelően bejelenti, a készletet a bejelentéstől kezdve az Országos Gazdasági Bizottság által megvettnek kell tekinteni és a birtokos köteles a bejelentett készletet Országos Gazdasági Bizottság részére a 240/1915. M. E. számú rendeletnek és a jelen rendeletnek értelmében megőrizni és átszolgáltatni.

4. §.

A jelen rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországokra nem terjed ki.

Budapest, 1915. évi február hó 15. napján.

A m. kir. miniszterium 639/1915. M. E. sz. rendelete a malátát előállító üzemek korlátozásáról.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikket és a hadi szolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 4. §-a alapján a következőket rendeli :

1. §.

Malátagyárakban, valamint a maláta előállításával foglalkozó sörgyárakban 1915. évi február hó 19. napjától fogva az üzemet a már beáztatott árpának malátává történt feldolgozásával azonnal be kell fejezni. Ezen maláta mennyiség kitermelésével a további üzem megszüntetendő.

2. §.

A kereskedelmügyi miniszter a földművelésügyi miniszterrel Horvát-Szlavonországra nézve a bánnal egyetértőleg azon vállalatoknak, melyek üzemükben, vagy üzeimkben az 1913/14. évi termelési időszakban termelt malátamennyiség 70 (hetven) százalékát a fentiekben elrendelt üzembeszüntetésig még ki nem termelték, kivételképen és legfeljebb ezen 70% erejéig megengedheti, hogy üzemüket folytathassák.

Azon gyárakra nézve, melyek az 1913/14. évi termelési időszakban vagy egyáltalában nem voltak üzemben, vagy csak a termelési évad későbbi szakában kezdték meg üzemüket, és termelőképességük 70%-ának megfelelő mennyiségű malátát a folyó évadban még elő nem állítottak : szintén kaphatnak ily engedélyt a fenti 70%-ból hiányzó mennyiség erejéig.

3. §.

Arról, hogy a 2. §-ban említett engedélyek iránti kérelmekkel egyidejűleg az illető üzemre nézve mily adatokat kell szolgáltatni, a kereskedelemügyi miniszternek a földművelésügyi miniszterrel, Horvát-Szlavonországra nézve a bánnal egyetértőleg kiadandó rendelete fog intézkedni.

4. §.

Aki a jelen rendelet 1. §-ában megállapított tilalmak bármelyikét megszegi, valamint az, aki a 2. §. alapján nyert kivételes

engedélyben megállapított mennyiségen túl állit elő malátát, kihágást követ el és az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással, valamint hatszáz (600) koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe a tozik.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

5. §.

E rendelet kihirdetése napján lép életbe. Hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed.

Budapesten, 1915. évi február hó 15-én.

A m. kir. miniszterium 649/1915. M. E. számú rendelete a búza- és rozsliszt kiméréséről.

A m. kir. miniszterium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikknek és a hadi szolgálatokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikknek kiegészítéséről intézkedő 1914 : L. törvénycikk alapján a következőket rendeli :

1. §.

Kenyér, kenyérműek, vagy más sütemények előállításával ipar- vagy keresetszerűen foglalkozó vállalatok, üzemek, üzletek vagy egyének az 5. §. rendelkezései alá nem eső kenyérnek, kenyérműnek, vagy más süteménynek előállításához búza vagy rozslisztet vagy ezeknek árpaliszttal való keverékét csak úgy használhatják, továbbá a már elkészített tésztát megsütésre csak akkor fogadhatják el, ha a felhasznált lisztmennyiségnek legalább 50%-a tengeriliszt.

2. §.

Olyan kenyeret, kenyérműt vagy más süteményt, amelynek előállításához búza- vagy rozslisztet az 1. §-ban megállapított aránynál nagyobb mennyiségben használtak fel, tilos forgalomba hozni, kivéve ha az 5. §-ban megállapított kivételek alá esik.

Az 1. §. rendelkezéseinek megfelelő arányú keverékből elő-

állított kenyeret, kenyéreműt vagy más süteményt, ha súlya kiszülve 50 grammnál nagyobb, csak a sütés befejezésétől számított 24 óra eltelte után szabad forgalomba hozni.

3. §.

A belügyminiszter az 1. és a 2. §-ban foglaltaktól eltérő rendelkezéseket állapíthat meg olyan helyekre nézve, ahol tengeriben hiány van. Ilyen esetben a kenyérhez, kenyéreműhöz, vagy más süteményhez a búza- vagy rozslisztet oly arányban kell felhasználni, hogy az egész keverékben legalább 25% burgonya legyen.

4. §.

Az 1. és 3. §-nak a búza-, rozs-, árpa- és tengeriliszt, valamint a burgonyakeverési arányára vonatkozó rendelkezéseit a belügyminiszter a törvényhatóság első tisztviselőjének felterjesztésére — a törvényhatóság egész területén vagy egy részén a magánháztatárásokra is kötelezőknek állapíthatja meg.

5. §.

Az 1. és 2. §-ok rendelkezései alá nem esik :

a) az a cukrászsütemény, amelyben az előállításához felhasznált összes anyagokból a liszt nem éri el az egész mennyiség 50%-át ;

b) a buza-, rozs-, vagy árpaliszt felhasználása nélkül előállított mindennemű sütemény ;

c) a pékiparban előállíttatni szokott vizes zsemlye ;
vizes zsemlyét azonban naponként csak egyszer abban az időben szabad előállítani, amelyet erre községekben a főszolgabíró, rendezett tanácsú és törvényhatósági jogú városokban, valamint Budapest székesfővárosban és Fiume városában és kerületében a városi tanács — a község vagy város egész területére egységesen — megállapít ;

d) az a sütemény, amelyet kórházak, üdülőházak és gyermekeket vagy betegeket ápoló egyéb intézetek szükségletére vezető orvosaik határozott minőségben és mennyiségben megrendelnek ;

e) a katonai parancsnokságok által megrendelt sütemény.

6. §.

Aki az 1—5. §-ok rendelkezéseit megszegi, kihágást követ el és az 1914 : L. törvénycikk 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi m. kir. államrendőrség működésének területén az államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

7. §.

Ez a rendelet március hó 1-ső napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországra nem terjed ki.

E rendelet életbeléptével hatályukat veszti a 8.800/1914. M. E. számú rendeletnek ezzel ellenkező rendelkezései.

Budapest, 1915. évi február hó 16-án.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 10.455/1915. számú rendelete a m. kir. miniszterium által a malátát előállító üzemek korlátozásáról 639/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletben előírt adatszolgáltatás tárgyában.

A m. kir. miniszterium által a malátát előállító üzemek korlátozásáról 1915. évi február hó 15. napján 639/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet 3. §-a alapján a m. kir. földművelésügyi miniszterrel, Horvát-Szlavonországra nézve a bánnal egyetértőleg a következőket rendelem :

1. §.

Minden oly malátagyár és maláta előállításával foglalkozó sörgyár, mely a 639/1915. M. E. számú rendelet 2. §-a alapján az ott közelebbről megjelölt kivételes továbbtermelési engedélyt kívánja elnyerni, annak igazolására, hogy az ily kivételes engedély feltételei az illető vállalat tekintetében fennforognak, a jelen renDELETEH csatolt minta szerinti bevallást köteles a kereskedelemügyi miniszterhez intézendő folyamodványához mellékelni.

Ezen bevallást a vállalat tulajdonosa vagy vezetője köteles kiállítani és ugyancsak ezt terheli a felelősség a beszolgáltatott adatok helyességéért. Az engedélyt kérő felek által bevallott

adatok helyességének megállapítása céljából az illető vállalat gyári berendezései, raktárai, üzleti könyvei és levelezései külön kiküldött közegek útján akár az engedély megadása előtt, akár annak kiadása után bármely későbbi időpontban a helyszínén ellenőrizhetők.

2. §.

Amennyiben egy és ugyanazon vállalat több különböző helyen vagy egy községben, de több ipartelepen állít elő malátát, a bevallást minden egyes telepre nézve megtenni köteles, még abban az esetben is, ha csak egyik telepére nézve kéri is a továbbtermelési kivételes engedélyt.

3. §.

Aki a jelen rendelet 1. §-ában említett bevallásban akár szándékosan, akár feltűnő gondatlanságból valótlán adatokat szolgáltat, kihágást követ el s tizenöt napig terjedhető elzárással és kétszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Az eljárás az ipari kihágások miatt eljáró közigazgatási hatóságok hatáskörébe tartozik.

4. §.

Jelen rendelet kihirdetése napján lép életbe.

Budapest, 1915. február hó 18-án.

Bevallási ív a 639/1915. M. E. számú rendelet alapján malátának kivételesen tovább termelhetőére engedélyt kérő malátagyárak és sörgyárak részére.

(Ha az engedélyt kérő cégnek különböző helyeken, vagy ugyanazon helyen több ipartelepe van, minden egyesről külön bevallási ív szolgáltatandó be.)

1. A cég neve és telephelye . . . . .
2. A malátát előállító ipartelep helye . . . . .
vármegye . . . . . járás . . . . . község
. . . . . utca . . . . . házsám.
3. Ha a cégnek több malátát előállító ipartelepe van, ezek száma . . . . .
4. A malátát előállító ipartelep sörgyárakkal kapcsolatos-e (vagy sem) . . . . .

5. A malátaszérük csiráztatandó árpával beborítható összes felülete . . . . . -méter.

6. A pneumatikus csiráztatók :

Száma	Rendszere	Ürtartalma összesen hektoliter- ben	Napi teljesítő képessége — maláta méter- mázsákban	Esetleges megjegyzések

7. A malátaaszalók :

Szám	Hány hor- dósak	Mechani- kailag	Nem mecha- nikailag	A legalsó aszaló tér felülete ☐ -méterekben	Esetleges megjegy- zések
		hajtott ventilátorral			

8. A malátagyártás kezdetének időpontja :

1. a folyamatban lévő (1914/5) termelési időszakban . . . . .
év . . . . . hó . . . . . nap.
2. az 1913/4. évi termelési időszakban . . . . . év . . . . .
hó . . . . . nap.

9. Az 1913/4. évi termelési időszakban a malátagyártás befejezésének időpontja . . . . év . . . . . hó . . . . nap.
Amennyiben az üzem ezen termelési időszak egy részében szünetelt :

- a) mennyi ideig tartott ez a szünetelés? . . . . .
- b) mi volt ezen szünetelés oka? . . . . .

10. A malátakészlet mennyisége :

1. az 1914. évi szeptember hó 1. napján . . . . .
métermázsá
2. az 1913. évi szeptember hó 1. napján . . . . .
métermázsá

11. A gyárba érkezett árpa mennyisége :
1. az 1914. évi július hó 1-től 1915. évi február hó 19. napjáig
 . . . . . métermázsa
  2. az 1913. év július hó 1-től 1914. év június hó 30. napjáig
 . . . . . métermázsa
12. A gyárból elszállított :

Időszak év, hó, nap	Tiszta árpa	IIa és hulladék árpa
	mennyisége métermázsákban	
1914. VII. 1.—1915. II. 19.		
1913. VII. 1.—1914. VI. 30.		
1915. II. 19-én mennyi eladott, de még le nem szállított árpája volt ?		

13. A maláta előállítására használt árpa, ebből gyártott és a gyárból elszállított maláta mennyisége :

Időszak	A felhasznált tisza árpa	Ebből előállít- ott maláta	A gyárból elszállított maláta		
			vás- úton	hajón	tenge- lyen
			súlya métermázsákban		
1914. IX. 1.—1915. II. 19.					
1913. IX. 1.—1914. VIII. 31.					

14. A gyárban termelt malátából felhasználtatott :
- a) ezen a helyen kapcsolatos sörgyárában
    1. az 1914 szeptember 1—1915 február 19-ig terjedő idő-
szakban . . . . . métermázsa ;
    2. az 1913 szeptember 1—1914 augusztus 31-ig terjedő idő-
szakban . . . . . métermázsa ;
  - b) a cég tulajdonát képező . . . . . községben lévő
sörgyárában
    1. az 1914 szeptember 1—1915 február 19-ig terjedő idő-
szakban . . . . . métermázsa :
    2. az 1913 szeptember 1—1914 augusztus 31-ig terjedő
időszakban . . . . . métermázsa :

15. A sörgyár részéről a vele kapcsolatos malátagyár termelésén felül vett-e más malátát előállító ipartelepről malátát s ha igen, mily mennyiségben?
1. az 1914 szeptember 1—1915 február 19-ig terjedő időszakban . . . . . métermázsa
  2. az 1913 szeptember 1—1914 augusztus 31-ig terjedő időszakban . . . . . métermázsa
16. A sörgyár által feldolgozott maláta összes mennyisége volt:
1. az 1914 szeptember 1—1915 február 19-ig terjedő időszakban . . . . . métermázsa
  2. az 1913 szeptember 1—1914 augusztus 31-ig terjedő időszakban . . . . . métermázsa
17. A gyár malátakészletének mennyisége az 1915. évi február hó 19. napján . . . . . métermázsa
18. A malátát előállító ipartelep árpakészlete 1915. év február hó 19. napján:
1. a feldolgozás alatt álló árpamennyiség . . . . . métermázsa
  2. saját raktárakban elhelyezett mennyiség . . . . . métermázsa
  3. a vásárolt, de saját raktárakban még el nem helyezett mennyiség . . . . . métermázsa.
19. A vásárolt, de saját raktárakba be nem érkezett mennyiségek kinél és hol vannak?

N é v	Hely	Mennyiség

20. A múlt évi malátatermés 70%-ából hiányzó mennyiség kitermeléséhez szükséges idő, illetve annak az időpontnak naptári megjelölése, melyre az üzem előreláthatólag teljesen meg fog szűnni.

.....
aláírás.

Tartalommutató.

	Lap
Törvények és rendeletek a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről és a hadi szolgáltatásokról.	
1912: LXIII. t.-c. a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről	5
1912: LXVIII. t.-c. a hadi szolgáltatásokról.	18
1912: LXIX. t.-c. a lovak és járművek szolgáltatásáról.	31
1914: L. t.-c. a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912: LXIII. t.-c.-nek és a hadi szolgáltatásokról szóló 1912: LXVIII. t.-c.-nek kiegészítéséről.	44
A m. kir. miniszterium 408/1915. M. E. sz. rendelete az 1914: L. t.-c. 5. §-a alapján igénybe vehető személyes szolgálatok és egyéb szolgáltatások tárgyában	50
A m. kir. belügyminiszternek a m. kir. kereskedelemügyi és pénzügyi miniszterekkel egyetértőleg 5113/B. M. eln. sz. alatt kiadott rendelete a közigazgatási hatóság ellenőrzése alatt nem álló kereskedelmi társaságok vagy külön törvények alapján létesült társulatok, pénztárak stb. rendőrhatalósági ellenőrzésének szabályozásáról.	51
A m. kir. miniszterium 5479/M. E. sz. rendelete az egyesületi jog korlátozásáról.	53
A m. kir. miniszterium 5480/M. E. sz. rendelete a közigazgatási hatósági ellenőrzés alatt nem álló kereskedelmi társaságok vagy külön törvények alapján létesült társulatok, pénztárak, stb. rendőrhatalósági ellenőrzéséről	54
A m. kir. miniszterium 5481/M. E. sz. rendelete a gyülekezési jog korlátozásáról	54
A m. kir. miniszterium és az egyes miniszterek 5735/M. E. sz. rendelete a háború esetére szóló kivételes intézkedések tárgyában kiadott rendeletek hatályának kiterjesztéséről.	56
Behozatali tilalmak.	
A m. kir. miniszterium 5525/M. E. sz. rendelete több cikk behozatalának tilalmáról	338
Benzinmotoroknak gőzgépekkel való helyettesítése.	
A m. kir. belügyminiszter 5939. sz. körrendelete a benzinmotoroknak az ipari üzemeknél gőzgépekkel való helyettesítése tárgyában.	58
Egyenes adóügyek.	
A m. kir. pénzügyminiszter 3382/P. M. sz. rendelete az egyenes adók behajtása tekintetében	59
A m. kir. pénzügyminiszter 101.895. sz. rendelete a bevehetetlen házbér utáni adó törlése tárgyában.	61

	Lap
A székesfővárosi kir. adófőügyelő 580/Kpt. 1915. sz. körirata a kir. adófőügyelőhelyettesekhez a hadsegélyezés céljaira ingyen átengedett épületek vagy épületrészek adójának törlesztéséről	62
A m. kir. pénzügyminiszter 4965. sz. leirata az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesüléshez az egyenes adók behajtása tárgyában	62
1914: XLVI. t.-c. a hadsegélyezés céljaira a jövedelemadónak ideiglenes és részleges életbeléptetéséről	63
A m. kir. pénzügyminiszter 149.700. sz. rendelete a hadsegélyezés céljaira a jövedelemadónak ideiglenes és végleges életbeléptetéséről szóló 1914: XLVI. t.-c. végrehajtása tárgyában	68
Élelmiszerekkel és egyéb elsőrendű cikkekkal való ellátás körüli visszaélések meggátlása. Maximális árak.	
A m. kir. belügyminiszter 5.600/B. M. eln. sz. körrendelete az élelmiszerekkel és egyéb elsőrendű szükségleti cikkekkal való ellátás körül tapasztalt visszaélések meggátlása tárgyában	73
A m. kir. belügyminiszter 5.979. sz. leirata a budapesti kereskedelmi és iparkamarához az élelmiszerek stb. túlzott áremelésének megtorlása körül észlelt túlhajtások tárgyában	76
A m. kir. belügyminiszter 155.587/B. M. sz. körrendelete az élelmiszerek stb. túlzott áremelésének megtorlása tárgyában	77
A m. kir. miniszterium 8.682/M. E. sz. rendelete a búzáért, rozsért, árpaért és tengeriért, úgyszintén az ezekből előállított lisztért, valamint burgonya- és rizslisztért követelhető legmagasabb árak megállapításáról	79
A m. kir. miniszterium 9227/M. E. sz. rendelete a zabért követelhető legmagasabb ár megállapításáról	84
A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 913/1915. sz. hirdetménye a búzára, rozsra, tengerire és árpára, valamint az ezekből készült lisztre nézve megállapított legmagasabb árak közzététele tárgyában	86
A m. kir. miniszterium 273/1915. M. E. sz. rendelete a gabonaneműekért és lisztért követelhető legmagasabb árak tárgyában 8682/1914. M. E. és 9227/1914. M. E. sz. alatt kiadott rendeletek kiegészítéséről	95
A m. kir. miniszterium 305/1915. M. E. sz. rendelete a korpakészleteknek az Országos Gazdasági Bizottság részére való átengedése és e célra a korpáért követelhető legmagasabb ár megállapítása tárgyában	96
A m. kir. miniszterium 553/1915. M. E. sz. rendelete a búzáért követelhető legmagasabb árakra vonatkozó egyes rendeletek módosításáról	97
A m. kir. miniszterium 422/1915. M. E. sz. rendelete, a buza-, rozs-, árpa-, tengeri-, burgonya- és rizslisztből meglévő készleteknek az Országos Gazdasági Bizottság részére átengedése, valamint a gabonaneműekért és a lisztért követelhető legmagasabb árak körül tapasztalt visszaélések megtorlása tárgyában	360
Fémek és ötvözetek lefoglalása.	
A m. kir. miniszterium 504/1915. M. E. sz. rendelete egyes fémek és ötvözetek készleteinek bejelentése tárgyában	105
A m. kir. honvédelmi miniszter 1.597/H. M. eln. 20/b 1915. sz. rendelete egyes fémek és ötvözetek készleteinek hadi célokra való igénybe vétele tárgyában	108
A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 7.677/VI. C. 1915. sz. rendelete a honvédelmi miniszter által hadi célokra igénybe vett fémek és ötvözetek némely mennyiségének a birtokos rendelkezésére való bocsájtása tárgyában	111

Fizetési eszközök.	Lap
A m. kir. pénzügyminiszter 402.722. sz. rendelete az Osztrák-Magyar Bank 2 koronáról szóló bankjegyeinek kibocsátásáról.	98
A m. kir. pénzügyminiszter 3.256/P. M. sz. körrendelete italmérők részéről a papírpénz elfogadásának megtagadásáról.	99
A m. kir. pénzügyminiszter 107.265. sz. rendelete a montenegrói királyság aranyértékérmeinek vámfizetésekül, valamint a budapesti, fiemei és zágrábi m. kir. postahivataloknál való elfogadásának megszüntetésére vonatkozó határidő megállapítása tárgyában.	100
A m. kir. miniszterium 9420/M. E. sz. rendelete a magyar szent korona országainak területén aranyban teljesítendő fizetések tárgyában	100
Fogyasztási adó-ügyek.	
A m. kir. pénzügyminiszter 103.209. sz. rendelete a szeszadó és szeszadóptlék, a söradó és söradóptlék, a cukor- és ásványolajadók hitelezésére vonatkozó rendelkezések módosítása és kiegészítése tárgyában.	102
A m. kir. pénzügyminiszter 107.034. sz. leirata az ásványolajadók hitelezése tárgyában.	104
A m. kir. pénzügyminiszter 150.136/V. sz. körrendelete a 880 foknál kisebb sűrűségű kékolaj, gázolaj, fűtőolaj és Diesel-morotolaj adómentességéről	104
Hadi dugárúk jegyzéke és a tengeri zsákmánybírószági rendtartás.	
A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 83.764. sz. hirdetménye a kir. nagybritanniai kormány hadi dugárú-jegyzékének közzététele tárgyában	112
A m. kir. miniszterium 8.704/M. E. sz. rendelete a tengeri zsákmánybírószági rendtartás kihirdetéséről.	114
Hadi kölcsönpénztár.	
A m. kir. miniszterium 6.982/M. E. sz. rendelete hadi kölcsönpénztár fölállítása tárgyában.	119
A m. kir. pénzügyminiszter 4.716/P. M. sz. hirdetménye a m. kir. hadi kölcsönpénztár működésének megkezdéséről	124
A m. kir. pénzügyminiszter 5.684/P. M. sz. hirdetménye a hadi kölcsönpénztár budapesti üzlethelyének fölállításáról és pénztárjegyeknek leírásáról.	124
1914: XLVII. t. c. a m. kir. hadi kölcsönpénztár fölállításáról	126
Ki- és átviteli tilalmak.	
A m. kir. miniszterium 1915. évi 551/M. E. sz. rendelete több cikk ki- és átvitelének tilalmáról.	339
Az Ausztria-Magyarországban kiviteli tilalom alá eső árúk betűrendes jegyzéke	348
A m. kir. földművelésügyi miniszter 10.785. eln. III./B. sz. rendelete szarvasmarhák kivitele tárgyában	355
A m. kir. miniszterium 1915. évi 361/M. E. sz. rendelete a zsákok ki- és átvitelének szabályozásáról	357
Kivándorlási (és utlevél) ügyek. (L. Utlevétügyek).	
Közélelmezés biztosítása.	
A m. kir. belügyminiszterium 151.493/III. sz. rendelete a hadi állapot idején a vágómarha csökkentése ellen.	127

	Lap
A m. kir. pénzügyminiszter 121.653. sz. rendelete a fogyasztási adó alá eső szeszfőzdek üzemének a lakosság élelmezésére, valamint az állatállomány eltartására szükséges termények biztosítása céljából való korlátozása tárgyában.	127
A m. kir. miniszterium 7512/M. E. sz. rendelete az üszőborjúk, három évesnél fiatalabb üszők és a hasas tehének vasutra való szállításának és levágásának tilalmáról.	130
A m. kir. földművelésügyi miniszter 103.550/IV—4. sz. rendelete az üszőborjúk, a három évesnél fiatalabb üszők és a hasas tehének kivételes vasuti szállítása és levágása tárgyában.	130
A m. kir. miniszterium 8317/M. E. sz. rendelete a közfogyasztásra szánt búza- és rozsliszt előállításának és forgalombahozatalának szabályozásáról.	131
A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 84.204. sz. rendelete a m. kir. miniszterium által a közfogyasztásra szánt búza- és rozsliszt előállításának és forgalombahozatalának szabályozásáról 8317/M. E. szám alatt kiadott rendelet végrehajtása tárgyában.	134
A m. kir. miniszterium 8681/M. E. sz. rendelete a közfogyasztásra szánt búza-, rozs-, árpa- és tengeriliszt előállításának és forgalombahozatalának szabályozásáról.	136
A m. kir. miniszterium 8800/M. E. sz. rendelete az eladásra szánt kenyér előállításának és forgalombahozatalának szabályozásáról.	140
A m. kir. miniszterium 8912/M. E. sz. rendelete a vámörlések tárgyában.	143
A m. kir. földművelésügyi miniszter 99.653/III/B. sz. rendelete katonai célokra szolgáló vágóállatok forgalmának könnyítése tárgyában.	143
A m. kir. miniszterium 9.090/M. E. sz. rendelete a búzában vagy rozsbán kötelezett terménybeli járandóságok tárgyában.	145
A m. kir. miniszterium 240/1915. M. E. sz. rendelete a búzából, rozsból, árpából és zabból meglévő készleteknek az Országos Gazdasági Bizottság részére átengedése tárgyában.	145
A m. kir. miniszterium 305/195. M. E. sz. rendelete a korpakészleteknek az Országos Gazdasági Bizottság részére való átengedése és e célra a korpáért követelhető legmagasabb ár megállapítása tárgyában.	96
A m. kir. miniszterium 411/1915. M. E. sz. rendelete a búza- és rozsliszt kenyérlisztpótló anyagokkal való keverése arányának módosításáról.	148
A m. kir. miniszterium 412/1915. sz. M. E. rendelete a búza és a rozs őrlésének szabályozásáról a vámörülő malmok tekintetében.	149
A m. kir. miniszterium 422/1915. M. E. sz. rendelete a buza-, rozs-, árpa-, tengeri-, burgonya- és rizslisztből meglévő készleteknek az Országos Gazdasági Bizottság részére átengedése, valamint a gabonaműekért és a lisztért követelhető legmagasabb árak körül tapasztalt visszaélések megtorlása tárgyában.	360
A m. kir. miniszterium 610/1915. M. E. sz. rendelete a 240/1915. M. E. sz. rendeletnek a tengeriből és az idézett rendeletben nem említett egyéb mezőgazdasági terményekből meglévő készletekre való kiterjesztése és annak módosítása tárgyában.	361
A m. kir. miniszterium 639/1915. M. E. sz. rendelete a malátát előállító üzemek korlátozásáról.	363
A m. kir. miniszterium 649/1915. M. E. sz. rendelete a buza-, és rozsliszt kiméréséről.	364
A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 10.455/1915. sz. rendelete a m. kir. miniszterium által a malátát előállító üzemek korlátozásáról 639/1915. M. E. sz. rendeletben előírt adatszolgáltatás tárgyában.	366

Lovakért, járművekért és más ingóságért járó kárpótlások (Hadi célokra átengedett.)

A m. kir. miniszterium 6.217/M. E. sz. rendelete a hadi célokra beszolgáltatott lovakért, járművekért és más ingóságért járó kárpótlásnak végrehajtás alól való mentessége tárgyában.	150
A m. kir. igazságügyminiszter 51.430/I. M. sz. rendelete a kárpótlásoknak birói letétbe helyezése tárgyában.	151
A m. kir. pénzügyminiszter 3.203/P. M. sz. utasítása a kárpótlások kifizetése tárgyában.	152
A m. kir. miniszterium 6.600/M. E. sz. rendelete a kárpótlásul járó összegek iránti követelések átruházásától.	162
A m. kir. miniszterium 6.754/M. E. sz. rendelete a kárpótlás összegének kifizetése tárgyában.	163
A m. kir. földművelésügyi miniszter 30.141/III/A. 1915. sz. körrendelete a katonai célokra megvásárolt lovak marhalevelei tárgyában	164
A m. kir. pénzügyminiszter 979/1915. sz. rendelete a végleges átvételért járó összegek kifizetése tárgyában.	165
A m. kir. honvédelmi miniszter 19.000/prs. 20.422/1915. sz. körrendelete a hadi célokra igénybe vett járművek és állatok sürgős összeírása tárgyában.	168
A m. kir. miniszterium 487/1915. M. E. sz. rendelete a kárpótlások tárgyában 6.217/1914. M. E., 6.600/1914. M. E. és 6.754/1914. M. E. sz. alatt kiadott rendeletek kiegészítéséről.	170

Maximális árak. (L. Élelmiszerekkel való ellátás körüli visszaélések meggátlása).

Mérlegkészítés (Részvénytársaságok és szövetkezetek közgyűlése és mérlege.)

A m. kir. miniszterium 130/1915. M. E. sz. rendelete a részvénytársaságok és szövetkezetek közgyűléséne kidejéről és a mérleg készítéséről	107
--	-----

Moratórium.

Az első moratórium.	171
A második moratórium.	173
A m. kir. miniszterium 6.504/M. E. sz. rendelete a második moratóriumi rendelet kiegészítéséről némely tőzsdei ügyletekből eredő pénztartozások tekintetében.	178
A m. kir. miniszterium 6.796/M. E. sz. rendelete a második moratóriumi rendelet kiegészítéséről a kétoldalú szerződések tekintetében.	179
A m. kir. pénzügyminiszter 104.614. sz. rendelete a zártkutatmányi fölügyeleti illeték fizetésére engedélyezhető halasztás tárgyában	185
A harmadik moratórium.	186
A m. kir. miniszterium 7.968/1914. M. E. sz. rendelete a harmadik moratóriumi rendelet a bérleti viszony stb. tekintetében való kiegészítése tárgyában	201
A negyedik moratórium.	204
A m. kir. pénzügyminiszter 9.226/P. M. sz. rendelete a hadi kölcsönre betétek alapján történt jegyzések tárgyában.	226
A m. kir. miniszterium 81/1915. M. E. sz. rendelete a váltóra, csekkre, kereskedelmi utalványra és közraktári jegyre vonatkozó kivételes intézkedések kiegészítése tárgyában.	227
A ötödik moratórium.	228

Osztrák-Magyar Bank.

A lombadirozható értékpapírok kibővített jegyzéke.	252
--	-----

Peres eljárásra vonatkozó rendeletek.

A m. kir. miniszterium 5761/M. E. sz. rendelete a polgári peres és nem peres eljárás tekintetében rendkívüli intézkedések megállapításáról	259
A m. kir. igazságügyminiszter 13.300/I. M. sz. rendelete a moratórium következtében a polgári peres és nem peres eljárásban szükséges szabályok megállapítása tárgyában.	264
A m. kir. igazságügyminiszter 19.400/I. M. E. sz. rendelete a moratórium következtében a polgári peres és nem peres eljárásban szükséges szabályok megállapítása tárgyában	267
A m. kir. igazságügyminiszter 22.300/I. M. E. sz. rendelete pénzkövetelések kivételes biztosításáról.	277
A m. kir. miniszterium 8.795/M. E. sz. rendelete a polgári peres és nem peres eljárásban megállapított egyes rendkívüli intézkedések kiterjesztéséről a Németbirodalom fegyveres erejére.	281
A m. kir. miniszterium 9.146/M. E. sz. rendelete a háború következtében a polgári peres és nem peres eljárásban szükséges rendkívüli intézkedések megállapításáról.	281
A m. kir. igazságügyminiszter 23.400/I. M. E. sz. rendelete a moratórium következtében a polgári peres és nem peres eljárásban szükséges szabályok megállapítása tárgyában.	290
A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 81.586. sz. rendelete a háború következtében a peres és nem peres eljárásban szükséges rendkívüli intézkedéseket megállapító 9.146/M. E. sz. rendeletnek a szabadalmi, védjegy- és mintaügyi eljárásban külföldi állampolgárokkal szemben való alkalmazásáról	311

Retorziós rendeletek.

A m. kir. miniszterium 7.808/M. E. sz. rendelete ellenséges államok polgárai és lakosai javára fönnálló tartozásokra vonatkozó kivételes intézkedésekről és egyes vállalatok fölügyelet alá helyezéséről	300
A m. kir. miniszterium 8.286/M. E. sz. rendelete pénz és értékpapír elvonásának tilalmáról a Brit Birodalommal és Franciaországgal szemben	303
A m. kir. miniszterium 9.051/M. E. sz. rendelete pénz- és értékpapír elvonásának tilalmáról Oroszországgal szemben.	305

Salétromkészletek megállapítása.

A m. kir. belügyminiszter 190.081. sz. körrendelete az ország területén található salétromkészletek megállapítása tárgyában.	306
--	-----

Szabadalmi és védjegyügyek.

A m. kir. miniszterium 6.981/M. E. sz. rendelete a találmányi szabadalmakra és a védjegyek oltalmára vonatkozó kivételes intézkedések tárgyában	306
A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 70.364. sz. rendelete az 1895 : XXXVII. t.-c. 34. §-ában foglalt határidő meghosszabbítása tárgyában	307
A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 76.311. sz. rendelete a védjegyek oltalmáról intézkedő 1890 : II. és 1895 : XLI. t.-c.-ekben megállapított határidők meghosszabbítása tárgyában (1914. okt. 21.).	307
A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 76.311. sz. rendelete a védjegyek oltalmáról szóló 1890 : II. és 1895 : XLI. t.-c.-ekben megállapított határidők meghosszabbítása tárgyában (1914. dec. 21.).	308

	Lap
A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 87.021. sz. rendelete a találmányi szabadalmakról szóló 1895:XXXVII. t.c. 45. §-ában megállapított díjak fizetési határidejének meghosszabbítása tárgyában	308
A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 88.210. sz. hirdetménye az ipari tulajdonjogi oltalom terén tett kivételes intézkedéseknek a Németbirodalom alattvalóira való kiterjesztése tárgyában	309
A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 80.533. sz. hirdetménye az ipari tulajdonjogi oltalom terén tett kivételes intézkedéseknek az Északamerikai Egyesült Államok polgáraitra való kiterjesztése tárgyában	310
A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 81.178. sz. hirdetménye az ipari tulajdonjogi oltalom tekintetében fennálló kivételes rendeletek hatályának Olaszország alattvalóira való kiterjesztése tárgyában	310
A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 6.460/1915. sz. hirdetménye az ipari tulajdonjogi oltalom terén tett kivételes intézkedéseknek Dánország, Norvégia és Svájc alattvalóira való kiterjesztése tárgyában	311
A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 81.586. sz. rendelete a háború következtében a peres és nem peres eljárásban szükséges rendkívüli intézkedéseket megállapító 9.146/M. E. sz. rendeletnek a szabadalmi védjegy és mintaügyi eljárásban külföldi állampolgárokkal szemben való alkalmazásáról	311
A kereskedelemügyi m. kir. miniszter és a m. kir. pénzügyminiszterek 81.591/K. M. sz. rendelete a 8.286/M. E. sz. rendeletben a Brit Birodalommal szemben megállapított fizetési tilalom alól kivétel engedélyezése iránt	312
A m. kir. kereskedelemügyi és pénzügyi miniszterek 380/1915. K. M. sz. rendelete a 8.286/1914. M. E. sz. rendeletben Franciaországgal szemben megállapított fizetési tilalom alól kivétel engedélyezése iránt	312
A kereskedelemügyi és pénzügyi m. kir. miniszterek 90.299/1914. K. M. sz. rendelete a 9.051/1914. M. E. sz. rendeletben Oroszországgal szemben elrendelt fizetési tilalom alól kivétel engedélyezése iránt	312

Szociálpolitika.

A m. kir. belügyminiszter 5.679/1915. B. M. eln. sz. körrendelete a közhatóságokkal, intézményekkel összeköttetésben álló cégeknél, szállítóknál, vállalatoknál alkalmazott egyének bevonulása esetén itthagytott családtagjaikról való gondoskodás érdekében	313
A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 66.744/VI./A. sz. rendelete a munkások panaszainak azonnali elfogadása és soron kívül való tárgyalása tárgyában	313
Az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár 43.650. sz. rendelete a hadi foglyok biztosítási kötelezettsége tárgyában	314
A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 17.103. számú rendelete a nem hadifogoly külföldi honosok biztosítási kötelezettsége tárgyában	314
A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 18.023. számú rendelete a behívott pénztári tagok tagságának megszűnése tárgyában	315

Tőzsdei ügyek.

A m. kir. miniszterium 368/1915. M. E. sz. rendelete a cukorrépa szállítása iránt kötött szerződésekben a vételárkiszámítási alapul kikötött tőzsdei árjegyzések helyettesítése tárgyában	315
---	-----

	Lap
A m. kir. pénzügyminiszter 11.501/1915. sz. rendelete a cukor- répa szállítása iránt kötött szerződésekben vételárkiszámítási alapul kikötött tőzsdei árjegyzések helyettesítéseül megállapított ár közhirre tétele tárgyában	316
A budapesti árú- és értéktőzsde néhány hirdetménye	316

Útlevelügyek (kivándorlási és)

A m. kir. miniszterium 5.473/M. E. sz. rendelete az útlevel- kiállítás jogának a belügyminiszter, illetőleg a bán hatáskörébe uta- lásáról	321
A m. kir. miniszterium 5.474/M. E. sz. rendelete a hadköteles férfiszemélyek kivándorlásának megtiltásáról	322
A m. kir. belügyminiszter 153.966/XI. sz. körrendelete a had- üzenetek következtében az útlevelek kiállítása körül követendő el- járásról	322
A m. kir. miniszterium 285/1915. M. E. sz. rendelete az útlevel- kötelezettség elrendeléséről	322

Vámügyi intézkedések.

A m. kir. miniszterium 7.423/M. E. sz. rendelete az árúknak a háborús állapotra való tekintettel leendő vámkezelése tárgyában	325
A m. kir. miniszterium 7.475/M. E. sz. rendelete, amellyel a gabona, hüvelyesek, liszt és örlemények vámja időlegesen hatályon kivül helyeztetik	325
A m. kir. pénzügyminiszter 137.038. sz. rendelete a vámilleté- keknek váltófedezet mellett való hitelezése tárgyában	326
1914: XLVIII. t. c. a külkereskedelmi és külforgalmi viszonyok ideiglenes rendelkezéséről szóló 1914: II. t. c. hatályának meghosszab- bitásáról és kiegészítéséről	335
A m. kir. miniszterium 323/1915. F. M. sz. rendelete, amellyel a káposztarepce- és repcemag, valamint az ólom és pamutmagolaj vámja időlegesen fölfüggesztetik, illetve mérsékeltetik.	335
A m. kir. miniszterium 575/M. E. sz. rendelete, mellyel több cikk vámja időlegesen fölfüggesztetik	336

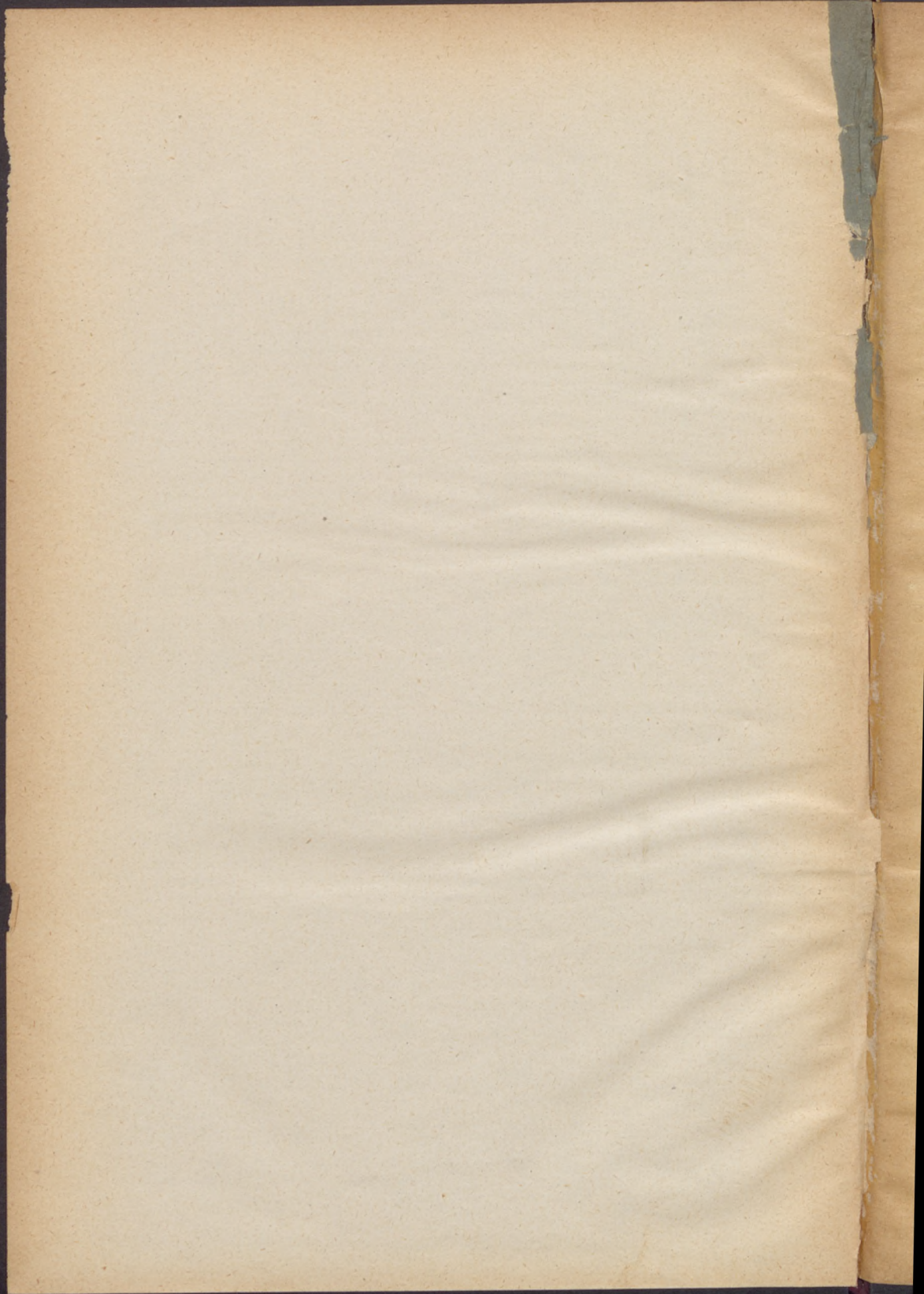
Védjegyügyek (L. Szabadalmi és védjegyügyek).

Végrehajtási jogsegély Ausztriával.

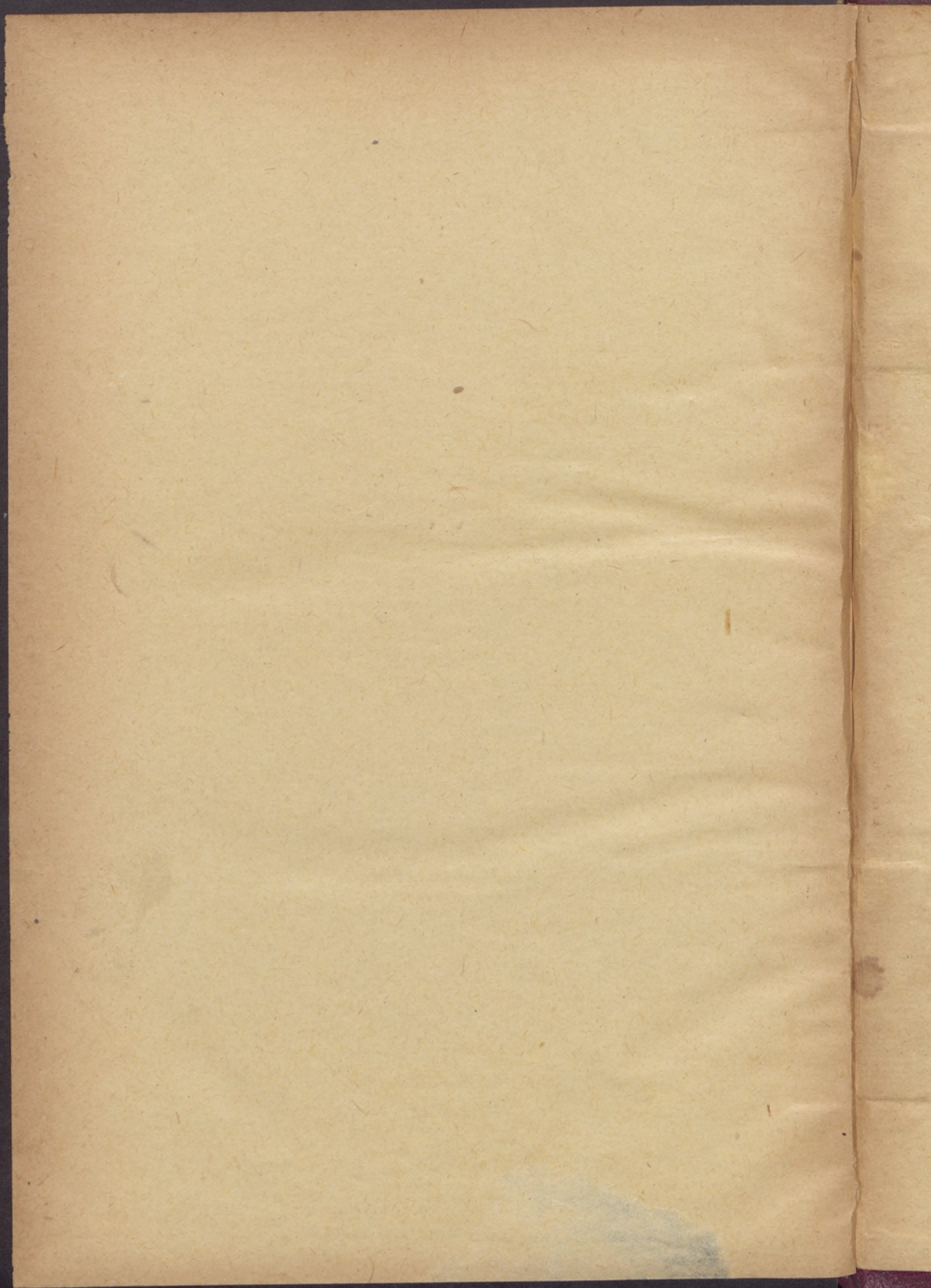
1914: LI. t. c. az osztrák birodalmi tanácsban képviselt király- ságokkal és országokkal a kölcsönös végrehajtási jogsegély szabályo- zása tárgyában kötött szerződés 21. cikkéhez megállapított kiegészítő rendelkezések becikkelyezéséről	336
--	-----

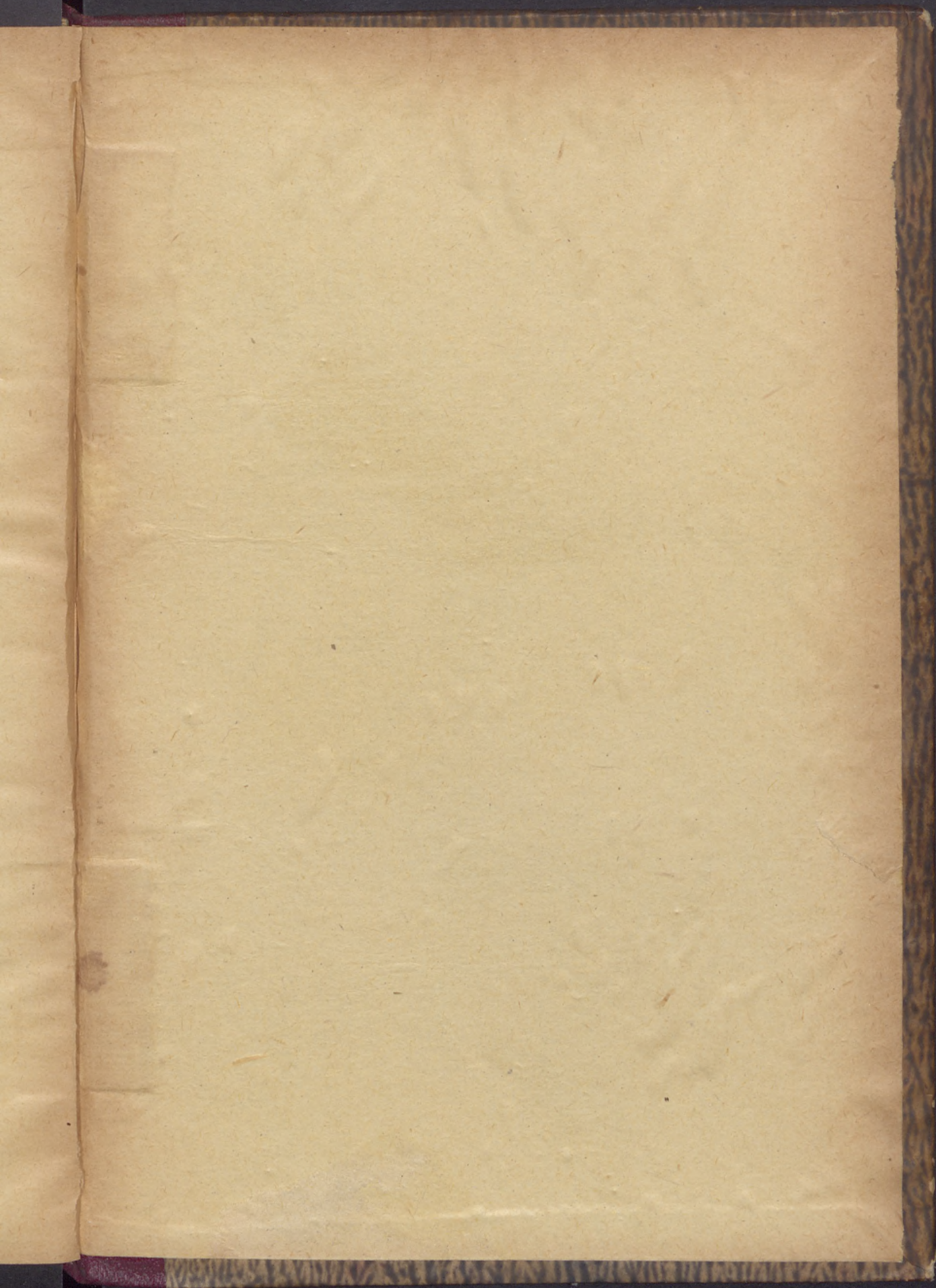

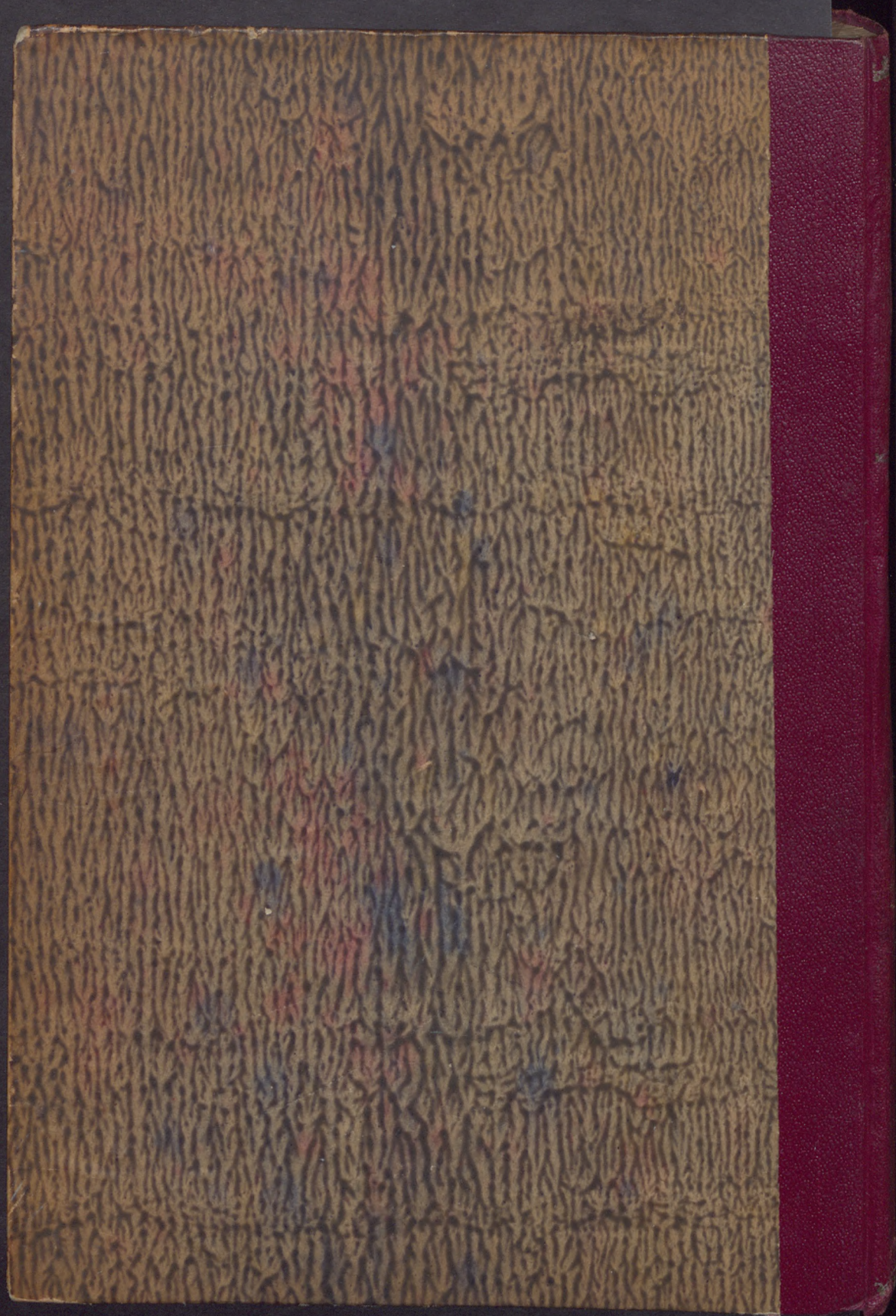

Magyar

had

kéziratok

1915-ig